

PREVODOSLOVJE
IN UPORABNO
JEZIKOSLOVJE

Tamara Mikolič Južnič

NOMINALIZACIJA: KORPUSNI PRISTOP H KONTRASTIVNIM IN PREVODOSLOVNIM VPRAŠANJEM

Tamara Mikolič Južnič

NOMINALIZACIJA: KORPUSNI PRISTOP H KONTRASTIVNIM IN PREVODOSLOVNIM VPRAŠANJEM

Zbirka Prevodoslovje
in uporabno jezikoslovje

Ljubljana 2017

**NOMINALIZACIJA: KORPUSNI PRISTOP H KONTRASTIVNIM IN
PREVODOSLOVNIM VPRAŠANJEM**
ZBIRKA PREVODOSLOVJE IN UPORABNO JEZIKOSLOVJE
ISSN 2335-335X

Avtorica: Tamara Mikolič Južnič
Recenzentki: Agnes Pisanski Peterlin in Tanja Žigon
Lektorica: Barbara Škrbina
Tehnični urednik: Jure Preglau

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2017.
Vse pravice pridržane.

Založila: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
Izdal: Oddelek za prevajalstvo
Za založbo: Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete

Ljubljana, 2017
Prva izdaja, elektronska izdaja
Oblikovna zasnova: Kofein, d. o. o.
Prelom: Jure Preglau

Publikacija je brezplačna.
Publikacija je dostopna na: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si>
DOI: 10.4312/9789612379735

Knjiga je izšla s podporo Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v okviru Javnega razpisa za sofinanciranje izdajanja znanstvenih monografij v letu 2016.

Raziskovalni program št. P6-0218 (A) je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=292775424
ISBN 978-961-237-973-5 (pdf)

Kazalo vsebine

KAZALO VSEBINE

Predgovor	10
1 Uvod	14
2 Definicija nominalizacije v okviru sistemsko funkcijske slovnice	20
2.1 Različna pojmovanja izraza nominalizacija	21
2.2 Slovnična metafora v okviru sistemsko funkcijske slovnice	22
2.2.1 Sistemsko funkcijska slovnica in metafunkcije	22
2.2.2 Slovnična metafora	27
2.3 Nominalizacija	54
2.3.1 Nominalizacija in stilistične težave sodobne italijanščine	57
2.3.2 Obravnava nominalizacije v nekaterih italijanskih slovnica	58
2.4 Zgodovinski razvoj nominalizacije v evropskih jezikih in slovenščini	64
3 Korpusi in metoda	70
3.1 Korpusi	71
3.1.1 Korpusna lingvistika in korpusi	71
3.2 O italijanskih in slovenskih enojezičnih korpusih	74
3.2.1 Italijanski korpusi na spletu	74
3.2.2 Slovenski korpusi na spletu	82
3.2.3 Italijansko-slovenski vzporedni korpus	90
3.3 Metode	96
3.3.1 Klasifikacija nominalizacij glede na tip glagolskega dogodka	98
3.4 Hipoteza o prevodnih ustreznica v slovenščini	109
3.4.1 Zbiranje primerov iz korpusa ISPAC	111
4 Primerjava pogostnosti nominalizacije v slovenščini in italijanščini	120
4.1 Zastopanost nominalizacij v slovarjih SSKJ in Zingarelli	121
4.2 Zastopanost nominalizacije v italijanskem korpusu La Repubblica in v slovenskem korpusu FIDA	123
4.3 Prisotnost nominalizacije v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu	129
4.3.1 Besedotvorne pripone	130
4.3.2 Primerjava pogostnosti nominalizacij v italijanskem in slovenskem delu vzporednega korpusa	133
4.3.3 Pogostnost besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela vzporednega korpusa	134

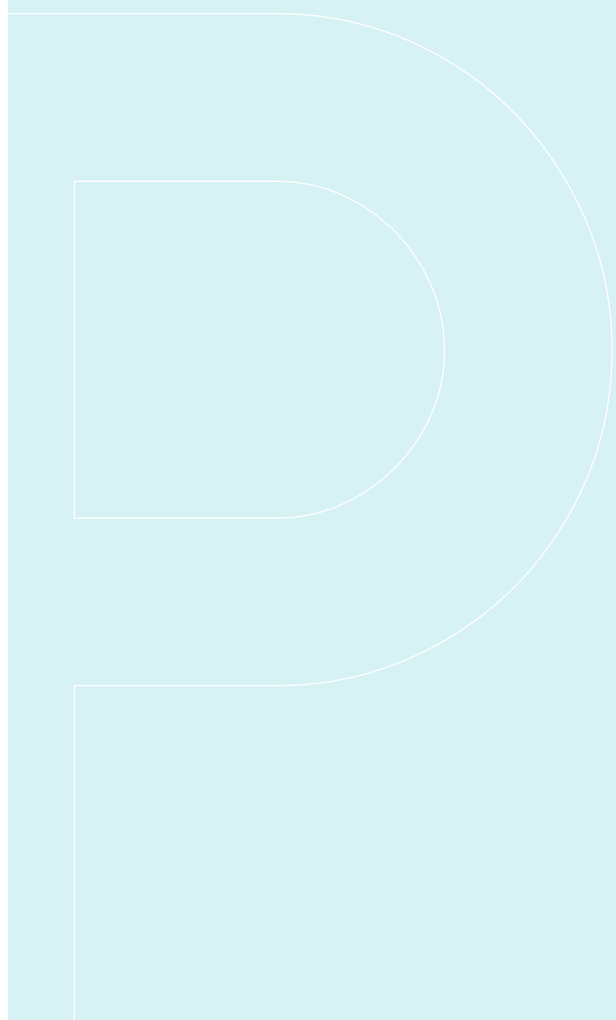
4.3.4 Pogostnost besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa	138
4.3.5 Primerjava podatkov z uporabo frekvenčnih list	141
4.3.6 Primerljivost podatkov o pogostnosti	142
4.4 Sklepne misli o statističnih podatkih o nominalizaciji v italijanščini in slovenščini	143
5 Analiza prevedljivosti nominalizacije iz italijanščine v slovenščino	144
5.1 Obravnavani primeri iz korpusa ISPAC	145
5.2 Tipi slovenskih prevodov	152
5.2.1 Tipi prevodnih ustreznic	152
5.2.2 Delež posameznih prevodnih ustreznic	155
5.2.3 Prevodne ustreznice in tipi glagolskih dogodkov	158
5.3 Diskusija	174
5.3.1 O izbiri med prevodnimi ustreznici	174
5.3.2 O vplivu tipa glagolskega dogodka na izbiro prevodne ustreznice	180
5.3.3 O vplivu besedilne vrste na izbiro prevodne ustreznice	181
5.3.4 O vplivu transfera pri prevajanju na izbiro prevodne ustreznice	184
5.3.5 Preverjanje hipotez	185
5.4 Nominalizirani infinitiv kot posebna vrsta italijanske nominalizacije	186
5.4.1 Nominalizacija in eksplicitacija	186
5.4.2 Kategorizacija italijanskega nominaliziranega infinitiva	189
5.4.3 Korpus in metoda	190
5.4.4 Rezultati	191
5.4.5 Diskusija	196
5.4.6 Sklepne misli	206
5.5 Nominalizacija kot prevod neosebni glagolskih struktur	207
6 Nominalizacija v slovenščini	212
6.1 Znanstvena, strokovna in leposlovna besedila	214
6.1.1 Izhodišča	214
6.1.2 Korpus in metoda	215
6.1.3 Rezultati in razprava	217
6.1.4 Sklepne ugotovitve	220
6.2 Slovensko leposlovje v korpusu Spook	220
6.2.1 Uvodne besede	220
6.2.2 Korpus in metoda	221
6.2.3 Rezultati in diskusija	223
6.2.4 Sklepne ugotovitve	232

6.3 Govor	234
6.3.1 Uvod	234
6.3.2 Raziskovanje govorjenega slovenskega jezika	235
6.3.3 Nominalizacija in govorjeni jezik	235
6.3.4 Korpus Gos	237
6.3.5 Metoda	237
6.3.6 Rezultati in diskusija	239
6.3.7 Sklepne ugotovitve	244
6.4 Referenčni korpusi slovenščine	244
6.4.1 Korpusi in metoda	245
6.4.2 Rezultati in diskusija	247
6.4.3 Sklepne ugotovitve	252
7 Sklep	254
8 Povzetek	260
9 Summary	264
10 Bibliografija	268
11 Imensko kazalo	292
12 Priloge	298

Zahvala

Za vso izkazano pomoč pri nastanku monografije se zahvaljujem nekdanji mentorici doktorske disertacije, red. prof. dr. Martini Ožbot, ki me je znala usmeriti, spodbuditi in omejiti po potrebi, red. prof. dr. Vojku Gorjancu za pomoč pri konceptualno sodobnem korpusnem pristopu k opisu slovenščine, red. prof. dr. Špeli Vintar za tehnično pomoč in vse nasvete pri gradnji korpusov, Barbari Škrbina za budno oko, izr. prof. dr. Agnes Pisanski Peterlin in doc. dr. Robertu Grošlju za tehtne nasvete, dr. Simonu Kreku za odstranjevanje ovir pri brskanju po slovenskih korpusnih orodjih, vsem ostalim kolegom in prijateljem (dobro veste, kdo ste), ki so vsak na svoj način pripomogli k temu, da je to delo nastalo. Velika zahvala gre tudi moji družini, ki mi nudi podporo in oporo na vseh področjih in ki mora prenašati vse moje raziskovalne frustracije ter delovno (preveč) intenzivne dneve in noči. Brez vas bi vse ostalo le želja.

Predgovor

Z nominalizacijo sem se – razen seveda v prevodih, kjer predstavlja zanimiv strukturni oreh – prvič od blizu soočila med študijem na magistrskem programu, ko sem spoznala osnove različnih jezikoslovnih pogledov, tudi sistemsko funkcijsko slovnico in korpusno jezikoslovje. Čeprav sem se tedaj ukvarjala z drugo temo, zanimanje za to svojevrstno strukturo ni zamrlo, in ko se je bilo treba odločiti za temo doktorske disertacije, se je kar sama ponudila kot idealna možnost.

Monografija o nominalizaciji, ki je pred vami, je tako plod večletnega dela, ki se je začelo okrog leta 2002, ko sem v okviru raziskovalne dejavnosti za doktorsko disertacijo načrtno začela zbirati besedila za vzporedni italijansko-slovenski korpus ISPAC, ki bo podrobneje opisan v 3. poglavju. Želela sem namreč uporabiti orodje, ki bi mi omogočilo hkraten vpogled v izvirne italijanske nominalizacije in njihove prevode v slovenščino. Vzporedni korpus je bil torej orodje, ki sem ga potrebovala. A ker ga za dano jezikovno kombinacijo ni bilo na voljo, ga je bilo treba ustvariti. Tako sem začela graditi zbirko leposlovnih in neleposlovnih (večinoma znanstvenih oz. poljudnoznanstvenih) del, ki so bila izvirno napisana v italijanščini in prevedena v slovenščino. Korpus je bil podlaga za raziskave, na katerih temelji tako raziskava, predstavljena v moji doktorski disertaciji, kot tudi številne druge objave, ki so ji sledile v zadnjih letih. Izkazalo se je namreč, da je nominalizacija področje, o katerem je bilo na Slovenskem razmeroma malo govora, čeprav je bila večkrat omenjena kot ena izmed problematičnih struktur, ko se je govorilo o prevajanju iz npr. angleščine, italijanščine in drugih jezikov v slovenščino. V mednarodnem smislu pa je nominalizacija v zadnjih letih postala vse bolj zanimiva tako z vidika kontrastivne slovnice kot tudi z vidika prevodoslovja: izšlo je namreč več monografij in krajših prispevkov, ki jo obravnavajo z različnih vidikov in ki odpirajo nova in nova vprašanja – tako glede morfoloških aspektov, skladenjske in retorične funkcije, kot tudi v zvezi z razumljivostjo in berljivostjo besedila ter z vprašanji odgovornosti bralca oz. avtorja besedila. Očitno je torej, da se zanimanje za to vrsto slovnice metafore, če uporabimo Hallidayevo terminologijo, še zdaleč ni poleglo.

Nominalizacija je fenomen, ki pogosto izrazito zaznamuje besedilo, saj vpliva tako na slovnično obliko sporočila kot tudi na sam način, kako razmišljamo o stvareh oziroma dogodkih (natančneje glagolskih dogodkih). Ko namreč dejanj ne izražamo več z glagoli, temveč s samostalniki, spremenimo poleg slovničnih značilnosti jezikovnih elementov – izglagolski samostalnik pridobi vse lastnosti, ki jih ima kak drugi samostalnik, udeleženci v glagolskem dogodku, kot je na primer vršilec dejanja, in okoliščine prav tako spremenijo svojo obliko ter se pojavijo v vlogi pridevnikov, prislovov ipd. – tudi argumentacijske lastnosti sporočila. Kot lahko preberemo v strokovni literaturi, delujejo samostalniško izraženi glagolski dogodki statično, kot da bi jih ustavili v času, da si jih ogledamo, o njih diskutiramo ali jih povežemo z drugimi dogodki. Omogočajo izničenje vršilca in nekatere drugih udeležencev dogodka, kar ima pomembne posledice zlasti v besedilih,

kjer je brezosebnost zaželena ali nujna. Omogoča tudi nedvoumno referenco na predhodno z glagolom izražen isti glagolski dogodek. Skratka, zaradi teh in številnih drugih specifičnih značilnosti je nominalizacija postala izredno pogosto in priljubljeno izrazno sredstvo v številnih jezikih. Za mnoge izmed teh jezikov je nepogrešljivi element skoraj vseh pisnih besedilnih tipov, ki jih ustvarjajo odrasli; spontano se pojavi vprašanje, ali je tako tudi v slovenščini. In prav omenjeni temi je posvečena pričujoča monografija.

Namen dela je torej v enoviti obliki predstaviti raziskave o pojavljanju nominalizacije, ki so nastale v skoraj petnajstih letih na podlagi korpusne analize in opirajoč se na teoretični model sistemsko funkcijske slovnice. Vsebine, predstavljene v nekaterih poglavjih, so bile predhodno v nekoliko drugačni obliki objavljene v drugih medijih, vendar so na tem mestu dopolnjene, razširjene in povezane v novo smiselno celoto. Na ta način, upam, bo mozaik razumevanja pojavljanja nominalizacije v slovenskem jeziku pridobil še kak nov košček.

Tamara Mikolič Južnič
Ljubljana, november 2016

1 Uvod

Izraz nominalizacija se uporablja v različnih pomenih. Po eni strani s tem pojmom poimenujemo besedotvorni proces, pri katerem iz drugih besednih vrst s pomočjo različnih besedotvornih pripon izpeljemo samostalnike (npr. *gost* > *gostota*), pa tudi posamezni konkretni primer take izpeljave (npr. *gostota* je nominalizacija). V slovenski literaturi sta tako postopek kot njegov rezultat imenovana tudi posamostaljenje (npr. Kuster 2014, Križaj-Ortar 1984, Snoj 2015, Žele 1996). V drugih jezikih (npr. angleščini, italijanščini) izraz pogosto povezujejo s t. i. nominalnim slogom (prim. *nominal style* v Halliday 1994, Halliday in Martin 1993, Barrio Luis 2004; *stile nominale* v Cresti 1998, Bruni et al. 1997, Franceschini in Gigli 2003, Fioritto 1997), ki označuje s samostalniki prepreden slog pisanja, značilen zlasti za birokratski jezik. Pogosto – in pretežno tudi v tem delu – pa izraz uporabljamo za specifično podvrsto nominalizacije, in sicer za ubeseditev glagolskih dogodkov s samostalniki. Take izpeljanke so v slovenski literaturi imenovane tudi glagolniki (prim. Žele 1997). Čeprav je sicer prisoten besedotvorni vidik izpeljave tipa *odhajati* > *odhajanje*, kjer je samostalnik iz glagola tvorjen na primer z besedotvorno pripono -anje, je pri obravnavanju pojava v tem delu pozornost usmerjena predvsem na dejstvo, da se zaradi take spremembe preoblikuje celotna konfiguracija stavka oz. sporočila. M. A. K. Halliday (1985, 1994) je take spremembe poimenoval slovnične metafore (*grammatical metaphors*): podobno kot se dogaja pri leksikalnih metaforah, ko je prisotno razhajanje med primarnim pomenom besed in njihovim prenesenim pomenom, s katerim so uporabljene v določenih sobesedilih, opazimo pri slovničnih metaforah razhajanje med tipom zunajjezikovnih dogodkov, ki jih želimo ubesediti, ter sredstvi, ki so tipično uporabljena za izražanje takih dogodkov. To pomeni, da izhajamo iz predpostavke, da v (katerem koli) jeziku obstajajo določeni načini ubeseditve, ki jih Halliday (1994: 10) poimenuje skladni (*congruent*) in ki jih govorci¹ prepoznavajo kot tipične, najpogostejše, najbolj navadne: pri glagolskih dogodkih so to na primer glagoli. Hkrati pa obstajajo tudi drugi načini ubeseditve, ki jih prepoznavajo kot drugačne, neskladne – takim pravimo slovnične metafore. V primeru glagolskih dogodkov torej namesto glagolov uporabimo samostalnike (prim. zgoraj, pa tudi *iskati* > *iskanje*, *šteti* > *štetje*, *mistificirati* > *mistifikacija*).

Nominalizacije sem izbrala že kot osrednjo temo svoje doktorske disertacije (Mikolič Južnič 2007), saj sem kot učiteljica prevajanja opazila težave pri študentih Oddelka za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani: pogosto je vzrok za nerodne, neidiomatske prevode ravno poskus prevoda (vseh) italijanskih nominalizacij s slovenskimi neposrednimi ustreznici, ki sicer slovarsko obstajajo, vendar se v zvezi z njihovo rabo pojavljajo raznovrstne težave, o katerih bomo spregovorili v nadaljevanju. Prvi korak k odpravi prevajalskih problemov je gotovo vprašanje, »ali se jih [prevajalec] zaveda, ali jih je sposoben identificirati in ali nanje ustrezno reagira«, kot pravi Ožbot (1995: 259). Na podlagi opazovanja in

1 Izraz *govorci* načeloma zajema vse tvorce določenega jezika, tako govornega kot pisnega, tako moškega kot ženskega spola.

poskusov odpravljanja težav s prevajanjem nominalizacij se je rodila zamisel o prevajalsko-kontrastivni, korpusno zasnovani študiji o razlikah v rabi nominalizacije v italijanščini in slovenščini, ki sem jo kasneje dopolnila s temeljitejšim pregledom pojavljanja nominalizacije tako v izvirni kot prevodni slovenščini. Nominalizacija se sicer pojavlja kot tema nekaterih kontrastivnih študij s slovenščino (za slovenščino in angleščino prim. Plemenitaš 2004, 2007; Klinar 1996, Zajc 2014; za slovenščino in nemščino Kuster 2014; ter nekaj diplomskih oz. magistrskih del, ki obravnavajo primerjavo med slovenščino in francoščino, npr. Markelc 2015, Elikan 2014), pa tudi študij o slovenščini kot taki (prim. Žele 1996; za zgodovinski pogled na problematiko prim. tudi Vodusek 1933).

Študije, ki se nanašajo na slovenščino, prikazujejo deloma neujemajoče se rezultate. Za obdobje po drugi svetovni vojni pa do srede devetdesetih let je Žele (1996) opazila težnjo k vse pogostejšemu pojavljanju nominalizacije v publicističnih besedilih. V primerjavi z drugimi (evropskimi) jeziki je po eni strani opazna težnja, da naj bi slovenski jezik bil bolj glagolsko naravnan od na primer angleščine (Klinar 1996), po drugi strani pa v specifičnih vrstah besedil ni opaziti večjih razlik ali pa je pogostnost nominalizacije celo v prid slovenskemu jeziku (Plemenitaš 2004). Vse to, v povezavi s problematiko pri prevodih študentov prevajalstva, me je vzpodbudilo k razmišljanju in raziskavam o pojavljanju nominalizacije v širšem okviru, in sicer tako v prevedenih, leposlovnih in neleposlovnih besedilih kot tudi z vidika izvirne slovenščine. Na podlagi omenjenih del² ter spoznanj o vlogi nominalizacije v besedilih drugih raziskovalcev in dosedanjih opažanj o glagolski naravnosti slovenščine so nastale navedene temeljne hipoteze, ki jih bom skušala dokazati v monografiji.

1. Italijanski jezik naj bi bil v skladu z literaturo bolj »nominalno orientiran« od slovenskega jezika, ki naj bi bil bolj »glagolski«, zato se pričakuje, da je nominalizacija pogostejše rabljena v italijanščini.
2. Pogostejša uporaba nominalizacij v italijanščini predstavlja potencialni prevajalski problem, za reševanje katerega so na voljo različne strategije.
3. Ne glede na primerjavo z italijanskim jezikom se pričakuje, da je nominalizacija eno izmed izraznih sredstev slovenskega jezika, po katerem posegajo slovenski avtorji izvirnih in prevedenih besedil. Pričakuje se tudi, da bo korpusna analiza pokazala, da pri tem ne gre le za občasno uporabo pod neposrednim vplivom tujih jezikov, temveč bolj razširjeno izrazno sredstvo.
4. Kljub temu da naj bi bila nominalizacija v skladu s pričakovanji na splošno prisotna v slovenskem jeziku, se pričakuje, da je struktura močno žanrsko pogojena: predvideva se, da bo bistveno bolj prisotna v žanrih,

2 Specifično za italijansko-slovensko situacijo je bila predhodno opravljena tudi krajša pilotska raziskava (Paškulin 2005).

kjer se pogosteje pojavlja tudi v nekaterih drugih jezikih (npr. znanstvenih besedilih), in da bo občutno manj prisotna v leposlovnih besedilih ter govoru.

5. Pričakuje se tudi, da je pojavljanje nominalizacije nekoliko različno v izvirnih slovenskih besedilih in besedilih, prevedenih iz drugih jezikov, saj se nominalizacija ne pojavlja v enaki meri v vseh jezikih. Študije so sicer osredotočene predvsem na primerjavo z italijanščino, vendar so v raziskavo vključeni tudi korpusi prevodov iz drugih jezikov.

V monografiji bo torej v teoretičnem okviru sistemsko funkcijske slovnice, v skladu s katero so nominalne strukture formalno abstraktnejša, slovnično metaforična ubeseditev pomenov, ter z uporabo metodologij korpusnega jezikoslovja raziskano pojavljanje in vrste nominalnih struktur v slovenskem jeziku ter med tujimi jeziki, zlasti v italijanskem.

Pogostnost nominalnih struktur v obravnavanih jezikih ni enaka, zato se zaradi nezdržljivosti pri prevajanju pojavlja sistemski problem, ki terjja iskanje strategij za uspešno reševanje težav. Pričakuje se, da prevajalci³ italijanskih besedil (in potencialno tudi besedil v nekaterih drugih jezikih) v slovenščino v svojih prevodih bolj ali manj intuitivno in bolj ali manj uspešno rešujejo te probleme; z analizo italijansko-slovenskega vzporednega korpusa bomo torej poskusili identificirati in klasificirati strategije prevajanja nominalnih struktur, ki bi bile lahko koristne tudi za prevajanje iz drugih jezikov.

Kot model za razlago pojava slovnične metafore in specifično nominalizacije je bil izbran model **sistemsko funkcijske slovnice** (prim. npr. Halliday 1985/1994, Halliday in Matthiessen 2004, Fawcett 2000, Dik 1997, Eggins 1996; v zvezi s slovnično metaforo Ravelli 1988, Simon-Vandenbergen, Taverniers in Ravelli 2003). Metode, uporabljene pri analizi, ter priprava materiala za analizo temeljijo na spoznanjih in sredstvih **korpusnega jezikoslovja** (prim. npr. Biber et al. 1998, Halliday et al. 2004, Svartvik 1991, Sinclair 1997, Spina 2001, Tognini-Bonelli 2001, Véronis 2000).⁴

Nominalizacija je bila kot predmet jezikoslovnega proučevanja obširneje obravnavana s strani generativistov: Chomsky (1968), na primer, obravnava dva osnovna tipa angleških nominalizacij – glagolniške in izpeljane, ter na osnovi primera nominalizacije zagovarja leksikalistični pristop v nasprotju s transformacionalističnim pristopom; kot poudarja Milojevič Sheppard (1980: 190), »je bila nominalizacija eno izmed tistih področij TG [transformacijsko-generativne] analize, ki so

3 Izraz prevajalec/prevajalci uporabljam tako za prevajalce kot za prevajalke.

4 Prim. tudi Aijmer in Altenberg (1991), Baker (1995, 1998), Bowker (2001), Doorslaer (1995), Ebeling (1998), Halverston (1998), Laviosa (1998), Malmkjaer (1998), Schlesinger (1998), Williams (1996) za angleški jezik, Tamburini (2002), Calzolari in Lenci (2004), Zanettin (1998) za italijanski jezik, Erjavec (1997, 2004), Erjavec, Gorjanc in Stabej (1998), Gorjanc (1999a in 1999b), Hirci (1999), Krek (1999, 2003), Stabej (1998, 1999), Vintar (1999, 2001) za slovenski jezik.

narekovala revizijo prvega modela Chomskega oz. nastanek novega, standardnega modela».⁵ Še pred tem je različne vrste angleških nominalizacij na *-ing* obravnaval tudi Lees (1960; cit. v Heyvaert 2003), čigar pogledi so vplivali na sodobne sistemsko funkcijske pristope. Ravno znotraj sistemsko funkcijskega modela je dobil fenomen ključno vlogo, zlasti od tedaj, ko ga je kot tip slovnične metafore opisal Halliday (1985). Martin sicer kasneje sam priznava (Martin 2003: 2), da morda v zanosu pretirava, ko za nominalizacijo trdi, da je »meta-proces v ozadju besedila in najpomembnejše sredstvo jezikoslovja za razumevanje semantike diskurza [...] ter za razumevanje odnosa med strukturo besedila in sobesedilom. Je torej ključ do razumevanja besedila v sobesedilu – do določanja sobesedila neulovljivemu«⁶ (1992: 490; cit. v Ravelli 2003: 48). Vendar te Martinove besede zgledno pričajo o pomenu, ki ga ima slovnična metafora v sistemsko funkcijski slovnici. Kot pravi Ravelli (2003: 48), metafora, zlasti pa slovnična metafora, zavzema v sistemsko funkcijskem jezikoslovju nenavadno pomembno mesto: njena vloga je torej osrednjega pomena pri razumevanju jezika ter pri razumevanju odnosa med jezikom in sobesedilom.

Delo je razdeljeno na sedem poglavij. Po krajšem uvodu v problematiko, v katerem se skuša osvetliti izhodišča za raziskavo ter predstaviti osnovne hipoteze, na katerih temelji raziskovalno delo, sledi v drugem poglavju teoretični pregled, utemeljen na sistemsko funkcijski slovnici. Predstavljeni so osnovni koncepti, ki jih je vpeljal Halliday s sodelavci, ter utemeljitev nominalizacije kot vrste predstavnostne slovnične metafore, ki nam ponuja možnost, da namesto skladnih ubeseditvev z glagoli glagolske dogodke ubesedimo s samostalniki – nominalizacijami. Sledi tudi krajši oris zgodovinskega razvoja nominalizacije v izbranih evropskih jezikih ter zlasti v slovenščini. V tretjem poglavju so predstavljeni korpusi, uporabljeni v raziskavah, ter metodologija analiz s poudarkom na klasifikaciji nominalizacij, ki je utemeljena na principih sistemsko funkcijske slovnice, in sicer glede na tip glagolskega dogodka, ki ga dana nominalizacija izraža. S tem se sklene teoretični del naloge, naslednja poglavja so namreč posvečena analizi.

Četrto poglavje predstavlja podrobno primerjavo pogostnosti nominalizacije v slovenščini in italijanščini, ki je nastala na podlagi podatkov, pridobljenih s korpusom ISPAC ter z italijanskimi in slovenskimi referenčnimi korpusi. Peto poglavje prinaša kvalitativno analizo prevodnih ustreznicev italijanskih nominalizacij v slovenščini, pri čemer je izpostavljen nominalizirani infinitiv kot posebna vrsta italijanske nominalizacije, ki v slovenščini nima strukturne ustreznice in zato predstavlja svojevrsten prevajalski problem. Šesto poglavje je posvečeno kvantitativni raziskavi nominalizacije v izvirni slovenščini, specifično razlikam v pojavljanju v različnih besedilnih tipih: leposlovnih besedilih, znanstvenih in strokovnih

5 Iz navedenega je mogoče razbrati veliko vlogo, ki jo je tudi na področju transformacijsko-generativne slovnice, ne samo v sistemsko funkcijski slovnici, imela nominalizacija.

6 Citati besedil, ki so izvirno v tujih jezikih, so prevedeni v slovenščino; vsi prevodi so delo avtorice monografije.

besedilih ter v govoru. Osredotoča se tudi na pojavljanje nominalizacije v prevodni slovenščini, pri čemer se opazuje zlasti prevode leposlovnih del iz angleščine, francoščine, italijanščine in nemščine v slovenščino. Ugotovitve in možnosti za prihodnje raziskave so povzete in zaokrožene v sklepnem, sedmem poglavju.

Ob koncu so delu dodane tudi številne priloge, katerih namen je ponuditi vpogled v podatke, uporabljene v raziskavah oz. pridobljene z raziskavami, sistematičen terminološki glosar sistemsko funkcijske slovnice ter tipične slovenske prevode nominalizacij, analiziranih v kvalitativni analizi.

2 Definicija nominalizacije v okviru sistemsko funkcijske slovnice

2.1 RAZLIČNA POJMOVANJA IZRAZA NOMINALIZACIJA

Izraz *nominalizacija* se pri različnih avtorjih uporablja v različnih pomenih. Zelo pogosto se ga uporablja na področju besedotvorja, kjer označuje proces tvorbe samostalnikov iz drugih besednih vrst ali tudi konkretni izid takega procesa (npr. *potenje* ← *potiti*). Castelli, na primer, v Renzi, Salvi in Cardinaletti (1995: 333–334) definira nominalizacijo tako:

Nominalizacija je morfološko izpeljan samostalnik, vključen v samostalniško zvezo, ki izraža vsebino celotnega stavka. [...] Nominalizacija omogoča, da sintetično izrazimo informacije, ki so prisotne v celem stavku. [...] Nominalizacija izraža kompleksno misel z uporabo glagola (ali povedka), ki vsebuje enak koren kot nominalizacija. Misel, ki je izražena z nominalizacijo, je navadno mogoče parafrazirati s celim stavkom (odvisnim ali ozirnim, vezanim na semantično šibkejši samostalnik), ki ima kot povedek tisti glagol.

Na sintaktični ravni se izraz uporablja za označevanje stavčnih struktur, ki so zgrajene okrog samostalnika in ne vsebujejo glagola (npr. naslovi časopisnih člankov ali knjig so pogosto take vrste »nominalizacije«). Pogosto se za tako vrsto strukture uporablja tudi izraz *nominalni stavek* (npr. Cresti 1996: *frase nominale, enunciato nominale*), za način izražanja, kjer je struktura pogosta, pa izraz *nominalni stil* (npr. Scarano 2003: *stile nominale*). Zadnji termin (nominalni stil) je v italijanski literaturi (Franceschini in Gigli 2003) rabljen tudi v drugačnem, z našo tematiko bolj povezanim pomenom. Označuje prevlado samostalnikov nad glagoli predvsem v uradovalnem stilu pisanja ali tudi primere, ko je namesto enostavnega polnopomenskega glagola (npr. *verificare*) uporabljena zveza pomensko šibkejšega glagola in polnopomenskega samostalnika (npr. *effettuare una verifica*, 'preveriti, opraviti pregled').⁷

Pragmatično in preprosto definicijo nominalizacije ponuja Klinar (1996) v svojem kontrastivnem razmišljanju o slovenščini in angleščini. Avtor za značilnost jezika, da se pogosto poslužuje nominalizacije, uporablja izraz samostalniškost in pravi (ibid.: 149): »Samostalniškost pomeni težnjo angleščine, da izrazi s samostalnikom tisto, kar izrazi slovenščina s pridevnikom, glagolom, prislovom ali celo odvisnim stavkom.«

Sicer pa so se z nominalizacijo jezikoslovci kljub njeni pogostosti v jeziku relativno malo ukvarjali do nastanka transformacijsko-generativne slovnice, zato, kot pravi Sheppard (1980: 24), »ni presenetljivo, da so v okviru TG [transformacijsko-generativne] teorije nastale številne študije o nominalizaciji, v katerih so avtorji poskušali pojasniti naravo tega fenomena.«

⁷ Takı primeri sicer predstavljajo posebno vrsto nominalizacije, ki jo Ravelli (1988: 142) v angleškem kontekstu imenuje mrtva ali okostenela metafora (*dead ali frozen metaphor*). Več o tem v nadaljevanju.

Med zgodnjimi generativističnimi študijami je najbolj znano delo Noama Chomskyja (1968), ki za angleščino prepozna dva tipa nominalizacij, in sicer glagolniške nominalne izraze ter izpeljane nominalne izraze. Kot ključni razliki med njima navaja predvsem produktivnost (ki je bistveno bolj omejena pri drugem tipu) ter semantični odnos med nominaliziranim izrazom in odgovarjajočo pozicijo, ki je veliko bolj predvidljiv pri glagolniških nominalizacijah, pri izpeljanih pa izrazito idiosinkratičen.⁸

Med vsemi omenjenimi in mnogimi drugimi definicijami nominalizacije se za potrebe pričujoče študije zaradi funkcijskega pristopa in izčrpnosti razlage nastanka, razvoja, vloge in funkcije fenomena zdi najbolj učinkovito pojmovanje nominalizacije kot vrste slovnične metafore, ki jo v okviru sistemsko funkcijske slovnice predlaga Halliday in ki bo podrobneje razložena v nadaljevanju.

2.2 SLOVNIČNA METAFORA V OKVIRU SISTEMSKO FUNKCIJSKE SLOVNICE

2.2.1 Sistemsko funkcijska slovnica in metafunkcije

Sistemsko funkcijsko slovnico (*Systemic Functional Grammar*) je utemeljil Halliday v šestdesetih letih 20. stoletja. Temeljno delo, v katerem razlaga svoj model jezika, nosi naslov *An Introduction to Functional Grammar* (Halliday 1994) in je bilo posodobljeno ter razširjeno v novi izdaji Halliday in Matthiessen (2004). Poglavitna značilnost sistemsko funkcijske slovnice je, da opazuje jezik in jezikovna sredstva skozi njihove funkcije ter da skuša razložiti vse fenomene v celoviti, sistemski sliki, torej skozi medsebojno povezavo vseh elementov v sistemu.

Sistemsko funkcijsko jezikoslovje razlaga jezik (prim. Halliday 1985/1994; Halliday in Matthiessen 2004; Halliday in Matthiessen 1999) kot sistem treh nivojev (*strata*): **semantike** oz. **pomena** (*semantics/meaning*), **leksikogramatike** oz. **ubeseditve** (*lexicogrammar/ wording*) in **fonologije** oz. **zvoka** (*phonology/sounding*) ali **zapisa** v primeru pisnega jezika. Nivoji niso razdeljeni na višje ali nižje, temveč gre bolj za koncentrično širjenje: semantični nivo je okolje leksikogramatike, leksikogramatika je okolje fonologije (prim. Halliday in Matthiessen 1999: 4–5). Tako ureditev nivojev avtorja imenujeta **stratifikacija** (*stratification*) in dodajata,

⁸ Podobno kot v angleščini, tudi v italijanščini obstajata dva tipa nominalizacij: posamostaljeni infinitiv (npr. *il muovere, il ridere, il volare* itd., prim. 5. poglavje) ter izpeljana nominalizacija (*movimento, riso, volo* itd.). In tako kot v angleščini velja (čeprav je oblika seveda drugačna), da je prvi tip produktivnejši, saj lahko na tak način kadar koli nominaliziramo kateri koli glagol, in pomensko bolj predvidljiv. Poleg tega se med obema tipoma v obeh jezikih pojavljajo tudi druge razlike, med katerimi je zelo bistvena ta, da izpeljane nominalizacije prevzamejo vse značilnosti samostalnikov (lahko jih postavimo v množino, nanje vezemo različne tipe modifikatorjev ipd.), medtem ko je tovrstna raba omejena pri infinitivih. V slovenskem jeziku, po drugi strani, obstaja samo izpeljana nominalizacija, saj možnosti s členom po definiciji ni, samostalniška raba pa nedoločniku ne omogoča prevzema vseh značilnosti samostalnikov, kot se to zgodi v angleščini ali italijanščini in kot bomo videli v razdelku 5.4.

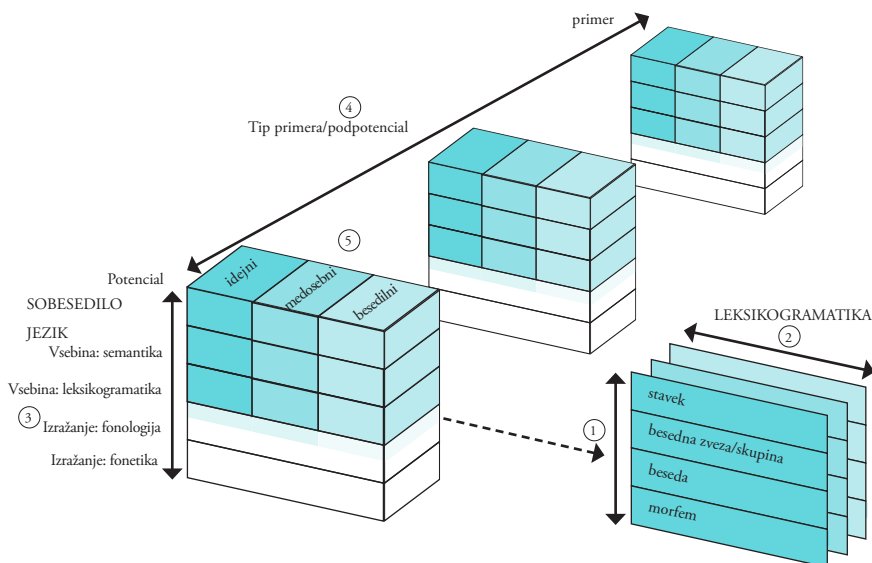
da so vse tri ravni osnovane na enakih osnovnih principih: vsaka raven je splet medsebojno povezanih možnosti pomena, ubeseditve ali zvočne slike. Jezik je torej sredstvo, organizirano v treh ravneh, ki se razlikujejo glede na nivo abstrakcije, ravni pa povezuje **udejanjenje** (*realization*). Semantični nivo udejanja leksikogramatika oz. sistem ubeseditve (kar pomeni slovnične strukture in leksikalne enote); leksikogramatiko pa udejanja fonološki nivo oz. sistem zvoka (*ibid.*). Kot pravi Halliday, je zveza med leksikogramatiko in fonologijo arbitrarna (*ibid.*), medtem ko odnos med pomenom in ubeseditvijo ni arbitraren, temveč je, kot smo omenili, naravno motiviran (Halliday 1994: xvii). Pomembna značilnost sistemsko funkcijske slovnice je tudi, da med semantiko in slovnico ne postavlja stroge ločnice, temveč ju interpretira kot dva načina opazovanja istega fenomena: nekateri aspekti ubeseditve v jeziku prihajajo v ospredje, če jih opazujemo s stališča slovnice, drugi pa s stališča leksike (Halliday in Matthiessen 1999: 5–6). Halliday in Matthiessen (1999: 6–7) odnos med slovnico in leksiko razlagata v naslednjem odstavku:

Tako lahko rečemo, da je *grammatics* teorija slovnice, medtem ko je *grammar* – slovnica (med drugim) teorija izkustva. A da pokažemo, da je slovnica teorija izkustva, uporabljamo funkcijsko, sistemsko motivirano slovnično teorijo, saj nam to omogoča, da iščemo razlage za oblike slovnice v povezavi s funkcijami, ki se jim jezik prilagaja. Vendar ta bližina med semantiko (oz. pomenom) in slovnico ne pomeni, da naša slovnična teorija prevzema področja, ki pripadajo semantiki. Uporaba funkcijskega pristopa nam omogoča, da občutno razširimo področje slovnice v smeri semantike, vendar ob tem ne zmanjšujemo področja semantike, temveč kvečjemu lahko raziskujemo, kako je izkustvo udejanjeno z vidika semantike [...].

Avtorja trdita tudi (*ibid.*: 7), da je eden od pomembnih fenomenov, ki jih lahko razložimo s poseganjem na nivo semantike, ravno slovnična metafora, o kateri bomo spregovorili v nadaljevanju.

Če se vrnemo k osnovam sistemsko funkcijske slovnice, jezik razumemo kot sistem pomenov, ki jih spremljajo oblike, s katerimi lahko te pomene udejanjimo (Halliday 1994: xiv). Nivo pomena je z vidika funkcij, ki jih opravlja naravni jezik, večplasten. Vsak izraz pomena zajema tri različne ravni pomena, medosebno, besedilno in predstavnostno. Tem trem zelo posplošenim funkcijam jezikovnega sistema v okviru sistemsko funkcijske slovnice pravimo **metafunkcije** (*metafunctions*): imenujemo jih **medosebna** (*interpersonal*), **besedilna** (*textual*) in **predstavnostna** (*ideational*) **metafunkcija** (prim. Halliday 1985/1994, Halliday in Matthiessen 1999, 2004).

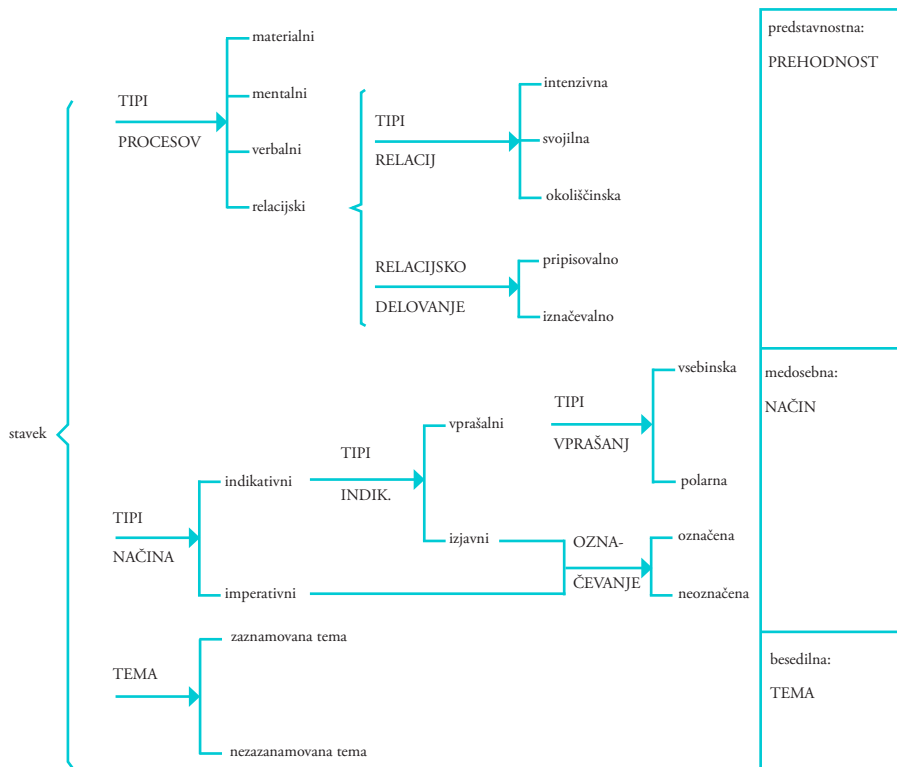
Na sliki 2.1. so razvidne vse metafunkcije v povezavi z različnimi jezikovnimi plastmi in podrobnejša razdelitev **leksikogramatike** na raven morfema, besede, zveze oz. skupine in stavka, kjer je razvidno, da so metafunkcije prisotne v vsaki od posameznih kategorij, ne glede na raven oziroma plast, s katero se ukvarjamo.

Slika 2.1: Metafunkcije (prirejeno po Halliday in Matthiessen 2004)

Medosebni metafunkciji ustreza pojem **stavka kot izmenjave**; besedilni metafunkciji **stavek kot sporočilo**, predstavnostni metafunkciji (natančneje izkustvenemu tipu predstavnostne metafunkcije) pa **stavek kot predstavnost**. Te tri metafunkcije in strukture, ki izhajajo iz njih, izražajo tri precej neodvisne sklope semantičnih možnosti. **Prehodnostne** strukture (ki izhajajo iz predstavnostne metafunkcije) izražajo predstavnostni pomen oziroma o čem govori stavek, kar tipično implicira nek **glagolski dogodek** (*Process*) ter z njim povezane **udeležence** (*Participants*) in **okolščine** (*Circumstances*); **načinovne** strukture izražajo interakcijski pomen oziroma kaj stavek naredi kot verbalna izmenjava med govorcem/piscem in poslušalcem/bralcem; **tematske** strukture izražajo organizacijo sporočila: kako je stavek povezan z ostalim besedilom in s sobesedilom situacije, v kateri je nastal. Ti trije sklopi možnosti skupaj določajo strukturno obliko stavka (Halliday 2004: 309). Slika 2.2 ponazarja elemente vseh treh metafunkcij.

Če se osredotočimo na predstavnostno metafunkcijo, gre pri tej za **pomen kot organizacijo izkušnje**. Stavek je v tem pomenu konfiguracija glagolskega dogodka, njegovih udeležencev in morebitnih prisotnih okoliščin. Glede na tip glagolskega dogodka se spreminja tip in število udeležencev oziroma okoliščin. Tako imamo na primer pri materialnih glagolskih dogodkih neposredna udeleženca, vršilca (*Actor*) in cilj (*Goal*), ter več posrednih udeležencev: prejemnik (*Recipient*), uporabnik (*Client*), domet (*Scope*), pobudnik (*Initiator*), atribut (*Attribute*). Tabela 2.1 povzema tipe glagolskih dogodkov in glavne, neposredno vpletene udeležence, ki se pojavljajo ob različnih glagolskih dogodkih (povzeto po Halliday in Matthiessen 2004: 260).

Slika 2.2: Neodvisnost metafunkcij (prirejeno po Matthiessenu in Hallidayu 1990)

Tabela 2.1: Tipi glagolskih dogodkov in udeležencev

TIP GLAGOL-SKEGA DOGODKA	Neposredno vpleteni UDELEŽENCI	TIP GLAGOL-SKEGA DOGODKA	Neposredno vpleteni UDELEŽENCI
MATERIALNI: dejanje dogodek	vršilec, cilj	GOVORNI:	govorec, (tarča ⁹)
VEDENJSKI	obnašalec	ODNOSNI: prilastnost istovetnost	nosilec, atribut element, vrednost
DUŠEVNI: zaznavanje mišljenje želja čustvo	zaznavalec, pojav	OBSTOJANSKI	Obstoječe

⁹ Udeleženec se pojavlja le pri posebnem podtipu govornih glagolskih dogodkov (prim. 3. poglavje).

Eden ključnih pojmov sistemsko funkcijske slovnice je, kot pravi Ravelli (1988: 133 in nasl.), potencial pomena (*meaning potential*): veliko je elementov, ki lahko nosijo pomen, mi pa lahko izbiramo med temi potencialnimi pomeni, ko želimo komunicirati. Zveza med potencialnim pomenom in izbrano ubeseditvijo ni nujno ključna, temveč obstaja pri vsaki izbiri pomena tudi naravno zaporedje korakov, ki pripeljejo do udejanjenja tega pomena. Ubeseđitvam, ki sledijo iz tega 'naravnega' zaporedja, pravimo skladne (*congruent*). Halliday (1994: 343) predstavi skladne ubeseđitve v naslednjem odstavku, kjer njihov obstoj povezuje tudi z obstojem slovnične metafore:

[...] obstajajo vzorci, ki jih govorniki prepoznajajo kot tipične ubeseđitve, in te bomo imenovali 'skladne' oblike. Glede na to, da je udejanjanje izkušnje v obliki jezika inherentno metaforičen proces, ni prav nič presenetljivo, da najdemo dodatno dimenzijo metafore znotraj jezika samega. In tako, ko prepoznamo, kaj je skladno, hkrati priznavamo, da obstajajo tudi druge možnosti, kjer tipični vzorec ni bil uporabljen in je govorec ali pisec izbral drugačen način, kako povedati stvari.

Če potemtakem govorec na primer želi predstaviti nek dogodek, bi bila ustrezna izbira na pomenskem nivoju izbira 'glagolskega dogodka' (*process*), ne pa recimo 'udeleženca'. Ta izbira na pomenski ravni povzroči izbiro določenega tipa glagolskega dogodka na ravni leksikogramatike, ki jo predstavlja glagolska skupina, sestavljena iz na primer pomožnega glagola in glagola; ob tem bodo hkrati izbrani tudi udeleženci in, po potrebi, okoliščine.

Toda ko prepoznavamo tipične oblike udejanjanja naših izkušenj v jeziku, hkrati, kot rečeno, priznavamo, da ti pomeni niso vedno ubesedeni na pričakovani način. Tako se lahko na primer glagolski dogodek ubeseđi kot udeleženec v drugem glagolskem dogodku: v primeru 2.1a vidimo skladno ubesedeni glagolski dogodek '*abbandonare*' s pripadajočimi udeleženci, v primeru 2.1b pa je isti glagolski dogodek vključen kot udeleženec v drugem glagolskem dogodku ('*stupire*')

- 2.1 a. L'insegnante ha abbandonato la classe nel bel mezzo della lezione.
'Učitelj je zapustil razred sredi učne ure.'¹⁰
b. L'abbandono della classe dell'insegnante nel bel mezzo della lezione
ci ha stupiti non poco. 'Učiteljeva zapustitev razreda sredi učne ure nas
je nemalo presenetila.'

V drugem primeru imamo torej opravka s pojavom slovnične metafore.

10 Pri primerih, ki nimajo objavljenega prevoda, je podan avtoričin prevod v enojnih navednicah. Taki prevodi so namenoma čim bolj dobesedni.

2.2.2 Slovníčna metafora

Pomeni so v jeziku kodirani kot **ubeseditve** (*wordings*): to so slovnična zaporedja, ki jih sestavljajo tako leksikalni kot slovnični elementi. Razmerje med pomeni in ubeseditvami ni naključno, saj je v skladu s sistemsko funkcijsko teorijo oblika slovnice naravno povezana s pomeni, ki se jih kodira. Obstajajo torej povezave med semantičnimi informacijami, ki jih želimo izraziti, in slovničnimi sredstvi. Jezik se je razvil tako, da so določene ubeseditve skladne, kar pomeni, da je pri njih neposredna vez med obliko, pomenom in izkušnjo nedotaknjena, oziroma da je udejanjenje semantičnega koncepta nezaznamovano. Vendar pomeni niso vedno tako neposredno kodirani in določeni pojavi so izraženi z drugačnimi kategorijami od tistih, ki so nastale prav za njihovo ubesedovanje. Za take ubeseditve uporablja Halliday izraz **slovnična metafora** (*grammatical metaphor*). Pri metaforičnih ubeseditvah je torej vez med obliko, pomenom in izkušnjo na neki točki prekinjena in med slovnico in semantiko so omogočene zaznamovane povezave. Tak primer je nominalizacija, pri kateri je semantična entiteta tipa 'glagolskega dogodka' kodirana kot nominalna struktura v slovnici, o čemer več v nadaljevanju.

Kaj pravzaprav je slovnična metafora in v kakšni povezavi je s tradicionalno metaforo, razlaga Halliday (1994: 342) v naslednjem odstavku:

Če o nečem rečemo, da je metaforično, mora biti metaforično v odnosu do nečesa drugega. Navadno je to predstavljeno kot enosmerna zveza, pri kateri metaforičnemu pomenu neke besede ustreza drugi, nemetaforični pomen, ki mu pravimo 'dobesedni'. V tem primeru pa metafore ne opazujemo 'od spodaj', kot variacijo v pomenu danega izraza, temveč bolj 'od zgoraj', kot variacijo v izražanju določenega pomena; koncept 'dobesednosti' potemtakem ni najprimernejši, zato bomo manj metaforični varianti rekli 'skladna'.

Če povzamemo, so torej slovnične metafore alternativne ubeseditve, kjer so za izražanje določenih pomenov uporabljena druga slovnična sredstva, ne tista, ki so se razvila izrecno zanje.

Slovnične metafore Halliday razdeli na dva osnovna tipa: **predstavnostne metafore** (imenovane tudi **metafore prehodnosti** oz. originalno *ideational metaphors* oz. *metaphors of transitivity*) ter **medosebne metafore** (oz. **metafore naklona**, originalno *interpersonal metaphors* oz. *metaphors of mood*), in po dosedanjih analizah se zdi, da podobna razdelitev velja tudi za slovenski ter italijanski jezik.

Skladne oz. nezaznamovane ubeseditve nekega pomena so tisti stavki, ki sledijo določenemu zaporedju pri ubeseditvi glede na njihovo predstavnostno ali medosebno funkcijo. Ubeseitev poteka pri predstavnostnih metaforah v treh korakih:

(1) izbira vrste glagolskega dogodka; (2) določitev vlog v prehodnosti; (3) določitev zaporedja skupin oziroma zvez. Predpostavlja se, da obstajajo tipični načini, kako kaj povedati, da obstajajo sistemske povezave med prvim, drugim in tretjim korakom, zaradi katerih bo izbira določenega pomena narekovala naravno izbiro korakov do nezaznamovane ubeseditve tega pomena. To potrjuje tudi dejstvo, da se otroci vedno naučijo proizvajati skladne ubeseditve, šele pozneje pa tudi metaforične (prim. v nadaljevanju).

Do predstavnostne metafore pride takrat, ko se govorec odloči, da ne bo sledil sistemski normi, temveč bo (1) izbral drugačen, netipičen glagolski dogodek, (2) drugače razporedil vloge udeležencev, (3) skupine in zveze razvrstil v drugačno zaporedje.

Kot primer idejne metafore vzemimo stavek v primeru 2.2a in njegovi nemetaforični (oz. skladni) ubeseditvi v 2.2b.

- 2.2 a. L'aperitivo fu seguito da un lento antipasto.
b. Gli ospiti hanno bevuto un aperitivo e poi hanno mangiato un antipasto lentamente.

Če primerjamo vrste glagolskih dogodkov in razporeditev vlog udeležencev v metaforični in skladni ubeseditvi, dobimo naslednjo tabelo (tabela 2.2).

Tabela 2.2: Primer analize predstavnostne metafore

“Gli ospiti”	“hanno bevuto”	“un aperitivo”	e	“poi”	“(loro)”	“hanno mangiato”	“un antipasto”	“lentamente”
vršilec	materialni glagolski dogodek	cilj		okolščina (umestitev/čas)	vršilec	materialni glagolski dogodek	cilj	okolščina (način)
L'aperitivo			fu seguito da		un lento antipasto			
identificirani			odnosni glagolski dogodek (okolščinski/ čas/ istovetnost)		identifikator			

Pri medosebnih metaforah se po drugi strani zgodi to, da se modalni element odcepi iz same sintaktične strukture stavka in se pojavi kot nadrejeni stavek v hipotaktičnem odnosu do propozicijske vsebine, ki se prelevi v odvisni stavek; primer 2.3.a prikazuje metaforično ubeseditve, primer 2.3.b pa možno skladno ubeseditve:

- 2.3 a. Gli ospiti potrebbero non essere arrivati.
b. Forse gli ospiti non sono arrivati.

S tabelo lahko stavek predstavimo tako:

Tabela 2.3: Primer analize medosebne metafore¹¹

“Forse”	“gli ospiti”	“non sono”	“arrivati”
modalnost	osebek	operator	predikator
naklon			preostanek
Gli ospiti	potrebbero	non essere arrivati	
osebek	operator /modalnost	predikator	
naklon		preostanek	

Medosebne metafore podrobneje predstavljajo npr. Simon-Vandenberg (2003), Thompson (2003), Lassen (2003), Perdana in Saragih (2013), vendar je to področje zunaj okvirov pričujoče analize.

2.2.2.1 Pregled predhodnega proučevanja slovnične metafore in nominalizacije

Kot je bilo že omenjeno, študija temelji na sistemsko funkcijskem modelu slovnice, ki ga je osnoval Halliday s sodelavci. Halliday (1985) je sicer prvi uporabil izraz 'slovnična metafora', vendar se je koncept neskladnosti in metafore v širšem pomenu pojavljal že prej: tako v različnih zgodnejših Hallidayevih delih (prim. bibliografijo, ki jo ponuja Taverniers 2003) kot v Fawcett (1980). Specifično je bil izraz slovnična metafora v povezavi z nominalizacijo uveden v prvi izdaji Hallidayevega (1994) temeljnega dela o sistemsko funkcijski slovnici, *An Introduction to Functional Grammar*, znotraj posebnega poglavja, imenovanega *Beyond the Clause, metaphorical modes of expression*. V skladu s prvotno opredelitvijo je slovnična metafora podobna leksikalni metafori: pri drugi gre za variacijo v uporabi besed oz. variacijo v pomenu, pri čemer ima lahko beseda *dobesedni* pomen, pa tudi *metaforični* pomen; kot pravi Halliday (1994: 341), je pomen »lahko udejanjen z izborom besed, ki se razlikuje od izbora, ki je na nek način tipičen ali nezaznamovan. S tega stališča je metafora variacija v izražanju pomena.«

Takemu pogledu, pri katerem izhajamo iz besede in zatem povemo, kakšne pome-
lene lahko dana beseda udejanji, pravi avtor pogled 'od spodaj' (ibid.: 342). Ta

¹¹ Izrazje, uporabljeno v tej in predhodni tabeli je poslovenjeno po terminih, ki jih uporablja Halliday (1994); originalni angleški termini so dostopni v Prilogi 1 – Terminološki glosar.

pogled pa lahko dopolnimo s pogledom 'od zgoraj' (ibid.), če se osredotočimo na variacijo pri izražanju danega pomena: tokrat torej izhajamo iz pomena in se sprašujemo, katere možnosti imamo na voljo, da ta pomen udejanjimo. Na ta način, pravi Halliday (ibid.: 241), »ugotovimo, da je leksikalno izbiranje samo en aspekt leksikogramatikalnega izbiranja ali 'ubesedovanja' in da je metaforična različica bolj leksikogramatikalna kot pa preprosto leksikalna.«

Halliday na področju slovnične metafore vpelje izraz¹² skladen (*congruent*), s katerim označuje nemetaforične ubeseditve oz. tiste, ki jih za izražanje določenega pomena prepoznamo kot nezaznamovane: to so tipični načini, kako povemo stvari (Halliday 1985: 321). Koncept skladnosti je sicer lahko problematičen, saj ni vedno preprosto določljiv; kot poudarja Halliday (1994: 342), skladno udejanjenje ni boljše niti bolj pogosto in ne predstavlja vedno norme: pogosto je metaforična ubeseditvev tista, ki se je uveljavila kot norma. Taverniers (2003: 7) govori o lestvici skladnosti: »Nekateri načini izražanja so tipične ubeseditve danega pomena in so definirani kot skladni; drugi so bolj ali manj neskladni v primerjavi s skladno ubeseditvijo (oz. skladnimi ubeseditvami)«. Ravelli (2003: 53) pa opozarja, da je 'skladnost' težko definirati, ker gre pri tem za številne prepletajoče se kriterije, ki jih je treba upoštevati. Poleg tega se v poznejših delih o slovnični metafori (in specifično nominalizaciji) pojavlja vprašanje, povezano s skladnimi ubeseditvami danih slovničnih metafor, ki jih Ravelli (1988: 141) poimenuje sorodne oblike (*agnate form*): Heyvaert (2003), na primer, predlaga interpretacijo sorodnosti, po kateri ima vsaka nominalizacija ne samo eno skladno ubeseditvev, temveč celo mrežo sorodnih struktur (ibid.: 67), s pomočjo katere lahko ugotovimo semantične lastnosti nominalizirane strukture, odkrijemo sistem, ki stoji v ozadju, ter jih povežemo s podobnimi strukturami.

Največ pozornosti je bilo v preteklosti posvečene predstavnostnim slovničnim metaforam (*ideational grammatical metaphors*) in nominalizaciji (prim. Halliday 1985/1994; Halliday 1989, Halliday in Matthiessen 1999, Halliday in Matthiessen 2004, Halliday in Martin 1993, Ravelli 1988, Ravelli 2003, Banks 2003 in 2007 idr.), ki jih z drugimi besedami imenujemo tudi metafore prehodnosti (*metaphors of transitivity*; Halliday 1994: 344; Taverniers 2003: 9), ker gre pri njih za skladne oz. neskladne ubeseditvev prehodnostnih konfiguracij. Halliday in Matthiessen (1999) trdita, da je najbolj bistvena značilnost predstavnostnih metafor dejstvo, da z njihovo pomočjo na drugačen način udejanjimo izkušnjo, torej poudarjata vlogo predstavnostne metafunkcije, čeprav ima taka sprememba posledice tudi z vidika ostalih dveh metafunkcij (medosebne in besedilne).¹³

12 Glede slovenskih prevodov strokovnega izrazja sistemsko funkcijske slovnice se naslanjam na Plemenitaš (1998, 2004), Kovačič (1992) in Skubica (2003). Prim. tudi prilogo 1 – Terminološki glosar.

13 Vendar prim. tudi Heyvaert (2003), ki zagovarja bolj medosebno interpretacijo vloge slovnične metafore in zanika delitev slovničnih metafor na strogo predstavnostne in strogo medosebne.

Prvi natančneje obdelan model predstavnostne slovnične metafore ponuja Ravelli (1988),¹⁴ ki se osredotoča na tri bistvene komponente: splošni model, na podlagi katerega razloži slovnično metaforo, tipe predstavnostnih slovničnih metafor ter njihovo prepoznavanje in končno načine, na katere slovnična metafora vpliva na kompleksnost besedila. Ravelli izpostavlja koncept, da slovnična metafora ni zgolj alternativna ubeseditiv identičnega pomena, ki ga lahko izrazimo s skladnimi sredstvi, temveč prinaša tudi razliko v pomenu (Ravelli 1988: 137): »Kajti ni res, da je pomen enak v obeh primerih: sama slovnična kategorija ima povratni učinek na pomen in alternativne leksikogramatikalne ubeseditve lahko izpuščajo ali vključujejo različne dele sporočila«.

V nasprotju s Hallidayevo razdelitvijo, ki zajema 13 osnovnih tipov metaforičnih prehodov (Halliday in Matthiessen 1999: 245), tipologija slovničnih metafor, ki jo predstavlja Ravelli (1988: 139), zajema 19 različnih tipov v devetih kategorijah: glagolski dogodek, lastnost, modalnost, logični povezovalc, okoliščina (skladno izražena s predložno zvezo), udeleženec, razširitev, projekcija, okoliščina (skladno izražena s predložnim stavkom). Med vsemi omenjenimi slovničnimi metaforami je nominalizacija tista, ki se je najbolj zavedamo (ibid.: 140) in ki se najpogosteje pojavlja v besedilih (v skladu z avtoričinimi analizami je take vrste 35 odstotkov vseh analiziranih primerov). Pomembna lastnost, ki jo poleg tega izkazujejo slovnične metafore, pa je povratnost (*recursion*), zaradi katere se lahko metaforična ubeseditiv še enkrat vrne v sistem in se ponovno metaforično prebesedi (*they feel secure* → *their secure feeling* → *their feeling of security*; ibid.: 141).

Glede prepoznavanja slovničnih metafor ponuja Ravelli (ibid.) dva aspekta, ki sta lahko v pomoč: izpeljavo (*derivation*) ter zgoraj omenjeno sorodnost (*agnation*). Številni metaforični izrazi so nastali s postopki izpeljevanja, a vendar niso vsi primeri slovnične metafore posledica izpeljave in niso vse izpeljanke tudi metafore (ibid.: 141). Pričujoča študija bo pri opazovanju pogostnosti in prevledljivosti upoštevala predvsem kriterij izpeljanih oblik, zlasti pri iskanju nominalizacij v korpusih, delno pa bo, zlasti pri ročnih analizah, upoštevan tudi kriterij sorodnih oblik.

Poleg naštetih značilnosti slovnične metafore Ravelli (ibid.: 143) poudarja tudi zvezo med slovnično metaforo, registrom in kompleksnostjo besedila: njena raziskava potrjuje hipotezo, ki jo je podal Halliday (1985: 329), da je najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na pogostnost metafore v slovnici določenega besedila, dejstvo, ali je besedilo govorjeno ali pisno, saj se govor in pisanje razlikujeta glede na vrsto kompleksnosti, ki se tipično pojavlja: slovnično zapletenost na eni strani ter leksikalno gostoto na drugi (Ravelli 1988: 144–145): avtorica opaža, da je pogostnost slovnične metafore povezana z visoko leksikalno gostoto in nizko

¹⁴ Članek Ravelli (1988) temelji na avtoričini diplomski nalogi z Univerze v Sydneyju (Ravelli 1985), ki je bila ponatisnjena v zbirki *Monographs in Systemic Linguistics* leta 1999.

stopnjo slovnične zapletenosti. Razlog za uporabo slovnične metafore vidi avtorica v možnosti, da v stavku organiziramo sporočilo na drugačen način: metaforično ubeseden glagolski dogodek ima lahko funkcijo teme stavka (medtem ko je pri skladno ubesedenih vzorcih funkcija teme vezana na udeležence ali okoliščine) ali tudi funkcijo nezaznamovanega žarišča informacije v strukturi dano/novo (prim. tudi Taverniers 2003: 26). Taverniers (ibid.: 26–31) med ključnimi motivi pri prvotnih raziskavah slovnične metafore našteje naslednje: splošno teoretično opredelitev in analizo fenomena, imenovanega 'slovnična metafora', klasifikacijo tipov slovnične metafore ter funkcijsko razlago učinkov slovnične metafore v besedilu.

Izbira med skladno in metaforično ubeseditvijo torej za sabo prinaša drugačno razporeditev udeležencev glagolskega dogodka in posledično tudi spremembo informacijske strukture ter leksikalne gostote. Vsi jeziki se na take vrste sprememb ne odzivajo enako prožno: nekateri se zdijo bolj orientirani h glagolskim ubeseditvam (npr. hopi, kitajščina, turščina¹⁵), drugi so spet bolj nagnjeni k uporabi samostalnikov (npr. angleščina, francoščina, nemščina¹⁶). Vsekakor je opazovanje nominalizacije, ki je najpogostejša oblika idejne slovnične metafore, prisotno v velikem številu jezikov – študija, ki jo je pripravila Koptjevskaja-Tamm's (1993) vključuje kar 70 jezikov – in je bila predmet številnih raziskav z različnih zornih kotov v zadnjih letih. Pogosto se analize osredotočajo na besedilne tipe, v katerih je nominalizacija pomemben dejavnik pri oblikovanju pomena, kot so npr. znanstvena besedila (prim. Halliday in Martin 1993, Fang 2005, Banks 2008), pravna besedila (Williams 2004, Felici 2013, Orts Llopis 2009), birokratski jezik (Whittaker in Martín Rojo 1999, Fortis 2005) in tako dalje, čeprav se pogosto omenja, da se je nominalizacija razširila z bolj ali manj visoko pogostnostjo na vsa jezikovna področja odraslih govorcev/piscev (prim. Halliday in Martin 1993: 16–17). Z vidika italijanščine so se z nominalizacijo ukvarjali številni raziskovalci, med katerimi izstopajo tudi Thornton (1997), Gaeta (2002, 2004) ter Gaeta in Ricca (2003, 2006), vendar je njihova pozornost vselej osredotočena na razmeroma drugačne aspekte pojavljanja nominalizacije, zato dela niso posebej obravnavana.

2.2.2.2 *Metafore prehodnosti oz. predstavnostne metafore*

Govorec oz. pisec ima torej možnost izbirati med različnimi načini ubeseditve – skladnimi in metaforičnimi. Namesto skladne ubeseditve v 2.4a lahko italijanski govorec na primer izbere metaforično ubeseditve v 2.4b (2.4.c ponuja alternativno ubeseditvev).

15 Gl. npr. Whorf (1950) za primerjavo med jezikom hopi in angleščino, Halliday in Martin (1993) za primerjavo med kitajščino in angleščino, Altinkamiş, Kern in Sofu (2014) za primerjavo med francoščino in turščino.

16 Gl. npr. Roald in Whittaker (2010) za kontrastivno študijo francoščine in norveščine, Azpiazu Torres (2005) za primerjavo med nemščino, angleščino in španščino.

- 2.4 a. Maria vide qualcosa di meraviglioso.
 b. Una vista meravigliosa si parò davanti agli occhi di Maria.
 c. Qualcosa di meraviglioso è stato visto da Maria.

Maria v tem primeru ni več zaznavalec in *qualcosa di meraviglioso* ne več pojav. Udeleženske vloge v drugem stavku so drugačne, ker je tudi sam glagolski dogodek drugačen: ni več duševni, temveč je materialni. *Una vista meravigliosa* postane vršilec, pomensko pa vsebuje duševni glagolski dogodek iz skladnega stavka. Poleg tega prav dejstvo, da ima samostalniki *vista*, ki je nežive narave, vlogo vršilca, povzroča trenje med obliko in pomenom, ki nas opozarja, da je stavek metaforično obarvan. Glagolski dogodek je, kot že rečeno, materialni, ostali del stavka pa je okoliščinski element kraja. Prejšnji zaznavalec, *Maria*, je sedaj odrinjen v vlogo modifikatorja, izpostavljene so oči (*occhi*), ki so le del prejšnjega zaznavalca, in tudi sama beseda *occhi* je vključena v predložno zvezo, ki ima vlogo okoliščinskega elementa.

Tabela 2.4: Primer analize slovnične metafore

Maria	ha visto	qualcosa di meraviglioso
zaznavalec	gl. dogodek: duševni	pojav
Una vista meravigliosa	si parò	davanti agli occhi di Maria
vršilec	gl. dogodek: materialni	okoliščinski element (kraj)

Eden od razlogov, zakaj nek pomen ubesedimo metaforično, ne pa skladno, je lahko tematska struktura. Pri zgornjem stavku z metaforično ubeseditvijo tematiziramo *una vista meravigliosa* in s tem izpodrinemo *Mario* iz te vloge. Možna bi bila tudi drugačna tematizacija pomena *qualcosa di meraviglioso*, in sicer s pasivnim stavkom (primer 2.4.c), vendar je pasivna konstrukcija, pri kateri je osebek tako nedoločen, nenavadna in se bi ji govorci izognili.

Pomensko izpraznjeni glagoli, ki jim sledijo drugi izrazi (navadno samostalniki), s katerimi je dejansko izražen pomen oziroma tip glagolskega dogodka, so tudi metaforične narave. Taki so na primer *fare il bagno*, *fare uno sbaglio*, *avere bisogno*, *avere fame*. Druga, prav tako metaforična kategorija predikatnih izrazov, je tip *avere gli occhi azzurri*, *avere una gamba rotta*, kot tudi primeri tipa *godere di ottima salute*, *scrivere libri belli*. Vendar tako kot se je zgodilo v angleškem jeziku, so se tudi v italijanščini take ubeseditve povsem udomačile in postale nezaznamovana različica. Dandanes obstaja v jeziku oboje, tako skladna verzija (npr. *bagnarsi*,¹⁷ *sbagliare*, *essere affamato* itd.) kot metaforična, in čeprav je pogosto druga nezaznamovana, imamo kljub temu možnost izbire pri ubeseditvi nekega pomena.

Naj navedemo še nekaj primerov bolj ali manj "udomačenih" metafor prehodnosti, ob katerih je izpisana tudi možna skladna verzija.

17 Glagol *bagnarsi* pravzaprav nima v dandanašnji italijanščini povsem enakega pomena kot *fare il bagno*, venar je ta pomen imel in ga je delno obdržal tudi danes, a le v določenih, višjih registrih (npr. *bagnarsi nel mare*).

- 2.5 a. Non ho la tua fortuna.
b. Non sono fortunato come te.

Tabela 2.5: Primer št. 2.5a in b

“(io)”	“non sono”	“fortunato come te”
nosilec	odnosni gl. dogodek (intenzivni/prilastni)	atribut
(io)	non ho	la tua fortuna
nosilec	odnosni gl. dogodek (svojilni/prilastni)	atribut

- 2.6 a. Due studenti hanno usato il loro accesso al computer della scuola per carpirne i segreti.
b. Due studenti hanno potuto accedere al computer della scuola e così sono riusciti a carpirne i segreti.

Tabela 2.6: Primer št. 2.6a in b

“Due studenti”	“hanno potuto accedere”	“al computer della scuola”	“e così”	“(loro)”	sono riusciti a carpir(ne)	“i segreti”
vršilec	materialni gl. dogodek	cilj		vršilec	materialni gl. dogodek	cilj
Due studenti	hanno usato	il loro accesso al computer della scuola	per carpir(ne)			i segreti
vršilec	materialni gl. dogodek	cilj	okolščina (vzrok: namen)			
			materialni gl. dogodek			cilj

- 2.7 a. Il negozio offre una vasta gamma di prodotti.
b. Uno può trovare molti prodotti diversi nel negozio.

Tabela 2.7: Primer št. 2.7a in b

“uno”	“può trovare”	“molti prodotti diversi”	“nel negozio”
vršilec	materialni gl. dogodek	cilj	okolščina (kraj)
Il negozio	offre	una vasta gamma di prodotti	
vršilec	materialni gl. dogodek	cilj	

- 2.8 Il tuo ragionamento è una follia.
b. Se ragioni così significa che sei folle.

Tabela 2.8: Primer št. 2.8a in b

“se”	“(tu)”	“ragioni”	“così”	“significa”	“che”	“(tu)”	“sei”	“folle”
identificirani				odnosni gl. dogodek (intenzivni/ istov.)	identifikator			
	zazna- valec	duševni gl. dogodek	pojav			nosilec	odnosni gl. dogodek (intenzivni/ prilast.)	atribut
il tuo ragionamento				è	una follia			
nosilec				odnosni gl. dogodek (intenzivni /istovetnostni)	atribut			

Pričujoče delo se omejuje, kot smo že omenili, na primere, ko je nek glagolski dogodek, ki bi ga skladno izrazili z glagolom, ubeseden kot samostalniik oz. nominalizacija. Ker je taka ubeseditev bolj sofisticirana od skladne, je v angleškem okolju¹⁸ tipična za vse vrste besedil odraslih govorcev. Študije (Halliday in Matthiessen 2004: 636) so pokazale, da se otroci namreč z njo največkrat prvič srečujejo šele v poznih osnovnošolskih letih, saj tak način izražanja ni del slovnice vsakdanjega spontanega pogovora, ki ga otroci slišijo doma in v svojem okolju; prej bi rekli, da je značilen za besedila s področja izobraževanja, znanosti, uradniškega sveta in prava. Halliday in Matthiessen (ibid.: 636) sicer pravita tudi, da je med različnimi registri moč zaslediti velike razlike v stopnji in tipu prisotnih metafor, vendar ne bo niti eden popolnoma brez njih: vsako besedilo, ki ima neko minimalno dolžino (razen otroškega govora in pesmic, napisanih za otroke), ponuja primere kakih metaforičnih elementov, ki jih je treba upoštevati.

2.2.2.3 Skladne in metaforične ubeseditve

Skladni načini so po mnenju Hallidaya in Matthiessena (1999: 234) primarni v odnosu do drugih, metaforičnih načinov ubesedovanja, s treh vidikov: s filogenetičnega vidika, saj so se v zgodovini jezika razvili bolj zgodaj; z ontogenetičnega vidika, saj se jih otroci naučijo prej kot one druge; in z logogenetičnega vidika, saj se navadno v danem besedilu pojavljajo pred metaforičnimi. Poleg tega avtorja

¹⁸ Halliday se večinoma ukvarja z angleščino, čeprav pogosto navaja primere tudi iz drugih svetovnih jezikov; prim. Halliday in Matthiessen 1999, 7. poglavje (str. 297–319) za primerjavo s kitajščino.

trdita tudi (ibid.: 236), da so se skladne oblike razvile prej, in to z namenom ubesediti določene pomene. Zakaj so se torej razvile tudi one druge, metaforične ubeseditve?

Metafore so zelo pomemben del našega razumevanja in doživljanja sveta. V naslednjem citatu Lakoff in Johnson (1980: 3) razlagata, kako ljudje pogosto razumejo metaforo in kako drugačno je pravzaprav realno stanje.

Metafora je za večino ljudi sredstvo pesniške domišljije in retoričnega, slikovitega izražanja – bolj stvar posebnega kot vsakdanjega jezika. Še več, metaforo se navadno dojema kot lastnost jezika samega, torej nekaj, kar zadeva besede in ne toliko misli ali dejanja. Zato večina ljudi misli, da lahko odlično shajajo brez metafore. Mi smo odkrili nasprotno, in sicer da metafora preveva vsakdanje življenje, ne samo jezika, temveč tudi misli in dejanja. Naš normalni konceptualni sistem, v sklopu katerega mislimo in delujemo, je v osnovi po svoji naravi metaforičen.

Če je torej metafora nepogrešljiv del našega vsakdana, ni presenetljivo, da se pojavlja tudi v drugih dimenzijah samega jezika; pravzaprav je, kot pravi Halliday (1994: 343), že samo jezikovno tolmačenje izkušenj v svojem bistvu metaforičen proces.

Razvoj slovnične metafore razlagata Halliday in Matthiessen (1999: 237–238) v naslednjih odstavkih.

Če bi bil skladni vzorec edina oblika interpretacije, nam verjetno ne bi bilo treba razmišljati o semantiki in slovnični kot o dveh ločenih plasteh: bili bi le dva pogleda pomenske ravnine, ki bi ju interpretirali po eni strani kot funkcijo, po drugi strani kot obliko.

Zakaj moramo torej v naši pričujoči interpretaciji priznavati dva dela, leksikogramatiko in semantiko? Ker se je sistem naprej razvijal preko tiste točke, se bogatil (tj. razvil bogatejši model izkustva) tako, da je razločil oba pogleda znaka, tako da je vsak izmed njiju lahko dobil novega partnerja – sekvence so lahko tvorili drugi znaki poleg stavčnih kompleksov, glagolske dogodke so lahko tvorile druge stvari poleg glagolov in tako naprej. [...]

Prav ta korak je sprožil nastanek slovnične metafore. Ko je sekvenca realizirana kot stavčni kompleks ali glagolski dogodek kot glagol, je to skladno: stavčni kompleks in glagol sta uporabljena v funkciji, za katero sta se razvila. Ko sekvenco tvori nekaj, kar ni stavčni kompleks, ali pa glagolski dogodek tvori nekaj, kar ni glagol, je to metaforično. Neka druga slovnična struktura ju izpodriva v teh funkcijah.

Ob tem je nujno uvesti nekaj terminologije sistemsko funkcijske slovnice: pri skladnih ubeseditvah terminološko govorimo o **sekvencah** (*sequences*), ki jih udejanjajo **stavčni kompleksi** (*clause complexes*); o **figurah** (*figures*), ki jih udejanjajo **stavki** (*clauses*); o **glagolskih dogodkih** (*processes*), ki jih udejanjajo **glagolske**

skupine (*verbal groups*); o **udeležencih** (*participants*), ki jih udejanjajo **samostalniške skupine** (*nominal groups*); o **logičnih povezavah** (*logical relations*), ki jih udejanjajo **vezniki** (*conjunctins*); in o **okoliščinah** (*circumstances*), ki jih udejanjajo **predložne zveze** (*prepositional phrases*).

Tabela 2.9: Skladne ubeseditve (povzeto po Hallidayu in Matthiessenu 1999: 236)

sekvenca	↘	stavčni kompleks
figura	↘	stavek
glagolski dogodek	↘	glagolska skupina
udeleženec	↘	samostalniška skupina
logična povezava	↘	veznik
okoliščina	↘	predložna zveza

Ko se torej omenjene povezave na kateri koli točki prekinajo, oziroma ko posamezni elementi niso udejanjeni na načine, prikazane v tabeli, govorimo o slovnični metafori.

Če slovnično metaforo primerjamo z leksikalno metaforo, ugotovimo, da pravzaprav ne gre za dva različna fenomena, saj obe vrsti metafore predstavljata dve različici iste metaforične strategije za bogatenje semantičnih sredstev, ki jih imamo na voljo za razumevanje izkustev. Poleg tega imata obe vrsti metafor pomembni skupni lastnosti. Prva lastnost je, da se oba tipa pogosto pojavljata v skupinah, ki jih imenujemo **sindromi** (*syndromes*), kar pomeni da ena metafora navadno 'potegne za sabo' kopico povezanih metafor. Halliday in Matthiessen (*ibid.*: 233) navajata angleški primer, vendar bi brez težav lahko navedli podobno skupino za slovenski ali italijanski jezik: na leksikalni ravni metafora *congregation* → *flock* potegne za sabo še metafore *religious official* → *shepherd*, *group of believers* → *fold* (podobno npr. v sl. *skupina vernikov* → *čreda*, *verski uradnik* → *pastir*; v it. *gruppo di credenti* → *gregge*). Slovnično pa na primer metaforični preskok *to absorb* → *absorption* (*absorbirati* → *absorpcija*) v primeru *the atomic nucleus absorbs energy* → *the absorption of energy by an atomic nucleus* (*atomsko jedro absorbira energijo* → *absorpcija energije s strani atomskega jedra*)¹⁹ ali celo *the atomic nucleus' energy absorption* (*absorpcija energije atomskega jedra*) 'potegne za sabo' spremembo statusa ostalih udeležencev v skladni ubeseditvi: samostalniška skupina *the atomic nucleus* izgubi vlogo primarnega udeleženca oz. stvari in postane lastnost, *energy* prav tako izgubi status udeleženca in postane lastnost; in čeprav je samoumevno, omenimo tudi dejstvo, da figura, ki jo originalno udejanja stavek, postane

19 Primer je prirejen po Hallidayu in Matthiessenu (1999: 241–42). Slovenski prevod je zgolj informativen in bi bil verjetno v realnem jeziku ubeseden na drugačen način zaradi izogibanja struktur s trpnikom.

element, ki ga udejanja samostalniška skupina. Druga lastnost zadeva tipični premik tako leksikalnih kot slovničnih metafor proti konkretnosti, nekakšen premik proti 'popredmetenju' (spreminjanju v predmet). Na leksikalnem nivoju – če še enkrat uporabimo zgoraj navedene primere – se metaforični pojmi približujejo konkretnim izkustvom posameznika (metafora izhaja iz kmečkega, pastirskega okolja); na slovničnem nivoju se pojavi, ki skladno sodijo v višje domene (sekvence, figure), pojavljajo v obliki elementov, ki so pretežno stvari oz. predmeti.

2.2.2.4 *Razlike med skladnimi in metaforičnimi ubeseditvami z vidika treh metafunkcij*

Bistvena komponenta odnosa med slovničnimi metaforami in skladnimi ubeseditvami je dejstvo, da medsebojno niso preprosto izmenljive in nimajo identičnega pomena. V resnici se ubeseditvi razlikujeta na vseh treh revneh metafunkcij: njihov pomen se razlikuje besedilno, predstavnostno in medosebno.

V **besedilnem pomenu** se razlikujejo v tem, da ima metaforična ubeseditev zelo jasno vlogo v retoriki: navadno se pojavlja potem, ko smo določeno informacijo že podali v skladni obliki, in predstavlja dano, samoumevno informacijo, ki služi za odskočno desko proti novi informaciji. Ta vzorec se uporablja v besedilnih sistemih 'teme' in 'informacije', ki organizirata diskurz z vidika teme – reme in danega – novega. O besedilni vrednosti konceptov tema – rema in dano – novo Halliday in Matthiessen (1999: 239) pravita naslednje:

Če je tema stavka (izražena z elementom, ki je na prvem mestu v stavku) tudi eksplicitno umeščena kot dano, ima to izredno močan učinek 'potiskanja v ozadje': sporočilo je: 'to že veš; zdaj to uporabi kot izhodišče za nadaljnjo pot proti nečemu, česar še ne veš'. Na isti način je ostanek stavka (cel preostali del ali vsaj njegov vrhunec) zelo močno 'potisnjen v ospredje'. Celotna konstrukcija je očitno učinkovito sredstvo za razmišljanje ali argumentiranje.

Pri tem je, kot poudarjata tudi avtorja, ključnega pomena, da mora biti v angleškem jeziku tema stavka nominalna, saj je kakršna koli druga vrsta teme (prislov, predložna zveza ali celo glagol) zelo zaznamovana in nosi v sebi intenzivno primerjalno konotacijo, ki v mnogih kontekstih ni zaželena. Edina vrsta elementa, ki zadovoljuje prej omenjene besedilne zahteve, je torej nominalna entiteta, ki je lahko nominalna skupina ali nominalizirani stavek oz. stavčni kompleks (*clause complex*).²⁰ In če se vrnemo k prej omenjenemu primeru, *atomic nucleus + absorb*

20 Podobno situacijo lahko predvidevamo tudi v italijanskem jeziku, kjer je besedni red oziroma zaporedje elementov znotraj stavčne strukture prav tako razmeroma togo kot v angleškem jeziku, saj je porazdelitev funkcij elementov vezana na položaj, ki ga zavzemajo na linearni osi. Slovenski jezik je s tega stališča precej drugačen, saj obstoj sistema sklonov dopušča

+ *energy*, ko ga želimo izraziti kot izhodišče nadaljnega argumentiranja oz. ga želimo združiti z besedilno vlogo, 'potisnjeno v ozadje kot izhodiščna točka', ga moramo ubesediti nominalno, kot na primer *the absorbing of energy by the nucleus* ali *the nucleus' absorption of energy*, saj lahko tako nominalno skupino uporabimo kot temo v novem stavku: *The atomic nucleus absorbs and emits energy in quanta, or discrete units. Each absorption marks its transition to a state of higher energy and each emission marks its transition to a state of lower energy.*²¹

Take vrste besedilni 'paketi' se v angleškem jeziku pogosto uporabljajo tudi za 'potiskanje v ospredje': tudi tisti del informacije, ki je najpomembnejši, pogosto prevzame metaforično nominalno obliko (na primer: *The nucleus' absorption of energy marks its transition to a state of higher energy*, sl. *Absorpcija energije jedra označuje njegov prehod v stanje z višjo energijo*). Avtorja sicer verjameta, da se je pravzaprav celoten sindrom opisanih lastnosti razvil hkrati in ne pripisuje ta posebnega mesta tematskim nominalizacijam (ibid.: 239). Ta sindrom lahko predstavimo s tabelo 2.10, iz katere je razvidno, kako se semantične enote izrazijo skladno in kako metaforično: sekvenca, ki jo skladno udejanji stavčni kompleks, v metaforični obliki postane stavek, figura, ki jo skladno udejanji stavek, postane nominalna skupina, logična povezava, ki je skladno izražena z veznikom, postane glagolska skupina.

Tabela 2.10: Sindrom metaforičnih ubeseditv (Povzeto po Halliday in Matthiessen 1999: 239)

Semantična enota	skladno ↘	metaforično ↘
Sekvenca	Stavčni kompleks	Stavek
Figura	Stavek	Samostalniška skupina
Logična povezava	Veznik (ki povezuje stavke v kompleksu)	Glagolska skupina

Prehode, ponazorjene v tabeli 2.10, prikazuje primer 2.9,²² kjer je 2.9a metaforična ubeseditv z nominalizacijami in 2.9b možna skladna ubeseditv.

veliko večjo svobodo v zaporedju elementov stavčne strukture. V italijanskem jeziku, na primer, načeloma ne moremo obrniti zaporedja 'osebek – povedek – predmet' (predvsem ne v pisnem jeziku; v govorjenem jeziku intonacijski poudarki dopuščajo svobodnejši besedni red), saj stavka *Anna ama Paolo* in *Paolo ama Anna* nista sinonimna, medtem ko v slovenščini – prav zaradi sklonskih obrazil, ki jasno določajo vloge besednih skupin/zvez – stavka *Ana ljubi Pavla* in *Pavla ljubi Ana* lahko upoštevamo, vsaj propozicijsko, za sinonimna, čeprav seveda besedilni učinek zaradi različne razporeditve teme in reme drugega stavka ni enak prvemu. Morda bi v fleksibilnosti besednega reda v slovenščini lahko iskali enega od vzrokov, zakaj se potreba po nominalizaciji ni (še) izkazala za tako nujno v številnih besedilnih tipih.

21 Primer je citiran v Halliday in Matthiessen 1999: 236. Prevod: »Atomsko jedro absorbira in oddaja energijo v kvantih. Vsaka absorpcija je znak njegovega prehoda v stanje z višjo energijo in vsaka oddaja je znak prehoda v stanje z nižjo energijo.« Primer je namenoma preveden z uporabo nominalizacije na mestih, kjer se pojavlja v angleščini, ne glede na to, da bi se morda slovenski avtor/prevajalec lahko odločil za drugačen, z nominalizacijo manj zaznamovan slog.

22 Primer je prirejen na osnovi zgleda, ki ga navajata Halliday in Matthiessen (1999: 240).

- 2.9 a. L'esplosione della polvere da sparo deriva da una violenta trasformazione della miscela in fumo e vapore. 'Eksplodzija smodnika izvira iz silovite spremembe mešanice v dim in paro.'
- b. La polvere da sparo esplode perché la miscela si trasforma violentemente in fumo e vapore. 'Smodnik eksplodira zato, ker se mešanica silovito spremeni v dim in paro.'

V navedenem primeru 2.9a, kjer je ubeseditve metaforična, imamo sintaktično preprost stavek, v katerem je udeleženec element (*token*) udejanjen s samostalniško skupino, zgrajeno okrog nominalizacije *esplosione*, glagolski dogodek ubeseden z odnosnim glagolom vzroka *derivare* (*da*) ter udeleženec vrednost (*value*) ubeseden s še eno samostalniško skupino z nominalizacijo *trasformazione*. V predlogu skladne ubeseditve vidimo, da imamo v resnici opravka s stavčnim kompleksom, ubesedenim z dvema vzročno povezanimi stavkoma: prvi stavek je *la polvere da sparo esplode*, drugi stavek pa *la miscela si trasforma violentemente in fumo e vapore*; povezana sta z logično povezavo *perché*. V metaforični verziji sta oba postala samostalniški skupini, logična povezava pa je postala odnosni glagolski dogodek.

Tabela 2.11: Primer analize skladne in metaforične ubeseditve

La polvere da sparo	esplode	perché	la miscela	si trasforma	violente-mente	in fumo e vapore
vršilec	materialni gl. dogodek		element	odnosni gl. dogodek	okoliščina (način)	vrednost
samostalniška skupina	glagolska skupina	veznik	samostal. skupina	glagolska skupina	prislov	predložna zveza
STAVEK		LOG. POVEZAVA	STAVEK			
STAVČNI KOMPLEKS						
L'esplosione della polvere da sparo		deriva da	una violenta trasformazione della miscela in fumo e vapore			
element		odnosni gl. dogodek	vrednost			
samostalniška skupina (z nominalizacijo)		glagolska skupina	samostalniška skupina (z nominalizacijo)			
STAVEK						

Kake vrste metaforični premiki so prisotni v praktično vseh znanih jezikih (Halliday in Matthiessen 1999: 243), vendar je v nekaterih (med katere vsekakor sodita angleščina in italijanščina, nekoliko manj pa, kot se zdi, slovenščina) metaforično izražanje postalo dominantna značilnost pomenskega sistema. V angleškem

jeziku je slovnična metafora izrazito prisotna od Newtona in njegovih sodobnikov naprej,²³ čeprav je bila v manjši meri po mnenju avtorjev (ibid.) prisotna vedno. V italijanskem jeziku jo v tako dominantni obliki prvič opazijo še nekaj desetletij prej kot v angleščini, in sicer z Galileom Galileijem.²⁴

V **predstavnostnem pomenu** skladne in metaforične ubeseditve prav tako niso popolnoma sinonimne. Pravzaprav so vsi doslej omenjeni primeri slovničnih metafor predstavnostnega tipa, predstavljajo pa sredstvo za drugačno reinterpretacijo izkustva, za premik od glagolskega dogodka, ki poleg sebe obvezno potrebuje udeležence, k stvari, pri čemer so udeleženci spremenjeni v lastnosti te stvari. Velika razlika med glagolskimi dogodki in njihovimi udeleženci na eni strani ter stvarmi in njihovimi lastnostmi na drugi je, da lastnosti niso obvezno prisotne ob stvareh, kot so udeleženci pri glagolskih dogodkih. Metaforična ubeseditve torej dopušča, da izkustvo prebesedimo in se od njega na nek način oddaljimo; obdržimo lahko samo tiste elemente, ki jih želimo, in dodamo lahko nove, ki jih skladna ubeseditve ni imela oz. omogočala. Predstavnostna metafora je torej sredstvo za drugačno ubesedovanje izkustva tako, da imamo poleg skladnih konfiguracij na voljo tudi alternativne, metaforične. Te drugačne konfiguracije se udejanjijo skozi drugačne besedilne vzorce (prim. Halliday in Matthiessen (1999: 241) ter Halliday in Matthiessen (2004: 639–642)): figura, ki se skladno udejanja kot stavek, na primer, je udejanjanje sporočila. Če je metaforično ubesedena kot element oz. udeleženec v nekem (drugem) glagolskem dogodku, ne udejanja več sporočila, temveč le njegov del. Ko se torej figura udejanja kot udeleženec, ji lahko pripišemo besedilni status znotraj sporočila: dobi lahko na primer vlogo teme v novi (drugačni) propoziciji. Za zgled se lahko vrnemo k že navedenemu primeru 2.9, kjer vidimo, da v metaforični ubeseditvi dobita figuri, ki sta skladno ubesedeni kot stavka *La polvere da sparo esplode* in *la miscela si trasforma violentemente in fumo e vapore*, status elementov, torej delov novega sporočila, saj sta udejanjeni kot samostalniški skupini z vlogo udeležencev *L'esplosione della polvere da sparo* in *una violenta trasformazione della miscela in fumo e vapore*.

Tudi v **medosebnem pomenu** pride do sprememb, ko so izkustva ubesedena metaforično na predstavnostni ravni. Kongruentno je figura udejanjena kot predlog ali kot ponudba. V taki obliki je odprta za medosebno pogajanje. Ko v metaforični formulaciji figura postane udeleženec, o njej ne moremo več diskutirati, temveč jo jemljemo kot danost (prim. zgoraj navedeni primer *the atomic nucleus absorbs energy in the absorption of energy by the nucleus*, kjer se ob prvem primeru lahko sprašujemo o resničnosti izjave, v drugem primeru, ko gre za nominalno skupino, pa ne več, vsaj ne tako neposredno, saj je le del druge izjave). Tudi s tega stališča torej lahko opazimo, da je slovnična metafora izjemno retorično sredstvo.

23 Vendar prim. tudi Banks (2003), o katerem bomo spregovorili v nadaljevanju.

24 Prim. razdelek 2.5.

2.2.2.5 Transkategorizacija in metaforizacija

Kot trdita Halliday in Matthiessen (1999: 242 in sl.), je v vseh naravnih jezikih prisotna neka vrsta slovnične metafore: ne gre za posebnost, temveč za naravni proces, ki, tako kot leksikalna metafora, bogati potencial pomena. Zdi se, da se je slovnična metafora razvila skozi različne vmesne faze iz fenomena **transkategorizacije**, prehajanja elementov iz ene slovnične kategorije v drugo. V indoevropskih jezikih (torej tudi italijanščini in slovenščini) navadno obstaja paleta derivacijskih morfemov, s katerimi lahko pomenski koren 'preselimo' v drugo slovnično kategorijo (npr. it.: samostalnik *fiocco* → pridevnik *fioccoso*, glagol *fioccare*; sl.: glagol *poboljšati* → samostalnik *poboljšanje*, pridevnik *poboljšljiv* itd.). V italijanskem jeziku so derivacijski morfemi večinoma latinskega, pa tudi grškega izvora, v slovenščini pa delno slovanskega izvora (npr. -nje, -tev), delno tudi latinskega (npr. -cija) ali drugih izvorov (npr. v prevzetih besedah), kar pomeni, da določena priponska obrazila najdemo v zelo podobni obliki v obeh jezikih.

Ko imamo opravka z izpeljavo samostalnikov iz pridevnikov ali glagolov, naletimo na primere, kjer izpeljane samostalnike težko definiramo, ne da bi uporabili ravno metajezikovna sredstva, ki jih ponuja sistemsko funkcijska slovnica; Halliday in Matthiessen (1999: 243) navajata med drugim primera *analysis* – '*process of analysing*' in *shakiness* – '*quality of being shaky*', kjer sta izraza *process* in *quality* tista, ki se uporabljata kot termina v sistemsko funkcijski slovnici; podobno velja tudi za italijanski jezik (*movimento* – *atto del muovere o del muoversi*²⁵), pri takih primerih gre za obravnavanje lastnosti ali glagolskih dogodkov, kot da bi bili stvari. Razlika med primeri prave transkategorizacije, kjer elementi, ki s priponskim obrazilom postanejo del druge slovnične kategorije in izgubijo svoj prvotni status (*mešalec* ni več glagolski dogodek, čeprav je izpeljan iz *mešati*), in metaforizacijo je, da pri zadnji elementi ohranijo svoje prvotne značilnosti, hkrati pa pridobijo nove: *movimento* je še vedno glagolski dogodek, vendar je z novo ubeseditvijo pridobil status stvari. Taki združitvi avtorja pravita *fuzija* (fusion) ali *junkcija* (junction) dveh osnovnih semantičnih kategorij.

Med transkategorizacijo in slovnično metaforo ni jasne delitve, saj ni vedno lahko ločiti, ali gre za izpeljavo stvari iz glagolskega dogodka ali za ubeseditv glagolskega dogodka v obliki stvari, gre bolj za stopenjsko prehajanje iz enega tipa v drugega, kar naj bi bila v skladu z mnenjem Hallidaya in Matthiessna (ibid., 243) splošna značilnost naravnih jezikov. Vendar, kot pravita avtorja, le v določenih zgodovinskih trenutkih pride do okoliščin, ko ta pojav postane dominantna lastnost semantičnega sistema, kot je v današnji angleščini in, kar želimo dokazati, prav tako tudi v današnji italijanščini, v nekoliko manjši meri pa je pojav prisoten tudi v slovenščini.

25 Definicija je povzeta po Lo Zingarelli 2003 (2002).

2.2.2.6 Vzroki za slovnično metaforo

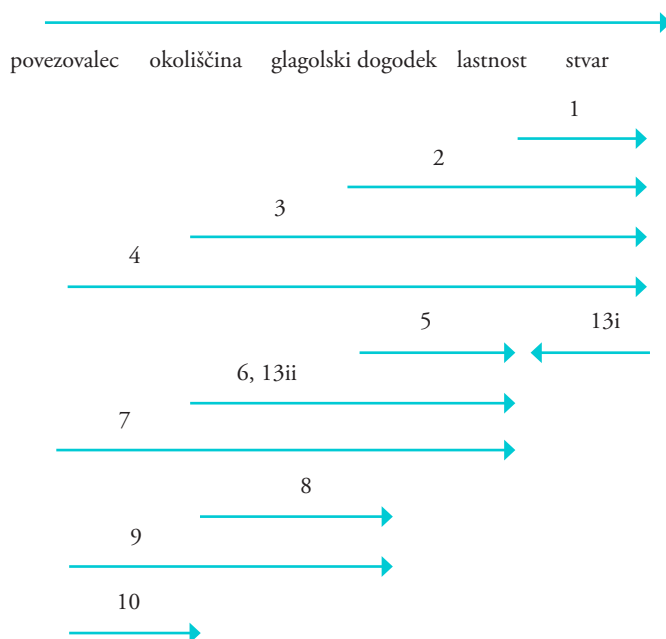
V obravnavanih fenomenih Halliday in Matthiessen (ibid.) opazata dva pomembnejša motiva, ki pogojujeta pojavljanje slovnične metafore, od katerih je eden dominanten, drugi pa manj prisoten. Dominantni motiv je premik proti 'stvari' oz. stvarnosti, drugotni motiv pa je premik v obratni smeri, in sicer proti 'lastnosti' (torej različnim vrstam razširitev 'stvari').

Slika 2.3 prikazuje smeri metaforičnega premikanja različnih elementov. Kot vidimo, je pri vseh elementih smer premika proti 'stvari', skozi vse predhodne faze. Edina izjema je seveda sama 'stvar', ki ima obratno tendenco.

Vzrok za primarni premik je po mnenju avtorjev (ibid.: 264 in sl.) v težnji k izkustvenosti (*the experiential*), k ubesedovanju izkustva na tak način, da ga je lažje razvrstiti v paradigmatske skupine. Dodatni učinek takega ubesedovanja je abstrahiranje izkustva samega, ki se nekako oddalji od osnovnega doživljanja. Stvari (*things*) lažje sistematiziramo od lastnosti (*qualities*), lastnosti lažje od glagolskih dogodkov (*processes*), glagolske dogodke lažje od okoliščin (*circumstances*) ali povezovalcev (*relators*). Poleg tega so stvari, kot pravita Halliday in Matthiessen (ibid.: 265), del nominalnih skupin, ki udejanjajo udeležence; nominalne skupine lahko tako rekoč neomejeno razširjamo z modifikacijo in razširjanje (*expansion*) je sredstvo, ki ga slovnica uporablja za ustvarjanje taksonomij stvari: stvari lahko razdelimo v skupine, jim pripišemo lastnosti itd. Razširjamo jih lahko z drugimi stvarmi ali lastnostmi, pa tudi s predložnimi zvezami ali kar celimi figurami, ki jih udejanjajo stavki. Halliday in Matthiessen (1999: 265) navajata za razširjanje naslednji, dokaj ekstremni angleški primer: »*this unique 20-piece handpainted china dinner service with optional accessories never before offered for sale at such a bargain price*«, kjer se okoli jedra *service* nahaja kopica raznovrstnih razširitev, od lastnosti do predložnih zvez in figur, ki so tudi same lahko predružačene oblike različnih elementov: *handpainted* ima na primer v zgornjem primeru vlogo lastnosti, je pa po svoji naravi glagolski dogodek, ubeseden kot pridevnik (pravzaprav gre za deležniško obliko glagola). Podobno strukturo lahko s podobnimi sredstvi tvorimo tudi v slovenščini: '*ta edinstveni ročno pobarvani jedilni servis iz porcelana z dodatki po izbiri, ki ni bil še nikoli naprodaj po tako ugodni ceni*'.

Možnost razširjanja samostalnikov, prikazana z zgornjima primeroma, pomeni, da če kateri koli pojav ubesedimo kot 'stvar' oz. nominalno skupino, ga potencialno semantično lahko najbolj razdelamo, saj lahko ob stvari oz. samostalniku navedemo največje število raznolikih modifikatorjev. Po drugi strani imajo glagolski dogodki, ki jih udejanjajo glagolske skupine, veliko manjši potencial za razširjanje, saj je glagol, ki jih udejanja, praktično edini del glagolske skupine, ki

nosi leksikalni pomen, kar pomeni, da ga ne moremo leksikalno razširiti, ne moremo ga razvrstiti v taksonomije niti pripisati mu skupin razločevalnih lastnosti. To sicer ne pomeni, da glagolski dogodki nimajo medsebojnih skupnih lastnosti, vendar po mnenju avtorjev (ibid.) nobena izmed njih ne prevladuje v tolikšni meri, da bi bila dominantna. Zato imajo glagolski dogodki veliko manj potenciala od udeležencev za opisovanje in predvsem sistematizacijo. Drugotne glagolske dogodke, ki tvorijo okoliščine (ki jih udejanjajo predlogi), je še težje kategorizirati (edini, ki naj bi kazali kakršno koli paradigmatsko organiziranost, so prostorski: *v/iz, pred/za, pod/nad* itd.), najtežje pa to naredimo s povezovalci, ker jih doživljamo le posredno, kot mehanizme povezave med elementi. Povezovalce lahko zatorej metaforično ubesedimo kot kateri koli drugi element, glagolske dogodke pa, na primer, samo kot stvari ali lastnosti (ibid.: 266–267).

Slika 2.3: Smer metaforičnih premikov²⁶ (Povzeto po Hallidayu in Matthies-snu 1999: 264)

Drugotni motiv pri pojavu slovnične metafore (ibid.: 268) je omenjena tendenca ubeseditve 'stvari' v obliki ene izmed treh tipov lastnosti: kakovostne (*qualifying*), svojilne (*possessive*) ali razvrščevalne (*classifying*). Ta vrsta premika se pojavlja samo znotraj tako imenovanih sindromov (skupin slovničnih metafor) in spremlja

26 Številke, prikazane nad puščicami v shemi, označujejo vrste slovničnih metafor, ki so poimenovane v naslednjem razdelku (tabela 2.12).

metafore, pri katerih se glagolski dogodek ubesedi kot stvar in se udeleženci skladne ubeseditve pojavijo kot 'lastnosti', ki razširjajo metaforično 'stvar' (npr. an. *the Council proposed to lend [money] instead of subsidizing* → *the Council's proposed replacement of subsidies by a loan*²⁷ oz. sl. *svet je predlagal, da bi posojali [denar], namesto da bi subvencionirali* → *predlog sveta o zamenjavi subvencij s posojilom*). Take vrste perturbacija prevladujočega vzorca vzbuja občutek, da je udeleženec bolj abstrakten, saj postane izmenljiv z drugimi lastnostmi, delno izgubi svojo deiktično moč in ga ni več mogoče tako neposredno določiti, kot se navadno določi udeležence: an. *engine failure*, sl. '*okvara motorja*' ne pove več, o katerem primerku – ali primerkih – govorimo, besedi *engine* v angleščini ne moremo več dodajati lastnosti – dodajamo jih lahko le besedi *failure*: npr. *this engine failure*; v slovenščini je situacija nekoliko drugačna, saj sistem ne omogoča neposrednega sopostavljanja samostalnikov v vlogi levih modifikatorjev ob samostalniškem jedru, temveč je naravna ubeseditve v tem primeru s samostalnikom v roditelju za jedrom, kar pomeni, da je slovnična konfiguracija pomena bistveno drugačna in da omogoča drugačne oblike razširjanja (*ta okvara motorja*, vendar tudi *okvara tega motorja*).

Z vidika besedilne metafunkcije Ravelli (1985, 1988, 2003) vidi pomemben vzrok za slovnično metaforo v organizaciji sporočila: »sobesedilna spremenljivka sredstva vpliva na izbiro med udejanjanjem pomenov na skladen ali metaforičen način, posledica te izbire pa se zrcali v kompleksnosti besedila« (Ravelli 1985: 12–13; cit. v Ravelli 2003: 48) in »razlog je, 'da bi dosegli določeno organizacijo v besedilu' ... 'da bi dosegli določeno tematsko strukturo ali informacijsko žarišče sporočila« (Ravelli 1985: 95–96; cit. v Ravelli 2003: 48). Avtorica torej potrjuje hipotezo, ki jo je izrazil Halliday (1985), in sicer da je pojavljanje slovnične metafore resnično povezano s sredstvom (*mode*) ter da se najpogosteje pojavlja v pisnih besedilih, še zlasti v znanstvenem in akademskem pisanju (Ravelli 2003: 48–49).

2.2.2.7 Vrste slovnične metafore

Halliday in Matthiessen (1999) klasificirata slovnične metafore predstavnostnega tipa²⁸ glede na prehod iz ene slovnične kategorije v drugo in obravnavata vsak tak prehod kot posamezno vrsto metafore, skupek pa kot **sindrom** (na primer *the*

²⁷ Primer prirejen iz Halliday in Matthiessen 1999: 268.

²⁸ Kot je bilo na kratko že omenjeno, Halliday in Matthiessen (2004, 10. poglavje, zlasti str. 626–658) govorita o dveh precej različnih krovnih tipih slovničnih metafor: medosebnih metaforah (*interpersonal metaphors*) oz. metaforah načina (*metaphors of mood*) na eni strani in predstavnostnih metaforah (*ideational metaphors*), ki vključujejo postopek nominalizacije, na drugi strani. Medosebne metafore niso povezane z nominalizacijo, temveč zadevajo druge vrste fenomene, zato, kot smo že pojasnili, niso predmet pričujoče raziskave. To pomeni, da imamo, kadar v nadaljevanju omenjamo slovnično metaforo, v mislih predstavnostno, ne medosebno metaforo.

government decided → *the government's decision*,²⁹ sl. *vlada je odločila* → *odločitev vlade* predstavlja sindrom, sestavljen iz dveh ločenih metafor: ena je ubeseditev glagolskega dogodka *to decide* v obliki nominalizacije, druga pa ubeseditev udeleženca *the government* v obliki lastnosti).³⁰ Primarni tipi prehodov iz skladne domene v metaforično so prikazani v naslednji tabeli, 2.12 (prirejeno z italijanskimi primeri po Halliday in Matthiessen 1999: 245).

Iz tabele 2.12 je razvidno, v katero kategorijo lahko prestopijo skladni elementi, ko jih ubesedimo v obliki metafore. Na primer: lastnost *instabile* metaforično postane stvar, glagolski dogodek *assorbire* metaforično lahko postane lastnost *assorbente* ali stvar *assorbimento* itd. Zanimivo je, da lahko povezovalca (*relator*) metaforično ubesedimo v obliki katerega koli drugega elementa, medtem ko sam ne more biti del domene metaforičnega procesa.

Tabela 2.12: Primarni tipi prehodov iz skladne domene k slovnični metafori

skladno:	metaforično:			
	⇒ okoliščina	⇒ glagolski dogodek	⇒ lastnost	⇒ stvar
lastnost ⇒ <i>instabile</i>				1 <i>instabilità</i>
glagolski dogodek ⇒ <i>assorbire</i>			3 <i>assorbente</i>	2 <i>assorbimento</i>
okoliščina ⇒ <i>al posto di;</i> <i>in superficie</i>		6 <i>sostituire</i>	5 <i>alternativo;</i> <i>superficiale</i>	4 <i>sostituzione;</i> <i>superficie</i>
povezovalc ⇒ <i>per [b</i> <i>per a];</i> <i>quindi [a quindi b]</i>	10 <i>a causa di;</i> <i>di conseguenza</i>	9 <i>causare;</i> <i>provare;</i> <i>assicurare;</i> <i>seguire da</i>	8 <i>causale;</i> <i>conseguenziale</i>	7 <i>causa;</i> <i>prova;</i> <i>risultato</i>
∅ ⇒		12 <i>svolgersi;</i> <i>imporsi;</i> <i>fare, avere</i>		11 <i>fenomeno;</i> <i>fatto</i>
stvar, okoliščina ⇒ <i>automobilista [essere al</i> <i>sicuro];</i> <i>decidere [oggi]</i>	13 razširitev stvari <v okolju 1 ali 2> <i>[sicurezza] del conducente;</i> <i>[la decisione] odierna, [la decisione] di oggi</i>			

29 Primer je vzet iz Halliday in Matthiessen 1999: 244.

30 Podoben, vendar še bolj kompleksen model kategorizacije slovničnih metafor ponuja tudi Ravelli (1988: 139).

V nadaljevanju avtorja predstavljeni sistem razdelata bolj podrobno in prikažeta, kako se določeni tipi razdelijo naprej na podtipe. Poleg podtipov, ki so označeni z malimi rimskimi številkami, so v tabeli 2.13 prikazani preskoki slovničnih kategorij, slovnične funkcije, primeri ter izhodiščna in ciljna domena skladnega oz. metaforičnega elementa. Tabela 2.13 sloni na prikazu v Hallidayu in Matthiessnu (1999: 246–248), primere pa bomo nadomestili z italijanskimi in slovenskimi z namenom preveriti, v kolikšni meri je lahko sistem, ki je nastal za angleški jezik, uporaben za italijanski oz. slovenski jezik. Podobnost angleškega in italijanskega sistema je velika, zato v večini primerov ni težko najti ustreznih italijanskih primerov, vendar so, kot bomo videli, nekatere kategorije problematične, zato bo ob takih primerih napisano 'ni', kar pomeni, da primer za tako kategorijo, kolikor je znano avtorici, ne obstaja. Kljub temu, da je slovenski sistem precej drugačen od obeh ostalih, se, kot bomo videli, ne pojavljajo bistvene posebnosti.

Tabela je, kot je razvidno v nadaljevanju, v veliki meri uporabna tudi za italijanski in slovenski jezik, težave se pojavijo le v posameznih segmentih (npr. pri svojlilnem deiktiku, ki ga italijanščina ne pozna, ali pri samostalniški modifikaciji – npr. an. *surface dust*). V obeh jezikih lahko torej teoretično predvidimo skoraj vse kategorije, vendar je sprejemljivost posameznih sintaktičnih konstrukcij vprašljiva (omejena je zgolj na določene registre ali pa so premiki mogoči v redkih primerih).

Tabela 2.13: Tipi slovnice metafore (z italijanskimi in slovenskimi primeri)

TIP	Slovnici preskok (1) <i>slovnica</i> kategorija	(2) <i>slovnica</i> funkcija	Primer (italijanski/slovenski)	Semantični element skladen ⇒	metaforičen
1	pridevnik ⇒ samostalnik	epitet/atribut ⇒ stvar	Instabile ⇒ instabilità; veloce ⇒ velocità Nestabilen ⇒ nestabilnost; hiter ⇒ hitrost	lastnost	stvar
2	glagol ⇒ samostalnik	dogodek stvar	Trasformare ⇒ trasformazione Sprementì ⇒ sprememba Sarà ⇒ prospettiva; può ⇒ possibilità, potenziale Bo ⇒ prospettiva; more ⇒ možnost, potencial Provare a ⇒ prova, tentativo Prokusiti ⇒ poskus	glagolski dogodek: dogodek gl. paradigma; modalnost faza, kontingenca	stvar
3	predlog (predl. zveza) ⇒ samostalnik	stanski gl. dogodek stvar	con ⇒ compagnia; a ⇒ destinazione z ⇒ spremstvo; v ⇒ destinazione [la polvere è] sulla superficie ⇒ NJ ³¹ [prah je] na površini ⇒ NJ ³²	stranski gl. dogodek stranski gl. dogodek + stvar	
i	predlog				
ii	predložna zveza	umestitev, obseg ipd. klasifikator			

31 V italijanskem jeziku sopostavljanje dveh samostalnikov, izmed katerih je prvi modifikator drugega (*surface dust*), ni produktiven proces. Obstajajo sicer primeri sopostavitve dveh samostalnikov brez veznih elementov – npr. *divano letto, prova acquisto* – vendar je njihova interna struktura drugačna: drugi samostalnik modifikira prvega in ne obratno. Dejansko pa tudi ta proces ni zelo produktiven.

32 Tako kot v italijanski, tudi v slovenski sopostavitev dveh samostalnikov, pri katerih prvi modifikira drugega, ni produktivna. Zelo redke so tudi zveze tipa *ptica selivka*, kjer – sicer podobno kot v italijanski – drugi samostalnik modifikira prvega.

4	veznik ⇒ samostalnik	konjunkcija ³³ ⇒ stvar	così ⇒ causa, prova; se ⇒ condizione torej ⇒ vzrok, dokaz; če ⇒ pogoj	povezovalac	stvar
5	glagol ⇒ pridevnik	dogodek epitet/klasifikator	[la povertà] cresce ⇒ crescente [povertà] [revščina] narašča ⇒ naraščajoča [revščina]	glagolski dogodek: dogodek	lastnost
		pomožni glagol ⇒ epitet/ klasifikator	Aveva [incontro] ⇒ precedente; deve => obbligatorio je bil [srečal] ⇒ predhoden; mora ⇒ nujen, obvezen	gl. paradigma; modalnost	
		katenativ ⇒ epitet/klasifikator	Cominciare (a) ⇒ iniziale začeti ⇒ začeten	faza; kontingenca	
6	predlog (predl. zveza) ⇒ pridevnik			okoliščina:	
	predlog	stranski gl. dogodek epitet/ klasifikator	Con ⇒ accompagnato Z ⇒ spremljan	stranski gl. dogodek	
	predložna zveza	umestitev, obseg ipd. epitet/ klasifikator	[i segni sono] sulla superficie ⇒ [segnì] superficiali [znaki so] na površini ⇒ površinski [znaki]	stranski gl. dogodek + stvar	
7	veznik ⇒ pridevnik	konjunkcija ⇒ epitet/ klasifikator	Prima ⇒ precedente; così ⇒ risultante Preden ⇒ predhoden; torej ⇒ izhajajoč	povezovalac	

33 Halliday in Matthiessen (1999: 246–248) razlikujeta med conjunction, ki je slovnična kategorija, in conjunctive, ki je slovnična funkcija. Prvo prevajamo z 'veznik', drugo s 'konjunkcija'. Sicer pa glede terminologije sistemsko funkcijske slovnice prim. Priloga 1 – Terminološki glosar.

TIP	Slovnčni preskok (1) slovnčna kategorija	(2) slovnčna funkcija	Primer (italijanski/slovenski)	Semantični element <i>skladen</i> ⇒	<i>metaforičen</i>
8	predlog (predl. zveza) ⇒ glagol			okoliščina:	glagolski dogodek
	i	stranski gl. dogodek glagolski dogodek	(essere) su ⇒ trattare; (essere) invece di rimpiazzare; (andare) oltre ⇒ attraversare (biti) o ⇒ obravnavati; (biti) namesto nadomestiti; (iti) preko ⇒ prekorčiti	stranski gl. dogodek	
	ii	umestitev, obseg ipd. gl. dogodek	(mettere) in una scatola ⇒ inscatolare (dati) v konzervo ⇒ konzervirati	stranski gl. dogodek + stvar	
9	veznik ⇒ glagol	konjunkcija ⇒ gl. dogodek	Dopo ⇒ seguire; così ⇒ causare Potem ko ⇒ slediti; torej ⇒ povzročiti	povezovalec	
	veznik ⇒ predlog (predl. zveza)			povezovalec	okoliščina:
10	i	konjunkcija ⇒ stranski gl. dogodek	Quando ⇒ al tempo di; perché ⇒ a causa di Ko ⇒ v času; ker ⇒ zaradi		stranski gl. dogodek
	ii	konjunkcija ⇒ umestitev, obseg ipd.	Così ⇒ di conseguenza; se [neveca] ⇒ in condizioni di [neve] Torej ⇒ kot posledica; če [sneži] v primeru [snega]		stranski gl. dogodek + stvar
	+ samostalni	+ stvar	[x] ⇒ il fatto/fenomeno di [x] [x] ⇒ dejstvo/fenomen x	(nikakršen)	stvar
11					

12	+ glagol + glagol	+ glagolski dogodek	[x] ⇒ [x] c'è (npr. piove ⇒ c'è la pioggia); [x] ⇒ fare, effettuare, avere [x] (npr. sorridere ⇒ fare un sorriso) [x] ⇒ [x] je, se pojavi; [x] ⇒ delati/narediti [x] (npr. izračunati ⇒ narediti izračun) fare, rendere [x : y] ⇒ importare, donare [y a x] (npr. rendere Marco felice ⇒ donare la felicità a Marco) narediti [x : y] ⇒ vsiliti [x-u y] (npr. naredili so ga za predsednika ⇒ vsilili so mu predsedništvo) Cominciare a / volere studiare ⇒ cominciare / volere uno studio Začeti/hoteti preučevati ⇒ začeti /hoteti preučevanje	(nikakršen)	glagolski dogodek
i					
ii	+ (kavzativni ipd.) glagol			(kavzativnost ipd.)	
iii	+ (fazni ipd.) glagol			(faza ipd.)	
13 i	samostalnik => (razni)	stvar	il governo [ha deciso] ⇒ vlada [se je odločila] ⇒ [la decisione] del governo [odločitev] vlade NI ³⁴ vladina [odločitev]	stvar	razširitev stvari (kakovo-stna) (svojilna)
		(a) kvalifikator			
		(b) svojilni deiktik			

³⁴ Italijanščina ne pozna svojilne oblike samostalnika (*government's decision*), zato ta kategorija nima ustreznice.

TIP	Slovniciški preskok		Primer (italijanski/slovenski)	Semantični element	
	(1) slovniciška kategorija	(2) slovniciška funkcija		<i>skladen</i> ⇒	<i>metaforičen</i>
		(c) klasifikator	[la decisione] governativa vladna [odločitev]		(razvpišče- valna)
ii	prislov ⇒ pridevnik	način ⇒ epitet	[decise] velocemente ⇒ [decisione] veloce [odločil se je] hitro ⇒ hitra [odločitev]	okoliščina	razširitev stvari: (opisna)
	predložna zveza ⇒ pridevnik	umestitev, obseg ipd. ⇒ epitet	[discussero] a lungo ⇒ lunga [discussione] [pogovarjali so se] v nedogled ⇒ nedogleden ³⁵ [pogovor]		
	prislov ⇒ (razni)	umestitev, obseg ipd. ⇒ svojilni deiktik	[annunciò] ieri ⇒ NI ³⁶ [obvestil je] včeraj ⇒ včerajšnje obvestilo		
	predložna zveza ⇒ (razni)	umestitev, obseg ipd. ⇒ kvalifikator	[partì] per l'aeroporto ⇒ [partenza] per l'aeroporto [odšel je] na letališče ⇒ [odhod] na letališče		

³⁵ Pridevnik 'nedogleden' je sicer redek, vendar potrjen tako s strani *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* kot s strani slovenskih korpusov FIDA in Gigafida. Na splošno pa je ta kategorija v slovenskem jeziku zelo slabo produktivna.

³⁶ Kot rečeno, italijanščina ne pozna svojilne oblike, ki bi ustrezala angleškemu *yesterday's [announcement]*.

Omenjene osnovne slovnične metafore se navadno ne pojavljajo samostojno, kot so navedene v tabeli 2.13, temveč se pojavljajo skupaj v sindromih, ki jih v skladu s Hallidayem in Matthiessnom (1999: 250–255) lahko razdelimo na tri skupine glede na raven, kjer se metaforični proces pojavi: 1. premik **iz figure v element** (kar na slovničnem nivoju pomeni iz stavka v stavčni člen); 2. premik **iz sekvence v figuro** (slovnično iz stavčnega kompleksa v stavek); 3. premik **iz figure z glagolskim dogodkom v figuro z glagolskim dogodkom, kodiranim kot stvar** (gre za situacijo, delno podobno številki 1, torej iz figure v element, s tem da je metaforiziran le del figure). Oglejmo si nekaj primerov v italijanskem jeziku za vsako izmed teh skupin:

1. premik iz figure v element: *è stato arrestato dalla polizia* $\Rightarrow$ *il suo arresto da parte della polizia*;
2. premik iz sekvence v figuro: *hanno distrutto i documenti prima di partire per l'aeroporto* $\Rightarrow$ *la distruzione dei documenti avvenne prima della loro partenza per l'aeroporto*;
3. premik iz figure z glagolskim dogodkom v figuro z glagolskim dogodkom kot stvarjo: *hanno controllato la proprietà* $\Rightarrow$ *hanno effettuato un controllo della proprietà*.

Kot vidimo, so vsi trije tipi, ki jih Halliday in Matthiessen (ibid.) predstavit kot značilne za angleški jezik, prisotni tudi v italijanskem jeziku. Drugi primer sicer zahteva drugačno razporeditev udeleženskih vlog, vendar ni nemogoč. Halliday in Matthiessen (1999: 253) namreč za angleščino navajata primer *They shredded the documents before they departed for the airport* $\Rightarrow$ *Their shredding of the documents preceded their departure for the airport*, kjer gre v drugem stavku resnično za pretvorbo dveh glagolskih dogodkov v neposredne udeležence novega glagolskega dogodka. V predlaganem italijanskem stavku je stanje nekoliko drugačno: prvi glagolski dogodek iz skladne ubeseditve (*hanno distrutto*) je v metaforični ubeseditvi postal neposredni udeleženec (vršilec), medtem ko je drugi glagolski dogodek skladne verzije (*partire*) postal posredni udeleženec (okoliščina). Taka odločitev je bila nujna, saj stavek s podobno razporeditvijo udeleženskih vlog kot v angleščini zveni v italijanščini nenaravno: *la distruzione dei documenti precedette la loro partenza per l'aeroporto*. Poleg tega je v italijanščini tudi svojilni zaimек *their* – *loro* v prvem delu stavka izpuščen, saj se v tem jeziku vršilca dejanja navadno ne izraža na tak način.

Sedaj pa poskusimo enake primere podati tudi v slovenskem jeziku:

1. *aretirala ga je policija* $\Rightarrow$ *njegova aretacija s strani policije*;
2. *uničili so dokumente, preden so odšli na letališče* $\Rightarrow$ *do uničenja dokumentov (z njihove strani) je prišlo pred njihovim odhodom na letališče (?)*;
3. *pregledali so posestvo* $\Rightarrow$ *opravili so pregled posestva*.

Pri prevodih v slovenski jezik opazimo, da se pojavijo nekatere težave. V prvem primeru je kljub temu, da je skladni stavek v aktivni obliki, pomen metaforične ubeseditve pasiven. Pojavi se tudi problem izražanja vršilca v slovenskem pasivnem stavku, zaradi katerega je sprejemljivost takih primerov v realni rabi vprašljiva. V vzporednem italijanskem primeru (zgoraj) je bil glagolski dogodek izražen s trpnikom (*è stato arrestato*), ubeseden pa je bil tudi vršilec (*da parte della polizia*); v slovenskem jeziku je veliko bolj sprejemljiva aktivna oblika (stavek, ki bi bil neposreden prevod italijanskega – s trpnikom vred – bi bil zaradi izražene vršilca veliko manj sprejemljiv: *aretiran je bil s strani policije*??). Ko slovenski stavek, ki udejanja figuro, metaforično prebesedimo v element, se ravno tako pojavi problem izražene vršilca, kar potrjuje, da nominalizacija *aretacija* ohranja značilnosti, ki jih ima glagolski dogodek, ko je izražen z glagolom.

Drugi primer, kjer imamo sekvenco, sestavljeno iz dveh figur, ki jo metaforično ubesedimo z eno samo figuro, v slovenskem jeziku sicer zahteva dodatno prerazporeditev elementov (in morebitni izpust vršilca v prvem delu figure), vendar je prav tako mogoč. Tudi v slovenskem primeru prehoda iz sekvence v figuro namreč, podobno kot v italijanskem, zapisanem prej, nastopijo spremembe pri razporeditvi udeleženskih vlog: v navedenem primeru vršilca ne moremo izraziti s svojilnim pridevnikom (*njihovo uničenje*), ker je pomen take zveze kvečjemu trpen (in potemtakem *njihovo uničenje* lahko prej razumemo kot *uničenje dokumentov*, kot pa *oni so uničili dokumente*), lahko pa ga izrazimo z zvezo *s strani + vršilec*, vendar je ubeseditev dokaj nerodna; oba glagolska dogodka iz skladne verzije pa sta postala posredna udeleženca ob novem glagolskem dogodku, katerega vršilec ni neposredno ubeseden.

Tretji primer, prehod iz figure z glagolskim dogodkom k figuri z glagolskim dogodkom, izraženim kot stvar (torej z nominalizacijo), je zelo podoben kot v italijanskem primeru.

Glagolski dogodek, izražen kot stvar oz. nominalizacija, je naša osrednja tema, zato se bomo v nadaljevanju podrobneje posvetili prav tej.

2.3 NOMINALIZACIJA

Slovnična metafora je v skladu z že povedanim največkrat težnja k spreminjanju različnih elementov v smeri 'stvari', torej težnja k nominalizaciji. Ob predstavitvi glavnih vzrokov za nastanek slovnične metafore se je pokazalo, kako metaforična ubeseditev ene vrste elementa povzroči spremembo ostalih elementov (ubeseditev glagolskega dogodka kot stvari povzroči ubeseditev udeležencev kot modifikatorjev te stvari). Sama nominalizacija je sicer le eden od načinov ustvarjanja

slovničnih metafor, je pa, kot pravita Halliday in Matthiessen (2004: 656), najbolj učinkovita.

Nominalizacija je najmočnejši samostojni mehanizem za ustvarjanje slovnične metafore. S tem sredstvom so glagolski dogodki (skladno ubesedeni kot glagoli) in lastnosti (skladno ubesedene kot pridevniki) prebesedeni metaforično kot samostalniki; namesto da bi v stavku imeli funkcijo glagolskega dogodka ali lastnosti, imajo funkcijo stvari v samostalniški skupini.

Nominalizacija je torej slovnično sredstvo, s pomočjo katerega (z različnimi priponskimi obrazili in drugimi morfološkimi sredstvi) metaforično ubesedimo glagolske dogodke ali lastnosti kot stvari, ki jih udejanjajo samostalniki (lat. *nomen*, ime, samostalniik: od tod izraz nominalizacija; slovensko se, kot rečeno, pogosto uporablja tudi izraz posamostaljenje).

Ob nominalizaciji kot pomembnem orodju za predružačeno ubesedovanje zunajjezikovnih izkustev igra bistveno vlogo tudi možnost modifikacije (dodajanja slovnično odvisnih besed ali skupin pred ali po nosilni besedi – glavi/jedru – sintaktične skupine) nominalne skupine, ki dopušča vključitev udeležencev glagolskih dogodkov in okoliščin v prav tako metaforizirani obliki (ki je odvisna od tipa glagolskega dogodka in posledično tipa udeleženca oz. okoliščine). Nominalizacija potemtakem omogoča, da kompleksne sekvence besedila 'stisnemo' tako, da tvorijo en element v drugi semantični konfiguraciji (Halliday in Martin 1993: 15).

Poleg tega naj poudarimo, da gre pri nominalizaciji in slovnični metafori s semantičnega vidika za maksimalno izkoriščanje potenciala, ki ga ima sistem za klasificiranje izkustev, in sicer tako, da vse pojave spremenimo v obliko, ki jo je mogoče najbolj natančno opredeliti, ali vsaj v obliko, ki je bolj opredeljiva od tiste, ki je oblikovana skladno (Halliday in Matthiessen 1999: 269). Bistven učinek nominalizacije je, da glagolskim dogodkom na ta način omogočimo pripisovanje vseh lastnosti, ki jih imajo stvari: lahko jih klasificiramo, kvalificiramo, kvantificiramo, identificiramo in opišemo.

Čeprav pojav nominalizacije zajema poleg ubeseditiv glagolskih dogodkov v obliki stvari tudi druge metaforične prehode, kot je že omenjena ubeseditiv lastnosti kot stvari in kot so vse ostale vrste slovnične metafore, omenjene v tabeli 2.12, se analiza, ki bo predstavljena v nadaljevanju, osredotoča izključno na prvi tip: metaforično ubeseditiv glagolskih dogodkov kot stvari. Iz glavnine analize so prav tako izključeni primeri nominaliziranih infinitivov (npr. *il volare*, *il correre*, *il cambiare*), razen v primerih, ko so slovarsko obravnavani kot posebna iztočnica (*il volere*). Nominalizacija infinitivov s pomočjo člena je izredno produktiven proces v italijanščini: praktično kateri koli glagol lahko na ta način uporabimo v vlogi samostalnika, vendar take nominalizacije po eni strani nimajo vseh lastnosti

samostalnikov (kot to velja za morfološko izpeljane nominalizacije) – ne moremo jih na primer postaviti v množino, poljubno dodajati modifikatorjev itd. – in se navadno pojavljajo v (z vidika prevajanja) preprostejših strukturah. Zaradi naštetih razlogov ter zaradi posebnih zahtev in težavnosti pri analiziranju te strukture v korpusih, kot so tisti, uporabljeni v raziskavi, bodo nominalizirani infinitivi obravnavani posebej v poglavju 5.4.

Ob tem želimo opozoriti na še eno težavo, ki se pojavlja pri analizi nominalizacije in na katero opozarjata tudi Ravelli (2003: 55) s teoretičnega stališča ter Banks (2003: 128–129) z vidika praktične analize: kategorije slovnične metafore ni mogoče strogo ločiti od drugih jezikovnih elementov, saj se pojavljajo primeri, ki so s slovničnimi metaforami na nek način povezani, vendar se delno razlikujejo od njih. Tako je na primer Ravelli (1985, 1988) v svoji zgodnji študiji izpustila izraze, ki so del taksonomij (npr. *government*), abstraktne in splošne izraze (npr. *warfare*) in tehnične termine ter kot razlog za to izključitev navedla, da so taki izrazi postali ustaljeni v jeziku ter da se je izgubilo originalno trenje med različnimi jezikovnimi ravnmi, ki so ubesedene metaforično, in da posledično ni več mogoče ali ni primerno, da bi jih odmotali (*unpack* je izraz, ki ga uporabi avtorica; prim. tudi Ravelli 2003: 55). V poznejšem delu (Ravelli 2003) se avtorica sprašuje, ali je stanje res tako jasno, ali torej res lahko določene primere izpustimo na podlagi teh kriterijev, in zaključuje, da je slovnična metafora fenomen, ki se ga da stopnjevati, da gre za kontinuum bolj kot za kategorično odločanje za ali proti. Obstajajo torej nekakšna siva polja (*grey areas*) oz. nejasni prehodi (*fuzzy boundaries*), ki jih lahko pričakujemo pri analizah (ibid.: 55). Avtorica celo trdi, da je obstoj teh nejasnih meja produktiven: v skladu z njenim pogledom ima obstoj te 'nedorečenosti' gotovo kak razlog (ibid.: 57). Halliday (1996: 13; citirano v ibid.) trdi, na primer, da je taka nejasnost ali nedorečenost naravna značilnost slovnice, ki ji omogoča, da v sebi združuje različne in včasih protislovne kompleksne elemente, ter ji hkrati zagotavlja, da raste in se premika v nove domene.

Banks (2003: 128–29) se po drugi strani osredotoča na konkretne težave pri analizi posameznih primerov nominalizacije. Določena beseda (npr. v avtorjevem primeru *trawl* – vlečna ribiška mreža) je lahko uporabljena v več pomenih: kot predmet (v danem primeru kot orodje za izvajanje določene vrste ribolova) ali pa kot dejanje (v danem primeru lovljenje s tem pripomočkom). Seveda se kot nominalizacijo upošteva le drugi primer. Težava pa nastopi, kot poudarja Banks (ibid.), v primerih, ko ni takoj očitno, za kateri pomen gre. Obstaja torej nekakšno sivo področje, kjer mora raziskovalec, ki analizira primere, sprejemati odločitve. Pri analizi, ki bo predstavljena v nadaljevanju, smo se podobno kot Banks odločili za vključitev dvoumnih primerov v kategorijo slovničnih metafor: čeprav to pomeni, da podatki niso absolutni, to ne zmanjša njihovih primerjalnih vrednosti, poleg tega pa drugačna odločitev po vsej verjetnosti ne bi bistveno vplivala na končne rezultate, kot pri svoji analizi ugotavlja tudi Banks (ibid.).

Zaradi takih in podobnih pomislov se zdi zelo uporabno razumevanje kategorij ne toliko v absolutnem smislu (določen element je/ni član kategorije), temveč v okviru prototipičnosti, kot jo razlaga Taylor (1995), pa tudi drugi kognitivni jezikoslovci.

2.3.1 Nominalizacija in stilistične težave sodobne italijanščine

Zgodovinsko se je – vsaj v italijanskem in angleškem jeziku – nominalizacija in celoten fenomen predstavnostnega tipa slovnične metafore razvil kot odgovor na potrebo, ki se je pojavila z razvojem znanosti, ko je bilo nujno zgraditi besedilo na način, da bi bila argumentacija čim bolj učinkovita. Znanstveni jezik je izkoristil danosti jezika nasploh: možnost spreminjanja glagolov in pridevnikov v samostalnike ter možnost razširjanja dometa nominalne skupine, seveda poleg možnosti kombinacije teh dveh potencialov na sistematičen, ponovljiv način. In ta kombinacija je postala ključnega pomena pri ubesedovanju znanstvenega razmišljanja. Sčasoma pa je tako izkoriščanje slovnice postalo pravilo in s tem del izražanja odraslih govorcev jezika. Če je v znanstvenem jeziku nominalizacija igrala ključno vlogo pri tematskem in retoričnem oblikovanju besedila ter pri tvorjenju novih strokovnih terminov, je v neznanstvenih diskurzih dobila še dodatno vlogo in postala »ritualna značilnost, ki ustvarja samo prestiž in uradniško moč. Postane jezik hierarhije, ki privilegira strokovnjaka in omejuje dostop do specializiranih domen kulturnega izkustva« (Halliday in Martin 1993: 15). To se je še posebej izrazilo zgodilo v italijanskem jeziku: pogoste in vsem italijanistom zelo znane so vse kritične besede čez t. i. *burocratese*, uradovalni jezik. Lep primer, ki nazorno pokaže, za kakšne vrste težavo gre, nam ponuja Italo Calvino (»Il Giorno«, 3. februar 1965; citirano v Franceschini in Gigli 2003):

Il brigadiere è davanti alla macchina da scrivere. L'interrogato, seduto davanti a lui, risponde alle domande un po' balbettando, ma attento a dire tutto quello che ha da dire nel modo più preciso e senza una parola di troppo: "Stamattina presto andavo in cantina ad accendere la stufa e ho trovato tutti quei fiaschi di vino dietro la cassa del carbone. Ne ho preso uno per bermelo a cena. Non ne sapevo niente che la bottigliera di sopra era stata scassinata". Impassibile, il brigadiere batte veloce sui tasti la sua fedele trascrizione: "Il sottoscritto essendosi recato nelle prime ore antimeridiane nei locali dello scantinato per eseguire l'avviamento dell'impianto termico, dichiara d'essere casualmente incorso nel rinvenimento di un quantitativo di prodotti vinicoli, situati in posizione retrostante al recipiente adibito al contenimento del combustibile, di aver effettuato l'asportazione di uno dei detti articoli nell'intento di consumarlo

durante il pasto pomeridiano, non essendo a conoscenza dell'avvenuta effrazione dell'esercizio soprastante".³⁷

Iz primera je jasno, kam lahko v skrajni meri pripelje omenjena težnja, prikazuje pa tudi nekatere druge lastnosti 'uradovalne' italijanščine, kot so na primer uporaba 'tehnicizmov' (nepotrebnih, velikokrat tudi izmišljenih tehničnih terminov), splošna raba bolj izbranega (in v standardnem jeziku redkega) izrazja, izogibanje osebnim formulacijam ter zelo pogosta uporaba neosebniških glagolskih oblik.

V analizah besedil, ki bodo predstavljene v nadaljevanju, so uporabljeni različni eno- in večjezični korpusi, ki vključujejo tako besedila splošne narave, kot tudi ločeno obravnavane specifične žanre: znanstvena in poljudnoznanstvena besedila, strokovna besedila, leposlovna dela, govor (prim. poglavja 4 in nasl.).

2.3.2 Obravnava nominalizacije v nekaterih italijanskih slovnica

V tem razdelku so navedene predstavitve v treh različnih italijanskih slovnica: najbolj celostni italijanski slovnici Renzi, Salvi in Cardinaletti (1995; avtorica prispevka je Margherita Castelli), monografiji o italijanskem besedotvorju Grossman in Rainer (2004; avtor prispevka je Livio Gaeta) ter v učbeniku za italijanske srednje šole (ki ga uporabljajo tudi študenti italijanskega jezika in medjezikovnega posredovanja Filozofske fakultete v Ljubljani) Dardano in Trifone (1995).

2.3.2.1 *Nominalizacija v delu Renzi, Salvi in Cardinaletti (1995)*

Predstavitev nominalizacije v italijanski strokovni literaturi najdemo v sklopu temeljne italijanske slovnice, ki so jo uredili Renzi, Salvi in Cardinaletti (1995), avtorica prispevka pa je Castelli (1988/1995: 333–356); pod tem imenom zajema vse vrste morfoloških izpeljav v samostalniki. Castelli (1995: 333) definira nominalizacijo kot samostalnik, morfološko izpeljan in vključen v

37 Prevod besedila, ki zlasti v primeru brigadirjevega prepisa skuša biti čim bolj dobeseden, da bi prikazal absurdnost originalne formulacije: »Brigadir je pred pisalnim strojem. Zasliševani sedi pred njim in rahlo jecljajoč odgovarja na vprašanja, vendar pazi, da pove vse, kar ima povedati, čim bolj točno in brez odvečnih besed: 'Zgodaj zjutraj sem šel v klet prižgat peč in sem našel vse tiste steklenice vina za zabojem za oglje. Eno sem vzel, da bi jo spil pri večerji. Nisem vedel, da je bila vinoteka zgoraj oropana.' Brigadir ravnodušno in hitro tipka svoj zvesti prepis: 'Spodaj podpisani, idoč v prvih dopoldanskih urah v kletne prostore, da bi izvršil vključitev termične naprave, izjavlja, da je po naključju naletel na najdbo večje količine vinskih proizvodov, nameščenih v zadenjskem področju posode, namenjene za vsebovanje goriva, da je izvršil odvzem enega izmed omenjenih predmetov z namenom porabiti ga med popoldanskim obrokom, brez vednosti o izvršenem vplomu v zgornjem obratu.'«

samostalniško skupino, ki izraža pomen celotnega stavka oziroma omogoča, da sintetično izrazimo informacije, prisotne v celotnem stavku. Po besedah avtorice se nominalizacija lahko pojavlja skupaj z eno ali več vezniškimi skupinami ali pa samostojno kot izpeljani samostalniški; tako kot Halliday (1994), tudi v tem primeru avtorica trdi, da lahko nominalizacijo parafraziramo s celotnim (odvisnim) stavkom, v katerem je povedek glagol, ki ima enak koren kot dana nominalizacija. Na primer (ibid.: 334) *La morte di Luigi mi ha sorpreso*. 'Smrt Luigija me je presenetila.' lahko parafraziramo s stavkom *Che Luigi sia morto mi ha sorpreso*. 'Da je Luigi umrl, me je presenetilo.'

Avtorica poudarja, da parafraza sicer ne pokriva popolnoma idiosinkratičnega pomena, ki ga je nominalizacija prevzela zaradi svoje vloge kot slovarsko geslo: beseda *costruzione*, na primer, ima poleg pomena »attività di costruire« (kar bi ustrezalo definiciji, ki jo Slovar slovenskega knjižnega jezika ubesedi kot »glagolnik od graditi«) ali pomena »ciò che è stato costruito« (»kar je bilo zgrajeno«) še najmanj dva idiosinkratična pomena: »edificio in muratura« (»zidana stavba«) ter »gioco per bambini« (»otroška igra«). Poleg tega, dodaja avtorica, obstajajo tudi besede, kot je *delegazione* (*delegacija*), ki so navidezno nominalizacije, vendar pa je njihov pomen drugačen (*delegazione* ne pomeni »attività di delegare« oz. ni glagolnik od glagola *delegare*, temveč pomeni, tako kot v slovenščini, skupino ljudi, ki predstavlja npr. državo).

Nadalje (ibid.) avtorica opredeli nominalizacijo s semantičnega in s sintaktičnega stališča. S semantičnega vidika loči med dvema tipoma nominalizacij. Na eni strani so tiste, ki so osredotočene na samostalniško skupino, pri katerih se tvorijo nominalizacije tipa *frullatore* ('mešalnik, mikser'), ko so osredotočene na osebek, ali *frullato* ('napitek iz seseklanega/zmiksane sadja'; morfološko je oblika pretekli particip glagola *frullare*, torej dobesedno 'zmešano'), ko so osredotočene na predmet; med takimi avtorica (ibid.: 336) navaja primere, kot so *Ho visto l'uccisore di Giovanni* ('videl sem Giovannijevega morilca') in *È stato ormai identificato l'ucciso* ('umorjeni je bil že identificiran'). Na drugi strani pa so tiste nominalizacije, ki so osredotočene na povedek stavka; za drugi tip nominalizacij avtorica (ibid.) navede primere, kot so *L'arrivo di Mario ha stupito tutti* ('Mariovo prihod je presenetil vse') ali *Ho assistito all'uccisione di Luigi* ('Prisostvoval sem Luigijevemu umoru'). Z našega stališča so zanimive samo nominalizacije te druge vrste, saj gre le v tem primeru za metaforizacijo glagolskega dogodka v hallidayevskem smislu, ko skladno ubeseditvev z glagolom nadomestimo z metaforično ubeseditvijo s samostalnikom oz. nominalizacijo.

Avtorica v uvodnem delu (ibid.: 336) o nominalizaciji poudarja še, da za razliko od glagolskih oblik, ki z morfemi izražajo čas, način, aspekt in osebo, nominalizacije takih informacij ne ohranjajo, zato jih moramo nujno dopolniti s pomočjo drugih jezikovnih sredstev (svojljnih zaimkov, prislovov ipd.), če jih

želim ohraniti. Ko govori specifično o nominalizacijah, osredotočenih na povedek (ibid.: 344-347), jih razdeli na dejstva in dejanja v skladu s tem, ali jih lahko parafraziramo a) z besedami, kot je *fatto* (npr. *Il ritorno di Mario non ha senso* lahko parafraziramo kot *Il fatto che Mario ritorni non ha senso*, nikakor pa ne kot **L'azione di ritornare di Mario non ha senso*), in v tem primeru gre za dejstva (*azioni fattive*), ali pa b) z besedami, kot so *azione*, *processo*, *atto* ipd. (npr. *La morte di Mario è stata improvvisa* lahko parafraziramo z *l'evento che Mario sia morto è stato improvviso*).

Ko je govor o morfoloških značilnostih v povezavi s pomenom nominalizacije (ibid.: 346), avtorica ugotavlja obstoj treh možnosti povezav med pomenom (ali pomeni) korenov ter med pomenom (ali pomeni) nominalizacije:

- a) koreni z enakim pomenom → nominalizacije s skoraj enakim pomenom;
- b) koreni z enakim pomenom → nominalizacije z dvema pomenoma;
- c) koreni z dvema pomenoma → nominalizacije z enim pomenom.

Glede sintaktičnih značilnosti avtorica opaza (ibid.: 347), da se nominalizacije obnašajo kot samostalniki, zato se vsi elementi, ki se pojavljajo ob njih (v Hallidayevi terminologiji so to udeleženci in okoliščine – prim. Halliday in Matthiessen 1999: 245 in nasl.), morajo pojaviti v obliki raznovrstnih dopolnil (npr. *l'attribuzione delle cariche ai dirigenti da parte del direttore*, ki je metaforična ubeseditev stavka *il direttore ha attribuito le cariche ai dirigenti*); izjema so nekatere vrste predložnih zvez, ki se lahko v enaki obliki (vendar z drugačno funkcijo) pojavijo tako ob povedku možne parafraze kot tudi ob nominalizaciji (npr. *Giulio dipende dalla famiglia* → *La dipendenza di Giulio dalla famiglia*).

V nadaljevanju je govor tudi o predlogih, ki lahko uvajajo različna dopolnila, ter o stopnji njihove sprejemljivosti v posameznih primerih (ibid.: 349). Poleg predložnih zvez pa ob nominalizaciji lahko najdemo tudi pridevnike, ki jih avtorica razlaga kot leksikalizirane oblike predložnih zvez (npr. *l'amore materno* namesto *l'amore della madre*) ali pa kot preoblikovane prislove (oz. prislovna določila) iz skladnih oblik z glagolom (npr. *so che Mario è partito improvvisamente* → *so della partenza improvvisa di Mario*). Spet drugi (zlasti krajevni in časovni prislovi) ostajajo nespremenjeni (npr. *so che Pietro tornerà qui* → *so del ritorno qui di Pietro*).

Končno se nominalizacije glede členov obnašajo kot navadni samostalniki: ob sebi prenašajo tako edninski člen kot tudi množinskega (*il cambiamento, i cambiamenti*); poleg tega lahko ob nominalizacijah najdemo tudi druge vrste dopolnil, kot so nedoločni pridevniki (*un certo sorriso*), ki jih je pogosto mogoče prebesediti na več različnih načinov glede na sobesedilo (npr. *un certo modo di sorridere; un sorriso che aveva certe caratteristiche; un determinato tipo di sorriso*).

2.3.2.2 Nominalizacija v delu Gaeta (2004)

Gaeta (2004: 314-351) v sklopu izpeljave samostalnikov iz glagolov obravnava isti tip nominalizacij, ki so predmet te raziskave. Sam jih poimenuje *nomi d'azione* ('akcijski samostalniki') in jih opredeli v naslednjem odstavku (Gaeta 2004: 314): »Akcijski samostalniki so samostalniki, izpeljani iz glagolov. Navadno predstavljajo samostalnik, s katerim se lahko nanašamo na povedek [...]. Na ta način akcijski samostalniki sodelujejo pri pomembni besedilni funkciji anaforičnosti, ki pripomore k besedilni kohezivnosti«. Primer, ki ga navaja Gaeta (ibid.; podčrtava moja) je naslednji: [...] *anche i rapporti tra le singole parti della grammatica erano da riformulare, e di fatto davano vita a un'architettura nuova. L'indice di questo volume dà un'idea di tale riformulazione.* '[...] tudi odnose med posameznimi deli slovnice je bilo treba preoblikovati in v resnici so ustvarili novo arhitekturo. Kazalo te knjige nakazuje to preoblikovanje.'

Podobno pomembno vlogo z besedilnega stališča v nominalizacijah zaznavata tudi Halliday in Matthiessen (1999: 238), ki se osredotočata predvsem na uporabnost procesa nominalizacije pri izgradnji sistema informativnosti besedil (tema in rema, dano in novo) in ki pravita, da imajo zelo izrazit status v retorični strukturi diskurza. Gaeta (2004: 315) poleg tega prav tako poudarja vlogo semantične narave povedka, iz katerega je izpeljana nominalizacija; to semantično naravo imenuje *Aktionsart* oz. *azionalità* (akcijskost), definicijo pa povzema po Bertinetto (1994: 392) in pravi, da kodificira tip dogodka, ki ga je mogoče specficirati na podlagi omejenega števila relevantnih lastnosti. V nasprotju s Hallidayem (prim. Halliday 1994, Halliday in Matthiessen 2004), ki glagole kategorizira v tri glavne in tri manjše skupine glagolskih dogodkov (prim. 3. poglavje), se Bertinetto (1986, 1991) naslanja na drugačno osnovo ter prepozna štiri glavne skupine glagolov, stativne (*stativi*), kontinuativne (*continuativi*), rezultativne (*risultativi*) in transformativne (*trasformativi*), poleg tega pa razlikuje še tri lastnosti z vidika akcijskosti, in sicer točkovnost (*puntualità*), teličnost (*telicità*) ter dinamičnost (*dinamicità*). Akcijske značilnosti glagolov se prenašajo na iz njih izpeljane samostalnike (nominalizacije) in lahko interagirajo z besedotvornimi pravili, zaradi česar se pri tvorjenju lahko izbere (ali izključi) določeno besedotvorno obliko (Gaeta 2004: 316). Gaeta v nadaljevanju (ibid.: 317) opredeljuje pomen, ki jih lahko prevzamejo nominalizacije, in se pri tem naslanja na Vendlerja (1967), ki omenja tri glavne vrste pomenov, značilnih za nominalizacije, ki jih v italijanskem jeziku Gaeta poimenuje dogodki (*eventi*), dejstva (*fatti*) in propozicije (*proposizioni*); poleg teh pomenov nominalizacij Gaeta omenja še nekatere druge, kot na primer rezultat nekega dejanja, doseženo stanje, sredstvo, s katerim se uresniči dejanje ipd. (za podrobnejšo razlago prim. Gaeta 2004: 317–318).

Akcijske samostalnike, če uporabimo Gaetovo terminologijo, v italijanščini tvorimo z morfološkimi postopki, in sicer s priponskimi obrazili (npr. *cambiare* >

cambia-mento) ali z morfološko konverzijo (npr. *revocare* > *revoca*, *utilizzare* > *utilizzo*) ali tudi s sintaktičnimi postopki, ko glagolski infinitiv uporabimo kot samostalni (npr. *il vedere*; prim. poglavje 5.4). V nasprotju z morfološkimi postopki je nominalizirani infinitiv vsesplošno uporaben, saj lahko, kot rečeno, teoretično kateri koli infinitiv nominaliziramo; ker gre za živ proces, ki je lahko zelo minljive narave (tako imenovani okazionalizem), je pri analizi nominalizacij v naših virih obravnavan posebej, pri splošni obravnavni nominalizacij pa so upoštevani le tisti nominalizirani infinitivi, ki imajo v slovarju Zingarelli (2002) status samostojnega gesla.

Konverzije tipa *revoca* in *utilizzo*, omenjene zgoraj, Salvi in Vanelli (1992: 204) imenujeta tudi izpeljanke z ničto končnico (*parole derivate senza suffisso*) in so primeri, kjer nominalizacija ni izpeljana s pomočjo priponskega obrazila, temveč beseda preprosto preide iz ene slovnične kategorije v drugo (avtorja navajata primer, kot so *ricoverare* > *ricovero*, *comandare* > *comando*). Take nominalizacije predstavljajo problem za računalniško obdelovanje podatkov, kot bomo videli v nadaljevanju (prim. 3. poglavje), saj jih je težko zajeti v analizo, z obzirom na to, da nimajo značilne končnice.

Kar zadeva morfološko izpeljane nominalizacije, Gaeta ugotavlja (ibid.: 322), da v standardni italijanščini obstaja manj kot deset zares produktivnih vzorcev izpeljevanja: avtor podrobno obravnava priponska obrazila *-zione*, *-mento*, *-tura*, *-aggio*, *-ata*, *-(z)a* in *-io* in kot zgled produktivnosti navaja podatke iz slovarja DISC, posebej tudi podatke samo za tiste iz 20. stoletja, ter še podatke, izhajajoče iz analize enega letnika dnevnega časopisa *La Stampa* (1996). Ti podatki so povzeti v tabeli 2.14.

Tabela 2.14: Pogostnost najpomembnejših italijanskih priponskih obrazil (povzeto po Gaeta 2004: 322)

Priponska obrazila	DISC	DISC (1900–1997)	La Stampa (1996)
<i>-zione</i>	2449	931	1880
<i>-mento</i>	2159	429	1042
<i>-tura</i>	1362	421	368
<i>-aggio</i>	153	111	83
<i>-ata</i>	585	141	-
<i>-(z)a</i>	250	52	182
<i>-io</i>	214	48	-

Kot vidimo, so daleč najpogostejša priponska obrazila prva tri, navedena v tabeli: *-zione*, *-mento* in *-tura*. Podobno izhaja iz naše analize slovarja Zingarelli (2002), pa tudi iz analize najpogostejših nominalizacij v korpusu *La Repubblica*, kot bomo videli v nadaljevanju (prim. 4. poglavje).

Poleg naštetih priponskih obrazil avtor omenja še precej veliko število neproduktivnih izglagolskih priponskih obrazil (ibid.: 349–351): npr. izpeljanke, tvorjene iz moške oblike latinskega perfektivnega participa (*assenso, atto, decesso, flusso itd.*); izpeljanke, tvorjene iz italijanskih preteklih participov (*corso, concorso, peccato, grugnito, muggito*); priponska obrazila *-ore, -uria, -ita, -bolo, -ucia, -eria* itd.

2.3.2.3 Nominalizacija v delu Dardano in Trifone (1995)

Nominalizacija v tem delu ni prikazana kot poseben fenomen, značilen za italijanski jezik, temveč je izraz omenjen le v pomenu procesa, v skladu s katerim lahko glagolske oblike infinitiv, gerundij in particip uporabimo kot samostalnike (Dardano in Trifone 1995: 312; 358–359), ter besedotvornega procesa, ko iz glagolov ali pridevnikov lahko tvorimo samostalnike (ibid.: 593–596). Znotraj prve besedotvorne skupine, torej prehoda od glagola k samostalniku, ki zadeva področje te raziskave, avtorja navajata dva tipa izpeljanih samostalnikov: takih, ki pomenijo dejanje (*insegnare* → *insegnamento*), in takih, ki pomenijo agenta (*lavorare* → *lavoratore*). V nadaljevanju za vsako od teh kategorij navedeta priponska obrazila, s katerimi se tvorijo izpeljanke. Za samostalnike, ki pomenijo dejanje (oz. nominalizacije, s katerimi se ukvarjamo v nalogi), navedeta naslednja priponska obrazila (ibid.): *-zione, -aggio, -mento, -ura, -anza, -enza, -io, -ato, -ito, -ata, -uta, -ita* itd. in ničto končnico. Z nekaj primeri, navedenimi ob posameznih priponskih obrazilih, se celotno poglavje izčrpa.

Glede na obseg tega dela in na (vsaj v zasnovi) izčrpno zastavljeno vsebino (delo vsebuje poleg poglavij o morfologiji italijanskega jezika še kratek uvod v jezikoslovje in stanje italijanskega jezika danes, poglavje o skladenjskih vlogah v stavku, o skladnji zloženih povedi itd., poglavje o besediloslovju ter poglavje o besedišču, v katerem teče razprava tudi o jezikovnih zvrsteh in sociolektih), bi pričakovali, da bo tako obsežen fenomen, kot je nominalizacija, bolj natančno obdelan. Nasprotno pa avtorja izraza v tem pomenu sploh ne omenjata, temveč bralca nekoliko zmedeta z uporabo termina *stile nominale* (ibid.: 360), pri čemer se ta termin nanaša na neglagolske stavčne konstrukcije tipa *qui, tutto bene* ('tu, vse ok'), ter z uporabo še enega termina, *forme nominali del verbo*, ki naj bi se nanašal na uporabo glagolskih oblik infinitiv, gerundij in particip v vlogi samostalnikov (primere *l'amata, l'essere, il dare, l'imbrunire, laureando, reverendo* postavljata bolj ali manj na isti plan; ibid.: 312). Ob tem se pri obravnavi izpeljevanja samostalnikov iz glagolov (ibid.: 593–595) popolnoma izogneta kakršni koli razlagi uporabnosti, pogostnosti, delovanju predstavljenih oblik. Tudi v poglavju *Il lessico* (ibid.: 627 in nasl.), kjer govorita med drugim o jezikovnih vrstah in zvrsteh, ne omenjata fenomena nominalizacije v povezavi z znanstvenim jezikom, še manj pa uradovalni

jezik, ki moderni (pisni) italijanščini daje tako viden pečat. Žal si torej tako naši kot italijanski študentje pri spoznavanju nominalizacije težko pomagajo z učbenikom, ki sta ga pripravila Dardano in Trifone.

2.4 ZGODOVINSKI RAZVOJ NOMINALIZACIJE V EVROPSKIH JEZIKIH IN SLOVENŠČINI

Na koncu tega teoretičnega pregleda nominalizacije se bomo posvetili še zgodovinskemu aspektu in razlikam pri razvoju nominalizacije zlasti v italijanščini in slovenščini, saj se zdi, da se specifična zgodovina posameznih jezikovnih skupnosti odraža tudi v uporabi nominalizacije.

Kot pravita Halliday in Matthiessen (1999: 263), slovnična metafora izkorišča splošne semantične danosti, ki so bile vedno prisotne v jeziku, vendar so postale dominantne zaradi novih zahtev do jezika, nastalih ob spremembi zgodovinskih okoliščin. Zаметke slovnične metafore lahko prepoznavamo že v najzgodnejšem tvorjenju znanstvenih terminov pri starogrških mislecih, ki so na ta način izkoristili lastnost grške slovnice, da omogoča spremembo pridevnikov in glagolov v samostalnike (zgoraj omenjeno transkategorizacijo). Po drugi strani so hkrati taisti znanstveniki, zlasti matematiki, izkoristili tudi možnost razširjanja nominalne skupine s predložnimi zvezami in vstavljenimi stavki. Podobno kot se dogaja tudi dandanes v številnih evropskih jezikih, kot so angleščina, španščina, nemščina, italijanščina, grščina, francoščina itd., je bilo že od samega začetka razvoja fenomena nominalizacije v modernem smislu ta potencial mogoče izkoriščati znova in znova, kar pomeni, da so si nominalizacije lahko poljubno sledile v besedilu oz. bile nakopičene v istem stavku (v isti figuri in več figurah, združenih v sekvenco). Tako Halliday (1987: 146; cit. v Banks 2003: 129) trdi, da je v zahodnem svetu do eksplozije uporabe samostalnikov za izražanje glagolskih dogodkov v znanstveni grščini prišlo od leta 550 p. n. š. dalje ter privedlo do nastanka tako imenovanega 'atiškega stila', ki je temeljil na samostalniški skupini in je deloval precej 'statično' in kateremu je stal nasproti veliko bolj 'aktiven', na stavčnih zvezah temelječi 'dorski stil'.

Dorski stil, stil vsakdanjega treznega diskurza, zaznamuje velika prisotnost slovnične zapletenosti – koreografski tip kompleksnosti, kot sem ga sam poimenoval: poudarja glagolske dogodke in njihovo medsebojno odvisnost. Atiški stil, stil nastajajočih jezikov znanosti, izkazuje visoko stopnjo leksikalne gostote; njegova kompleksnost je kristalna in poudarja strukturo ter notranje povezave med njenimi deli in v pomembnem poznejšem razvoju zajema tudi *konceptualne* strukture, taksonomije, ki so pripomogle k temu, da je znanje postalo znanost. (Halliday 1987: 147; cit. v Banks 2003: 130)

Pozneje se je, kot pravita Halliday in Martin (1993: 12–13), ta potencial po principu jezikovnega kalka prenesel v latinščino (pa tudi v arabščino), iz srednjeveške in poznejše latinščine pa je prešel v številne novodobne evropske jezike: na primer španščino (prim. Colombi 2006), angleščino (prim. Halliday in Martin 1993), nemščino (prim. Bateman 1990), grščino (prim. Thoma 2003), češčino (prim. Rezníčková 2003, Kolarova 2006), norveščino (prim. Stålhammar 2006) in italijanščino, kot bomo videli v nadaljevanju (prim. tudi Bruni et al. 1997, Cortelazzo 2004, Crivello 1998 idr.). Bistveno razliko med grškimi transkategorizacijami in poznejšimi pravimi slovničnimi metaforami Halliday in Martin (1993: 13–14) pojasnjujeta v naslednjem odstavku.

Seveda je slovnična metafora vedno obstajala v jeziku, tako kot je vedno obstajala leksikalna metafora; prvotne izpeljave samostalnikov kot tehničnih terminov v stari grščini so že bile v tem smislu metaforične. Vendar med temi in poznejšimi spremembami obstajajo nekatere pomembne razlike. Pri prvem procesu je šlo za transkategorizacijo znotraj slovnice; na ta način oblikovan pomen je nova tehnična abstrakcija, ki je del znanstvene teorije, in njegov prvotni semantični status (kot proces ali lastnost) se nadomesti z abstraktno teoretično entiteto – tako **motion** (premik) in **distance** (oddaljenost) nista več sinonimna z **moving** (gibati se) in **(being) far** ([stanje] oddaljenega). [...] V poznejšem razvoju pa nominalizirana oblika ni več oblikovana kot tehnični termin; prej bi rekli, da je začasna tvorba, ustvarjena zato, da zadostimo potrebam diskurza, kot na primer **plumpness** (okroglost, rejenost) in **indistinction** (nejasnost), ki še vedno obdržita semantični status lastnosti.

Dodamo lahko seveda, da velja enako za metaforizirane glagolske dogodke, ki prav tako v metaforični ubeseditvi, torej kot samostalniki, obdržijo semantični status glagolskih dogodkov.

Razvoj slovnične metafore gre tako v angleškem jeziku vstric z razvojem znanosti: po besedah Hallidaya in Martina (1993) je bil eden izmed prvih avtorjev, ki je obilno uporabljal večino tipov slovnične metafore, kot so prisotni še danes, Isaac Newton. Zelo pogosta uporaba nominalizacije kot enega od primarnih izraznih sredstev je za sabo potegnila tudi preoblikovanje samega izkustva kot takega. Halliday in Martin (1993: 15) razlagata:

Kjer vsakdanji 'materni jezik' zdrave pameti oblikuje realnost kot uravnoteženo napetost med stvarmi in glagolskimi dogodki, jo zamotani register znanstvenega vedenja preoblikuje v zgradbo stvari. To zadrži realnost negibno, da se jo lahko opazuje in z njo eksperimentira; in na ta način jo interpretira ne kot spreminjajočo se skozi čas (kot jo interpretira slovnica stavkov), temveč kot trajno – ali bolje trajanje – skozi čas, kar je značilnost samostalnika.

Čeprav se strinja s stališčem Hallidaya in Martina (1993) glede vloge slovnične metafore v znanstvenem diskurzu, Banks (2003) ugotavlja, da se je v (nekoliko, a ne ključno) manjši meri slovnična metafora pojavljala tudi v Newtonovih sodobnikih: avtor v svojem članku obravnava nekatera besedila, napisana pred Newtonovimi deli (Chaucerjevo *Treatise on the Astrolabe*, Boyleovo *New Experiments Physico-Mechanical, Touching the Spring of the Air, and its Effects: made for the most part in a New Pneumatical Engine* ter Banksovo *The Endeavour Journal of Joseph Banks*), kjer se že pojavljajo znaki poznejšega razvoja (Banks 2003: 135).³⁸ Newton torej po avtorjevem mnenju ni deloval v vakuumu, temveč je njegov znanstveni stil pisanja bil posledica tako predhodno obstoječih modelov kot tudi splošnega vzdušja odpora proti pretirano okrašenemu stilu pisanja, ki je vladal v njegovem času (ibid.: 132–133).

Po drugi strani Halliday in Matthiessen (1999: 240) trdita, da je zelo verjetno, da so bili Newton in njegovi angleški sodobniki iz 17. stoletja pod vplivom italijanskega jezika (kjer je že nekaj desetletij pred Newtonom podobna sredstva uporabljal Galileo Galilei; avtorja se s tem v zvezi sklicujeta na Altieri Biagi 1995), saj so zelo veliko študirali in delali v Italiji.

Če se je torej slovnična metafora v veliki meri razvila že v 17. stoletju, kar zadeva italijanski jezik s pisateljskim slogom Galilea Galileija (in njegovih predhodnikov, če lahko sklepamo na podlagi angleškega primera), fenomen v jeziku obstaja že preko štiri stoletja. V zgodnji dobi tega razvoja, deloma pa tudi v poznejšem času (čeprav so se znanstveni centri z italijanskega polotoka preselili tudi drugam po Evropi in svetu), je bila Italija v samem vrhu razvoja znanosti v modernem smislu. Avtorji so tedaj šele pred kratkim nehali pisati v latinščini in začeli uporabljati svoje materne jezike. Galileo je s tega vidika postavil temelje italijanskega znanstvenega jezika. Za njim pa so se pojavili številni drugi znanstveniki, ki so to tradicijo nadaljevali in izpopolnili.

Galileo se v zgodovini italijanske literature (kamor ga kljub njegovi znanstveni naravnosti brez izjem prištevajo) pojavi štiri stoletja po prvih resnejših poskusih literarnega ustvarjanja v italijanskem jeziku (če upoštevamo, da se za začetek italijanske književnosti šteje sicilijanska šola, ki je delovala v prvi polovici 13. stoletja), ko sta bila tako pesništvo kot literarna proza že zelo ustaljena. Njemu se pravzaprav pripisuje utemeljitev italijanskega znanstvenega pisanja. Seveda njegovo pisanje ni nastalo v vakuumu: naslanjalo se je na humanistično-renesnančno

38 Banks (2003) se v svojem članku sicer ukvarja s prisotnostjo in pogostnostjo slovnične metafore (zlasti nominalizacije) v dveh tipih znanstvenih besedil, in sicer s področja fizike ter s področja biologije; ugotavlja, da se je uporaba slovnične metafore v zadnjih razvila nekoliko pozneje kot v prvih (ibid.: 143), predvsem zaradi drugačnega pristopa k tematiki, ki je bila obravnavana (v zgodnjih fizikalnih delih je bil pristop veliko bolj eksperimentalen kot v primerljivih delih s področja biologije, ki so bila bolj opisne narave, ter zato, po avtorjevem mnenju, tudi manj podvržena pojavljanju slovnične metafore. Ko so biološke znanosti postale prav tako bolj eksperimentalne, se je jezikovni slog temu prilagodil in dandanes po avtorjevem mnenju (ibid.) ni opaziti posebnih razlik med obema besedilnima tipoma. Poleg tega avtor ugotavlja (ibid.: 142), da se je v zadnjih 250 letih uporaba nominalizacije konstantno povečevala.

esejistiko,³⁹ vendar je ravno pri Galileu prvič tako močno opazna posebna težnja k uporabi nominalnih struktur namesto verbalnih. Altieri Biagi (1993: 58) njegovo prozo komentira takole:

Najbolj tipičen pojav galilejanske sintakse se zdi *zmanjšanje 'glagolske' vloge v prid 'nominalni' vlogi*. Ne prihaja do tako opaznih rešitev, kot so tiste, ki zaznamujejo današnje izraze tako imenovanega *nominalnega stila*, vendar je prepuščanje *samostalniku* (ali bolje oblikam, ki sodijo v morfološki razred samostalnika) funkcij, ki so v obdobju pred 17. stoletjem bile specifično ali pretežno zaupane glagolu, očitno.

Na slovenskem ozemlju je bilo stanje precej drugačno. Leta 1550, 14 let pred rojstvom Galilea in kakih 60 let pred njegovimi prvimi publikacijami, sta izšli prvi slovenski knjigi, Trubarjeva *Katekizem* in *Abecedarij*, za tem pa še nekaj drugih katekizmov, postil, pridig in pesmi, ki so bili po svoji naravi prevodni in neliterarni. Pomembnejši za poznejše slovensko pisanje so bili prevodi celotne *Biblije*, *Visoke pesmi* in psalmov. S koncem reformacije (okrog leta 1600) je to slovstvo bolj ali manj zamrlo in med leti 1615 ter 1672 je knjižna produkcija zastala. Po obuditvi slovstvene dejavnosti se je začelo obdobje literarnega baroka, v katerem je še vedno prevladovala katoliška nabožna književnost, dokler ni izdaja Pohlino-ve *Kranjske gramatike* leta 1768 zaznamovala prehoda v obdobje razsvetljenstva.⁴⁰

Ni treba naprej povzemati zgodovine slovenske literature, saj je že iz opisanega razvidno, da je bila prisotnost slovenskega jezika v pisnih besedilih v 17. stoletju precej skromna. Znanstveno pisanje se je na Slovenskem uveljavilo veliko pozneje. Ni presenetljivo torej, da se je razvoj slovnične metafore oz. nominalizacije, ki je v številnih evropskih (in svetovnih) jezikih prisoten že več stoletij, v naši prozi začel nekoliko pozneje. Jasno pa je tudi, da tako kot je angleščina verjetno začela uporabljati 'nominalni stil' pod vplivom italijanskih besedil, tudi znanstvena slovenščina teži k prevzemanju vzorca, ki se je izkazal za zelo produktivnega in učinkovitega zlasti pri znanstvenem argumentiranju. Kot daje slutiti Vodušek (1933), je bila uporaba nominalizacije v slovenščini do neke mere prisotna že v prvi polovici 20. stoletja, vendar je niso vsi sprejemali z enakim navdušenjem. Avtor (ibid.: 72–73) namreč opozarja na »arhaizacijske težnje, ki so imele svoj izvor v panslavistični usmerjenosti«, v skladu s katerimi bi bila moč slovenskega jezika v njegovem verbalnem stilu (v nasprotju z nominalnim). Sam zagovarja stališče, da v takratni slovenščini delavcev, meščanov, tehnikov in znanstvenikov jezik, zaznamovan z nominalnim stilom, »že v resnici nastaja in je samo znak arhaizacijskih in rustikalističnih teženj, ki prevečajo vse naše jezikoslovce

39 Tako kot Banks (2003) opozarja na predhodne primere besedil v angleškem jeziku, ki so nastajala pred Newtonovim pisanjem in vzporedno z njim, tudi Galileo gotovo ni deloval v osami, vendar žal trenutno ni dostopna nobena študija, ki bi se osredotočala na analizo slovnične metafore v besedilih, napisanih pred Galileovimi, zato ga v nadaljevanju kljub vsemu upoštevamo kot utemeljitelja znanstvene italijanščine.

40 Podatki povzeti po *Velikem splošnem leksikonu. Sedmi knjigi. S-Tè*, str. 3960 (Ljubljana: DZS, 1998).

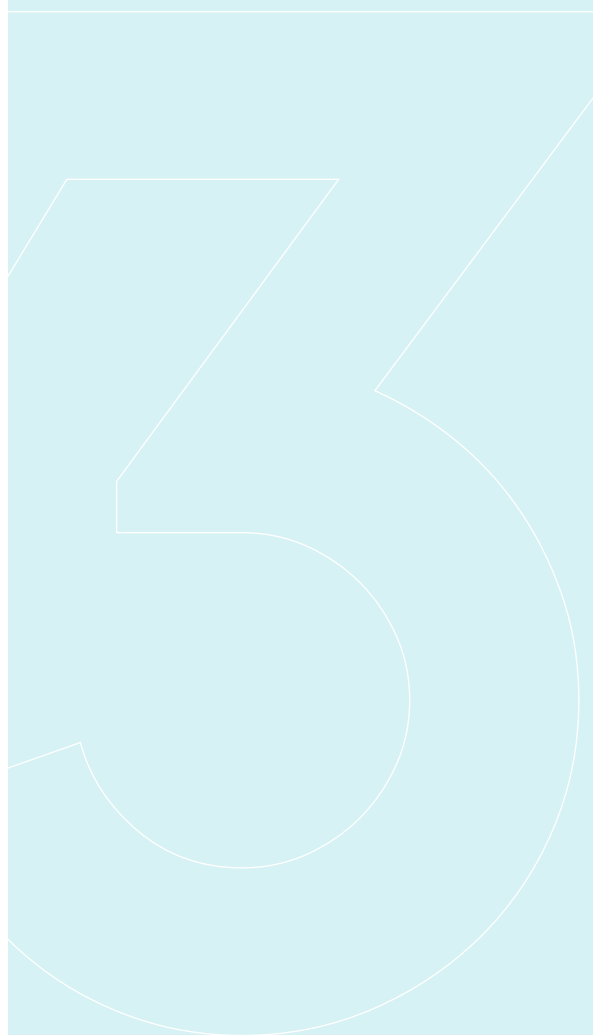
in slovničarje, da skušajo ta naravni razvoj zaustaviti«. Bistveno pri razumevanju rabe nominalizacije in njenega prehajanja iz enega jezika v drugega, iz ene vrste besedil v drugo je, da ne gre samo za transfer tujega vzorca pri prevajanju, temveč za funkcionalno boljšo rešitev, ki jo avtorji sprejemajo kot svojo. Koristnost slovnične metafore v znanstvenem jeziku nazorno prikazuje spodnji, že omenjeni primer, kjer avtorja opazujeta medosebni pomen slovnične metafore (Halliday in Matthiessen 1999: 241–42).

Na primer, figuro 'atomsko jedro + absorbirati + energija' lahko medosebno uprizorimo kot predlog, o katerem se da pogajati: *Atomsko jedro absorbira energijo – Ali jo res? – Ja, res jo. – Ne, ne more je*. Ko pa je ta figura spremenjena v udeleženca 'absorpcija (+ energije) (+ s strani atomskega jedra)', nima več potenciala, da bi jo medosebno uprizorili kot predlog; prej bi jo v diskurzu jemali kot samoumevno. Ne moreš diskutirati z zvezo *absorpcija energije s strani jedra*, saj ni uprizorjena kot predlog, o katerem se je mogoče pogajati.

Ob tem dodajmo, da bi se bilo sicer tudi pri metaforiziranih glagolskih dogodkih mogoče spraševati o resničnosti oz. veljavnosti izraženega, vendar bi to bilo vse-kakor bolj posredno.

Raziskava bo pokazala, v kolikšni meri je slovnična metafora prisotna v slovenskih prevodih pri različnih vrstah in zvrsteh besedil. Za primerjavo pa bomo pogledali tudi vzorce izvirne slovenščine, tako pisnega kot govornega jezika, in opazovali, v kolikšni meri je prisotna slovnična metafora v obliki nominalizacije. Poleg tega nas bo zanimalo tudi kaj se pojavlja v prevodih na mestih, kjer tujejezična nominalizacija ni prevedena s slovensko nominalizacijo.

3 Korpusi in metoda

Precejšen del pričujoče analize temelji na korpusnem gradivu, zato bo to poglavje posvečeno najprej opredelitvi osnovnih pojmov korpusne lingvistike in korpusov, nato pa opisu analiziranih korpusov ter metodologiji, ki je bila uporabljena v različnih fazah raziskav.

3.1 KORPUSI

3.1.1 Korpusna lingvistika in korpusi

Vloga korpusne lingvistike, ene mlajših vej jezikoslovja, je bila in delno še vedno je kontroverzna. Tognini Bonelli (2001: 1), na primer, komentira:

O problemu, kako definirati korpusno lingvistiko in ali jo definirati kot teorijo ali kot metodologijo, je bil govor z različnih stališč. Nekateri trdijo, da korpusna lingvistika pravzaprav ni raziskovalno področje, temveč le metodološki pristop za proučevanje jezika. Številni jezikoslovci, ki delajo s korpusom, pa se nagibajo k trditvi, da ima korpusna lingvistika veliko večji pomen, kot je ta popolnoma metodološka vloga. [...] Soočamo se z dejstvom, da je korpusna lingvistika postala nova raziskovalna dejavnost in nov filozofski pristop k jezikoslovnemu raziskovanju.

Korpusno lingvistiko je kot nov filozofski pristop k jezikoslovnemu raziskovanju označil že Leech (1992: 106): »računalniška korpusna lingvistika [...] ne predstavlja le na novo nastajajoče metodologije za proučevanje jezika, temveč novo raziskovalno dejavnost in pravzaprav nov filozofski pristop k temi«. Omogoča namreč opazovanje jezika na način, ki predhodno ni bil mogoč. Kot pravi Tognini-Bonelli (prim. zgoraj), nekateri sicer trdijo, da korpusna lingvistika pravzaprav ni raziskovalno področje, temveč bolj metodološka osnova za raziskovanje jezika (prim. na primer Biber, Conrad in Reppen 1998: 3–4, Kennedy 1998: 7 idr.), vendar številni drugi v njej vidijo več kot samo metodo: Halliday (1993: 24, cit. v Tognini-Bonelli 2001: 1) trdi, da korpusna lingvistika združuje zbiranje podatkov in teoretiziranje ter zagovarja stališče, da to vodi h kakovostni spremembi razumevanja jezika. Tudi Calzolari in Lenci (2004: 57) vidita v korpusni lingvistiki več kot samo metodološko sredstvo, saj govorita o metodološki zrelosti te veje jezikoslovja.

V resnici je danes pri korpusni lingvistiki opazna neka metodološka zrelost; izhaja iz natančno opredeljenega raziskovalnega področja, ki je avtonomno glede na področja, iz katerih se je razvila: humanistične in informacijske raziskave. Za to avtonomijo je značilno občutljivo ravnanje med jezikom in računalnikom. Računalniška obdelava podatkov mora namreč spoštovati kompleksnost, razčlenjenost in večdimenzionalnost jezika ter

njegovih konkretnih besedil. Hkrati tudi besedilni dokumenti postajajo dostopni kot vir spoznanja, s katerim lahko upravljamo in ga obdelujemo s tehnikami, metodami ter sredstvi, ki predstavljajo najsodobnejšo informacijsko tehnologijo.

John Sinclair (1997: 31), utemeljitelj korpusne lingvistike, je podal naslednjo definicijo: »Korpusna lingvistika je preprosto proučevanje jezika s pomočjo raziskovanja, ki temelji na korpusih, in se od tradicionalnega jezikoslovja razlikuje zato, ker poudarja sistematično proučevanje avtentičnih primerov jezika v rabi«. Na to definicijo se naslanjamo, ko trdimo, da sodi pričujoča raziskava na področje korpusne lingvistike, saj so vsi izsledki plod opazovanja avtentičnih primerov, zajetih v korpusu italijanskega oz. slovenskega jezika ter italijansko-slovenski vzporedni korpus, o katerih bo govor v nadaljevanju.

Pred predstavitvijo uporabljenih korpusov pa se še podrobneje posvetimo sami definiciji korpusa. Elena Tognini-Bonelli (2001: 2) korpus definira kot zbirko besedil, ki naj bi bila reprezentativna za izbrani jezik in ki so zbrana v taki obliki, da jih lahko uporabimo za jezikoslovne analize. Navadno velja, da so besedila, shranjena v korpusu, nastala naravno, da so izbrana glede na eksplicitno določena pravila s točno določenim ciljem ter da predstavljajo večje odseke jezika, izbranega glede na določene tipološke kriterije. Tudi za naše potrebe veljajo predpostavke, ki jih navaja Tognini-Bonelli (ibid.): »Tukaj bo zadostovalo, če pristop h korpusnemu delu opišemo s treh vidikov: gre za *empirični pristop* k opisovanju jezika v rabi; deluje v okviru *sobesedilne in funkcijske teorije pomena*; pri njem se uporablja *nove tehnologije*.« Primerjavo med posameznim besedilom in korpusom kot zbirko besedil lahko opazujemo v tabeli 3.1, povzeti po Tognini-Bonelli (2001: 3).

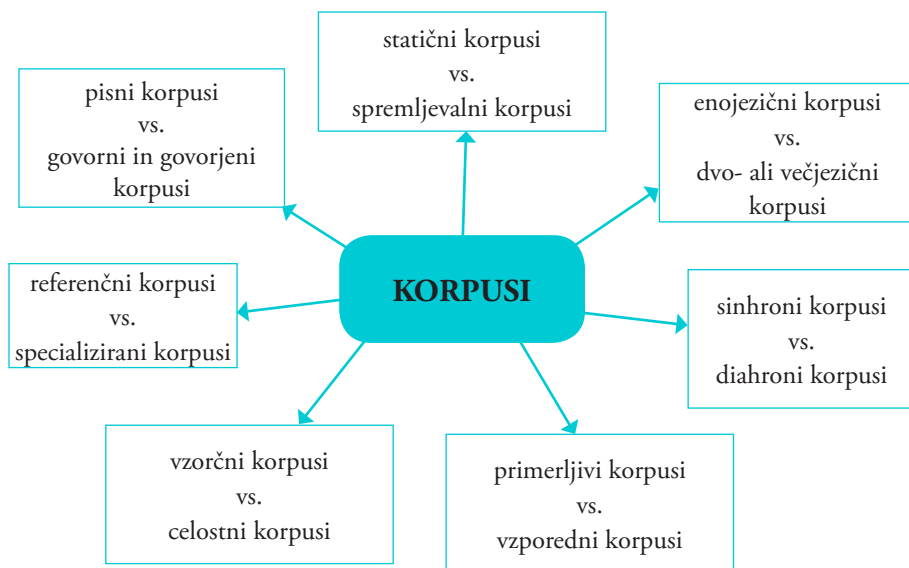
Tabela 3.1: Primerjava besedila in korpusa

BESEDILO	KORPUS
beremo v celoti	beremo fragmentirano
beremo horizontalno	beremo vertikalno
beremo zaradi vsebine	beremo zaradi formalnih vzorcev
beremo kot edinstveni dogodek	beremo zaradi ponovljenih dogodkov
beremo kot posamezno dejanje volje	beremo kot primer socialne prakse
primer za <i>parole</i>	ponuja vpogled v <i>langue</i>
koherenten komunikacijski dogodek	ni koherenten komunikacijski dogodek

Korpusne lahko razdelimo glede na različne kriterije;⁴¹ glede na medij jih delimo na *korpus pisnega jezika* in *govorne oz. govorjene korpus*; glede na obseg ločimo

⁴¹ Razdelitev korpusov je povzeta po Erjavec (19997 in 2004) ter Hirci (1999); za nekoliko drugačno tipologijo korpusov prim. tudi Baker (1995: 29).

referenčne korpusi, ki zajemajo vzorec jezika kot celote, in *specializirane* korpusi, ki se osredotočajo na posamezno področje oziroma podjezik; glede na vključeno besedilo jih razdelimo na *vzorčne* korpusi (ki zajemajo fragmente besedil) in *celostne* korpusi (ki zajemajo celotna besedila); glede na časovno komponento lahko govorimo o *statičnih* korpusih (ki vsebujejo zaključeno celoto vzorcev jezika) in *spremljevalnih* (monitorskih) korpusih (ki opazujejo jezik v spreminjanju in so odprtega tipa, kar pomeni, da se njihov obseg nenehno povečuje), pa tudi o *sinhronih* korpusih (ki zajemajo sinhrona besedila) ter o *diabronih* korpusih (ki zajemajo besedila iz različnih zgodovinskih obdobjih jezika); glede na jezik ali jezike, ki jih zajemajo, poznamo *enojezične*, *dvojezične* in *večjezične* korpusi; dvo- ali večjezične korpusi lahko razdelimo tudi na *primerljive* korpusi (vsebujejo zbirke besedil v različnih jezikih, ki imajo enako komunikacijsko funkcijo), in *vzporedne* korpusi (so vrsta primerljivih korpusov, kjer je originalnemu besedilu sopostavljen en ali več prevodov). Vrste korpusov povzema slika 3.

Slika 3.1: Vrste korpusov

V zadnjih letih je korpusno jezikoslovje izjemno napredovalo in je ponudilo številne inovativne ter pronicljive študije, nekatere izmed zanimivejših aplikacij so predstavljene npr. v McEnery in Hardie (2012), Baker (2009), Kübler in Zinsmeister (2015), Cheng, Greaves in Warren (2008), Cheng (2012) in številnih drugih delih. Tudi na Slovenskem je vse več raziskovalcev, ki se posvečajo korpusnemu jezikoslovju ali uporabljajo korpusne metode. Število prispevkov je postalo tako veliko, da je na tem mestu nemogoče narediti temeljit pregled, zato so navedeni samo nekateri izmed pomembnejših naslovov: Mikolič (2009) je uredila

zbornik, posvečen korpusu turističnih besedil; Vintar (2010) združuje raznovrstne korpusne raziskave slovenskih raziskovalcev; Arhar Holdt (2011) prikazuje metode luščenja besednih zvez; Pisanski Peterlin (2011) se posveča metabesedilnim konvencijam v slovenščini in angleščini; Verdonik in Zwitter Vitez (2011) predstavljata Govorni korpus slovenščine GOS; Logar et al. (2012) podajajo informacije o gradnji in uporabi slovenskih korpusov Gigafida ter Kres; Stritar Kučnik (2012) opisuje korpusne usvajanja tujega jezika; Vintar (2013) pa odstira dogajanje v korpusu sodobnih slovenskih literarnih prevodov.

Sledila bo predstavitev glavnih uporabljenih korpusov za slovenski in italijanski jezik ter nekaj razlogov za izbiro teh korpusov. V zadnjem delu poglavja bo predstavljen še italijansko-slovenski vzporedni korpus, ki je bil pripravljen namenško za pričujočo raziskavo. Nekateri korpusi, ki so bili uporabljeni za manjše, naknadne žanrske raziskave, bodo predstavljeni v sklopu relevantnih raziskav v poglavjih 4, 5 in 6.

3.2 O ITALIJANSKIH IN SLOVENSKIH ENOJEZIČNIH KORPUSIH

Dandanes je na svetovnem spletu na voljo veliko število raznovrstnih korpusov za različne jezike oziroma jezikovne kombinacije,⁴² ki so bili ustvarjeni z različnimi nameni in za različne vrste uporabnikov. Poglejmo najprej nekatere izmed italijanskih enojezičnih korpusov, nato pa še obstoječe slovenske korpusne.

3.2.1 Italijanski korpusi na spletu

Seznam, ki sledi, je zgolj informativen in vsekakor ni popoln, saj se novi viri pojavljajo zelo pogosto, stari pa včasih niso več dostopni. Kot korpusi so navedene tudi spletne strani, ki hranijo zbirke (večinoma literarnih) besedil, do katerih je mogoče dostopati v celoti, poleg tega pa je po delih mogoče iskati z različnimi uporabniškimi vmesniki; v nekaterih primerih so besedila oblikoskladenjsko označena, drugod omogočajo samo iskanje besed (ali besednih zvez) kot takih, vsi pa gotovo omogočajo raznovrstno jezikoslovno raziskovanje. Na spletu so za italijanski jezik na voljo naslednji korpusi in zbirke besedil:

⁴² Seznamov korpusov, ki so prosto dostopni na spletu, je veliko, npr. Wikipedija na strani List of Text Corpora (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_text_corpora) v angleščini ponuja seznam večjih raznovrstnih korpusov v različnih jezikih; spletna stran The Linguist List ima prav tako podstran, imenovano Text and Corpora (<http://linguistlist.org/sp/GetWRListings.cfm?wrtypid=1>), kjer je ob povezavi do korpusov še kratka razlaga tipologije korpusa.

Accademia della Crusca

Pod okriljem te institucije so nastali v nadaljevanju navedeni korpusi.

Korpus LIS (Lessico dell'Italiano Scritto)

<http://193.205.158.204:8983/solr/collection1/browse>

Metamotore - Lessico dell'Italiano Scritto, Televisivo, Radiofonico

<http://193.205.158.203/metamotorelessico/MetamotoreLessico.html>

DIA-LIT (Lessico Italiano Televisivo in DIACronia)

<http://193.205.158.203/dialit/>

LIR (Lessico dell'Italiano Radiofonico)

<http://193.205.158.203/Lir/>

LIT (Lessico dell'Italiano Televisivo)

http://193.205.158.203/lit_ric2/

Archivio Datini – Corpus lemmatizzato del carteggio Datini

[http://aspweb.ovi.cnr.it/\(S\(4hv2hsybrllmdg2sns2itam3\)\)/CatForm01.aspx](http://aspweb.ovi.cnr.it/(S(4hv2hsybrllmdg2sns2itam3))/CatForm01.aspx)

Archivio storico de «La Repubblica»

<http://ricerca.repubblica.it/>

Archivio storico de «La Stampa»

<http://archivio.lastampa.it/>

Archivio storico de »Il Corriere della Sera«

<http://archivio.corriere.it/Archivio/interface/landing.html>

ArTeSiA (Archivio Testuale del Siciliano Antico)

[http://artesia.ovi.cnr.it/\(S\(nnj5ys320vp5lh45cozgxw55\)\)/CatForm01.aspx](http://artesia.ovi.cnr.it/(S(nnj5ys320vp5lh45cozgxw55))/CatForm01.aspx)

BADIP: Banca Dati dell'Italiano Parlato

<http://badip.uni-graz.at/it/>

Vsebuje korpus **LIP (Lessico di frequenza dell'Italiano Parlato)**.

Biblioteca Italiana

<http://www.bibliotecaitaliana.it/>

CATEX (Computer Assisted Terminology Extraction)

http://dev.eurac.edu:8080/index/01_bistro_general_all_it.html#catex

CEOD: Corpus Epistolare Ottocentesco Digitale

<http://ceod.unistrasi.it/>

CILTA Corpus Linguistics site

<http://corpora.dslo.unibo.it/>

Vključuje v nadaljevanju navedene korpuse.

- **CORIS/CODIS**
- **DiaCORIS**
- **BoLC**

CLaVo (Corpus dei Classici Latini Volgarizzati)

[http://clavoweb.ovi.cnr.it/\(S\(nx4s2q45jsru2zyxbhxbu45\)\)/CatForm01.aspx](http://clavoweb.ovi.cnr.it/(S(nx4s2q45jsru2zyxbhxbu45))/CatForm01.aspx)

CoLFIS: Corpus e Lessico di Frequenza dell'Italiano Scritto

<http://www.istc.cnr.it/grouppage/colfis>

CORPORA.UNITO: Corpora dell'Università di Torino

<http://www.corpora.unito.it/>

Vključuje v nadaljevanju navedene korpuse.

- Korpus **NUNC** – zbirka strokovnih korpusov v italijanščini, španščini, angleščini in francoščini
- Korpus **VINCA** – korpus rojenih govorcev italijanščine
- Korpus **ATHENAEUM** – korpus pisnih besedil Univerze v Torinu
- **CORPUS TAURINENSE** – korpus besedil iz 13. stoletja
- Korpus **VALICO** – korpus študentov italijanščine kot tujega jezika

Corpus di conversazioni da chat-line in lingua italiana

<http://www.intratext.com/IXT/ITA0192/>

Corpus OVI dell'Italiano antico

[http://gattoweb.ovi.cnr.it/\(S\(vknnad55lj0zs4fjfi4afiel\)\)/CatForm01.aspx](http://gattoweb.ovi.cnr.it/(S(vknnad55lj0zs4fjfi4afiel))/CatForm01.aspx)

Dante SEARCH – korpus del Danteja Alighierija

<http://www.perunaenciclopediaantescadigitale.eu:8080/dantesearch/>

DiVo (Corpus del Dizionario dei Volgarizzamenti)

[http://divoweb.ovi.cnr.it/\(S\(hdqevh45fvo25eb2phu3l045\)\)/CatForm01.aspx](http://divoweb.ovi.cnr.it/(S(hdqevh45fvo25eb2phu3l045))/CatForm01.aspx)

Gra.fo (Grammo-foni. Le soffitte della voce)

<http://grafo.sns.it/>

I-CAB (Italian Content Annotation Bank)

<http://ontotext.fbk.eu/icab.html>

LABLITA

<http://lablita.dit.unifi.it/corpora/>

Vključuje v nadaljevanju navedene korpuse.

- Korpus **LABLITA** – korpus spontane govorjene italijanščine (odraslih in otrok)
- Korpus **Stammerjohann 1965** in korpus **LABLITA** za diahrono primerjavo
- **C-ORAL-ROM** – Integrated Reference Corpora for Spoken Romance Languages (IST-2000-26-228)
- **C-Or-DiAL** – Corpus Oral Didáctico Anotado Lingüísticamente
- **CorDIC** (Corpora Didattici Italiani di Confronto)
- **IPIC** (Information Structure Database)

MIDIA (Morfologia dell'Italiano in DIACronia)

<http://www.corpusmidia.unito.it/>

ONLI (Osservatorio Neologico della Lingua Italiana)

<http://www.iliesi.cnr.it/ONLI/>

Parlare Italiano

<http://www.parlaritaliano.it/index.php/corpora-di-parlato?lang=it>

Vključuje v nadaljevanju navedene korpuse.

- **SpIt-MDb** (Spoken Italian - Multilevel Database)
- **CPT** – Corpus di parlato telegiornalistico. Anni Sessanta vs. 2005
- **M.I.DIA.**
- **Lessico e sintassi** (leggibilità del linguaggio politico-parlamentare)
- Korpus **PraTiD** v evropskih jezikih
- Korpus **PraTiD** v italijanščini
- Korpus **PENELOPE**
- Korpus **LIPS**
- Korpus **Italiano scritto L2**
- Korpus **DILS (Dialoghi in Italiano Lingua Straniera)**
- Korpus **DiEspa (Diálogos en Español)**
- Korpus **CLIPS**
- Korpus bilanciato consultabile **LABLITA**
- Korpus **AVIP-API** (Archivio del Parlato Italiano)
- Korpus **AN.ANA.S.** Multilingue (AN.ANA.S._MT)

PAISÀ (Piattaforma per l'Apprendimento dell'Italiano Su corpora Annotati)

<http://www.corpusitaliano.it/>

QALL-ME (Question Answering Learning technologies in a multiLingual and Multimodal Environment)

<http://qallme.fbk.eu/index.php?location=benchmark>

ReMediA (Repertorio di Medicina Antica)

[http://remediaweb.ovi.cnr.it/\(S\(gqcu1e45fliywwm0ydkgdw45\)\)/CatForm01.aspx](http://remediaweb.ovi.cnr.it/(S(gqcu1e45fliywwm0ydkgdw45))/CatForm01.aspx)

RIDIRE (RIisorsa Dinamica Italiana di REte)

<http://www.ridire.it/it.drwolf.ridire/home.seam>

SSLMIT DEV ONLINE: Università di Bologna

<http://sslmitdev-online.sslmit.unibo.it/corpora/corpora.php>

Vključuje v nadaljevanju navedene korpuse.

- **La Repubblica**
- **E.P.I.C.**
- **EusLex**
- **Termsett**

TLIO (Corpus del Tesoro della Lingua Italiana delle Origini)

[http://tlioweb.ovi.cnr.it/\(S\(myxfd3jncizof355fyhlil45\)\)/CatForm01.aspx](http://tlioweb.ovi.cnr.it/(S(myxfd3jncizof355fyhlil45))/CatForm01.aspx)

Università per stranieri di Perugia

<https://www.unistrapg.it/cqpweb/>

Vključuje v nadaljevanju navedena korpusa.

- **PEC – Perugia Corpus**
- **CAL2 – Corpus di apprendenti di Italiano L2**

WaCky (Web-as-Corpus kool yinitiative)

<http://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php>

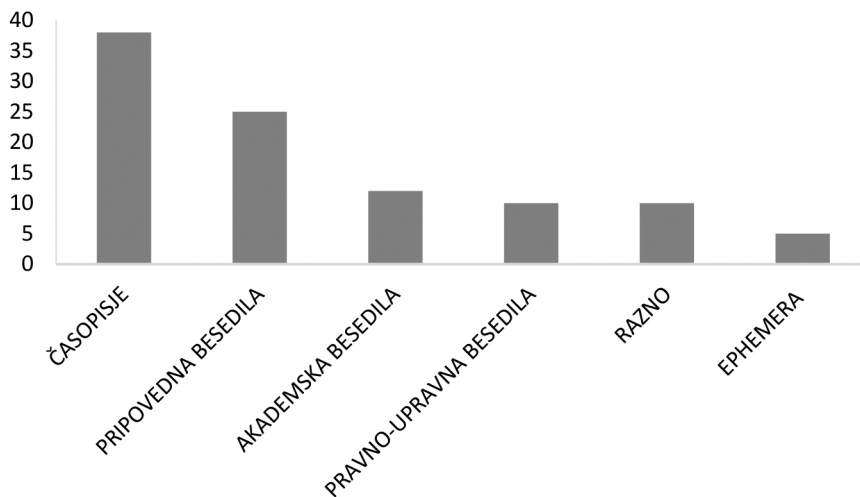
Poleg naštetih so v kombinaciji z italijanščino dostopni tudi drugi večjezični korpusi, kot npr. **EuroParl** (<http://www.statmt.org/europarl/>) ali **EUR-Lex** (<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=it>).

Že po imenih posameznih korpusov oziroma spletnih mest lahko opazimo, da gre za zelo različne vrste korpusov, ki združujejo različne vrste besedil, od govornih do pisnih, od sodobnih do zgodovinskih itd. Kot najprimernejša za naše potrebe sta se v času prve raziskave izkazala korpusa **CORIS/CODIS** in **La Repubblica**: o njiju bomo v nadaljevanju tudi spregovorili podrobneje.

CORIS/CODIS

CORIS/CODIS je sinhroni pisni korpus italijanskega jezika, ki trenutno obsega okrog 130 milijonov besed, vendar je v času glavnine raziskave, ki je nastala v sklopu doktorske disertacije (Mikolič Južnič 2007) obsegal 100 milijonov besed. Poleg tega projekt raziskovalnega centra CILTA (Centro Interfacoltà di Linguistica Teorica e Applicata »L. Heilmann«) univerze v Bologni vključuje tudi spremljevalni korpus, katerega izsledki so vsake dve leti vključeni v korpus CORIS/CODIS. CORIS (Corpus di Riferimento dell'Italiano Scritto) je projektiran kot splošni referenčni korpus za analiziranje pisnega italijanskega jezika in je (s predhodno registracijo) preko spleta na naslovu http://corpora.dslo.unibo.it/coris_ita.html za raziskovalce prosto dostopen kot celota. Tipološko je njegova zgradba prikazana na sliki 3.1 in v tabeli 3.2.

Besedila, ki jih korpus vsebuje, so vključena vanj v celoti (in ne v obliki vzorcev določene dolžine), tipološko pa je natančna količina besed v posamezni kategoriji prikazana v tabeli 3.2. Tudi posamezni podkorpusi so nadalje razdeljeni na podkategorije, ki so za časopisje in pripovedna besedila navedene v tabeli 3.3.

Slika 3.2: Zgradba korpusa CORIS⁴³

Tabela 3.2: Tipološka sestava korpusa CORIS/CODIS

TIPOLOGIJA BESEDIL	ŠT. BESED
ČASOPISJE	38 milijonov
PRIPOVEDNA BESEDILA	25 milijonov
AKADEMSKA BESEDILA	12 milijonov
PRAVNO-UPRAVNA BESEDILA	10 milijonov
RAZNO	10 milijonov
EPHEMERA	5 milijonov

Tabela 3.3: Struktura podkorpusov Časopisje in Pri povedna besedila⁴⁴

Podkorpus	ČASOPISJE
sekcije	dnevni tisk, periodični tisk, priloge
podsekcije	nacionalni tisk, lokalni tisk specialistični tisk, nespecialistični tisk zaznamovani, nezaznamovani tisk
Podkorpus	PRIPOVEDNA BESEDILA
sekcije	romani, povesti
podsekcije	italijanski, tuji tisk tisk za odrasle, mladinski tisk policijski, pustolovski, znanstvenofantastični, ženski tisk

⁴³ Povzeto po podatkih, navedenih na spletni strani korpusa (http://corpora.dslo.unibo.it/coris_itaProgett.html); avtorji (Rossini Favretti et al. 2002) so prispevek objavili tudi v papirnati obliki.

⁴⁴ Ibid. Uporabljeno je čim bolj dosledno prevedeno izrazje iz izvirnika. Žal dodatnih razlag o tipologijah besedil (npr. kaj je mišljeno kot zaznamovani/nezaznamovani tisk – *stampa connotata/non connotata*) ni bilo mogoče zaslediti.

CODIS (Corpus Dinamico dell'Italiano Scritto) je izpeljava CORIS-a, ki omogoča dinamično izbiranje oziroma izločanje določenih podkorpusov in omejevanje obsega določenega podkorpusa; pripravljen je bil z namenom omogočati primerjalne medjezikovne študije morebitnih vplivov različnih podkorpusov na določene jezikovne fenomene. V tabeli 3.4 so prikazane izbirne možnosti, ki jih nudi CODIS.

Tabela 3.4: Možnosti izbire obsega posameznih podkorpusov za CODIS

Podkorpus	Izbirni obseg (v milijonih besed)			
Časopisje	20	10	5	3
Pripovedna besedila	13	7	3	2
Akadska besedila	5	4	2	1
Pravno-upravna besedila	4	3	2	1
Razno	4	3	2	1
Ephemera	2	1	1	1

Glede zgradbe in obsega je korpus CORIS/CODIS torej izredno zanimiv in, kot bomo videli pozneje, primerljiv z v času osnovne raziskave razpoložljivim slovenskim korpusom FIDA. Žal pa ima tudi določene pomanjkljivosti, saj programska oprema za brskanje po korpusu ne omogoča določenih načinov iskanja in oblikovanja frekvenčnih list, ki jih potrebujemo za statistično primerjavo pogostnosti nominalizacije v italijanskem in slovenskem jeziku.

Za brskanje po korpusu CORIS/CODIS je na voljo le uporabniku relativno neprijazen konkordančnik, in to z omejitvijo rezultatov na maksimalno 300 primerov. Kot je bilo že omenjeno, ni mogoče tvoriti frekvenčnih list, iz katerih bi lahko izluščili podatke o pogostnosti samostalnikov in posebej nominalizacij. Poleg tega pa so navodila za iskanje (Query language help) napisana z angleškimi primeri in ne navajajo vseh potrebnih ključnih izrazov za iskanje po besednih vrstah ipd.

Zaradi navedenih razlogov je bila uporabnost še tako dobro projektiranega korpusa dokaj omejena. Podatki, ki smo jih vseeno uspeli izluščiti, pa so navedeni v 5. poglavju.

La Repubblica

Korpus La Repubblica je prav tako sinhroni korpus pisnega italijanskega jezika, obsega pa okrog 380 milijonov besed. Je projekt raziskovalcev, ki delujejo v sklopu SSLMIT (Scuola Superiore di Lingue Moderne per Interpreti e Traduttori) Univerze v Bologni. Velika razlika med korpusoma CORIS/CODIS in La Repubblica je,

da gre pri zadnjem za zbirko časopisnih besedil, ki obsega vse številke italijanskega nacionalnega dnevnega časopisa *La Repubblica* (drugega najbolj branega časnika v Italiji) med leti 1984 in 2000 (prim. Baroni et al. 2004), kar pomeni, da vsa besedila prihajajo iz istega osnovnega vira in da ni mogoče delati žanrskih analiz.

Tabela 3.5: Zbirka slovnicih oznak, uporabljenih v korpusu *La Repubblica* (Baroni et al. 2004)

Koda	Opis	Koda	Opis
ADJ	adjective	ADJ:abr	adjectival abbreviation
ADV	adverb	ADV:abr	adverbial abbreviation
ART	article	ASP:*n	aspect. verb *n. form
AUX:*n	aux. verb *n. form	AUX:geru	aux. verb gerundive
AUX:in*	aux. verb in*nitive	AUX:pper	aux. verb past part.
CAU:*n	caus. verb *n. form	CAU:geru	caus. verb gerund.
CAU:in*	caus. verb in*nitive	CAU:pper	caus. verb past part.
CLI:ne	ne clitic	CLI:si	si clitic
CON:coo	coordinating conj.	CON:sub	subordinating conj.
DET:demo	demonstrative det.	DET:indef	inde*nite determiner
DET:num	numeral determiner	DET:poss	possessive determiner
DET:wh	wh determiner	INT	interjection
LOA	loan word	MOD:*n	modal verb *n. form
MOD:in*	mod. verb in*nitive	MOD:pper	mod. verb past part.
NOM	noun	NOM:abr	nominal abbreviation
NPR	proper noun	NPR:abr	proper noun abbrev.
NUM	number	PON	punctuation mark
PRE	preposition	PRE:art	prep. with article
PRO:demo	demonstrative pron.	PRO:indef	inde*nite pronoun
PRO:num	numeral pronoun	PRO:pers	personal pronoun
PRO:poss	possessive pronoun	PRO:wh	wh pronoun
SENT	sentence marker	UNK	unknown
VER:*n	verb *nitive form	VER:geru	verb gerundive
VER:in*	verb in*nitival	VER:pper	past participle
VER:ppre	present participle	WH	wh element

Korpus je zelo natančno označen s podatki, koristnimi za lingvistične analize. Podatki o besednih vrstah so na primer razporejeni v 50 kategorij, prikazanih v tabeli 3.5. Poleg tovrstnih informacij vsebuje korpus še vrsto drugih podatkov, tako da omogoča med drugim iskanje po točno določenem delu korpusa: na primer samo po naslovih ali samo po jedru članka ali tudi samo v začetnih oziroma končnih delih stavkov. Zelo zanimiva možnost iskanja, ki jo omogoča programska oprema na spletni strani SSLMIT, pa je t. i. *Frequency Query* oziroma

iskanje po frekvenci. Prav tovrstno iskanje se uporablja pri pridobivanju podatkov o pogostnosti nominalizacij v italijanskem jeziku, o čemer bo govor v 4. poglavju.

Besedila so razvrščena v dve osnovni kategoriji, novice in komentarje, poleg tega pa so razdeljena tudi v skladu s temo: tematske kategorije, ki jih navajajo Baroni et al. (2004), so cerkev, družba, ekonomija, izobraževanje, kultura, novice, politika, šport, vreme in znanost.

Glede na to, da izvirajo vsa besedila iz enega samega vira, korpusa La Repubblica nikakor ne moremo imeti za referenčni korpus, vendar je bil po obsegu verjetno največji prosto dostopen italijanski korpus v času osnovne raziskave. Poleg tega so teme, ki se pojavljajo v časopisu, precej raznovrstne in za seboj potegnejo različne vrstno-zvrstne značilnosti: težko bi bilo trditi, da je jezik, ki ga bomo našli v ekonomskem poročilu o dogajanju na borzi, popolnoma enak jeziku v, na primer, članku o kulturi, ki ga je morda napisal celo pisatelj. S tega stališča je raznovrstnost rabe, ki jih lahko zasledimo v korpusu La Repubblica, morda večja, kot bi lahko pričakovali, čeprav gotovo ni tako vseobsegajoča kot na primer tista, ki jo ponuja korpus CORIS/CODIS. Osnovno pogovorno okno za iskanje po korpusu nam ponuja številne različne možnosti (npr. omejitev števila rezultatov, širina sobesedila, določanje vrste gradiva, v katerem iščemo itd.).

3.2.2 Slovenski korpusi na spletu

Tudi slovenščina je z elektronskimi viri bogat jezik. V zadnjih letih je nastalo veliko raznovrstnih orodij pod okriljem različnih institucij, tako samih korpusov kot tudi orodij, potrebnih za njihovo pripravo, kot so konkordančniki (Gigafida, Kres, GOS, NoSketch Engine, Nova beseda, Evrokorpus), pregledovalniki in črkovalniki (Besana), oblikoskladenjski označevalniki (JOS, Obeliks), skladenjski razčlenjevalniki (SSJ) itd.⁴⁵ Navedeni seznam je poskus zajetja vseh trenutno (večinoma) prosto dostopnih korpusov za znanstvene raziskave, ki so nastali v sklopu različnih projektov.

ccGigafida – zmanjšana in prosto dostopna različica korpusa (100 milijonov besed)

<http://hdl.handle.net/11356/1035>

ccKres – zmanjšana in prosto dostopna različica korpusa (10 milijonov besed)

<http://hdl.handle.net/11356/1034>

DSI – korpus besedil s področja informatike in računalništva

http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/corp_info?corpname=dsi

⁴⁵ Povezave do posameznih orodij so na voljo na strani Slovenskega društva za jezikovne tehnologije (<http://www.sdjt.si/wp/povezave/viri/>). Korpusi, ki so nastali v sklopu projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku (Gigafida, Kres, GOS, Šolar, Lektor), so dostopni tudi preko portala <http://www.slovenscina.eu/>.

Evrokorpus – vzporedni korpusi s slovenščino in številnimi drugimi jeziki

<http://www.evroterm.gov.si/evrokorpus/>

Gigafida – korpus pisnega jezika

<http://www.gigafida.net/>

GOS – korpus govorne slovenščine

<http://www.korpus-gos.net/>

IJS-ELAN – slovensko-angleški vzporedni korpus

<http://nl.ijs.si/elan/>

IMP – korpus starejše slovenščine

<http://nl.ijs.si/imp/#corpus>

JOS100K – referenčni vir za jezikoslovno označevanje slovenskega jezika

<http://nl.ijs.si/jos/jos100k-sl.html>

KORP – korpus besedil odnosov z javnostmi

http://nl.ijs.si/noske/sl.cgi/corp_info?corpname=korp

Kres – referenčni korpus

<http://www.korpus-kres.net/>

MULTEXT-East – oblikoslovno označen večjezični korpus

<http://nl.ijs.si/ME/>

Nova beseda – korpus pisnega jezika

http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html

SDT – skladenjsko označen korpus

<http://nl.ijs.si/sdt/>

SIGNOR – korpus slovenskega znakovnega jezika

<http://lojze.lugos.si/signor/>

SPOOK – večjezični primerljivi prevodoslovni korpus

<http://lojze.lugos.si/spook/>

ssj500k – učni korpus

<https://www.clarin.si/repository/xmlui/handle/11356/1029>

Šolar – korpus pisnih šolskih izdelkov

http://solar.sketchengine.co.uk/run.cgi/first_form?corpname=fidaplus_solar

TRANS – slovensko-angleški vzporedni korpus

http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/corp_info?corpname=trans5_sl

TURK – večjezični korpus turističnih besedil

<http://turk.upr.si/>

Poleg naštetih so na portalu noSketch Engine (<http://nl.ijs.si/noske/index.html>) dostopni še številni drugi manjši korpusi in podkorpusi, po katerih je mogoče

brskati na različne načine. V času osnovne raziskave o nominalizacijah v italijanščini in slovenščini sta bila na spletu dostopna le dva slovenska korpusa, in sicer korpus FIDA, ki je bil leta 2007 (po koncu analitičnega dela raziskave) nadgrajen v korpus Fidaplus s 621 milijoni besed in številnimi izboljšavami, kasneje pa še dodatno razširjen v korpus Gigafida, ki obsega milijardo pojavnic, ter korpus Nova beseda. Med obema je bil za analizo izbran korpus FIDA, ki je iz različnih zornih kotov primernejši in bo podrobneje opisan v nadaljevanju.

Korpus Nova beseda sicer obsega 162 milijonov besed, vendar je zvrstno dokaj omejen. Na spletni strani korpusa je navedena njegova natančna zgradba.

Korpus je sestavljen iz šestih glavnih delov: besedila 2.310 izvodov časopisa DELO, 1998–2005 (D, 120 mil. besed), govornjena besedila Zapisov 711 sej Državnega zbora Republike Slovenije 1996–2004 (G, 20 mil. besed), 778 leposlovnih del v našem jeziku, vključena so tudi zbrana dela Draga Jančarja, Cirila Kosmača in Ivana Cankarja (A, 12 mil. besed), 78 izvodov računalniške revije Monitor 1999–2004 in revije za zdravo življenje Viva (P, 6 mil. besed), 251 polleposlovnih besedil (B, 2 mil. besed) ter 26 znanstvenih oz. tehničnih monografij (C, tudi 2 mil. besed).

FIDA

Korpus FIDA ni več samostojno javno dostopen. Informacije o korpusu in projektu njegovega nastanka so dostopne na spletni strani enega od partnerjev, DZS – Državne založbe Slovenije (<http://slovarji.dzs.si/Slovar/?id=2>). Korpus FIDA je bil na spletni strani opisan s temi besedami:

Korpus slovenskega jezika FIDA je referenčni korpus za slovenski jezik; je rezultat projekta dveh pedagoško-raziskovalnih in dveh komercialnih partnerjev: **Filozofske fakultete** Univerze v Ljubljani, **Instituta Jožef Stefan**, založbe **DZS**, d.d. in podjetja **Amebis**, d.o.o. Projekt gradnje korpusa FIDA se je začel spomladi leta 1997, končan je bil ob koncu leta 2000. Projekt sta v celoti financirala oba komercialna partnerja.

Korpus slovenskega jezika FIDA je:

- **Referenčni korpus:** referenčni korpus je obsežna elektronska besedilna zbirka, ki zajema vzorčni delež besedil nekega jezika. Njegov osnovni namen je, da omogoča temeljit vpogled v jezik na najrazličnejših ravneh in področjih, in je tako pomemben vir za uporabno in teoretično jezikoslovje, npr. slovaropisje v vseh oblikah (eno- in večjezikovni slovarji, terminološki slovarji in drugi jezikovni priročniki), poučevanje jezika (učbeniki in učni pripomočki), jezikovne tehnologije (črkovalniki, slovnični pregledovalniki, govorni vmesniki) ter tudi druge družboslovne

in humanistične vede, npr. literarno vedo, psihologijo in sociologijo.

- **Enojezikovni korpus:** vključuje sodobna slovenska besedila; tujejezični elementi se v korpusu lahko pojavijo le kot sestavni del slovenskega besedila, izključena pa so vsa tujejezična besedila, npr. italijanska iz dvojezikovnih medijev na Obali.
- **Sinhroni korpus:** korpus sodobne slovenščine druge polovice 20. stoletja, vendar s poudarkom na zajemanju besedil, nastalih v 90-ih letih.
- **(Izhodiščno) pisni korpus:** zajema pisna besedila in prvotno pisna besedila, namenjena govorjenju; transkripcije govora – parlamentarne razprave – so edina govorna sestavina korpusa.

V **korpusu slovenskega jezika FIDA** so zbrana sodobna slovenska besedila v skupnem obsegu nekaj nad **100 milijonov besed**; v njem je zajeta široka paleta variant slovenskega jezika, kot ga prinašajo predvsem slovenski tiskani mediji, nekaj je tudi internetnih besedil in transkripcije govora.

Tabela 3.6 prikazuje taksonomijo besedil, vključenih v korpus FIDA. Besedila so bila kategorizirana glede na prenosnik, vrst in dejstvo, ali so bila lektorirana ali ne.

Tabela 3.6: Taksonomija FIDA (povzeto po Erjavec, Gorjanc in Stabej 1998)

Ft Taksonomija FIDA
Ft.P prenosnik
Ft.P.G govorni
Ft.P.E elektronski
Ft.P.P pisni
Ft.P.P.O objavljeno
Ft.P.P.O.K knjižno
Ft.P.P.O.P periodično
Ft.P.P.O.P.C časopisno
Ft.P.P.O.P.C.D dnevno
Ft.P.P.O.P.C.V večkrat tedensko
Ft.P.P.O.P.R revialno
Ft.P.P.O.P.R.T dvomesečno
Ft.P.P.O.P.R.M mesečno
Ft.P.P.O.P.R.D redkeje kot na mesec
Ft.P.P.N neobjavljeno
Ft.P.P.N.J javno
Ft.P.P.N.I interno
Ft.P.P.N.Z zasebno

Ft.Z zvrst
 Ft.Z.U umetnostna
 Ft.Z.U.P pesniška
 Ft.Z.U.R prozna
 Ft.Z.U.D dramska
 Ft.Z.N neumetnostna
 Ft.Z.N.S strokovna
 Ft.Z.N.S.H humanistična
 Ft.Z.N.S.D družboslovna
 Ft.Z.N.S.N naravoslovna
 Ft.Z.N.S.T tehnična
 Ft.Z.N.N nestrokovna
 Ft.Z.N.P pravna
 Ft.L lektorirano
 Ft.L.D da
 Ft.L.N ne

S strani sestavljavcev korpusa je bilo vloženega veliko truda, da bi dosegli uravnoteženost. V predstavitvi korpusa Erjavec, Gorjanc in Stabej (1998) pravijo:

Hkrati z izgradnjo korpusa FIDA se oblikujejo merila njegove uravnoteženosti. Oblikovana je strategija postopnega vzpostavljanja mreže kriterijev za doseganje uravnoteženosti in s tem reprezentativnosti. Reprezentativnost je sicer relativna kategorija, saj je nemogoče predvideti in v korpus zajeti vse besedilne variante, vendar pa se skuša z merili reprezentativnosti zajeti vsaj ključne, ki pa morajo vključevati čim več jezikovnih variant.

Količinska razmerja med različnimi besedili so v izhodišču odvisna predvsem od recepcije različnih besedil, pa tudi besedilne produkcije. Predvsem z vidika recepcije se za doseganje reprezentativnosti oblikujejo parametri glede na jezikovno zvrst, besedilno vrsto, žanrsko pripadnost, medij, v katerem se pojavljajo, ipd. Za določanje razmerij med besedili posameznih jezikovnih zvrsti in besedilnih vrst se upošteva razpoložljive podatke o branosti, npr. podatki Mediane, pa tudi ankete, oblikovane posebej za ta namen; ankete branosti so kriterij npr. tudi pri določanju količine besedil posameznih literarnih zvrsti v okviru umetnostnih besedil (poezije, proze, dramatike), pri tem pa so upoštevani tudi podatki o knjižnični izposoji. Nadalje so upoštevani npr. tudi Medianini podatki o nakladi, nadgrajeni s podatki o prostoru, ki ga posamezni medij pokriva, dosegu, ciljni skupini ipd.

Merila reprezentativnosti upoštevajo tuje izkušnje, vendar se za slovenščino glede na specifične našega prostora v veliki meri oblikujejo popolnoma

na novo, zato je razumljivo, da se ob srečevanju s konkretnimi problemi in v diskusiji v okviru korpusne skupine (vse bolj pa tudi širše) dinamično prilagajajo.

Korpus FIDA je torej svojčas predstavljal najbolj reprezentativno zbirko besedil za slovenski jezik in podatke, ki smo jih na podlagi tega korpusa pridobili pri statistični analizi, lahko z relativno gotovostjo posplošimo na celoten slovenski jezik.

Spletni dostop do korpusa FIDA ni omogočal ustvarjanja frekvenčnih list, vendar je bilo s pomočjo odgovornih oseb za vzdrževanje korpusa vseeno mogoče priti do potrebnih podatkov, ki bodo predstavljeni v 4. poglavju.

Gigafida

Korpus Gigafida je, kot je zapisano na portalu www.slovenščina.eu,⁴⁶ »obsežna zbirka slovenskih besedil najrazličnejših zvrsti, od dnevnih časopisov, revij do knjižnih publikacij vseh vrst (leposlovje, učbeniki, stvarna besedila), spletnih besedil, prepisov parlamentarnih govorov in podobno«, ki vsebuje 1.187.002.502 pojavníc. Namenjena je raziskovanju sodobnega slovenskega jezika. Podrobne informacije o korpusu so na voljo tako na navedeni spletni strani, na straneh samega korpusa (www.gigafida.net) ter zlasti v Logar Berginc et al. (2012). Za potrebe raziskave, ki bo predstavljena v poglavjih 4 in 5, so najbolj bistveni podatki o Gigafidi zbrani v tabelah 3.7 in 3.8.

Tabela 3.7: Statistični podatki o pojavnícah v Gigafidi in njenih podkorpusih

	Delež	Absolutno št. pojavníc
celota	100	1.187.002.026
časopisi	55,91	663.664.965
drugo	0,67	7.951.450
internet	15,65	185.757.991
leposlovje	2,02	23.969.196
revije	21,51	255.271.089
stvarna besedila	4,24	50.387.335

⁴⁶ Gre za portal projekta *Sporazumevanje v slovenskem jeziku*, ki sta ga v letih 2008–2013 financirala Evropski socialni sklad ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Tabela 3.8: Število pojavnic v Gigafidi in podkorpusih po letih

	Celota	Časopisi	Revije	Internet	Stvarna besedila	Leposlovje	Drugo
2011	44.107.619	0	0	44.107.619	0	0	0
2010	145.793.066	2.890.520	883.222	141.629.373	18.328	371.623	0
2009	84.356.305	55.199.270	23.892.233	0	3.437.957	1.810.283	16.562
2008	121.702.007	90.621.631	24.939.909	0	4.657.606	1.040.440	442.421
2007	108.140.924	81.503.571	22.835.793	0	2.876.657	659.201	265.702
2006	80.777.613	24.055.000	49.764.053	0	4.877.262	1.507.468	573.830
2005	56.890.951	26.105.244	20.651.135	0	5.278.481	4.685.482	170.609
2004	73.875.353	41.012.793	26.148.005	0	3.393.719	3.181.356	139.480
2003	84.597.588	58.565.985	20.770.816	0	2.578.800	2.614.758	67.229
2002	73.962.122	54.634.179	15.239.584	0	2.544.808	1.491.669	51.882
2001	75.976.476	64.320.835	10.133.159	0	808.090	671.846	42.546
2000	66.665.565	53.180.292	9.249.095	3.950	2.906.047	1.088.340	237.841
1999	57.928.325	42.950.926	6.222.997	881	5.463.649	2.091.333	1.198.539
1998	41.824.419	30.502.032	5.216.507	369	3.976.591	1.163.858	965.062
1997	31.007.015	21.083.610	4.279.681	15.799	3.809.647	1.132.863	685.415
1996	16.678.140	10.183.500	4.015.244	0	1.705.716	205.691	567.989
1995	8.303.878	3.833.733	2.931.861	0	663.829	196.605	677.850
1994	7.516.925	3.015.453	2.457.912	0	941.586	51.202	1.050.772
1993	3.137.625	6.391	2.378.872	0	176.003	5.178	571.181
1992	2.244.699	0	2.013.310	0	90.358	0	141.031
1991	1.488.078	0	1.247.701	0	155.317	0	85.060
1990	27.333	0	0	0	26.884	0	449

Kres

Korpus Kres je nastal iz Gigafide kot njen vzorčeni uravnoteženi del, ki obsega 99.831.145 pojavnic. Kot pravita Erjavec in Logar Berginc (2012: 67), »[z]a korpuse, ki predstavljajo celovito podobo nekega jezika, je ključno, da so veliki in besedilnozvrstno pestri. Gigafida je tak, referenčni korpus«, vsekakor pa to ni uravnotežen korpus, saj velika večina (77 %) besed v njem izhaja iz periodičnega tiska. Prav zato je bil ob Gigafidi ustvarjen paralelno tudi Kres. Tabela 3.9 prikazuje delež in število pojavnic v posameznih podkorpusih Kresa.

Tabela 3.9: Statistični podatki o pojavnica v Kresu in njegovih podkorporisih

	Delež	Absolutno št. pojavnica
celota	100 %	1.032.941
časopisi	20 %	19.919.327
drugo	5 %	5.014.206
internet	20 %	20.001.001
leposlovje	17 %	17.030.038
revije	20 %	19.807.912
stvarna besedila	18 %	18.058.661

GOS

Prvi (in edini) referenčni korpus govorne slovenščine, korpus GOS, je nastal leta 2008. Je prosto dostopen na spletu in je bil zasnovan kot del projekta Sporazumevanje v slovenščini. Korpus je uravnotežen v skladu s tipološkimi in demografskimi kriteriji, obsega pa okrog milijon besed. Celoten proces sestavljanja korpusa je skupaj z nekaj primeri njegove uporabe prikazan v monografiji Verdonik in Zwitter Vitez (2011). Tabela 3.10 povzema podatke o strukturi korpusa, relevantne za raziskavo, ki bo predstavljena v 6. poglavju. Glede na tip diskurza je korpus razdeljen na osnovni kategoriji, javni diskurz ter nejavni diskurz, ki se nadalje delita v skladu z vsebino diskurza: javni diskurz vključuje informativno-izobraževalni in razvedrilni tip, nejavni diskurz pa vključuje zasebni in nezasebni tip. Tipologija se razveja tudi z ozirom na uporabljeni kanal (radio, televizija, osebni stik, telefon) in na druge pragmatične dejavnike, ki pa niso bili posebej obravnavani v naši raziskavi.

Tabela 3.10: Statistični podatki o korpusu GOS (povzeto po Verdonik in Zwitter Vitez 2011: 109)

Tip diskurza		Kanal	Št. besed	%
javni	informativno-izobraževalni	radio	94.536	9,16
		televizija	102.263	9,90
		osebni stik	162.750	15,76
	razvedrilni	radio	123.152	11,93
		televizija	105.613	10,22
nejavni	nezasebni	osebni stik	119.987	11,62
		telefon	33.484	3,24
	zasebni	osebni stik	222.907	21,58
		telefon	68.083	6,59
Skupno			1.032.775	100

SPOOK

Korpus Spook, ki je bil uporabljen za raziskave, predstavljene zlasti v 6. poglavju, je prvi slovenski prevodni korpus. Sestavljen je bil med leti 2009 in 2011 (prim. Vintar 2013). Vsebuje 95 modernih leposlovnih besedil, ki so bila napisana (in prevedena med letoma 1992 in 2006; med temi je 23 izvirnih slovenskih romanov in kratkih zgodb, preostanek pa je porazdeljen med štiri vzporedne podkorpuse z angleškimi, francoskimi, nemškimi in italijanskimi izvirnimi besedili ter njihovimi prevodi v slovenščino. Vsa slovenska izvirna dela in vse prevode so napisali rojeni govorniki slovenščine. Korpus je lematiziran in oblikoskladenjsko označen, vzporedni podkorpusi pa so poravnani na stavčni ravni. Podrobni podatki o korpusu so v tabeli 3.11.

Tabela 3.11: Statistični podatki o pojavnih v izbranih podkorpuseh korpusa Spook

	Absolutno št. pojavnih
izvirna slovenska besedila	1.644.067
prevodi iz angleščine	918.498
prevodi iz francoščine	600.121
prevodi iz italijanščine	389.355
prevodi iz nemščine	442.773
vsi prevodi	2.350.747
izvirna italijanska besedila	486,843

3.2.3 Italijansko-slovenski vzporedni korpus

Italijanski in slovenski enojezični korpusi, kot so CORIS/CODIS, La Repubblica ali FIDA, so nam lahko v veliko pomoč pri opazovanju različnih fenomenov, značilnih za posamezni jezik, vendar nam ne morejo veliko povedati o razlikah ali podobnostih med posameznimi jeziki. V ta namen lahko uporabimo vzporedne korpuse, ki jih Erjavec (1997) definira takole:

[...] vzporedni korpusi so primerljivi korpusi, ki vsebujejo besedila in njihove prevode. Takšni korpusi so, posebej še za prevajalske študije, jezikovni vir par excellence, predvsem za izdelovanje dvo- in večjezičnih slovarjev. Vendar pa je takšna vzporedna besedila, razen za omejena področja, težko zagotoviti.

O vzporednih korpusih in njihovi uporabnosti pri prevajanju je veliko razmišljala Baker (npr. Baker 1995, 1998), njihov najbolj bistven doprinos k stroki pa vidi v dejstvu, da usmerjajo k spremembi poudarka od predpisovalnega k opisovalnemu pristopu (Baker 1995: 231). Kot pravi avtorica (ibid.), nam omogočajo, da objektivno ugotovimo, kako prevajalci premagujejo prevajalske

težave v praksi, in da uporabimo te podatke pri podajanju realističnih modelov študentom prevajalstva.

Pomen vzporednih korpusov v prevodoslovju in praktičnem prevajanju se je hitro izkazal kot izreden s številnih vidikov. Ebeling (1998), na primer, v njih išče t. i. *tertium comparationis* oz. tisto, na osnovi česar lahko primerjamo dva jezika, da bi lahko določil in ovrednotil prevodne ustreznice, ter ugotavlja (ibid.: 13), da bi brez podpore, ki jo nudijo avtentični prevodi, koncept prevodne ustreznosti v vlogi metodologije za kontrastivne študije ostal le poskus oz. brez trdnih temeljev. Bowker (2001) razmišlja o uporabnosti korpusov pri vrednotenju prevodov študentov prevajanja. O koristnosti korpusov (zlasti vzporednih korpusov) za prevajalce razpravljajo med drugimi Malmkjaer (1998), Halverson (1998), Doorslaer (1995), Williams (1996), pa tudi Vintar (2001); Shlesinger (1998) dokazuje celo, da so korpusi uporabni ne samo pri prevajanju, temveč tudi pri tolmačenju. Med novejšimi pomembnejšimi deli s tega področja so npr. Kruger, Wallmach in Munday (2011), Zanettin (2012), Anderman and Rogers (2008), Philip (2008), Beeby, Rodríguez Inés in Sánchez-Gijón (2009), Johansson (2007), Oakes in Ji (2012), Hansen-Schirra, Neumann in Steiner (2012) ter številni drugi.

Če se vrnemo k vzporednim korpusom, lahko dodamo, da so navadno pri tovrstnih korpusih prevodne enote (stavki, odstavki ipd.) med seboj vzporedno poravnane, kar s pomočjo primerne programske opreme omogoča hkratno opazovanje izvirnega odseka in prevoda (tudi o tem prim. Baker 1995, o procesiranju vzporednih korpusov pa Véronis 2000).

Vzporednih korpusov je na voljo manj kot enojezičnih, še zlasti za kombinacije z majhnimi jeziki, kot je slovenščina; navadno so tudi manjšega obsega.⁴⁷ Za kombinacijo slovenščina-italijanščina ni bilo na voljo nobenega primerne vira, zato je nastala ideja o gradnji lastnega vzporednega korpusa. V nadaljevanju bo na kratko predstavljen italijansko-slovenski vzporedni korpus ISPAC, na katerem temelji dovršen del analiz o pogostnosti nominalizacij in prevedljivosti italijanskih nominalizacij v slovenščino, o katerih bo govor v naslednjih poglavjih.

3.2.3.1 Izbira besedil za ISPAC

ISPAC je bil od vsega začetka zamišljen kot pisni korpus, saj je do vzporednih govorjenih besedil skoraj nemogoče priti. Poleg tega je to celostni korpus, saj zaradi

47 Danes so na voljo izjemno veliki vzporedni korpusi besedil Evropskega parlamenta, Evropske komisije in drugih teles Evropske unije, ki v veliki meri vključujejo tudi slovenščino, tako kot vse ostale jezike EU. Težava pri tovrstnih korpusih je, da gre v primeru slovenščine (prav tako tudi italijanščine) za prevode besedil, katerih izvirniki so pogosto prav tako prevodi ali skupki prevodov in delov, izvirno napisanih v nekem jeziku (pogosto angleščini), kar otežuje jezikoslovno opazovanje, saj raziskovalec ne more zagotovo ugotoviti prvotnega vira besedil.

praktičnosti vsebuje celotna besedila, ne le njihovih delov: težko bi bilo zbrati tolikšno število različnih del, da bi vsota njihovih delov predstavljala vsaj približno reprezentativen vzorec obeh jezikov. Glede na to, da je zvrstno omejen na dva do tri tipe besedil (več podrobnosti v nadaljevanju), bi ga lahko imeli bolj za specializirani kot za referenčni korpus, čeprav ni ozko osredotočen na določeno tematiko. In končno, kot je bilo že omenjeno, gre za dvojezični vzporedni korpus, kjer so na eni strani izvirna italijanska besedila, na drugi strani pa njihovi slovenski prevodi.

Odločitev, katera besedila vključiti v korpus, je bila pogojena predvsem z razpoložljivostjo prevodov: na slovenskem trgu se pojavlja relativno nizko število prevodov iz italijanskega jezika, čeprav se je število prevedenih del, tako leposlovnih kot neleposlovnih, v zadnjih letih kljub vsemu nekoliko povečalo. Izbrana so bila dela, ki so v slovenskem prevodu izšla v zadnjih desetih letih pred začetkom priprave korpusa, torej med leti 1995 in 2004, originalna italijanska besedila pa so bila večinoma prav tako izdana v približno enakem obdobju (1993–2004), z izjemo dveh del, ki sta izšli nekoliko prej (natančni podatki so v Bibliografiji). Vsa dela, ki so vključena v ISPAC, so navedena v tabeli 3.12.

Tabela 3.12: Seznam leposlovnih (označenih s temnejšo barvo) in neleposlovnih (označenih s svetlejšo barvo) del v ISPAC-u

Niccolò Ammaniti, <i>Io non ho paura</i> – slov. prev. Nataša Kos, <i>Ni me strah</i>
Alessandro Baricco, <i>Novecento</i> – slov. prev. Maja Novak, <i>Devetsto</i>
Alessandro Baricco, <i>Seta</i> – slov. prev. Maja Novak, <i>Svila</i>
Leonardo Benevolo, <i>La città nella storia d'Europa</i> – slov. prev. Vera Troha, <i>Mesto v zgodovini Evrope</i>
Norberto Bobbio, <i>Destra e sinistra</i> – slov. prev. Marjan Sedmak, <i>Desnica in leвица</i>
Franco Cardini, <i>Europa e islam. Storia di un malinteso</i> – slov. prev. Miro Bajt, <i>Evropa in islam</i>
Sveva Casati Modignani, <i>Vaniglia e cioccolato</i> – slov. prev. Lucija Marija Mal, <i>Vanilija in čokolada</i>
Donatella Della Porta, <i>Introduzione alla scienza politica</i> – slov. prev. Marjan Sedmak, <i>Temelji politične znanosti</i>
Umberto Eco, <i>Baudolino</i> – slov. prev. Vasja Bratina, <i>Baudolino</i>
Umberto Eco, <i>Come si fa una tesi di laurea</i> – slov. prev. Polona Mesec, <i>Kako napišemo diplomsko nalogo</i>
Umberto Eco, <i>La ricerca della lingua perfetta nella cultura europea</i> – slov. prev. Vera Troha, <i>Iskanje popolnega jezika v evropski kulturi</i>
Oriana Fallaci, <i>La rabbia e l'orgoglio</i> – slov. prev. Vasja Bratina, <i>Bes in ponos</i>
Primo Levi, <i>I sommersi e i salvati</i> – slov. prev. Irena Prosenc Šegula, <i>Potopljeni in rešeni</i>
Valerio Massimo Manfredi, <i>Alexandros. Le sabbie di Amon</i> – slov. prev. Irena Trenc Frelj, <i>Aleksander Veliki. Amonove sipine</i>

Paolo Rossi, *La nascita della scienza moderna in Europa* – slov. prev. Miro Bajt, *Rojstvo moderne znanosti v Evropi*

Antonio Tabucchi, *Sogni di sogni* – slov. prev. Teo Šinkovec, *Sanje o sanjah*

Susanna Tamaro, *Rispondimi* – slov. prev. Maja Novak, *Odgovori mi*

Fulvio Tomizza, *Franziska* – slov. prev. Miran Košuta, *Frančiška*

Giovanni Vattimo, *Tecnica ed esistenza. Una mappa filosofica del Novecento* – slov. prev.

Aleksa Šušulić, *Filozofska karta 20. stoletja: Tehnika in eksistenca*

Paolo Virno, *Grammatica della moltitudine* – slov. prev. Igor Pribac, *Slovnica množva*

Tipološko zaradi omejenega števila prevedenih besedil ni bilo na voljo veliko zvrsti besedil, vendar je kljub temu korpus sestavljen iz dveh pomembnih podkorpusov: leposlovnih besedil in neleposlovnih besedil. Leposlovna besedila so predvsem romani in kaka povest, neleposlovna besedila pa so strokovna in poljudnoznanstvena besedila s področja jezikoslovja, političnih ved, naravoslovnih ved, filozofije, arhitekture, sociologije itd. Pri kategorizaciji so nastopile manjše težave pri dveh besedilih, ki sta v svojem bistvu esejističnega tipa, a glede na to, da sta njihova avtorja 'poklicna' pisatelja, se znajdetta nekako na meji med obema kategorijama. Gre za delo *I sommersi e i salvati* (*Potopljeni in rešeni*) Prima Levija in za delo *La rabbia e l'orgoglio* (*Bes in ponos*) Oriane Fallaci. Idealna rešitev bi bila vključiti še tretjo tipološko kategorijo, esejistiko, vendar bi bil v tem primeru korpus močno neuravnotežen, saj v času, ko so bila dela izbrana, ni bilo na voljo zadostno število prevodov esejističnih besedil, in bi potemtakem imeli opravka z devetimi leposlovnimi, devetimi neleposlovnimi in samo dvema esejističnima besediloma. Tako je prevladala odločitev, da tudi ti dve deli uvrstimo v dve osnovni kategoriji, in sicer Levijevo (ki bolj sledi tipičnemu akademskemu diskurzu) med neleposlovna besedila, Fallacijino (ki je predvsem nekakšen čustveni izliv nad dogodki 11. septembra 2001) pa med leposlovna besedila.

Kakovost prevodov ni igrala ključne vloge pri izbiri, saj ni na voljo toliko besedil, da bi lahko izbirali, poleg tega pa je v interesu analize, da so prevodi v dobrem in slabem čim bolj avtentični. Večina prevodov se na osnovi kratke analize zdi solidnih, vendar lahko naletimo tudi na primere, kjer prevajalci niso bili najbolj uspešni. Nekateri take primere si bomo poglobljeje ogledali pri analizi prevodov nominalizacij.

3.2.3.2 Priprava korpusa ISPAC

Izbrana besedila so bila s pomočjo optičnega čitalca in programske opreme za prepoznavanje besedila (tehnologija OCR⁴⁸) pretvorjena v elektronsko obliko in roč-

48 Ime uporabljene programske opreme je OmniPage (<http://www.nuance.com/for-individuals/by-product/omnipage/index.htm>), vendar na tržišču obstajajo tudi številni drugi programi za optično prepoznavanje besedila.

no pregledana, da bi bilo število napak pri prenosu čim manjše. Zatem je sledila faza stavčne poravnave s pomočjo programske opreme Atril Deja Vu,⁴⁹ ki omogoča poravnavo izvirnih italijanskih stavkov in ustreznih prevodov na način, ki ga prepoznavajo uporabljeni večjezični vzporedni konkordančni ParaConc.⁵⁰ Utemeljitev uporabe stavčne poravnave v vzporednih korpusih podaja Baker (1995: 231): »Metoda stavčne poravnave temelji na predpostavki, da je v večini primerov 'dolžina besedila (v znakih) zelo podobna (0,991) dolžini njegovega prevoda'«.

Zaradi pomanjkanja časa in materialnih možnosti v času osnovne raziskave ni bilo mogoče izvesti lematizacije oziroma označevanja besed s slovničnimi informacijami, kar pomeni, da so možnosti iskanja po korpusu omejene na najpreprostejše iskalne nize (iskanje po besedah kot zaporedjih znakov). Kljub temu pa je kombinacija elektronske in ročne metode omogočila, da smo izluščili želene podatke.

V tabeli 3.13 so prikazani statistični podatki, pridobljeni s pomočjo programa WordSmith Tools,⁵¹ o celotnem italijanskem delu korpusa ISPAC ter o posameznih knjigah, ki jih zajema; prikazani so podatki o celotnem številu besed oz. pojavnih v tem delu korpusa ter v posameznih besedilih, številu različnih besed oz. različnic, razmerju med številom vseh besed ter številom tipov različnih besed, številu stavkov ter povprečni dolžini stavkov. Tabela 3.14 prikazuje podobne podatke za slovenski del korpusa.

Tabela 3.13: Statistični podatki za italijanski del korpusa ISPAC

Ime datoteke	Št. bytov	Št. besed	Št. tipov besed	Razmerje beseda/tip	Št. stavkov (v besedah)	Dolžina stavkov (v besedah)
SKUPNO	8.182.071	1.257.105	73.614	5,86	61.796	20,34
Ammaniti	316.199	50.678	6.371	12,57	6.728	7,53
Baricco – Novecento	71.593	11.648	2.484	21,33	833	13,98
Baricco – Seta	93.108	14.736	3.152	21,39	1.077	13,68
Benevolo	395.127	58.119	10.586	18,21	1.878	30,95
Bobbio	242.671	36.807	6.239	16,95	1.257	29,28
Cardini	622.532	92.804	15.865	17,1	2.745	33,81
Casati Modignani	725.822	112.025	14.646	13,07	7.657	14,63
Della Porta	580.861	82.112	9.290	11,31	2.764	29,71
Eco – Baudolino	1.023.421	164.530	18.802	11,43	7.817	21,05

49 Program Atril Deja Vu je dostopen na spletni strani <http://www.atril.com/>.

50 Program ParaConc je dostopen na spletni strani <http://www.athel.com/para.html>.

51 Program WordSmith Tools je dostopen na spletni strani <http://www.lexically.net/wordsmith/>.

Ime datoteke	Št. bytov	Št. besed	Št. tipov besed	Razmerje beseda/tip	Št. stavkov (v besedah)	Dolžina stavkov (v besedah)
Eco – Lingua ⁵³	648.113	98.689	15.136	15,34	3.214	30,71
Eco – Tesi ⁵³	364.949	57.005	8.057	14,13	2.630	21,67
Fallaci	214.083	33.891	7.971	23,52	2.201	15,4
Levi	400.577	62.916	10.169	16,16	1.854	33,94
Manfredi	666.118	105.569	12.879	12,2	6.788	15,55
Rossi	698.809	105.300	14.344	13,62	3.650	28,83
Tabucchi	90.480	14.566	3.720	25,54	910	16,01
Tamaro	279.228	44.493	7.312	16,43	3.410	13,05
Tomizza	308.875	47.589	11.315	23,78	1.971	24,14
Vattimo	234.929	34.763	5.584	16,06	1.100	31,6
Virno	204.576	28.865	5.461	18,92	1.312	22

Tabela 3.14: Statistični podatki za slovenski del korpusa ISPAC

Ime datoteke	Št. bytov	Št. besed	Št. tipov besed	Razmerje beseda/tip	Št. stavkov (v besedah)	Dolžina stavkov (v besedah)
SKUPNO	7.617.769	1.206.981	101.093	8,38	59.950	20,13
Ammaniti	308.388	51.242	8.412	16,42	6.750	7,59
Baricco – Novecento	74.791	12.823	3.376	26,33	718	17,86
Baricco – Seta	91.213	14.978	4.131	27,58	1.080	13,87
Benevolo	380.129	56.948	13.839	24,3	2.012	28,3
Bobbio	236.372	36.540	8.433	23,08	1.220	29,95
Cardini	552.480	84.054	19.421	23,11	2.841	29,59
Casati Modignani	605.645	100.744	15.009	14,9	7.722	13,05
Della Porta	549.407	79.907	12.801	16,02	2.599	30,75
Eco – Baudolino	980.204	168.145	22.949	13,65	5.864	28,67
Eco – Lingua	580.460	88.787	18.597	20,95	3.153	28,16
Eco – Tesi	344.222	53.670	9.670	18,02	2.749	19,52
Fallaci	213.239	33.955	9.450	27,83	2.093	16,22
Levi	390.771	62.770	12.121	19,31	2.628	23,89
Manfredi	597.362	97.379	16.473	16,92	3.899	24,98
Rossi	652.617	98.438	20.186	20,51	5.273	18,67
Tabucchi	85.633	14.153	4.488	31,71	904	15,66
Tamaro	267.536	44.793	9.716	21,69	4.085	10,97
Tomizza	294.085	47.733	13.362	27,99	1.886	25,31
Vattimo	229.487	33.763	7.944	23,53	1.207	27,97
Virno	183.728	26.159	6.904	26,39	1.267	20,65

52 Celoten naslov dela je *La ricerca della lingua perfetta nella cultura europea*.53 Celoten naslov dela je *Come si fa una tesi di laurea*.

3.2.3.3 Nekaj podatkov o ISPAC-u

Italijansko-slovenski vzporedni korpus obsega torej 20 besedil, izmed katerih je deset leposlovnih, deset pa neleposlovnih. Skupno šteje italijanski del korpusa 1.257.105 pojavnic (*tokens*), medtem ko jih je v slovenskem delu korpusa 1.180.748. Iz tabele 3.15, pripravljene s pomočjo programa WordSmith Tools,⁵⁴ lahko poleg teh podatkov razberemo tudi podatke o številu različnic (*types*) – torej različnih tipov besed –, ki se pojavljajo, razmerju med tipi in besedami, povprečni dolžini besede, številu stavkov ter povprečni dolžini stavkov: kot vidimo, je število besed v slovenskem delu manjše, kar gre pripisati predvsem sistemskim razlikam med jezika in v nekaterih primerih tudi skrajšanemu prevodom.⁵⁵ Večje število različnih tipov besed v slovenskem delu gre prav tako najbrž pripisati morfološko bolj raznoliki slovenščini, ki s svojimi šestimi skloni samostalnikov in pridevnikov krepko poveča število različnih besed. Opazimo tudi, da je povprečna dolžina besed zelo podobna, kakor tudi dolžina stavkov, število stavkov pa je spet precej večje v italijanskem delu, in sicer iz podobnega razloga kot pri številu besed.

Tabela 3.15: Nekaj statističnih podatkov o ISPAC-u

	ITALIJANSKI DEL	SLOVENSKI DEL
Št. besed	1.257.105	1.180.748
Št. tipov besed	73.614	104.928
Razmerje tip/beseda	5,86	8,89
Povprečna dolžina besede v znakih	5,03	4,92
Št. stavkov	61.796	48.656
Dolžina stavkov v besedah	20,34	23,96

Večji del leposlovnega podkorpusa korpusa ISPAC je med letoma 2009 in 2011 postal del večjezičnega prevodnega korpusa Spook. Trenutno je do njega mogoče dostopati preko platforme tega korpusa. Neleposlovni podkorpus zaenkrat ni javno dostopen.

3.3 METODE

Raziskave, ki so predstavljene v naslednjih poglavjih, so nastajale skozi približno eno desetletje: osnovna raziskava o pojavljanju in prevajanju italijanskih nominalizacij v slovenščino je postavila temelj za naslednje raziskave, ki so bile osredotočene bodisi na posebne žanre oz. besedilne tipe bodisi na posamezni jezik. V

⁵⁴ Celotne tabele s podatki o korpusu so na voljo v Prilogi 3.

⁵⁵ Zlasti en prevod je v primerjavi z izvirnikom bistveno skrajšan: gre za roman Sveve Casati Modignani, *Vaniglia e cioccolato*, ki ga je prevedla Lucija Marija Mal z naslovom *Vanilija in čokolada*. Prevod se zdi na mnogih mestih okrnjen brez razloga, izpuščeni so celotni stavki in na splošno je kvaliteta tega prevoda bistveno slabša od ostalih.

nadaljevanju je podrobno opisan način luščenja podatkov za prvo raziskavo, pri čemer za ostale velja primerljiva metodologija, ki bo mestoma, po potrebi, dopolnjena pri predstavitvi posameznih specifičnih raziskav.

Nominalizacija je z vidika možnosti računalniškega obvladovanja fenomena samostalniška beseda, ki je navadno izpeljana s pomočjo besedotvorne pripone (razen v primeru konverzije – prim. 2. poglavje). Na podlagi predhodnega opazovanja in strokovne literature (prim. Gaeta 2004; Vidovič Muha 2011, Toporišič 1991) je bilo pričakovati, da je tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku velik delež nominalizacij, ki se pojavljajo v obravnavanih virih, tvorjen z zelo majhnim številom priponskih obrazil, čeprav je vseh uporabljenih priponskih obrazil lahko bistveno več: v ta namen smo želeli najprej preveriti, v kolikšni meri se tovrstne ugotovitve skladajo s podatki, ki jih je moč izluščiti iz temeljnih enojezičnih slovarjev za oba jezika (Zingarelli 2002 za italijanščino in SSKJ oz. Bajec et al. 1994 za slovenščino). Ti podatki so navedeni v poglavju 4 in so bili osnova za odločitve, katere besedotvorne pripone uporabiti pri specifičnih fazah analize.

Veliko večino primerov nominalizacij lahko torej iz določenega korpusa izluščimo s programsko opremo, ki prepozna besedotvorne pripone. Kot pa je bilo že omenjeno v 2. poglavju, ravno tiste nominalizacije, ki so tvorjene z ničto končnico, predstavljajo trd oreh pri računalniškem pregledovanju podatkov, saj so zaradi nedoločljive oblike zelo težavne za opazovanje: razen če se jih lotimo posamično – kar je časovno zelo zahtevno –, jih v analize ne moremo zajeti, kajti programska oprema, ki jo ponujajo sodobni korpusi, ne omogoča takega iskanja, da bi lahko opazovali njihovo pojavljanje.

Avtomatska metoda, ki je sicer zelo koristna in uporabna, ne more pokriti celotnega pojavnega polja nominalizacij, predvsem pa z njo ne moremo pridobiti kvalitativnih podatkov o prevodnih ustreznica nominalizacij, temveč predvsem podatke o pogostnosti nominalizacij v posameznem jeziku, zato jo je bilo za pridobitev čim bolj natančnih podatkov treba dopolniti z neposrednim opazovanjem primerov na klasičen, ročni način.

Tako smo s korpusnimi analizami, opravljenimi avtomatsko, zajeli – sicer velik, a ne popoln – delež nominalizacij, ki so morfološko prepoznavne. Opazovali smo njihovo pogostnost v enojezičnih slovarjih Zingarelli (2002) in SSKJ ter v korpusih La Repubblica in FIDA. Vseeno pa smo tudi ta del kombinirali z ročno metodo: med prvimi 5.000 najpogostejšimi samostalniki v vsakem izmed omenjenih korpusov⁵⁶ smo ročno opazovali, kateri izmed teh samostalnikov so nominalizacije

⁵⁶ Pri tej analizi smo se omejili na le najpogostejših 5.000 samostalnikov v obeh korpusih in nismo obravnavali vseh samostalnikov, in sicer zaradi različnih razlogov. Eden je seveda veliko število različnih samostalnikov, prisotnih v korpusih, ki je neobvladljivo za ročno preverjanje prisotnosti nominalizacij. Drugi pomemben razlog pa je, da je avtomatsko zajemanje samostalnikov iz korpusov precej zanesljivo za pogosto uporabljene besede, vedno manj pa za manj pogoste (pojavljajo se napake pri avtomatskem označevanju besed pri pripravi korpusa, zatipkane besede, osebna imena ipd.).

in kateri niso. Podroben prikaz teh opazovanj je podan v naslednjem poglavju, pri čemer so za slovarja Zingarelli in SSKJ podani tudi podatki o konverzijskih nominalizacijah, medtem ko analize korpusov upoštevajo samo nominalizacije z besedotvornimi priponami.

Tako (računalniško) morfološko neprepoznavne kot prepoznavne nominalizacije smo po drugi strani opazovali v analizah, izvedenih ročno (s preprostim klasičnim opazovanjem posameznih primerov), in sicer v tistih primerih, kjer naj bi bil njihov vpliv na podatke o prevedljivosti nominalizacij bistven (prim. 5. poglavje). Omenjena ročna analiza temelji na seznamu nominalizacij, ki so bile izbrane na podlagi klasifikacije različnih tipov glagolskih dogodkov, predstavljenih v naslednjem razdelku (tabela 3.18). Pogostnost teh konkretnih primerov nominalizacij je bila nato preverjena v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC.

3.3.1 Klasifikacija nominalizacij glede na tip glagolskega dogodka

V tem poglavju želimo v prvi vrsti opredeliti klasifikacijo nominalizacij v skladu s predpostavkami funkcijske slovnice ter ob upoštevanju nekaterih pojmov kognitivnega jezikoslovja. Natančneje želimo predstaviti model, na osnovi katerega so bili črpani primeri nominalizacij iz italijansko-slovenskega vzporednega korpusa. V nadaljevanju se bomo osredotočili na klasifikacijo slovenskih prevodov izbranih italijanskih nominalizacij, in sicer na podlagi tipa strukture, ki se pojavlja kot prevodna ustreznica nominalizacije.

3.3.1.1 *Klasifikacija nominalizacij⁵⁷ glede na tip glagolskega dogodka*

V skladu s funkcijsko teorijo so torej nominalizacije metaforične ubeseditve glagolskih dogodkov (za razliko od skladnih ubeseditv, kjer so glagolski dogodki udejanjeni z glagoli). Ohranjajo številne lastnosti glagolskih dejanj, iz katerih izvirajo, zato jih bomo, podobno kot Plemenitaš (2004), klasificirali ravno na podlagi tipov glagolskih dogodkov, kot jih opredeljuje Halliday (1994: 107) oz. pozneje Halliday in Matthiessen (2004: 260). V skladu z omenjenima avtorjema ločimo torej tri glavne tipe glagolskih dogodkov in dodatne tri tipe, ki ležijo na prehodu med omenjenimi glavnimi tipi. Glavni tipi glagolskih dogodkov so **materialni**

⁵⁷ Klasifikacija, ki jo bomo predstavili, je sicer veljavna tako za italijanske kot tudi za slovenske nominalizacije, saj se na ravni tipologije glagolskih dogodkov jezika, kot se zdi, praktično ne razlikujeta, vendar bo za namene analize uporabna predvsem za izbiranje italijanskih primerov nominalizacij (slovenski primeri bodo prevodne ustreznice italijanskih primerov).

(*material process*), **duševni** (*mental process*) in **odnosni** (*relational process*). Kot glavne jih Halliday in Matthiessen (2004: 248) opredelita zaradi treh ključnih razlogov: a) ker so nosilni stebri slovnice kot izkustvene teorije; b) ker predstavljajo tri različne vrste strukturnih konfiguracij; in c) ker mednje sodi večina stavkov v poljubnem besedilu. Avtorja opazata celo (ibid.), da se ti trije tipi glagolskih dogodkov zdijo približno enakomerno razporejeni glede na pogostnost v jeziku kot celoti, čeprav se pojavljanje lahko precej spreminja v različnih registrih.

Poleg glavnih glagolskih dogodkov poznamo še tri manjše tipe: na prehodu med materialnimi in duševnimi glagolskimi dogodki ločujemo kategorijo **vedenjskih** glagolskih dogodkov (*behavioural processes*), med duševnimi in odnosnimi se nahajajo **govorni** glagolski dogodki (*verbal processes*), med odnosnimi in materialnimi glagolskimi dogodki pa prepoznavamo še kategorijo **obstojskih** glagolskih dogodkov (*existential processes*).

Halliday in Matthiessen (2004: 176) glagolski dogodek opredeljujeta kot najbolj centralni element stavčne konfiguracije, ob katerem se pojavljajo še udeleženci (*participants*) in okoliščine (*circumstances*). Udeleženci so neposredno vključeni v glagolski dogodek, saj ga sprožijo ali pa so pod njegovim neposrednim vplivom. Posledično, poudarjata avtorja, se bo narava udeležencev spreminjala glede na tip glagolskega dogodka. Okoliščine niso del tako imenovanega izkustvenega centra stavka (*experiential centre of the clause*; ibid.), ki ga sestavljajo glagolski dogodek in udeleženci, saj niso neposredno vpletene v dogodek, marveč je njihov status bolj periferne narave: na nek način dopolnjujejo izkustveni center stavka (s časovnega, krajevnega, vzročnega itd. vidika). Taka tridelna struktura je, po mnenju avtorjev (ibid.: 176–177), na nek način univerzalna v vseh človeških jezikih, kar lahko ponazorimo tudi s spodnjo tabelo 3.16 (ibid.).

Tabela 3.16: Tipične izkustvene funkcije skupin in zvez

Tip elementa	Tipični način udejanjenja
1) glagolski dogodek	glagolska skupina
2) udeleženec	samostalniška skupina
3) okoliščina	prislovna skupina ali predložna zveza

Kot povzemata avtorja (ibid.: 178), »Koncepti glagolskega dogodka, udeleženca in okoliščine so semantične kategorije, s pomočjo katerih lahko na najsplošnejši način razložimo, kako pojave našega doživljanja sveta gradimo kot jezikovne strukture«.

Oglejmo si torej поблиže posamezne tipe glagolskih dogodkov ter udeležence, ki se ob njih pojavljajo.

Materialni glagolski dogodki

Plemenitaš (2004: 93) povzema definicijo materialnih glagolskih dogodkov po Hallidayu (1994: 109) ter Hallidayu in Matthiessnu (2004: 179–97) z naslednjimi besedami.

Prototipični materialni glagolski dogodki so konkretni: spremembe v materialnem svetu, ki jih je mogoče zaznati, npr. gibanje v prostoru ali sprememba v fizični sestavi. Ti konkretni materialni dogodki pa so tudi model za spremembe v abstraktnih pojavih, tako da izraz materialni pokriva tako konkretne kot v prenesenem pomenu konkretne, tj. abstraktno glagolske dogodke.

Materialne dogodke v splošnem lahko razdelimo na **dejanja** (*actions*), pri katerih je vršilec zavesten oz. hotenjski, in **dogodke** (*events*), kjer je vršilec nezaveden oz. nehotenjski. Z materialnimi glagolskimi dogodki sta neposredno povezana dva udeleženca, in sicer **vršilec** (*Actor*) ter **cilj** (*Goal*). Primera dejanja in dogodka sta navedena v spodnjih stavkih, kjer je prikazana tudi razporeditev udeležencev.

3.1

<i>Lucija</i>	<i>je kupila</i>	<i>knjigo</i>
<i>Lucia</i>	<i>ha comprato</i>	<i>un libro</i>
vršilec	materialni gl. dogodek – dejanje	cilj

3.2

<i>Ogenj</i>	<i>je uničil</i>	<i>gozd</i>
<i>Il fuoco</i>	<i>ha distrutto</i>	<i>la foresta</i>
vršilec	materialni gl. dogodek – dogodek	cilj

Duševni glagolski dogodki

Če materialni glagolski dogodki opisujejo naše doživljanje materialnega sveta, se duševni glagolski dogodki ukvarjajo bolj z našim doživljanjem sveta lastne zavesti (Halliday in Matthiessen 2004: 197). Ločimo štiri vrste duševnih glagolskih dogodkov: **zaznavanje** (*perception*), **mišljenje** (*cognition*), **željo** (*desideration*) in **čustvo** (*emotion*). V njih je vedno prisoten udeleženec, ki je človek oziroma ima človeške lastnosti, kar pomeni, da je obdarjen z zavestjo (Halliday 1994: 114) ali pa je poosebljen na način, da se mu prisoja zavestno delovanje. Udeleženca, ki ju Halliday (1994: 117; prim. tudi Halliday in Matthiessen 2004: 197–210) povezuje z duševnimi glagolskimi dogodki, sta **zaznavalec** (*Senser*), z zavestjo

obdarjeno bitje, ki čuti, misli ipd., in **pojav** (*Phenomenon*), ki je tisto, kar 'se čuti'. Navedimo primer za posamezne vrste duševnih glagolskih dogodkov:

3.3

<i>Carlo</i>	<i>je videl</i>	<i>avto</i>
<i>Carlo</i>	<i>ha visto</i>	<i>la macchina</i>
zaznavalec	duševni gl. dogodek – zaznava	pojav

3.4

<i>Luisa</i>	<i>je mislila,</i>	<i>da so odšli</i>
<i>Luisa</i>	<i>pensava</i>	<i>che se ne fossero andati</i>
zaznavalec	duševni gl. dogodek – mišljenje	pojav

3.5

<i>Maček</i>	<i>boče</i>	<i>hrano</i>
<i>Il gatto</i>	<i>vuole</i>	<i>la pappa</i>
zaznavalec	duševni gl. dogodek – želja	pojav

3.6

<i>Giovanna</i>	<i>ljubi</i>	<i>klasično glasbo</i>
<i>Giovanna</i>	<i>ama</i>	<i>la musica classica</i>
zaznavalec	duševni gl. dogodek – čustvo	pojav

Odnosni glagolski dogodki

Odnosne glagolske dogodke uporabljamo za izražanje značilnosti oz. lastnosti ter za identificiranje (Halliday in Matthiessen 2004: 210) in bi lahko rekli, da gre za glagolske dogodke bivanja (Halliday 1994: 119), vendar ne v smislu 'obstoja' (o čemer govorijo obstojanski glagolski dogodki, prim. v nadaljevanju), temveč v smislu, da je med dvema različnima entitetama izražen določen odnos oziroma, kot pravi Halliday (ibid.), »o nečem rečemo, da 'je' nekaj drugega«. Delimo jih na **prilastne** (*attributive*) in **istovetnostne** (*identifying*).

Prilastni odnosni glagolski dogodki vključujejo dva udeleženca, in sicer **nosilca** (*Carrier*) ter **atribut** (*attribute*), pri čemer je atribut tista funkcija, ki ji tradicionalno pravimo povedkovo določilo (*subject complement* oziroma *complemento predicativo del soggetto*) in izraža kvaliteto, okoliščino ali posedovanje, nosilec pa je udeleženec, ki 'nosi' atribut ali stanje (prim. Plemenitaš 2004: 100–101).

3.7

<i>Lisa</i>	<i>je</i>	<i>utrujena</i>
<i>Lisa</i>	<i>è</i>	<i>stanca</i>
nosilec	prilastni odnosni gl. dogodek	atribut

Pri istovetnostnih odnosnih glagolskih dogodkih se ugotavlja istovetnost določene entitete, kar pomeni, da eno entiteto uporabimo za določanje istovetnosti druge: '*x definira istovetnost a*' (Halliday 1994: 122; prim. tudi Plemenitaš 2004: 101). Pri tovrstnih stavkih Halliday (ibid.) definira dva udeleženca, **element** (*Token*) in **vrednost** (*Value*).⁵⁸ Kot pravi Plemenitaš (2004: 102), element predstavlja to, kar je definirano: znak, ime, obliko, položaj; vrednost pa je to, kar definira, torej pomen, funkcija, status, vloga.⁵⁹

3.8

<i>Jaz</i>	<i>sem</i>	<i>ta grdi</i>
<i>Io</i>	<i>sono</i>	<i>quello brutto</i>
vrednost/ identificirano	istovetnostni odnosni gl. dogodek	element/identifikator

3.9

<i>Jaz</i>	<i>sem</i>	<i>zlobnež</i>
<i>Io</i>	<i>sono</i>	<i>il cattivo</i>
element/ identificirano	istovetnostni odnosni gl. dogodek	vrednost/ identifikator

Vedenjski glagolski dogodki

Vedenjski glagolski dogodki so na prehodu med materialnimi in duševnimi glagolskimi dogodki. Opisujejo (večinoma) človeško psihološko in fiziološko vedenje, kot na primer dihanje, kašljanje, smejanje, sanjanje, buljenje (prim. Halliday in Matthiessen 2004: 248). So najtežje ulovljiva izmed kategorij, saj nimajo

⁵⁸ Halliday (1994: 123–24; tudi Halliday in Matthiessen 2004: 227–29) v povezavi z istovetnostnimi odnosnimi glagolskimi dogodki omenja tudi poimenovanji *Identifier* (identifikator), ki označuje element, katerega istovetnost želimo določiti (element a iz zgornjega shematičnega primera '*x definira istovetnost a*'), in *Identified* (identificirano); ta predstavlja element, ki dokazuje istovetnost prvega (v našem primeru x). Halliday (ibid.) pri posplošitvi teh vlog vpelje izraza *Token* in *Value* (element in vrednost), o katerih je že bilo govora, pri čemer se lahko element (*Token*) izraža bodisi kot identifikator bodisi kot identificirano, enako pa velja tudi za vrednost (*Value*).

⁵⁹ Koncepta elementa in vrednosti, ki ju opisuje Halliday, sta dokaj težavna (težavno je razlikovanje med njima) in v praksi težko določljiva: razen v primerih, ki jih ponuja sam avtor, oz. tem podobnih primerih, je po naših izkušnjah izredno težko določiti, kateri del stavka je element, kateri pa vrednost. V naši analizi sicer to razlikovanje ne igra bistvene vloge, zato se vanj v nadaljevanju ne poglobljamo.

izrazitih razločevalnih značilnosti, temveč so nekakšna kombinacija materialnih in duševnih glagolskih dogodkov. Podobno kot duševni glagolski dogodki vključujejo (navadno) človeškega zavestnega udeleženca, v tem primeru imenovanega **obnašalec** (*Behaver*), po drugi strani pa podobno kot materialni glagolski dogodki (za razliko od duševnih glagolskih dogodkov) ne morejo funkcionirati kot spremni stavki in spremeniti vsebine mišljenja v odvisni stavek (prim. Plemenitaš 2004: 114). V nasprotju z glavnimi glagolskimi dogodki, o katerih je bil govor v prejšnjih razdelkih, je za vedenjske glagolske dogodke značilen samo en neposredni udeleženec (omenjeni obnašalec); sicer pa obstaja možnost uvedbe posredno vključenega udeleženca, imenovanega **obnašanje** (*behaviour*).

3.10

<i>Giovanna</i>	<i>se smeje</i>
<i>Giovanna</i>	<i>sta ridendo</i>
obnašalec	vedenjski gl. dogodek

3.11

<i>Chiara</i>	<i>poje</i>	<i>pesem</i>
<i>Chiara</i>	<i>canta</i>	<i>una canzone</i>
obnašalec	vedenjski gl. dogodek	obnašanje

Govorni glagolski dogodki

Govorni glagolski dogodki se nahajajo na meji med duševnimi in odnosnimi glagolskimi dogodki. Gre za glagolske dogodke izrekanja (*saying*), pri katerih pride do simbolične izmenjave pomena (Plemenitaš 2004: 109). Najpomembnejši, neposredni udeleženec, je **govorec** (*Sayer*),⁶⁰ ki govori, sprašuje, veleva, ponuja, predlaga ipd. Poleg tega se pri govornih glagolskih dogodkih pojavljata tudi posredna udeleženca (Halliday 1994: 141), in sicer **prejemnik** govorjenega (*Receiver*) ter **govorjeno** (*Verbiage*). Prejemnik govorjenega je tisti, ki mu je govorjenje namenjeno, govorjeno pa je funkcija, ki zajema, kar je povedano: lahko gre za vsebino povedanega (npr. *appartamento* v stavku *Mi puoi descrivere l'appartamento?*) ali pa za imenovanje povedanega (npr. *cosa* v stavku *Mi ha chiesto una cosa*).

3.12

<i>Giovanni</i>	<i>je povedal</i>	<i>resnico</i>
<i>Giovanni</i>	<i>ha detto</i>	<i>la verità</i>
govorec	govorni gl. dogodek	govorjeno

⁶⁰ V posebnem podtipu govornih glagolskih dogodkov se pojavlja še en neposredni udeleženec, in sicer **tarča** (*Target*), ki mu je govorjeno namenjeno. Gre za stavke tipa *Obtožili so Janeza, da krade*, pri čemer je Janez tarča.

Obstojanski glagolski dogodki

Obstojanski glagolski dogodki pokrivajo mejno področje med odnosnimi in materialnimi glagolskimi dogodki; predstavljajo ubeseditev dejstva, da nekdo ali nekaj obstaja oziroma se zgodi. Na splošno se v diskurzu redko pojavljajo (Halliday in Matthiessen 2004: 257), vendar je njihova vloga v številnih tipih besedil zelo pomembna in specifična (na primer pri uvajanju glavnih oseb v pripovedih, opisanju ozadja oz. lokacije v začetku zgodbe ipd. V angleškem jeziku je za take glagolske dogodke značilen pomensko izpraznjeni *there* (kot na primer v stavku *there was and old man in a tree*), v italijanščini pa bi lahko podobno funkcijo pripisali pomensko izpraznjenemu (krajevnemu) *ci* (kot na primer v stavku *c'era un vecchio sull'albero*).⁶¹ V obeh jezikih je vloga začetne pomensko izpraznjene besede predvsem ta, da omogoča izogibanje postavljanja povsem nove informacije na začetek stavka, torej na zaznamovano mesto glede na pravila členitve po aktualnosti (prim. Quirk et al. 1985: 1402). Obstojanski glagolski dogodki so podobni odnosnim v tem, da predstavljajo udeleženca v procesu bivanja (Plemenitaš 2004: 115), razlikujejo pa se od njih v tem, da navadno vključujejo samo enega neposrednega udeleženca, in sicer **obstoječe** (*Existent*). Pogosto se ob glagolskem dogodku in obstoječem pojavlja tudi kaka okoliščina (*Circumstance*).

3.13

	<i>bil je</i>	<i>starec</i>	<i>na drevesu</i>
<i>C(i)'</i>	<i>era</i>	<i>un vecchio</i>	<i>sull'albero</i>
	obstojanski gl. dogodek	obstoječe	okoliščina

3.3.1.2 Model za selekcijo primerov italijanskih nominalizacij v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu

V tabeli 3.17, ki je prirejena po Hallidayu in Matthiessnu (2004: 260), so na kratko povzeti vsi že navedeni tipi in podtipi glagolskih dogodkov, neposredni udeleženci v posameznih glagolskih dogodkih ter posredni udeleženci, ki se (lahko) pojavljajo ob njih. V nadaljevanju bo predstavljen način, kako je bila klasifikacija glagolskih dogodkov in posledično nominalizacij izrabljena pri izvedeni analizi prevedljivosti italijanskih nominalizacij v slovenščino.

Pri pregledovanju italijansko-slovenskega vzporednega korpusa, na podlagi katerega je bila izvedena omenjena analiza, se je z ozirom na dostopno programsko

⁶¹ Kot ugotavlja Plemenitaš (2004: 116), je prepoznavanje obstojanskih glagolskih dogodkov v slovenščini težje, saj ni takega zaimka, ki bi imel podobno funkcijo kot *there* (oziroma italijanski *ci*).

opremo za pregledovanje korpusa ter na dejstvo, da korpus ni bil označen s slovničnimi podatki,⁶² izkazalo, da avtomatska kvalitativna analiza ni mogoča. V danih okoliščinah namreč ni mogoče izraziti iskalnega pogoja, ki bi iz korpusa avtomatsko izluščil vse prisotne nominalizacije, saj programska oprema v korpusu lahko kvečjemu prepozna posamezne besede, ne pa tudi posameznih vrst teh besed. Glede na to, da korpus ne vsebuje slovničnih informacij, ni mogoče izluščiti niti posameznih slovničnih kategorij, kot je na primer samostalni, kar bi omogočilo nadaljnjo (četudi ročno) analizo. Sicer pa, kot opozarja Kennedy (1998: 271), lahko k jezikoslovni analizi in opisu pripomore uporaba tako introspektivnih metod kot tudi metod, ki temeljijo na (avtomatski) analizi korpusov. Iz tega sledi, da je treba za kakovostno analizo predvsem prevodnih ustreznih nominalizacij⁶³ nujno poseči po klasični, ročni metodi. Po drugi strani obseg korpusa (približno milijon besed za vsakega od obeh jezikov) ne dopušča možnosti ročnega pregledovanja celotnega števila primerov nominalizacij (oziroma, bolje rečeno, zahteva izjemno veliko časa), zato se je kot najbolj racionalna rešitev zdelo skleniti kompromis.

Tabela 3.17: Povzetek glagolskih dogodkov in udeležencev

TIP GLAG. DOGODKA	Pomen kategorije	Neposredno vpleteni udeleženci	Posredno vpleteni udeleženci
materialni: - dejanje - dogodek	'narediti' 'narediti' 'zgoditi se'	vršilec, cilj	prejemnik, uporabnik; domet; pobudnik; atribut
vedenjski	'vesti se'	obnašalec	obnašanje
duševni: - zaznavanje - mišljenje - želja - čustvo	'zaznavati' 'videti' 'misliti' 'želeči' 'čutiti'	zaznavalec, pojav	
govorni	'reči'	govorec, (tarča ⁶⁴)	prejemnik govorjenega; govorjeno
odnosni: - prilastnost - istovetnost	'biti' 'pripisati lastnost' 'pokazati istovetnost'	nosilec, atribut element, vrednost	pripisovalec, prejemnik določevalec
obstojski	'obstajati'	obstoječe	

62 Tudi če bi bil korpus označen, to ne bi bistveno pripomoglo pri analizi nominalizacij, saj te načeloma v korpusih niso posebej označene.

63 Opazovanje posameznih oblik besed tudi brez slovničnih informacij do neke mere vseeno dopušča ugotavljanje pogostnosti nominalizacij, kot bomo videli v 4. poglavju, saj lahko večino nominalizacij izoliramo na podlagi besedotvornega morfema (izjema so nominalizacije, tvorjene z ničto končnico, o čemer je prav tako govor v 4. poglavju).

64 Udeleženec se pojavlja le pri zgoraj omenjenem (opomba 60) podtipu govornih glagolskih dogodkov.

Metoda, ki je bila uporabljena, temelji torej na izboru določenega števila primerov italijanskih nominalizacij in ustreznih slovenskih prevodov. Izbor analiziranih nominalizacij je osnovan na predstavljeni klasifikaciji glagolskih dogodkov, poleg tega pa upošteva tudi kriterij pogostnosti pojavljanja nominalizacij v večjem, bolj merodajnem vzorcu italijanskega jezika (korpusu La Repubblica). Z namenom zajeti čim bolj reprezentativen vzorec nominalizacij, tako s stališča pogostnosti kot s stališča tipologije glagolskih dogodkov, smo za vsak tip in podtip (kjer je prisoten) glagolskega dogodka izbrali po 10 nominalizacij, in sicer takih, ki se najpogosteje (v sklopu tipa ali podtipa, v katerega sodijo) pojavljajo v korpusu La Repubblica. Skupno število analiziranih kategorij je 11: trije manjši glagolski dogodki – vedenjski, govorni, obstojanski; podtipa materialnih glagolskih dogodkov – dejanja in dogodki; štirje podtipi duševnih glagolskih dogodkov – zaznavanje, mišljenje, želja, čustvo; ter podtipa odnosnih glagolskih dogodkov – prilastnost in istovetnost. Celotno število izbranih nominalizacij je potemtakem 110, na podlagi navedenih kriterijev izbrani primeri pa so navedeni v tabeli 3.18.

Tabela 3.18: Izbrani primeri nominalizacij za analizo prevedljivosti⁶⁵

Glagolski dogodek		Izbrani primeri nominalizacij
Materialni	Dejanje	governo, lavoro, accordo, servizio, azione, operazione, processo, progetto, termine, confronto
	Dogodek	incontro, sviluppo, crescita, produzione, costruzione, fabbrica, emergenza, ricostruzione, ristrutturazione, realizzazione
Vedenjski		decisione, scelta, comportamento, sorpresa, sogno, volo, preoccupazione, atteggiamento, chiusura, ricordo
Duševni	Zaznavanje	sensazione, visione, percezione, osservazione, ascolto, sperimentazione, veduta, vista, tocco, gusto
	Mišljenje	credito, riferimento, conclusione, previsione, considerazione, conoscenza, pensiero, approvazione, riflessione, ragionamento
	Želja	impegno, provvedimento, organizzazione, gestione, trattativa, opposizione, volere, favore, tentativo, speranza
	Čustvo	dubbio, amore, sentimento, timore, dolore, emozione, sofferenza, odio, disperazione, diffidenza
Govorni		proposta, ordine, richiesta, risposta, domanda, dichiarazione, informazione, giudizio, discorso, decreto
Odnosni	Prilastnost	risultato, passaggio, impressione, prova, differenza, abbondanza, assicurazione, garanzia, conferma, durata
	Istovetnost	funzione, significato, interpretazione, rappresentazione, nomina, trasformazione, implicazione, indicazione, suggerimento, elezione
Obstojanski		vita, cambio, manifestazione, esistenza, seguito, morte, prevalenza, avvenimento, successione, sopravvivenza

⁶⁵ V Prilogi 6 so navedeni tipični slovenski prevodi navedenih italijanskih primerov nominalizacije, kot se pojavljajo v korpusu ISPAC.

Ob tem je nujen razmislek o razmejitvi med 'navadnim' samostalnikom ter nominalizacijo, v zvezi s čimer se pojavljajo številne težave, o katerih razmišlja tudi predhodno omenjeni Banks (2003). Pri nekaterih primerih se je težko odločiti, ali gre za samostalnik, ki opisuje določeno kategorijo (npr. *nuoto* kot športna aktivnost: *il nuoto è uno sport difficile* 'plavanje je težek šport'), ali za obdobje, ko je določeno dejanje trajalo (*la guerra è stata lunga e difficile* 'vojna je bila dolga in težka'), ali pa gre za pravi glagolski dogodek (*il volo degli uccelli mi affascina* 'letenje ptic me fascinira'). Poleg tega s stališča digitalne obdelave ni mogoče opazovati razlike med, na primer, besedo *organizzazione* oz. *organizzazione* kot »skupnostjo ljudi z določenim skupnim ciljem, programom« ter kot 'glagolnikom od organizirati'.⁶⁶ Po drugi strani se je tudi intuitivno (torej zanašajoč se na naše znanje rojenih govorcev slovenskega oz. italijanskega jezika) pogosto težko odločiti, ali gre za nominalno izraženo glagolsko dejanje ali pa za pojav kot tak: tipičen primer tovrstnih dilem predstavlja beseda *vita* oz. *življenje*: tudi v prisotnosti so-besedila se pogosto težko odločamo, ali gre za pojav, stanje, obstoj, dobo bivanja, itd.,⁶⁷ pri čemer ne omenjamo vseh bolj ali manj (leksikalno) metaforičnih pomenov, ki jih besedi v obeh jezikih lahko imata. Z ročnim pregledovanjem sicer lahko izločimo nenominalizacijske pomen pri besedah, kot je *organizzazione* oz. *organizzazione*, tako da s tega stališča izbrani vzorec nominalizacij naj ne bi zajemal nepravilnih primerov. Pri besedah tipa *vita* oz. *življenje* pa so bili zajeti vsi primeri, ki jih lahko razložimo tudi kot nominalizacije (kar pomeni, da je pri nekaterih seveda možna drugačna interpretacija od izbrane).

Tudi s teoretičnega vidika ima nominalizacija (in slovnična metafora nasploh) nejasne meje, kot trdi Ravelli (2003) in kot smo omenili v 2. poglavju. Prav zato je pri kategoriziranju treba imeti v mislih koncept prototipičnih kategorij, kot ga razlagajo kognitivni jezikoslovci, zlasti Taylor (1995). V skladu s kognitivno teorijo (prim. npr. Rosch 1973, Rosch in Lloyd 1978, Wierzbicka 1988, Langacker 1991, Varela, Thompson in Rosch 1991/1999, Taylor 1995, Janda 2000) je jezik neločljivi del védenja, ki odraža medsebojno delovanje kulturnih, psiholoških, komunikacijskih in funkcijskih vidikov in ki ga lahko razumemo v sklopu realističnega pogleda na konceptualizacijo in duševne procese (Janda 2000: 3). Za kognitivne jezikoslovce jezik odraža vzorce mišljenja, zato pomeni proučevanje jezika pravzaprav proučevanje vzorcev konceptualizacije (Evans in Green 2006: 28), oziroma način, kako človek s pomočjo simbolov svet okoli sebe spreminja v kategorije, ter kako na podoben način ustvarja tudi jezikovne kategorije. Bybee in Moder (1983) namreč pravita, da govorci naravnih jezikov tvorijo kategorije jezikovnih predmetov na enak način, kot tvorijo kategorizacije naravnih in kulturnih predmetov (citirano v Taylor 1995: 174). Kot 'jezikovni predmet' si lahko zamislimo tako osnovne pojme jezikoslovja, kot je

⁶⁶ Definiciji sta povzeti po SSKJ.

⁶⁷ Tudi v tem primeru osnovne pomenske sklope besede *življenje* povzemamo po SSKJ.

'beseda' (prim. Taylor 1995), različne kategorije, kot so besedne vrste, pa tudi razne sintaktične strukture.

Kognitivni koncept kategorizacije je bil široko sprejet s strani jezikoslovcev, osvojil pa je tudi številne prevodoslovce, kot je na primer Snell-Hornby (1988/1995: 26), ki pravi, da je težnja h kategorizaciji človeku prirojena in bistvena za celoten znanstveni razvoj. Ravno v prevodoslovju dobi pomembno vlogo še en koncept kognitivnega jezikoslovja, in sicer omenjeni koncept prototipičnih kategorij. Snell-Hornby povzema Lakoffa (1987), enega vodilnih kognitivnih jezikoslovcev, z naslednjimi besedami:

Lakoff predstavlja kratek pregled klasične teorije kategorizacije: v skladu s to teorijo obstajajo *jasne meje* med kategorijami brez mejnih primerov ali kakršne koli nejasnosti, *skupne lastnosti*, ki so pogoj za članstvo v kategoriji (tako imenovano 'teorijo kontrolnega seznama'), značilni so *enotnost* med vsemi člani kategorije, *nepremičnost* meja kategorije, *notranja definicija*, strogo *objektivni pogoji* za članstvo v kategoriji ter redukcionistični princip temeljnih lastnosti. (Snell-Hornby 1988/1995: 26)

V nasprotju z opisano klasično teorijo o kategorizaciji kognitivni jezikoslovci govorijo torej o prototipičnih kategorijah. Taylor (2001: 8955) teorijo o prototipičnih kategorijah definira tako:

Pri prototipskem pristopu kategorijo na prvem mestu razumemo glede na njene dobre primere. Entitete se povezuje s kategorijo v tolikšni meri, kolikor so podobne dobrim primerom. Pogosto bo meja prototipične kategorije nejasna – zgodi se lahko, da ni jasno, ali kaka entiteta sodi v kategorijo ali ne. Poleg tega imajo prototipične kategorije notranjo zgradbo, saj nekatere entitete veljajo za bolj centralne od drugih.

Janda (2000: 8) prototipične kategorije pojasnjuje v spodnjih stavkih:

Za človeške kategorije ni tako značilno, da imajo razločevalno mejo in nimajo nobene notranje strukture, temveč bolj, da težijo k temu, da imajo razločevalno notranjo strukturo in nimajo nobenih meja. Obstoj dane kategorije je utemeljen in organiziran na podlagi prototipičnega člana, s katerim so na nek način vsi ostali člani v končni fazi povezani.

Obstaja torej nek osrednji član oz. prototipični primer kategorije, ki ga na podlagi posebne pomembnosti (prim. Janda 2000: 10) oz. reprezentativnosti prepoznavamo kot takega; ta član predstavlja center kategorije, okoli katerega se razporejajo drugi primeri, ki so v tesnejšem ali rahlejšem odnosu do njega. Bolj kot se odmikamo od centra, manj značilen je primer: bolj bomo v dilemi, ali je res del kategorije ali pa morda ni. Konkretno, na primer, so primeri nominalizacije, ki so nedvoumni: zlasti bi to lahko trdili za konkretne vrste glagolskih dogodkov, kot so materialni glagolski dogodki; na drugi strani pa so tudi primeri

bolj abstraktne narave, kjer težko zagovarjamo, da gre izključno za nominalizacijo glagolskega dogodka (npr. besede, kot sta *vojna* ali *življenje* – lahko ju razumemo kot glagolska dogodka, vendar je prav tako umestno tolmačenje kot nenominalizacijski samostalni).

S tem vprašanjem se ukvarjata tudi Ravelli (2003) in Halliday (1996), saj je koncept prototipičnih kategorij zelo uporaben v jezikoslovju, tudi v kombinaciji s sistemsko funkcijskim pogledom. Kot prototipično kategorizacijo lahko pojmujeemo tudi določanje skladnih in neskladnih oz. metaforičnih različic ubeseditve, o katerem govori Taverniers (2003: 7). K temi prototipičnih kategorij se bomo vrnili v nadaljevanju, ob razmišljanju o kategorizaciji slovenskih prevodnih ustreznice italijanskih nominalizacij.

V nadaljevanju je bil zgornji seznam (tabela 3.18) uporabljen za zbiranje primerov nominalizacij v italijanskem delu italijansko-slovenskega vzporednega korpusa, ki so bili kasneje analizirani v skladu z v nadaljevanju opisano metodologijo.

3.4 HIPOTEZA O PREVODNIH USTREZNICAH V SLOVENŠČINI

Na podlagi predhodnih opazovanj in delno tudi krajše pilotske raziskave o prevajanju italijanskih nominalizacij v slovenščino na primeru italijanskega srednješolskega učbenika *Diritto 2: Imprenditore, rapporti di impresa, società* avtorja Francesca Galgana ter slovenskega prevoda *Pravo 2: Podjetnik, podjetje, družbe*, dela prevajalke Violette Rosanda, ki jo je v svojem diplomskem delu opravila Anja Paškulin (2005), je bila hipoteza o slovenskih prevodnih ustreznice italijanskih nominalizacij, omenjena v Uvodu (1. poglavje), dopolnjena in razširjena. Pričakujemo namreč, da se v italijanskem jeziku nominalizacija pojavlja pogosteje (in to bomo skušali dokazati s pomočjo korpusne analize), zaradi česar se sistemsko pojavlja prevajalski problem, ki terja jasne strategije reševanja.

Kot prikazuje tudi Paškulin (2005: 44) v svojem diplomskem delu, lahko italijanske nominalizacije v slovenščino prevajamo na sedem različnih načinov: neposredno z nominalizacijo, z glagolsko strukturo, z uvedbo odvisnika, s prislovom, s pridevnikom, s predlogom ter z izpustom.

Za naše potrebe bomo kategorizacijo prevodnih ustreznice nekoliko razširili: na podlagi predhodnih analiz materiala ter na podlagi Hallidayevih opazovanj metaforičnih sindromov (Halliday in Matthiessen 1999: 227–296) pričakujemo, da se bodo prototipično pojavljale prevodne ustreznice naslednjih tipov (tabela 3.19.):

Tabela 3.19: Pričakovani tipi prevodnih ustreznic

1. NOMINALNE STRUKTURE
a. neposredni prevodi z nominalizacijo
b. drugačni samostalniki
2. GLAGOLSKJE STRUKTURE
a. glagol, izhajajoč iz italijanske nominalizacije (enak oz. ustrezen koren)
b. drugačen glagol
c. kopula (glagol <i>biti</i>) + pridevnik, izhajajoč iz italijanske nominalizacije (enak ali ustrezen koren)
3. PRISLOV
4. PRIDEVNIK
5. PREDLOG
6. ZAIMEK
7. IZPUST
a. upravičen izpust (ni izgube pomena)
b. neupravičen izpust (izguba pomena)

Ko govorimo o prototipičnih načinih prevajanja nominalizacij, se naslanjamo na razumevanje jezika, kot je pojmovan v kognitivnem jezikoslovju. Podobno bo treba razumeti tudi klasifikacijo slovenskih prevodnih ustreznic italijanskih kategorizacij, ki smo jo predstavili zgoraj in na podlagi katere so bili analizirani izbrani primeri iz korpusa ISPAC.

Ob koncu želimo dodati le še, da tako visoke prisotnosti glagolskih, metaforičnih prevodov nominalizacij v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu v primerjavi z neposrednimi nominalnimi prevodi, kot jo opaža Paškulin (2005) – preko 60 odstotkov z glagolom prevedenih nominalizacij –, ne pričakujemo, in sicer tako zaradi splošne težnje k pogostejši uporabi nominalizacije v slovenščini, ki jo opaža tudi Žele (1996), kot tudi na podlagi primerjave, ki jo je izvedla Plemenitaš (2004: 190) na primeru dveh besedilnih vrst (vesti in kritike) v angleškem in slovenskem jeziku: avtorica namreč ugotavlja, da se pojavljajo »nekatero podobne težnje v obeh jezikih v pogostnosti in vrstnosti nominalizacije oz. posamostaljenja glede na besedilno vrsto« ter da se v določenih okoliščinah nominalizacije pojavljajo celo pogostejše v slovenskem kot v angleškem jeziku. Avtorica (ibid.: 190), v nasprotju s Klinarjem (1996: 149), pa tudi v nasprotju s Hallidayevo teorijo o razvojnih stopnjah jezika in posledični večji oziroma manjši prisotnosti nominalizacije (prim. Halliday in Matthiessen 1999, Halliday in Martin 1993), ugotavlja, »da je težnja po posamostaljenju predvsem kulturno pogojena značilnost rabe, manj pa tipološka lastnost jezika«.

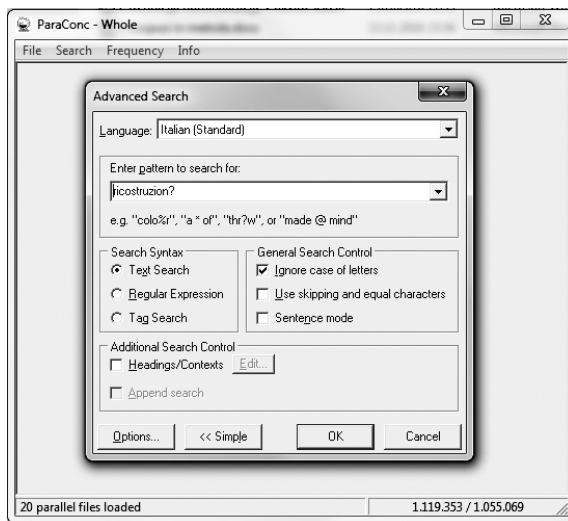
Podatki italijansko-slovenskega vzporednega korpusa bodo do določene mere lahko razjasnili odnos med pogostnostjo nominalizacije v italijanskem in slovenskem jeziku, saj korpus zajema relativno veliko število primerov različnih besedilnih vrst.

3.4.1 Zbiranje primerov iz korpusa ISPAC

Korpus ISPAC je bil predmet podrobnih analiz s pomočjo dveh že omenjenih orodij, programa WordSmith Tools, ki omogoča iskanje po besedilih ter ustvarjanje frekvenčnih list besedil v enem jeziku naenkrat (za opis programa WordSmith Tools ter primerjavo z drugimi, podobnimi programi prim. Reppen 2001 ter Ari 2006), ter programa ParaConc, ki je specifično pripravljen za iskanje po vzporednem korpusu (prim. Barlow 1995a, 1995b ter 1996 za podrobnosti o ParaConcu).

Analiza je potekala na osnovi izvlečka primerov nominalizacij, izbranih na način, prikazan v razdelku 3.3.1. S pomočjo omenjenih programov ParaConc in WordSmith Tools smo na podlagi seznama nominalizacij, predstavljenega v tabeli 3.18, zbrali vse primere, v katerih se pojavljajo nominalizacije iz omenjene tabele.

Za zgled si oglejmo sliki 3.3 in 3.4, kjer je prikazan tipičen primer iskalnih pogojev ter dobljenih rezultatov. Slika 3.3 prikazuje ParaConcovo okno za iskanje z vstavljenim iskalnim pogojem za nominalizacijo *ricostruzion?*, pri čemer je vprašaj ('?') uporabljen kot nadomestni znak za kateri koli simbol in v praksi omogoča iskanje edninske oblike (*ricostruzione*) ter množinske oblike (*ricostruzioni*) hkrati.

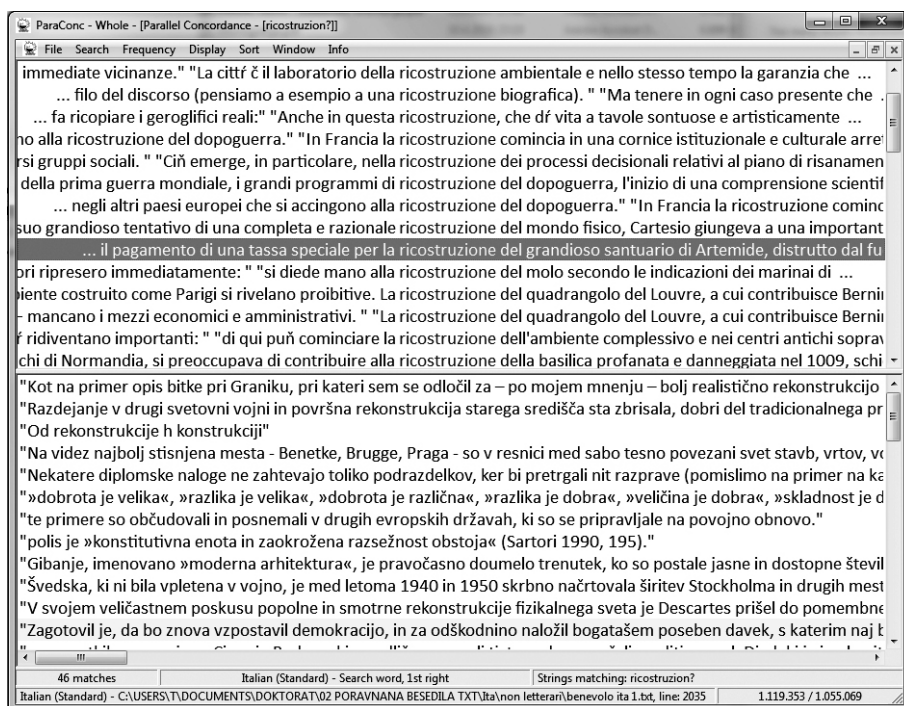

Slika 3.3: Okno za vstavljanje iskalnih pogojev programa ParaConc s pogojem 'ricostruzion?'

Druga slika (3.4) prikazuje rezultate, dobljene z navedenim iskalnim pogojem. V zgornjem delu okna so v obliki KWIC⁶⁸ navedeni vsi primeri, ko se beseda *ricostru-*

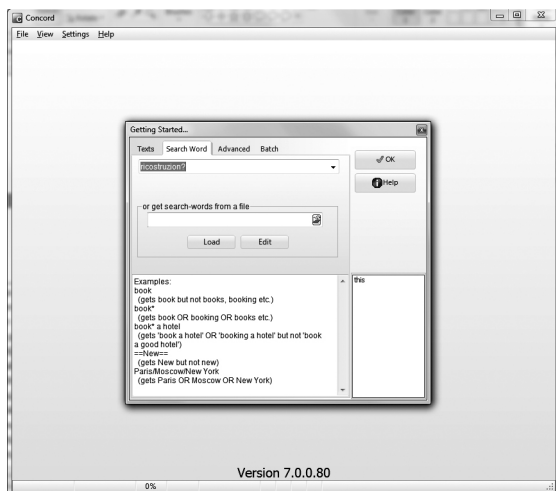
⁶⁸ Key Word in Context – ključna beseda s sobesedilom; prim. Baker (1995: 226–227).

zione (in tudi množinska oblika *ricostruzioni*) pojavi v italijanskem delu italijansko-slovenskega vzporednega korpusa, v spodnjem delu okna, pod razdelitveno črto, pa so navedeni ustrezni slovenski stavki, kot so bili poravnani v pripravljalnih fazah gradnje korpusa. Za lažje opazovanje okolja, v katerem se ključna beseda nahaja, program omogoča razvrstitev primerov po prvi ali drugi besedi levo ali desno od ključne besede. V našem primeru se pogoj *ricostruzion?* pojavi 46-krat, izbrana pa je bila abecedna razvrstitev po prvi besedi desno od ključne besede.

Slika 3.4: Rezultati iskanega pogoja *ricostruzion?* v programu ParaConc

Ob tem je treba pripomniti, da je iskanje po poravnanih besedilih s programom ParaConc omejeno z dejstvom, da je vezan na natančno določeno zaporedje znakov in ne prepozna navednic (», «) ali opuščajev (') in podobnih znakov kot posebnih znakov, ki niso del besede, temveč jih razume kot navadne črke, zaradi česar pri danem iskalnem pogoju ne zazna besed, ki imajo pred ali za sabo navednice (*ricostruzione*) oz. člen z opuščajem (*l'ascolto*). Predvidevanje, kateri dodatni znaki so se pojavili pred ali po iskani besedi, ne bi bilo nujno dosledno in bi tako lahko izpustili nezanemarljivo količino primerov, zato je bil za primerjavo in zbiranje podatkov o številu posameznih primerov uporabljen tudi drugi omejeni program za iskanje po besedilih, in sicer WordSmith Tools.

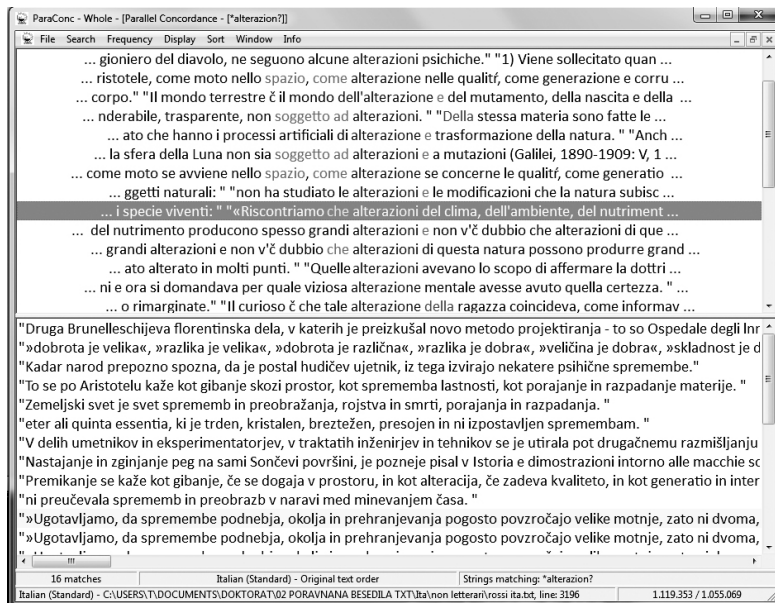

Slika 3.5: Nastavitve za iskanje v orodju Concord programa WordSmith Tools

Slika 3.5 prikazuje iskalno okno orodja Concorde programa WordSmith Tools, v katero je bil vpisan enak pogoj kot prej (prim. slike 3.3 in 3.4). Slika 3.6 in 3.7 pa prikazujeta rezultate, dobljene z navedenim iskalnim pogojem pred (slika 3.6) in po sortiranju (slika 3.7) glede na iskano besedo (na sliki 3.7 označeno z rdečo ter predstavljeno v obliki KWIC, omenjeni prej) ter na prvo besedo desno od iskane besede (označeno z modro). Poleg sobesedila se v rezultatih pojavlja skrajno desno tudi podatek o datoteki (in torej knjižnem delu), iz katerega izhaja posamezen primer.

N	Concordance	Set	Tag	Word #	Set Sent Para First Word Next Sent	File	Date	%
1	da sprazzi di allegria. "Ma, nella ricostruzione di una passione che lui	115.05.10.	5	0 11:	0 11:casati modigi 2006.jan.08 (	97%		
2	del Granco, per cui ho preferito la ricostruzione a mio avviso più	114.4/6.8.17	0 11:	0 11:manfredi ita 2006.jan.25 (	100%			
3	a determinarsi attorno a loro. "La ricostruzione topografica, tattica e	114.5/6.8.4	0 11:	0 11:manfredi ita 2006.jan.25 (	100%			
4	immediatamente: "si diede mano alla ricostruzione del molo secondo le	101.3/6.1.12	0 10:	0 10:manfredi ita 2006.jan.25 (	88%			
5	di una tassa speciale per la ricostruzione del grandioso santuario di	18.85/1.1.40	0 18:	0 18:manfredi ita 2006.jan.25 (	16%			
6	facevano i suoi carpentieri intesi alla ricostruzione delle macchine. "	46.18/2.6.33	0 46:	0 46:manfredi ita 2006.jan.25 (	40%			
7	condizioni proprie si offrono durante la ricostruzione materiale e morale dei	53.71/1.5.44	0 53:	0 53:benevolo ita 2006.okt.02 (	89%			
8	paesi europei che si accingono alla ricostruzione del dopoguerra. "In	54.61/1.5.51	0 54:	0 54:benevolo ita 2006.okt.02 (	91%			
9	mezzi economici e amministrativi. "La ricostruzione del quadrangolo del	37.41/1.1.4	0 37:	0 37:benevolo ita 2006.okt.02 (	62%			
10	guerra mondiale, i grandi programmi di ricostruzione del dopoguerra, l'inizio di	52.88/1.5.52	0 52:	0 52:benevolo ita 2006.okt.02 (	88%			
11	del dopoguerra. "In Francia la ricostruzione comincia in una cornice	54.61/1.5.5	0 54:	0 54:benevolo ita 2006.okt.02 (	91%			
12	importanti. "di qui pufi cominciare la ricostruzione dell'ambiente complessivo	57.11/1.6.56	0 57:	0 57:benevolo ita 2006.okt.02 (	95%			
13	vicinanza. "La città è il laboratorio della ricostruzione ambientale e nello stesso	57.18/1.6.8	0 57:	0 57:benevolo ita 2006.okt.02 (	95%			
14	nella seconda guerra mondiale, "la ricostruzione parte in sordina, senza	54.84/1.5.19	0 54:	0 54:benevolo ita 2006.okt.02 (	91%			
15	rende presto obsoleta la prima fase di ricostruzione e imnesca una	54.93/1.5.13	0 54:	0 54:benevolo ita 2006.okt.02 (	91%			
16	della seconda guerra mondiale e la ricostruzione affrettata del centro antico	20.15/58.11	0 20:	0 20:benevolo ita 2006.okt.02 (	33%			
17	guerra mondiale, il palazzo di Parte Guella, le ricostruzioni delle chiese di S. Lorenzo	22.09/63.9	0 22:	0 22:benevolo ita 2006.okt.02 (	37%			
18	ha sollecitato, in diverse epoche, la ricostruzione letteraria o scientifica	855.20.72	0 85:	0 85:benevolo ita 2006.okt.02 (	1%			
19	la scena urbana anche prima della loro ricostruzione sotto Giustiniano. "In	3.458.11.26	0 3.4:	0 3.4:benevolo ita 2006.okt.02 (	6%			
20	a R o m a e collabora al programma di ricostruzione edilizia e urbanistica	24.53/70.20	0 24:	0 24:benevolo ita 2006.okt.02 (	41%			
21	, la plaza mayor di Madrid (1617), la ricostruzione di Lerma (1694), la	33.74/99.46	0 33:	0 33:benevolo ita 2006.okt.02 (	56%			
22	come Parigi si rivelano proibitive. La ricostruzione del quadrangolo del	37.36/1.1.3	0 37:	0 37:benevolo ita 2006.okt.02 (	62%			
23	corpo gotico verso il molo, e anche la ricostruzione dopo l'incendio del 1577	25.21/72.30	0 25:	0 25:benevolo ita 2006.okt.02 (	42%			
24	(fig. 46). "46) "La distruzione e ricostruzione delle due capitali anticipa	29.87/86.7	0 29:	0 29:benevolo ita 2006.okt.02 (	49%			
25	a quanti si fossero impegnati nella ricostruzione di Tarragona per fame un	30.02/71.24	0 30:	0 30:cardini ita 1.2006.okt.02 (	31%			
26	, si preoccupava di contribuire alla ricostruzione della basilica profanata e	25.25/61.18	0 25:	0 25:cardini ita 1.2006.okt.02 (	26%			
27	di Schmitter 1986, 65), merite la ricostruzione delle istituzioni politiche	22.49/70.32	0 22:	0 22:della porta ita 2006.jan.18 (	26%			
28	genetica di Lipson e Rokkan con la ricostruzione storica dell'emergere dei	49.59/1.6.16	0 49:	0 49:della porta ita 2006.jan.18 (	59%			
29	" "Ciri emerge, in particolare, nella ricostruzione dei processi decisionali	5.433.17.8	0 5.4:	0 5.4:della porta ita 2006.jan.18 (	6%			
30	del suffragio universale. "Nella ricostruzione di Bendix [1964, 95],	17.01/54.4	0 17:	0 17:della porta ita 2006.jan.18 (	20%			
31	di una osservazione diretta, sulla ricostruzione di Kircher, e pur	45.24/1.3.20	0 45:	0 45:eco lingua ita 2006.jan.23 (	45%			
32	i gerofili reali. "Anche in questa ricostruzione, che di vita a tavole	45.19/1.3.28	0 45:	0 45:eco lingua ita 2006.jan.23 (	45%			
33	"emeravolose machine", questi tratti di ricostruzione tecnologica aumentano. "	98.07/2.5.19	0 98:	0 98:eco lingua ita 2006.jan.23 (	98%			

Slika 3.6: Rezultati iskanja v orodju Concord programa WordSmith Tools pred sortiranjem

Slika 3.9: Rezultati iskanega pogoja *alterazion? v programu Paraconc

Pri rezultatih iskanja so, kot je predhodno prikazano, na zgornjem delu zaslona navedeni najdeni stavki, ki vsebujejo izbrano besedo, urejeni po izbrani besedi (označeni z rdečo) in prvi besedi levo od nje, na spodnjem delu zaslona pa so prikazani ustrezni slovenski stavki.⁶⁹

Na podoben način smo preverili tudi ostalih 108 nominalizacij iz tabele 3.18 in tako pridobili dokaj obsežen vzorec pojavitev nominalizacij v vzporednem korpusu za kvalitativno opazovanje prevedljivosti italijanskih nominalizacij v slovenščino. Rezultati te analize bodo prikazani v 5. poglavju, v nadaljevanju pa je predstavljen primer analize posameznih tipov prevodnih ustreznih zajetih pojavitev nominalizacij iz korpusa ISPAC.

3.4.1.1 Analiza prevodnih ustreznih korpusa ISPAC

V nadaljevanju so bili primeri nominalizacij, zbrani po omenjeni metodi, ročno pregledani z ozirom na tipologijo prevodnih ustreznih, povzeto v tabeli 3.19, v skladu s katero kot prevode italijanskih nominalizacij pričakujemo:

⁶⁹ Včasih kateri od izvirnih stavkov nima ustreznega prevoda (v ustrezni vrstici je le „“), in sicer zato, ker je prevajalec dani stavek izpustil (v zvezi s to težavo prim. 5. poglavje).

- 1) nominalne strukture,
- 2) glagolske strukture,
- 3) prislove,
- 4) pridevnike,
- 5) predloge,
- 6) zaimke,
- 7) izpuste.

V tabeli 3.20 je prikazan primer take analize na podlagi nominalizacije *ricostruzione*: na levi strani se pojavljajo vsi italijanski stavki, v katerih se beseda pojavlja v korpusu ISPAC, na sredini so ustrezni prevodi, v tretjem stolpcu so oznake tipa prevodne ustreznice, v zadnjem pa oznake dela, iz katerega primer izhaja.⁷⁰

Tabela 3.20: Primer analize prevodnih ustreznic iz korpusa ISPAC

... si diede mano alla ricostruzione del molo ...	... so začeli graditi pomol ...	V	LM
... carpentieri intenti alla ricostruzione delle macchine ...	... tesarji, ki so gradili nove stroje ...	V	LM
... contribuire alla ricostruzione della basilica profanata ...	... ukvarjalo s prenovo [...] onečaščene [...] bazilike ...	N	NC
... si accingono alla ricostruzione del dopoguerra ...	... ki so se pripravljale na povojno obnovo ...	N	NBEN
Dalla ricostruzione alla costruzione ...	... od rekonstrukcije h konstrukciji ...	N	NVA
La città è il laboratorio della ricostruzione ambientale ...	Mesto je laboratorij prenavljanja okolja ...	N	NBEN
... non assume più la forma della ricostruzione storica ...	... nima več oblike [...] zgodovinske rekonstrukcije ...	N	NEL
... questi tratti di ricostruzione tecnologica aumentano ...	... je [...] potez tehnoloških novosti vedno več ...	N - drugačen	NEL
... i grandi programmi di ricostruzione del dopoguerra ...	... obsežni programi povojne obnove ...	N	NBEN
... la prima fase di ricostruzione ...	... se je prva faza prenove ...	N	NBEN
... collabora al programma di ricostruzione edilizia ...	... sodeloval v programu gradbene [...] prenove ...	N	NBEN

⁷⁰ Legenda krajsjav za posamezna dela je podana v Prilogi 7. Poleg podatka o avtorju prva črka vsake krajsave pove, ali je delo del leposlovnega ali neleposlovnega podkorpusa.

La distruzione e ricostruzione delle due capitali ...	Uničenje in obnavljanje obeh prestolnic ...	N	NBEN
L'analisi non è ricostruzione di una verità originaria ...	... analiza ni rekonstrukcija neke prvobitne resnice ...	N	NVA
La ricostruzione topografica, tattica e strategica ...	... pri topografski, taktični in strateški rekonstrukciji ...	N	LM
La ricostruzione del quadrangolo del Louvre ...	Rekonstrukcija louvrskega četverokotnika ...	N	NBEN
... il pagamento di una tassa speciale per la ricostruzione ...	... naložil [...] davek, s katerim naj bi obnovili ...	V	LM
... per la ricostruzione della verità sui campi ...	... za rekonstrukcijo resnice o taboriščih ...	N	NL
... per cui ho preferito la ricostruzione [...] più realistica ...	... pri katerem sem se odločil za [...] bolj realistično rekonstrukcijo ...	N	LM
La ricostruzione di lingue postulate come originarie ...	Obnovitev jezikov, ki so domnevno izvorni ...	N	NEL
... e la ricostruzione affrettata del centro antico ...	... in površna rekonstrukcija starega središča ...	N	NBEN
... ha sollecitato [...] la ricostruzione letteraria o scientifica ...	... spodbudil literarno ali znanstveno rekonstrukcijo ...	N	NBEN
In Francia la ricostruzione comincia ...	V Franciji se je obnova začela ...	N	NBEN
... con la ricostruzione storica dell'emergere dei diversi tipi ...	... z zgodovinsko rekonstrukcijo nastajanja posameznih tipov ...	N	NDP
... e anche la ricostruzione dopo l'incendio del 1577 ...	... tudi prenova po požaru leta 1577 ...	N	NBEN
... mentre la ricostruzione delle istituzioni politiche ...	... obdobje obnavljanja institucij pa ...	(dod. N +) N	NDP
... di qui può cominciare la ricostruzione dell'ambiente complessivo ...	... od tod se lahko začne celostna prenova okolja ...	N	NBEN
... la ricostruzione di Lerma (1604) ...	... obnova Lerme (1604) ...	N	NBEN
... durante la ricostruzione materiale e morale ...	... med materialno in moralno prenovo ...	N	NBEN
... la ricostruzione parte in sordina ...	... obnova se je začela na tiho ...	N	NBEN

... anche prima della loro ricostruzione sotto Giustiniano ...	... še preden so jih pod Justinijanom prenovili ...	V	NBEN
Ma, nella ricostruzione di una passione ...	[ni prevoda]	0 – ni prev.	LCM
... emerge [...] nella ricostruzione dei processi decisionali ...	... se še posebej razkrije v razčlenjanju tistih procesov odločanja ...	N - drugačen	NDP
Nella ricostruzione di Bendix ...	v Bendixovi rekonstrukciji ...	N	NDP
... quanti si fossero impegnati nella ricostruzione di Tarragona ...	... tistim, ki so se lotili obnove Taragone ...	N	NC
Questa ricostruzione è tanto più vera ...	Ta rekonstrukcija je toliko bolj prava ...	N	NR
... tentativo di una completa e razionale ricostruzione del mondo fisico ...	... poskusu popolne in smotrne rekonstrukcije fizikalnega sveta ...	N	NR
... e di conseguenza la sua ricostruzione è totalmente erranea ...	... zato je njegova rekonstrukcija popolnoma napačna ...	N	NEL
... sulla ricostruzione di Kircher ...	... na podlagi Kircherjeve rekonstrukcije ...	N	NEL
... pensiamo a esempio a una ricostruzione biografica ...	... pomislimo na primer na kako biografsko rekonstrukcijo ...	N	NET
... nella pagina a fronte si vede una ricostruzione parziale delle tavole ...	... sl. 11.1 prikazuje delno rekonstrukcijo razpredelnic ...	N	NEL
... devo fare un certo lavoro di ricostruzione ...	... moram stvar nekoliko rekonstruirati ...	V	NET
Anche in questa ricostruzione [...] si inseriscono innumerevoli elementi...	Tudi v te rekonstrukcije [...] so se vrinili številni domišljjijski elementi...	N	NEL
... le ricostruzioni delle chiese di S. Lorenzo ...	... na novo zgrajeni cerkvi San Lorenzo ...	V - particip	NBEN
A commento di queste ricostruzioni del passato ...	Ob teh rekonstrukcijah preteklosti ...	N	NL
Kircher non lavora però su ricostruzioni fantasiose degli animali ...	Vendar svojega dela ni utemeljil na domišljjijskih rekonstrukcijah živali ...	N	NEL

4 Primerjava pogostnosti nominalizacije v slovenščini in italijanščini

Eno od osnovnih vprašanj, na katero želimo v pričujočem delu odgovoriti, zadeva pogostnost nominalizacije v italijanskem in slovenskem jeziku. V ta namen smo preverili, kako so obdelane nominalizacije v italijanskem slovarju **Zingarelli**⁷¹ in v **Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ)** ter katere so najpogostejše uporabljene besedotvorne pripone pri tvorjenju nominalizacij. V nadaljevanju je prikazana pogostnost nominalizacij v korpusih La Repubblica in FIDA (predstavljenih v 3. poglavju) ter v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC.

4.1 ZASTOPANOST NOMINALIZACIJ V SLOVARJIH SSKJ IN ZINGARELLI

V začetni fazi smo preverili število in tip nominalizacij v slovarjih *Zingarelli* za italijanščino ter *SSKJ* za slovenščino. Tabeli 4.1 in 4.2 prikazujeta tipe nominalizacijskih pripon, ki jih najdemo v posameznih slovarjih ter njihove absolutne pojavitve v celotnem slovarju.

Tabela 4.1: Pogostnost nominalizacijskih besedotvornih pripon v Zingarelliju

Besedotvorna pripona	Absolutno število pojavitvev	Delež vseh pojavitev (v %)
-mento	653	33,21
-zione	571	29,04
-ura	160	8,14
-ata	103	5,24
-io/ìo	77	3,92
-sione	48	2,44
-ato	21	1,07
-enza	19	0,97
-ore	15	0,76
-ita	13	0,66
-aggio	12	0,61
-ere	12	0,61
-eggio	10	0,51
-tà	10	0,51
-anza	9	0,46
-ito	8	0,41
-uta	8	0,41
-sta	7	0,35
-are	6	0,31
-ire	4	0,2
drugo	200	10,17

⁷¹ Na italijanskem tržišču je na voljo več dobrih enojezičnih slovarjev; izbran je bil eden obsežnejših in najbolj prodajanih, ki je na voljo tako v knjižni kot v elektronski obliki, na plošči CD-ROM.

Tabela 4.2: Pogostnost nominalizacijskih besedotvornih pripon v SSKJ

Besedotvorna pripona	Absolutno število pojavitev	Delež vseh pojavitev (v %)
-anje	2828	53,93
-enje	866	16,51
-tev	634	12,09
-cija	164	3,13
-tje	119	2,27
-ava	70	1,34
-ba	54	1,03
-ek	39	0,74
-ja	30	0,57
-is	17	0,32
-ilo	12	0,23
-aj	6	0,11
-ra	11	0,21
-isk	8	0,15
-eza	5	0,1
drugo	381	7,27

Iz analize sledi, da sta v italijanščini za tvorbo nominalizacij najpogosteje uporabljeni besedotvorni priponi *-mento* in *-zione*; ostale pripone skupaj ne dosegajo števila pojavitev ene same izmed omenjenih dveh. Med besedotvorne pripone so vključene tudi glagolske *-are*, *-ere* in *-ire*, vendar le v primerih, ko so v Zingarelliju tako tvorjene besede označene kot samostalniki in definirane kot nominalizacije. Poleg nominalizacij, tvorjenih z besedotvornimi priponami, omenjenimi v tabeli 4.1, je v Zingarelliju prisotnih kar precej (207) primerov nominalizacij, tvorjenih z ničto končnico ali v skladu z veliko manj produktivnimi vzorci (npr. *-etto*, ki se sicer pojavi šestkrat, *concetto*, *getto*, *riassetto*, *rigetto*, *rispetto*, *traghetto*, vendar ga v slovnicaх tradicionalno ne navajajo kot ene od izglagolskih samostalniških besedotvornih pripon, saj so tovrstne besede prevzete že kot nominalizacije iz latinščine).

V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* je stanje še bolj ekstremno: velika večina nominalizacij je tvorjenih z besedotvorno pripono *-anje*, zatem pa nastopita v mnogo manjši meri priponi *-enje* in *-tev*. Tudi v slovenskem jeziku je veliko primerov nominalizacij, pri katerih ni uporabljena nobena specifična pripona (oziroma pripona Ø, kot pri *hoja*, *tek*, ali redko uporabljene besedotvorne pripone, kot na primer *-ec* – *padec*, *udarec* – ali *-esk* – *raztresk*, *tlesk*, *tresk*)⁷². Zanimivo je tudi dejstvo, da je kljub večjemu splošnemu številu vključenih gesel v Zingarelliju (134.000 v primerjavi s približno 93.000 gesli iz SSKJ) Slovar slovenskega knjižnega jezika tisti, ki ponuja več primerov nominalizacij (5.244 proti 1.966 iz Zingarellija).

72 Zanimivo predstavitev »izglagolskih samostalnikov«, kot jih sama imenuje, ponuja Vidovič Muha (1988), ki se sicer ukvarja podrobneje z zloženkami, delno pa tudi z izpeljankami. Avtorica poudarja, da so besedotvorne pripone pri zloženkah sicer večinoma enake kot pri izpeljankah, čeprav se v celoti ne prekrivajo pri teh dveh oblikah tvorjenk (ibid.: 73).

Tabela 4.3: Število besed in število nominalizacij v Zingarelliju in SSKJ

	Število gesel	Število nominalizacij
<i>Zingarelli</i>	134.000	1.966
<i>SSKJ</i>	93.154	5.244

Razlogov za tako veliko razliko med številom nominalizacij v obeh slovarjih je lahko več. Prvi razlog ni povezan s samima jezikoma, temveč je tehnične narave: nominalizacije v slovarjih niso posebej označene, zato je mogoče, da je pri zajemanju prišlo do izpusta določenih besed.⁷³ Drugi dejavnik, ki vpliva na veliko število nominalizacij v SSKJ, je bolj vezan na jezikovne značilnosti slovenščine: v slovenščini kar pogosto tvorimo besede (v našem primeru nominalizacije), ki imajo praktično enak pomen, vendar je uporabljena rahlo različna predpona (fonološka različica tipa *spodbujanje* in *vzpodbujanje*); poleg tega poznamo veliko primerov, ko v jeziku obstajata besedi, ki sta v večini sobesedil sinonimni, a od katerih je ena slovanskega izvora, druga pa grškega ali latinskega izvora (npr. *reakcija* in *odziv*), ali tudi primere, kjer sta iz istega korena (slovanskega ali grško-latinskega) bili izpeljani dve besedi, ena s slovansko, ena z grško-latinsko besedotvorno pripono, in je njihov pomen prav tako sinonimen (npr. *reakcija* in *reagiranje*). Zaradi vseh teh možnosti je število nominalizacij v SSKJ večje, kot bi pričakovali.

4.2 ZASTOPANOST NOMINALIZACIJE V ITALIJANSKEM KORPUSU LA REPUBBLICA IN V SLOVENSKEM KORPUSU FIDA

V nadaljevanju smo preverili pogostnost nominalizacij v dveh korpusih, o katerih je bil govor v 3. poglavju, La Repubblica in FIDA.

Iz opisa, ki je bil podan, lahko razberemo, da korpusa nista primerljiva na mnogih ravneh. Kar zadeva velikost, na primer, korpus La Repubblica obsega 380 milijonov besed, medtem ko korpus FIDA obsega 100 milijonov besed, malo več kot četrtno prvega. Vendar količinska razlika ne bi smela bistveno vplivati na rezultate analize, saj ne raziskujemo absolutnega števila pojavitev nominalizacij niti ne specifičnih

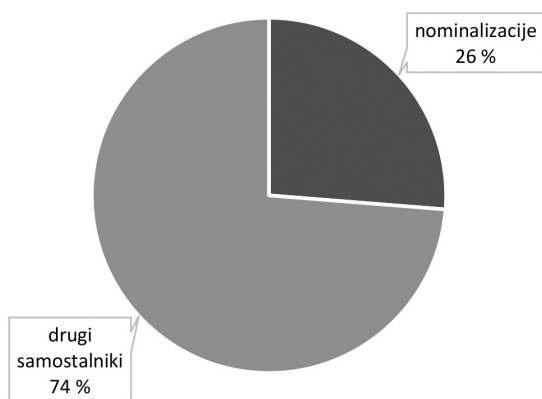
⁷³ V SSKJ so sicer večinoma jasno označeni glagolniki (toda ne vedno dosledno: beseda *vzpodbujanje*, na primer, ni definirana kot glagolnik, temveč samo s sopomenko *spodbujanje*, ki pa je definirana kot glagolnik), vendar vse nominalizacije niso kategorizirane kot glagolniki, saj nimajo 'tipičnih' glagolniških pripov, ki jih navaja na primer Toporišič (1991: 127–128) oz. o katerih govori Vidovič Muha (1988) v sklopu svoje teorije o zloženkah, temveč so upoštevani kot 'navadni' samostalniki: taka je na primer beseda *gib*, ki je definirana kot '*premik (dela) telesa iz enega položaja v drugega*', iz česar je zelo težko avtomatsko sklepati, da pravzaprav gre za nominalizacijo. Sicer pa je na splošno razlikovanje med navadnimi samostalniki in nominalizacijami težavno, o čemer je več govora v 3. poglavju.

V italijanskem slovarju Zingarelli je stanje še bolj zapleteno. Najbolj tipični formulaciji, po katerih lahko prepoznamo nominalizacije, sta 'il + glagol', kot na primer za nominalizacijo *arrostire*: *l'arrostire, il venire arrostito*, in 'atto del + glagol', kot pri nominalizaciji *movimento*: *atto del muovere o del muoversi*. Verjetno pa je, da tudi tukaj niso zajeti čisto vsi primeri nominalizacij.

primerov, temveč predvsem prisotnost nominalizacije na splošno in njihovo pogostnost. V ta namen smo pripravili seznama vseh v korpusih prisotnih samostalnikov, razvrščenih po pogostnosti. Iz teh seznamov smo izbrali prvih 5.000 najpogostejših samostalnikov in v tem primerljivem vzorcu iskali nominalizacije.⁷⁴

Po drugi strani sta tudi po sestavi korpusa precej različna: v tem pogledu je korpus FIDA veliko bolj uravnotežen. Kot smo videli, je sestavljen iz raznovrstnih besedilnih tipov in medijev (leposlovnih in neleposlovnih). Korpus La Repubblica je nasprotno omejen na en sam vir, časnik *La Repubblica*. V 2. poglavju smo omenili, da v skladu s strokovno literaturo tip besedil v korpusu vpliva na prisotnost in pogostnost nominalizacij, saj je v določenih besedilnih tipih (znanstvenih ali uradovnih besedilih, na primer) pogostnost nominalizacije navadno precej večja. To pa pomeni, da korpus La Repubblica le delno odseva resnično stanje v italijanskem jeziku, kar zadeva nominalizacijo, kajti omejen je na en sam tip besedil, in sicer neleposlovna, nespecialistična besedila, oziroma časopisne članke; upoštevati pa moramo tudi (prim. 3. poglavje), da sodijo članki, zbrani v korpusu, na različna področja in so njihov stil oz. njihove vrstno-zvrstne značilnosti lahko precej raznoliki, tako da se pogosto zlivajo z drugimi besedilnimi tipi (leposlovno prozo, poljudnoznanstvenimi besedili itd.), zaradi česar je korpus bogatejši, kot se zdi na prvi pogled. V nadaljevanju sledi predstavitev rezultatov analiz o pogostnosti nominalizacij med prvimi 5.000 najpogostejšimi samostalniki v obeh korpusih.

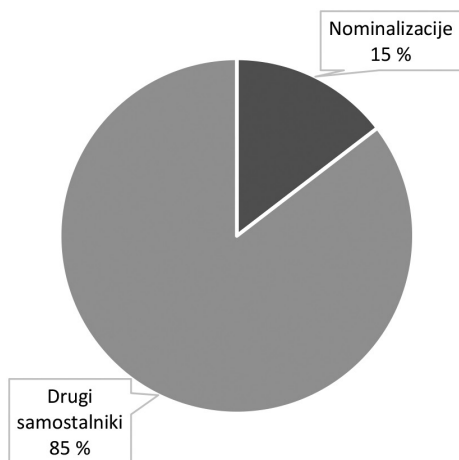
V korpusu La Repubblica je v zajetem vzorcu najpogostejših samostalnikov prisotnih kar 26 % nominalizacij (prim. sliko 4.1), torej več kot četrtina, kar nedvomno priča o pogostnosti nominalizacije tako v samem korpusu kot verjetno tudi v italijanskem jeziku sploh.

Slika 4.1: Pogostnost nominalizacij med 5000 najpogostejšimi samostalniki v korpusu La Repubblica

⁷⁴ Gl. prilogi 4 in 5.

V korpusu FIDA je število nominalizacij v enakem vzorcu bistveno manjše: zaslediti je le 15 % nominalizacij,⁷⁵ kar nakazuje, da je njihova pogostnost v tem korpusu precej nižja kot v korpusu La Repubblica. Poleg tega je FIDA referenčni korpus in naj bi realistično odseval dogajanje v slovenskem jeziku, kar pomeni, da lahko sklepamo o relativno nizki pogostnosti nominalizacije v slovenskem jeziku, nižji kot v italijanskem jeziku. V 6. poglavju se bomo veliko natančneje posvetili analizi prisotnosti nominalizacij v slovenščini na splošno, a če sodimo po pogostnosti v teh dveh korpusih, je torej med najpogostejše uporabljenimi samostalniki v italijanskem jeziku preko 70 % nominalizacij več kot med najpogostejšimi samostalniki v slovenskem jeziku.

Slika 4.2: Pogostnost nominalizacij med 5000 najpogostejšimi samostalniki v korpusu FIDA

Preverili smo tudi, katere besedotvorne pripone so najpogostejše uporabljene v obeh prej omenjenih vzorcih. Tabela 4.4 prikazuje podrobne podatke o pogostnosti pripon v korpusu La Repubblica (tako absolutni pojavitvi kot deležu glede na število vseh nominalizacij). Najpogostejše se pojavlja besedotvorna pripona *-zione* (29 %), veliko manj pogoste pa so ostale pripone. Veliko (28 %) je tudi primerov, ko uporabljene nominalizacije niso morfološko izpeljane iz glagola z navedenimi besedotvornimi priponami (na primer *accordo*, *ordine*, *ricerca* ipd.).

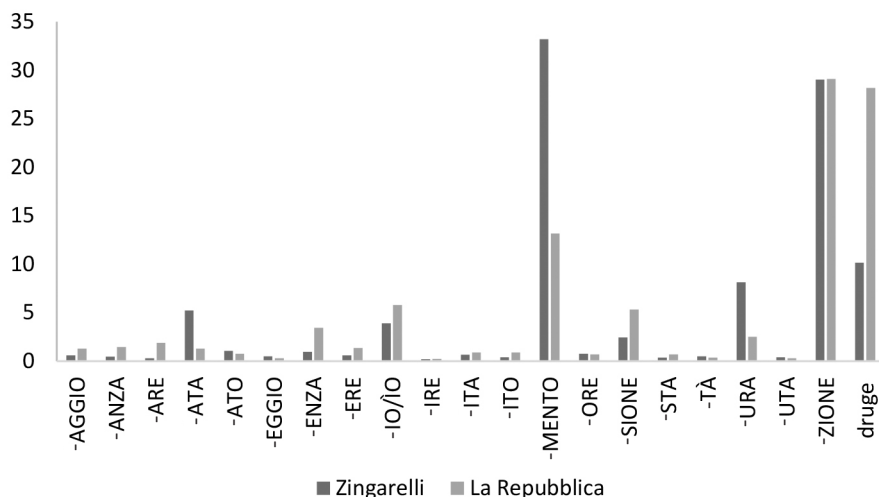
⁷⁵ Gl. prilogo 4.

Tabela 4.4: Pogostnost nominalizacijskih besedotvornih pripon v prvih 5.000 samostalnikih iz korpusa La Repubblica

Besedotvorna pripona	Absolutno število pojavitev	Delež vseh pojavitev (v %)
-zione	382	29,09
-mento	173	13,18
-io/lo	76	5,79
-sione	70	5,33
-enza	45	3,43
-ura	33	2,51
-are	25	1,9
-anza	19	1,45
-ere	18	1,37
-ata	17	1,29
-aggio	17	1,29
-ato	12	0,91
-ita	12	0,91
-ito	12	0,91
-ore	9	0,69
-sta	9	0,69
-tà	5	0,38
-eggio	4	0,3
-uta	4	0,3
-ire	3	0,23
ostalo	368	28,03

Te podatke primerjajmo s pogostnostjo besedotvornih pripon v slovarju Zingarelli: slika 4.3 povzema prisotnost posameznih pripon v korpusu La Repubblica ter v Zingarelliju (pogostnost je izražena kot delež vseh nominalizacij). Kot vidimo, se tvornost (pogostnost pri tvorjenju nominalizacij v besedotvornem smislu) in pogostnost v korpusu ne ujemata skoraj v nobenem pogledu in predvidevamo, da med njima ni medsebojne odvisnosti. Besedotvorna pripona -mento, ki je po podatkih, izluščenih iz slovarja Zingarelli, najpogosteje uporabljena za tvorjenje nominalizacij (kar 33 % vseh nominalizacij v slovarju je izpeljanih s to pripono), se v analiziranem vzorcu korpusa pojavlja veliko manj pogosto (13 % vseh nominalizacij v vzorcu). Druga najpogosteje uporabljena besedotvorna pripona v Zingarelliju, in sicer -zione, je približno enako pogosto tudi v korpusu La Repubblica (29 %), le da je to najpogosteje uporabljena besedotvorna pripona v tem korpusu. Precej višji je v korpusu La Repubblica tudi odstotek nominalizacij, ki niso tvorjene z nobeno od navedenih pripon oz. so tvorjene s pripono Ø (okrog 28 %, medtem ko je takih nominalizacij v Zingarelliju le okrog 10 %). Večje razlike opazimo še pri priponah -ata in -ura, kjer je pogostnost veliko večja v slovarju Zingarelli,

ter pri priponah -enza, -io/io, -sione in drugih, ki se v korpusu pojavljajo veliko bolj pogosto, kot bi lahko pričakovali glede na njihovo tvornost. Sklepamo torej lahko, da, kot smo predvidevali, med tvornostjo pripon in njihovo pogostnostjo v dejanski rabi jezika ni neposredne povezave.

Slika 4.3: Primerjava pogostnosti nominalizacijskih besedotvornih pripon v Zingarelliju in korpusu La Repubblica (v odstotkih)

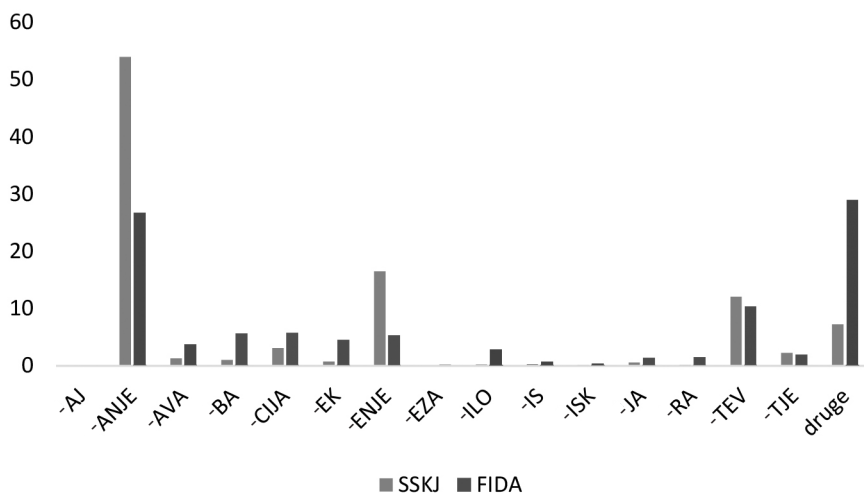
Sedaj si oglejmo še pogostnost slovenskih nominalizacijskih besedotvornih pripon, kot jo izkazuje pregledani vzorec najpogostejših samostalnikov v korpusu FIDA, ki je prikazan v tabeli 4.5 (v katerem so navedene tako absolutne pojavitve posameznih pripon kot tudi njihov delež glede na vse prisotne nominalizacije). Tako kot v korpusu La Repubblica, se tudi v korpusu FIDA precej pogosto pojavljajo nominalizacije, ki niso izpeljane z analiziranimi besedotvornimi priponami: takih je 29 %, med njimi pa najdemo primere, kot so *razvoj*, *igra*, *pomoč*, *nastop* ipd. Najpogostejše uporabljena besedotvorna pripona je -anje (27 %), sledi pripona -tev (10 %), -cija, -ba, -enje, -ek, -ava in druge pa so uporabljene bistveno redkeje.

Tabela 4.5: Pogostnost nominalizacijskih besedotvornih pripon v prvih 5.000 samostalnikih iz korpusa FIDA

Besedotvorna pripona	Absolutno število pojavitev	Delež vseh pojavitev (v %)
-anje	195	26,71
-tev	76	10,41
-cija	42	5,75
-ba	41	5,62
-enje	39	5,34
-ek	33	4,52

-ava	27	3,7
-ilo	21	2,88
-tje	14	1,92
-ra	11	1,51
-ja	10	1,37
-is	5	0,68
-isk	3	0,41
-eza	2	0,27
ostale	211	28,9

Primerjajmo še tvornost in pogostnost slovenskih besedotvornih pripon, kot smo naredili za italijanske: slika 4.4 povzema podatke za SSKJ ter podatke, izhajajoče iz korpusa FIDA. Če izvzamemo tiste nominalizacije, ki niso tvorjene z navedenimi priponami in ki se izrazito pogosto pojavljajo v korpusu FIDA, je tako s tvornega vidika kot z vidika pogostnosti najpogostejša besedotvorna pripona -anje. Sicer je ta pripona v SSKJ veliko pogostejša od vseh ostalih (preko 53 % vseh nominalizacij v SSKJ je tvorjenih s to pripono), prav tako pa je najpogostejše uporabljena v korpusu FIDA (26 %). Pripona -enje, ki je po tvornosti v SSKJ na tretjem mestu (17 %), se glede na pogostnost v FIDI pojavi šele na petem mestu (komaj 5 %). Druga najpogostejše uporabljena pripona v korpusu FIDA je glede na analizirani vzorec pripona -tev (10 %), ki je v SSKJ na tretjem mestu (12 %). Vse ostale pripone se tako v SSKJ kot v FIDI pojavljajo redko (manj kot 10 % primerov), so pa navadno pogostnosti v FIDI višje od pojavitev v SSKJ. Tudi v slovenskem jeziku pogostnost v korpusu oziroma v jezikovni rabi ni vedno neposredno povezana z besedotvorno močjo pripone, čeprav se pripona -anje, ki se najpogostejše pojavlja kot besedotvorno sredstvo za izpeljevanje nominalizacij, najpogostejše pojavlja tudi v rabi.

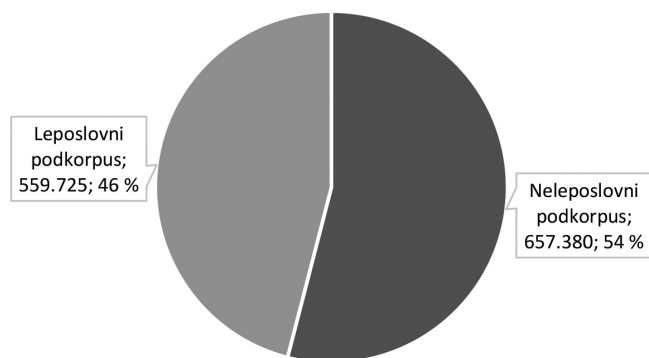

Slika 4.4: Primerjava pogostnosti nominalizacijskih besedotvornih pripon v SSKJ in korpusu FIDA (v odstotkih)

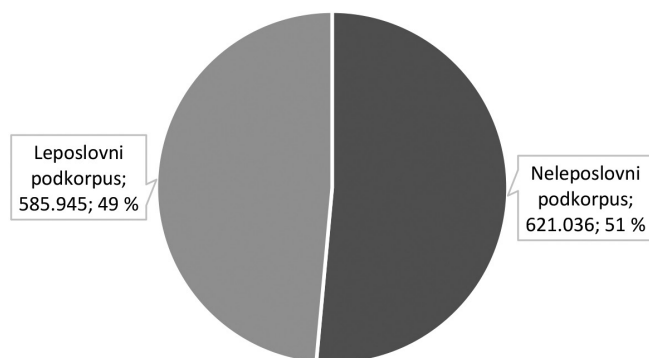
4.3 PRISOTNOST NOMINALIZACIJE V ITALIJANSKO-SLOVENSKEM VZPOREDNEM KORPUSU

Za konec in za primerjavo podatkom, izhajajočim iz pregledanih korpusov, si oglejmo še nekaj podatkov o pogostnosti nominalizacij v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu.

Sliki 4.5 in 4.6 predstavljata interno strukturo posameznih delov vzporednega korpusa: označeno je število besed, prisotnih v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu, ter ustrezni odstotki glede na celotno število za posamezni jezik. Italijanski del korpusa sestavlja 1.257.105 besed, slovenski del pa 1.206.990 besed.

Slika 4.5: Sestava italijanskega dela vzporednega korpusa

Slika 4.6: Sestava slovenskega dela vzporednega korpusa

4.3.1 Besedotvorne pripone

Preverili smo prisotnost enakih nominalizacijskih besedotvornih pripov kot v korpusih La Repubblica in FIDA. Žal ni bilo mogoče preveriti tiste vrste nominalizacij, ki so tvorjene s pripono Ø (tako v enem kot v drugem korpusu jih je bilo 28 %)⁷⁶, kar pomeni, da lahko predvidevamo, da je dejansko v korpusu dobra četrtnina več nominalizacij, kot jih lahko zazna naša analiza.⁷⁷

Podatki o priponskih nominalizacijah so dostopni za italijanski in slovenski del korpusa kot ločeni celoti ter za leposlovni in neleposlovni podkorpus obeh delov korpusa in so povzeti v tabelah 4.6 ter 4.7: tabela 4.6 prikazuje rezultate za italijanski del korpusa, tabela 4.7 pa za slovenski podkorpus.

Tabela 4.6: Pojavitve nominalizacijskih besedotvornih pripov v italijanskem delu korpusa

	Celoten ital. del	Leposlovni ital. podkorpus	Neleposlovni ital. podkorpus
Št. enot	<i>1.257.105</i>	<i>599.725</i>	<i>657.380</i>
Št. tipov enot	<i>73.614</i>	<i>43.910</i>	<i>48.809</i>
-zione	11.730	1.507	10.223
-mento	3.706	771	2.935
-io	2.452	933	1.519
-sione	2.288	380	1.908
-enza	2.221	200	2.021
-ita	1.569	786	783
-anza	1.234	290	944
-ura	1.201	274	927
-ore	1.179	710	469
-sta	852	259	593
-ato	815	133	682
-aggio	745	304	441
-ito	500	188	312
-tà	444	65	379
-ata	320	196	124
-uta	202	64	138
-eggio	58	31	27
SKUPAJ	31.516	7.091	24.425

⁷⁶ Kot je bilo že omenjeno, korpus ni označen s slovničnimi informacijami, zato ne omogoča iskanja po besednih vrstah in torej nominalizacij, ki nimajo prepoznavne pripone, avtomatsko ne moremo poiskati, za ročno iskanje pa je preko milijon besed obsegajoči korpus neprimeren.

⁷⁷ Prim. podatke, zbrane na sliki 4.5.

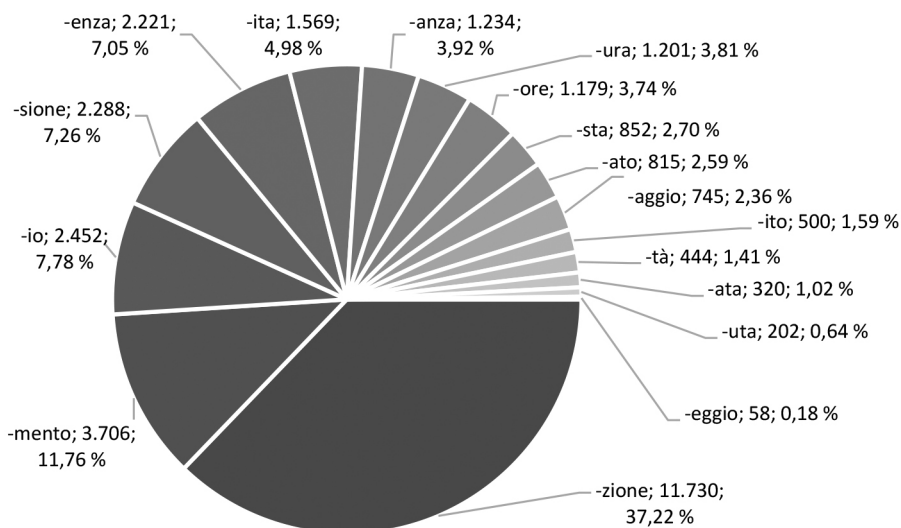
Iz tabele 4.6 za italijanski del vzporednega korpusa lahko razberemo, na primer, da je najpogostejša besedotvorna pripona v celotnem italijanskem delu *-zione*, ki obsega več kot tretjino vseh analiziranih nominalizacij. Zelo pogoste so še pripone *-mento*, *-io*, *-sione*, *-enza*. Opazimo pa lahko tudi, da pogostnost pripon ni enaka v obeh podkorpusih: velika večina pripon (razen pripon *-ita*, *-ore*, *-ata* in *-eggio*) je tudi nekajkrat pogostejša v neleposlovnem podkorpusu kot v leposlovnem podkorpusu (prim. v nadaljevanju, tudi sliko 4.10).

Tabela 4.7: Pojavitve nominalizacijskih besedotvornih pripon v slovenskem delu korpusa

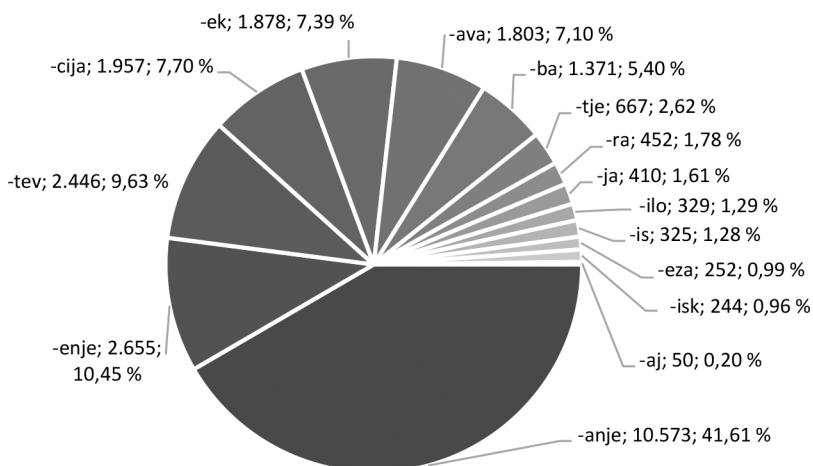
	Celoten slov. del	Leposlovni slov. podkorpus	Neleposlovni slov. podkorpus
<i>Št. enot</i>	1.206.981	585.945	621.036
<i>Št. tipov enot</i>	101.093	55.963	68.027
<i>-anje</i>	10.573	2.153	8.420
<i>-enje</i>	2.655	1.162	1.493
<i>-tev</i>	2.446	329	2.117
<i>-cija</i>	1.957	76	1.881
<i>-ek</i>	1.878	536	1.342
<i>-ava</i>	1.803	219	1.584
<i>-ba</i>	1.371	253	1.118
<i>-tje</i>	667	170	497
<i>-ra</i>	452	134	318
<i>-ja</i>	410	91	319
<i>-ilo</i>	329	130	199
<i>-is</i>	325	88	237
<i>-eza</i>	252	124	128
<i>-isk</i>	244	102	142
<i>-aj</i>	50	29	21
SKUPAJ	25.412	5.596	19.816

Podobno situacijo lahko opazimo v tabeli 4.7 za slovenski del vzporednega korpusa. Tudi tukaj je ena besedotvorna pripona, in sicer *-anje*, bistveno pogostejša od vseh ostalih (skoraj štirikrat pogostejša od druge najpogostejše pripone, *-enje*). Precej pogoste so poleg tega še pripone *-tev*, *-cija*, *-ek*, *-ava* in *-ba*. Z izjemo pripon *-aj*, ki je tudi najredkejša, se vse slovenske besedotvorne pripone veliko bolj pogosto pojavljajo v neleposlovnem podkorpusu, kar potrjuje hipotezo o vplivu besedilne zvrsti: v neleposlovnih besedilih (zlasti akademskih besedilih, ki so najbolj zastopana v našem korpusu) se nominalizacija pojavlja pogostejše kot v leposlovnih besedilih (prim. v nadaljevanju, tudi sliko 4.7).

Za lažjo primerjavo sliki 4.7 in 4.8 prikazujeta podatke za italijanski in slovenski del, izražene v odstotkih.

Slika 4.7: Deleži besedotvornih pripon v italijanskem delu korpusa

Slika 4.8: Deleži besedotvornih pripon v slovenskem delu korpusa

4.3.2 Primerjava pogostnosti nominalizacij v italijanskem in slovenskem delu vzporednega korpusa

Iz navedenih podatkov lahko izvedemo primerjavo pogostnosti nominalizacij (oziroma priponskih nominalizacij) v obeh podkorpusih slovenskega dela (tabela 4.8). Iz zbranih podatkov lahko sklepamo, da so nominalizacije pogostejše v italijanskem delu vzporednega korpusa: v slovenskem delu je skoraj petina manj (19,4 %) nominalizacij kot v italijanskem. Podobno velja tudi za posamezna podkorporusa obeh delov: tako v leposlovnem kot v neleposlovnem podkorpusu je prisotnost nominalizacij višja v italijanščini, pri čemer je razlika malenkost večja pri leposlovnem podkorpusu, kjer je v slovenščini 21,1 % manj nominalizacij kot v italijanščini, medtem ko jih je v neleposlovnem podkorpusu v slovenščini 18,9 % manj.

Tabela 4.8: Primerjava podatkov o nominalizacijah v italijanskem in slovenskem delu vzporednega korpusa

Del korpusa	Število besed v vsakem delu			Število nominalizacij v vsakem delu		
	Skupno	Leposlovni	Neleposlovni	Skupno	Leposlovni	Neleposlovni
italijanski	1.257.105	599.725	657.380	31.516	7.091	24.425
slovenski	1.206.981	585.945	621.036	25.412	5.596	19.816

Dobljene rezultate lahko do neke mere primerjamo s podatki za korpusa La Repubblica in FIDA, pri katerih smo ugotovili, da se v analiziranem vzorcu korpusa FIDA pojavlja kar 57,7 % manj nominalizacij kot v primerljivem vzorcu korpusa La Repubblica. V slovenskem delu vzporednega korpusa je po drugi strani 'le' slabih 20 % manj nominalizacij kot v italijanskem delu. Ob tem je treba upoštevati dejstvo, da so v podatkih za korpusa La Repubblica in FIDA upoštevane vse nominalizacije (tudi tiste, ki so tvorjene z besedotvorno pripono Ø, o katerih je bil govor), medtem ko je analiza vzporednega korpusa omejena na priponske nominalizacije. Če upoštevamo dejstvo, da je bilo tako v korpusu La Repubblica kot v korpusu FIDA 28 % nominalizacij takih, ki niso tvorjene z obravnavanimi priponami, lahko predvidevamo, da je približno toliko nominalizacij take vrste prisotnih tudi v vzporednem korpusu.⁷⁸ To bi celotno število nominalizacij dvignilo na približno 45.000 v italijanskem delu korpusa oziroma 36.300 v slovenskem delu, pri čemer bi ob enaki stopnji povečanja razmerje med pogostnostjo nominalizacij v italijanskem in slovenskem delu ostalo enako (približno 20 % manj v slovenskem delu).

⁷⁸ Tako napovedovanje je seveda tvegano: razlike so lahko včasih bistveno večje ali manjše, kot bi pričakovali na podlagi podobnih 'mehanskih' ocen, vendar je to zaenkrat edini podatek, s katerim razpolagamo, in menim, da je tudi približen podatek boljši od nobenega podatka.

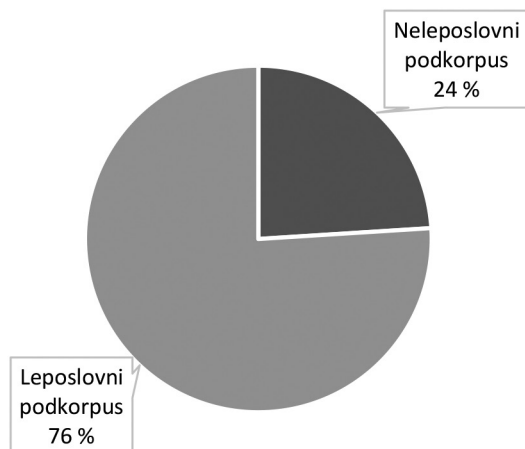
Eden od mogočih razlogov za opaženo manjšo razliko med pogostnostjo nominalizacij v italijanskem oziroma slovenskem delu vzporednega korpusa je prav gotovo dejstvo, da imamo opravka s prevedenimi besedili: ker gre za originalna italijanska dela in njihove prevode v slovenščino, je precej verjetno, da so ti do neke mere pod vplivom italijanskih originalov z ozirom na skladnjo in izbiro načina ubeseditve določenega dejanja: če je bilo dejanje v italijanskem originalu ubesedeno z nominalizacijo, je prav mogoče, da se je prevajalec avtomatsko pogosteje tudi sam v slovenščini odločil za tako metaforično ubeseditve.⁷⁹

Še en razlog za številčnost različnih nominalizacij v slovenskem jeziku je najti v težnji, omenjeni v razdelku 4.1, da se uporabljajo fonološke različice besed ali pa besede različnega izvora, a sobesedilno enakega pomena.

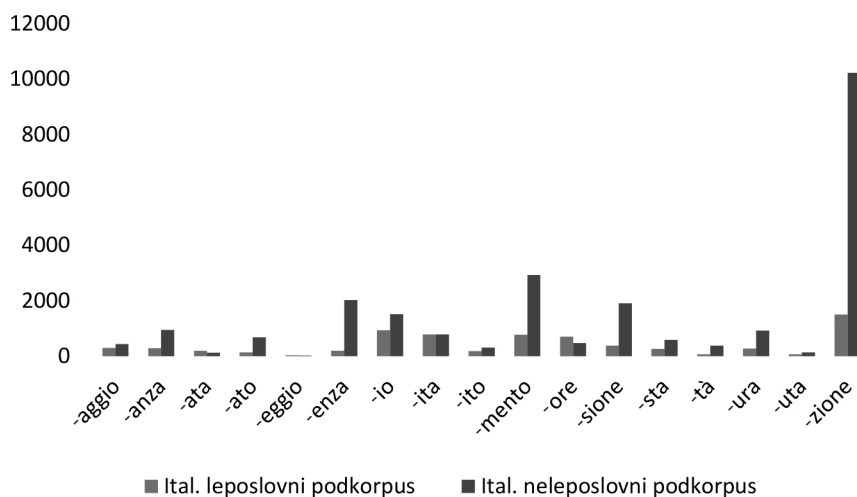
4.3.3 Pogostnost besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela vzporednega korpusa

Omenili smo že, da je tako v italijanskem kot v slovenskem delu vzporednega korpusa prisotnost nominalizacij bistveno bolj izrazita v neleposlovnih besedilih kot v leposlovnih. Slika 4.9 prikazuje primerjavo absolutne pogostnosti nominalizacije v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela. Številčno so ti podatki izraženi v tabeli 4.8, vendar je s pomočjo slike 4.10, kjer je pogostnost izražena s stolpci, takoj opazna velika razlika med obema podkorpusoma. Kako velika je ta razlika v italijanščini, prikazuje tudi slika 4.9: 76 % vseh nominalizacij v italijanskem delu se nahaja v neleposlovnem podkorpusu, medtem ko jih leposlovju pripada zgolj 24 %. Dobljeni rezultati potrjujejo prej navedene ugotovitve o razvoju slovnične metafore oz. nominalizacije: neleposlovna besedila zajemajo akademska ter znanstvena dela in raba nominalizacije je v njih predvidoma zelo pogosta.

⁷⁹ Podrobnejša analiza fenomena in primeri bodo predstavljeni v 5. poglavju.

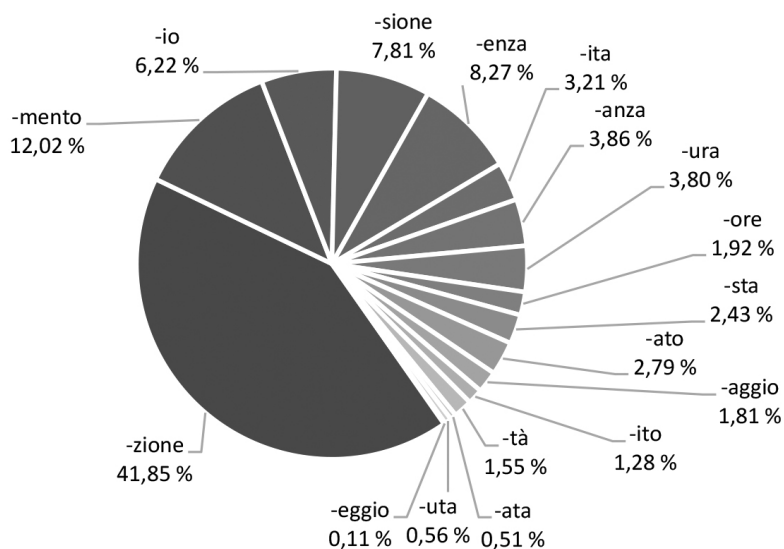
Slika 4.9: Struktura pogostnosti priponskih nominalizacij v italijanskem delu korpusa

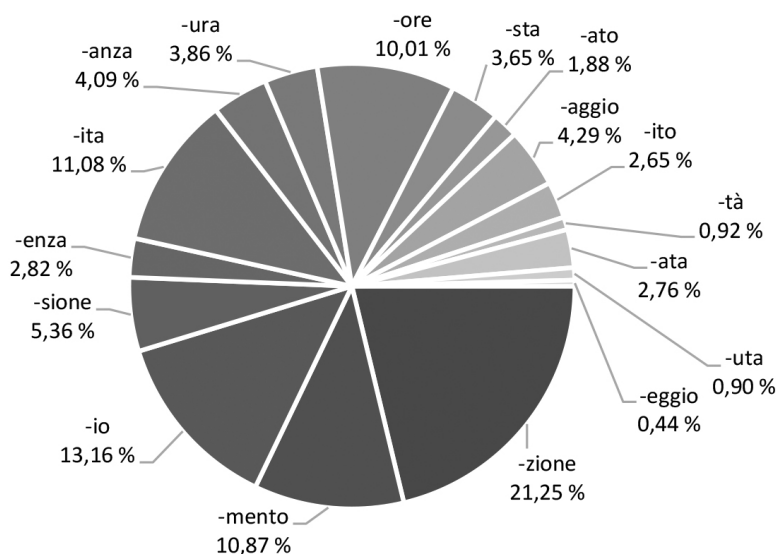
Slika 4.10: Primerjava pogostnosti besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela korpusa

Sliki 4.11 in 4.12 predstavljata natančne deleže posameznih besedotvornih pripon v obeh podkorpusih italijanskega dela vzporednega korpusa. S pomočjo teh slik lahko primerjamo pogostnost v obeh podkorpusih: v neleposlovnem podkorpusu (slika 4.11) je pripona *-zione* ne samo najpogostejša, temveč zajema kar 42 % vseh primerov nominalizacijskih pripon v korpusu (pri čemer so izključene nominalizacije s pripono $\emptyset$ zaradi njihove že omenjene težavne

določljivosti). Med ostalimi besedotvornimi priponami z visoko prisotnostjo so -mento (12 %), -sione in -enza (vsaka 8 %), medtem ko ostale pripone ne dosežejo 5-odstotnega deleža.

Slika 4.11: Deleži besedotvornih pripon v neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela korpusa

Slika 4.12: Deleži besedotvornih pripon v leposlovnem podkorpusu italijanskega dela korpusa

V leposlovnem podkorpusu (slika 4.12) je celotno število pojavitev besedotvornih pripon bistveno nižje, poleg tega pa nima nobena posamezna pripona tako visokega deleža kot pri neleposlovnih besedilih. Najpogostejša je tudi v tem primeru pripona *-zione*, vendar je njegov delež le 21 % vseh analiziranih besedotvornih pripon. Ostale pogoste pripone, če jih razvrstimo po pogostnosti, so *-io* (s 13 %), *-ita in -mento* (s po 11 %) ter *-ore* (z 10 %). Iz predstavljenega zaporedja pripon je torej razvidna razlika v pogostnosti v obeh podkorpused italijanskega dela korpusa.

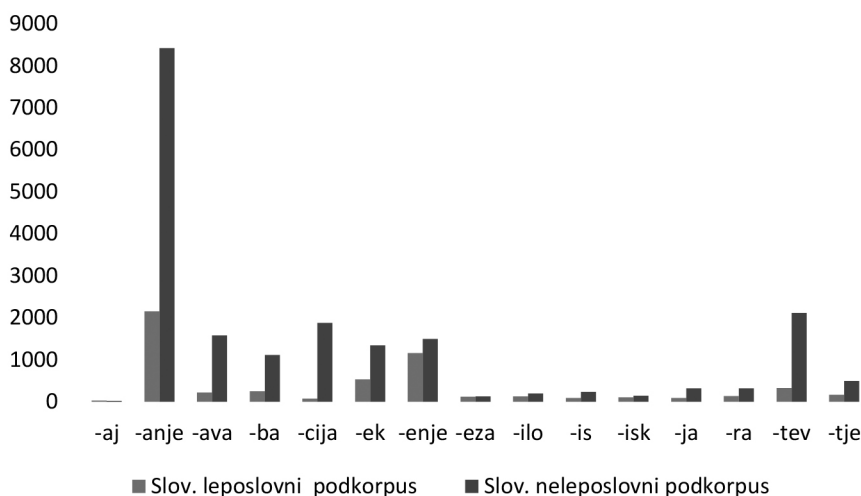
Iz opravljenih analiz izhaja še en podatek: nekatere besedotvorne pripone so tudi pet- ali šestkrat pogostejše v neleposlovnem podkorpusu kot v leposlovnem podkorpusu. V tabeli 4.9 je prikazano razmerje med posameznimi priponami glede na oba podkorpused italijanskega dela korpusa. Razen za pripone *-ata*, *-eggio*, *-ita* in *-ore* je razmerje vedno v prid neleposlovnemu podkorpusu. Večinoma so najpogostejše pripone obenem tiste, ki izkazujejo največjo razliko med obema podkorpused (en-za, -zione, -sione in -mento); število pojavitev manj pogostih besedotvornih pripon (razen *-tà* in *-ato*) je v obeh podkorpused razmeroma podobno.

Tabela 4.9: Razmerje med pogostnostmi posameznih besedotvornih pripon v obeh podkorpused italijanskega dela vzporednega korpusa

Besedotvorne pripone	Razmerje leposlovni : neleposlovni podkorpused
-ata	1,58 : 1
-ore	1,51 : 1
-eggio	1,15 : 1
-ita	1 : 1
-enza	1 : 10,10
-zione	1 : 6,78
-tà	1 : 5,83
-ato	1 : 5,13
-sione	1 : 5,02
-mento	1 : 3,81
-ura	1 : 3,38
-anza	1 : 3,25
-sta	1 : 2,29
-uta	1 : 2,16
-ito	1 : 1,66
-io	1 : 1,63
-aggio	1 : 1,45

4.3.4 Pogostnost besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa

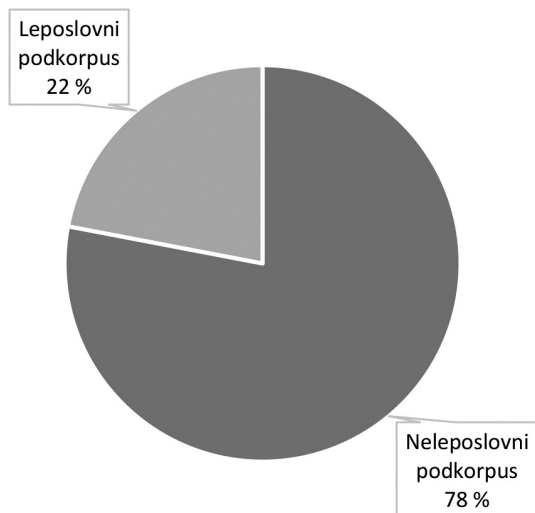
Podobno kot pri italijanskem delu korpusa si poglejmo natančneje razporeditev nominalizacijskih besedotvornih pripon tudi za slovenski del. Slika 4.13 ponuja vizualno primerjavo absolutne pogostnosti posameznih nominalizacijskih besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu italijanskega dela korpusa (številčni podatki so navedeni v tabeli 4.10), slika 4.14 pa prikazuje deleže vseh priponskih nominalizacij v leposlovnem oziroma neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa.

Slika 4.13: Primerjava pogostnosti besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa

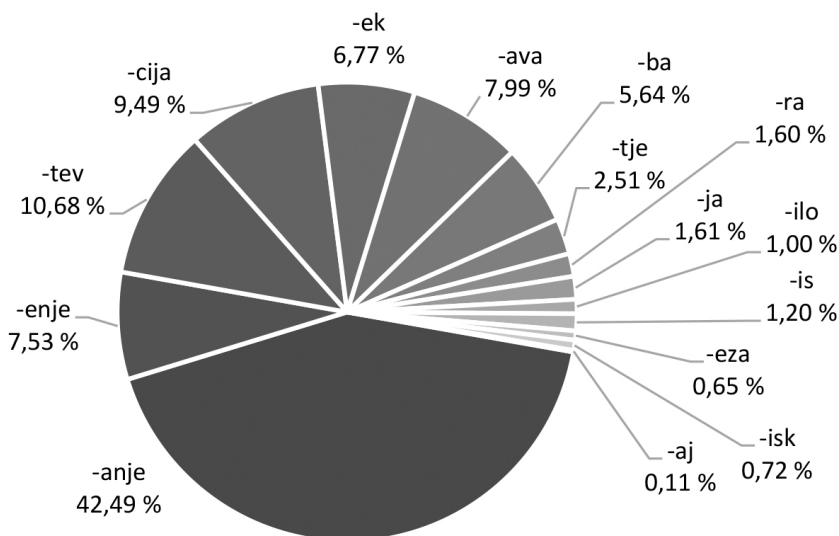
Tudi v slovenskem delu korpusa opazimo izrazito večjo prisotnost nominalizacije v neleposlovnem podkorpusu: največja razlika se pojavi pri priponi -anje, občutne pa so tudi razlike pri nekaterih drugih priponah (-cija, -tev, -ava in -ba).

Oglejmo si še deleže posameznih besedotvornih pripon v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela vzporednega korpusa. Tako v neleposlovnem kot v leposlovnem podkorpusu je najpogostejša pripona -anje. Zanimivo je, da tako kot je v neleposlovnem korpusu italijanskega dela korpusa preko 40 % vseh analiziranih nominalizacij tvorjenih z eno samo pripono (-zione), je tudi v neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa preko 40 % nominalizacij tvorjenih z eno pripono, in sicer -anje. V leposlovnem podkorpusu se ta pripona pojavlja skoraj

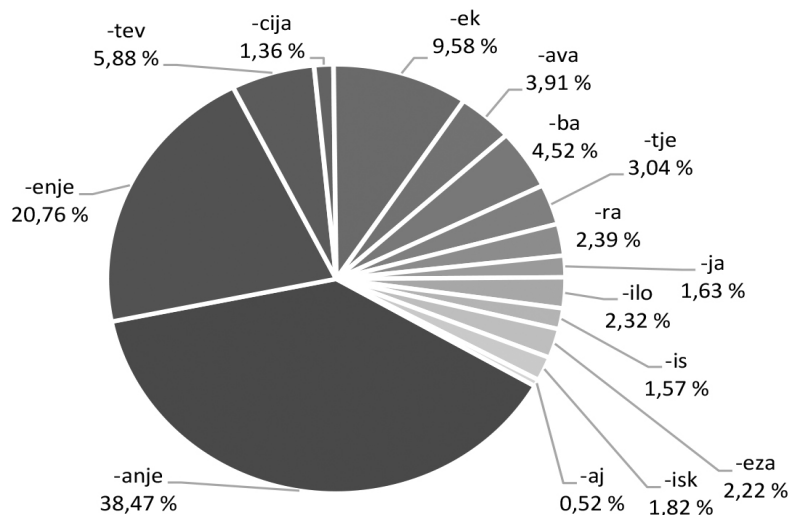

Slika 4.14: Struktura pogostnosti priponskih nominalizacij v slovenskem delu korpusa

enako pogosto (37 %), medtem ko so pri ostalih priponah razlike v pogostnosti večje (najbolj izrazita razlika se pojavi pri priponi -enje, ki v neleposlovnem podkorpusu obsega le 8 % primerov in je na četrtem mestu po pogostnosti, v leposlovnem podkorpusu pa kar 21 % ter s tem zaseda drugo mesto po pogostnosti).

Slika 4.15: Deleži besedotvornih pripon v neleposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa

Slika 4.16: Deleži besedotvornih pripon v leposlovnem podkorpusu slovenskega dela korpusa

Razlike v pojavitvah posameznih pripon v obeh podkorpusih so v slovenskem delu še bolj izrazite kot v italijanskem delu. Primerjava med leposlovnim in neleposlovnim podkorpusom, povzeta v tabeli 4.10, pokaže, kako se z izjemo pripone -aj vse ostale pripone pogosteje pojavljajo v neleposlovnem podkorpusu, nekatere tudi po šest- ali sedemkrat več, in pripona -cija celo 24-krat več.

Tabela 4.10: Razmerje med pogostnostmi posameznih besedotvornih pripon v obeh podkorpusih slovenskega dela vzporednega korpusa

Besedotvorne pripone	Razmerje leposlovní : neleposlovní podkorpus
-aj	1,38 : 1
-cija	1 : 24,75
-ava	1 : 7,23
-tev	1 : 6,43
-ba	1 : 4,42
-anje	1 : 3,91
-ja	1 : 3,50
-tje	1 : 2,92
-is	1 : 2,69
-ek	1 : 2,50
-ra	1 : 2,37
-ilo	1 : 1,53
-isk	1 : 1,39
-enje	1 : 1,28
-eza	1 : 1,03

Z ozirom na tako veliko razliko med pojavljanjem besedotvorne pripone -cija v leposlovju in v neleposlovju bi lahko trdili, da je ta pripona v slovenskem jeziku izrazito vezana na neleposlovne besedilne zvrsti, vendar bi tako hipotezo morali preveriti s primerno analizo slovenskih originalnih besedil, zato se bomo k temu vrnili v 6. poglavju.

4.3.5 Primerjava podatkov z uporabo frekvenčnih list

Da bi dosegli čim večjo primerljivost podatkov iz enojezičnih korpusov in vzporednega korpusa, je bila izvedena še ena analiza, in sicer analiza prisotnosti nominalizacij v najpogosteje uporabljenih besedah vzporednega korpusa. Po pripravi frekvenčnih list za vsak del korpusa (italijanski in slovenski) in za posamezna podkorpusa obeh delov smo izločili najpogostejših 10 % vseh besed vsake posamezne frekvenčne liste; natančneje smo izbrali prvo desetino besed, razporejenih po pogostnosti, s katero se pojavljajo v korpusu. Te besede⁸⁰ so bile v nadaljevanju analizirane z namenom ugotoviti nominalizacije med njimi. Podatki, ki izhajajo iz te analize, so predstavljeni v tabeli 4.11 v obliki deleža od celotnega analiziranega števila besed.

Tabela 4.11: Pogostnost nominalizacij v frekvenčnih listah vzporednega korpusa

	Italijanski del	Slovenski del
Leposlovni + neleposlovni	9,59 %	8,87 %
Leposlovni	5,63 %	5,39 %
Neleposlovni	13,54 %	11,98 %

Očitno je v najpogosteje uporabljenem besedišču razlika v pogostnosti nominalizacije v italijanskem in slovenskem delu izredno majhna. Upoštevati pa je treba neko omejitev slovenskega dela korpusa: zaradi velikega števila oblik posamezne besede (ki jih gre pripisati predvsem sklonskim obrazilom) je prisotnost najpogostejših besed do neke mere popačena in verjetno rezultati te analize prikazujejo večje število različnih nominalizacij, kot jih dejansko najdemo v korpusu.

⁸⁰ Frekvenčna lista za neleposlovni podkorpus italijanskega dela vzporednega korpusa vsebuje 48.809 besed, od katerih smo za analizo uporabili prvih 10 % oziroma 4.881 besed. Za leposlovni podkorpus italijanskega dela korpusa frekvenčna lista vsebuje 43.910 besed, od katerih 10 % znaša 4.391 besed. V slovenskem delu korpusa sestavlja frekvenčno listo za neleposlovni podkorpus 69.697 različnih besed, 10 % katerih je 6.970, frekvenčna lista za leposlovni podkorpus pa obsega 58.837 besed, 10 % katerih je 5.884.

4.3.6 Primerljivost podatkov o pogostnosti

Z namenom primerjati opisane podatke tudi z drugimi raziskavami, ki so bile opravljene s primerljivo metodologijo (prim. 5. in 6. poglavje), smo statistične podatke, predstavljene v razdelku 4.3.1, preračunali na 100.000 besed in jih povzeli v tabeli 4.12. Poleg tega so v tabeli 4.13 posebej izpostavljeni podatki (preračunani na 100.000 besed) za besedotvorne pripone, ki se najpogosteje pojavljajo v slovarjih SSKJ in Zingarelli (prim. 4.1) in so torej najbolj tvorne v obeh jezikih. Prikazane pripone tako za slovenski kot za italijanski jezik pokrivajo 89 % vseh nominalizacij, ki se pojavljajo v omenjenih slovarjih.

Tabela 4.12: Podatki o pogostnosti nominalizacije v korpusu ISPAC, preračunani na 100.000 besed

	Leposlovni podkorpus	Neleposlovni podkorpus	Celota
Italijanski del	1.182	3.715	2.507
Slovenski del	955	3190	2.106

Tabela 4.13: Podatki o pogostnosti najbolj tvornih besedotvornih pripon v italijanščini in slovenščini

	Leposlovni podkorpus	Neleposlovni podkorpus	Celota
Skupno – slovenski del	663	2.320	1.516
-anje	367	1356	876
-enje	198	240	220
-tev	56	341	203
-cija	13	303	162
-tje	29	80	55
Skupno – italijanski del	1.097	3.508	2.383
-mento	129	446	295
-zione	251	1.555	933
-ura	46	141	95
-ata	33	19	25
-io	156	231	195
-sione	63	290	182
-ato	22	104	65
-enza	33	307	177
-ore	118	71	94
-ita	131	119	125
-aggio	51	67	59
-eggio	5	4	5
-tà	11	10	35
-anza	48	144	98

4.4 SKLEPNE MISLI O STATISTIČNIH PODATKIH O NOMINALIZACIJI V ITALIJANŠČINI IN SLOVENŠČINI

Predstavljene statistične analize – tako primerjava korpusov La Repubblica in FIDA kot analiza italijansko-slovenskega vzporednega korpusa – potrjujejo hipotezo o večji prisotnosti nominalizacije v italijanskem jeziku v primerjavi s slovenščino. Po podatkih, izhajajočih iz primerjave korpusov La Repubblica in FIDA, naj bi bilo v slovenščini 57,7 % manj nominalizacij kot v italijanščini, ta razlika pa je bistveno manjša, če opazujemo italijansko-slovenski vzporedni korpus. V slovenskih prevodih je na splošno 19,4 % manj nominalizacij kot v italijanskih izvirnikih, v najpogostejšem delu besedišča pa je ta razlika zlasti za leposlovna besedila minimalna (5,63 % v italijanskem podkorpusu leposlovnih besedil proti 5,39 % v slovenskem ustreznem podkorpusu), malce bolj izrazita, vendar kljub temu še vedno bistveno manjša kot pri primerjavi celotnega korpusa oziroma enojezičnih korpusov, je razlika pri neleposlovnih besedilih (13,54 % v italijanskem delu proti 11,98 % v slovenskem delu). Vsekakor je očitno, da je vpliv zvrsti besedila izredno močan pri uporabi nominalizacije tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku. K temu vprašanju se bomo vrnili tudi v naslednjih poglavjih, zlasti v 6. poglavju.

5 Analiza prevedljivosti nominalizacije iz italijanščine v slovenščino

V tem poglavju bodo predstavljeni izsledki analize prevedljivosti italijanskih nominalizacij oziroma tipi in pogostnost posameznih tipov prevodov. V ta namen je bila izvršena kombinacija avtomatske in ročne analize vzorca nominalizacij, ki se pojavljajo v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC, pri čemer je bil vzorec selekcioniran na podlagi tipologije glagolskih dogodkov, razporejenih v skladu s Hallidayem in Matthiessenom (2004), predstavljene v 3. poglavju.

V skladu s tabelo 3.17 v 3. poglavju se glagolski dogodki delijo na šest skupin, materialne, vedenjske, duševne, govorne, odnosne in obstojanske, pri čemer se trije glavni tipi glagolskih dogodkov delijo na podskupine: zaradi preglednosti jih v tabeli 5.1 še enkrat na kratko povzemamo.

Tabela 5.1: Tipi glagolskih dejanj

Tip glagolskega dogodka
MATERIALNI dejanje dogodek
VEDENJSKI
DUŠEVNI zaznavanje mišljenje želja čustvo
GOVORNI
ODNOSNI prilastnost istovetnost
OBSTOJANSKI

5.1 OBRAVNAVANI PRIMERI IZ KORPUSA ISPAC

Pred predstavitvijo rezultatov analize italijansko-slovenskega vzporednega korpusa ISPAC si oglejmo nekaj podatkov o primerih, ki so bili zajeti v analizi. Pregledanih je bilo po deset primerov vsakega tipa oz. podtipa glagolskih dogodkov, seznam katerih najdemo v tabeli 3.18. Obravnavanih je bilo torej 110 različnih zgledov nominalizacij, skupno pa so se te nominalizacije v korpusu ISPAC pojavile 13.405-krat. To pomeni, da smo pri analizi prevedljivosti upoštevali 13.405 primerov italijanskih nominalizacij ter njihovih slovenskih prevodov.

Tabela 5.2: Število pojavitev posameznih tipov glagolskih dogodkov v korpusu ISPAC

TIP GLAGOLSKEGA DOGODKA	Število pojavitev
materialni – dejanje	2.467
obstojski	1.933
govorni	1.539
duševni – mišljenje	1.173
vedenjski	1.110
duševni – čustvo	943
odnosni – prilastnost	940
odnosni – istovetnost	904
materialni – dogodek	864
duševni – zaznavanje	766
duševni – želja	766

Izkazalo se je, kot je povzeto v tabeli 5.2, da se izmed obravnavanih primerov najpogosteje pojavljajo materialni dogodki – dejanja (2.467 primerov), medtem ko se drugi tip materialnih dogodkov – dogodki, pojavlja bistveno manj pogosto (864 primerov). Na drugem mestu so obstojanski glagolski dogodki (1.933 primerov), kar je navidezno v nasprotju s Hallidayevo trditvijo (Halliday in Matthiessen 2004: 257), da se obstojanski dogodki redko pojavljajo; med razlogi za tako visoko število primerov je gotovo vključitev besede *vita*, ki zavzema preko polovice vseh primerov pojavitve obstojanskih glagolskih dogodkov (998 od 1.933 primerov), problematičnost katere je bila že omenjena v 3. poglavju. Zelo pogosto se pojavljajo tudi govorni glagolski dogodki (1.539 primerov) ter vedenjski glagolski dogodki (1.110 primerov), medtem ko se med podtipi duševnih glagolskih dogodkov najpogosteje pojavljajo tisti, ki zadevajo mišljenje (1.173 primerov), ostali so nekoliko redkejši. Prav tako se v spodnjem delu lestvice nahajajo odnosni glagolski dogodki.

Tabele 5.3–5.8 predstavljajo rezultate analize korpusa ISPAC v primerjavi z enojezičnimi korpusi, ki smo jih predstavili v 3. poglavju (La Repubblica in CORIS/CODIS). Primeri posameznih glagolskih dogodkov so razporejeni glede na pogostnost pojavljanja v korpusu ISPAC. Ker vsebujeta korpusa različno število besed (La Repubblica okrog 380 milijonov, CORIS/CODIS pa okrog 100 milijonov⁸¹), smo zaradi primerljivosti vse rezultate preračunali na milijon besed, iz česar je tudi preprosto dobiti vrednosti na 100.000 besed, kot smo to naredili za druge uporabljene korpusne.

81 Prim. 3. poglavje.

Tabela 5.3: Število pojavitev posameznih nominalizacij materialnih glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
MATERIALNI			
• DEJANJE			
lavoro	867	570	887
azione	340	296	277
processo	292	244	262
progetto	229	236	284
confronto	204	230	208
accordo	168	360	232
servizio	123	298	512
termine	97	235	322
governo	79	829	379
operazione	68	252	185
SKUPAJ	2.467	3.550	3.548
• DOGODEK			
sviluppo	255	137	239
costruzione	167	65	86
produzione	151	137	166
incontro	104	240	183
crescita	82	115	118
ricostruzione	45	40	32
realizzazione	42	35	73
emergenza	11	55	41
ristrutturazione	6	39	28
fabbrica	1	54	40
SKUPAJ	864	917	1.006

Tabela 5.4: Število pojavitev posameznih nominalizacij DUŠEVNIH glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
DUŠEVNI			
• ČUSTVO			
amore	264	122	216
dolore	164	45	101
dubbio	137	127	124
sentimento	119	52	42
odio	63	17	32
timore	57	47	42
sofferenza	52	29	41

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
disperazione	39	17	21
emozione	34	44	54
diffidenza	14	14	12
SKUPAJ	943	514	685
• MIŠLJENJE			
pensiero	430	65	160
conoscenza	211	53	143
riferimento	202	93	162
considerazione	91	54	89
conclusione	87	78	84
riflessione	82	39	49
ragionamento	43	17	19
previsione	11	72	72
approvazione	10	40	38
credito	6	95	100
SKUPAJ	1.173	606	916
• ZAZNAVANJE			
vista	264	139	242
visione	144	39	68
osservazione	110	22	61
sensazione	66	38	71
gusto	61	42	57
percezione	53	7	27
ascolto	39	25	31
veduta	16	4	9
sperimentazione	7	15	31
tocco	6	11	17
SKUPAJ	766	342	614
• ŽELJA			
organizzazione	236	127	174
tentativo	120	109	86
speranza	99	102	91
opposizione	92	122	66
favore	84	111	110
impegno	67	141	110
gestione	23	127	151
provvedimento	17	128	108
volere	16	116	15
trattativa	12	125	44
SKUPAJ	766	1.208	955

Tabela 5.5: Število pojavitev posameznih nominalizacij VEDENJSKIH glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
VEDENJSKI			
decisione	215	246	183
scelta	208	215	211
sogno	199	75	119
comportamento	135	80	124
atteggiamento	114	69	72
ricordo	113	55	145
sorpresa	52	80	73
volo	34	72	81
preoccupazione	29	70	45
chiusura	11	57	46
SKUPAJ	1.110	1.019	1.099

Tabela 5.6: Število pojavitev posameznih nominalizacij ODNOSNIH glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
ODNOSNI			
• ISTOVETNOST			
funzione	237	87	211
significato	202	37	79
interpretazione	133	46	60
trasformazione	96	36	55
elezione	73	193	82
indicazione	61	58	79
raccontazione	55	18	34
suggerimento	27	14	18
implicazione	13	6	10
nomina	7	52	38
SKUPAJ	904	547	666
• PRILASTNOST			
differenza	282	96	133
risultato	175	284	283
prova	146	155	207
passaggio	131	94	102
impressione	91	56	53
garanzia	36	85	74
durata	30	44	54
abbondanza	23	6	10
conferma	22	38	71
assicurazione	4	43	42
SKUPAJ	940	901	1.029

Tabela 5.7: Število pojavitev posameznih nominalizacij GOVORNIH glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
GOVORNI			
ordine	407	193	256
domanda	267	168	262
discorso	259	123	105
risposta	176	122	191
giudizio	127	133	132
informazione	124	133	341
richiesta	66	183	200
proposta	57	217	177
dichiarazione	38	154	137
decreto	18	112	241
SKUPAJ	1.539	1.538	2.042

Tabela 5.8: Število pojavitev posameznih nominalizacij OBSTOJANSKIH glagolskih dogodkov v korpusih ISPAC, La Repubblica in CORIS/CODIS

GLAGOLSKI DOGODEK	ISPAC	LA REPUBBLICA	CORIS/CODIS
OBSTOJANSKI			
vita	998	476	772
morte	355	62	308
esistenza	236	53	104
seguito	139	86	190
cambio	53	110	77
manifestazione	42	94	81
sopravvivenza	36	19	23
avvenimento	28	31	29
successione	28	17	23
prevalenza	18	7	13
SKUPAJ	1.933	955	1.620

Izkazalo se je, da se pri posameznih tipih glagolskih dogodkov pojavljajo opazne razlike tako med korpusoma La Repubblica in CORIS/CODIS⁸² kot med tema dvema korpusoma na eni strani in korpusom ISPAC na drugi strani, pri ostalih tipih (vendar ti so v manjšem številu) pa so rezultati v vseh pregledanih korpusih zelo podobni. Oglejmo si te razlike oz. podobnosti pobliže.

⁸² V stolpcu, ki prikazuje podatke iz korpusa CORIS/CODIS, so nekateri podatki označeni z ležečo pisavo: ti zajemajo tudi besede, ki so po obliki enake nominalizacijam, vendar imajo drugačen pomen oz. sodijo v drugo besedno vrsto (npr. *odio*, ki je lahko nominalizacija in torej samostalnik ali pa oblika glagola *odiare*). Pri korpusu La Repubblica je bilo tovrstnih težav bistveno manj, saj programska oprema korpusa omogoča bolj natančno iskanje.

Globalno gledano je v primerjavi s korpusoma La Repubblica in CORIS/CODIS v pregledanem vzorcu korpusa ISPAC precej več duševnih glagolskih dogodkov (skupno 3.648 primerov proti 2.267 primerom v korpusu La Repubblica in 3.170 primerom v korpusu CORIS/CODIS), odnosnih glagolskih dogodkov (skupno ISPAC: 1.844 primerov; La Repubblica: 1.448 primerov; CORIS/CODIS: 1.695 primerov) ter obstojanskih glagolskih dogodkov (skupno ISPAC: 1.933 primerov; La Repubblica: 955 primerov; CORIS/CODIS: 1.620 primerov). Vedenjskih glagolskih dogodkov je v vseh treh korpusih približno enako (odstopanja so nižja od 8 %), medtem ko je materialnih glagolskih dogodkov v korpusu ISPAC precej manj (skupno 3.331 primerov) kot v ostalih dveh korpusih, ki jih vsebujeta približno isto število (La Repubblica: 4.467 primerov, CORIS/CODIS: 4.554 primerov). Govornih glagolskih dogodkov je približno enako v korpusu ISPAC ter v korpusu La Repubblica (1.539 proti 1.538 primerov), a v korpusu CORIS/CODIS jih je veliko več (2.042 primerov).

Razloge za odstopanja, ki v nekaterih primerih presegajo 50 %, lahko iščemo v samih strukturah korpusov. Najbolj izenačeno strukturo ima, kot je bilo omenjeno v 3. poglavju, korpus CORIS/CODIS, ki je tudi sestavljen iz najbolj raznolike tipologije besedil, zato bi ta korpus verjetno lahko imeli za najbolj verodostojen odraz realnega jezika. V skladu s tem razmišljanjem lahko sodimo, da je v korpusu ISPAC nesorazmerno nizko število materialnih glagolskih dogodkov, zlasti dejanj (ki jih je okrog 30 % manj kot v korpusu CORIS/CODIS), in precej visoko število duševnih glagolskih dogodkov, ki jih je skupno 15 % več, pa tudi obstojanskih glagolskih dogodkov, ki jih v korpusu ISPAC najdemo skoraj 20 % več. Taka odstopanja so posledica dejstva, da je korpus ISPAC sestavljen iz dveh besedilnih tipov, in sicer leposlovnih besedil ter neleposlovnih besedil (ki zajemajo zlasti strokovne monografije s področja humanistike in družboslovja; prim. 3. poglavje), ter dejstva, da se, kot smo videli v prejšnjem poglavju, nominalizacije bistveno pogostejše pojavljajo v neleposlovnih besedilih. Halliday in Matthiessen (2004: 248) opazata, da se delež glavnih treh glagolskih dogodkov bistveno spreminja med različnimi registri. V naravi neleposlovnih besedil (v takem obsegu, kot so vključena v korpus ISPAC) je, da vsebujejo veliko glagolov, s pomočjo katerih se izražajo duševni glagolski dogodki (zlasti mišljenjski, ki zadevajo operacije našega uma), pa tudi takih, s katerimi se izražajo odnosni glagolski dogodki (zlasti istovetnostni, ki služijo za identifikacijo konceptov ipd.). Nominalizacije materialnih glagolskih dogodkov so redkejše verjetno zato, ker se tovrstni glagolski dogodki pogosto ubesedijo kot glagoli, še zlasti v leposlovnih besedilih, kjer dogajanje pogosto sloni na zaporedju skladno izraženih glagolskih dogodkov. Prav tako so redkejši govorni glagolski dogodki, ki se v neleposlovnem delu korpusa ISPAC zaradi narave vsebine ne pojavljajo tako zelo pogosto. Obratno lahko razlog za visoko število obstojanskih glagolskih dogodkov (zlasti omenjene nominalizacije *vita*) iščemo predvsem v leposlovnem delu korpusa, kjer se taki glagolski dogodki pogosto navezujejo na glavne junake zgodb in njihove dogodivščine.

5.2 TIPI SLOVENSKIH PREVODOV

Pričakovano tipologijo slovenskih prevodov italijanskih nominalizacij smo podali v 3. poglavju; utemeljena je predvsem na opisu metaforičnega ubesedovanja s pomočjo nominalizacije ter razvijanja (*unpacking*) slovničnih metafor oziroma skladnega ubesedovanja glagolskih dogodkov, udeležencev in okoliščin. Če je cilj vsakega procesa slovnične metaforizacije spreminjanje v 'stvar' (prim. Halliday in Matthiessen 1999: 263–264), je potemtakem obraten proces tisti, ki pride v poštev pri prevajanju nominalizacij z drugačne vrste ubeseditvami: v našem primeru se osredotočamo na ubesedovanje glagolskih dejanj z drugimi, nemetaforičnimi ali na drugačen način metaforičnimi izraznimi sredstvi: zlasti skladno, z glagoli, pa tudi metaforično, s pridevniki oz. prislovi, ter v posebnih okoliščinah s pridevniki in zaimki. Pojavljajo se tudi druge rešitve, kot je izpust ali pa uporaba povsem drugačne prevodne ustreznice (samostalnika ali glagola z drugačnim pomenom ipd.).

Izkazalo se je, da so bila pričakovanja, navedena v 3. poglavju, glede tipov prevodnih ustreznic za italijanske nominalizacije ustrezna. Rezultati analize prevodnih ustreznic bodo prikazani v nadaljevanju.

5.2.1 Tipi prevodnih ustreznic

Za začetek si oglejmo tabelo tipov prevodnih ustreznic, ki so se pojavljale v korpusu ISPAC, v katero smo za večjo preglednost dodali prototipičen primer za vsak posamezni tip (tabela 5.9). Gre za prototipične primere, kot jih definira Taylor (2001: 8954–8957), saj se v konkretnih situacijah pojavljajo tudi manj prototipični primeri, ki jih je težje kategorizirati (npr. prevodi, kjer je italijanska nominalizacija prevedena z besedno zvezo pridevnik + samostalnik). Tabela 5.9 prikazuje na levi strani tipe slovenskih prevodnih ustreznic v skladu s klasifikacijo, podano v 3. poglavju, v preostalem delu pa najdemo italijanski izvirni primer ter njegov prevod, pri čemer je v vsakem delu podčrtan relevantni del z nominalizacijo oz. njenim prevodom. Ob italijanskih primerih je navedena tudi krajšava avtorja oz. dela, iz katerega izhaja primer.⁸³

⁸³ Legenda krajšav je na voljo v Prilogi 7.

Tabela 5.9: Klasifikacija slovenskih prevodnih ustreznih italijanskih nominalizacij iz korpusa ISPAC s primeri

TIP SLOVENSKEGA PREVODA		Izvirni italijanski primer	Slovenski prevod
samostalnik	nominalizacija	... di qui può cominciare <u>la ricostruzione dell'ambiente complessivo</u> ... NBEN	... od tod se lahko začne <u>celostna prenova okolja</u> ...
	drugi samostalni	Baudolino <u>si era incaricato delle trattative</u> . LEB	Baudolino je prevzel <u>nalogo pogajalca</u> .
glagol	glagol z enakim korenom/ pomenom	... e dominavano la scena urbana <u>anche prima della loro ricostruzione sotto Giustiniano</u> . NBEN	... in so obvladovale urbano podobo, <u>še preden so jih pod Justinijanom prenovili</u> .
	glagol z drugim korenom/ pomenom	Non fece alcun accenno <u>all'incontro del giorno precedente</u> ... LCM	vendar ni niti z besedo omenil, <u>da jo je prejšnji dan videl</u> z Mortimerjem ...
	kopula (+ pridevnik)	... ma c'è in Dalgarno <u>una profonda diffidenza nei confronti dell'eleganza retorica</u> ... NEL	... vendar je Dalgarno <u>zelo nezaupljiv do retorične elegance</u> ...
prislov		... accanto a un sarcofago di pietra, vide un vecchio prete che emetteva <u>singulti di disperazione</u> , o meglio, squittii ... LEB	... je poleg kamnitega sarkofaga zagledal starega duhovnika, ki je <u>obupano ihtel</u> oziroma cvilil ... ⁸⁴
pridevnik		... allora perché nell'Orto degli Ulivi pronuncia <u>parole di disperazione</u> e sulla croce si lamenta? LEB	... zakaj je pa potem na Getsemanskem vrtu izgovarjal <u>tako obupane besede</u> in stokal na križu?
zaimek		... tutte <u>operazioni difficili</u> nel buio della notte e nel tumulto di un attacco... LM	... kar je v nočni temi in v trušču napada <u>vse dokaj težavno</u> ...
predlog		La straziante fatica che in quelle settimane distrusse il mio corpo malconcio non me la imposi certo <u>in cambio di soldi</u> . LF	V nečloveški napor, ki je v tistih tednih uničil moje izmučeno telo, se zagotovo nisem podala <u>zaradi njega</u> .

⁸⁴ Kljub prisotnosti drugih nominalizacij v navedenem primeru opazujemo le nominalizacijo *disperazione* (iz glagola *disperarsi*) in prevod s prislovom *obupano*.

TIP SLOVENSKEGA PREVODA		Izvirni italijanski primer	Slovenski prevod
izpust	brez izgube pomena	... creazione di un sistema di istruzione superiore uno dei mezzi necessari <u>alla realizzazione dell'unità nazionale</u> ... NR	... vzpostavitev sistema visokega šolstva eno od sredstev, ki so nujna <u>za nacionalno enotnost</u> ...
	z izgubo pomena	In un tema scolastico, per il quale aveva ottenuto <u>un giudizio lusinghiero</u> , aveva scritto: ... LCM	V šolskem spisu je nekoč napisala: ...

Kot rečeno, so zgoraj navedeni primeri zelo tipični oziroma prototipični: v praksi se pojavljajo številna odstopanja, ki jih razvrstitev, prikazana v tabeli 5.9, ne more dokončno razvozlati. Oglejmo si nekaj primerov.⁸⁵ Nekateri prevodi so nekoliko bolj 'prosti', vendar kljub temu lahko iščemo korespondenco med pomenskimi elementi (primer 5.1). Drugič se pojavi uporaba prislova (primer 5.2) ali pridevnika (primer 5.3), ki ni najbolj neposreden prevod italijanske nominalizacije (oziroma, natančneje, glagolskega dogodka, ki je v italijanščini metaforično ubeseden z nominalizacijo), a je prevod pomensko v sobesedilu ustrezen, zaradi česar taki primeri sicer niso klasificirani na kak poseben način, so pa ravno zaradi v morfološkem pogledu zgolj posredne preslikave izvirnika zanimivi in vredni upoštevanja.

- 5.1 a. ... quel giorno i franchi vi passan con dolore: si sente a quindici leghe ... NC
b. ... mračna Francozov je pot čez prelaze, slišal njih trušč se je pet-najst milj daleč ...
- 5.2 a. ... ma in seguito un disegno modesto, ad esempio quello del 1583 per Buenos Aires, può diventar sproporzionato alla futura grandezza della città. NBEN
b. ... včasih pa je skromen načrt, na primer tisti iz leta 1583 za Buenos Aires, pozneje postal nesorazmeren s prihodnjo velikostjo mesta.
- 5.3 a. Lasciò quel luogo di dolore con un senso di sollievo. LCM
b. Bolniško sobo je zapustil z nekakšnim olajšanjem.

Tudi pri glagolskih prevodih so primeri, ki so manj prototipični od tistih, navedenih v tabeli 5.9. V zgledu 5.4, na primer, pomen zveze *fare seguito*, ki vsebuje nominalizacijo *seguito*, pokriva glagol *imeti* (torej glagol, ki ni neposredni

⁸⁵ Pri vseh primerih v nadaljevanju je ob italijanskem primeru navedena krajšava za delo, iz katerega izhaja navedeni primer. Legenda je na voljo v Prilogi 7.

prevod glagolskega dogodka, ubesedenega z italijansko nominalizacijo *seguito*; ta glagolski dogodek bi lahko v slovenščini skladno ubesedili z glagolom *nadaljevati* ali *slediti* ali čim podobnim), vendar imamo pri branju prevoda občutek, da gre za delni izpust: 'polni' prevod bi lahko bil '... da je vsakemu neuspehu sledil »stranski učinek« ...'.

- 5.4 a. ... come a ogni fallimento abbia fatto seguito un «effetto collaterale: ... NEL
b. ... da je imel vsak neuspeh »stranski učinek« ...

Med primere, opredeljene kot 'izpust z izgubo pomena', sta uvrščena dva tipa zgledov, ki sta sicer različna, a imata enak končni učinek: v prevodu se del pomena izgubi. Na prvem mestu gre za primere, kot je tisti, naveden v tabeli 5.9, ali pa kot je zgled 5.5, ko je stavek sicer preveden, vendar je tisti del, ki zadeva nominalizacijo, v slovenskem prevodu okrnjen; na drugem mestu pa gre za primere, kot jih ponazarja zgled 5.6, ko stavek ali (večji) del stavka preprosto ni preveden. Zadnji tip primerov se je pojavljal skoraj izključno v povezavi z enim od obravnavanih del (Casati Modignani 2000 oz. 2003).

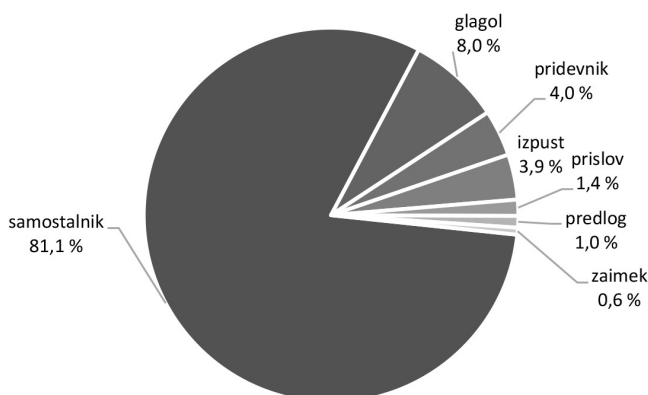
- 5.5 a. L'ho lasciato dopo un anno di dubbi e lacerazioni, perché ero convinta ... LCM
b. Zapustila sem ga po letu dni, ker sem bila prepričana ...
- 5.6 a. La collezione di piccole stampe floreali dell'Ottocento francese incorniciava la porta che si apriva sul balcone. Quegli oggetti riflettevano la sua visione in rosa della vita coniugale. Ora li guardava e le sembrò che non le appartenessero più. LCM
b. Majhni okviri z rožnatimi reprodukcijami so uokvirjali balkonska vrata. Ko je vse to občudovala zdaj, se ji je nenadoma zazdelo, da ji ne pripada več.

5.2.2 Delež posameznih prevodnih ustreznic

Ob upoštevanju omenjenih in drugih podobnih posplošitev, ki so bile pri klasifikaciji primerov neizbežne, so rezultati prevedljivosti analiziranega vzorca italijanskih nominalizacij iz korpusa ISPAC povzeti s sliko 5.1, ki prikazuje osnovno razdelitev prevodnih ustreznic po besednih vrstah z dodatkom izpustov.

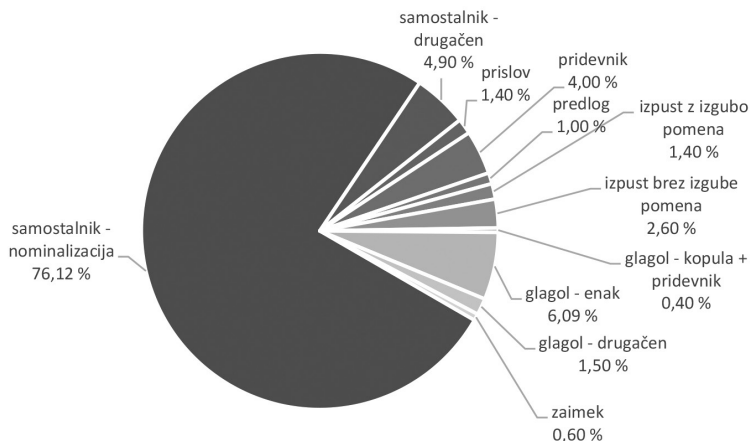
Izkazalo se je, da se večina italijanskih nominalizacij, ki smo jih analizirali, prevaja v slovenščino s samostalnikom: kar 81,1 % vseh analiziranih primerov je bilo prevedenih na ta način. Hkrati seveda to pomeni, da ostaja 18,9 % primerov, ko italijanska nominalizacija ni prevedena s samostalnikom, torej s slovnično

metaforo, temveč s kakim drugim (skladnim ali tudi metaforičnim) sredstvom. Med ostalimi sredstvi izrazito prevladuje glagolski prevod (8 %, dvakrat toliko, kolikor naslednji najpogostejši prevod), kar se sklada z našimi pričakovanji glede večje 'glagolskosti' slovenščine (o tem bo govor nekoliko pozneje). Približno enako pogosto se pojavljata prevod s pridevnikom in izpust, ostale kategorije pa so precej redkejša (okrog 1 % vsaka).

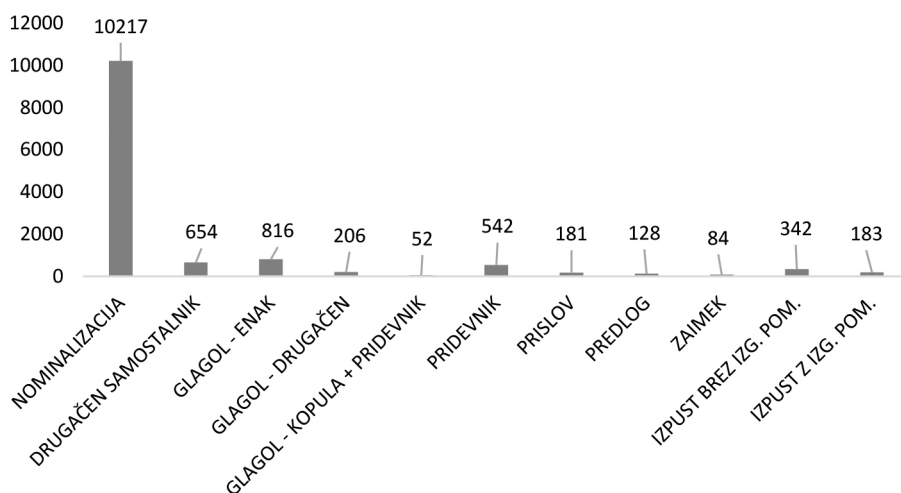
Slika 5.1: Deleži prevodnih ustreznice iz analiziranega vzorca korpusa ISPAC

V skladu s tabelo 5.9 so nekatere izmed že omenjenih kategorij razdeljene na podskupine, zato so s sliko 5.3 prikazani podrobnejši podatki za vsak posamezni tip prevoda. Navedena so števila absolutnih pojavitev posameznih tipov med analiziranimi 13.405 primeri. Pred tem slika 5.2 zaradi večje preglednosti prikazuje enake podatke, vendar izražene v odstotkih. Tako lahko vidimo, da je med samostalniki, ki se pojavljajo kot prevodne ustreznice, velika večina nominalizacij (76,2 %), le manjši delež (manj kot 5 %) pa zavzemajo prevodi, kjer je uporabljen drug samostalnik. Tudi pri glagolu, drugem najpogostejšem sredstvu za prevajanje nominalizacije, močno prevladuje ena od podskupin, in sicer glagoli, ki predstavljajo skladno ubeseditev glagolskega dejanja, izraženega z italijansko nominalizacijo (teh je 6,1 % vseh primerov oziroma več kot tri četrtine primerov prevoda z glagolom). Relativno redki so primeri z uporabo drugega glagola, ki jih na nek način še vedno lahko štejemo za skladne prevode v hallidayevskem smislu, in kopule s pridevnikom (skupno manj kot 2 %). 4 % zavzemajo prevodi, kjer je glagolski dogodek izražen s pridevnikom, skoraj enako število (3,9 %) pa je izpustov. Med zadnjimi je tistih z izgubo pomena malo več kot polovica (1,4 % vseh analiziranih primerov), ostali (2,6 % vseh analiziranih primerov) pa ne prinašajo izgub na pomenski ravni.

Slika 5.2: Deleži prevodnih ustreznic iz analiziranega vzorca korpusa ISPAC – podroben prikaz

Predstavljene podatke bomo skušali interpretirati še na podlagi drugačnega kriterija. V naslednjem razdelku bomo preverili, ali na tipe prevodnih ustreznic vpliva tip glagolskega dogodka. Podrobni podatki o analizi izbranih nominalizacij glede na glagolske dogodke so na voljo v Prilogi 2, v nadaljevanju pa jih bomo na kratko povzeli.

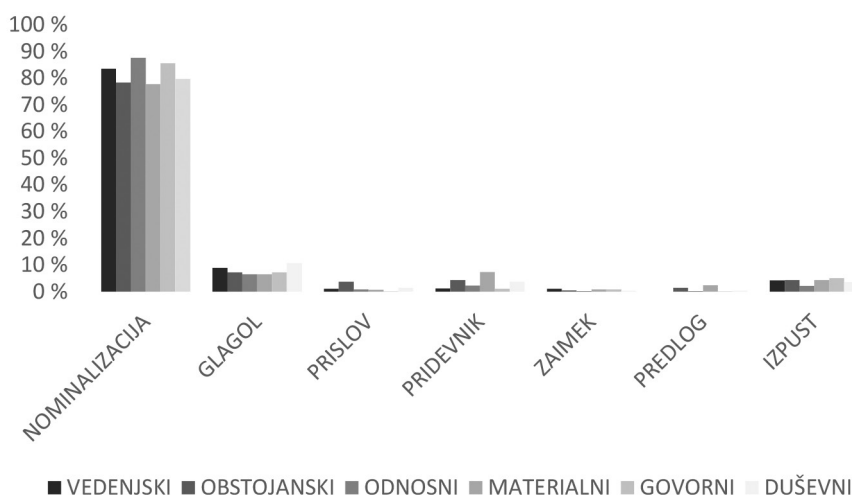

Slika 5.3: Absolutne pojavitve prevodnih ustreznic iz analiziranega vzorca korpusa ISPAC – podroben prikaz

5.2.3 Prevodne ustreznice in tipi glagolskih dogodkov

Z ozirom na dejstvo, da smo pri izboru primerov za analizo prevodnih ustreznic upoštevali kriterij tipov glagolskih dejanj, smo pri pregledovanju rezultatov analize preverili, kako se tipi prevodnih ustreznic pojavljajo v povezavi z vrstami glagolskih dejanj. Zanimalo nas je, ali se morebiti pojavljajo razlike v pogostnosti posameznih tipov prevodov glede na tip glagolskega dogodka in ali je na podlagi tega mogoče predvideti uporabne prevajalske strategije.

Izkazalo se je, da se med različnimi tipi glagolskih dogodkov dejansko pojavljajo razlike glede na prevodne možnosti, ki so bile uporabljene, čeprav se, tako kot smo že videli, najpogosteje pojavlja prevod s podobno metaforično ubeseditvijo, torej z nominalizacijo. Slika 5.4 prikazuje zbrane podatke za vse tipe glagolskih dogodkov v povezavi z osnovnimi tipi prevodnih ustreznic; tabela 5.10 vsebuje prikaz deležev posameznih tipov prevodnih ustreznic z ozirom na glagolske dogodke, tabela 5.11 pa še podrobno analizo prevodnih ustreznic s podtipi v razmerju do glagolskih dogodkov.

Slika 5.4: Deleži prevodnih ustreznic glede na tip glagolskih dogodkov

Tabela 5.10: Deleži glavnih tipov prevodnih ustreznice glede na tip glagolskih dogodkov (podatki so izraženi v odstotkih; legenda: SAM = samostalnik; GLAG = glagol; PRIS = prislov; PRID = pridevnik; ZAIM = zaimek; PRED = predlog; IZP = izpust)

Glag. dogodek	SAM	GLAG	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP
duševni	79,7	10,7	1,4	3,8	0,4	0,4	3,6
govorni	85,6	7,2	0,1	1,1	0,8	0,1	5,1
materialni	77,8	6,5	0,7	7,4	0,9	2,4	4,3
obstojski	78,3	7,2	3,8	4,4	0,5	1,4	4,4
odnosni	87,6	6,5	0,9	2,3	0,3	0,2	2,2
vedenjski	83,5	8,9	1,1	1,2	1,1	0,0	4,2

Tabela 5.11: Deleži prevodnih ustreznice s podtipi glede na tip glagolskih dogodkov (podatki so izraženi v odstotkih; legenda: NOM = nominalizacija; SD = samostalnik, drugačen; GE – glagol, enak; GD = glagol, drugačen; K+P = kopula + pridevnik; PRIS = prislov; PRID = pridevnik; ZAIM = zaimek; IZP+ = izpust brez izgube pomena; IZP- = izpust z izgubo pomena)

Glag. dogodek	NOM	SD	GE	GD	K+P	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-
duševni	75,5	4,2	8,1	2,1	0,5	1,4	3,8	0,4	0,4	2,1	1,5
govorni	78,9	6,6	5,7	1,4	0,1	0,1	1,1	0,8	0,1	4,0	1,2
materialni	71,4	6,4	4,9	1,4	0,2	0,7	7,4	0,9	2,4	2,9	1,4
obstojski	75,4	2,9	5,2	1,5	0,5	3,8	4,4	0,5	1,4	2,8	1,6
odnosni	82,8	4,8	4,8	1,2	0,5	0,9	2,3	0,3	0,2	1,5	0,7
vedenjski	79,6	3,9	7,2	0,9	0,8	1,1	1,2	1,1	0,0	2,3	1,9

Italijanske nominalizacije se najpogosteje prevaja s podobno metaforično ubeseditvijo, ko imamo opravka z **odnosnimi** glagolskimi dogodki: kar 87,5 % vseh odnosnih glagolskih dogodkov je bilo v slovenščini ubesedenih s samostalnikom, torej 6,5 % več, kot velja za celoten vzorec (prim. sliko 5.2); posledično je tudi število odnosnih glagolskih dogodkov, ki so ubesedeni z glagolom, najnižje (6,5 %). Enak delež glagolskih prevodov imajo le še **materialni** glagolski dogodki, vendar je pri teh zanimivo, da je skoraj 10 % manj nominalizacijskih prevodov kot pri odnosnih dejanjih: med ostalimi tipi prevodov materialnih dogodkov prevladuje pridevnik, ki ima izrazito visoko vrednost v primerjavi z vsemi ostalimi glagolskimi dogodki: kar 7,4 %. **Duševni** glagolski dogodki pa so tisti, pri katerih so glagolski prevodi najpogostejši – pojavljajo se 25 % pogosteje od povprečja; prevodi z nominalizacijo so sicer manj pogosti od povprečja (79,7 %), vendar ne izrazito. Za **vedenjske** glagolske dogodke je značilno, da se tako nominalizacijski kot glagolski prevodi pojavljajo pogosteje od povprečja, ostale možnosti pa so (z izjemo izpusta) izredno redko uporabljene (predlog se na primer ne pojavi kot možni prevod niti enkrat). Pri **govornih** glagolskih dejanjih se glagolski prevodi

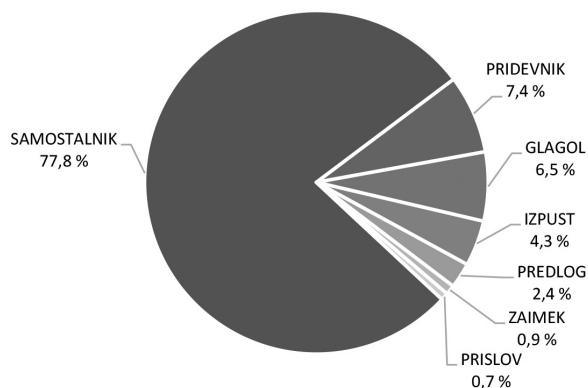
pojavljajo redkeje od povprečja (7,2 %), medtem ko je ubeseditve z nominalizacijo pogostejša v primerjavi s srednjimi vrednostmi (85,6 %); kot pri vedenjskih dogodkih se, če izključimo izpust, ostale možnosti pojavljajo izredno redko (le v 2,1 % primerov). Pri **obstojskih** dogodkih se nominalizacijski in glagolski prevodi pojavljajo redkeje od povprečja, precej nadpovprečno pogosto pa zasledimo ubeseditve s prislovi (4,4 %) in pridevniki (3,8 %). Oglejmo si nekaj primerov.

5.2.3.1 *Prevodne ustreznice za materialne glagolske dogodke*

V analizo je bilo zajetih 3.331 primerov materialnih dogodkov; vključena so bila tako dejanja kot dogodki (za vsakega od podtipov po deset različnih nominalizacij), absolutna pogostnost teh nominalizacij glede na celotni korpus ISPAC pa je segala od najpogostejših med obravnavanimi primeri (npr. *lavoro*, *azione*, *processo*) do zelo redko uporabljenih primerov (npr. *fabbrica*, *ristrutturazione*, *emergenza*). Slika 5.5 povzema razporeditev različnih tipov prevodnih ustreznice za materialne dogodke.

Pri materialnih dogodkih je torej pogostnost nominalnih ubeseditve v prevodih nekoliko redkejša od povprečja za celotni vzorec analize. Najbolj tipični primeri tovrstnih prevodov so navedeni v nadaljevanju.

- 5.7 a. Alessandro osservava dall'alto di un colle le operazioni e vide ... LM
b. Aleksander si je ogledoval operacije z vrha bližnjega griča in opazil ...
- 5.8 a. ... uno strumento di redistribuzione di beni e servizi e di regolamentazione ... NDP
b. ... orodje prerazdelitve dobrin in storitev ter reglementiranja ...
- 5.9 a. ... sembra essersi ridotta la capacità di governo dei partiti. NDP
b. ... se torej zdi, da se je skrčila zmožnost strank za vladanje.
- 5.10 a. ... l'amore per il lavoro ben fatto è una virtù fortemente ambigua ... NL
b. ... je ljubezen do dobro opravljenega dela zelo dvoumna vrlina ...
- 5.11 a. ... in modo che il principio della mia azione possa valere per tutti ... NVA
b. ... da lahko načela mojega delovanja veljajo za vse ljudi ...
- 5.12 a. ... le tecniche di azione politica diretta non portano lo stigma della devianza. NDP
b. ... prijemi neposredne politične akcije niso ožigosani kot zabloda.

Slika 5.5: Deleži prevodnih ustreznih pri materialnih glagolskih dogodkih

Kot vidimo, se kot prevod italijanske nominalizacije v slovenščini pojavljajo tako nominalizacije s tujim korenem (npr. *azione* – *akcija*: primer 5.12) kot tudi v poslovenjeni obliki (*azione* – *delovanje*: primer 5.11).

6,4 % primerov materialnih glagolskih dogodkov, ki so ubesedeni s samostalnikom, ne spada v kategorijo nominalizacije: vsebuje namreč druge vrste glagolski dogodek. Primeri 5.13–5.15 prikazujejo nekaj takih zgledov. V primeru 5.13 je v slovenskem prevodu uporabljen samostalnik *tok*, ki bi ga lahko upoštevali kot nominalizacijo, vendar je glagolski dogodek drugačen (*proces* vs. *tok*). V primeru 5.14 je nominalizacija *crescita* del časovne okoliščine *nel periodo della crescita*, ki je prevedena zelo prosto s predložno zvezo *z leti*. V primeru 5.15 pa je nominalizacija *ricostruzione* spet precej prosto prevedena s samostalnikom, ki ga ne moremo imeti za izglagolsko nominalizacijo, in sicer *novosti*.

- 5.13 a. ... i tentativi che gli uomini fanno di collocare se stessi all'interno del processo della storia. NR
 b. ... o poskusih, ki so se jih ljudje lotevali, da bi sebe umestili v tok zgodovine.
- 5.14 a. La complicità tra i due si era consolidata nel periodo della crescita ... LCM
 b. Z leti je njuno prijateljstvo še pridobilo na trdnosti.
- 5.15 a. ... questi tratti di ricostruzione tecnologica aumentano. NEL
 b. ... je [...] potez tehnoloških novosti vedno več.

Oglejmo si še nekaj primerov glagolskih prevodov. Zgled 5.16 prikazuje primer razvijanja slovnične metafore: glagolski dogodek, ki je v italijanščini ubeseden z

nominalizacijo *comportamento* (izpeljano iz glagola *comportarsi*), je v slovenščini izražen skladno, z glagolom *vesti se*. V primeru 5.17 je, po drugi strani, spet uporabljena skladna ubeseditev – torej je glagolski dogodek izražen z glagolom –, vendar je tokrat uporabljen drug glagolski dogodek, *delati*, ki je sicer tudi materialni glagolski dogodek.

5.16 a. Da te non mi sarei mai aspettato un comportamento così sciocco.

LTAM

b. Od tebe ne bi niti v sanjah pričakoval, da se boš tako neumno vedla.

5.17 a. Come potete pensare di pretendere da noi, a cose fatte, un comportamento diverso da quello che è stato il nostro, e di tutti quelli che erano come noi? NL

b. Kako lahko zdaj, ko je vsega konec, zahtevate, da bi morala delati drugače, saj so tako počeli vsi, ki so bili kot midva?

Redko so materialni glagolski dogodki prevedeni tudi s kopulo in povedkovim določilom (primer 5.18). Take vrste prevodi so lahko bolj 'prosti' kot v našem primeru, ali pa je v povedkovem določilu uporabljen pridevniško (oz. drugače) ubeseden glagolski dogodek. Drugega tipa primerov med materialnimi glagolskimi dogodki ni zaslediti.

5.18 a. ... regola la formazione dei portici, che fiancheggiano il sistema stradale per uno sviluppo complessivo di quasi 38 chilometri. NBEN

b. ... ureja zidavo portikov, ki so z obeh strani obdajali sistem cest in so bili dolgi skoraj 38 kilometrov.

Relativno visok odstotek materialnih glagolskih dogodkov je preveden s pridevnikom. Največjo zaslugo za to ima nominalizacija *lavoro*, ki je kot pridevnik v slovenščini ubesedena kar 149-krat. Več primerov s pridevniškim prevodom opazamo še pri nominalizacijah *produzione*, *governo* in *sviluppo*. Vzrok za tak tip prevoda je preprost: v italijanskih stavkih se *lavoro* pojavlja kot del besedne zveze SAMOSTALNIK + DI + LAVORO, kjer je zveza med samostalnika rodilniškega oz. atributivnega tipa; v klasični italijanski slovnični terminologiji bi to imenovali *complemento di specificazione*, ta zveza pa ima zelo pogosto vlogo 'nadomestka pridevnika' (prim. Dardano in Trifone 1995: 242), zato ne preseneča, da se jo v slovenščini običajno prevede z zvezo PRIDEVNIK + SAMOSTALNIK. Primer 5.19 prikazuje tipično situacijo z zvezo *tempo di lavoro*, podobno pa se dogaja tudi z zvezami, kot so *funzione di governo* (*oblastvena naloga*), *modo di produzione* (*produkcijski način*) ter *assistenza allo sviluppo* (*razvojna pomoč*), ki sicer ni popolnoma enaka kot prejšnje (uporabljen je predlog *a*), vendar ima zelo podobno funkcijo.

5.19 a. La tendenziale preminenza del sapere fa del tempo di lavoro una "base miserabile". ND

- b. Tendenčna večvrednost vednosti iz delovnega časa naredi »bedno podlago«.

Primerov za ostale tipe prevodnih ustreznice je zelo malo, skupno 8,3 %, od tega jih več kot polovica pripada izpustom. Primeri, navedeni v nadaljevanju, prikazujejo tipično situacijo: prevod s prislovom (primer 5.20), s predlogom (5.21), z zaimkom (5.22) ter izpust (5.23).⁸⁶

- 5.20 a. Gli stessi protagonisti di questa svolta del giardinaggio portano a termine la svalutazione del classicismo come linguaggio obbligato dell'architettura ... NBEN
b. Protagonisti tega preobrata v vrtnarstvu so tudi dokončno razvrednotili klasicizem kot obvezni jezik arhitekture ...
- 5.21 a. ... attinge al buon senso popolare sempre scettico e cauto nei confronti di quanti fanno o servono la politica. LTOM
b. ... se [...] napaja iz zdrave ljudske pameti, ki je vselej skeptična in nezaupljiva do tvorcev ali služabnikov politike.
- 5.22 a. A questa operazione erano più proclivi gli incolti ... NL
b. K temu so bili neizobraženci bolj nagnjeni ...
- 5.23 a. ... quando noi avremo rimosso meno della metà della breccia, loro completeranno i lavori, ossia ci faranno a pezzi con una gragnuola di colpi. LM
b. ... ko bomo očistili manj kot polovico vrzeli, bodo oni že končali in nas raztreščili s točo izstrelkov.

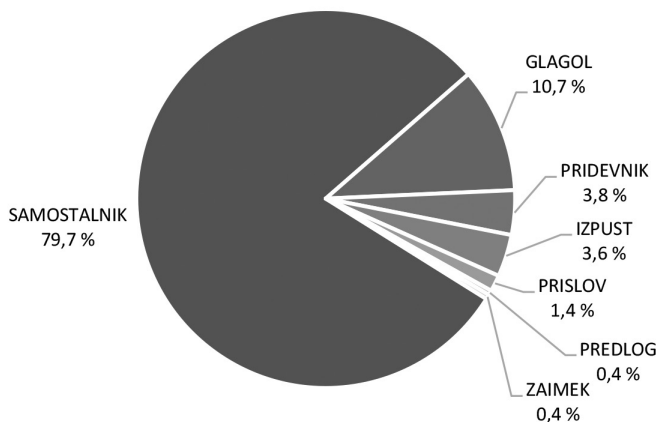
5.2.3.2 Prevodne ustreznice za duševne glagolske dogodke

Primerov z duševnim glagolskim dogodkom je bilo skupno analiziranih 3.648. Zajeti so bili vsi štirje podtipi: zaznavanje, mišljenje, želja ter čustvo in razen nekaj izjem (*vista* pri zaznavanjških, *referimento*, *conoscenza*, *pensiero* pri mišljenjskih, *organizzazione* pri željah ter *amore* pri čustvenih, ki vsi skupaj zajemajo 45 % vseh duševnih glagolskih dogodkov) so duševni glagolski dogodki relativno redki v analiziranem vzporednem korpusu. Delež različnih prevodnih ustreznice je povzet s sliko 5.6.

Najpogosteje se seveda pojavlja prevod z nominalizacijo (primeri 5.24–5.27 prikazujejo različne podtipe duševnih glagolskih dogodkov: po vrsti so to zaznavanje, mišljenje, želja in čustvo), precej redko z drugim samostalnikom (primer 5.28).

⁸⁶ Primer z izpustom je eden izmed tistih, kjer ne pride do izgube pomena, saj se zdi na tem mestu nesmiselno navajati primere, kjer je bila storjena napaka.

- 5.24 a. Le teorie della percezione appaiono per esempio fondate ... NR
b. Teorije o zaznavanju so, na primer, kot je videti, temeljile ...
- 5.25 a. Gli dissi che il suo ragionamento non faceva una piega ... LBN
b. In sem mu rekel, da je njegovo sklepanje brezhibno ...
- 5.26 a. Sia pure tra contraddittori tentativi di interpretazione ... NEL
b. Četudi s protislovnimi poskusi interpretacije ...
- 5.27 a. I dubbi della sinistra e sulla sinistra NBOB
b. Dvomi levice in o levice
- 5.28 a. ... mettono in dubbio anche questa convinzione: ... NVA
b. ... postavljata tudi to podmeno pod vprašaj: ...

Slika 5.6: Deleži prevodnih ustreznih pri duševnih glagolskih dogodkih

Za četrtno pogostejše od povprečja celotnega analiziranega vzorca se pojavljajo glagolski prevodi; pogosti so zlasti pri mišljenjskem podtipu, ki zajema polovico celotnega števila. Izrazito pogosto se glagolski prevod pojavlja pri nominalizaciji *riferimento* (30 % vseh primerov), in sicer zlasti takrat, ko je izraz uporabljen v zvezi s pomensko izpraznjenim glagolom *fare* (primeri 5.29, 5.30), ker gre za besedno zvezo, ki tvori 'prevodno enoto' oz. prepoznaven del takšne enote, pa tudi v drugih okoliščinah (primer 5.31).

- 5.29 a. ... ritiene che le due parole facciano riferimento a valori positivi.
NBOB
b. ... so [...] prepričani, da se oba izraza sklicujeta na pozitivne vrednote.

- 5.30 a. ... l'uso di questo termine [...] fa riferimento al significato di ordigno o macchina ... NR
 b. ... ali se ta izraz [...] pomensko nanaša na napravo ali stroj ...

- 5.31 a. I riferimenti agli orologi, ai mulini, alle fontane, alla ingegneria idraulica sono insistenti e costanti. NR
 b. Na ure, mline, fontane in hidravlično inženirstvo so se vztrajno in nenehno sklicevali.

Seveda pa se glagolski prevodi pojavljajo tudi pri ostalih treh podtipih duševnih glagolskih dogodkov (gl. primer 5.32 za zaznavo, 5.33 za željo in 5.34 za čustvo).

- 5.32 a. ... tutti i possibili punti d'osservazione erano ricolmi di spettatori ... NBEN
 b. ... vsi mogoči prostori, od koder je mogoče spremljati dogajanje, so bili polni gledalcev ...
- 5.33 a. ... aprono la via ai primi provvedimenti per Londra ... NBEN
 b. ... pripeljala do tega, da so začeli ukrepati v Londonu ...
- 5.34 a. ... aveva ricevuto con emozione il mio messaggio ... LEB
 b. ... moje sporočilo jo je vznemirilo ...

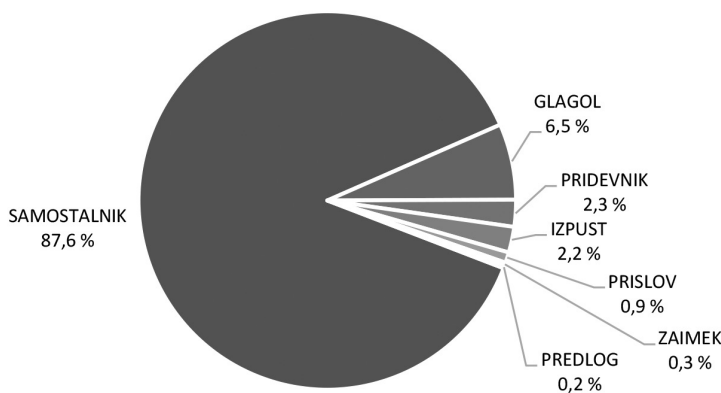
Ostale možnosti prevoda so pri duševnih glagolskih dogodkih pravzaprav redke. Nekoliko več je primerov s pridevnikom in izpustom (3,8 oz. 3,6 %; primera 5.35 in 5.36), ostalih pa je skupno malo več kot 2 %. Primeri s prislovom se navadno pojavljajo tedaj (in to velja na splošno, ne samo za duševne glagolske dogodke), ko je nominalizacija v italijanskem jeziku vpeta v vlogo okoliščine kot del predložne zveze in podobno (primer 5.37). Zaimki, ki so lahko osebni ali pa kazalni, so navadno posledica bližnjega ponavljanja vzporedne nominalizacije (primer 5.38), predložni prevodi pa so prav tako povezani s pojavitvijo italijanske nominalizacije znotraj predložne zveze (primer 5.39).

- 5.35 a. ... o un funzionario di vista corta come Stangl di Treblinka ... NL
 b. ... kratkoviden funkcionar, kakor Stangl iz Treblinke ...
- 5.36 a. Al punto da incoraggiare, per sopperire a certe necessità, tentativi di pidginizzazione. NEL
 b. Da zadosti nekaterim potrebam, spodbuja celo »pidginizacijo« latinščine.
- 5.37 a. ... raccontava con gusto il Poeta ... LEB
 b. ... je navdušeno pripovedoval Pesnik ...

- 5.38 a. ... ma poi si era ricordato che anche lui languiva per un amore impossibile ... LEB
 b. ... potem pa se je spomnil, da tudi on preživlja nekaj podobnega ...
- 5.39 a. ... cioè di enunciati che non pretendono di verificarsi in riferimento a una descrizione oggettiva di fatti ... NVA
 b. ... se pravi izjav, ki svoje potrditve ne iščejo v nekakšnem objektivnem opisu dejstev ...

5.2.3.3 Prevodne ustreznice za odnosne glagolske dogodke

Primerov nominalizacij z odnosnim glagolskim dogodkom je bilo skupno 1.844, pri čemer smo upoštevali tako prilastnostne kot istovetnostne odnosne glagolske dogodke. Z vidika pogostnosti v odnosu do celotnega korpusa so primeri razporejeni bolj ali manj enakomerno od zelo pogostih (*differenza, risultato, durata, funzione, significato*) do precej redkih (*assicurazione, implicazione, nomina*). Vsak od podtipov odnosnih glagolskih dogodkov zajema približno polovico primerov (malenkost več jih pripada prilastnostnemu tipu – 940 : 904). Slika 5.7 podaja deleže posameznih tipov prevodnih ustreznic.

Slika 5.7: Deleži prevodnih ustreznic pri odnosnih glagolskih dogodkih

Pri odnosnih dejanjih se nadpovprečno pogosto pojavljajo nominalni prevodi, podpovprečno pa glagolski prevodi. Vseh ostalih možnosti brez izpusta je komaj 10 %.

Primeri 5.40 in 5.41 prikazujeta prilastnostni odnosni glagolski dogodek, preveden z nominalizacijo, primeri 5.42 in 5.43 pa istovetnostni podtip z enake vrste

prevodom. Zgleda 5.44 in 5.45 vsebujeta prevod s samostalnikom, ki ni neposredni prevod italijanskega glagolskega dogodka, izraženega z nominalizacijo.

- 5.40 a. I passaggi da una fase all'altra di una lingua ... NVA
b. Prehodi nekega jezika iz ene faze v drugo ...
- 5.41 a. Descartes comunica le sue impressioni circa quella proposta ... NEL
b. Descartes je [...] sporočil svoje vtise o Valleesovem predlogu ...
- 5.42 a. ... un processo di progressiva trasformazione dei fini dell'amministrazione ... NDP
b. ... procesa postopnega preoblikovanja ciljev javne uprave ...
- 5.43 a. Designa l'arte dell'interpretazione, spesso specializzata ... NVA
b. Označuje večino interpretiranja, pogosto specializirano ...
- 5.44 a. Era davvero troppo: l'impressione in tutta Italia fu immensa ... NC
b. To je bilo je zares preveč; šok po vsej Italiji je bil strašen ...
- 5.45 a. ... dandogli senza modificarla l'indicazione falsa del collega ... LTAB
b. ... bi mu ta, ne da bi preobrn timer lažen kolegov odgovor, prav tako pokazal ...

Glagolskih prevodov je malo: oglejmo si po en primer za vsak podtip te skupine: glagol, ki udejanja enak glagolski dogodek (primer 5.46), glagol, ki udejanja drugi glagolski dogodek (primer 5.47), ter kopula s povedkovim določilom (primer 5.48).

- 5.46 a. ... trovava conferma nel testo delle Scritture ... NR
b. ... je bila potrjena v besedilu Svetega pisma ...
- 5.47 a. ... con un passaggio da una media di 4,01 tra il 1950 e il 1954 a 5,07 nel 1995-97 ... NDP
b. ... saj se je njihovo število v povprečju povečalo s 4,01, v obdobju med letoma 1950 in 1954 na 5,07 v obdobju med letoma 1995 in 1997 ...
- 5.48 a. ... un solo staffiere avrebbe fatto cattiva impressione ... LEB
b. ... zato bi bil en sam služabnik videti nenavadno ...

Še redkejši so pri odnosnih glagolih ostali tipi prevodnih ustreznice, z izpustom vred: skupno se pojavijo le v slabih 6 % primerov. V nadaljevanju so navedeni primeri za prevod s pridevnikom (zgled 5.49), prislovom (5.50), zaimkom (5.51), predlogom⁸⁷ (5.52) ter izpustom (5.53).

- 5.49 a. ... l'abbondanza di nuovi terreni coltivabili ... NBEN
b. ... obsežne nove obdelovalne površine ...

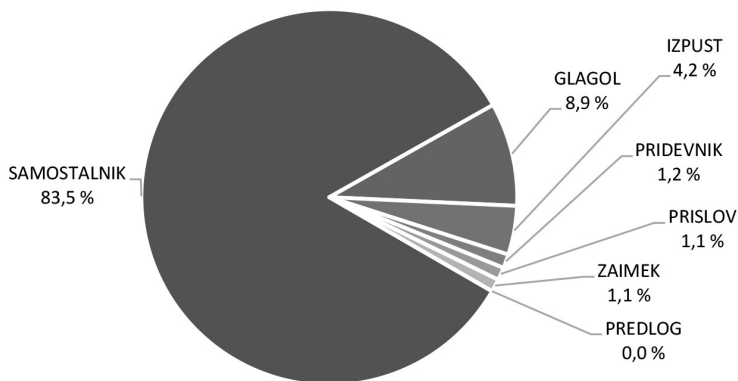
⁸⁷ Pod kategorijo 'predlog' so vključene tudi predložne zveze.

- 5.50 a. ... lasciando abbondanza di provviste per il suo figliolo ... LM
b. ... in pustila obilo hrane za svojega sinčka ...
- 5.51 a. Non dovrebbero essere differenze, perché le differenze intervengono nelle tavole successive... NEL
b. Razlike ne morejo biti, ker te pridejo v nadaljnjih razpredelnica ...
- 5.52 a. A differenza del denaro, che misura l'esito di un processo produttivo ormai concluso ... NVI
b. Medtem ko denar meri izid že zaključenega proizvodnega procesa ...
- 5.53 a. ... Keplero non si limita a esporre al lettore i risultati delle sue ricerche ... NR
b. ... se Kepler ne omejuje na to, da bralcu osvetli svoje raziskovanje ...

5.2.3.4 Prevodne ustreznice za vedenjske glagolske dogodke

V analizo je bilo zajetih 1.110 primerov vedenjskih glagolskih dogodkov. Zanje je značilno, da se poleg nominalnih in glagolskih prevodov pojavlja zelo malo drugih možnosti (le izpustov je še nekaj več, okrog 4 %), predlog pa se kot možnost ne pojavi.

Tako glagolskih kot nominalnih prevodov je nekoliko več kot znašajo povprečne vrednosti za celotni vzorec. Tipični primer prevoda z nominalizacijo je zgled 5.54, z drugim samostalnikom pa primer 5.55 Med glagolskimi prevodi najdemo zglede za vse tri podtipе: glagol z enakim glagolskim dogodkom (primer 5.56), z različnim glagolskim dogodkom (5.57) ter kopulo s povedkovim določilom (5.58).

Slika 5.8: Deleži prevodnih ustreznice pri vedenjskih glagolskih dogodkih

- 5.54 a. Se la sorpresa riuscirà, lo incendieremo ... LM
 b. Če bo presenečenje uspelo, ga bomo zažgali ...
- 5.55 a. ... vedute [...] prese [...] a volo d'uccello ... NBEN
 b. ... vedute iz [...] ptičje perspektive ...
- 5.56 a. Non siamo più capaci di giudicare il comportamento nostro od altrui ... NL
 b. O tem, kako smo se mi ali drugi vedli [...], ne moremo več soditi ...
- 5.57 a. ... per te non costituivamo una preoccupazione ... LEB
 b. ... a z nami se nisi kaj dosti ukvarjal ...
- 5.58 a. ... adesso aveva assunto gli atteggiamenti di una donna. LCM
 b. ... sedaj pa je bila že prava ženskica.

K zgornjim primerom, ki predstavljajo veliko večino vedenjskih glagolskih dogodkov, zajetih v analizo, dodajmo še primere za ostale možnosti: pridevnik (primer 5.59), prislov (5.60), zaimek (5.61) in izpust (5.62).

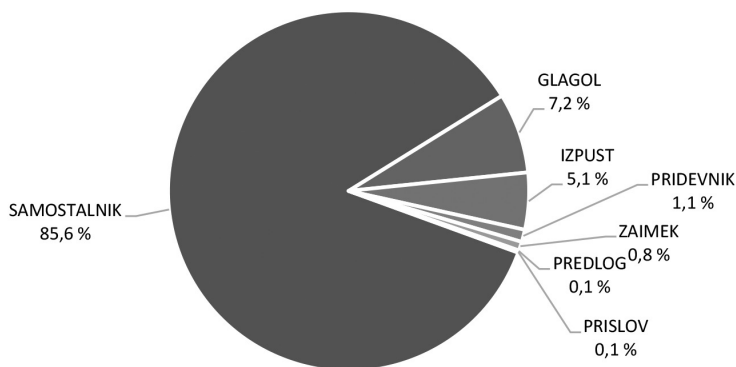
- 5.59 a. La zia venne colta di sorpresa, fu sul punto di chiedere spiegazioni ... LTOM
 b. Še preden je mogla presenečena teta vprašati za pojasnilo ...
- 5.60 a. ... entrarono lentamente ma con decisione nell'Europa cristiana. NC
 b. ... so zlagoma, vendar nezadržno stopala v krščansko Evropo.
- 5.61 a. ... e quindi si fermavano per riposare – decisione inutile, aveva detto il Poeta ... LEB
 b. ... in takrat so se spravili k počitku – to pa je bilo po Pesnikovem mnenju nepotrebno ...
- 5.62 a. ... che Andrea, finalmente, aveva cambiato atteggiamento con i suoi figli. LCM
 b. ... ker se je Andrea končno spremenil.

5.2.3.5 *Prevodne ustreznice za govorne glagolske dogodke*

Primerov govornih glagolskih dogodkov je nanese 1.539, delež posameznih tipov prevodnih ustreznice je povzet s sliko 5.9. Med njimi je opaziti relativno visok delež nominalizacij v primerjavi z ostalimi tipi glagolskih dejanj (primera 5.63 za nominalizacijo in 5.64 za drugi samostalni) in rahlo nižji delež glagolskih prevodov (primeri 5.65 za glagol z enakim glagolskim dejanjem, 5.66 za glagol z drugačnim glagolskim dejanjem, 5.67 za kopulo, ki je pravzaprav edini primer med govornimi glagolskimi dogodki in je skorajda obstojanskega tipa). Pri tem tipu glagolskih dogodkov se pojavlja tudi nekaj več izpustov, zlasti tistih, kjer ne

pride do izgube pomena (4 %; primer 5.68). Takega stanja najbrž ne gre pripisati konkretnemu tipu glagolskih dogodkov, temveč predvsem kvaliteti prevodov, iz katerih izvirajo obravnavani zgledi z govornimi glagolskimi dogodki. Na tem mestu zgolj opozarjamo na dejansko stanje in ne želimo izpostaviti tipa glagolskega dejanja kot vzroka za pogostejši izpust.

- 5.63 a. Molte sono tuttora le proposte d'una possibile soluzione ... NC
b. Še vedno je veliko predlogov za rešitev ...
- 5.64 a. ... stabiliva perfetta parità tra loro in un crescendo di richieste e di risposte ... LTOM
b. ... vzpostavljala popolno enakopravnost med njima ob naraščanju dajanja in jemanja ...
- 5.65 a. ... l'idea stessa di una dichiarazione di superamento del sistema tolemaico. NR
b. ... že samo misel, da se razglasi preseganje ... ptolemajskega sistema.
- 5.66 a. ... mentre sospende il giudizio a proposito dei punti nei quali essi divergono: ... NC
b. ... izogibajo pa se tem, v katerih se razhajajo ...
- 5.67 a. ... senza che colui che ascolta si collochi nella comprensione originaria di ciò sopra cui il discorso discorre ... NVI
b. ... ne da bi se poslušajoči spravlil v izvorno razumevajočo bit do tega, o čemer je govora ...
- 5.68 a. ... e prima, i discorsi delle filosofie vicine alla problematica della scienza [...] hanno assunto il linguaggio come tema privilegiato. NVA
b. ... že prej so jezik za svojo prednostno temo vzele filozofije, ki so bile blizu znanstveni problematiki ...

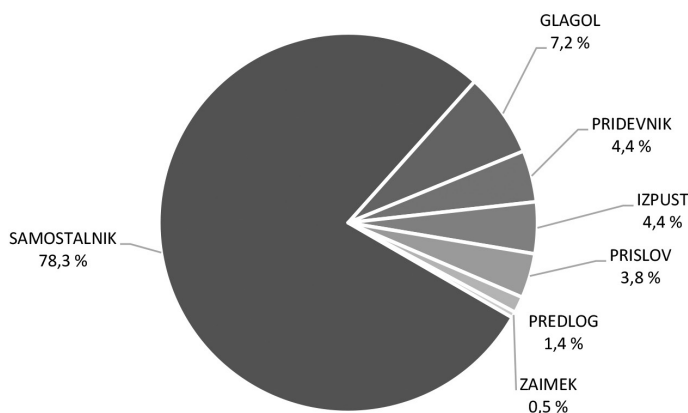
Slika 5.9: Deleži prevodnih ustreznice pri govornih glagolskih dogodkih

Ostalih možnosti je izjemno malo, komaj 2 % (primeri 5.69 za pridevnik, 5.70 za zaimek in 5.71 za prislov).

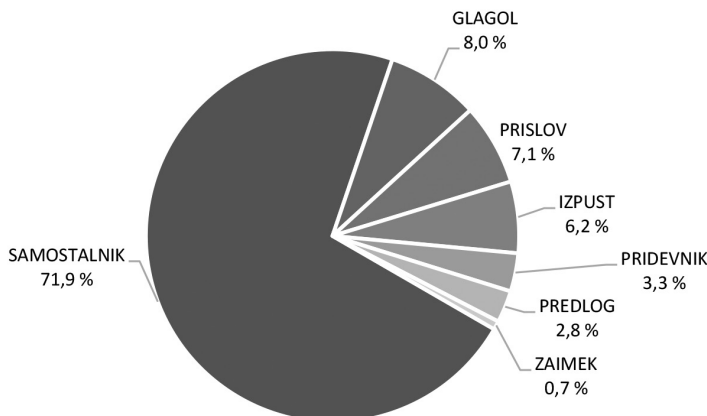
- 5.69 a. ... non solo mano d'opera, ma anche forze d'ordine, delegati ed amministratori del potere tedesco ... NL
 b. ... ne pridobiva le delavcev, ampak tudi varnostne sile, pooblaščenice in namestnike ...
- 5.70 a. In altri termini: mostrare come, mettendo varie affermazioni a confronto, deve scaturire, nei termini del pensiero studiato, quella risposta. NET
 b. Povedano drugače: pokažeš, kako bi mu, če bi mu postavili razne nasprotno trditve, na dan privrel tak, seveda izražen z njegovo mislijo.
- 5.71 a. ... disposte nel medesimo ordine delle protuberanze esterne«. NR
 b. ... razporejene podobno kakor zunanje izbokline«.

5.2.3.6 Prevodne ustreznice za obstojanske glagolske dogodke

V analizo je bilo vključenih 1.933 primerov obstojanskih glagolskih dogodkov, pri čemer pa je treba poudariti, da 998 primerov (torej več kot polovica) pripada besedi *vita*, o kateri smo že govorili. Zaradi tako velikega vpliva te besede na deleže prevodnih ustreznice smo pripravili povzetek podatkov tako s tem primerom (slika 5.10) kot brez njega (slika 5.11).

Slika 5.10: Deleži prevodnih ustreznice pri obstojanskih glagolskih dogodkih

Slika 5.11: Deleži prevodnih ustreznih pri obstojanskih glagolskih dogodkih brez *vita*

Kot lahko razberemo iz slike 5.10, je delež prevodov s samostalnikom, če vključujemo primere z *vita*, rahlo pod povprečjem (primeri 5.72 in 5.73 za oba tipa samostalniških prevodov, z nominalizacijo in drugim samostalnikom), prav tako tudi delež glagolskih prevodov. Približno enako pogosto se pojavljajo pridevniški in prislovni prevodi ter izpusti, redkeje pa predlogi in zaimki. Če pa primerjamo te podatke s sliko 5.11, ki ne vključuje primera *vita*, je delež prevodov s samostalnikom bistveno nižji (71,9 %), medtem ko se občutno poveša delež glagolskih prevodov, prislovnih prevodov in izpustov.

Oglejmo si nekaj zgledov z besedo *vita*: daleč največ je primerov, ko se v prevodu pojavlja kot *življenje* (primer 5.72), v zvezi z glagolom *dare* pa se navadno prevaja z *rojstvom* (primer 5.73) ali glagolsko z *roditi* (primer 5.74).

5.72 a. ... con l'immagine di colui che dedica la propria vita alla contemplazione ... NR

b. ... v podobi modrijana, ki svoje življenje posveča kontemplaciji ...

5.73 a. ... è il modo di combinare le lettere che permette di dar vita alle diverse lingue. NEL

b. ... rojstvo različnih jezikov pa omogoča način kombiniranja črk.

5.74 a. ... il movimento che dà vita alla Congiura degli Eguali ... NBOB

b. ... gibanje, ki je rodilo Zaroto enakih ...

Druga zveza, ki se pogosto prevaja z glagolom, je *AVERE UNA VITA* + *PRIDEVNIK*, kot prikazuje primer 5.75, na podoben način pa se prevaja z glagolom tudi zveze, kot so *condurre una vita*, *vivere una vita*, *prendere vita*, *ritornare alla vita* ipd.

- 5.75 a. ... ebbe una vita breve: dal 1657 al 1667. NR
 b. ... ni živela dolgo: od leta 1657 do leta 1667.

Nekaj primerov vsebuje v prevodu kopulo in pridevnik: gre za zgled, kjer imamo na italijanski strani spet opravlja z zvezo splošnega glagola in samostalnika *vita*: *mantenersi in vita, avere vita, essere in vita* (primer 5.76), v slovenščini pa se pojavlja zveza *biti* + *pridevnik*, navadno pridevnik *živ*.

- 5.76 a. ... se un compagno d'armi si mantenesse in vita e quale fosse il suo attuale stato anagrafico. LTOM
 b. ... ali je kak soborec še živ in kakšen je trenutno njegov osebni stan.

Večje število primerov z *vita* je prevedenih pridevniško, kar je posledica podobne zveze, kot smo jo omenili pri materialnih glagolskih dogodkih: *SAMOSTALNIK* + *DI* + *VITA* v roditeljskem oz. atributivnem odnosu (primer 5.77).

- 5.77 a. La paura si situa all'interno della comunità, delle sue forme di vita e di comunicazione. NVI
 b. Mesto strahu je znotraj skupnosti, v njenih življenjskih in komunikacijskih oblikah.

Glede ostalih tipov prevodnih ustreznice se beseda *vita* ne razlikuje bistveno od drugih obstojanskih glagolskih dogodkov. Sicer se tudi pri ostalih obstojanskih glagolskih dogodkih pojavljajo najpogostejše prevodi z nominalizacijo, četudi je ta – podobno kot v italijanščini – pogosto del predložne zveze (primer 5.78), manj pa je primerov z drugim samostalnikom (zgled 5.79). Glagolski prevodi so skoraj izključno ubesedeni z enakim glagolskim dogodkom (primer 5.80), glede ostalih prevodnih ustreznice pa izstopajo posamezni primeri: nominalizacijo *seguito* se zelo pogosto prevaja s prislovom (primer 5.81) pa tudi s predlogom (5.82); *morte* se pogosto prevaja s pridevnikom (5.83); *esistenza* ima največ primerov uporabe zaimka (5.84) ter izredno veliko izpustov brez izgube pomena (5.85).⁸⁸

- 5.78 a. ... offrono ai gruppi di interesse contributi pubblici in cambio di voti ... NDP
 b. ... v zameno za glasove ponujajo interesnim skupinam javna sredstva ...
 5.79 a. ... improvvisava perciò qualche manifestazione punitiva ... LTOM
 b. ... si je zato [...] omislila kako kazensko ekspedicijo ...
 5.80 a. ... li hanno condotti ad una condizione di pura sopravvivenza ... NL
 b. ... pripeljalo do tega, da so se trudili samo še preživeti ...

⁸⁸ Tudi v tem primeru želimo zgolj opozoriti na dejansko stanje: posebnosti pri prevajanju besede *esistenza* so najbrž slučajne oz. odvisne od konkretnih sobesedil ali morda tudi od konkretnih, osebno pogojenih rešitev v prevodih.

- 5.81 a. ... viene in seguito abbandonata in favore di una diretta proporzionalità ... NR
b. ... je pozneje opustil v prid preme sorazmernosti ...
- 5.82 a. ... la Terra si era formata in seguito al raffreddamento di una come-
ta nebulosa ... NR
b. ... Zemlja je nastala zaradi ohladitve megličastega kometa ...
- 5.83 a. ... per cui a me uomo oggi libero appare raggelante la condanna a morte del Kapò picchiatore ... NL
b. Zaradi njega mi danes kot svobodnemu človeku zaledeni kri v žilah ob tem, da je bila smrtna obsodba kapa, ki nas je pretepal ...
- 5.84 a. Esiste, aveva determinato Baudolino, perché non ci sono ragioni che si oppongano alla sua esistenza. LEB
b. Obstaja, se je odločil Baudolino, ker ni nobenih dokazov, ki bi temu nasprotovali.
- 5.85 a. ... sembrava di per se stessa implicare l'esistenza di realtà minute e invisibili ... NR
b. Videti je bilo, da [...] samoumevno vključuje drobne in nevidne realnosti ...

5.3 DISKUSIJA

5.3.1 O izbiri med prevodnimi ustreznici

V prvem delu tega poglavja je bil predstavljen vzorec primerov iz italijansko-slovenskega korpusa ISPAC, ki je bil uporabljen za analizo prevedljivosti italijanskih nominalizacij, v drugem delu pa smo si ogledali, katere prevodne ustreznice se pojavljajo v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC v slovenskem jeziku za italijanske nominalizacije ter kako vpliva tip glagolskega dogodka na pogostnost različnih prevodnih možnosti. Opazili smo, da ob splošno visokem odstotku nominalnih prevodov praktično pri vseh analiziranih primerih nominalizacij (z izjemo samo 9 primerov) najdemo vsaj nekaj odstotkov glagolskih prevodov, pogosto tudi nekaj pridevniških prevodov, redko oziroma v posebnih okoliščinah pa se pojavljajo prislovi, predlogi in zaimki (prim. v nadaljevanju). Poleg naštetih možnosti je v slabih 4 % prevodov prišlo do izpusta glagolskega dogodka, ubesedenega v italijanskem jeziku z nominalizacijo, pri čemer je v tretjini teh primerov (oz. 1,4 % vseh analiziranih primerov) prišlo do dejanske izgube pri pomenu (prim. zgoraj). V nadaljevanju se bomo osredotočili na tiste prevode, ki niso samostalniški.

Večina **glagolskih** prevodov, ki smo jih zasledili v analiziranem vzorcu (več kot tri četrtine skupnega števila), je skladna ubeseditvev tistega glagolskega dogodka, ki je bil v italijanskem besedilu udejanjen metaforično z nominalizacijo. Pogosto se zdi odločitev za glagolski prevod pogojena z **leksikalno gostoto**, ki jo povzroča kopičenje nominalizacij. Halliday in Martin (1993: 76–77) leksikalno gostoto definirata kot merilo gostote informacij v danem delu besedila glede na to, kako tesno so leksikalne enote (polnopomenske besede) vgrajene v slovnične strukture; merimo jo lahko s številom besed na posamezen stavek. Avtorja poudarjata, da so med posameznimi stavki poljubnega besedila sicer lahko prisotne velike razlike glede leksikalne gostote, vendar obstajajo tudi težnje, povezane s tipom besedila: v neformalnem, govorjenem jeziku je leksikalna gostota načeloma nizka, v pisnem jeziku, ko jezik bolj načrtujemo, pa je navadno višja. V znanstvenih besedilih je lahko gostota izredno visoka (za angleška besedila avtorja navajata primere z od 10 do 13 leksikalnimi besedami v posameznem stavku), vendar je posledica tega lahko težja berljivost in manjša razumljivost besedila, ki se še poveča v povezavi z drugim pomembnim dejavnikom, ki je povezan z znanstvenim pisanjem, in sicer sintaktično razprtostjo.

Cortelazzo (2004: 188) pri navajanju značilnosti znanstvenega jezika ravno tako omenja veliko sintaktično zgoščenost, ki jo omogoča nominalizacija; poleg tega poudarja kompleksnost tvorbo s številnimi nominalizacijami pri dekodiranju oz. procesu razumevanja s strani prejemnika besedila: »Trdimo lahko, da stilistično zgoščevanje olajša delo tvorcu besedila, ki ustvarja sintaktično preprostejše stavke, vendar zahteva težje delo pri dekodiranju s strani prejemnika.«

Žele (1996: 192) tudi v slovenskem publicističnem jeziku, zlasti sedemdesetih in osemdesetih let 20. stoletja, opaza »čezmerno kopičenje izglagolskih tvorjenk, ki zabrišejo jasnost sporočila in vodijo celo v napačno razumevanje in razlage«. Avtorica za šalo iz najpogostejše uporabljenih tvorjenk tistega obdobja sestavi zapleteno poved, kakršnih je, kot sama pravi,

z razvijanjem posamostaljenja vedno več: *Reševanje soglasij in izvajanje gradenj je podobno odločanju v naših bankah in trditvi, da je nadzor financiranja krepitev mednarodne menjave, evidentiranje pa analiza blokade sodelovanja in čiščenje zaupanja v omejevanje uvoza ter prizadevanje za uresničevanje pogajanj o ustanavljanju novih podjetij, njihovem širjenju in deležu tujih vlaganj v izvozne programe* (ibid., poševni tisk je avtoričin).

Leksikalna gostota tega primera je izredno visoka (35 leksikalnih besed) in razumevanje je vsekakor oteženo. Podobno pa lahko trdimo tudi za številne primere iz korpusa ISPAC, ki smo jih analizirali, zlasti take, ki izhajajo iz neleposlovnega dela tega korpusa. Kot zgled za sicer pogost fenomen si oglejmo primera 5.86 in 5.87.

- 5.86 a. Una terza ragione per dichiarare decaduta e respingere la vecchia diade sta nell'osservare che essa ha perso gran parte del suo valore descrittivo, perché la società in continua trasformazione e il sorgere di nuovi problemi politici – e qui chiamo problemi politici quelli che richiedono soluzioni attraverso gli strumenti tradizionali dell'azione politica, cioè dell'azione che ha per scopo la formazione di decisi-oni collettive che una volta prese diventano vincolanti per tutta la collettività – ha fatto nascere movimenti che non rientrano, ed essi stessi ritengono o presumono di non rientrare nello schema tradizionale della contrapposizione di destra e sinistra. NBOB
- b. Tretji razlog, zaradi katerega naj bi oklicali staro diado za pokojno in jo zavrgli, tiči v ugotovitvi, da je ta diada v veliki meri izgubila svojo opisovalno moč, kajti družba, ki se brez prestanka spreminja, in nastajanje novih političnih problemov – in tukaj imam za politične probleme tiste, ki terjajo reševanje s tradicionalnimi orodji političnega delovanja, to je delovanja, katerega cilj je oblikovanje kolektivnih odločitev, ki potem, ko so sprejete, postanejo zavezujoče za vso skupnost – sta povzročila nastajanje gibanj, ki jih ni moč vključiti v tradicionalno shemo navzkrižja med levico in desnico in ki tudi sama trdijo ali pa predpostavljajo, da ne sodijo vanjo.
- 5.87 a. Il passaggio da un parlamento di mera rappresentanza ad un parlamento con funzioni di governo ha comportato una trasformazione nella concezione stessa della rappresentanza. NDP
- b. Prehod od parlamenta, ki je bil golo predstavništvo, k parlamentu s funkcijo vladanja, je spremenil samo pojmovanje predstavništva.

Čeprav sta primera po svoje manj zapletena od tistega, ki ga navaja Žele, je visoka leksikalna gostota seveda očitna (italijanski primer 5.85 ima preko 50 polnopolnomojskih enot, primer 5.86, ki je seveda krajši, pa jih ima 12), tako kot je izredno visoka tudi prisotnost nominalizacij (vsi primeri so v odseku podčrtani). V slovenskem prevodu se, kot vidimo, večina teh nominalizacij ohrani, vendar je ena od njih ubesedena kot glagol (v obeh primerih je to beseda *trasformazione*, prevedena z glagolom *spreminjati se* oz. *spremeniti*, a se seveda v korpusu najdejo tudi številni drugi primeri). V prvem od obeh zgledov, ki je tudi bolj kompleksen, pride na slovenski strani še do drugih sprememb, ki zmanjšujejo leksikalno gostoto, kot je na primer sprememba italijanskih neosebnihih glagolskih oblik (*per dichiarare decaduta e respingere*) v slovenski osebni glagolski obliki v odvisniku (*zaradi katerega naj bi oklicali ... in jo zavrgli*). Podobno se v strukturo z osebno glagolsko obliko spremeni italijanska elipsa v nadaljevanju stavka (*cioè dell'azione – to je delovanja*),⁸⁹ osebno glagolsko obliko pa v prevodu dobi tudi italijanski pretekli particip (*decisioni*

89 Če smo bolj natančni, gre pri *cioè* pravzaprav za 'neposreden' prevod zveze, ki je izvorno v italijanski glagolska (*ciò è = to je*).

collettive che una volta prese diventano vincolanti – kolektivnih odločitev, ki potem, ko so sprejete, postanejo zavezujoče), in prav tako z osebno glagolsko obliko je prevedena še ena italijanska neosebna glagolska oblika proti koncu stavka (*presumono di non rientrare nello schema* – predpostavljajo, da ne sodijo vanjo). Tovrstno prevajanje neosebnih glagolskih oblik z nominalizacijami je posebej zanimivo, zato se bomo k tej temi vrnili v nadaljevanju (razdelka 5.4 in 5.5).

Podobno se dogaja tudi v primeru 5.87, kjer je predložna zveza *di mera rappresentanza* spremenjena v strukturo s kopulo *ki je bil golo predstavništvo* (pri čemer besede *predstavništvo* ne moremo več pojmovati kot nominalizacije, saj se osredotoča bolj na lastnost, medtem ko lahko italijansko besedo *rappresentanza* razumemo tudi kot *atto deli rappresentare*), pomensko bolj ali manj izpraznjen glagol *comportare* pa uvaja nominalizacijo *trasformazione*, ki smo jo omenili prej in je prevedena z glagolom *spremeniti se*. Prevajalec ob tem ni začutil potrebe, da bi s kakšnim drugačnim sredstvom (npr. s podobnim dodatkom glagola *biti* kot pri predhodni zvezi s *predstavništvom*: *k parlamentu, katerega funkcija je vladanje*) ubesedil zvezo *con funzioni di governo*, temveč je ohranil identično strukturo (*s funkcijo vladanja*).

V vseh omenjenih primerih gre v slovenskem prevodu za podobno težnjo k uvajanju jasnejših, leksikalno manj gostih struktur. Tako tvorjeni prevodi so sicer še vedno leksikalno zelo gosti, vendar so bolj razumljivi in berljivi kot v tistih primerih, kjer prevajalec ni šel dovolj daleč po tej poti (primer 5.88).

- 5.88 a. *La riflessione si è orientata sull'emergere graduale di istituzioni democratiche nelle diverse tappe di un processo di democratizzazione, in genere suddiviso in fasi di transizione, instaurazione, consolidamento.* NDP
 b. Razmisleki so še usmerjali k postopnemu vzponu demokratičnih institucij na posameznih stopnjah procesa demokratizacije, ki je na splošno razdeljen na prehod, uvedbo in utrditev.

Navadno je torej glagolska ubeseditev pogojena z ožjim sobesedilom oziroma s prisotnostjo drugih leksikalno zelo gostih struktur v neposredni bližini kake nominalizacije.

Druga okoliščina, ki pogosto sproži prevod z glagolom, je zveza italijanske nominalizacije, ki izraža glagolski dogodek, s pomensko bolj ali manj izpraznjenim glagolom: gre za različne stalne zveze, npr. *fare riferimento*, *fare seguito*, *avere conoscenza*, *prendere una decisione* ipd. Cortelazzo (2004: 189) za znanstvena besedila navaja seznam najpogostejših glagolov, uporabljenih v tovrstnih strukturah: *essere*, *avvenire*, *comportare*, *consistere*, *dipendere*, *esistere*, *rappresentare*, *referirsi* itd., za katere lahko trdimo, da se pogosto pojavljajo tudi v nelepšlovnem delu korpusa ISPAC.

V večini slučajev za take zveze v slovenščini ne obstaja vzporedna zveza s podobno strukturo POMENSKO IZPRAZNJENI GLAGOL + NOMINALIZACIJA, zato se jih navadno prevaja preprosto z ustreznico glagola, ki bi lahko v italijanščini izrazil z nominalizacijo ubesedeni glagolski dogodek (primer 5.89).

- 5.89 a. Aveva fatto seguito una cattiva annata. LEB
b. Sledilo je slabo leto.

Omenjene zveze pomensko izpraznjenega glagola in nominalizacije so v italijanskem jeziku dokaj pogoste, zlasti pa so prisotne v uradovanih besedilih in besedilih, ki posnemajo uradovni stil pisanja (prim. tudi 2. poglavje). Njihovo (pre)pogosto uporabo kot eno od značilnosti uradovnega jezika kritizirajo številni italijanski jezikoslovci (med drugimi, na primer, Bruni in Raso 2002), didaktiki (npr. Beltramo 2000) in strokovni delavci s področja administracije (npr. Franceschini in Gigli 2003 ter Fioritto 1997), vendar kljub številnim poskusom in nekaterim dejanskim izboljšavam zaenkrat še vedno ni čutiti bistvenih sprememb na tem področju v praksi.

Pridevniki se kot prevodna ustreznica za italijanske nominalizacije najpogosteje pojavljajo v zelo specifičnih, predhodno že omenjenih sintaktičnih okoliščinah, in sicer gre za besedne zveze, v katerih je dana nominalizacija v rodilniškem odnosu do drugega samostalnika s pomočjo predloga *di* (*storie di vita, procedure di elezione, sguardo d'odio* ipd.). V teh primerih ima zveza *di* + *samostalnik* (*nominalizacija*) funkcijo, ki jo navadno udejanjamo s pridevnikom (prim. Dardano in Trifone 1995: 242), zato je povsem razumljivo, da v slovenščini, kjer takih razmerij praviloma ne izražamo s predložno zvezo temveč s pridevnikom, namesto nominalizacije zasledimo ravno pridevnik (primer 5.90).

- 5.90 a. Il Teschio si è girato e l'ha fulminata con uno sguardo d'odio ... LA
b. Lobanja se je obrnil in jo ošinil s sovražnim pogledom ...

Prislovni prevodi se načeloma pojavljajo v primerih, ko je italijanska nominalizacija ubesedena kot okoliščina, ne kot glavni udeleženec v določenem glagolskem dogodku, kar pomeni, da ima besedna zveza, v kateri se nahaja, v skladu s tradicionalno terminologijo vlogo prislovnega določila. Slovenščina je besedotvorno zelo živ jezik, zato ni presenetljivo, da se v nekaterih primerih avtor prevoda odloči za ubeseditev s prislovom, kot v primeru 5.91, čeprav bi lahko uporabil tudi katero drugo (*in abbondanza* bi lahko enako sprejemljivo prevedli z *v izobilju*). Spet v drugih primerih (zgled 5.92 z zvezo *a sorpresa*, pa tudi zveze, kot so *al volo*, ki ima že leksikalno metaforičen pomen, *con attenzione, con preoccupazione, in successione* itd.) je prislov edina sprejemljiva prevodna možnost, saj zveza z nominalizacijo v slovenščini ni v rabi.

- 5.91 a. ... quanto all'acqua, qui ce n'è in abbondanza ... LM
b. ... vode je povsod dovolj ...

- 5.92 a. ... giardini che si aprivano come radure, a sorpresa, nel cuore di piccoli boschi ... LBS
 b. ... vrtove, ki so se nepričakovano kakor jase odpirali sredi brezovih gajev ...

Podobno velja za **predložne prevode**: italijanska nominalizacija se v takih primerih nahaja v ustaljeni besedni zvezi (npr. *in cambio di*, *in seguito a* ipd.), ki ima vlogo kompleksnega predloga, zato je pogosto v slovenščino prevedena neposredno s predlogom, kot v primeru 5.93. Isto strukturo se prevaja tudi z nominalizacijo, vendar se to dogaja veliko redkeje, zlasti takrat, ko gre dobesečno za 'zamenjavo', kot v primeru 5.94.

- 5.93 a. Ergo, le quattro pagine e un quarto del giornale non le riempii certo pensando ai soldi. La straziante fatica ... non me la imposi certo in cambio di soldi. LF
 b. Štirih strani in ene četrtine v časopisu torej zagotovo nisem zapolnila z mislijo na denar. V nadčloveški napor ... se zagotovo nisem podala zaradi njega.
- 5.94 a. Qualcuno ha il Mandylyon, e va bene, e lo darebbe in cambio della Sydoine ... LEB
 b. Nekdo ima v svoji lasti mandylyon in bi ga dal v zameno za sydoines ...

Take samostalnike upoštevamo kot nominalizacije, ker lahko glagolske dogodke, ki jih z njimi udejanjamo, kljub vsemu izrazimo tudi z glagolom: primer 5.93 bi lahko na primer skladno ubesedili kot ... *non me la imposi certo perché volevo scambiarla con dei soldi* ..., primer 5.94 pa kot ... *e lo cambierebbe con la Sydoine* ...

Zaimki se kot prevodna možnost pojavljajo izjemno redko (0,6 %), in sicer samo v primerih, ko se v originalnem italijanskem stavku v bližini nahaja vzporedna nominalizacija (primer 5.95) ali enak (oz. soroden) glagolsko izražen glagolskih dogodek (5.96), torej v primerih, ko gre za izražanje kohezivnosti skozi delno ali popolno ponavljanje (prim. Halliday in Hasan 1976).

- 5.95 a. Certo le fonti di un autore possono essere anche stati degli avvenimenti storici [...] ma questi avvenimenti sono pur sempre accessibili sotto forma di materiale scritto ... NET
 b. Seveda so avtorjev vir lahko tudi zgodovinski dogodki [...], vendar so nam tudi ti dosegljivi v obliki pisnega gradiva ...
- 5.96 a. ... tanto – si diceva – aveva già sognato, e abbastanza per ricordare quel sogno tutta la vita. LEB
 b. ... saj je menil, da je že doživel sanje, in če si jih bo zapomnil za vse življenje, bo že zadovoljen.

Glede **izpustov** je problematika dvojega tipa: na eni strani imamo tiste vrste izpuste, ki so posledica prevajalčeve nenatančnosti, nepozornosti, neznanja ipd., in pri teh običajno pride žal do izgube informacije v prevodu (npr. zgled 5.62 in številni drugi navedeni). Drugi tip izpustov pa je tak, kjer bi prevajalec, če bi bil popolnoma dosleden, dano nominalizacijo (ki je navadno v danem sobesedilu precej splošnega pomena ali pa izraža koncept, ki je iz sobesedila samoumeven) prevedel, saj storjeni izpust, čeprav ne kompromitira prenosa pomena izhodiščnega stavka, vendarle prispeva k sporočilni nenatančnosti in nedoslednosti v ciljnem besedilu (npr. zgled 5.85).

5.3.2 O vplivu tipa glagolskega dogodka na izbiro prevodne ustreznice

Videli smo tudi, da različne vrste glagolskih dogodkov izkazujejo določene razlike v pogostnosti uporabe različnih tipov prevodnih ustreznice, da pa pri vseh tipih glagolskih dogodkov neizpodbitno prevladujejo nominalni prevodi oz. natančneje nominalizacije. Kljub splošni težnji po ohranjanju nominalizacije v prevodih, ki se izkazuje z dejstvom, da so štiri petine vseh analiziranih nominalizacij prevedene z enakim ubeseditvenim postopkom, kot je bil uporabljen v originalu, torej nominalizacijo, ostaja dejstvo, da je število nominalizacij v slovenskem jeziku vsekakor nižje za skoraj petino v primerjavi z italijanskim jezikom ter da ostajajo nekatere zanimive razlike med posameznimi tipi glagolskih dogodkov, ki so bile že nakazane in bodo na kratko povzete ter dopolnjene v nadaljevanju.

Glagolski prevodi so na primer izrazito bolj pogosti pri **duševnih glagolskih dogodkih** (pojavi se kar za dobro četrtno pogostejše kot velja za povprečje korpusa), vendar pa je treba pri tem upoštevati, da se tudi različni podtipi duševnih glagolskih dogodkov razlikujejo med seboj: relativno velik delež glagolskih prevodov najdemo pri zaznavalnih (12,6 %) in mišljenjskih (celo 14,5 %) duševnih glagolskih dogodkih, pri ostalih dveh tipih pa so glagolski prevodi bistveno redkejši (pri željah komaj 6,9 %, pri čustvih 7,7 %).

Prav tako so opazne razlike pri **odnosnih glagolskih dogodkih**, pri katerih je odstotek nominalnih prevodov v povprečju najvišji (87,6 %): izjemno visok delež nominalnih prevodov (in specifično prav nominalizacij) najdemo pri istovetnostnih odnosnih glagolskih dogodkih (89,7 %), pri katerih je tudi prisotnost glagolskih prevodov absolutno najnižja (5,3 %).

Pri **materialnih glagolskih dogodkih** so nominalizacije v prevodu najredkejše v primerjavi z ostalimi tipi glagolskih dogodkov, kar pa ne pomeni, da so glagolski prevodi zaradi tega najpogostejši: zanimivo je, da se pravzaprav tudi glagolski

prevodi pojavljajo najredkeje v primerjavi z ostalimi tipi, izjemno številni pa so pridevniški prevodi. Kot smo videli prej, se pridevniški prevodi pojavljajo takrat, ko je nominalizacija del samostalniške zveze, v kateri ima vlogo roditeljskega modifikatorja. Očitno je, da se nominalizacije materialnih glagolskih dogodkov nadpovprečno pogosto pojavljajo v tej vlogi, zaradi česar je prevod s pridevnikom tudi dvakrat pogostejši kot pri drugih glagolskih dogodkih. Pri tem velja omeniti, da je stanje glede pridevnikov zelo podobno pri obeh podtipih materialnih glagolskih dogodkov, torej tako pri dejanjih (7,4 %) kot pri dogodkih (7,5 %), čeprav se pri nominalnih in glagolskih prevodih pojavljajo manjša odstopanja (delež nominalnih prevodov je višji pri dogodkih za 4,3 %, delež glagolskih prevodov je prav tako nekoliko višji pri dogodkih: 7,6 % proti 6,1 %). Pri dogodkih se poleg omenjenih treh tipov prevodnih ustreznice pojavljajo le sporadični primeri ostalih možnosti (skupno 3,9 %), pri dejanjih pa je ostalih tipov prevodov dvakrat več (9,8 %).

Med skupinami drugotnih glagolskih dogodkov imajo največji delež nominalnih prevodov **govorni glagolski dogodki**, pri katerih je delež glagolskih prevodov nekoliko nižji od povprečja (7,2 %), izrazito redke pa so vse ostale možnosti (skupno 2,1 %), če izvezemo izpust, ki se v primerjavi z ostalimi glagolskimi dogodki pojavlja absolutno najpogosteje (5,1 %), vendar gre to pripisati predvsem analiziranim nominalizacijama (*discorso*, *ordine*), saj bi bil brez njiju delež bistveno nižji (2,9 %).⁹⁰ **Vedenjski glagolski dogodki** izkazujejo prav tako izrazito preferenco za prevod z nominalno strukturo (83,5 %), na drugem mestu pa je glagolski prevod (8,9 %), pri čemer so vse ostale možnosti pravzaprav izjeme. Drugače pa je pri **obstojskih glagolskih dogodkih**, kjer se pojavlja nekoliko več primerov prislovnih in pridevniških prevodov (skupno 8,2 %), delež nominalnih in glagolskih prevodov pa je malo nižji od povprečja (78,3 oz. 7,2 %).

5.3.3 O vplivu besedilne vrste na izbiro prevodne ustreznice

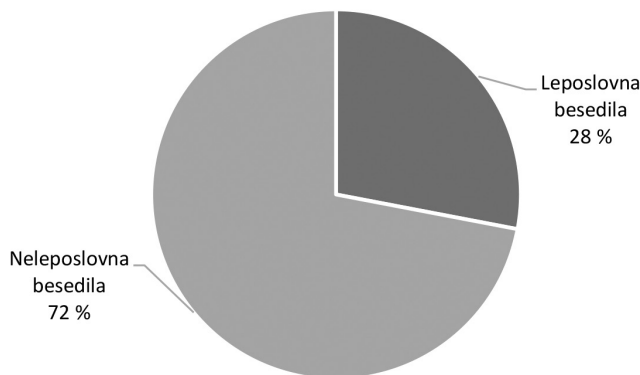
Italijansko-slovenski vzporedni korpus ISPAC, ki je bil uporabljen za analizo, sicer ni strukturiran na način, ki bi omogočal izpeljavo natančne analize vpliva besedilne vrste na pogostnost nominalizacije tako v italijanskem kot v slovenskem jeziku kot niti na tip prevodne ustreznice v slovenskem jeziku, saj zajema le dva podtipa besedil, in sicer leposlovnega in neleposlovnega (prim. 3. poglavje). Prav zaradi te pomanjkljivosti so bile kasneje izpeljane druge žanrske raziskave, opisane

⁹⁰ Ker je število analiziranih nominalizacij za posamezen tip drugotnih glagolskih dogodkov (govornih, vedenjskih in obstojanskih) le 10, je včasih vpliv posameznega leksema nesorazmerno visok, zato v teh primerih navajamo tudi podatke brez takih besed.

v 6. poglavju. Vseeno pa lahko na podlagi te (načrtno izbrane) delitve korpusa na dva dela ocenimo, ali in v kolikšni meri obstaja razlika med uporabo nominalizacije v slovenskih prevodih glede na izbrani tip besedila. Halliday (Halliday in Martin 1993, Halliday in Matthiessen 1999, Halliday 1989) in drugi jezikoslovci (Martin in Rose 2003, Banks 2007, Eggins 1994) za angleški jezik poročajo o veliki prevladi nominalizacije zlasti v znanstvenih besedilih ter o bistveni razliki pri uporabi nominalizacije med govorjenim in pisnim jezikom nasploh. Podobno italijanski avtorji (Crivello 1998, Boothman 2000, Bruni in Raso 2002, Dardano in Trifone 1995) v znanstvenih, pa tudi tehničnih in uradovnih besedilih, opažajo izrazito pogosto rabo nominalizacije. Tudi v nekaterih vrstah slovenskih besedil (npr. določenih tipih časopisnih člankov, kot so vesti in kritike, kot navaja Plemenitaš 2004) je vidna težnja k pogosti uporabi nominalizacije, izkazuje pa se tudi, da pojav nominalizacije v publicističnem jeziku v zadnjih desetletjih narašča (prim. Žele 1996).

Po pričakovanjih je tudi v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC nominalizacija veliko pogostejša v neleposlovnem (torej znanstvenem) podkorpusu. Kot smo videli v 4. poglavju (prim. sliko 4.13), je 76 % vseh (morfološko prepoznavnih) nominalizacij v italijanskem delu korpusa v neleposlovnih besedilih. V slovenskem delu korpusa (prim. sliko 4.18) je odstotek nominalizacij iz neleposlovnega dela še višji, kar 78 % vseh morfološko prepoznavnih nominalizacij smo zasledili v neleposlovnih besedilih.

Podobno sliko ponuja v tem poglavju prikazana analiza posameznih primerov italijanskih nominalizacij in njihovih prevodov. V tem primeru je delež nominalizacij iz neleposlovnih besedil zelo podoben tistemu, ki je bil ugotovljen za priponске nominalizacije: kot prikazuje slika 5.12, je 72 % vseh analiziranih italijanskih nominalizacij iz neleposlovnega podkorpusa korpusa ISPAC.

Slika 5.12: Delež izbranih nominalizacij v leposlovnem in neleposlovnem podkorpusu korpusa ISPAC

Tabela 5.12 prikazuje podrobno analizo pojavljanja nominalizacij v neleposlovnih oz. leposlovnih besedilih glede na vrsto glagolskega dogodka.

Tabela 5.12: Deleži nominalizacij v leposlovnem oz. neleposlovnem podkorpusu korpusa ISPAC glede na glagolske dogodke

Tip glagolskega dogodka	Delež nominalizacij glede na tip besedila (%)	
	Leposlovna besedila	Neleposlovna besedila
Materialni (skupaj)	16	84
Dejanje	17	83
Dogodek	11	89
Vedenjski	36	64
Duševni (skupaj)	33	67
Zaznavanje	26	74
Mišljenje	21	79
Želja	21	79
Čustvo	65	35
Govorni	29	71
Odnosni (skupaj)	16	84
Prilastnost	25	75
Istovetnost	7	93
Obstojski	44	56

Opazne so nekatere razlike pri pogostnosti med posameznimi tipi in podtipi glagolskih dogodkov. Pri analiziranih nominalizacijah se največja razlika med leposlovnim in neleposlovnim podkorpusom korpusa v prid drugega izkazuje pri materialnih in odnosnih glagolskih dogodkih, pri čemer je pri obeh opaziti izrazito pogostnost nominalizacij v neleposlovnih besedilih v enem izmed obeh podtipov (pri materialnih glagolskih dogodkih so dogodki tisti, kjer je nominalizacij v neleposlovnih besedilih izrazito več – kar 89 %; pri odnosnih glagolskih dogodkih je razlika še večja, saj kar 93 % istovetnega tipa sodi v neleposlovna besedila). Iz navedenega lahko sklepamo, da je pri materialnih in odnosnih glagolskih dogodkih, zlasti pri dogodkih in istovetnostnih glagolskih dejanjih v italijanskem jeziku nominalizacija v leposlovnih besedilih izjemno redka, kar se posledično odraža tudi v slovenskem jeziku, kjer je delež nominalizacij še nižji.

Precej drugačna slika je pri ostalih tipih glagolskih dogodkov, kjer je razlika v pojavljanju nominalizacije v leposlovnih in neleposlovnih besedilih nekoliko manjša. Če opazujemo tip glagolskega dogodka v celoti (brez ločevanja na podtipe), potem je nominalizacija pri vseh seveda pogostejša v neleposlovnih besedilih. Najmanjša razlika se pojavlja pri obstojanskih glagolskih dogodkih, kjer malo manj kot polovica (44 %) analiziranih nominalizacij prihaja iz leposlovnih

besedil, iz česar sklepamo, da je pogostnost nominalizacije tovrstnih glagolskih dogodkov približno enaka v obeh tipih besedil. Ostali trije tipi glagolskih dogodkov (vedenjski, duševni in govorni) imajo bolj podobno razporeditev: približno ena tretjina analiziranih nominalizacij je iz leposlovnih besedil, ostale pa iz neleposlovnih. Vendar moramo pri tem opozoriti na posebno distribucijo znotraj duševnih glagolskih dogodkov, pri katerih se pri enem izmed podtipov (čustvenih glagolskih dogodkih) nominalizacije pojavljajo celo pogostejše v leposlovnih besedilih kot v neleposlovnih (65 % v prvih, 35 v drugih). Sicer pa glede na tip glagolskih dogodkov tako stanje ni presenetljivo, saj dejanja, ki izražajo čustva, zaradi svoje narave ne morejo biti zelo pogosta v analiziranih neleposlovnih besedilih, ki težijo k objektivnosti in abstraktnosti.

Na podlagi opisanih statističnih podatkov za obravnavane primere nominalizacij iz korpusa ISPAC lahko sklepamo, da tip besedila močno vpliva na pogostnost nominalizacije, saj se v neleposlovnih besedilih ta pojavlja 2,5-krat pogostejše. Izsledki raziskave torej potrjujejo, da tudi v italijanskem jeziku veljajo podobne težnje glede pojavljanja nominalizacije, kot jih Halliday (Halliday in Martin 1993, Halliday in Matthiessen 1999, Halliday 1989) ugotavlja za angleški jezik.

5.3.4 O vplivu transfera pri prevajanju na izbiro prevodne ustreznice

Zadnji dejavnik, ki ga želimo izpostaviti, je vpliv samega procesa prevajanja na slovenska besedila, ki so bila obravnavana. Slovnice strukture, ki se pojavljajo v izvirnem besedilu, pogosto vplivajo na izbor struktur v ciljnem jeziku. Pojav je znan kot interferenca ali transfer. Kadar imajo taki vplivi negativne posledice za slovnico, slogovno in/ali retorično sprejemljivost besedila v ciljnem jeziku, jih navadno imenujemo (negativni) transfer (prim. Toury 1995). Metaforična ubeseditve glagolskega dogodka z nominalizacijo je, kot smo videli, mogoča in do neke – med jezikoma različne – mere sprejemljiva tako v italijanščini kot v slovenščini, zato ni nič nenavadnega, da prevajalec poseže po enakem sredstvu v ciljnem jeziku. Težava je v tem, da je, če sklepamo po pridobljenih podatkih, splošna distribucija nominalizacije kljub sodobnim trendom v skladu s podatki, dobljenimi s pomočjo korpusov FIDA in La Repubblica (prim. 4. poglavje), še vedno precej različna v obeh jezikih. A s korpusom ISPAC, ki v svojem slovenskem delu vsebuje le prevedena besedila, ni mogoče oceniti, v kolikšni meri transfer vpliva na pojavljanje nominalizacije v slovenščini. Prav zato bomo v naslednjem poglavju spričo možnosti, ki jih ponuja razmeroma bogat nabor korpusov slovenskega jezika (prim. poglavje 3.2.2), v katerih lahko načeloma izbiramo, znotraj katerega besedilnega tipa oz. podtipa želimo izvajati iskanje, preverili pogostnost nominalizacij v slovenskem jeziku glede na posamezne

podtype besedil, saj bomo le tako lahko dobili pravo sliko pogostnosti nominalizacije v različnih (izvirnih in prevedenih) besedilnih tipih v slovenskem jeziku. Na ta način bomo poskusili opredeliti tudi, ali in v kolikšni meri so nominalizacije, ki jih najdemo v slovenskih prevodih italijanskih besedil, posledica prenosa slovničnih sredstev iz izvirnega jezika. Poleg tega bi bilo vsekakor vredno opraviti tudi analizo v nasprotni smeri: pregledati, kako je z nominalizacijo pri prevajanju iz slovenščine v italijanščino oz. ali in če, kako pogosto, se (zlasti pri tipološko sorodnih besedilih) pojavljajo nenominalizacijski prevodi slovenskih nominalizacij v italijanščino.

5.3.5 Preverjanje hipotez

Med hipotezami, predstavljenimi v Uvodu, ki so temeljna vprašanja, s katerimi se sooča pričujoče delo, smo v tem in predhodnem poglavju preverjali zlasti prvi dve, in sicer na različne načine. S pomočjo enojezičnih korpusov FIDA in La Repubblica smo ugotovili, da se nominalizacija res pojavlja pogosteje v italijanskem jeziku kot v slovenskem in da torej drži, da je slovenski jezik bolj glagolsko orientiran od italijanskega. Vendar pa, kot kažejo analize posameznih primerov nominalizacij v italijansko-slovenskem vzporednem korpusu ISPAC, morda ta razlika ni tako velika, kot bi se dalo slutiti iz analiz prej omenjenih enojezičnih korpusov, kjer je bilo v italijanskem korpusu prisotnih kar 70 % več nominalizacij v izbranem vzorcu kot v podobnem slovenskem vzorcu (prim. 4. poglavje). Približno 81 % analiziranih italijanskih nominalizacij je namreč prevedenih v slovenščino s samostalnikom (76 % prav z nominalizacijo), le slabih 19 % primerov pa na drugačen način. Preverili smo tudi hipotezo o vplivu besedilne vrste na pogostnost nominalizacij in ugotovili, da se v obravnavanih primerih nominalizacija dejansko veliko pogosteje pojavlja v neleposlovnih, znanstvenih in podobnih besedilih. Toda ker je korpus ISPAC na slovenski strani zbirka prevedenih besedil, na podlagi predstavljenih podatkov ne moremo izključiti, da prihaja do bolj ali manj izrazitega vpliva transfera, zato bomo v tem smislu hipotezo dodatno preverili v naslednjem poglavju.

Po drugi strani, kljub temu da se velik delež italijanskih nominalizacij v analiziranih primerih prevaja prav tako z nominalizacijo, ostaja dejstvo, izpostavljeno v drugi hipotezi, da je skoraj vsak peti primer italijanske nominalizacije zaradi različnih vzrokov, o katerih smo spregovorili v tem poglavju, v slovenščino preveden z drugimi izraznimi sredstvi. Na podlagi tako pogostega odklona od najbolj preprostega neposrednega prevoda nominalizacije z nominalizacijo se zdi potreba po analizi ostalih razpoložljivih sredstev za prevod te strukture nujna. Sredstva smo analizirali s pomočjo korpusa ISPAC in kot najpogostejšo alternativo samostalniškemu prevodu prepoznali glagolski, torej skladni prevod glagolskega dogodka, precej manj pogosto pa se pojavljajo tudi druge možnosti (pridevnik, prislov,

predlog, zaimek ter izpust). Izpostavili smo tudi nekatere okoliščine, ko pogosto zasledimo nenominalni prevod. Verjetnost prevoda z nominalizacijo je na primer odvisna tudi od tipa glagolskega dogodka, ki se pojavlja v italijanskem besedilu. Najpogostejše se nominalni prevod pojavlja pri odnosnih glagolskih dogodkih, najredkeje pa pri materialnih, kar ni nujno povezano s pogostnostjo glagolskega prevoda, saj se glagolski prevodi najpogostejše pojavljajo pri duševnih glagolskih dogodkih, najredkeje pa (v približno enaki meri) prav pri odnosnih in materialnih glagolskih dogodkih (prim. predhodne razdelke tega poglavja).

V začetnih fazah analize smo razmišljali tudi o upoštevanju kriterija vrednotenja različnih prevodnih možnosti, vendar se je izkazalo, da so na ravni sporočilnosti in sprejemljivosti v ciljnem jeziku alternativni, nenominalizacijski prevodi v danih primerih popolnoma sprejemljivi, z izjemo tistih izpustov, kjer prihaja do izgube na pomenski ravni, ki so seveda nesprejemljivi. Dodatno raziskavo bi zahtevala analiza ustreznosti (razumljivosti, kolokacijske in slogovne sprejemljivosti ipd.) tistih prevodov, kjer je italijanska nominalizacija prevedena z enakim sredstvom v slovenščino, saj se kot problematični dejavnik pri razumevanju izkazuje kopičenje nominalizacij v istem stavku oz. v bližnjih stavkih, zaradi česar je informacijska struktura besedila zelo gosta in, kot smo omenili (prim. tudi Žele 1996 in Cor-telazzo 2004), zahteva večji napor s strani bralca ter lahko v ekstremnih primerih vodi v napačno razumevanje sporočila. Zanimivo bi bilo ugotoviti, kje je dandanes tista meja leksikalne gostote in sporočilnosti, ki jo povprečen bralec še dojema kot sprejemljivo, in kdaj je ta meja presežena, vendar so taka poizvedovanja zunaj ciljev pričujoče raziskave in morda zanimivo izhodišče za nadaljnje delo.

5.4 NOMINALIZIRANI INFINITIV KOT POSEBNA VRSTA ITALIJANSKE NOMINALIZACIJE

V sklepnih delih tega poglavja želimo predstaviti še dva aspekta, povezana s prevajanjem nominalizacije, ki sta bila bežno že omenjena: posebna vrsta nominalizacije, imenovana nominalizirani infinitiv, ter (v naslednjem razdelku) nominalizacija kot prevodna ustreznica neosebni glagolski obliki. V obeh primerih se dotikamo tematike različnih možnosti ubesedovanja glagolskih dogodkov, ki jih ponujata obravnavana jezika, italijanščina in slovenščina.

5.4.1 Nominalizacija in eksplicitacija

Jeziki se pogosto razlikujejo z vidika načinov, kako slovnične strukture lahko ubesedijo pomene. Take spremembe se izrazito pokažejo pri prevajanju, saj se

pogosto pojavi potreba po upovedovanju pomenov, ki so v izvirnem besedilu izraženi implicitno. Temu fenomenu, znanem pod imenom eksplicitacija (oz. v obratni smeri implicitacija, kot razlagata Klaudy in Karoly 2005), nekateri prevodoslovci pripisujejo status prevodne univerzalijske, torej značilnosti, ki naj bi bila prisotna pri prevajanju iz katerega koli izvirnega jezika v kateri koli ciljni jezik. Različni avtorji so eksplicitacijo definirali na različne načine (prim. Blum-Kulka 1986, Olohan in Baker 2000, Øverås 1998, Séguinot 1988 itd.) in nekateri so zanikali hipotezo, da gre za univerzalno značilnost. Klaudy (2009: 104) definira eksplicitacijo kot »tehniko, s katero v ciljnem jeziku izrazimo eksplicitno informacije, ki so v izvirnem besedilu implicitne«, in ločuje med obveznimi (*obligatory*), neobveznimi (*optional*), pragmatičnimi (*pragmatic*) ter prevodno pogojenimi (*translation-inherent*) eksplicitacijami. Izmed štirih kategorij se bomo na tem mestu posvetili prvi, ki jo v skladu s Klaudy (1998: 106) povzročajo strukturne razlike med izvirnim in ciljnim jezikom, med katere sodi tudi struktura, ki jo želimo opisati tukaj, tj. nominalizirani infinitiv. Poleg tega, kot bomo videli, se strategije, uporabljene pri prevajanju te strukture, ujemajo z razlago eksplicitacije Englund Dimitrove (2005: 236), v skladu s katero imamo opravka z dvema tipoma eksplicitacij: na eni strani predpisane eksplicitacije (*norm-governed explicitations*) – v prevodih med dvema jezikoma in znotraj skupine besedilnih tipov se tako pogosto in redno pojavljajo, da lahko trdimo, da jih pogojujejo norme; na drugi strani pa so strateške eksplicitacije (*strategic explicitations*), ki jih uporabljamo za reševanje specifičnih problemov v prevajalskem procesu, ki so rezultat prevajalčeve interpretacije in katerih narava je bolj odgovor na trenutne okoliščine, v nasprotju s predpisanimi eksplicitacijami (ibid.: 237).

Z vidika kontrastivne lingvistike obstajajo velike razlike med jeziki pri uporabi in pogostnosti neosebne glagolske oblike na splošno ter infinitiva specifično, italijanščina in slovenščina pa sta odlična primera teh razlik. Če se v italijanščini participi, gerundiji in infinitivi uporabljajo zelo pogosto kot povedki v brezosebne odvisne stavke (prim. relevantna poglavja v Renzi et al. 1995), imajo slovenske brezosebne glagolske oblike razmeroma omejeno rabo (prim. Toporišič 1991: 336–342), saj zvenijo bodisi preveč pogovorno (npr. upraba nedoločnika s predlogom *za* v stavku *Imaš kaj za jest(i)?*) bodisi zastarelo (npr. deležniki na -ši, kot v *Cesar, to videvši, veli kočijažu, da naj konje ustavi*⁹¹). Slovenski nedoločnik tako navadno ne deluje kot strukturna ustreznica italijanskega infinitiva, kar pomeni, da mora prevajalec vložiti dodatno procesiranje zato, da ustvari jezikovno in pragmatično sprejemljiv prevod.

Zaradi svoje specifičnosti je bil nominalizirani infinitiv izpostavljen tako z diahronega (Tekavčič 1972) kot sinhronega vidika (Skytte 1983): posebnost strukture je takoj očitna, ko jo poskusimo prevesti v slovenščino, saj npr. nominaliziranega

91 Primer je citiran iz Toporišiča (1991. 336; 340).

infinitiva *il crescere* v povedi *Il crescere da sola i propri figli le era costato molta fatica* ne moremo prevesti z vzporedno strukturo, temveč moramo uporabiti drugačna jezikovna sredstva, npr. *To, da je otroke vzgojila sama, jo je veliko stalo*. Skytte (ibid.: 487) definira italijanski nominalizirani infinitiv kot infinitiv, ki se pojavi znotraj stavčne strukture na istem mestu kot samostalniki in ki ga lahko spremljajo enaki podrejeni elementi, značilni za samostalnike v enakih okoliščinah. Gre za strukturo, ki je značilna za formalni slog pisnega jezika (Skytte et al. 2001: 565; Szilagy 2008: 33).

Kot vidimo, gre torej tudi v tem primeru za nominalizacijo oz. za ubeseditev glagolskega dogodka s samostalnikom, le da v italijanščini v tem primeru ne prihaja do besedotvornega procesa izpeljave na tak način, kot smo videli prej, temveč je uporabljena druga možnost, ki jo omogoča jezikovni sistem, in sicer produktivni sintaktični vzorec, v skladu s katerim lahko kateri koli element – v tem primeru glagol – uporabimo kot samostalnik, če predenj postavimo člen.

Podobne strukture so prisotne v drugih jezikih (npr. drugih romanskih jezikih, kot so španščina, romunščina in v manjši meri francoščina, kot tudi v germanskih jezikih, kot so nemščina, nizozemščina in drugi; prim. Alexiadou et al. 2011, Sleeman 2009, Pérez Vásquez 1998, Szilagy 2009). Toda raziskave o tej temi se navadno osredotočajo na jezike oz. pare jezikov, ki za razliko od slovenščine poznajo uporabo členov za izražanje določnosti. Kljub nekaterim novejšim težnjam (prim. Bažec 2005/06), slovenščina v svojem sistemu ne vsebuje člena, kar pomeni, da je pri prevajanju treba tovrstno strukturo iz izvirnega jezika nadomestiti z drugimi strukturami v ciljnem jeziku. Na tem mestu želimo preveriti, katere so te druge strukture in kaj vpliva na odločanje med temi možnostmi.

Z izjemo splošnega opisa v Toporišiču (1991) je bil slovenski nedoločnik razmeroma redko predmet razprav (npr. Toporišič 1966, Jesenovec 1969, Tominec 1955). Ob tem naj omenimo še kontrastivne obravnave v povezavi z drugimi jeziki: z angleškim infinitivom sta ga primerjala Šuštaršič in Kocijančič Pokorn (1998: 320), ki potrjujeta, da je v slovenščini njegova raba veliko bolj omejena, celo v tistih primerih, kjer je slovnično sprejemljiv. Romič (2004) primerja angleški infinitiv in njegove prevode v slovenščino. Opravljenih je bilo še nekaj raziskav v primerjavi z nemščino (Golobič 2005), španščino (Rojc 2002), ruščino (Konickaja 1999) in francoščino (Dolgan 1998), nobene pa do sedaj v zvezi z nominaliziranim infinitivom v italijanščini in njegovimi prevodi v slovenščino.

Na tem mestu želimo torej indentificirati in preveriti spremembe, ki se v besedilu dogajajo pri prevajanju italijanskega nominaliziranega infinitiva v slovenščino, ter spremenljivk, ki vplivajo na odločitve s prevodoslovnega (in delno kontrastivnega) vidika. Ob tem predpostavljamo, da sintaktično okolje, ki je odvisno od narave posameznega nominaliziranega infinitiva v določenem kontekstu, prav tako

lahko vpliva na strategijo, ki jo izbere prevajalec, ko mora določen pomen izraziti v ciljnem jeziku. Končno se ob tem sprašujemo, ali je mogoče tovrstne premike opredeliti kot primere eksplicitacije.

V ta namen smo zbrali številne primere iz italijansko-slovenskega vzporednega korpusa ISPAC (prim. razdelek 3.2.3). Izluščene primere smo klasificirali naprej v skladu s funkcijo, ki jo ima nominalizirani infinitiv v stavku (na podlagi analize, ki sta jo za angleški infinitiv in njegove prevode v slovenščino predstavila Šuštaršič in Kocijančič Pokorn 1998), da bi ugotovili, kakšen je vpliv sintaktične funkcije na prevod; nato smo pregledali tudi naravo samega nominaliziranega infinitiva z vidika njegove narave – zanimalo nas je namreč, ali izraža bolj nominalne, bolj verbalne ali mešane lastnosti (prim. Skytte et al. 2001, ki sicer ne uporabi teh izrazov za kategorije). Analize so podrobneje predstavljene v nadaljevanju.

5.4.2 Kategorizacija italijanskega nominaliziranega infinitiva

Nominalizirani infinitiv ima številne funkcije in se ga uporablja v številnih mikrobesedilnih okoljih (prim. Skytte 1983). Mnoge študije, ki primerjajo italijanščino z drugimi jeziki, navajajo, da ta okolja in funkcije lahko vplivajo na strategijo, ki jo izbere prevajalec. Zato smo z namenom preveriti vpliv teh dejavnikov, uporabili kategorizaciji nominaliziranega infinitiva: prva zadeva njegove sintaktične funkcije, druga pa njegovo naravo oz. dominantno oblikovno značilnost.

Prva kategorizacija temelji na sintaktičnih funkcijah, ki jih lahko udejanji italijanski nominalizirani infinitiv. Gre za glagol, ki je uporabljen kot samostalni, zato lahko opravlja skorajda katero koli funkcijo, povezano s samostalnikom. Skytte (1983: 439–443; Skytte et al. 2001: 566–569) ločuje med rabo nominaliziranega infinitiva v vlogi osebka, neposrednega predmeta in za številnimi predlogi, čeprav ne ločuje med različnimi tipi prislovnih določil. Szilagyi (2008) opredeljuje najpogostejše funkcije nominaliziranega infinitiva: osebek, neposredni predmet in številna prislovna določila, ki jih uvajajo predlogi. Število prislovnih določil (v italijanščini imenovanih *complementi*) je relativno veliko (Renzi et al. 1995 navajajo kar 48 različnih) in niso vsa dovolj pogosta, da bi jih bilo vredno analizirati posebej znotraj te razprave. Analiza bo pokazala, katere funkcije so bile potrjene v našem korpusu.

Namesto da bi podrobno pregledovali, katere sintaktične funkcije lahko ima nominalizirani infinitiv, Skytte et al. (2001) uvajajo tri kategorije struktur, v katerih se lahko pojavlja:

- a) nominalna zveza vsebuje odvisnik z infinitivom;
- b) nominalna zveza vsebuje infinitiv z odvisnimi funkcijami, tj. glagolsko zvezo, in
- c) infinitiv ima značilnosti samostalnika.

Pérez Vázquez (1998) in Szilagyí (2008, 2009) definirata te kategorije kot verbalni, mešani in nominalni tip, glede na najbolj izrazito oblikovno značilnost, ki jo nominalizirani infinitiv izkazuje. **Verbalni tip** ima lahko izražen lastni osebek, spremlja ga lahko prislov oz. prislovno določilo, ima lahko neposredni predmet ali povedkovo določilo/povedkov prilastek, spremljajo ga lahko naslonke, infinitiv je lahko v sestavljeni obliki ali tudi v trpnem načinu (primer a).⁹² **Nominalni tip** ima ob sebi lahko pridevnik (pred ali po odnosnici), osebek infinitiva je lahko izražen s samostalniško zvezo, ki jo uvaja predlog *di* ali je izražen s svojilnim zaimkom, poleg tega pa samostalniško zvezo lahko uvaja nedoločni člen *un* (primer b). **Mešani tip** ima lastnosti obeh: ob samostalniški zvezi je lahko prislov, infinitiv ima lahko neposredni predmet ali povedkovo določilo/povedkov prilastek, ob njem so lahko tudi naslonke, pojavlja se lahko v sestavljeni obliki, pred njim je lahko pridevnik, njegov osebek je lahko izražen s svojilnim zaimkom in samostalniško zvezo lahko uvaja nedoločni člen (primer c).⁹³

- a. **il modificare** istantaneamente il loro atteggiamento ‘nenadno spremenjanje njihovega obnašanja’⁹⁴
- b. **il coincidere** rapidissimo degli sguardi ‘zelo hitro srečanje pogledov’
- c. **il suo continuo ricorrere** al tribunale gli darà dei problemi ‘njegovo nenehno zatekanje k sodišču mu bo povzročilo težave’

5.4.3 Korpus in metoda

Za raziskavo je bil uporabljen italijansko-slovenski vzporedni korpus ISPAC, opisan v razdelku 3.2.3, in sicer tako leposlovni kot neleposlovni del korpusa.

Raziskava je potekala v treh fazah: najprej smo izluščili primere nominaliziranega infinitiva iz podkorpusa izvirnih besedil skupaj z njihovimi prevodi, nato smo identificirali sintaktične funkcije nominaliziranih infinitivov in njihovih prevodnih ustreznice, končno smo še preverili naravo nominaliziranih infinitivov in njen vpliv na prevodne ustreznice.

92 Primera a in b sta citirana iz Skytte et al. (2001: 260), medtem ko je primer c citiran iz Pérez Vázquez (1998: 155).

93 Za natančnejšo predstavitev prim. Skytte et al. (2001: 559-564).

94 Namen glos je predstaviti pomen izvirnih primerov. Ker je strukturo nemogoče obdržati, so kot prevodne ustreznice v teh primerih v slovenščini uporabljene nominalizacije, vendar pa to zagotovo niso edine možnosti za prevod.

V prvi fazi smo torej s pomočjo programske opreme ParaConc izluščili vse primere nominaliziranega infinitiva iz koprusa. Iskalni pogoj je bil relativno preprost: uporabili smo italijanske glagolske pripone -are, -ere in -ire v kombinaciji z bližino določenega oz. nedoločenega člena.⁹⁵ V obzir smo vzeli le produktivne vzorce nominaliziranega infinitiva, kot jih predlaga Skytte et al. (2001); primeri leksikaliziranih nominaliziranih infinitivov, kot so *il potere, un piacere* ipd., so bili izločeni ročno.

Pri ročni analizi prevodnih ustreznic smo ubrali različna pristopa. Pri prvem smo uporabili mešano analizo, kjer smo v izvirnem jeziku iskali sintaktične funkcije nominaliziranih infinitivov, v ciljnem jeziku pa besedne vrste ustreznic. Razlog za tako kombinacijo je v hipotezi, ki smo jo že navedli, da sintaktične funkcije lahko vplivajo na izbiro med različnimi možnimi prevodnimi ustreznici, kar se odraža zlasti v izbiri različne besedne vrste (in posledično različne stavčne strukture) za izražanje italijanskega nominaliziranega infinitiva.

Rezultati funkcijske analize niso bili popolnoma zadovoljivi (prim. diskusijo v nadaljevanju), zato smo uporabili tudi drugi pristop, kjer smo primere nominaliziranega infinitiva še enkrat ročno analizirali, da bi določili naravo posameznega infinitiva, torej ali gre za nominalni, verbalni ali mešani tip. Te podatke smo nato primerjali s podatki o besednih vrstah prevodnih ustreznic. Rezultati vseh treh faz so prikazani v nadaljevanju.

5.4.4 Rezultati

S predstavljenimi iskalnimi pogoji smo dobili 782 primerov. Ker je uporaba nedoločenega člena opisana kot začilnost nominalnega ali mešanega tipa, ne pa verbalnega tipa nominaliziranega infinitiva (prim. Pérez Vásquez 1998), nas je zanimalo tudi, ali pridobljeni podatki potrjujejo to razlikovanje. Prav zato tabela 5.13 prikazuje, koliko je bilo primerov s posameznim členom.

Tabela 5.13: Število vseh pojavitev nominaliziranega infinitiva v korpusu ISPAC

Določni člen	725
Nedoločni člen	57
Skupaj	782

⁹⁵ V nasprotju z oblikami na -ing v angleščini, kjer je pri nominalizirani strukturi člen lahko prisoten ali tudi ne glede na sobesedilo in pomen, ki ga želimo izraziti, mora v italijanščini člen biti vedno prisoten ob nominaliziranem infinitivu, saj je ravno člen tisti, ki ga definira kot nominalizirano različico infinitiva – brez člena bi obliko imeli za navaden infinitiv.

5.4.4.1 Sintaktične funkcije v izvirnih besedilih

Ker je nominalizirani infinitiv neosebna glagolska oblika, ga ni preprosto kategorizirati z vidika sintaktične funkcije: pogosto ga je namreč mogoče interpretirati vsaj na dva različna načina (npr. bodisi kot prislovno določilo časa ali vzroka), kot npr. v stavku *Fu molto felice nel concludere l'affare*, kar bi lahko v izvirnem jeziku parafrazirali kot *quando ha concluso l'affare* ali tudi kot *perché ha concluso l'affare* ('zelo vesel je bil, ko/ker je zaključil posel'). V tabeli 5.14 so podatki o prislovnih določilih, ki jih sestavljata predlog in nominalizirani infinitiv, in sicer najprej skupno, nato pa posebej za vsak analizirani tip. Kljub negotovosti zaradi večpomenskosti, se ta analiza zdi smiselna, saj so razlike med pogostnostjo posameznih funkcij razmeroma velike. Med analizo smo upoštevali sobesedilno najverjetnejši pomen. Imena funkcij v tabeli 5.14 so približni prevodi italijanskih poimenovanj.⁹⁶

Tabela 5.14: Število pojavitev in delež nominaliziranih infinitivov za vsako sintaktično funkcijo

	Določni člen	Nedoločni člen	Skupno	
			Pojavitev	Delež (%)
Osebek	115	9	124	15,86
Neposredni predmet	69	19	88	11,25
Povedkov prilastek osebka	32	15	47	6,01
Povedkov prilastek predmeta	2	1	3	0,38
Prislovna določila				
čas	166	0	166	21,23
način	64	2	66	8,44
rodilniški ⁹⁷	59	0	59	7,54
kraj	39	5	44	5,63
vršilec	27	2	29	3,71
vzrok	12	0	12	1,53
dajalniški ⁹⁸	6	0	6	0,77
namen	2	0	2	0,26
drugi	132	4	136	17,39
Skupaj prislovna določila	507	13	520	66,50

⁹⁶ Izvirna poimenovanja se glasijo (v enakem vrstnem redu kot v tabeli 5.14): *soggetto, complemento oggetto diretto, complemento predicativo del soggetto, complemento predicativo dell'oggetto, complemento di tempo, di modo, di specificazione, di luogo, d'agente, di causa, di termine, di fine*.

⁹⁷ V izvirniku *complemento di specificazione*.

⁹⁸ V izvirniku *complemento di termine*.

5.4.4.2 *Prevodne ustreznice v ciljnih besedilih*

S kvalitativno analizo izluščenih primerov smo prepoznali devet različnih tipov prevodnih ustreznic z ozirom na besedne vrste, ki so bile uporabljene, kot prikazuje tabela 5.15: ločeni sta dve kategoriji samostalnikov (nominalizacije in drugi samostalniki) ter dve kategoriji glagolov (osebne oblike in nedoločniki); te kategorije pokrivajo 86 % vseh najdenih primerov. Preostalih 14 % je razporejenih med pridevnike, prislove, besedne zveze (ki jih sestavlja več kot ena leksikalna beseda, npr. struktura glagol + samostalnik) in kazalni zaimki, pa tudi 7 % primerov, ko je italijanski infinitiv izpuščen.

Tabela 5.15: Število pojavitev in delež posameznih tipov prevodnih ustreznic izvirnega nominaliziranega infinitiva

	Določni člen	Nedoločni člen	Skupno	
			Pojavitve	Delež (%)
Samostalnik				
nominalizacija	321	33	354	45,27
drugi samostalnik	67	8	75	9,59
Glagol				
osebna oblika	215	6	221	28,26
nedoločnik	23	1	24	3,07
Izpust	57	0	57	7,29
Pridevnik	14	2	16	2,04
Prislov	10	1	11	1,41
Besedna zveza	12	6	18	2,30
Kazalni zaimek	6	0	6	0,77

5.4.4.3 *Primerjava rezultatov analize izvirnih in ciljnih besedil*

Ker nas zanima vpliv tipa sintaktične funkcije, ki jo ima izvirni nominalizirani infinitiv, na slovenske prevode, smo združili podatke prejšnjih dveh analiz. Tabela 5.16 prikazuje sintezo teh rezultatov.

Tabela 5.16: Število pojavitev nominaliziranega infinitiva glede na sintaktične funkcije v izvirnem besedilu in prevodne ustreznice v ciljnem besedilu

	Samostalnik		Verb		Iz-pust	Pri-devnik	Pri-slov	Bese-dna zveza	Kazalni zaimsek
	Nomi-naliza-cija	Drugi sam.	Oseb-na oblika	Nedo-ločnik					
Osebek	70	14	23	5	7	1	0	3	1
Neposr. predmet	49	11	15	3	0	5	1	4	0
Povedkov pril. osebk	18	4	18	4	0	0	0	3	0
Povedkov pril. predmeta	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Prisl. določilo	216	45	165	12	49	10	10	8	5
čas	54	17	56	1	22	2	6	3	5
način	20	2	30	1	7	2	4	0	0
rodilniško	40	6	8	0	2	0	0	3	0
kraj	20	4	16	1	2	1	0	0	0
vršilec	20	1	5	0	3	0	0	0	0
vzrok	4	0	6	0	1	1	0	0	0
dajalniško	3	1	0	0	0	1	0	1	0
namen	1	1	0	0	0	0	0	0	0
drugi	54	13	44	9	12	3	0	1	0

Kot je razloženo v nadaljevanju, so najpogostejše prevodne ustreznice nominaliziranega infinitiva samostalniki in glagoli, pri čemer so drugi bolj zanimivi (prim. v nadaljevanju), zato tabela 5.17 prikazuje deleže glagolskih prevodnih ustreznic za vsako sintaktično funkcijo iz izvirnega besedila.

Tabela 5.17: Deleži glagolskih prevodnih ustreznic nominaliziranega infinitiva za vsako sintaktično funkcijo iz izvirnega jezika

Sintaktične funkcije	Delež glagolskih prevodnih ustreznic (%)
Prisl. določilo vzroka	50,00
Prisl. določilo načina	46,97
Povedkov prilastek	44,00
Druga prislovna določila	38,97
Prisl. določilo kraja	38,64
Prisl. določilo časa	34,34
Osebek	22,58
Neposredni predmet	20,45
Prisl. določilo vršilca	17,24
Rodilniško prisl. določilo	13,56
Dajalniško prisl. določilo	0
Prisl. določilo namena	0

5.4.4.4 *Tipi nominaliziranega infinitiva in njihove prevodne ustreznice*

Zadnji del analize zadeva tipe infinitivov, ki smo jih zasledili v izvirnih besedilih: ali je njihova narava torej verbalna, nominalna ali mešana. V tabeli 5.18 so povzeti deleži vsakega od teh treh tipov nominaliziranega infinitiva znotraj analiziranih primerov. Zdi se, da je mešani tip redek, medtem ko sta ostala dva približno enako pogosta.

Tabela 5.18: Deleži posameznih tipov nominaliziranega infinitiva

Tip nominaliziranega infinitiva	Določni člen (%)	Nedoločni člen (%)	Skupno (%)
Nominalni	39,77	6,91	46,68
Verbalni	49,62	0,38	50
Mešani	3,32	0	3,32

Na koncu tabela 5.19 ponuja še podatke o prevodnih ustreznicah treh tipov nominaliziranega infinitiva (ločeno za določni in nedoločni člen).

Tabela 5.19: Število pojavitev nominaliziranega infinitiva glede na tipe in prevodne ustreznice

Prevodna ustreznica	Tip nominaliziranega infinitiva					
	Nominalni		Verbalni		Mešani	
	določni člen	nedoločni člen	določni člen	nedoločni člen	določni člen	nedoločni člen
Nominalizacija	176	33	132	0	10	0
Drugi samost.	43	8	24	0	5	0
Osební glagol	43	4	163	2	6	0
Nedoločnik	2	0	19	1	2	0
Pridevnik	11	2	3	0	0	0
Prislov	10	1	1	0	0	0
Besedna zveza	3	6	7	0	2	0
Kazalni zaimék	0	0	6	0	0	0
Izpust	23	0	33	0	1	0

Tabela 5.20 prikazuje enake podatke, izražene v odstotkih, za oba tipa člena skupaj in za oba tipa samostalnikov ter glagolov skupaj.

Tabela 5.20: Deleži posameznih tipov prevodnih ustreznic glede na tip nominaliziranega infinitiva

Prevodna ustreznica	Tip nominaliziranega infinitiva		
	nominalni (%)	verbalni (%)	mešani (%)
Samostalnik	71,23	39,90	57,69
Glagol	13,43	47,31	30,77
Pridevnik	3,56	0,77	0
Prislov	3,01	0,26	0
Besedna zveza	2,47	1,79	7,69
Kazalni zaimsek	0	1,53	0
Izpust	6,30	8,44	3,85

5.4.5 Diskusija

5.4.5.1 Analiza sintaktičnih funkcij v izvirnih besedilih

Kot smo že nakazali, je analiza potrdila, da je s sintaktičnega vidika italijanski nominalizirani infinitiv prava samostalniška zveza: pojavlja se v praktično vseh vrstah funkcij, ki zahtevajo nominalni element, npr. kot osebek, neposredni predmet, povedkov prilastek in v številnih prislovnih določilih. V tabeli 5.14 v razdelku 5.4.6.1 smo videli, da je pri največjem deležu analiziranih primerov (66,50 % oz. 41,4 primerov na 100.000 besed) nominalizirani infinitiv del predložne zveze, ki ima funkcijo prislovnega določila (primer 5.97), medtem ko so ostale funkcije veliko bolj redke: nominalizirani infinitiv v vlogi osebk (primer 5.98) je več kot štirikrat redkejši (9,9 na 100.000 besed; 15,86 % skupnega števila). Ostale kategorije so še redkejše: v vlogi neposrednega predmeta (primer 5.99) se nominalizirani infinitiv pojavlja v 11,25 % vseh primerov (7 na 100.000), v vlogi povedkovih prilastkov (primera 5.100 – povedkov prilastek osebk – in 5.101 – povedkov prilastek predmeta) le 6,39 % (4 na 100.000).

5.97 ... condividano l'interesse **al respirare** aria pulita ... 'delijo zainteresiranost za dihanje čistega zraka'⁹⁹

5.98 ... **l'aver avuto** un buon livello d'istruzione è forse una condizione necessaria ... 'imeti dobro raven izobrazbe je morda potrebni pogoj'

⁹⁹ Slovenske glose so namenoma čim bolj dobesedne in so namenjene zgolj razumevanju vsebine primerov; na mestih, kjer se pojavlja v izviniku nominalizirani infinitiv, so uporabljene različne možnosti, ki jih nudi slovenščina (nominalizacija, drugi samostalnik, glagol ipd.).

- 5.99 ... terra fatta a sfera sarebbe servita per predire **il sorgere** o **il calare** del sole ... 'zemlja v obliki krogle naj bi koristila napovedovanju sončnega vzhoda ali zahoda'
- 5.100 Un caso esemplare è **il chiamare** »tragedia« un evento ... 'zgleden primer je imenovati »tragedija« dogodek'
- 5.101 ... la nostra scelta di "operazionalizzare" il concetto di partecipazione come **il cercare** di convincere qualcuno a votare ... 'naša izbira, da »operacionaliziramo« koncept participacije kot poskušanje, da nekoga prepričamo, da voli'

Ker se nekatere vrste prislovnih določil redko (če sploh) pojavljajo v našem vzorcu, smo večino izmed njih združili v splošno kategorijo »druga prislovna določila« (skupno se pojavljajo 10,8-krat na 100.000 besed), druga, kot npr. prislovno določilo vzroka (*complemento di causa*) ali dajalniško določilo (*complemento di termine*) in prislovno določilo namena (*complemento di fine*), so bila sicer analizirana, vendar imajo pogostnost manj kot 1 pojavitev na 100.000 besed, zato se jim ne bomo posebej posvetili.

Med tistimi, ki so obravnavana posebej, so daleč najpogostejša časovna prislovna določila (primer 5.102), ki so tudi najpogostejša funkcija, v kateri se na splošno pojavlja nominalizirani infinitiv v analiziranem korpusu. Navadno jih uvaja predlog *in*, pojavljajo pa se 13,2-krat na 100.000 besed.

- 5.102 ... sono stato troppo precipitoso **nell'affermare** che il commilitone Ferrari ... 'prenagil sem se, ko sem trdil, da soigralec Ferrari'

Druga relativno pogosta prislovna določila, ki vsebujejo nominalizirani infinitiv so prislovna določila načina (*complemento di modo o maniera*) in roditeljsko določilo (*complemento di specificazione*). Prvo (primer 5.103) se pojavlja 5,2-krat na 100.000 besed, drugo (primer 5.104) pa 4,7-krat na 100.000 besed.

- 5.103 ... finisco sempre **col cedere** alla pietà. 'vedno se na koncu vdam sočutju'

- 5.104 ... la retorica è l'arte **del dire** bene ... 'retorika je umetnost, da lepo poveš'

Zadnji dve prislovni določili, ki imata pogostnost večjo kot 1 pojavitev na 100.000 besed, sta prislovno določilo kraja (*complemento di luogo*), s pogostnostjo 3,5 na 100.000 besed (primer 5.105), in prislovno določilo vršilca (*complemento di agente*), ki se pojavlja 2,3-krat na 100.000 besed (primer 5.106).

- 5.105 ... è difficile riconoscere un uomo **nell'infuriare** di una mischia ... 'težko je prepoznati človeka sredi divjanja pretepa'

- 5.106 ... i movimenti sarebbero caratterizzati **dal muovere** una critica ...
'gibanja naj bi zaznamovalo izražanje kritike'

Če povzamemo, se v analiziranem korpusu nominalizirani infinitiv pojavlja zlasti kot nominalni element v predložni zvezi, ki ima večinoma vlogo časovnega prislovnega določila. Druga funkcija, v kateri ga najdemo pogosto, je funkcija osebk, medtem ko se v vlogi vseh ostalih elementov pojavlja s pogostnostjo, manjšo od 10 primerov na 100.000 besed.

5.4.5.2 *Analiza prevodnih ustreznic*

Kar zadeva strukture ciljnega jezika, ki so bile uporabljene kot prevodne ustreznice za italijanski nominalizirani infinitiv (tabela 5.15 v 5.4.6.2), so med njimi najpogostejše uporabljeni nominalni elementi (nominalizacije – primer 5.107, drugi samostalniki – primer 5.108), ki se pojavljajo v 54,86 % vseh primerov. Če upoštevamo, da je v izvirnem jeziku nominalizirani infinitiv uporabljen kot samostalni, bodisi v samostalniški zvezi bodisi v predložni zvezi, to vsekakor ni presenetljivo.

- 5.107 a. Quando, prima **del sorgere** dell'Islam ...
b. Ko so bili pred **nastankom** islama ...
- 5.108 a. Ciò che apparve incredibile a tutti fu **il vedere** che erano attesi.
b. Najbolj presenetljivo za vse pa je bilo **dejstvo**, da so jih pričakovali.

Poleg tega je razmeroma velik tudi delež glagolskih prevodov (bodisi z določnimi glagolskimi oblikami, kot v primeru 5.109, bodisi z nedoločnimi, kot v primeru 5.110), ki skupno zavzemajo 31,33 %. Prisotnost glagolskih prevodov bomo podrobneje komentirali v 5.4.5.3.

- 5.109 a. **Al sentire parlare** del vuoto si era subito insospettito ...
b. Ko **je slišal govoriti** o praznini, je postal precej nezaupljiv ...
- 5.110 a. ... sarebbe spettato ai francescani **il convertire** i saraceni ...
b. ... frančiškanom pritiče **spreobračati** Saracene ...

Prestali delež prevodnih ustreznic je razporejen med možnosti, ki se pojavljajo bistveno redkeje, kot so npr. pridevniki (primer 5.111), prislovi (primer 5.112), besedne zveze (primer 5.113) ali kazalni zaimki (primer 5.114), ki skupno zavzemajo okrog 6,5% delež.

- 5.111 a. ... che più per **il mutare** dei costumi ...
b. ... bolj zaradi **spremenjenih** navad ...

- 5.112 a. ... aumenta **con il passare del tempo** ...
 b. ... pa je **čedalje** več ...
- 5.113 a. ... la retorica è l'arte **del dire** bene ...
 b. ... retorika je umetnost dobrega **besednega izražanja** ...
- 5.114 a. ... e mi dava un orgoglio infinito, **il capire** che anche lei era felice ...
 b. ... in ker je bila tudi ona vesela ... me je **to** navdajalo z neznan-skim ponosom.

Poleg navedenih primerov je tudi 7,29 % takih, kjer je nominalizirani infinitiv v ciljnem besedilu popolnoma izpuščen (primer 5.115).

- 5.115 a. **Nel dire** queste parole il volto di Solomon ...
 b. **Po** teh besedah se je Solomonov obraz ...

Razen samostalnikov in glagolov, o katerih bo govor v naslednjem razdelku, so ostali tipi prevodnih ustreznice v naši analizi redki, njihovo pojavljanje pa je omejeno s specifičnimi pogoji. Pridevniki se v ciljnem besedilu navadno pojavljajo, ko ima nominalizirani infinitiv v izvirnem besedilu vlogo rodilniškega prislovnega določila ali sorodne strukture (npr. v zgledu 5.111, kjer je *il mutare dei costumi* prevedeno s *spremenjenih navad*. Prislovi so načeloma poenostavitve ali posplošeni prevodi bolj specifičnih ubeseditvev izvirnega jezika (primer 5.112).

Kazalni zaimki so uporabljeni bodisi kot kohezivni elementi namesto ponovitev ali sinonimov bodisi kot poenostavitve delov izvirnega besedila (kot v primeru 5.114). Izpusti so prav tako poenostavitve, le da so bolj skrajne, zlasti v tistih (maloštevilnih) primrih, kjer dejansko pride do izgube pomena (kar pa ne velja za primer 5.115).

Besedne zveze so po drugi strani uporabljene takrat, ko je nominalizirani infinitiv take narave, da ga je nemogoče prevesti z enobesedno prevodno ustreznico (npr. *il loro ritrovarsi* je prevedeno z 'njihovo vnovično srečanje'), ali kadar prevajalec čuti potrebo, da nek nominalizirani infinitiv iz izvirnega besedila prevede z bolj eksplicitno ustreznico, kot npr. v zgledu 5.113 (*l'arte del dire bene* bi lahko prevedli tudi brez dodatnega pridevnika 'beseden', vendar postane s tem dodatkom prevod jasnejši, bolj ekspliciten).

5.4.5.3 Vzporednice med sintaktičnimi funkcijami v izvirnih besedilih in prevodnimi ustreznici

Kot smo videli v tabeli 5.16 v razdelku 5.4.4.3, so skoraj vse funkcije, v katerih se pojavlja nominalizirani infinitiv, prevedene s samostalniki, navadno z

nominalizacijami (večinoma dobesednega) prevoda glagolskega dogodka, ki ga izraža nominalizirani infinitiv (primer 5.116: glagol *frusciare* bi bil lahko preveden v slovenščino s 'šelesteti', pri čemer je 'šelest' nominalizacija tega glagola), včasih pa z drugimi samostalniki (primer 5.108). Če upoštevamo dejstvo, da je v izvirnem jeziku dejansko uporabljen kot samostalnik, to ni niti najmanj presenetljivo. Po drugi strani pa je razmeroma velik delež primerov preveden tudi z glagoli (bodisi osebnimi oblikami, kot v primeru 5.109, ali neosebnimi, kot v primeru 5.110).

5.116 a. ... e si udiva **un frusciare** di felci smosse.

b. ... in slišali so **šelest** pohojenih praproti.

Ker so ostali tipi prevodnih ustreznic veliko bolj redki in njihova raba načeloma zahteva posebne pogoje (kot smo videli v 5.4.5.2), se bomo osredotočili na primerjavo dveh najpogostejših možnosti, verbalnih in nominalnih prevodov, za katera se zdi, da sta si v opoziciji. Glede na to, da v slovenščini prepogoste nominalizacije vodijo v težjo razumljivost besedila (prim. Žele 1996), se zdijo tudi v tem primeru glagolski prevodi dobra alternativa pretirani rabi nominalizacije. Ker je nominalizacija že nasploh pogostejša v italijanščini kot v slovenščini in ker jo navadno v veliki večini prevajamo prav tako z nominalizacijo, se taki primeri seštevajo s tistimi, ki bi jih uporabili kot prevod nominaliziranih infinitivov, kar bi (ob še dodatnih nominalizacijah, ki se lahko pojavijo zaradi drugih razlogov – prim. razdelek 5.5) lahko povzročilo izrazito visoko pogostnost te strukture v ciljnem besedilu, zato je potreba po alternativnih ubeseditvah mestoma izredno velika.

Tabela 5.17 (razdelek 5.4.5.3) prikazuje deleže prevodnih ustreznic z glagolom za vsako sintaktično funkcijo, ki smo jo analizirali v izvirnem besedilu. Če izključimo primere z dajalniškim in namernim prislovnim določilom, ki se pojavljajo zelo redko in torej ne izkazujejo raznolikosti z vidika prevodnih ustreznic, se deleži gibljejo med 20 % in kar 50 % prevodnih ustreznic za posamezno sintaktično funkcijo. Med funkcijami, ki so najpogostejše prevedene z glagolsko strukturo, je veliko prislovnih določil (vzročnih, načinovnih, krajevnih, časovnih in drugih, pa tudi povedkovih prilastkov osebkov in predmeta); po drugi strani je le približno petina primerov z osebkom, neposrednim predmetom ali prislovnim določilom vršilca prevedena z glagolsko strukturo. Zdi se, da funkcije, ki izažajo vloge, ki jih Halliday (Halliday in Matthiessen 2004) imenuje kot udeležence v tranzitivnem glagolskem dogodku, težijo k ohranitvi nominalnega elementa v prevodu, medtem ko okoliščinska prislovna določila pogosto v ciljnem jeziku zvenijo bolj naravno, ko so izražena z glagolsko strukturo znotraj odvisnega stavka. Rodilniško prislovno določilo je pri tem očitno izjema, saj je razmerje, ki ga izraža, navadno ubesedeno z nominalno strukturo v rodilniku. Zadnji dve analizirani funkciji, dajalniško in namerno prislovno določilo, sta tako redki, da je na podlagi majhnega števila primerov težko kar koli predvidevati.

5.4.5.4 *Tipi nominaliziranega infinitiva in prevodne ustreznice*

Preverili smo tudi razmerje med tipi nominaliziranega infinitiva, kot smo jih opisali v razdelku 5.4.2, in izbiro strukture v ciljnem besedilu. Tabela 5.18 v razdelku 5.4.4.4 prikazuje, da prihaja do razlik glede na uporabo nominaliziranega infinitiva z določnim ali nedoločnim členom (ob veliki razliki v pogostnosti). V primerih z določnim členom je preko 53 % nominaliziranih infinitivov verbalnega tipa, medtem ko jih je v primerih z nedoločnim členom 95 % nominalnega tipa (kar se ujema z močnejšim premikom proti samostalniku, ki ga implicira raba nedoločnega člena). Toda v nasprotju s pričakovanji (prim. razdelek 5.4.4) je v treh primerih nominalizirani infinitiv, ob katerem je nedoločni člen, verbalne narave. Zdi se torej, da tip člena ni distinktivna lastnost med tremi tipi nominaliziranega infinitiva.

Če poskusimo interpretirati podatke iz tabele 5.19, ugotovimo, da ima pri nominalnem tipu preko 70 % primerov nominalni prevod (zgled 5.117), medtem ko jih je le 13 % prevedenih z glagolskimi strukturami (primer 5.118). Po drugi strani je pri verbalnih nominaliziranih infinitivih delež nominalnih prevodov občutno nižji in znaša le nekoliko manj kot 40 % (primer 5.119), kar 47 % vseh primerov pa je prevedenih z glagolsko strukturo (primer 5.120). Pri mešanem tipu prevladujejo nominalni prevodi s 57 % (primer 5.121), ob tem pa je prisoten tudi razmeroma velik delež (31 %) glagolskih prevodov (primer 5.122).

- 5.117 a. Verso l'890, cioè quasi contemporaneamente rispetto
all'insediarsi dei saraceni sul Garigliano, altri musulmani erano arrivati sulla costa provenzale: ...
b. Okoli leta 890, se pravi skoraj hkrati z naselitvijo Saracenov ob Gariglianu, so drugi muslimani prispeli na provansalsko obalo: ...
- 5.118 a. Con l'**avvicinarsi** dell'autunno, cambia l'odore della terra.
b. Ko se bliža jesen, zemlja zadiši drugače.
- 5.119 a. ... l'**utilizzarla** prima del Due-Trecento sarebbe ...
b. ... njena raba za čas pred XIII. in XIV. stoletjem je bila ...
- 5.120 a. ... spostava i soprammobili, evidenziandoli **col posarvi** sotto un centrino.
b. ... **je** ... premikala opremo in **podložila** vsakemu predmetu vezen prtiček, da bi bolj izstopal.
- 5.121 a. Il vostro **andare** e **tornare** dalla città può tornarci utile.
b. Vaši **prihodi** in **odhodi** v mesto bi nam utegnili koristiti.

- 5.122 a. Ma con la sua semplificazione e **il** suo **spazzar** via molte convenzioni del passato offre le condizioni di una possibile riaffermazione di libertà.
- b. Vendar s tem, ko marsikatero konvencijo preteklosti poenostavi ali celo **pomede** z njo, vzpostavi pogoje za morebitni ponovni razcvet svobode.

Če povzamemo, obstajata vsaj dva bistvena vpliva na izbiro slovenskih prevodnih ustreznikov za nominalizirani infinitiv. Prvič, zdi se, da ima narava nominaliziranega infinitiva pomemben vpliv na izbiro, kar se kaže v obliki večje pogostnosti nominalnih prevodov za nominalni tip in obratno – večje prisotnosti verbalnih prevodov za verbalni tip. Drugič, ne glede na naravo nominaliziranega infinitiva je v izvirnem jeziku kljub vsemu vedno uporabljen v samostalniški besedni zvezi, kar se kaže v relativni pogostnosti nominalnih prevodov za vse tipe nominaliziranega infinitiva.

5.4.5.5 *Eksplicitacija kot strategija prevajanja nominaliziranega infinitiva*

V prejšnjih razdelkih diskusije smo videli, kaj najdemo v slovenskih besedilih, kjer je v italijanskem besedilu nominalizirani infinitiv, z opisnega, pretežno kontrastivnega vidika. Čeprav smo ponudili seznam možnosti, ki so na voljo v ciljnem jeziku, pa tudi nekaj splošnih idej glede izbire med temi možnostmi, dejansko nismo odgovorili na vprašanje glede splošnega principa, na katerem temeljijo odločitve. Na podlagi analiziranih primerov trdimo, da glede na dejstvo, da je nominalizirani infinitiv v bistvu implicitna kombinacija lastnosti (in posledično slovničnih omejitev), ki jih asociiramo tako z glagoli kot s samostalniki (prim. razdelek 5.4.2), pri prevajanju te strukture v ciljni jezik, ki nima sorodne možnosti ubeseditve, je pri njenem prevodu uporabljena explicitacija. To velja še zlasti, če upoštevamo dejstvo, da bi večino nominaliziranih infinitivov lahko ubesedili s 'pravimi' izglagolskimi nominalizacijami tudi v izvirnem jeziku (npr. *Ascoltava il cantare degli uccelli* 'poslušal je petje ptic' bi lahko ubesedili tudi kot *Ascoltava il canto degli uccelli*, kjer je *canto* nominalizacija glagola *cantare* 'peti'), zato lahko uporabo nominaliziranega infinitiva interpretiramo kot (bolj ali manj zavestno) odločitev, da se implicitno ohrani obe med sabo nasprotni si naravi (nominalno in verbalno) v večji meri kot z izglagolskimi nominalizacijami. Ko prevajalec želi ta dvojni pomen, ki ga izraža italijanski nominalizirani infinitiv, ubesediti v slovenščini, se sooči z dilemo, ali izraziti nominalno naravo (in obliko) nominaliziranega infinitiva v popolnoma explicitni obliki (tj. s samostalnikom) ali raje jasno izraziti verbalno naravo nominaliziranega infinitiva; praktično nemogoče je

ohraniti obe lastnosti na enak impliciten način kot v izvirnem jeziku, tako da je katera koli izbira dejansko neke vrste eksplicitacija.

Poleg tega imajo pri odločanju pomembno vlogo tudi številni drugi dejavniki, kot smo deloma videli prej. Ne nominalizirani infinitiv ne njegove prevodne ustreznice ne nastajajo v izolaciji: okrog njih je ožji in širši kontekst. Ostali elementi, ki obdajajo nominalizirani infinitiv v stavku v izvirnem jeziku, se lahko bistveno spremenijo glede na to, katera je najbolj izstopajoča lastnost samega nominaliziranega infinitiva, in izbira neke možnosti v ciljnem jeziku vedno pri- nese za sabo določeno spremembo pri ureditvi teh drugih elementov. Za primer si oglejmo še enkrat nekatere od že omenjenih primerov. V zgledu 5.117 je stavek relativno preprost in glede na sobesedilo lahko presodimo, da gre za nominali- zirani infinitiv nominalnega tipa. Prevod je zelo neposreden in nezapleten: no- minalizirani infinitiv je v ciljnem jeziku ubeseden eksplicitno z nominalizacijo enakega glagolskega dogodka, kot ga izraža glagol v izvirnem besedilu. Ker je število podobnih primerov razmeroma veliko (71 %, prim. tabelo 5.20 zgoraj), bi lahko vzorec prepoznali kot normam podrejeno eksplicitacijo (prim. Englund Dimitrova 2005: 236): ko je italijanski nominalizirani infinitiv nominalnega tipa, bi to moralo v slovenščini biti eksplicitno izraženo v obliki samostalnika, po mo- žnostih nominalizacije. Zdi se, da pri nominalnem tipu kombinacija sintaktične rabe in dejanske oblike nominaliziranega infinitiva pogosto prevajalca navajata na iskanje nominalne ustreznice v ciljnem jeziku, pri čemer je nominalizacija (ki je po definiciji glagolski dogodek, spremenjen v stvar, oz. glagol, spremenjen v samostalnik) najbolj priročna rešitev.

A stvari niso tako preproste pri nominaliziranih infinitivih z verbalno naravo: večina teh primerov (47 %) je res prevedena z glagolsko strukturo, kot v primeru 5.120, vendar jih je skoraj 40 % prevedenih s samostalnikom, kot v primeru 5.119. Pri verbalnem tipu je prisotna močnejša napetost med nominalno obli- ko nominaliziranega infinitiva in njegovo glagolsko naravo, kar prevajalci očitno začutijo, saj so njihove izbire manj predvidljive. Zdi se, da sta prisotni normi, ki med sabo tekmujeta: ena je tista, ki je bila omenjena prej (da so vsi nominalizi- rani infinitivi v resnici samostalniške zveze v stavku), druga pa tista, ki pravi, da bi moral biti nominalizirani infinitiv z verbalno naravo preveden eksplicitno z glagolsko strukturo, čeprav je druga očitno bistveno šibkejša od prve. Ne glede na to, je prevod z glagolom pogosto edina sprejemljiva možnost, kot v 5.120, kjer bi bil prevod z nominalizacijo (npr. *podlaganje* ali *postavljanje* namesto glagola *podlagati*) zelo neroden.¹⁰⁰

Našli smo le nekaj primerov mešanega tipa nominaliziranega infinitiva, zato je težko govoriti o strategijah, ki so ponavadi uporabljene pri njegovem prevajanju

¹⁰⁰Primer 5.120 bi lahko ubesedili kot ... je ... premikala opremo in jo poudarjala s *podlaganjem* vezanih prtičkov, a je različica, ki je bila uporabljena v dejanskem prevodu, bistveno bolj naravna.

v slovenščino. Vseeno pa ni presenetljivo, da je večina teh primerov prevedena s samostalnikom, saj združeni vpliv samostalniške oblike nominaliziranega infinitiva in njegova (vsaj delna) nominalna narava zlahka napeljejo prevajalca k eksplicitaciji dvakrat dvojnega pomena strukture (dvojnega v smislu, opisanem v prejšnjem odstavku, in dvojnega z ozirom na njegov mešani status) v nominalno obliko. Primera 5.121 in 5.122 prikazujeta, kako lahko različno sobesedilo v kombinaciji z dvojno naravo nominaliziranega infinitiva pripelje do različnih rešitev: v primeru 5.121 relativna preprostost stavka, dejstvo, da imata nominalizirana infinitiva vlogo osebka (kar je nominalna funkcija po definiciji), in dejstvo, da bi uporaba glagola zahtevala vrsto premikov, med katerimi je tudi krajevno prislovno določilo (*v mesto*),¹⁰¹ kar pa ne bi prineslo bolj ustreznega stavka, skupaj povzročijo, da se prevajalec odloči za samostalniški prevod. V primeru 5.122 je poved v izvirnem jeziku skupek nominalnih elementov (tako začetno kompleksno prislovno določilo načina *con la sua semplificazione e il suo spazzar via molte convenzioni del passato* kot kompleksni neposredni predmet *le condizioni di una possibile riaffermazione della libertà* vsebujeta nominalizacije, povezane z ostalimi nominalnimi elementi), ki jih povezuje razmeroma generičen glagol (*offrire*). V slovenščini uporaba takih skupkov ni tako pogosta in lahko zveni nenaravno, zato se je prevajalec izognil prevodu obeh samostalniških zvez z nominalnimi elementi in se odločil, da bo verbalno naravo nominaliziranega infinitiva (in temeljno glagolsko naravo nominalizacije tik ob njem) v prvem skupku izrazil eksplicitno z glagolom. In dejansko bi bil nominalni prevod nemogoč predvsem zato, ker nominalizacija glagola *pomesti* ne obstaja (niti v slovarju),¹⁰² pa tudi zato, ker tudi če bi uporabil kako drugo nominalizacijo, bi bil stavek slogovno nesprejemljiv zaradi že omenjenih razlogov. Eksplicitacija glagolske narave nominaliziranega infinitiva (in v tem primeru tudi izvirne nominalizacije) je bila torej edina smiselna možnost.

Kot smo videli, so v igri številni sobesedilni dejavniki, ki pogosto povzročijo, da je nominalizirani infinitiv verbalnega tipa preveden s samostalnikom ali celo kako drugo, redkejšo prevodno ustreznico izmed tistih, navedenih v tabeli 5.20. Taki primeri potrjujejo potrebo po strateški eksplicitaciji: formulacija v ciljnem jeziku ne sledi avtomatsko normi glede izražanja nominaliziranega infinitiva s samostalnikom, temveč upošteva tudi okolico nominaliziranega infinitiva in ga prevede v skladu z njo. Pomemben dejavnik za slovenščino je v številnih besedilnih tipih tudi izogibanje tvorjenju stavkov z visoko leksikalno gostoto, ki izhaja iz prepogoste uporabe nominalizacij. Drugi sobesedilni dejavniki, ki lahko odločitev prevesijo

101 Primer 5.121 bi lahko z glagolom ubesedili tako: *Tò, da hodite v mesto in se vračate iz njega, bi nam utegnilo koristiti*. Krajevno prislovno določilo v slovenščini zahteva različna predloga z glagoloma *hoditi* (*v mesto*) in *vračati se* (*iz mesta*), kar zahteva ponovitev kraja z zaimkom (*njega*), da bi se izognili ponovitvi, posledica vsega tega pa je, da poved postane veliko daljša, ne da bi karkoli dodali sporočilu kot celoti.

102 Obstaja nominalizacija nedovršnega glagola *pometati*, t. j. *pometanje*, vendar se v korpusu Gigafida pojavlja relativno redko (1.004 primeri) v primerjavi z glagoloma *pomesti* (8.654 primeri) in *pometati* (4.134 primeri).

na to ali ono stran, poleg tistih, ki smo jih omenili v povezavi s sintaktično funkcijo nekaterih struktur v izvirnem jeziku (prim. razdelek 5.4.5.2), so na primer dodaten trud, ko je treba v ciljnem jeziku popolnoma spremeniti strukturo določene stavka iz izvirnega jezika, da bi uporabili glagol, kjer je bil izvirno pomen izražen z nominalno konstrukcijo: eksplicitacija v takih primerih ni omejena na razrešitev dvojne narave nominaliziranega infinitiva, temveč vključuje tudi prerazporeditev atributov izvirnega jezika v vloge udeležencev ali okoliščin v ciljnem jeziku in celo eksplicitno ubeseditev morebitnih udeležencev, ki so izvirnem jeziku bili nerazpoznavni. V primeru 5.123 je nominalizirani infinitiv preveden z nominalizacijo *interpretacija*; glagolski prevod z glagolom *interpretirati* bi zahteval eksplicitacijo osebkov (pa čeprav bi bil izražen le skozi morfologijo glagola v prvi osebi množine, *hočemo*), eksplicitacijo pomena potrebnosti v zvezi z omenjenimi spretnostmi, ki v izvirnem jeziku ni izražen odkrito (z deležnikom *potrebne*) in morda tudi uporabo modalnega glagola *hoteti*, kot je predlagano v različici 5.123c.

- 5.123 a. ... tutto dipende dalle definizioni, dalle regole e da una certa abilità retorica **nell'interpretare** le lettere.
 b. ... je vse odvisno od opredelitev, od pravil in od retorične spretnosti pri **interpretaciji** črk.
 c. ... in od retorične spretnosti, **potrebne, ko hočemo interpretirati** črke

Logično je, da prevajalec ne bo izbral te razmeroma kompleksne možnosti, če ima na voljo bistveno bolj enostavno; prav to je najbolj verjeten razlog za višje število nominalnih prevodov nominaliziranih infinitivov verbalnega tipa, pa tudi na splošno.

Poleg tega ima velik vpliv splošni tip besedila, s katerim imamo opravka. Skytte (1983) pravi, da je nominalizirani infinitiv razmeroma formalna struktura, kar pomeni, da naj bi se pojavljal v formalnem pisnem diskurzu, vendar podatki iz našega korpusa kažejo nekoliko bolj kompleksno sliko. Vsa besedila v analiziranem korpusu (prim. razdelek 5.4.3) so relativno formalne narave: gre za pisna besedila in tudi v primeru leposlovnih del večinoma ni zaslediti neformalnega jezika, niti v dialogih. A ko primerjamo prisotnost nominaliziranega infinitiva v posameznem podkorpusu, vidimo, da je od 782 primerov le 113 (14 %) najdenih v leposlovnem podkorpusu, ostali pa so iz neleposlovnih besedil. Specifično je pogostnost nominaliziranega infinitiva v leposlovnih besedilih 18,7 na 100.000 besed, medtem ko je v neleposlovnih 4,5-krat višja, tj. 102,4 na 100.000 besed. Tako bi lahko sklepali, da čeprav je prisoten tudi v leposlovnih besedilih, so neleposlovna dela tista, kjer se nominalizirani infinitiv uporablja bolj pogosto.

Če povzamemo, lahko na podlagi analiziranih primerov sklepamo, da bo navedeno italijanski nominalizirani infinitiv preveden v slovenščino s samostalnikom

oz. specifično nominalizacijo, in sicer tako, da bo eksplicitno ubesedena njegova dvakrat nominalna narava. Nominalizirani infinitiv verbalnega tipa bo najverjetneje preveden bodisi z glagolom bodisi s samostalnikom zaradi prej omenjenih nasprotujočih si teženj. Toda ko so prisotni dejavniki, zaradi katerih ne verbalna ne nominalna narava ne moreta biti izraženi, se prevajalec zateče k strateški eksplicitaciji in poišče druge možne prevodne ustreznice: taki ali drugačni pogoji v sobesedilu v teh primerih prevesijo odločitev v prid ene izmed omenjenih možnosti.

5.4.6 Sklepne misli

V razdelku 5.4 smo predstavili eksplicitacijo kot možno razlago za način, kako je prevedena slovnična struktura, kot je nominalizirani infinitiv, ki je prisotna v izvirnem jeziku, a odsotna v ciljnem. Uporabili smo korpusni pristop, da smo identificirali prevodne ustreznice za nominalizirane infinitive, najdene v izvirnih italijanskih besedilih, in preverili različne dejavnike, ki lahko vplivajo na izbiro strukture v ciljnem jeziku. Med strukturami, ki se pojavljajo kot prevodne ustreznice, so najpogostejši nominalni prevodi (večinoma nominalizacije, a tudi drugi samostalniki). Druga najpogostejša prevodna ustreznica je glagolska struktura, bodisi osebna bodisi (redko) neosebna. Ostale prevodne ustreznice se pojavljajo bistveno redkeje in vključujejo pridevnike, prislove, besedne zveze, kazalne zaimke ter izpuste.

Če se osredotočimo na najpogostejši prevodni ustreznici, se zdi, da je za nominalizirani infinitiv nominalnega tipa bolj verjetno, da bo v slovenščino preveden s samostalnikom, medtem ko bo verbalni tip bolj verjetno preveden z glagolom (čeprav so v tem primeru prevodi s samostalnikom vseeno pogosti). Razlog za to je delno v odnosu med obliko in naravo nominaliziranega infinitiva: kar zadeva pomen in sintaktične značilnosti, je struktura hibrid med samostalnikom in glagolom, ki v svojem bistvu združuje značilnosti obeh v enem. Ko to obliko prevajamo v slovenščino, je treba nasprotje razrešiti v prid ene ali druge težnje, kar se najpogosteje odraža v nominalnem ali verbalnem prevodu. Neproblematični primeri, kjer je nominalizirani infinitiv nominalnega tipa preveden eksplicitno z nominalizacijo, bi lahko imeli za primer z normami pogojene eksplicitacije, medtem ko tiste primere, kjer sobesedilo vpliva na izbiro prevodne ustreznice, lahko razumemo kot primere strateške eksplicitacije. Pomembna implikacija pri tem je, da eksplicitacije ne razumemo le kot strategije za bolj eksplicitno izražanje informacij v ciljnem jeziku v primerjavi z izvirnim besedilom (prim Klauzy 2009: 104), temveč tudi kot sredstvo za razreševanje dvojne narave slovnične strukture, ki je neprevedljiva v slovenščino zaradi sistemskih razlik med izvirnim in ciljnim

jezikom. Primer obvezne eksplicitacije lahko tukaj prepoznamo zaradi učinka na ravni slovnice, vendar je učinek takih eksplicitacij opazen tudi na ravni pomena ciljne ubeseditve ter na ravni slogovne sprejemljivosti v ciljnem jeziku, kot tudi drugih značilnosti ciljnega besedila.

V prihodnosti bi se raziskave, povezane z eksplicitacijo, lahko osredotočile na vpliv specifičnih besedilnih tipov na prevodne ustreznice, saj smo videli, da se v splošnem nominalizirani infinitivi pojavljajo bistveno pogosteje v neleposlovnih besedilih kot v leposlovnih. Če upoštevamo, da je ena od najpogostejših prevodnih ustreznic nominalizacija, ki je precej odvisna od tipa diskurza (prim. Halliday in Martin 1993 ter naslednje poglavje), bi lahko raziskave o razlikah med različnimi neleposlovnimi besedilnimi tipi pripeljale do odkritja pomembnih razlik (ali podobenosti) v uporabi tako močnega argumentativnega sredstva, kot je nominalizacija (prim. Halliday in Matthiessen 1999: 239). Poleg tega bi raziskave med različnimi jezikovnimi pari (npr. ostalimi romanskimi jeziki v primerjavi z drugimi jeziki, ki ne poznajo člena) lahko pokazale podobnosti oz. razlike pri pojavljanju eksplicitacije kot značilnosti prevedenih besedil.

5.5 NOMINALIZACIJA KOT PREVOD NEOSEBNIH GLAGOLSKIH STRUKTUR

Kot zadnji košček mozaika primerjave pojavljanja nominalizacije v italijanščini in slovenščini si pogledajmo še eno situacijo, v kateri se v slovenščini potencialno pojavljajo nominalizacije. Kot je bilo že nakazano, je slovenščina bistveno manj nagnjena k uporabi neosebnihih glagolskih oblik od italijanščine (pa tudi v primerjavi z nekaterimi drugimi jeziki, npr. angleščino). Ker torej takih struktur načeloma ni mogoče prevesti z vzporednimi slovenskimi strukturami, ki – tako kot v primeru nominaliziranega infinitiva (prim. 5.4) – pogosto sploh ne obstajajo, se morajo prevajalci zateči k drugačnim prevodnim ustreznicam. Tako kot pri nominalizaciji, gre tudi v tem primeru za izvirno italijansko ubeseditve glagolskih dogodkov, ki jih je treba na novo ubesediti v ciljnem jeziku, slovenščini. Težava, ki se pojavi, je, da se rešitve oz. prevodne ustreznice, ki jih ima prevajalec na voljo, prekrivajo s tistimi, ki so na voljo za nominalizacije. Pogledajmo si primer 5.124, kjer postane posledica tega prekrivanja očitna: problem namreč verjetno ni nominalizacija sama po sebi, temveč leksikalna gostota, ki je z njo povezana, kot smo že omenili.

- 5.124 a. Una terza ragione *per dichiarare* decaduta e *respingere* la vecchia diade sta *nell'osservare* che essa ha perso gran parte del suo valore descrittivo, perché la società in continua *trasformazione* e *il sorgere* di nuovi problemi politici – e qui chiamo problemi politici quelli che richiedono *soluzioni* attraverso gli strumenti tradizionali *dell'azione*

politica, cioè dell'azione che ha per scopo la formazione di decisioni collettive che una volta prese diventano vincolanti per tutta la collettività – ha fatto nascere movimenti che non rientrano, ed essi stessi ritengono o presumono di non rientrare nello schema tradizionale della contrapposizione di destra e sinistra.

b. Tretji razlog, zaradi katerega naj bi oklicali staro diado za pokojno in jo zavrgli, tiči v ugotovitvi, da je ta diada v veliki meri izgubila svojo opisovalno moč, kajti družba, ki se brez prestanka spreminja, in nastajanje novih političnih problemov – in tukaj imam za politične probleme tiste, ki terjajo reševanje s tradicionalnimi orodji političnega delovanja, to je delovanja, katerega cilj je oblikovanje kolektivnih odločitev, ki potem, ko so sprejete, postanejo zavezujoče za vso skupnost – sta povzročila nastajanje gibanj, ki jih ni moč vključiti v tradicionalno shemo navzkrižja med levico in desnico in ki tudi sama trdijo ali pa predpostavljajo, da ne sodijo vanjo.

Primer 5.124 prikazuje eno samo kompleksno poved, ki v izvirnem jeziku vsebuje skupno deset nominalizacij (*l'osservare, valore, trasformazione, il sorgere, soluzione, azione, azione, formazione, decisione, contrapposizione*). V slovenskem prevodu ostane le sedem nominalizacij glagolskih dogodkov (*ugotovitev, nastajanje, reševanje, delovanje, delovanje, oblikovanje, odločitev*); ena je bila prebesedena v glagolski dogodek, ubeseden z glagolom (*spreminjati se*), dve pa sta bili nadomeščeni z nominalizacijama lastnosti (*moč, navzkrižje*), ki sta bolj ali manj blizu pomenu v italijanskem izvirniku. Ne zdi se, da bi to bistveno doprineslo k nižji leksikalni gostoti, čeprav če pogledamo ostale dele povedi, opazimo še en pomemben dejavnik, ki pripomore k leksikalni gostoti izvirnega besedila, in sicer uporabo neosebni glagolskih oblik, kot so npr. (*per*) *dichiarare, respingere, prese, (di non) rientrare*.

Slovenščina, kot rečeno, ne omogoča tako pogoste rabe neosebni glagolskih oblik kot italijanščina. Če ima zadnja na voljo tri različne neosebne glagolske oblike, infinitiv (*infinito*), gerundij (*gerundio*) in particip (*participio*), in so vse uporabne kot povedki neosebni odvisni stavkov,¹⁰³ še več, nekatere so v določenih okoliščinah celo edina izrazna možnost (npr. infinitiv v namernih odvisnih stavkih, kjer je osebek odvisnega stavka enak osebkju nadrejenega), imamo v slovenščini nekoliko drugačno sliko: med neosebne glagolske oblike sodijo nedoločnik (in namenilnik, ki je le funkcionalna različica prvega), deležnik in deležje, a pri zadnjih dveh velja, da se v vlogi povedka v moderni slovenščini pojavljata izjemno redko. To pomeni, da se v slovenščini najdemo v težavah, ko imamo opravka z jezikom, v katerem govorci oz. pisci pogosto posegajo po tem sredstvu,

¹⁰³ Še najmanj je od vseh uporaben sedanji particip (*participio presente*), ki je kot samostni povedek dejansko prisoten le redko, če pa že, je to zlasti v birokratskih besedilih (prim. Mikolič Južnič 2014, Renzi, Salvi in Cardinaletti 1995, 2. knjiga, 4. poglavje).

saj imamo zelo redko možnost, da strukturo neproblematično prenesemo v ciljni jezik. Na to opozarjata npr. Kocijančič Pokorn in Šuštaršič (1999, 2001) oz. Šuštaršič in Kocijančič Pokorn (1998) v svojih kontrastivnih primerjavah angleščine in slovenščine, v zvezi z italijanščino pa Mikolič Južnič (2014) analizira prevedljivost italijanskega gerundija v slovenščino. In čeprav neosebne glagolske oblike kot take niso predmet raziskav, ki so opisane v tem delu, se jim ne moremo izogniti pri obravnavi nominalizacije v slovenskih prevodih iz italijanščine. V primeru 5.124 so poleg desetih nominalizacij prisotne tudi štiri neosebne glagolske oblike, ki so bile že omenjene. Vse te neosebne glagolske oblike so bile v ciljnem jeziku ubesedene kot osebne glagolske oblike, skupaj z razširitvijo nekaterih nominalizacij v njihove glagolske ustreznice pa je to občutno znižalo leksikalno gostoto povedi v slovenščini ter izboljšalo berljivost besedila.

Primer 5.125 je še bolj kompleksen in ima zelo visoko leksikalno gostoto (poved vsebuje 37 leksikalnih besed). Tako kot v prejšnjem primeru problem tukaj ni omejen na prevajanje nominalizacij, temveč je prepleten s težavami, ki se pojavljajo pri prevajanju neosebnih glagolskih oblik v slovenščino (*di prevedere*, *a spendere*, *ad accaparrare*).

- 5.125 a. L'attenzione degli studiosi si concentra quindi sulla elaborazione di modelli che, a partire da questi presupposti, permettano di prevedere i comportamenti degli individui in campi che vanno dalle scelte dell'elettore a quelle dei candidati, dalla tendenza a spendere denaro pubblico dei politici detti a quella ad accaparrare risorse dei burocrati, dalla partecipazione ad azioni di protesta (cfr. cap. 4) alla formazione di coalizioni elettorali (cfr. cap. 6).
- b. Pozornost raziskovalcev je zato osredotočena na oblikovanje modelov, ki izhajajo iz teh podmen in ki omogočajo predvidevanje vedenja posameznika na področjih, ki segajo od odločitev volivca do odločitev kandidata, od težnje izvoljenih politikov po porabi javnega denarja do težnje uradništva po prisvajanju vzvodov, od udeležbe na protestnih akcijah (primerjaj četrto poglavje) do oblikovanja volilnih zavezništev (primerjaj šesto poglavje).
- c. Pozornost raziskovalcev je zato osredotočena na oblikovanje modelov, ki bi na podlagi teh predpostavk omogočili, da se predvidi, kako se bodo obnašali posamezniki ...

Prevajalec obdrži vse izvirne nominalizirane glagolske dogodke v obliki nominalizacij, poleg tega pa še doda nove, saj infinitive prav tako prevede z nominalizacijami (*prevedere* = *predvidevanje*; *accaparrare* = *prisvajanje*) in uporabi ponovitev namesto zamenjave z zaimkom (*quelle dei candidati* = *odločitve kandidata*), zato je število nominalizacij v slovenskem prevodu višje kot v izvirnem italijanskem besedilu (9 v italijanščini, kar 13 v slovenščini). Le v enem primeru je prevajalec

nominalizacijo prevedel z drugačno strukturo: *azioni di protesta* je prevedel s *protestne akcije*, in sicer zaradi zelo preprostega razloga: v italijanski besedni zvezi ima nominalizacija *protesta*, ki jo uvaja predlog *di*, funkcijo atributa in je kot taka v slovenščino prevedena s pridevnikom.

Če bi v primeru 5.125 namesto nekaterih nominalizacij uporabili glagolske ubešeditve, kot prikazuje primer 5.125c, v katerem so uporabljene osebne glagolske oblike namesto neosebni in namesto nominalizacij, bi lahko dosegel jasnejšo strukturo in leksikalno manj gosto poved, ki bi bila verjetno bolj berljiva in lažje razumljiva za slovenskega bralca.

V primeru 5.126, ki izhaja iz politčnega besedila, je situacija nekoliko drugačna: v povedi je sedem nominalizacij in samo ena neosebna glagolska oblika (*suddiviso*).¹⁰⁴ Neosebno glagolsko obliko je prevajalec spremenil v osebno obliko znotraj odvisnega stavka (*ki je ... razdeljen*), vse nominalizacije so ohranjene – in dejansko bi jih bilo skoraj nemogoče ubesediti z drugimi strukturami, tako zaradi (formalne) narave sobesedila kot tudi zato, ker nekatere (*prehod, uvedba, utrditev*) uvajajo kategorije in se ne osredotočajo na glagolske dogodke kot take. V tem primeru je v slovenščini leksikalna gostota sicer še vedno precej visoka, vendar kljub temu poved ni pretirano nerodna ali težko razumljiva.

5.126 a. La riflessione si è orientata sull'emergere graduale di istituzioni democratiche nelle diverse tappe di un processo di democratizzazione, in genere suddiviso in fasi di transizione, instaurazione, consolidamento.

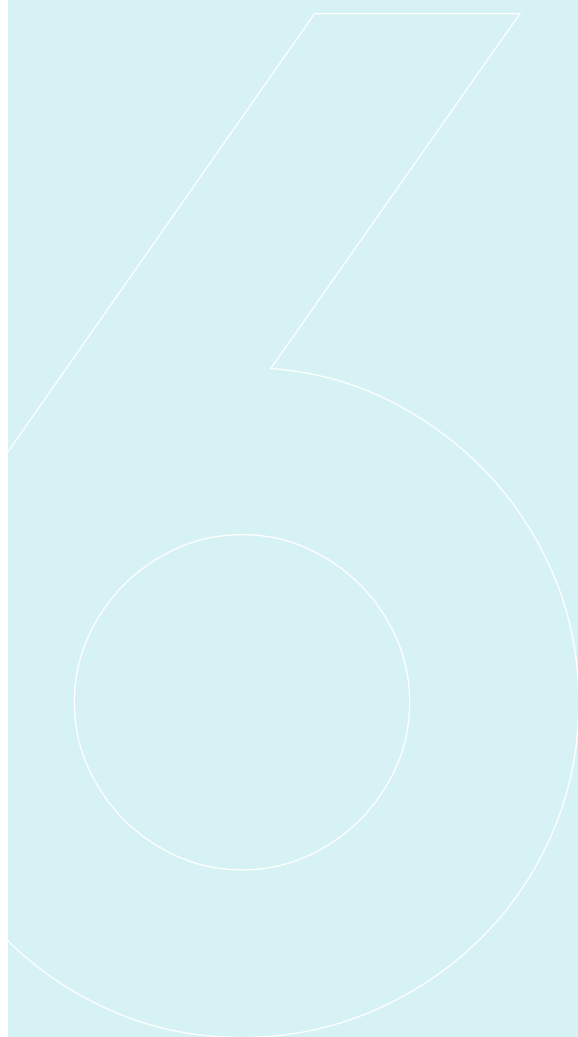
b. Razmisleki so še usmerjali k postopnemu vzponu demokratičnih institucij na posameznih stopnjah procesa demokratizacije, ki je na splošno razdeljen na prehod, uvedbo in utrditev.

Če potegnemo črto, lahko ob koncu analize prevedljivosti nominalizacije iz italijanščine v slovenščino zaključimo, da na izbiri ustreznice v ciljnem jeziku vplivajo dejavniki na različnih ravneh: morfološki, sintaktični, besedilni in pragmatični. Čeprav je najpogostejše uporabljena prevodna ustreznica neposredno prevedena nominalizacija, najdemo tudi druge možnosti, med katerimi imajo sistemski pomen zlasti glagolski prevodi, pri katerih je glagolski dogodek, ki je bil v izvirnem jeziku ubeseden s slovnično metaforo, ubeseden skladno, torej z glagolom. Taki prevodi tvorcem ciljnega besedila ponujajo sredstvo za razreševanje pragmatičnih težav pri kopičenju nominalizacij v slovenščini, kar je gotovo izrednega pomena, predvsem v tistih besedilnih tipih, kjer je pojav nominalizacije manj prisoten. Poleg tega ponujajo alternativni prevodi tudi rešitev za sistemske razlike med jezikoma na morfološki ravni: ko naletimo v izvirnem jeziku na primere, ki v ciljnem

¹⁰⁴ Izraz (*sull'*)*emergere* se upošteva kot nominalizacija, saj gre za nominalizirani infinitiv, čeprav je dejansko to primer, ki je na meji medo bema kategorijama.

jeziku nimajo neposredne strukturne ustreznice, kot so nominalizirani infinitiv in številni primeri neosebni glagolskih oblik, rabljeni v vlogi povedka odvisnega stavka, so navadno v slovenščino prevedeni bodisi z osebno glagolsko obliko bodisi z nominalizacijo. V drugem primeru se pogosto zgodi, da se tako tvorjene slovnične metafore sešteje k neposrednim prevodom izvirnih nominalizacij, kar je treba upoštevati pri interpretaciji kvantitativnih rezultatov o pogostnosti nominalizacije v obravnavanih jezikih, saj je očitno, da niso vse nominalizacije v slovenskih prevodih ustreznice italijanskih. Delno se bomo zato temu vprašanju vrnili v naslednjem poglavju, ko bomo obravnavali pojavljanje nominalizacij v italijanskih in slovenskih leposlovnih besedilih (prim. poglavje 6. 2).

6 Nominalizacija v slovenščini

Raziskave razmerij med pojavljanjem nominalizacije v italijanščini in slovenščini, predstavljene v prejšnjih poglavjih, so vzbudile poglobljeno zanimanje za pojavljanje nominalizacije v slovenščini sami. V okviru raziskav za doktorsko disertacijo je bila poleg omenjenih izvedena namreč tudi pilotska raziskava pojavljanja nominalizacije v slovenskih neleposlovnih besedilih, ki naj bi ponudila izhodiščno točko za bolj obsežne in poglobljene preglede pojavljanja te strukture v različnih slovenskih besedilnih zvrsteh in vrstah. Številne študije so potrdile, da se jezik v prevedenih besedilih razlikuje od jezika besedil, napisanih izvirno v tem jeziku (prim. Olohan in Baker 2000, Tirkkonen-Condit 2002, Baroni in Bernardini 2006, Volansky, Ordan in Wintner 2015 itd.). Prav zato so nastale v nadaljevanju predstavljene manjše študije, katerih namen je bil po eni strani preveriti stanje v slovenskem jeziku in njegovih različnih besedilnih vrstah izvirnih besedil, po drugi strani pa primerjati tovrstne podatke s stanjem, ki ga lahko zatečemo v besedilih, prevedenih v slovenščino.

Dodaten razlog je bil tudi v tem, da se kontrastivnim slovničarjem in prevodoscencem, ki se ukvarjajo s slovenščino, pri njihovem delu pogosto dogaja, da pri obravnavanju določenih značilnosti na stiku dveh ali več jezikov potrebujejo raziskovalno in bibliografsko podporo svojim ugotovitvam. Navadno take podpore ni težko najti za tuje jezike, kot so angleščina, italijanščina, španščina ali nemščina, medtem ko je za slovenščino stanje pogosto precej problematično: interesi slovenistov so se v zadnjih desetletjih osredotočili na številna zanimiva in perspektivna področja, vendar jih je med njimi le peščica, ki se ukvarja s korpusno podprtimi slovničnimi raziskavami, zato ni nenavadno, da ostajajo nekatera ključna področja slovenske slovnice s tega vidika deloma nepokrita. Tako je bilo vprašanje nominalizacije deležno omejene pozornosti v našem prostoru s stališča slovenščine kot take, pa tudi v primerjavi z različnimi drugimi jeziki. Razprave se navadno osredotočajo na opazovanje nominalizacije v jeziku oz. na njeno dejansko prisotnost v besedilih, pa tudi na njeno upravičenost, potrebnost, odvisnost od zunanjih dejavnikov (transfera iz drugih jezikov) in podobno. V zadnjih letih smo sicer priča nekoliko povečanemu interesu (prim. Kuster 2014, Plemenitaš 2007, Zajc 2014), vendar so obsežnejše raziskave še vedno maloštevilne, predvsem take, ki se ne osredotočajo na primerjavo med slovenščino in drugimi jeziki, temveč obravnavajo slovenščino kot tako. Tako stanje predstavlja velik izziv, saj od raziskovalcev zahteva, da se v posamezno področje poglobijo tudi na slovenski strani.

6.1 ZNANSTVENA, STROKOVNA IN LEPOSLOVNA BESEDILA

6.1.1 Izhodišča

V tem razdelku skušamo osvetliti nekatere razlike, ki se pojavljajo v pogostnosti nominalizacije v različnih besedilnih tipih v slovenščini. Specifično se primerja stanje, zatečeno v korpusu JOS 100k (Erjavec et al. 2010), s stanjem v namensko sestavljenem korpusu z različnih področij. Izhaja se iz hipoteze, da se nominalizacija pogosteje pojavlja v žanrih, kjer se je zgodovinsko pojavila prej (znanstveni diskurz, strokovni jezik), manj pogosto pa v ostalih žanrih, v nespecializiranem, splošnem jeziku in literaturi. Ocena pogostnosti nominalizacij temelji na pojavljanju nominalizacij z najpogosteje uporabljenimi besedotvornimi priponami (prim. 4. poglavje, pa tudi Mikolič Južnič 2007). Odgovor na zastavljeno vprašanje bo lahko tako ponudil boljše razumevanje dogajanja v prevodih iz različnih jezikov v slovenščino, kot tudi iz slovenščine v različne tuje jezike.

Med študijami, ki se ukvarjajo le s slovenskim aspektom, se spomnimo najprej na zanimiv pogled Voduška (1933), ki je opazoval konflikt med dejanskim stanjem in predpisanimi pravili v zvezi z nominalizacijo: trdil je, da je zmotno pripisovati slovenščini glagolsko naravo (tako naravno torej, ki je bolj ekspresivna z glagoli kot s samostalniki), v nasprotju z 'razvitejšimi' zahodnoevropskimi družbami in njihovimi jeziki, ki naj bi bili pretežno samostalniški. Po Voduškovem mnenju gre za jezikovne razlike, pogojene s sociološkimi in vsebinskimi oz. žanrskimi dejavniki: »Zaradi abstraktnosti predmeta je na primer stil vsake filozofije izrazito nominalen, dočim je stil literature v primeri z njim pretežno bolj verbalen« (Vodušek 1933: 72). Kljub posplošenosti številnih Voduškovih trditev je zanimiva izrazita podobnost nekaterih njegovih tez (npr. razumevanja razvoja jezikov od verbalnih k nominalnim) z mnogo poznejšimi in z obsežnimi raziskavami, podkrepjenimi z ugotovitvami sistemsko funkcijskih slovnicařev s Hallidayem na čelu (npr. Halliday in Martin 1993). Žele (1996), kot je že bilo omenjeno, opaža porast v pojavljanju nominalizacije v slovenskem publicističnem jeziku med leti 1946 in 1995. Zlasti v zvezi s sedemdesetimi in osemdesetimi leti avtorica komentira pojavljanje nominalizacije kot »čezmerno kopičenje izglagolskih tvorjenk, ki zabrišejo jasnost sporočila in vodijo celo v napačno razumevanje in razlage«. Klinar (1996) in Plemenitaš (2004) primerjata angleščino in slovenščino, a prihajata do nasprotujočih si ugotovitev (prim 2. poglavje). Zajc (2013) ne opaža večje pogostosti nominalizacij v angleških prevodih slovenskih akademskih besedil. Kuster (2014) pa ugotavlja, da »[r]aba in jezikovna norma dokazujeta, da slovenščina v posamostaljanju sledi podobnim funkcijskostilističnim težnjam kot nemški jezik.«

Obstoječe študije torej ne ponujajo enovitega, dokončnega odgovora, zato želimo na tem mestu preveriti prisotnost nominalizacije v nekaterih slovenskih besedilnih

tipih z relativnega, medsebojno primerjalnega stališča, zlasti z ozirom na standardni, nespecializirani jezik.

6.1.2 Korpus in metoda

Raziskava je bila opravljena na dveh različnih korpusih: korpusu JOS 100k (Erjavec et al. 2010), ki zajema 100.000 pojavnih in temelji na vzorcih iz referenčnega korpusa FidaPLUS ter torej predstavlja splošni slovenski jezik (uporabljen je bil kot kontrolni vzorec), in namensko zbranem specializiranem korpusu različnih področij ter besedilnih tipov, ki skupno šteje približno milijon pojavnih in ga bomo imenovali KoSinZ. Viri besedil in področja, ki so bila izbrana za ta specializirani korpus, so navedeni v tabeli 6.1.

Tabela 6.1: Sestava specializiranega korpusa KoSinZ in število pojavnih¹⁰⁵

Vrsta besedila	Izbrana področja (in viri)	Število pojavnih
Znanstvena besedila	Humanistika in družboslovje	415.000
	<i>Slavistična revija</i>	81.399
	<i>Sodobna pedagogika</i>	74.355
	<i>Revija za kriminalistiko in kriminologijo</i>	109.788
	<i>Geografski vestnik</i>	53.611
	<i>Etnolog</i>	95.847
	Naravoslovje	304.744
	<i>Zobozdravstveni vestnik</i>	55.456
	<i>Medicinski razgledi</i>	72.178
	<i>Acta biologica slovenica</i>	52.780
	<i>Geodetski vestnik</i>	55.364
	<i>Farmacevtski vestnik</i>	68.966
Strokovna besedila	Slovenska zakonodaja	154.088
	Stanovanjski zakon SZ-1	
	Zakon o društvih ZDRu-1	
	Zakon o verski svobodi ZVS	
	Zakon o volilni in referendumski kampanji ZVRK	
	Zakon o javnih zbiranjih ZJZ	
	Zakon o splošnem upravnem postopku ZUP	
	Zakon o upravnih taksah ZUT	
	Kazenski zakonik KZ-1	

¹⁰⁵ Bibliografski podatki za posamezno revijo/leposlovno delo so navedeni v Bibliografiji. Pravna besedila so dostopna na spletni strani PIS (Pravno-informacijskega sistema; <http://www.pisrs.si/Pis.web/pravniRedRS>).

Vrsta besedila	Izbrana področja (in viri)	Število pojavnic
Leposlovna besedila	Proza Ivan Sivec, <i>Triglavski kralj: Črtice iz življenja župnika Jakoba Aljaža</i> Marijan Pušavec, <i>Zbiralec Nasmehov</i> Marko Simčič, <i>Jantarina</i> Mart Lenardič, <i>Iz mojega življenja</i> <i>Kavč</i> <i>Kmetavzar</i> <i>Moja ženska</i> Miha Remec, <i>Pomnik za Evidiko</i> <i>Žar ptica</i> Sebastijan Pregelj, <i>Pianino</i> <i>Smrt Lužarjeve Zale</i>	160.543
	Skupaj pojavnic	1.034.375

Kot je razvidno iz tabele 6.1, je specializirani korpus KoSinZ razdeljen na tri vrste besedil: znanstvena, strokovna in leposlovna. Znanstvena besedila, ki zajemajo tako članke s humanističnih oz. družboslovnih kot naravoslovnih področij, so bila izbrana na podlagi reprezentativnosti za slovenski prostor in proste dostopnosti na spletu. V tabeli so specificirane tudi revije, iz katerih so bili izbrani članki. Število pojavnic v različnih podkorpusih se precej razlikuje, kar je posledica zelo različne dolžine znanstvenih člankov v teh revijah (izbranih je bilo po deset člankov na revijo, razen v primerih, ko so bili članki izjemno kratki in jih je bilo zatoj vključenih tja do 20, kot npr. pri zobozdravstvu in biologiji). Strokovni podkorpus je v celoti sestavljen iz besedil s področja prava, in sicer osnovnih besedil zakonov, navedenih v tabeli 6.1.¹⁰⁶ Leposlovni podkorpus združuje nekaj črtic in kratkih zgodb sodobnih avtorjev, ki so prosto dostopne na spletu.

Izbrana besedila so bila nato označena s pomočjo spletnega servisa projekta JOS (Erjavec et al. 2010), ki jih je opremil tako z lemmami kot oblikoskladenjskimi oznakami, da so bila nato primerno pripravljena za pregledovanje s programom Sketch Engine (prim. Krek in Kilgariff 2006), s pomočjo katerega so bile opravljene avtomatske analize.

Ocena relativne pogostnosti nominalizacije je bila izvedena na osnovi pogostnosti izglagolskih nominalizacijskih besedotvornih pripon, ki se najpogostejše pojavljajo v SSKJ (prim. 4. poglavje): preko 90 % vseh nominalizacij, ki jih navaja SSKJ, je tvorjenih s sedmimi priponami, in sicer (po vrstnem redu

¹⁰⁶V humanistično-družboslovnem podkorpusu je del besedil prav tako s področja prava, vendar gre za drugačen tip besedil – znanstvene članke.

pogostnosti) -anje, -enje,¹⁰⁷ -tev, -cija, -tje, -ava in -ek. Čeprav se pojavljajo še številne druge pripone, pa tudi take nominalizacije, ki so tvorjene brez pripone (kot npr. v besedah *dvom*, *izbruh*, *izbris* itd.), vseeno z ozirom na pogostnost prej omenjenih besedotvornih pripon menimo, da je ocena pogostnosti nominalizacije dovolj natančna in rezultati izkazujejo oceno stanja, ki je dovolj blizu realnemu.

S pomočjo programa Sketch Engine in iskanja lem so bili torej izluščeni vsi primeri, v katerih se pojavljajo navedene besedotvorne pripone. Ročno so bile izločene nenominalizacijske pojavnice, nato pa so bili zaradi primerljivosti velikosti korpusov rezultati normalizirani na 100.000 pojavnic. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati te analize.

6.1.3 Rezultati in razprava

Analiza pojavljanja naštetih nominalnih besedotvornih pripon v omenjenih korpusih je dala zelo zanimive rezultate, ki so v absolutnih številkah strnjeni v tabeli 6.2.

Tabela 6.2: Absolutno število analiziranih nominalizacij v izbranih besedilih

	-nje	-tev	-cija	-tje	-ava	-ek	skupaj
Humanistično-družboslovna besedila	8.498	1.402	1.608	196	1.158	1.099	13.961
Naravoslovna besedila	6.594	1.528	1.805	195	1.288	1.373	12.783
Leposlovna besedila	500	88	28	59	49	96	820
Strokovna pravna besedila	3.520	1.316	194	42	367	1.018	6.457
JOS 100k	1.278	338	49	242	297	225	2.429

Ker je velikost posameznih podkorpusov različna in ker smo rezultate želeli primerjati s korpusom JOS 100k, smo rezultate normalizirali na 100.000 pojavnic. Primerljivi rezultati so torej navedeni v tabeli 6.3. Zatem so v tabeli 6.4 prikazana v odstotkih izražena odstopanja posameznih podkorpusov od kontrolnega korpusa JOS 100k.

¹⁰⁷ Pri analizi in podajanju rezultatov sta bili priponi -anje in -enje združeni v splošnejšo obliko -nje. Razlikovanje med tema dvema priponama namreč ni bistveno za analizo pojavljanja nominalizacije nasploh.

Tabela 6.3: Pogostnost nominalizacije v izbranih besedilih na 100.000 besed

	-nje	-tev	-cija	-tje	-ava	-ek	skupaj
Humanistično-družboslovna besedila	2.048	368	387	47	279	265	3.364
Naravoslovna besedila	2.163	501	592	64	423	451	4.194
Leposlovna besedila	311	55	17	37	31	60	511
Strokovna pravna besedila	2.695	1.008	149	32	281	779	4.944
JOS 100k	1.278	338	225	49	242	297	2.429

Tabela 6.4: Odstopanja od pogostnosti kontrolnih vrednosti v korpusu JOS 100k glede na vrsto besedila in posamezno pripono (izražena v odstotkih; podatki za JOS predstavljajo 100 %)

	-nje	-tev	-cija	-tje	-ava	-ek	skupaj
Humanistično-družboslovna besedila	160,3	108,9	172,0	95,9	115,3	89,2	138,5
Naravoslovna besedila	169,2	148,2	263,1	130,6	174,8	151,9	172,7
Leposlovna besedila	24,3	16,3	7,6	75,5	12,8	20,2	21,0
Strokovna pravna besedila	210,9	298,2	66,2	65,3	116,1	262,3	203,5

Preden se posvetimo interpretaciji navedenih podatkov, naj poudarimo, da na tem mestu ne želimo govoriti o pogostnosti nominalizacije v slovenščini nasploh oz. o vprašanju, ali je slovenščina dejansko bolj glagolsko orientiran jezik ali ne, saj znotraj jezika samega nimamo kriterija za oceno take splošne pogostnosti, marveč bi o tem bilo mogoče razpravljati zgolj v okviru primerjave z več drugimi jeziki.

Kar zgornji tabeli jasno nakazujeta, je, da prihaja med različnimi tipi besedil znotraj slovenščine do bistvenih razlik. Če korpus JOS 100k upoštevamo kot mero-dajen z ozirom na dejstvo, da gre za uravnotežen vzorčni korpus slovenskega jezika (prim. Erjavec et al. 2010), lahko predvidevamo, da odraža splošno pogostnost nominalizacije v pisnem slovenskem jeziku. Vrednosti, navedene za ta korpus, torej upoštevamo kot kontrolne vrednosti (tj. vrednosti, veljavne za splošni jezik), in sicer tako za skupno število nominalizacij kot za primere s posameznimi pripo-nami. Izhajajoč iz te osnove, opazimo bistveni odklon med leposlovnimi besedili na eni ter znanstvenimi in strokovnimi na drugi strani.

Pri leposlovnih besedilih se analizirane pripone pojavljajo skoraj petkrat manj pogosto kot v kontrolnem korpusu; če se ozremo na posamezne pripone,

opazimo, da do največje razlike prihaja pri priponi -cija (npr. *interpretacija*), pri kateri je razmerje med pogostnostjo v literarnem podkorpusu in korpusu JOS 100k 1 : 13, medtem ko je pogostnost pripone -tje (npr. *vpitje*) najbolj podobna frekvenci v korpusu JOS: razmerje je 1 : 1,3.

Na drugi strani se precej razlikujeta med seboj tudi oba tipa znanstvenih besedil: nominalizacija je v obeh primerih bistveno pogostejša kot v kontrolnem korpusu, vendar se v naravoslovnih besedilih pojavlja skoraj dvakrat pogosteje kot v humanističnih oz. družboslovnih: v primerjavi s kontrolnim korpusom je nominalizacij skoraj 40 % več v humanistično-družboslovnih besedilih in preko 70 % več v naravoslovnih besedilih. Razlike se pojavljajo tudi pri pogostnosti posameznih pripon. V nasprotju z leposlovnim podkorpusom je pripona -cija pri obeh tipih znanstvenih besedil najpogostejša: v znanstvenih besedilih se pojavlja kar preko 160 % več nominalizacij kot v korpusu JOS 100k, v humanistično-družboslovnih besedilih pa preko 70 % več. Vendar medtem ko se v humanistično-družboslovnem korpusu priponi -tje in -ek (npr. *zaključek*) pojavljata celo manj pogosto kot v kontrolnem korpusu (červno le nekaj odstotkov manj), se v naravoslovnih besedilih vse pripone pojavljajo pogosteje, najmanjša razlika pa je razvidna pri priponi -tje (30 % več nominalizacij v naravoslovnih besedilih).

Strokovni podkorpus pravnih besedil prav tako izkazuje večjo pogostnost nominalizacij od kontrolnega korpusa, celo preko 100 % več, toda razlike med pojavljanjem posameznih besedotvornih pripon so še bolj izrazite. Priponi -cija in -tje sta relativno redki, pojavita se približno 35 % redkeje kot v korpusu JOS 100k; po drugi strani je pripona -tev (npr. *vzpostavitev*) izjemno pogosta (pojavi se skoraj 200 % pogosteje kot v kontrolnem korpusu), zelo veliko pa je tudi primerov s priponama -ek in -anje/-enje (npr. *zbiranje*, *zdravljenje*).

Vzroke za take razlike pri rabi posameznih pripon gre verjetno pripisati različnim dejavnikom. V znanstvenih besedilih s področja naravoslovja, na primer, je zelo pogosta uporaba tujih besednih korenov, ob katerih se najpogosteje najde pripona -cija, ki ima ravno tako tuj izvor; take nominalizacije so npr. *vazodilatacija*, *stabilizacija* itd. Po drugi strani je v strokovnih besedilih (zakonih) izredno pogosta pripona -tev, značilna za dovršne glagole, ki izražajo zaključena dejanja (npr. *vzpostavitev*, *uveljavitev* itd.).

Glede na rezultate raziskave lahko torej sklepamo, da se nominalizacija veliko pogosteje pojavlja v znanstvenih in strokovnih besedilih, tako v primerjavi s splošnim jezikom kot tudi, še bolj izrazito, v primerjavi z leposlovnimi besedili. Najpogosteje se v izbranih besedilih pojavlja v podkorpusu pravnih besedil, nekoliko redkeje pa v znanstvenih besedilih s področja naravoslovnih ved ter še manj pogosto v besedilih s področja humanistike in družboslovja.

6.1.4 Sklepne ugotovitve

V tem razdelku smo skušali osvetliti razlike v pojavljanju nominalizacije v nekaterih besedilnih tipih v slovenskem jeziku. S pomočjo nominalizacijskih besedotvornih pripon, ki se najpogosteje pojavljajo v slovenščini, in namensko sestavljenega korpusa znanstvenih, strokovnih in literarnih besedil ter kontrolnega korpusa JOS 100k, smo primerjali pogostnost nominalizacije v omenjenih besedilnih tipih ter ugotovili, da se dejansko pojavljajo velike razlike v pogostnosti nominalizacije: v primerjavi z besedili v kontrolnem korpusu se v literarnih besedilih nominalizacija pojavlja izrazito redko, v znanstvenih in strokovnih besedilih pa veliko pogosteje. Zlasti izstopajo strokovna (pravna) besedila, kjer je nominalizacij preko 100 % več kot v vzorcu splošnega jezika.

Ob tem se odpirajo številna vprašanja. Korpus, ki je bil uporabljen, je razmeroma majhen, zato smo v nadaljevanju preverili pojavljanje nominalizacije tudi v večjih, bolj referenčnih korpusih, ki vključujejo tudi številne druge besedilne tipe.

6.2 SLOVENSKO LEPOSLOVJE V KORPUSU SPOOK

6.2.1 Uvodne besede

Med raziskavami, ki so posvečene nominalizaciji v slovenskem jeziku, se leposlovje načeloma redko pojavlja med analiziranimi besedili: Žele (1996, 1997) obravnava publicistična besedila, Plemenitaš (2007) celo posebna tipa publicističnih besedil (vesti in kritike), Kuster (2014) obravnava fenomen s systemskega in funkcijskega vidika in ne prikazuje besedilnih analiz, Košak (2007) opazuje poslovna besedila in Elikan (2014) uredbe Evropske unije.¹⁰⁸ Zdi se, da za besedilni tip, kot je leposlovje, za katero načeloma ni značilna visoka pogostnost nominalizacije, ni razloga, ki bi spodbujal k analiziranju pojavljanja nominalizacije: avtorji se raje posvečajo tistim besedilnim tipom, kjer se pričakuje veliko gostoto in za katere velja, da ima nominalizacija močan vpliv na način, kako so pomeni ubesedeni.

Po drugi strani se nominalizacija, kot smo videli v prejšnjem razdelku (6.1.1), kjer smo obravnavali razmeroma majhen korpus izvirnih slovenskih leposlovnih besedil, kljub vsemu pojavlja v nezanemarljivem številu. Ob tem velja poudariti, da v strokovni literaturi zasledimo opise, v skladu s katerimi ima nominalizacija (in z njo nominalni stil pisanja) v nekaterih jezikih v leposlovju točno določeno funkcijo v besedilu. Malcolm (2010: 148) navaja, da pisatelji v angleščini pogosto uporabljajo nominalni slog pri opisu in razvoju oseb ali opisovanju situacije oz.

¹⁰⁸ Leposlovje je del analiziranih korpusov npr. v Mikolič Južnič (2007, 2010, 2011, 2013, 2015).

lokacije zgodbe. Po drugi strani naj bi bil v skladu z avtoričinimi ugotovitvami verbalni slog značilen za pripovedovanje dogodkov oz. razvijanje same zgodbe.

Prav zato se bomo v tem razdelku (kjer se ukvarjamo s prevedenimi besedili) kot tudi v nadaljevanju (prim. 6.4), kjer opazujemo izvirna leposlovna dela, bolj temeljito posvetili tudi pojavljanju nominalizacije v leposlovju. Ugotoviti želimo, v kolikšni meri je nominalizacija dejansko prisotna in posledično kakšno vlogo ima v tovrstnih besedilih, saj lahko višja ali nižja pogostnost vpliva na leksikalno gostoto in berljivost besedila. Poleg tega želimo na tem mestu preveriti tudi, kakšen je odnos med prisotnostjo nominalizacije v izvirnih besedilih (v italijanščini) in njihovih slovenskih prevodih, ter ugotoviti, ali je med obravnavanimi slovenskimi prevodi in izvirnimi slovenskimi literarnimi besedili opazna kakšna razlika v pogostnosti nominalizacije. Vprašanje temelji na predhodnih raziskavah (prim. poglavji 4 in 5), v skladu s katerimi je italijanščina bolj nagnjena k uporabi nominalizacije kot slovenščina (prim. tudi Giannosa 2012), kar se lahko odraža v sistemskih težavah pri prevajanju. Pričakuje se torej, da bo v slovenskih prevodih manj nominalizacij kot v drugih besednih tipih (opazovanih v 6.1.1) in da jih bo manj kot v slovenskih izvirnih besedilih, ker naj bi slovenski prevajalci uporabljali razne strategije, s katerimi bi se izognili prepogosti uporabi pojava, ki povišuje leksikalno gostoto, kot je npr. uporaba glagola za izražanje glagolskega procesa. Vendar pa, kot smo videli v poglavju 5.5, so lahko nominalizacije v besedilih, prevedenih iz italijanščine, ustreznice drugih italijanskih struktur, kot so neosebne glagolske oblike iz izvirnega jezika (zlasti infinitiv in gerundij), kar bi tudi lahko vplivalo na končno število nominalizacij v prevedenem besedilu.

6.2.2 Korpus in metoda

Za namene te raziskave je bil uporabljen prevodoslovni korpus Spook (prim. 3.2.2), ki združuje podkorpus izvirnih slovenskih besedil ter podkorpuse prevodov v slovenščino iz različnih jezikov, med katerimi je bil za pričujočo raziskavo uporabljen italijansko-slovenski del. Za lažjo primerjavo tabela 6.5 prikazuje število pojavnih v tistih delih korpusa Spook, ki so relevantni za raziskavo, tj. izvirnih slovenskih besedilih, izvirnih italijanskih besedilih in prevodih iz italijanščine v slovenščino.

Tabela 6.5: Število pojavnih v treh obravnavanih podkorpuseh korpusa Spook

Podkorpus	Število pojavnih
Italijanska izvirna besedila	486.843
Slovenski prevodi	478.591
Slovenska izvirna besedila	1.644.067

Korpus je mogoče analizirati z uporabo platforme NoSketch Engline, spletnega konkordančnika in orodja za analizo korpusov, ki je na voljo preko Strežnika za naravne jezike Odseka za tehnologije znanja na Institutu Jožef Stefan (<http://nl.ijs.si/>). Vsak podkorpus je mogoče raziskovati posebej, pri italijansko-slovenškem vzporednem podkorpusu pa je mogoče izvoziti poravnane konkordance.

Analiza je bila razdeljena na tri glavne faze: avtomatsko luščenje primerov nominalizacije v treh podkorpusih korpusa Spook, odstranjevanje šuma ter ročno analizo prevodnih ustreznih nominalizacij v obravnavanih jezikih, kar je bilo prav tako izvedeno v različnih korakih.

Nominalizacije niso označene s posebno kodo v označevalnem sistemu korpusa, zato je bila edina izvedljiva opcija analiza glede na specifične izglagolske besedotvorne pripone za vsakega od opazovanih jezikov (tako kot je bilo to narejeno v raziskavah, predstavljenih v prejšnjih poglavjih). Posledica takega pristopa je, da raziskava ne zajema vseh primerov nominalizacije, ki se pojavljajo v korpusu, temveč se osredotoča na najbolj produktivne besedotvorne pripone obeh jezikov. Te so našteje v tabeli 6.6, skupno pa pokrivajo približno 90 % vseh nominalizacij, prisotnih v slovarjih SSKJ in Zingarelli, kot smo videli v 4. poglavju. Tabela 6.6 jasno nakazuje dejstvo, da v slovenščini z zelo majhnim številom pripon tvorimo veliko večino nominalizacij, medtem ko je število pripon v italijanščini precej večje, čeprav je tudi v tem primeru tvorjenih s štirimi priponami (-mento, -zione, -ura in -ata) 75 % vseh nominalizacij v slovarju Zingarelli.

Po samodejnem luščenju vseh primerov nominalizacij z v nadaljevanju naštetimi besedotvornimi priponami iz treh analiziranih podkorpusov so bili rezultati ročno pregledani, da bi odstranili šum v obliki konkordanc z besedami, ki se naključno končajo z iskanimi sklopi črk (npr. *momento* 'trenutek'), ali takih, kjer je beseda sicer izvirno nominalizacija, vendar v danem primeru ni rabljena za ube-seditev glagolskega dogodka, temveč kot drugačne vrste koncept, npr. institucija (*Organizzazione delle Nazioni Unite* 'Organizacija združenih narodov').

Tabela 6.6: Najbolj produktivne slovenske in italijanske izglagolske samostalniške besedotvorne pripone

italijanske pripone		slovenske pripone
-mento	-enza	-anje
-zione	-ore	-enje
-ura	-ita	-tev
-ata	-aggio	-cija
-io	-eggio	-tje
-sione	-tà	
-ato		

Primere nominalizacij v podkorpusu izvirnih slovenskih besedil smo izluščili in prečistili ter preračunali pogostnost na 100.000 pojavnic, da bi poenostavili primerjavo z drugimi podatki, saj se velikosti posameznih korpusov nekoliko razlikujejo. Na vzporednem italijansko-slovenskem korpusu smo izvedli ločeni analizi: najprej smo izluščili vse primere italijanskih nominalizacij, tvorjenih z navedenimi priponami, in jih analizirali z vidika prevodnih ustreznice v vzporednih slovenskih primerih. Nato smo iz slovenskega dela vzporednega korpusa izluščili vse primere nominalizacij z navedenimi besedotvornimi priponami skupaj z njihovimi vzporednimi primeri iz korpusa izvirnih italijanskih besedil in analizirali, kateri elementi se pojavljajo v izvirnikih, ko je v slovenščini prisotna nominalizacija. V obeh primerih se analiza osredotoča na besedno vrsto elementa, ki ustreza nominalizaciji v drugem jeziku (prim. tabelo 6.7 glede analiziranih kategorij). Rezultate smo nato navzkrižno primerjali. Po predstavitvi rezultatov vseh treh faz analize sta na koncu podana primerjava in komentar.

Tabela 6.7: Kategorije, analizirane v vzporednem korpusu

Kategorije elementov	
Slovenski prevodi italijanskih nominalizacij	Italijanski izvirni elementi, prevedeni s slovenskimi nominalizacijami
nominalizacija	nominalizacija
drugi samostalni	drugi samostalni
osebna glagolska oblika	nominalizirani infinitiv
neosebna glagolska oblika	infinitiv
prislov	gerundij
pridevnik	osebna glagolska oblika
zaimek	prislov
predlog	pridevnik
izpust	zaimek
	izpust

6.2.3 Rezultati in diskusija

6.2.3.1 Pogostnost nominalizacije v slovenskih in italijanskih izvirnih besedilih ter v slovenskih prevodih

Po odpravi šuma je luščenje iz korpusa izvirnih slovenskih leposlovnih besedil poudarilo 9.630 pojavitev nominalizacije, kar pomeni, da je pogostnost analiziranih nominalizacij v tem korpusu 586 primerov na 100.000 besed. Številke za vsako besedotvorno pripono posebej so podane v tabeli 6.8.

Tabela 6.8: Absolutno število nominalizacij v podkorpusu izvirnih slovenskih leposlovnih besedil

Besedotvorna pripona	Absolutno število	/100.000 besed
-anje	5.947	362
-enje	1.642	100
-cija	770	47
-tev	820	50
-tje	451	27
Skupaj	9.630	586

Tabela 6.9 prikazuje število pojavitev v podkorpusu slovenskih prevodov iz italijanščine: skupno je v tem podkorpusu 2.186 primerov oz. 457 primerov na 100.000 besed. Glede na to, da jih je bilo v izvirnih slovenskih besedilih 586 na 100.000 besed, je pogostnost v prevodih 22 % nižja kot v izvirnih slovenskih besedilih.

Tabela 6.9: Absolutno število nominalizacij v podkorpusu slovenskih prevedenih leposlovnih besedilih

Besedotvorna pripona	Absolutno število	/100.000 besed
-anje	1.420	297
-enje	438	91
-cija	44	9
-tev	183	38
-tje	101	21
Skupaj	2.186	457

V analiziranem podkorpusu italijanskih besedil je bilo celotno število analiziranih nominalizacij 2.331 oz. 479 primerov na 100.000 besed, kot vidimo v tabeli 6.10. Pogostnost je nižja kot v izvirnih slovenskih besedilih za 18 %, medtem ko slovenski prevodi vsebujejo 5 % manj nominalizacij od svojih italijanskih izvirnikov.

Tabela 6.10: Absolutno število nominalizacij v podkorpusu izvirnih italijanskih leposlovnih besedil

Besedotvorna pripona	Absolutno število
-zione	666
-io	422
-mento	303
-aggio	220

Besedotvorna pripona	Absolutno število
-sione	179
-enza	151
-ura	108
-ore	83
-ita	63
-ata	60
-ato	35
-tà	32
-eggio	9
Skupaj	2.331

V nasprotju z rezultati predhodnih raziskav, ki so iz praktičnih razlogov povzeti v tabeli 6.11¹⁰⁹ in v skladu s katerimi je v analiziranih slovenskih besedilih bilo manj nominalizacije kot v italijanskih, se zdi, da je nominalizacija v izvirnih slovenskih leposlovnih besedilih nekoliko bolj pogosta kot v italijanskih leposlovnih besedilih.¹¹⁰ Vseeno pa slovenski prevodi izkazujejo nižjo pogostnost nominalizacije tako v primerjavi z vzporednimi izbirnimi besedili v italijanščini kot tudi v odnosu do slovenskih izvirnih leposlovnih besedil. Mogoče je, da je razlog za opaženo razliko v hiperkorektnosti prevajalcev, saj je ideja, da je slovenščina bolj nagnjena k uporabi glagolov, precej uveljavljena v slovenski jezikovni skupnosti. V nadaljevanju si bomo približe ogledali odnos med nominalizacijami v izvirnih in prevedenih besedilih. Na ta način bomo poskusili natančneje opredeliti ugotovljeno stanje.

Tabela 6.11: Pogostnost nominalizacij v različnih besedilnih tipih na 100.000 besed¹¹¹

	leposlovje	Besedilni tipi			
		splošna besedila (JOS 100K)	poljudnoznanstvena besedila	pravna besedila	znanstvena besedila
slovenščina	586/457 ¹¹²	1.890	3.190 ¹¹³	3.884	3.085
italijanščina	495		3.715		

109 Navedeni podatki so bili podrobneje analizirani v poglavjih 4, 5 in 6.1.1.

110 To potrjuje tudi raziskava na majhnem leposlovnem korpusu, opisana v Mikolič Južnič (2011: 325). V tistem primeru je znašala pogostnost nominalizacij 511 primerov na 100.000 besed.

111 Podatki v stolpcih od 3 do 6 so povzeti po raziskavah v Mikolič Južnič (2007, 2011, 2012b). Vrednosti, omenjene v poglavju 6.1.1, ki se prav tako nanašajo na raziskavo, opisano v Mikolič Južnič (2011), vključujejo dve dodatni priponi (-ava in -ek), zato so nekoliko višje.

112 Prva številka se nanaša na pogostnost v podkorpusu izvirnih slovenskih literarnih besedil, druga pa v podkorpusu slovenskih prevodov iz italijanščine.

113 Številka se nanaša na pogostnost nominalizacije v slovenskih prevodih iz italijanščine (prim. Mikolič Južnič 2007).

Če primerjamo frekvence, podane v tabeli 6.11, lahko opazimo, da je relativna pogostnost nominalizacije v leposlovnih besedilih kar nizka, tako v italijanskih kot v slovenskih besedilih: vsi ostali besedilni tipi imajo bistveno – vsaj trikrat – višjo pogostnost. To velja tudi za korpus splošne slovenščine JOS 100K, ki vključuje številna neliterarna dela in v katerem je pogostnost nominalizacije očitno višja kot v leposlovnem korpusu, obravnavanem tukaj.

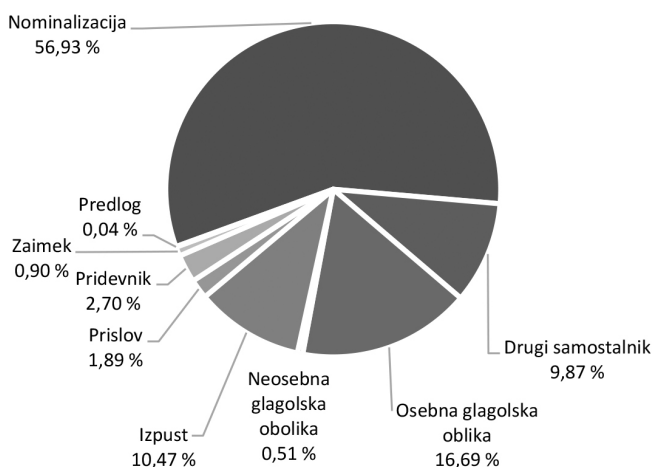
6.2.3.2 *Nominalizacije v italijanskih izvirnih besedilih in njihove ustreznice v slovenskih ciljnih besedilih*

V drugem delu analize smo italijansko-slovenski korpus uporabili, da bi preverili, katere prevodne ustreznice se uporabljajo za italijanske nominalizacije v leposlovnih besedilih. Tabela 6.12 prikazuje podrobne rezultate te analize.

Tabela 6.12: Absolutno število slovenskih prevodnih ustreznic (PU) italijanskih nominalizacij

	Nominalizacija	Drugi samostalni	Osebnostna glagolska oblika	Neosebna glagolska oblika	Izpust	Prislov	Pridevnik	Zaimek	Predlog	Skupno za vsako pripono
-mento	155	25	65	1	44	2	8	3	0	303
-zione	415	60	86	2	74	7	20	2	0	666
-ura	43	10	31	1	11	8	4	0	0	108
-ata	28	5	18	0	6	0	2	1	0	60
-io	279	20	79	2	25	4	7	5	1	422
-sione	80	31	40	0	14	6	4	4	0	179
-ato	22	4	1	0	6	0	2	0	0	35
-enza	84	10	21	0	19	11	3	3	0	151
-ore	42	9	9	0	13	4	4	2	0	83
-ita	38	4	11	1	8	0	1	0	0	63
-aggio	130	28	25	4	22	2	8	1	0	220
-eggio	6	0	2	1	0	0	0	0	0	9
-tà	5	24	1	0	2	0	0	0	0	32
Skupno za posamezno PU	1.327	230	389	12	244	44	63	21	1	2.331

Slika 6.1 podaja deleže prevodnih ustreznic: daleč najpogostejša prevodna ustreznica je samostalnik (66,80 %), pri čemer gre večinoma za nominalizacije (56,93 %, primer 6.1), v manjši meri pa za druge samostalnike (9,87 %, primer 6.2). Druga najpogostejša prevodna ustreznica je glagol (17,20 %), in sicer bodisi osebna glagolska oblika (16,69 %, primer 6.3) ali, zelo redko, neosebna glagolska oblika (0,51 %, primer 6.4).

Slika 6.1: Deleži prevodnih ustreznic v podkorpusu slovenskih prevodov

- 6.1 a. Beatrice lo aveva guardato con ammirazione ...
b. Beatrix pa ga je pogledala z občudovanjem ...
- 6.2 a. ... come la ferita di quella mala azione ...
b. ... spomini na tisto napako ...
- 6.3 a. Sentì una preoccupante accelerazione del battito cardiaco ...
b. Srce mu je začelo nemirno biti ...
- 6.4 a. ... egli pretendeva la distruzione di Alessandria ...
b. ... se je namenil razrušiti Aleksandrijo ...

Kot smo videli v analizi v 5. poglavju, se tudi tukaj najdejo številni primeri, v katerih je italijanska nominalizacija v prevodu izpuščena (10,47 %). Taki izpusti so dveh tipov: bodisi pri izpustu ne pride do prave izgube pomena, saj je koncept izražen z drugimi sredstvi (primer 6.5), ali pa prevajalec iz neznanega razloga ni v ciljno besedilo prenesel celotnega pomena iz izvirnega besedila (primer 6.6).¹¹⁴

¹¹⁴Vprašanje pomena je v primerih 6.5 in 6.6 vezano izključno na podčrtani nominalizaciji; v takih in podobnih primerih prihaja sicer lahko do drugih sprememb pomena in izpustov/dodatkov, ki vplivajo na pomen celotne povedi, vendar take spremembe niso predmet tega opisa.

- 6.5 a. Era sola, si annoiava e traeva consolazione da quel dondolio ...
 b. Bila je osamljena in je dolgčas preganjala z dolgotrajnim strmenjem ...
- 6.6 a. Poi bastava un niente per dare il via a una sequenza di ricordi, di pacati ragionamenti.
 b. Potem je zadostovala zgolj beseda in spet sta se potopila v spomine.

Prislovi (1,89 %) in pridevniki (2,70 %) se pojavljajo kot prevodi nominalizacij, kadar so v stavku prisotne posebne okoliščine. 36 od 44 primerov s prislovi kot prevodnimi ustreznici je prevod italijanskih stavkov, kjer je izvirna nominalizacija del predložne zveze s prislovnim pomenom (primer 6.7), medtem ko ostali primeri kažejo, kako jezika upovedita pomene z različnimi slovničnimi sredstvi (primer 6.8). Pridevniki (primer 6.9) so navadno prevodne ustreznice izvirne strukture, pri kateri je nominalizacija v roditeljskem odnosu z drugim samostalnikom.

- 6.7 a. ... soffiava in continuazione ...
 b. Neprestano je pihal ...
- 6.8 a. ... hai preso la giusta decisione ...
 b. Ti pa si s svojim odhodom naredila čisto prav ...
- 6.9 a. Il bravo sciapode corse al suo posto di combattimento ...
 b. Pogumni senconožec je stekel na svoj bojni položaj ...

V nekaterih primerih (0,90 %) je bila nominalizacija prevedena s sobesedilu primernim zaimkom (primer 6.10). Končno je tudi eden od primerov (0,04 %) izkazoval nominalizacijo v izvirniku kot del predložne zveze, ki je bila prevedena s predlogom (primer 6.11).¹¹⁵

- 6.10 a. Da molti anni rimandava una decisione ...
 b. Dolga leta je odlašala s tem ...
- 6.11 a. ... non me la imposi certo in cambio di soldi.
 b. ... se zagotovo nisem podala zaradi njega.

6.2.3.3 *Nominalizacije v slovenskih prevodih in njihove izvirne strukture*

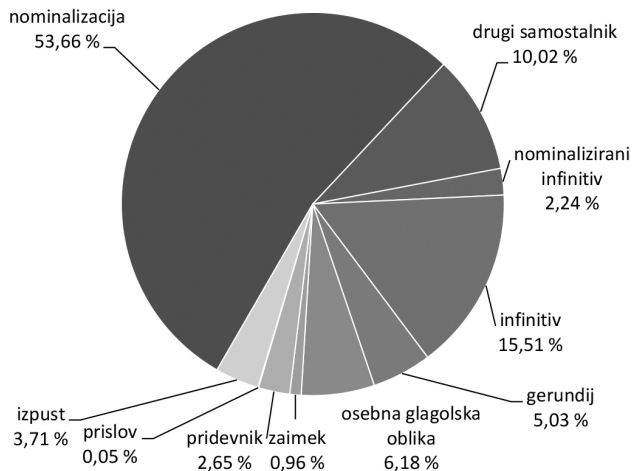
Zadnji del analize je osredotočen na nominalizacije, ki se pojavljajo v slovenskih prevodih, in na strukture, ki se nahajajo na ustreznih mestih v izvirnih italijanskih

¹¹⁵ V celotnem podkorpusu je bilo 8 takih primerov, ki so vsebovali enako pedložno zvezo, vendar je bila v vseh ostalih primerih prevedena z drugimi strukturami, npr. z nominalizacijo v primeru *Perché tu in cambio gli dai il diritto di poterlo dire*, ki je bil preveden kot *Ker jim boš dal ti v zameno pravico, da bodo lahko to izjavili*.

besedilih. To pomeni, da je perspektiva tokrat obratna kot v prejšnjem razdelku. Kot tabela 6.13 in slika 6.2 nazorno prikazujeta, niso vse slovenske nominalizacije prevodi italijanskih.

Tabela 6.13: Absolutne številke posameznih izvirnih elementov (IE) za različne slovenske nominalizacije

	Nominalizacija	Drugi samostalni	Nominalizirani infinitiv	Infinitiv	Gerundij	Osebnostna glagolska oblika	Zaimek	Pridevnik	Prislov	Izpust	Skupno za posamezno pripono
-anje	741	113	34	236	90	88	10	40	1	67	1.420
-enje	219	84	13	57	10	29	9	7	0	10	438
-cija	31	4	0	4	0	3	0	2	0	0	44
-tev	134	6	0	24	2	9	1	3	0	4	183
-tje	48	12	2	18	8	6	1	6	0	0	101
Skupno za posamezni IE	1.173	219	49	339	110	135	21	58	1	81	2.186

Slika 6.2: Deleži izvirnih elementov v podkorpusu italijanskih izvirnih besedil

Največ je dejansko takih primerov, ko je slovenska nominalizacija prevodna ustreznica italijanske nominalizacije (63,68 %, primer 6.12) ali drugih samostalnikov

(primer 6.13); če k temu dodamo še nominalizirane infinitive (primer 6.14), ki so v bistvu tudi tip nominalizacije (prim poglavje 5.4),¹¹⁶ imamo skupno 65,92 % nominalnih elementov, ki so bili v slovenščino prevedeni z nominalizacijami.

- 6.12 a. ... globoke glasove, ki so bili podobni levjemu rjoenju ...
 b. ... dei versi bassi e profondi che assomigliavano al ruggito di un leone ...
- 6.13 a. ... kadar se v nekaj zapičimo, odločitve ne spreminjamo ...
 b. ... quando ci mettiamo qualcosa dentro non c'è verso di farci cambiare idea ...
- 6.14 a. ... dobička neke korporacije, specializirane za rušenje ...
 b. ... dai guadagni d'una Corporation specializzata nel demolire ...

To pa tudi pomeni, da v več kot tretjini primerov izvirna struktura ni bila nominalizacija, temveč druge vrste element, ki je bil preveden z nominalizacijo. V večini primerov so bile izvirne strukture glagoli, večinoma infinitivi (15,51 %, primer 6.15), pa tudi gerundiji (5,03 %, primer 6.16) in osebne glagolske oblike (6,18 %, primer 6.17). Zdi se, da so prevajalci pomene, ki so bili v izvirnih besedilih ubesedeni skladno, ubesedili s slovnično metaforo: glagolski dogodki so bili ubesedeni kot samostalniki in vloge udeležencev so bile opredeljene na novo. Podobno se je zgodilo v primerih, ko je bil v izvirnih besedilih uporabljen infinitiv, saj gre tudi tukaj za glagolski dogodek, ki je v izvirniku ubeseden z glagolom, v prevodu pa s samostalnikom, čeprav so pri izbiri prevodne ustreznice verjetno igrali pomembno vlogo tudi drugi dejavniki. V slovenščini neosebne glagolske oblike niso pogosto uporabljene (prim. npr. Kocijančič Pokorn in Šuštaršič 2001) in tovrstne strukture iz drugih jezikov načeloma nimajo enakovredne ustreznice v slovenščini, tako da so prevajalci primorani poiskati drugačna izrazna sredstva. Nominalizacije, ki so v bistvu metaforične realizacije glagolskih dogodkov, so v analiziranih besedilih razmeroma pogosta rešitev.¹¹⁷

- 6.15 a. ... vendar pa mi včasih pomaga pri petju ...
 b. ... ma talora mi serve per cantare ...
- 6.16 a. ... za njimi pa so med zvončkljanjem stopala bitja ...
 b. ... mentre precedevano scampanellando una brigata di esseri ...
- 6.17 a. Med zlaganjem stvari v kovček ...
 b. ... mentre riempivo il baule ...

¹¹⁶Nominalizirani infinitivi so obravnavani posebej, tako kot v poglavju 5.4, saj pogosto izkazujejo bolj glagolsko naravo kot izpeljane nominalizacije in so zato nekakšen vmesni korak med neosebnimi glagolskimi oblikami in izpeljanimi nominalizacijami (prim. primer 6.14b). Poleg tega nimajo strukturne ustreznice v slovenščini in jih je treba v vsakem primeru prevajati z alternativno ubeseditvijo.

¹¹⁷Še ena pogosta prevodna ustreznica neosebnih glagolskih oblik so seveda osebne glagolske oblike v odvisnih stavkih, vendar je to onkraj ciljev te raziskave.

Zaimki so redko prevedeni z nominalizacijami (0,96 %); zdi se, da se to zgodi, ko prevajalec presodi, da je bolje uporabiti ponovitev ali sinonim besede, ki jo zaimek nadomešča v izvirnem besedilu, da bi bilo besedilo jasnejše (primer 6.18).

- 6.18 a. pisanja tako pri dnevni svetlobi kot pri brljenju sveče ...
 b. scrivere che faceva sia alla luce del sole che a quella di una candela ...

Prav tako so v vlogi izvirnih elementov nominalizacij redki pridevniki (2,65 %), ki jih navadno najdemo le takrat, ko je zadoščeno določenim pogojem, kot na primer v zgledu, ko v slovenščini ni primernega pridevnika (primer 6.19), ali ko je slovenska nominalizacija del besedne zveze s strukturo 'pridevnik + samostalnik', ki je prevod italijanskega pridevnika (primer 6.20, kjer je vrstni red v slovenščini obrnjen: *občudovanja vredna*).

- 6.19 a. ... a tako v nasprotju s pravili umetnosti vojskovanja, da ...
 b. ... e in modo così disordinatamente contrario alle regole dell'arte bellica, che ...

- 6.20 a. Tolikšna je tvoja milina, tako občudovanja vredna tvoja stanovitnost ...
 b. Tanta è la tua dolcezza, così mirabile la tua costanza ...

Le v enem primeru je bil prislov preveden z nominalizacijo (6.21); v tem zgledu je nominalizacija v slovenščini del predložne zveze (*brez obotavljanja*), ki ima prislovni pomen, kar je pravzaprav precej dobesedni prevod izvirnika *subito*, s katerim se prevajalec izogne ponavljanju.

- 6.21 a. ... je takoj prihitel na kraj nesreče in brez obotavljanja vstopil v drugi nebotačnik ...
 b. Essendo corso subito e subito entrato nel secondo grattacielo ...

Na koncu omenimo še 3,71 % analiziranih primerov, v katerih je bila slovenska nominalizacija dodana, da bi bil v prevodu bolj eksplicitno izražen določen pomen, ki v izvirnem besedilu ni bil ubeseden z določenim elementom, temveč se ga je dalo razumeti iz sobesedila (primer 6.22).

- 6.22 a. Rahewin je izjemen učitelj v pogledu učenja branja, pisanja ...
 b. Rahewino è un bravo maestro per quanto riguarda leggere, scrivere ...

Če povzamemo, je najpomembnejša ugotovitev te analize verjetno podatek, da čeprav je v večini primerov nominalizacija v slovenskih prevodih dejansko prevodna ustreznica italijanske nominalizacije ali drugih samostalniških elementov, je znaten delež tudi prevodna ustreznica italijanskih glagolskih elementov, kot so infinitivi, gerundiji in osebne glagolske oblike (26,72 %). V teh primerih prevajalci očitno ubesedijo glagolske dogodke v obliki slovničnih metafor, da se izognejo prekompleksni skladenjski strukturi povedi s (pre)številnimi odvisnimi stavki,

bodisi zato, da izrazijo pomene, ki so v izvirnikih ubesedeni s strukturami, ki nimajo vzporednic v slovenščini (kot na primer nominalizirani infinitiv). Drugi primeri, v katerih najdemo pridevnike ali zaimke kot izvirne elemente slovenskih nominalizacij, so precej redki (3,66 % skupno) in se pojavijo, ko so v sobesedilu prisotne posebne okoliščine. Podobno pa velja tudi za tiste primere, ko so nominalizacije dodane v prevodih: težko jih je napovedati in odločitev o tem, da se določen pomen, ki je implicitno prisoten v izvirnem besedilu, izrazi eksplicitno, je vsekakor prepuščena prevajalcu.

6.2.4 Sklepne ugotovitve

Iz navedenih podatkov lahko izpeljemo nekaj pomembnih ugotovitev. Ena bolj presenetljivih v primerjavi s predhodnimi raziskavami je gotovo to, da so nominalizacije pogostejše v analiziranih izvirnih slovenskih besedilih kot v italijanskih. Razlika ni velika (zlasti če primerjamo pogostnost z drugimi besedilnimi tipi, kot smo videli prej) in je delno morda odvisna od sloga pisanja posameznih avtorjev, vključenih v korpus. Poleg tega podatki potrjujejo predhodne raziskave o leposlovnih besedilih v slovenščini, v katerih je v primerjavi z drugimi besedilnimi tipi (znanstvenimi besedili, pravnimi besedili itd.) bistveno manj nominalizacij. Zdi se, da glavni razlogi, zaradi katerih se nominalizacijo uporablja v znanstvenih in podobnih besedilih, niso relevantni v leposlovnih besedilih. V znanstvenem diskurzu je namen ubesediti realnost kot uravnoteženo napetost med stvarmi in glagolskimi dogodki, da jo lahko opazujemo in z njo eksperimentiramo, pri tem pa je ne interpretiramo kot spremenjajočo se skozi čas, kar bi implicirala slovnica, zaznamovana s stavki), temveč kot negibno – oziroma negibnost – v času, kar je lastnost samostalnikov (Halliday in Martin 1993: 17). V leposlovnih besedilnih tipih ni tako: sama pripovedna narava besedila zahteva način izražanja, ki poudarja spremembe skozi čas bolj neposredno in pripomore k napredovanju pripovedi. V luči tega ni presenetljivo, da so ravno leposlovna besedila tisti besedilni tip, ki se najbolj vztrajno upira vdoru nominalizacije.

Analiza slovenskih prevedenih besedil je potrdila, da vsebujejo manj nominalizacij kot njihovi italijanski izvirniki, čeprav je tudi v tem primeru razlika razmeroma majhna. Zdi se, da nominalizacija ni dovolj pogosta v leposlovnih besedilih, da bi bistveno vplivala na leksikalno gostoto besedil, zato se prevajalcem morda ne zdi nujno izogibati se nominalizaciji, da bi svoja besedila ohranili razumljiva ciljnim bralcem. A slovenska prevedena besedila izkazujejo manjšo pogostnost nominalizacije tudi v primerjavi z izvirnimi slovenskimi besedili, kar potrjuje ugotovitve za druge besedilne tipe. Če upoštevamo, da preko 30 % italijanskih nominalizacij ni bilo prevedenih s slovenskimi inačicami in da je bila v polovici takih primerov uporabljena glagolska struktura, se zdi verjetno, da so prevajalci uporabili

eksplicitacijo (prim. Klaudy in Karoly 2005) in razvezali slovnično metaforo ter na ta način bolj eksplicitno izrazili udeležence in okoliščine glagolskega dogodka.

A ker je število nominalizacij v slovenskih prevedenih besedilih kljub vsemu razmeroma visoko, in ob upoštevanju dejstva, da je le 65 % italijanskih nominalizacij prevedenih neposredno z vzporedno slovensko strukturo, je jasno, da so bili tudi drugi elementi prevedeni z nominalizacijami. Izkazalo se je (kot smo videli v prejšnjem razdelku), da med takimi elementi prevladujejo glagolske oblike: italijanske neosebne glagolske oblike navadno nimajo slovnično in/ali slogovno sprejemljivih vzporednic v slovenščini in nominalizacije, ki so metaforične ubeseditve glagolskih dogodkov, so navadno najbolj priljubljena opcija (če izključimo eksplicitacijo v odvisni stavek z osebno glagolsko obliko).

Na prisotnost nominalizacij v slovenskih prevedenih literarnih besedilih vpliva še en dejavnik, ki ga je treba upoštevati, to pa je interferenca (Toury 1995: 275): verjetno je, da strukture, ki so uporabljene v izvirnih besedilih, vplivajo na izbire v ciljnem besedilu, tako da lahko nekatere slovenske nominalizacije pripišemo preprosto neposrednemu transferu pomena in strukture v najbližjo ustreznico. A ker se prevajalci sami verjetno zavedajo te težnje, je mogoče, da podzavestno postanejo hiperkorektni in se preveč izogibajo nominalizaciji, kar pomeni, da na koncu ustvarijo besedilo, ki izkazuje nižjo frekvenco nominalizacij od izvirnih slovenskih leposlovnih besedil, kot smo videli prej. Napetost med temi različnimi, nasprotujočimi si težnjami je morda razlog za tako majhno razliko v pogostnosti med tremi obravnavanimi podkorpusi.

Kot smo videli, je odnos med italijanskimi in slovenskimi nominalizacijami kompleksen in asimetričen: niso vse italijanske nominalizacije prevedene s slovenskimi in obratno, niso vse slovenske nominalizacije prevodne ustreznice izvirnih italijanskih. Prevajalci imajo možnost zapakirati in razvezati slovnične metafore ter torej ubesediti glagolske dogodke bodisi z glagoli bodisi z nominalizacijami. Druge, sobesedilno pogojene možnosti, kot so zaimki, pridevniki in prislovi, so prav tako na voljo. Včasih so nominalizacije celo izpuščene v prevodu, ne da bi prišlo do izgube pomena. V obratni smeri so nominalizacije včasih tudi dodane v prevodu, kadar prevajalec želi bolj eksplicitno izraziti pomen, ki v izvirniku ostaja na implicitni ravni. Večkrat se jih uporablja kot prevodne ustreznice italijanskih neosebnih glagolskih oblik, kot so infinitivi in gerundiji, saj te strukture pogosto nimajo neposrednih ustreznic v slovenskem glagolskem sistemu.

Nekatere omenjene implikacije bi lahko koristile pri izobraževanju bodočih prevajalcev, saj so se nominalizacije izkazale kot trd prevajalski oreh za nekatere študente, zlasti glede pogostnosti, s katero jih uporabljajo v različnih besedilnih tipih (posebej tam, kjer so slogovno manj sprejemljive, kot na primer v leposlovnih besedilih). Z obravnavanjem problema in prikazom drugih možnih prevodnih

ustreznih je mogoče povečati njihovo zavedanje težave in jih tako voditi proti jezikovno ter slogovno bolj ustreznim prevodom (prim. tudi Mikolič Južnič 2012c).

Izsledki zadnjega dela te študije nakazujejo, da bi lahko na podobne težave nalegti tudi pri prevajanju iz slovenščine v italijanščino, saj slovenske nominalizacije niso vedno ustrezne italijanskim. Seveda bi bilo to področje nujno podrobneje raziskati s korpusom slovensko-italijanskih prevodov, toda zdi se, da je možnost izmenjevanja skladnih in metaforičnih ubeseditv zelo blizu prevajalcem, čeprav se najpogosteje odločajo za ohranjanje izbire izvirnih avtorjev.

Da bi potrdili višjo pogostnost nominalizacije v slovenskih leposlovnih besedilih v primerjavi z italijanskimi, bi morali analizirati večji korpus, kjer bi lahko zmanjšali vpliv idiosinkrazije posameznih avtorjev. Še en aspekt, ki bi ga bilo vredno raziskati, je diahroni razvoj nominalizacije v slovenskih in italijanskih leposlovnih besedilih. Klasike obeh leposlovnih tradicij se pogosto prevaja iz enega jezika v drugega in opazovanje takih prevodov bi lahko ponudilo vpogled v prevladujoče norme ter konvencije, ki si jih avtorji/prevajalci vsiljujejo sami ali jim jih vsiljuje skupnost, ter v razširjenost nominalizacije v tem besedilnem tipu skozi čas.

6.3 GOVOR

6.3.1 Uvod

Kljub naravni primarnosti govora v primerjavi s pisnim jezikom se je tradicionalno govorjeni jezik zanemarljivo v jezikoslovnih analizah ali so se mu celo izogibali, saj je zaradi svoje akustične in neulovljive narave ter pogosto neformalnih okoliščin, v katerih se ga tipično uporablja, težavnejši za analiziranje. Šele razvoj tehnologije in posledične možnosti snemanja ter pozneje tudi digitalizacije zvoka je omogočil sistematično analizo govorjenega jezika. V zadnjih letih sta izjemno povečanje spomina računalnikov in razvoj novih programskih orodij, ki omogočajo relativno preprosto sinhronizacijo posnetkov govora z njihovimi transkripcijami, omogočila raziskovalne projekte, ki pred tem v praksi niso bili izvedljivi. Tako so nastali korpusi govorjenega jezika, med katerimi je tudi referenčni korpus govorne slovenščine GOS.

Korpusi govorjenega jezika se nekoliko razlikujejo od standardnih pisnih korpusov, saj zaradi narave korpusnega dela zahtevajo, da se zvočne posnetke transkribira – torej prepiše po vnaprej določenih kriterijih – bodisi z ortografskim bodisi s kakim drugim zapisom. Navadno danes govorni korpusi vsebujejo transkripcije različnih sporočanj (od spontanega pogovora do posnetkov radijskih oddaj itd.), ki med drugim vključujejo vse verbalne in neverbalne elemente sporočanja, pogosto pa tudi segmentacijo in oblikoskladenjsko označevanje.

Uporaba konvencij in standardiziranih oznak omogoča raziskovalcem izvesti natančne in kakovostne raziskave. Na ta način namreč postane mogoče opazovati številne jezikovne prvine, kot so fonetični, prozodični, morfološki in sintaktični aspekti, v raznih besedilnih tipih, vključenih v analiziranem korpusu.

V tem razdelku je predstavljena raziskava, s katero smo želeli preveriti, ali in na kakšne načine se razlikujejo med seboj različni govorni besedilni tipi slovenskega jezika z ozirom na značilnost, ki jo ponavadi bolj asociiramo s pisnim jezikom, to je seveda nominalizacija. To vrsto slovnične metafore navadno povezujemo, kot smo videli, s formalnejšimi registri pisnega jezika, zato je hipoteza pričujoče raziskave, da bo v govorni slovenščini pogostnost nominalizacije zelo nizka: pričakuje se, da je bolj ali manj odsotna v manj nadziranih govornih besedilnih tipih, kot so npr. zasebni telefonski pogovori, medtem ko bo po pričakovanjih nekoliko bolj prisotna v branih besedilih, ki so pripravljena predhodno v pisni obliki, kot se npr. zgodi za številne televizijske ali radijske oddaje. V ta namen bodo različni deli referenčnega govornega korpusa GOS analizirani posebej.

6.3.2 Raziskovanje govornega slovenskega jezika

Čeprav lahko zametke modernega raziskovanja slovenskega govora postavimo v šestdeseta leta (prim. Pogorelec 1965), je prav zadnje desetletje prineslo nov razcvet zanimanja za značilnosti govora (prim. Zemljarič Miklavčič 2008: 15–16). Če preskočimo številne dialektološke študije, se je raziskave posvetilo pragmatičnim aspektom spontanega govora (Verdonik 2007) in njegovih različnih besedilnih tipov (Smolej 2012), specifičnih besedilnih tipov, kot so radijski novinarski pogovori (Verovnik 2010), prozodije (Zwitter Vitez 2005) itd. Zaradi prostorskih omejitev se ni smiselno poglobiti v podrobnosti, prav tako je nemogoče ponuditi dokončen seznam vseh del, ki so bila posvečena slovenskemu govoru. Prej navedene monografije omenjamo zgolj kot pokazatelje naraščajočega interesa za projekte, vezane na govorni slovenski jezik.

Kar zadeva nominalizacijo, ni dostopno nobeno delo o njeni prisotnosti v slovenskem govornem jeziku, obstajajo pa številni prispevki o govoru v drugih jezikih, nekatere izmed teh omenjamo v nadaljevanju.

6.3.3 Nominalizacija in govorni jezik

Primer 6.23a prikazuje slovensko poved, vzeto iz korpusa GOS, v kateri bi lahko besedo *izjava* avtor ubesedil tudi skladno, z glagolom (6.23b).¹¹⁸

¹¹⁸Primer 6.23a je vzet iz korpusa GOS, 6.23b pa je moja različica.

6.23a. ... mal sem bil razočaran ker je nekako dal eno tako izjavo zlo podobno tej ...

b. ... mal sem bil razočaran ker je nekako izjavil nekaj zelo podobnega temu ...

V skladu s Hallidayem in Matthiessenom (2004: 654) na količino slovničnih metafor v nekem besedilu najbolj vpliva dejstvo, ali je besedilo pisno ali ustno. Različna načina sporočanja implicirata različno vrsto kompleksnosti – pisni jezik je bolj kompleksen z vidika leksikalne gostote, medtem ko je za govor značilna zapletena skladnja (ibid.: 655) – in pisni jezik je tisti, ki po svoji naravi implicira prisotnost slovnične metafore.

Tudi Chafe (1982: 46) povezuje rabo nominalizacije s formalnim pisnim jezikom in distanco (*detachment*), ki je značilna za pisni jezik, čeprav dodaja (ibid.: 48), da je te značilnosti mogoče opaziti tudi v nekaterih žanrih govorjenega jezika.

Biber, Conrad in Reppen (1998) predstavljajo raziskavo o pogostnosti nominalizacije¹¹⁹ v nekaterih angleških besedilnih tipih in ugotavljajo, da je najbolj prisotna v akademskem diskurzu, in sicer bodisi v primerjavi z leposlovnimi besedili bodisi z govorom. V skladu z njihovo raziskavo je distribucija nominalizacije zelo podobna v leposlovnih in govorjenih besedilih (z rahlo višjimi vrednostmi v drugih). Končno avtorji sklepajo (ibid.: 65), da nominalizacija kot celovit pojav in njene posamezne besedotvorne pripone izkazujejo močne povezave s posameznimi registri in tako odražajo primarne komunikativne funkcije registrov. Podobne ugotovitve smo za nekatere obravnavane besedilne tipe in pripone navedli v prejšnjih razdelkih tega poglavja za slovenski jezik, na tem mestu pa želimo preveriti, ali je tudi v govoru stanje v slovenščini mogoče primerjati z rezultati omenjene raziskave. Poleg splošne prisotnosti nominalizacije v slovenščini pa tukaj želimo preveriti tudi, kako se med sabo razlikujejo različni govorni besedilni tipi: hipoteza, ki jo želimo preveriti, je, da lahko govorna besedila opredelimo tudi glede na pogostnost nominalizacije, ki jo izkazujejo, saj različne komunikacijske okoliščine in posledična diferenciacija ravni formalnosti lahko vplivajo na večjo ali manjšo prisotnost nominalizacije.

V slovenščini sicer nominalizacija še ni bila predmet raziskav v zvezi z govorjenim jezikom, tako da bomo lahko z rezultati analize zapolnili vrzel tako z vidika govorjenega diskurza kot s slovnično-skladenjskega vidika.

¹¹⁹ Biber, Conrad in Reppen (1998: 59–65) razumejo nominalizacijo nekoliko širše kot v tem delu. Avtorji namreč upoštevajo tudi nominalizacije pridevnikov (ali natančneje atributov), ne samo nominalizacij glagolov (oz. glagolskih dogodkov). V obeh primerih gre sicer za isti tip slovnične metafore, tj. reifikacije elementov, ki prvenstveno (oz. skladno) niso nominalni.

6.3.4 Korpus Gos

Prvi (in edini) referenčni korpus govorne slovenščine, korpus GOS, je nastal leta 2008. Korpus, ki je prosto dostopen na spletu, je nastal kot del projekta *Sporazumevanje v slovenščini*.¹²⁰ Gre za uravnoteženi korpus slovenskega govornega jezika, ki je bil zgrajen v skladu z vnaprej določenimi tipološkimi in demografskimi kriteriji in ki vsebuje približno en milijon besed. Celoten proces gradnje korpusa je skupaj z nekaj primeri njegove rabe predstavljen v monografiji Verdonik in Zwitter Vitez (2011). Tabela 6.14 povzema relevantne podatke o strukturi in velikosti korpusa za pričujočo raziskavo. Glede na tip govora je korpus razdeljen na dve glavni kategoriji: javni in nejavni govor, vsaka od teh kategorij pa je razdeljena še na dve podkategoriji z ozirom na vsebino diskurza (javni govor vključuje informativno-izobraževalni in razvedrilni podkorpus, nejavni pa nezasebni in zasebni). Tipologija ločuje besedila tudi glede na kanal, uporabljen pri komunikaciji (radio, televizija, osebni stik, telefon), in na druge kriterije, ki pa jih v tej raziskavi nismo upoštevali.

Tabela 6.14: Statistični podatki o korpusu GOS (prirejeno po Verdonik in Zwitter Vitez 2011: 109)

Tip govora		Kanal	Št. besed	%
javni	informativno-izobraževalni	radio	94.536	9,16
		televizija	102.263	9,90
		osebni stik	162.750	15,76
	razvedrilni	radio	123.152	11,93
		televizija	105.613	10,22
nejavni	nezasebni	osebni stik	119.987	11,62
		telefon	33.484	3,24
	zasebni	osebni stik	222.907	21,58
		telefon	68.083	6,59
Skupno			1.032.775	100

6.3.5 Metoda

Predstavljena raziskava je potekala v treh glavnih fazah. Najprej so bile na osnovi predhodnih raziskav (prim. poglavje 4) izbrane najbolj produktivne besedotvorne pripone,¹²¹ nato smo njihovo prisotnost preverili v korpusu GOS in podrobno

¹²⁰ <http://www.slovenscina.eu/vsebine/en/domov/domov.aspx>.

¹²¹ Tudi v tem primeru s produktivnostjo mislimo pogostnost, s katero so pripone uporabljene v SSKJ, ne realne pogostnosti v korpusih. Sedem obravnavanih pripon skupno pokriva 90 % vseh izpeljanih nominalizacij v tem slovarju.

v njegovih podkorpusih s pomočjo spletnega konkordančnika na spletni strani korpusa. Na koncu smo tako pridobljene podatke analizirali in jih interpretirali z ozirom na prej izpostavljene hipoteze.

Besedotvorne pripone, ki smo jih preverili v korpusu, so: -anje (primer 6.24), -enje (6.25), -tev (6.26), -cija (6.27), -tje (6.28), -ava (6.29) in -ek (6.30).¹²²

6.24 ... ki jih večinoma lahko porabimo kr tako brez predhodnega kuhanja na voljo so nam tud zeleni pripravljeni s špinačo in ...

6.25 ... in si tako z štirimi srečnimi bomo rekli vrtenji kolesa sreče prislužila deset tisoč ...

6.26 ... te okrepijo eee to kredibilnost eem Obama veliko govori o kreptivi mednarodnega prava eee dejmo ga spodbudit da vstopi v kekšen ...

6.27 ... je imel čas torej par mescev za zbiranje podpisov za organizacijo referendumu in na podlagi tega da da prepreči ...

6.28 ... ne vem a bom zadela te tone in tko pa petje v živo je res nekej kr neskončno občudujem in tukej ...

6.29 ... v postmoderno družbo pa ni mogoče da bi prišlo do izboljšav samo po sebi zaradi tega ker osnova tega prehoda je ...

6.30 ... stroko je zmotu in se mi zdi da tud ta poudarka ki sta bla tukej dana nnn nista prov vsebinsko pravilna ...

Spletni konkordančnik omogoča nadziranje različnih parametrov naenkrat: nekatere je treba izbrati na začetku (npr. tip iskanja – enostavno ali napredno – ali iskanje po pogovornem ali standardiziranem zapisu), druge pa je mogoče določiti kasneje, ko je že zgrajen seznam konkordanc (npr. tip govora, kanal, regija, snemanja itd.).

V tej raziskavi smo uporabili napredno iskanje, pri katerem lahko določimo slovnico kategorijo iskane besede. A ker nominalizacije seveda niso drugače označene kot ostali samostalniki, prisotni v korpusu, smo pri iskanju porabili t. i. *wild card* oz. nadomestni znak *, s katerim smo poiskali vse samostalnike, ki se zaključijo z dano besedotvorno pripono. Tak način iskanja, kot smo že videli, za sabo prinese določeno količino šuma (npr. *stanovanje* s pripono -anje), ki jih je treba ročno odstraniti. Poleg tega smo po prvotnem luščenju dobljene primere razporedili v skupine na podlagi izbranih tipoloških kriterijev, ki smo jih izpostavili v tabeli 6.14. Rezultati analize so predstavljeni v nadaljevanju.

¹²² Vsi primeri so iz korpusa GOS.

6.3.6 Rezultati in diskusija

Iz korpusa GOS smo na prej opisani način izluščili skupno 7.013 nominalizacij (oz. 701 na 100.000 besed). V primerjavi s številom vseh samostalnikov, prisotnih v korpusu, je nominalizacij 4,58 %.¹²³ Število ni visoko, vsekakor pa ga ni moč ignorirati. Podatek govori o dejstvu, da je nominalizacija, katere prisotnost je bila že potrjena v nekaterih besedilnih tipih pisne slovenščine, kot smo omenili v prejšnjih poglavjih, prodrla tudi v govor, čeprav je bilo že večkrat poudarjeno, da v slovenščini ta struktura tendencialno zveni nenaravno in da je težko razumljiva, zlasti če je uporabljena pogosto (prim. Klinar 1996, Žele 1996).

6.3.6.1 Distribucija posameznih besedotvornih pripon

Tabela 6.15 podrobno prikazuje distribucijo nominalizacij, tvorjenih s posameznimi besedotvornimi priponami, v različnih besedilnih tipih govorjene slovenščine. V tabeli 6.16 so povzete vrednosti za glavne štiri podkorpuse, preračunane na 100.000 pojavitev.

Tabela 6.15: Absolutne pojavitve nominalizacij, analiziranih v korpusu GOS

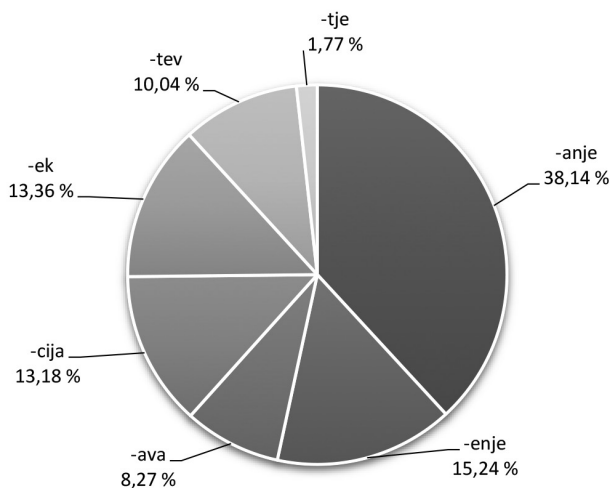
Tip govora	Pripona (absolutne pojavitve)						
Kanal	-anje	-enje	-tev	-cija	-tje	-ava	-ek
Javni informativno-izobraževalni	1.683	636	468	588	74	338	452
Televizija	600	180	211	215	16	138	156
Radio	546	204	143	158	20	60	136
Osebnostni stik	537	252	114	215	38	140	160
Javni razvedrilni	501	222	105	108	34	97	276
Radio	332	127	57	50	22	50	104
Televizija	169	95	48	58	14	47	172
Nejavni nezasebni	318	94	97	124	8	89	118
Osebnostni stik	208	70	72	77	2	74	92
Telefon	110	24	25	47	6	15	26
Nejavni zasebni	173	117	34	104	8	56	91
Osebnostni stik	142	100	30	75	8	38	86
Telefon	31	17	4	29	0	18	5
Skupno	2.675	1.069	704	924	124	580	937

¹²³ Delež je bil izračunan na podlagi izračuna z iskanjem s samim nadomestnim znakom * (torej nič ali več znakov) za besedno vrsto samostalniški.

Tabela 6.16: Pogostnost nominalizacij v glavnih podkorporisih korpusa GOS (na 100.000 pojavnic)

Tip govora	Pogostnost (/100.000 pojavnic)						
	-anje	-enje	-tev	-cija	-tje	-ava	-ek
Kanal							
Javni informativno-izobraževalni	468	177	131	163	21	94	126
Javni razvedrilni	219	97	46	47	15	42	121
Nejavni nezasebni	207	61	63	81	5	58	77
Nejavni zasebni	59	40	12	36	3	19	31
Totale	267	107	70	92	12	58	94

Iz tabele 6.15 lahko sklepamo, da je najbolj uporabljena pripona v govorni slovenščini (kot jo predstavlja korpus GOS) pripona -anje z 2.675 pojavitvami, kar je v skladu s splošnim pojavljanjem te pripone v drugih analiziranih korpusih (prim. podatke v 4., 5. in prejšnjih razdelkih 6. poglavja) in z njeno veliko produktivnostjo, ki jo izkazuje SSKJ. Ostale pripone so veliko redkejšje; med njimi prednjači -enje (s 1.069 pojavitvami, torej manj kot polovico v primerjavi z -anje), nato sledijo -ek (937), -tev (704), -ava (580) in -tje (124). Slika 6.3 prikazuje te podatke v obliki deležev celotnega števila vseh analiziranih nominalizacij.

Slika 6.3: Deleži posameznih nominalizacijskih pripon v korpusu GOS

6.3.6.2 Besedilni tipi govora in nominalizacija

Veliko bolj pomembno od statističnih podatkov za posamezne besedotvorne pripone pa je opazovati, kako se razlikuje prisotnost nominalizacije v različnih tipih govora in uporabljenih kanalih. Tabela 6.17 prikazuje podatke z vidika dveh glavnih tipov govora (javnega in nejavnega), tabela 6.18 pa podatke za posamezne podtipе (informativno-izobraževalni, razvedrilni, zasebni in nezasebni). V tabeli 6.19 so končno povzete razlike med pojavljanjem nominalizacije v govorjenem diskurzu glede na uporabljeni kanal (televizija, radio, osebni stik, telefon). Da bi bili podatki čim bolj primerljivi z vidika pogostnosti nominalizacije, so v tabelah podani tudi podatki o pojavnih ter število vseh samostalnikov v posameznem podkorpusu.

Tabela 6.17: Število pojavitev nominalizacij in vseh samostalnikov v dveh glavnih tipih govora

	Javni govor	Nejavni govor
Število pojavnic	588.314	444.461
Število samostalnikov	102.490	50.658
% samostalnikov	17,42	11,40
Število nominalizacij	5.582	1.431
% nominalizacij	5,45	2,82

Tabela 6.18: Število pojavitev nominalizacij in vseh samostalnikov v štirih podtipih govora

	Javni govor		Nejavni govor	
	informativno-izobraževalni	razvedrilni	nezasebni	zasebni
Število pojavnic	359.549	228.765	153.471	290.990
Število samostalnikov	64.924	37.566	18.827	31.831
% samostalnikov	18,06	16,42	12,27	10,94
Število nominalizacij	4.239	1.343	848	583
% nominalizacij	6,53	3,58	4,50	1,83

Tabela 6.19: Število pojavitev nominalizacij in vseh samostalnikov v štirih analiziranih kanalih

	Kanal			
	Televizija	Radio	Osebni stik	Telefon
Število pojavnic	207.876	217.688	505.644	101.567
Število samostalnikov	36.720	38.837	65.850	11.741
% samostalnikov	17,66	17,84	13,02	11,56
Število nominalizacij	2.530	2.009	2.117	357
% nominalizacij	6,89	5,17	3,21	3,04

Iz tabel 6.17 – 6.19 je razvidno, da je, kot je bilo že povedano, v analiziranem govorjenem diskurzu število nominalizacij razmeroma nizko (vendar so vse-kakor prisotne). Veliko bolj zanimiva od samega števila pa je primerjava med posameznimi tipi, ki pokaže pomembne razlike. Prva razlika, ki se zdi vredna pozornosti, je dejstvo, da je delež samostalnikov med vsemi pojavnicami v javnem govoru 17,42 %, medtem ko znaša njihov delež v nejavnem govoru le 11,40 %, kar bi lahko nakazovalo povezavo med tipom diskurza in stopnjo načrtovanja ter nadzora, ki je prisotna v posameznem tipu, če upoštevamo, da se s samostalniki bogat jezik navadno asociira z višjo stopnjo formalnosti zaradi večje leksikalne gostote, kot smo videli v predhodnih poglavjih. Javni govor zaradi svoje narave zahteva višjo stopnjo priprave in pogosto tudi višji register v primerjavi z nejavnim govorom. Zdi se, da se to odraža tako v višjem deležu samostalnikov kot v bistveno višjem deležu analiziranih nominalizacij¹²⁴ (5,45 % v javnem govoru proti 2,82 % v nejavnem), kot prikazuje tabela 6.17, iz katere lahko sklepamo, da je javni govor tisti, ki ga zaznamuje nominalizacija, saj je prisotna skoraj dvakrat bolj kot v nejavnem.

Stanje pa vseeno ni tako preprosto, če upoštevamo podatke v tabeli 6.18. Če so deleži samostalnikov v obeh podtipih javnega govora (informativno-izobraževalnem in razvedrilnem) na eni strani in deleži v nejavnem govoru (nezasebnem in zasebnem) na drugi razmeroma podobni (18,06 % proti 16,42 % v prvem in 12,27 % proti 10,94 % v drugem primeru), je razlika bolj poudarjena pri nominalizacijah znotraj teh samostalnikov. Najvišji delež (6,53 %) ima javni informativno-izobraževalni govor, medtem ko jih je v razvedrilnem javnem govoru za malo več kot polovico (3,58 %). Tudi tukaj se potrjuje pogostejša raba nominalizacije v besedilnem tipu, kjer je zahtevani register višji. Med obema podtipoma nejavnega govora je razlika še bolj opazna: v nezasebnem govoru je

¹²⁴ Ocena je seveda omejena na analizirane izpeljane nominalizacije, ne na vse tiste, ki so prisotne v korpusu. V vsakem primeru na osnovi predhodno omenjenih statističnih podatkov lahko sklepamo, da se razmerja kljub temu ne bi razlikovala v taki meri, da bi občutno spremenila našo interpretacijo.

nominalizacij 4,50 % vseh samostalnikov (celo več kot v javnem razvedrilnem govoru), v zasebnem pa jih je le 1,83 %. Če upoštevamo, da so med sporočanj-skimi dogodki, ki jih za nejavni nezasebni govor naštevata Verdonik in Zwitter Vitez (2011: 109), formalni in neformalni sestanki, svetovanje, storitve, formalni pogovori itd., med sporočanjskimi dogodki v zasebnem diskurzu pa pogovore v družini ali med prijatelji oz. znanci, se znova potrdi povezava med pogostejšo rabo nominalizacije in formalnostjo diskurza.

Podobno tudi v tabeli 6.19 vidimo potrditev hipoteze: kanali, v katerih je govor bolj načrtovan (in formalen) izkazujejo več nominalizacij (v televizijskem diskurzu jih je 6,89 %, v radijskem 5,17 %), v tistih kanalih, kjer se register pogosto zniža, kot sta osebni stik (3,21 %) in telefon (3,04 %), pa jih po drugi strani najdemo manj. Tudi delež samostalnikov v primerjavi z vsemi pojavnica-mi v podkorpusih potrjuje našo interpretacijo navedenih podatkov: sporočanj-ski dogodki, ki so se odvijali skozi osebni stik ali po telefonu, so zaznamovani z manjšim številom samostalnikov nasploh, ne samo z manjšim številom nomi-nalizacij med temi samostalniki.

Če gremo onkraj kvantitativnega aspekta in se dotaknemo kvalitativnega, v analiziranem govorjenem diskurzu opazimo – tudi če za zgled vzamemo le prej navedene primere – tipično sintaktično kompleksnost govora, ki jo zaznamuje razmeroma nizka leksikalna gostota in skladnja, bogata s prirednimi ali podre-dnimi stavki. V primeru 6.24, ki ga še enkrat navajamo v nadaljevanju (6.31) zaradi priročnosti in mu dodajamo skladno ubeseditev nominalizacije, so trije stavki z 20 besedami, med katerimi jih je 13 leksikalnih; torej je leksikalna gostota 4,33 besed na stavek. Ker gre za poved, ki vsebuje eno nominalizacijo (*kuhanje*), bi leksikalna gostota lahko bila še nižja, če bi namesto slovnične metafore uporabili skladno ubeseditev, kot v 6.31b, kjer je zaradi uvedbe doda-tnega odvisnega stavka leksikalna gostota celo 3,5.

- 6.31 a. ki jih večinoma lahko porabimo kr tako brez predhodnega kuha-
nja na voljo so nam tud zeleni pripravljeni s špinačo in
b. ki jih večinoma lahko porabimo kr tako ne da bi jih predhodno
kuhali [...]

Situacija se zdi precej podobna tudi v ostalih primerih: nominalizacija nekoliko zgosti sporočilo, a ker gre za izolirane primere, torej za nominalizacije, ki so daleč druga od druge in ki se ne uporabljajo pogosto, se leksikalna gostota sicer zviša, a le malo, zato očitno nima velikega vpliva na besedila na splošno. Kakor koli že, gre za hipotezo, ki bi jo bilo nujno preveriti s poglobljeno analizo.

6.3.7 Sklepne ugotovitve

Govorjeni jezik se deli na različne tipe in podtipe, vsakega pa zaznamuje svojstven skupek pravil, konvencij in značilnosti. Številna izmed teh se razlikujejo od tistih, ki opredeljujejo pisni jezik, in zdi se smiselno, da jih ocenjujemo raje z vidika njih samih kot zgolj v primerjavi s pisnim jezikom. Čeprav smo v tem razdelku izhajali iz analize prisotnosti nominalizacije v pisnem jeziku, smo poskusili podati in interpretirati rezultate brez zunanjih primerjav.

Podatki, ki smo jih zbrali s korpusom GOS, potrjujejo našo začetno hipotezo le delno: nominalizacija je nedvomno pogostejša v formalnejših govornih besedilnih vrstah v primerjavi z manj formalnimi, in sicer tako z vidika različnih besedilnih tipov kot tudi z vidika uporabljenega kanala. Toda pokazali smo, da fenomen ni popolnoma marginalen v slovenskem govornem jeziku nasploh: v korpusu GOS je pogostnost analiziranih nominalizacij približno 700 primerov na 100.000 pojavnic; če upoštevamo, da nismo zajeli vseh nominalizacij, temveč le tiste, ki so tvorjene z izbranimi sedmimi priponami, je realna številka gotovo nekoliko višja. Delež je v nekaterih govornih tipih bistveno večji kot v drugih, a nikjer ni nominalizacija popolnoma odsotna. Predvidevamo lahko, da so besedilni tipi, v katerih je nominalizacija bolj pogosta, tudi tisti, ki so najbolj pod vplivom pravil in norm pisnega jezika, saj gre pogosto za govorna besedila, ki so vsaj deloma vnaprej pripravljena v pisni obliki (npr. televizijske ali radijske oddaje, pa tudi nekateri tipi osebnih stikov, kot so formalni sestanki in podobno), vendar bi bila za potrditev potrebna podrobnejša raziskava. Ne glede na to pa je nemogoče trditi, da je vpliv pisnega jezika odgovoren za vse nominalizacije, ki so bile izluščene iz korpusa, saj jih je moč v nezanemarljivem številu najti tudi v najbolj spontanah in najmanj načrtovanih tipih govora, kot so zasebni pogovori.

6.4 REFERENČNI KORPUSI SLOVENŠČINE

Namen raziskav, ki so bile predstavljene v tem poglavju, je bil osvetliti sliko pojavljanja nominalizacije v različnih izvirnih in prevedenih besedilnih tipih v slovenščini. Zaradi omejene dostopnosti in velikosti korpusov raznovrstnih besedil so bile za raziskave uporabljene tudi manjše zbirke besedil, ki so osredotočene na posebne besedilne vrste. Prednost takih zbirk je, da omogočajo tako kvantitativni pristop s pomočjo korpusnih orodij kot tudi kvalitativne analize, saj je število pojavitev nominalizacij dovolj omejeno – četudi govorimo občasno o več tisoč primerih – za ročno pregledovanje vseh najdenih oblik. Slika o rabi nominalizacije v različnih oblikah slovenskega jezika, ki smo jo tako predstavili do sedaj, je

sicer natančna, a le delna, predvsem pa ne pokriva splošnega jezika, torej tistega, ki naj bi odražal najširšo rabo. Zato v sklepnem delu kot zadnjo predstavljamo še raziskavo, katere namen je ponuditi širši pogled na pojavljanje nominalizacije v slovenskem jeziku.

Gre za na korpusni metodologiji osnovan poskus prikaza, kakšno je pojavljanje nominalizacije v slovenščini: s kvantitativno metodo želimo pokazati, v kolikšni meri je v skladu z opisi, ki jih v literaturi zasledimo za druge jezike, in z ugotovitvami, do katerih smo prišli na osnovi predhodno obravnavanih manjših korpusov, namreč da je nominalizacija značilna zlasti za besedila s področja znanosti, uradniškega sveta in prava (Halliday in Matthiessen 2004: 636) ter da praktično ni besedilnih tipov (tvorjenih za odrasle govorce), kjer bi bila nominalizacija popolnoma odsotna.

6.4.1 Korpusi in metoda

Kot je bilo opisano v 3. poglavju, so se v zadnjih letih korpusna orodja za slovenščino izredno hitro razvila in dandanes imamo na voljo več zanimivih korpusov različnih velikosti, pa tudi orodja za gradnjo lastnih korpusov (gl. npr. Vintar 2009, Fišer in Erjavec 2011, Verdonik in Zwitter Vitez 2011, Vintar, Jerko in Kulovec 2012, Logar Berginc et al. 2012). Tako bogata korpusna infrastruktura nam nudi odlična orodja za poskus razumevanja specifičnih pojavov na podlagi kvantitativnih podatkov: prav na primeru nominalizacije se izkaže, da nam lahko podatki, zbrani iz korpusov, pokažejo bistvene razlike v rabi, kot bomo videli v nadaljevanju.

V naši raziskavi bomo torej podatke, pridobljene z obsežno raziskavo, opravljeno s korpusoma Gigafida in Kres, ki sta bila opisana v 3. poglavju, primerjali z rezultati dveh prejšnjih raziskav, opisanih v tem poglavju, ki se osredotočata na nekatere znanstvene in strokovne besedilne tipe ter na govor, in s prevodno slovenščino, kot se izraža v korpusu Spook. V nadaljevanju so navedeni korpusi izvirnih in prevedenih slovenskih besedil, ki so bili uporabljeni v raziskavi, nato pa je na kratko orisana še metodologija.

6.4.1.1 Korpusi

Za raziskavo so bili zbrani podatki iz korpusov izvirnih slovenskih besedil in prevodnih korpusov. Korpusa Gigafida in Kres vsebujeta različne podkorpuse, ki smo jih analizirali posebej: to so podkorpusi Časopisi, Revije, Leposlovje, Stvarna

besedila, Internet in Drugo. Da bi bila dobljena slika o pojavljanju nominalizacije v slovenskem jeziku čim bolj popolna, smo podatke, pridobljene s pomočjo že omenjenih korpusov, primerjali tudi z raziskavami, opravljenimi s korpusom Gos (poglavje 6.3) in ad hoc korpusom znanstvenih ter strokovnih besedil (poglavje 6.1). Rezultate za izvirna slovenska besedila smo primerjali s pojavljanjem nominalizacije v prevedenih besedilih korpusa Spook (podrobneje predstavljenega v 4.2.2), pri čemer smo uporabili podkorpuse prevodov leposlovnih del iz angleščine, nemščine, francoščine in italijanščine. V želji, da bi zajeli čim večjo žanrsko raznolikost, smo poleg tega uporabili tudi italijansko-slovenski vzporedni korpus neleposlovnih besedil s 621.036 pojavnicami, ki je podkorpus vzporednega korpusa ISPAC (opisan v 4.2.3) in je po vsebini primerljiv s korpusom Stvarnih besedil v Gigafidi oz. Kresu.

Glede na to, da podkorpus leposlovnih besedil v korpusih Gigafida in Kres vključuje tako izvirna kot prevedena dela v slovenščini in med njimi ne ločuje, bomo za primerjavo podali še enkrat tudi podatke o pojavljanju nominalizacije v manjših (pod)korpusih izvirnih slovenskih besedil, in sicer v podkorpusu izvirnih slovenskih leposlovnih besedil korpusa Spook (prim. Mikolič Južnič 2015) ter v podkorpusu literarnih besedil omenjenega korpusa KoSinZ.

6.4.1.1 *Metoda*

Raziskava je potekala v več fazah: na eni strani smo čim bolj celostno preverili pojavljanje nominalizacij v izvirni slovenščini, na drugi pa podatke primerjali tudi s pojavljanjem v prevodni slovenščini.

Najprej smo omejili raziskavo na tri besedotvorne pripone, -anje, -enje in -tev, saj predhodne raziskave (prim. 4. poglavje) kažejo, da je približno 85 % vseh priponskih nominalizacij, ki se pojavljajo v SSKJ, tvorjenih s samo temi tremi besedotvornimi priponami.¹²⁵ Iz korpusov Gigafida in Kres smo s pomočjo spletnih vmesnikov izluščili vse pojavitve izglagolskih nominalizacij z navedenimi priponami. Čeprav gre za vzorec, ki ne vključuje vseh nominalizacij, menimo, da so podatki dovolj posplošljivi, da lahko na podlagi dobljenih rezultatov z razumno mero gotovosti ocenimo pojavljanje nominalizacije v slovenskem jeziku nasploh.

¹²⁵ Čeprav so v že omenjene raziskave poleg nominalizacij, tvorjenih s temi tremi besedotvornimi priponami, vključene tudi tiste, ki so tvorjene s priponama -(a)cija in -tje, to v tem primeru ni bilo izvedljivo, saj je bila količina šuma (tj. nepravilnih zadetkov), ki se je pojavljala z zadnjima dvema, tako velika, da je bila zaradi na splošno ogromnega števila primerov iz Gigafide neobvladljiva. Pri preverjanju ustreznosti rezultatov med prvimi 500 zadetki, pridobljenimi z ustreznimi iskalnimi pogoji v Gigafidi, se je izkazalo, da je pri besedotvornih priponah -anje, -enje in -tev šuma malo (do 4 %), medtem ko ga je pri besedotvornih priponah -(a)cija in -tje neprimerno več (med 27 in 41 %).

Iskanje nominalizacij je bilo tako v korpusu Gigafida kot v korpusu Kres izvedeno s pomočjo možnosti iskanja po seznamih: vmesnik avtomatsko poišče vse oblike, povezane z iskano lemo (osnovno obliko), zato so bili iskalni pogoji relativno preprosti: z uporabo nadomestnega znaka (*), določanjem besedne vrste *samostalnik* v dodatnih možnostih ter izbiro podrobnosti, kot je na primer iskanje izključno neživih občnih imen srednjega spola, smo za izbrane tri besedotvorne pripone v korpusu pridobili skupno število pojavitev nominalizacij.

Ker tako Gigafida kot Kres omogočata filtriranje podatkov glede na različne kriterije, povezane s taksonomijo besedil, smo izluščili podatke o pojavljanju nominalizacij z izbranimi besedotvornimi priponami v različnih besedilnih tipih. Poleg tega smo s filtri leta publikacije preverili tudi, ali in v kakšni meri se je spreminjalo pojavljanje nominalizacij longitudinalno, v obdobju zadnjih dvajsetih let.

V naslednji fazi smo pridobljene podatke iz korpusov Gigafida in Kres primerjali s predhodnimi raziskavami, opravljenimi na korpusih Gos in KoSinZ ter s podatki, ki smo jih s primerljivo metodo pridobili za korpus prevodne slovenščine. Gre za korpus različnih velikosti, zato smo vse rezultate preračunali na 100.000 pojavnic. Na ta način smo poskusili čim bolj celostno oceniti pojavljanje nominalizacije v slovenskem jeziku. Rezultati izvedenih analiz so opisani v naslednjem razdelku.

Končno smo preverili tudi pojavljanje istih besedotvornih pripon v korpusu Spook: poiskali smo vse pojavitve v vseh štirih podkorpusih slovenskih prevodov (iz angleščine, nemščine, francoščine in italijanščine), poleg tega pa smo podatke primerjali tudi s pojavljanjem nominalizacije v prevodih neliterarnih besedil iz italijanščine. Tako pridobljene podatke smo strnili v nadaljevanju.

6.4.2 Rezultati in diskusija

6.4.2.1 Nominalizacija v izvirnih slovenskih besedilih

Kvantitativna raziskava korpusov izvirnih slovenskih besedil je pokazala precejšnje razlike v pojavljanju nominalizacije. Tabela 6.20 povzema podatke o pogostnosti nominalizacij v korpusih Gigafida, Kres, Gos, KoSinZ in Spook, preračunane na 100.000 pojavnic.

Tabela 6.20: Pojavitve nominalizacije v različnih korpusih, preračunane na 100.000 pojavníc

Korpus		Nominalizacij/100.000 pojavníc
GIGAFIDA	Celota	1.830
	Časopisi	1.821
	Revije	1.729
	Internet	1.945
	Stvarna besedila	2.444
	Leposlovje	668
	Drugo	2.310
KRES	Celota	1.832
	Časopisi	1.767
	Revije	1.727
	Internet	2.341
	Stvarna besedila	2.445
	Leposlovje	806
	Drugo	2.552
GOS		431
KOSINZ	Celota	2.267
	Humanistika in družboslovje	2.386
	Naravoslovje	2.664
	Pravna besedila	3.138
	Izvirno slovensko leposlovje	366
SPOOK	Izvirno slovensko leposlovje	586

Ne glede na različno zastopanost besedilnih tipov izkazujeta korpusa Gigafida in Kres v celoti zelo podobno pogostnost nominalizacije (1.830 oz. 1.832 primerov).¹²⁶ Podrobnejši pregled razkrije, da število izrazito niha pri različnih podkorpusih. V korpusu Gigafida so nominalizacije najpogostejše v podkorpusu Stvarnih besedil (2.444) in je na drugem mestu podkorpus Drugo¹²⁷ (2.310), v Kresu pa so najpogostejše v podkorpusu Drugo (2.552), na drugem mestu pa je podkorpus Stvarnih besedil (2.445). Pogostejše kot v povprečju celote se nominalizacije pojavljajo še v podkorpusu Internet (1.945 v Gigafidi, 2.341 v Kresu), približno enako pogosto se pojavljajo v podkorpusih Časopisi (1.821 v Gigafidi, 1.767 v Kresu) in Revije (1.729 v Gigafidi, 1.727 v Kresu), bistveno redkeje pa

¹²⁶ Podatki so v vseh primerih navedeni preračunano na 100.000 pojavníc.

¹²⁷ Kot navajajo Arhar Holdt, Kosem in Logar Berginc (2012: 18), kategorija »Drugo« vsebuje »podnapise filmov, nadaljevanj in dokumentarnih oddaj ter t. i. postprodukcijska besedila, ki smo jih vse dobili na RTV Slovenija, iz obeh predhodnih korpusov pa smo sem umestili še zapise sej Državnega zbora RS in besedila z več manjkajočimi bibliografskimi podatki, pri katerih nismo mogli določiti druge kategorije, tudi t. i. besedilni drobiž«.

se pojavljajo v podkorpusu Leposlovje, in sicer tako v Gigafidi (668) kot v Kresu (806), čeprav so v zadnjem nominalizacije v leposlovnem podkorpusu nekoliko pogostejše kot v prvem.

Podatki, zbrani s pomočjo ostalih analiziranih korpusov, se ujemajo s prej omenjenimi: izvirno (sodobno) slovensko leposlovje izkazuje nizko prisotnost nominalizacije – še nižjo kot v korpusih Gigafida in Kres: tako je v leposlovnem podkorpusu korpusa KoSinZ le 366 nominalizacij na 100.000 pojavnic, v podkorpusu izvirnih slovenskih leposlovnih besedil korpusa Spook pa 586. Prav tako izrazito malo nominalizacije izkazuje govorni korpus Gos (546). Po drugi strani pa je nominalizacija zelo pogosta v preostalih podkorpusih korpusa KoSinZ, v znanstvenih besedilih – tako humanističnih in družboslovnih (2.386) kot naravoslovnih (2.664) – in v strokovnih, pravnih besedilih, kjer je nominalizacije daleč največ (3.138).

Ob upoštevanju besedil, ki so bila vključena v korpusa Gigafida in Kres (prim. Logar Berginc in Šuster 2009), na podlagi že navedenih podatkov lahko povzamemo, da se na splošno obravnavane tipologije nominalizacij pojavljajo izrazito bolj pogosto v neumetnostnih besedilih, pri čemer izstopajo strokovna pravna besedila, znanstvena besedila (zlasti s področja naravoslovja), ter t. i. stvarna besedila, ki prav tako vključujejo strokovna besedila, pa tudi nestrokovna neumetnostna besedila. Izrazito pogosta je nominalizacija tudi v kategoriji Drugo korpusov Gigafida in Kres. Zanimiva je razlika med pojavnostjo nominalizacije v podkorpusu Internet med Gigafido in Kresom, saj se v zadnjem pojavlja za dobrih 25 % pogostejše kot v prvem, kar je verjetno pogojeno z izbiro tipa in vsebine spletnih strani, ki so bile vključene v manjši, referenčni korpus. Podkorpusa Časopisi in Revije sta po vsebnosti nominalizacije zelo podobna povprečni vrednosti za oba korpusa, kar je razložljivo z dejstvom, da so tu zbrana besedila splošne narave, v katerih niso pogosto uporabljena izrazna sredstva, tipična za strokovna/znanstvena besedila. Prav tako pa ta besedila niso po slogu z vidika nominalizacije podobna leposlovnim besedilom, kjer je pojavnost opazovane strukture neprimerno manjša; pri tem gre izpostaviti tudi dejstvo, da je nominalizacija v skladu z našimi podatki redkejša v izvirnem slovenskem leposlovju, kot ga predstavlja analizirani podkorpus Spooka (586 primerov), kot v leposlovnih podkorpusih Gigafide in Kresa, ki vsebujejo tudi prevedena besedila, kar smo že omenili. V govoru se nominalizacija pojavlja s podobno pogostnostjo kot v leposlovju, kar pomeni, da se v primerjavi z ostalimi analiziranimi besedilnimi tipi pojavlja razmeroma redko.¹²⁸

¹²⁸Tudi v govoru se pojavljajo izrazite razlike glede na govorno situacijo in tip diskurza, kot smo videli v razdelku 6.3: v bolj spontanem, nenačrtovanem govoru se nominalizacije pojavijo približno 50 % redkeje kot v načrtovanem govoru (ki je navadno vnaprej pripravljen v pisni obliki); prim. tudi Mikolič Južnič (2012b).

6.4.2.2 Pregled pojavljanja nominalizacije v Gigafidi med letoma 1990 in 2011

Izhajajoč iz ugotovitev, ki jih navaja Žele (1996), smo želeli preveriti, ali se je trend naraščanja nominalizacij nadaljeval tudi med leti 1990 in 2011. Analiza je bila opravljena na korpusu Gigafida, ki ga zaznamuje velik delež publicističnega jezika (žanra, obravnavanega v omenjenem članku). Toda kot vidimo v tabeli 6.21, se je izkazalo, da na podlagi analiziranih podatkov ni opaznega trenda povečevanja števila nominalizacij v obravnavanem obdobju: količina sicer nekoliko niha,¹²⁹ a le v primeru podkorpusa Stvarnih besedil opazimo splošni trend povečevanja skozi čas (če zaradi slabe reprezentativnosti besedil v korpusu izključimo obdobje 1990–1992), čeprav tudi v tem primeru prihaja do znatnih nihanj. Prav pri publicističnem jeziku (podkorpusa Časopisi in Revije) opažamo najbolj konstantne vrednosti nominalizacije v analiziranem obdobju; v podkorpusu Drugo pa zaznavamo celo obratni trend, kar je gotovo pogojeno s tipologijo besedil, ki so bila vključena vanj.

Tabela 6.21: Pojavitve nominalizacij v Gigafidi po letih objave, preračunane na 100.000

	Časopisi	Drugo	Internet	Leposlovje	Revije	Stvarna besedila
1990	0	6.013	0	0	0	2.351
1991	0	4.074	0	0	1.624	3.038
1992	0	3.621	0	0	1.684	3.311
1993	1.033	2.865	0	966	1.673	1.433
1994	1.886	2.778	0	570	1.909	1.935
1995	1.816	2.230	0	625	1.933	1.667
1996	1.811	2.391	0	737	1.868	2.588
1997	1.783	2.691	3.526	899	1.980	1.813
1998	1.841	2.176	2.981	825	1.951	2.202
1999	1.852	3.081	0	876	1.872	2.042
2000	1.824	1.657	1.570	769	1.736	2.458
2001	1.870	1.208	0	771	1.812	2.571
2002	1.835	1.249	0	879	1.774	2.336
2003	1.810	1.123	0	720	1.718	2.304
2004	1.813	1.020	0	718	1.675	2.732
2005	1.664	1.178	0	826	1.748	2.985
2006	1.691	1.446	0	765	1.667	2.515
2007	1.836	994	0	677	1.741	2.888
2008	1.866	922	0	1.007	1.687	2.720
2009	1.747	1.274	0	790	1.691	2.467
2010	2.359	0	2.000	1.125	1.885	3.328
2011	0	0	1.768	0	0	0

¹²⁹ V prvih letih (zlasti 1990–1992), ko je bilo zbranega zelo malo korpusnega gradiva, je zelo težko govoriti o trendu, saj so vzorci zaradi omejenosti preveč zaznamovani s slogom posameznih avtorjev.

6.4.2.3 Nominalizacija v prevodni slovenščini

Končno smo želeli preveriti tudi, ali se prevodna slovenščina razlikuje od izvirne slovenščine. Pri tem smo se osredotočili zlasti na leposlovje, kjer je nominalizacija v izvirni slovenščini izrazito redkejša kot v drugih besedilnih tipih in kjer bi morda zaradi vpliva tujih jezikov lahko zasledili odstopanja od slovenske norme. Tako v tabeli 6.22 navajamo podatke, zbrane s korpusom Spook, za prevode iz štirih jezikov ter skupno povprečje v podkorpusu prevodne slovenščine, ki je podobno povprečju leposlovnemu delu korpusa Kres (prim. tabelo 6.20). Vendar pa v korpusu Spook prihaja do precejšnjih razlik med prevodi iz različnih jezikov: v prevodih iz francoščine je na primer skoraj dvakrat toliko nominalizacij kot v prevodih iz angleščine, v prevodih iz italijanščine jih je prav tako razmeroma malo, v prevodih iz nemščine pa spet nekoliko več. Kljub temu je v vseh literarnih prevodih nominalizacij bistveno manj kot v korpusih drugih besedilnih tipov, navedenih v tabeli 6.20. Da bi razložili razlike, ki se pojavljajo med posameznimi podkorpusi Spooka, bi gotovo morali preučiti vpliv pojavnosti nominalizacij v izvirnih besedilih v različnih jezikih, vendar to presega cilje pričujoče študije.

Tabela 6.22: Pojavitve nominalizacije v obravnavanih korpusih, preračunane na 100.000 pojavníc

	Podkorpus	Nominalizacij na 100.000 pojavníc
Leposlovna besedila (Spook)	Prevodi iz nemščine	825
	Prevodi iz angleščine	548
	Prevodi iz francoščine	1.008
	Prevodi iz italijanščine	617
	Skupno povprečje	725
Neleposlovna besedila (ISPAC)	Prevodi iz italijanščine	1.936

Ob tem je za primerjavo naveden tudi podatek za prevode neleposlovnih del iz italijanščine, kjer v primerjavi s podkorpusoma Stvarna besedila Gigafide in Kresa najdemo bistveno manj nominalizacij: kot smo videli v tabeli 6.20, je v zadnjih 2.444 oz. 2.445 pojavitev na 100.000 pojavníc, kar je za četrtno več kot v prevodih iz italijanščine. Analizirani vzorec prevedenih besedil je relativno majhen in omejen na prevode iz enega jezika, vendar bi lahko nakazoval na določeno mero hiperkorektnosti s strani prevajalcev: predhodne študije kažejo, da naj bi bila italijanščina na splošno bolj nagnjena k nominalizaciji od slovenščine (prim. poglavji 4 in 5); zaradi bojazni, da bi v slovenščino prenesli (pre)veliko število izvirnih nominalizacij, se zdi, da jih prevajalci dejansko uporabijo manj, kot je značilno za tovrstna besedila v slovenščini.

6.4.3 Sklepne ugotovitve

Na podlagi opravljenih analiz lahko torej potrdimo hipoteze, izpostavljene v uvodu: nominalizacija se pojavlja v vseh besedilnih tipih, ki so bili obravnavani. Tako kot nakazujejo raziskave za druge jezike, pa se tudi v slovenščini pojavljajo izrazite variacije med različnimi besedilnimi tipi. Najmanj nominalizacije je moč zaslediti v izvirnih slovenskih leposlovnih besedilih in v govoru, čeprav se tudi v teh primerih pojavljajo znatne razlike. Če kot osnovo vzamemo povprečno število nominalizacij na 100.000 pojavnic v korpusih Gigafida in Kres (pribl. 1.830), je v obravnavanih leposlovnih (pod)korpusih nominalizacije le za dobro četrtino oz. največ polovico tega števila (prim. tabelo 6.20). V govornem korpusu Gos je pogostnost nominalizacije prav tako nizka (le tretjino povprečja Gigafide oz. Kresa), izpostaviti pa velja dejstvo, da je višja kot v nekaterih (pod)korpusih leposlovnih besedil, kar bi bilo lahko presenetljivo, saj načeloma v manj načrtovanih oblikah jezika, kot je govor, najdemo manj kompleksnejših struktur tipa slovnične metafore. Vzrok za to lahko iščemo v dejstvu, da Gos vključuje veliko televizijskih in radijskih oddaj, kjer sicer gre za govor, a so besedila pogosto vnaprej pripravljena v pisni obliki, kar nedvomno zaznamuje njihove jezikovne značilnosti.

Tudi korpusi leposlovnih besedil, kot rečeno, izkazujejo določene razlike: največ nominalizacij je prisotnih v leposlovnem podkorpusu Kresa, nekoliko manj v primerljivem podkorpusu Gigafide (prim. tabelo 6.20). Oba omenjena podkorpusa vsebujeta tako izvirno kot prevodno leposlovje v slovenščini, zato smo preverili pojavljanje nominalizacije tudi v dveh manjših korpusih izključno izvirnega slovenskega leposlovja, in sicer leposlovnem delu korpusa KoSinZ ter podkorpusu izvirnih slovenskih besedil korpusa Spook: podobno kot prej je tudi v tem primeru opazna razlika v pogostnosti, vendar je v obeh bistveno manj nominalizacije kot v Gigafidi in Kresu, kar bi bilo lahko posledica dejstva, da se avtorji v izvirnih slovenskih leposlovnih besedilih nominalizacije poslužujejo manj pogosto kot v prevodni slovenščini. To nam potrjuje tudi tabela 6.20, v kateri so zbrani podatki o pojavljanju nominalizacije v prevodih iz različnih jezikov, saj je z izjemo angleščine, kjer je nominalizacija nekoliko redkejša kot v ostalih podkorpusih, te strukture mogoče najti veliko bolj pogosto v prevodni slovenščini (prim. tabelo 6.22). Za globlji vpogled v razlike, ki se pojavljajo v prevodih iz posameznih jezikov, bi bilo nujno preveriti obseg vpliva izvirnih jezikov, kar je bilo do sedaj narejeno le deloma.

Med ostalimi besedilnimi tipi največ nominalizacije po pričakovanjih izkazujejo znanstvena, še bolj pa pravna besedila. V teh dveh skupinah se nominalizacija pojavlja bistveno pogosteje od povprečja, ki ga izkazuje tako Gigafida kot Kres: v humanističnih in družboslovnih besedilih je 30 % več nominalizacij od povprečja, v naravoslovnih kar 45 % več, v pravnih besedilih pa celo 71 % več.

Publicistični jezik, kamor prištevamo podkorpuse časopisov in revij, se zelo približuje povprečju celotnih korpusov Gigafida in Kres. Če bi lahko pri Gigafidi trdili, da je v vsakem primeru izrazito zaznamovana s publicističnim jezikom, saj znaša delež tovrstnih besedil skupno 77 % celote, pa to zagotovo ne velja za korpus Kres, kjer publicistika zavzema skupno zgolj 40 % vseh besedil. Prav zato je še bolj pomenljivo, da sta povprečji pojavljanja nominalizacije v teh dveh korpusih v skladu s to analizo praktično enaki: z razumno mero gotovosti bi lahko imeli to povprečje za kazalnik pojavljanja nominalizacije v slovenščini nasploh. Vendar pa bi lahko ta podatek s popolno zanesljivostjo potrdili, če bi v raziskavo dejansko vključili vse nominalizacije, kar zaradi trenutnega načina avtomatskega označevanja korpusov (še) ni izvedljivo, predvsem zaradi prevelike količine šuma.

S kvantitativno raziskavo pojavljanja nominalizacije v slovenščini smo želeli ob obstoječih kvalitativnih analizah ponuditi tudi številčne podatke, ki bi lahko v prihodnosti koristili tako kontrastivnim raziskavam med slovenščino in drugimi jeziki kot tudi prevodoslovnim analizam prevajanja nominalizacije iz različnih jezikov v slovenščino in obratno. Nominalizacija je namreč slovnična struktura, ki zaradi svojega vpliva na ubeseditev udeleženskih vlog korenito vpliva tudi na leksikalno gostoto in posledično na razumevanje besedila. V kakšni meri kateri izmed jezikov lahko prenese zgoščevanje informacij, ki ga povzroča nominalizacija, pa je predmet prihodnjih raziskav.

7 Sklep

V predhodnih poglavjih smo skušali osvetliti pojavljanje nominalizacije v slovenskem jeziku: tako v primerjavi z drugimi jeziki, zlasti italijanščino, kot tudi v različnih besedilnih tipih znotraj slovenščine. Raziskave temeljijo na sistemsko funkcijskem modelu slovnice ter na pojmovanju nominalizacije kot vrste slovnične metafore predstavnostnega tipa in na korpusnem analitičnem pristopu. Konkretno se analiza na podlagi metod korpusnega jezikoslovja osredotoča zlasti na pogostnost nominalizacije ter na slovenske prevodne ustreznice italijanskih nominalizacij.

Na osnovi italijanskih korpusov La Repubblica in, v manjši meri, CORIS/CODIS ter slovenskih korpusov FIDA (kasneje tudi Gigafida, Kres, Gos in drugih) smo primerjali pogostnost zlasti z besedotvornimi priponami izpeljanih nominalizacij v izbranih jezikih. V analiziranih vzorcih večjih enojezičnih korpusov, predstavljenih v 4. poglavju, je opaziti večjo pogostnost nominalizacije v italijanskem jeziku kot v slovenskem, na podlagi česar bi lahko sklepali, da se v pisnih italijanskih besedilih (korpusa sta namreč sestavljena izključno iz pisnih besedil) globalno gledano nominalizacija pojavlja pogosteje kot v pisnih slovenskih besedilih. Zaradi večje primerljivosti z analizami enojezičnih korpusov La Repubblica in FIDA je bila izvedena tudi analiza prisotnosti nominalizacije med najpogostejše uporabljenimi besedami v italijanskem in slovenskem delu korpusa ISPAC. Tudi ta potrjuje hipotezo, da se nominalizacija pojavlja pogosteje v italijanščini, čeprav razlike niso tako velike, kot nakazuje primerjava omenjenih enojezičnih korpusov.

Tako interpretacijo je potrdila tudi v 4. poglavju predstavljena analiza italijansko-slovenskega vzporednega korpusa ISPAC, ki je bil pripravljen namenoma za to raziskavo in vključuje deset leposlovnih in deset neleposlovnih italijanskih originalnih del ter njihove slovenske prevode. Kljub različnim vplivom, ki jih ima izvirno delo na izbiro določene sintaktične strukture v ciljnem jeziku in ki v skladu z raziskavami povečujejo število nominalizacij v slovenskem jeziku (interferenca, eksplicitacija, prevajanje drugih struktur z nominalizacijo) ter zaradi katerih bi bilo upravičeno pričakovati višje število nominalizacij v slovenskih prevedenih besedilih, kot naj bi to bilo navadno za pisno slovenščino in kot nakazujejo analize korpusa FIDA, je delež nominalizacij v italijanskem jeziku vseeno višji tako v leposlovnih kot v leposlovnih besedilih korpusa ISPAC.

Po drugi strani pa se je izkazalo, da je v skladu s podatki, predstavljenimi v 6. poglavju, stanje vseeno bolj zapleteno. Na osnovi analiz različnih slovenskih besedilnih tipov namreč opazamo velike razlike v pogostnosti med analiziranimi korpusi oz. podkorpusi. Že v korpusu ISPAC je za tri najpogostejše slovenske besedotvorne pripone (-anje, -enje in -tev) pogostnost med obema slovenskima podkorpusoma (leposlovnim in neleposlovnem) izrazito različna: povprečna pogostnost na 100.000 besed celotnega slovenskega dela korpusa je 1.299, toda v

leposlovnem podkorpusu je le 622 pojavitev, v neleposlovnem pa 1.937 pojavitev na 100.000 besed. Tako velika razlika v pogostnosti je vzpodbudila zanimanje za pojavljanje nominalizacije v drugih besedilnih vrstah izvirne slovenščine kot tudi v prevodih iz drugih jezikov. Preverili smo različne zbirke slovenskih leposlovnih besedil in ugotovili, da se nominalizacija pojavlja 668-krat na 100.000 besed v Gigafidi oz. 806-krat v Kresu, a ker oba korpusa vsebujeta tako izvirna slovenska besedila kot prevedena, smo preverili še nekatere druge vzorce, in sicer leposlovni podkorpus korpusa KoSinZ (366 primerov) in podkorpus izvirnih slovenskih besedil korpusa Spook (586 primerov). Očitno je, da slovenska leposlovna besedila nekoliko nihajo glede rabe nominalizacije, a je izkazujejo v vsakem primeru manj od prej omenjenih korpusov Gigafida in Kres; poleg tega je razvidno tudi, da se ne glede na to v prevedenih besedilih nominalizacija pojavlja pogostejše kot v izvirnih: v podkorpusu prevodov iz angleščine, nemščine, italijanščine in francoščine je nominalizacij 725 na 100.000 besed, v leposlovnem podkorpusu korpusa ISPAC jih je 622. Več nominalizacij je le v Kresu, a kot rečeno, je v tem korpusu nemogoče ločiti med prevedenimi in izvirnimi besedili. Med razlogi za take razlike smo omenili interferenco, pa tudi prevajanje drugih struktur, ki v slovenščini nimajo pravih ustreznice.

Pri ostalih pregledanih besedilnih tipih je – tako kot v prevodih neleposlovnih italijanskih besedil – nominalizacij bistveno več. Podatke, pridobljene za korpusa Gigafida in zlasti Kres kot celoti, lahko glede na sestavo štejemo kot povprečen odraz slovenskega pisnega jezika, zato verjetno lahko vrednosti nominalizacije v teh dveh korpusih, ki sta mimogrede praktično identični (1.830 v Gigafidi in 1.832 v Kresu), štejemo kot nekakšno srednjo vrednost pogostnosti nominalizacije v slovenskem pisnem jeziku. V primerjavi s to srednjo vrednostjo lahko potem razvrstimo različne besedilne tipe v take, kjer se nominalizacija pojavlja pogostejše (podkorpusi Internet, Stvarna besedila in Drugo v Gigafidi in Kresu, strokovna pravna besedila ter vsa znanstvena besedila – tako humanistična in družboslovna kot naravoslovna), in take, kjer se pojavlja redkeje (zlasti leposlovje, kot smo videli, poleg tega izrazito tudi vsi govorni podkorpusi korpusa Gos, za malenkost pa tudi publicistični jezik v podkorpusih Časopisi in Revije korpusov Gigafida ter Kres). Podatki se torej ujemajo z opažanji za druge jezike, ki smo jih omenili v 2. poglavju. Potrjuje pa se tudi hipoteza, da je dejanska prisotnost nominalizacije v slovenščini izjemno močno žanrsko pogojena. Zaradi večje preglednosti in priročnosti so vsi ti podatki še enkrat zbrani v tabeli 7.1.

Tabela 7.1: Povzetek podatkov o pogostnosti nominalizacij na -anje, -enje in -tev v vseh obravnavanih korpusih

Korpus		Nominalizacij na 100.000 pojavníc
GIGAFIDA	Celota	1.830
	Časopisi	1.821
	Revije	1.729
	Internet	1.945
	Stvarna besedila	2.444
	Leposlovje	668
	Drugo	2.310
KRES	Celota	1.832
	Časopisi	1.767
	Revije	1.727
	Internet	2.341
	Stvarna besedila	2.445
	Leposlovje	806
	Drugo	2.552
GOS		431
KOSINZ	Celota	2.267
	Humanistika in družboslovje	2.386
	Naravoslovje	2.664
	Pravna besedila	3.138
	Izvirno slovensko leposlovje	366
SPOOK	Izvirno slovensko leposlovje	586
	Prevodi iz IT, AN, NE in FR	725
ISPAC	Celota SL	1.299
	Leposlovje SL	622
	Neleposlovje SL	1.937

Iz zbranih podatkov je jasno, da se (čeprav različno pogosto) nominalizacija v slovenščini pojavlja v številnih, če ne vseh, besedilnih tipih. Tako kot torej v številnih drugih evropskih in ostalih jezikih je nominalizacija postala del slovenskega načina pisanja.

Analiza prevedljivosti italijanskih nominalizacij v slovenščino je potekala na osnovi primerov, izbranih glede na tip (oz. podtip) glagolskega dogodka. Ročna analiza 13.405 italijanskih primerov ter njihovih slovenskih prevodov je zajela tako podatke o pogostnosti posameznih primerov tipov glagolskih dogodkov kot tudi načine, kako so bili posamezni tipi prevedeni v slovenščino. Primerjali smo tudi pogostnost različnih tipov glagolskih dogodkov v korpusu ISPAC ter v korpusih

La Repubblica in CORIS/CODIS ter ugotovili, da se pojavljajo določene razlike v pogostnosti (zlasti pri duševnih, materialnih in obstojanskih glagolskih dogodkih), ki jih gre pripisati predvsem različnim zasnovam korpusov oz. večji ali manjši uravnoveženosti korpusov (najbolj uravnoveženo sestavo ima korpus CORIS/CODIS, zato ga lahko jemljemo kot izhodišče pri primerjavah) ter naravi samih tipov analiziranih besedil: pri korpusu ISPAC, kjer je opazno precej visoko število duševnih glagolskih dogodkov, gre to dejstvo pripisati prisotnosti neleposlovnega podkorpusa, v katerem vsebina besedil sama pogojuje tako pogosto prisotnost tega tipa glagolskih dogodkov.

V nadaljevanju smo se osredotočili na analizo tipov prevodnih ustreznici. Izkazalo se je, da je poleg neposrednega prevoda z (dobesedno prevedeno) nominalizacijo v korpusu prisotnih še več različnih možnosti prevoda: z drugačnim samostalnikom, z glagolom (takim z enakim korenem oz. pomenom, takim z drugačnim korenem oz. pomenom ter kopulo s pridevnikom oz. samostalnikom), pridevnikom, prislovom, zaimkom, predlogom ter izpustom (takim, kjer ne pride do izgube pomena, in takim, kjer se del pomena izgubi). Daleč najpogostejše se pojavlja prevod z nominalizacijo (približno tri četrtine primerov), med preostalimi načini pa prevladuje glagolski prevod; ostale možnosti so (razen pridevnika in izpusta, ki se pojavljata nekoliko pogostejše) marginalnega pomena.

Analiza posameznih prevodnih ustreznici glede na tip glagolskega dogodka je pokazala, da ta do določene mere vpliva na verjetnost izbire določene prevodne ustreznice, čeprav v vseh primerih prevladuje prevod z nominalizacijo.

Med vzroki, ki lahko botrujejo izbiri glagolskega prevoda nominalizacije, navedajo leksikalno gostoto in z njo povezano kopičenje nominalizacij v italijanskih stavkih. Druga okoliščina, ki pogosto sproži uporabo nenominalizacijskega prevoda, je pojavitev italijanske nominalizacije v strukturi s pomensko izpraznjenim glagolom:¹³⁰ take zveze v slovenščino pogosto niso neposredno prevedljive s strukturno podobno zvezo, zato je navadno uporabljen preprosto glagol, ki označuje dani glagolski dogodek. Pridevniški, prislovni in predložni prevodi se navadno pojavljajo v izrednih, precej specifičnih okoliščinah, izpusti pa (kadar ne predstavljajo prevajalske napake in posledične izgube na pomenski ravni) načeloma popreprostito gosto stavčno strukturo, ne da bi oškodovali pomen.

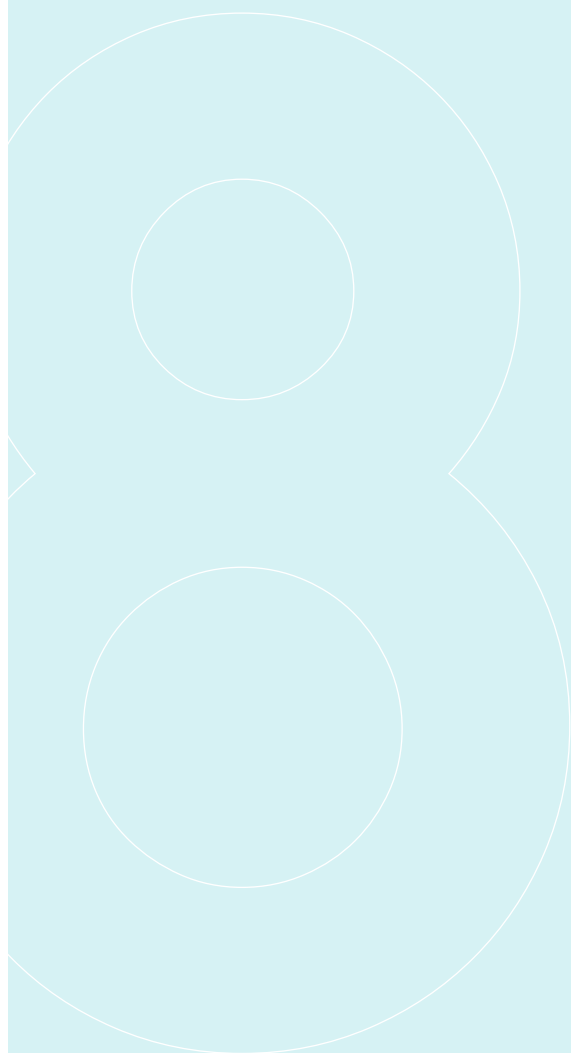
Izredno velik vpliv na prevajanje nominalizacij ima tudi besedilna vrsta: pri vseh tipih (in podtipih) glagolskih dogodkov z izjemo čustvenih duševnih je nominalizacij bistveno več v neleposlovnih besedilih. Glede čustvenih glagolskih dogodkov

130 Ravelli (2003) take zveze imenuje 'dead metaphors' (okostenele metafore): zveze naj ne bi bile več produktivne, temveč naj bi obstajale le v taki obliki, zato jih avtorica v svojih analizah ne upošteva kot prave slovnične metafore. V italijanskem jeziku je sicer tudi nekaj takih primerov, ko je metafora res precej okostenela (npr. *fare il bagno*, pri čemer je glagol *bagnarsi* v enakem pomenu stilno zaznamovan, zveza z izpraznjenim glagolom *fare* pa je nezaznamovana), vendar so te zveze večinoma še zelo žive (npr. *effettuare un pagamento* – *pagare*, *fare una verifica* – *verificare*) in pogosto vezane na registrske oz. žanrske značilnosti besedila (prim. Bruni et al. 1997, Cortelazzo 2004).

pa vzrok za višjo pogostnost v leposlovju pripisujemo naravi samih besedil: v analiziranih neleposlovnih besedilih ni veliko prostora za izražanje čustev, saj gre v glavnem za znanstvene razprave oz. eseje.

Tako smo potrdili vse hipoteze, ki smo jih omenili v uvodu, ter nakazali tudi nekaj možnosti za nadaljnje raziskave. Uporabnost dela vidimo tako pri praktičnem usposabljanju bodočih prevajalcev, bodisi s stališča osveščanja glede problematike prevajanja nominalizacij bodisi s stališča ponujanja konkretnih primerov in rešitev iz prakse, kot tudi z vidika opisa slovenščine in njenih značilnosti na ravni leksikogramatikalnih struktur in besedilne analize. Ob tem nastali vzporedni korpus pa omogoča številne jezikoslovne, kontrastivne, prevodoslovne in druge raziskave, zato gotovo predstavlja pomemben doprinos k orodjem, ki so na voljo za jezikovno kombinacijo italijanščina – slovenščina.

8 Povzetek

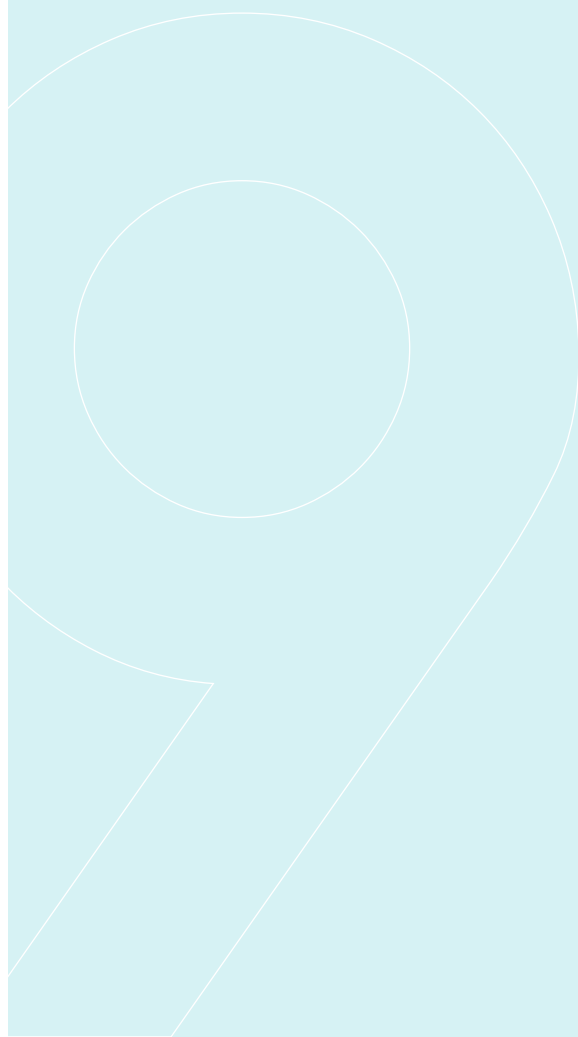
Monografija je primarno posvečena nominalizaciji in njenemu pojavljanju v slovenskih besedilih, pri čemer se osredotoča tako na (zlasti iz italijanščine) prevedena besedila kot tudi na izvirna slovenska besedila. Teoretično je obravnava nominalizacije zasidrana v sistemsko funkcijski slovnici, ki jo je utemeljil M. A. K. Halliday s sodelavci. V okviru tega modela je nominalizacija definirana kot vrsta slovnične metafore idejnega tipa, pri kateri so glagolski dogodki, ki bi bili skladno ubesedeni z glagolom, metaforično ubesedeni s samostalnikom, tj. nominalizacijo. Zaradi sistemskosti metafunkcij se sprememba na eni – predstavnostni – odraža tudi na ostalih ravneh metafunkcij, besedilni in izkustveni, zato ima sprememba izrazito moč pri argumentaciji. Literatura navaja, da se različni jeziki različno odzivajo na pogosto uporabo nominalizacije: nekateri jeziki so bolj nagnjeni k njeni uporabi in jim torej pravimo nominalni, drugi pa se bolj poslužujejo skladnih ubeseditvev z glagoli, zato jim rečemo verbalni. V tem delu želimo preveriti naslednje hipoteze:

1. Italijanski jezik naj bi bil v skladu z literaturo bolj »nominalno orientiran« od slovenskega jezika, ki naj bi bil bolj »glagolski«, zato se pričakuje, da je nominalizacija pogostejše rabljena v italijanščini.
2. Pogostejša uporaba nominalizacij v italijanščini predstavlja potencialni prevajalski problem, za reševanje katerega so na voljo različne strategije.
3. Ne glede na primerjavo z italijanskim jezikom se pričakuje, da je nominalizacija eno izmed izraznih sredstev slovenskega jezika, po katerem posegajo slovenski avtorji izvirnih in prevedenih besedil. Pričakuje se tudi, da bo korpusna analiza pokazala, da pri tem ne gre le za občasno uporabo pod neposrednim vplivom tujih jezikov, temveč bolj razširjeno izrazno sredstvo.
4. Kljub temu da naj bi bila nominalizacija v skladu s pričakovanji na splošno prisotna v slovenskem jeziku, se pričakuje, da je struktura močno žanrsko pogojena: predvideva se, da bo bistveno bolj prisotna v žanrih, kjer se pogostejše pojavlja tudi v nekaterih drugih jezikih (npr. znanstvenih besedilih), in da bo občutno manj prisotna v leposlovnih besedilih ter govoru.
5. Pričakuje se tudi, da je pojavljanje nominalizacije nekoliko različno v izvirnih slovenskih besedilih in besedilih, prevedenih iz drugih jezikov, saj se nominalizacija ne pojavlja v enaki meri v vseh jezikih. Študije so sicer osredotočene predvsem na primerjavo z italijanščino, vendar so v raziskavo vključeni tudi korpusi prevodov iz drugih jezikov.

Tako so po uvodnem poglavju, kjer je predstavljena problematika, v drugem poglavju opisane osnove sistemsko funkcijske slovnice in slovnične metafore, vključno s kratkim orisom zgodovine razvoja nominalizacije. Tretje poglavje je

posvečeno korpusom in metodi: najprej je podan krajši uvod v korpusno jezikoslovje s pregledom italijanskih in slovenskih korpusov na spletu ter posebnim poudarkom na tistih, ki so bili uporabljeni v kvantitativnih raziskavah, nato je opisan tudi vzporedni italijansko-slovenski korpus, ki je nastal za potrebe opisanih raziskav. V poglavju o metodah je opisana klasifikacija nominalizacij glede na tip glagolskega dogodka, ki je ubeseden (materialni, duševni, odnosni, vedenjski, govorni in obstojanski glagolski dogodki): na podlagi te klasifikacije so bile izbrane nominalizacije, ki so bile zajete v kvalitativno analizo. V četrtem poglavju so opisani rezultati kvantitativne analize oz. primerjave pogostnosti nominalizacij v italijanskih izvirnih besedilih ter njihovih slovenskih prevodih. Peto poglavje je posvečeno kvalitativnim analizam: najprej je predstavljena analiza slovenskih prevodih ustreznih italijanskih nominalizacij, poleg tega je ločeno opisana posebna vrsta italijanskih nominalizacij, nominalizirani infinitiv, ter njegove prevodne ustreznice v slovenščini, nazadnje pa tudi tisti primeri, ko je slovenska nominalizacija prevod drugih italijanskih glagolskih struktur, zlasti neosebni glagolskih oblik. Šesto poglavje združuje natančnejši pregled pojavljanja nominalizacije v slovenščini, in sicer v manjših korpusih oz. pokorpusih znanstvenih, strokovnih in leposlovnih besedil, v različnih tipih govora v korpusu Gos ter v (naj)večjih korpusih slovenskega jezika, Gigafida in Kres. Zadnje, sedmo poglavje, v katerem so povzeti osnovni podatki v prid hipotezam, izpostavljenim v Uvodu, strni osnovne misli in poveže predstavljene raziskave v zaključeno celoto.

9 Summary

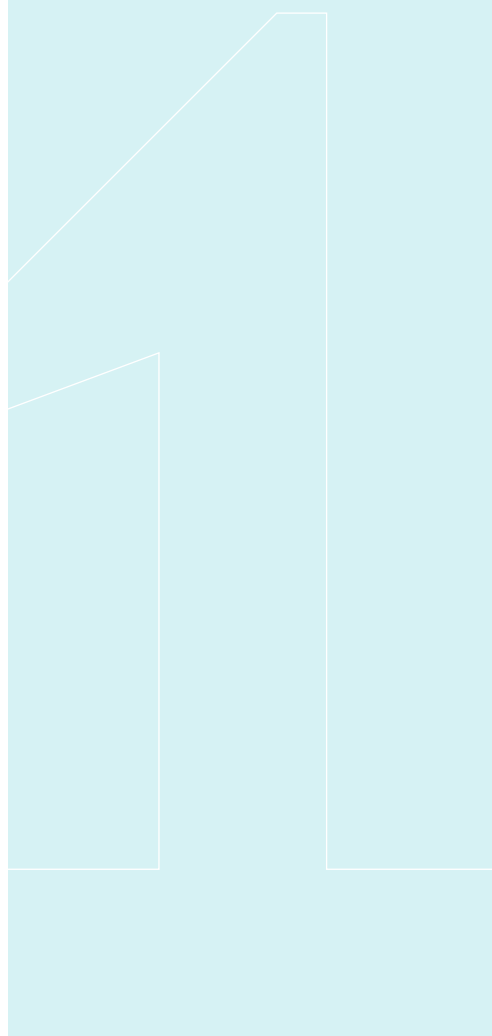
The monograph is primarily dedicated to nominalization and its occurrence in Slovene texts, the main focus being both on translated texts (mainly from Italian) and original ones. The theoretical framework for the research is modelled on Systemic Functional Grammar, which was founded by Halliday and his colleagues. Within this model, nominalization is defined as a type of grammatical metaphor of the ideational kind, whereby processes that would be realized congruently by verbs, are metaphorically realized by nouns, i.e. nominalizations. Due to the systemic nature of the metafunctions, a change in one of the planes – the ideational one – is reflected also on the other planes, the textual and experiential; such changes of structure can therefore be used as a powerful argumentative tool. According to the literature, different languages react differently to the frequent use of nominalization: some are more inclined to use it regularly and are called nominal languages, others are more prone to use congruent wordings with verbs and are therefore called verbal languages. In this book, the aim is to verify the following hypotheses:

1. According to the literature, Italian is believed to be more “noun-oriented” than Slovene, which is supposedly more “verb-oriented”, therefore it is expected that nominalization is more frequently used in Italian.
2. The greater frequency of occurrence of nominalization in Italian can pose a potential problem in translation, which can be solved with various strategies.
3. Regardless of the comparison with Italian, it is hypothesized that nominalization is one of the means of expression of the Slovene language, used freely by Slovene authors of original and translated texts. It is also expected that corpus analysis will show that this is not limited to sporadic use influenced by foreign languages but it is a pervasive expressive form of the Slovene language.
4. Although nominalization is supposed to be generally present in Slovene, it is believed that it will be much more present in genres where it is more frequent in certain other languages as well (e.g. in scientific texts) and that it will be considerably less present in literary texts and in spoken language.
5. Another hypothesis is that the occurrence of nominalization will differ slightly in original Slovene texts and in translated ones, as nominalization does not occur with the same frequency in different languages. Research is mostly centred on a comparison with Italian, but translations from some other languages are also included in the analysis.

After the introduction, in which the research question is presented, the second chapter describes the basics of Systemic Functional Grammar and grammatical

metaphor, including a short outline of the history of the development of nominalization. The third chapter is devoted to corpora and methodology: first, a brief overview of corpus linguistics is given, as well as a list of Italian and Slovene corpora that can be found online, with special emphasis on those that are used in the quantitative analysis; then the parallel Italian-Slovene corpus that was compiled for the purposes of this research is described. The chapter about the methodology comprises a classification of nominalizations according to the type of process that is realized (material, mental, relational, behavioural, verbal and existential processes): on the basis of this classification, instances of nominalization were chosen for the qualitative analysis. The fourth chapter offers the results of the quantitative analysis, i.e. the comparisons of the frequency of nominalizations in original Italian texts and their Slovene translations. The qualitative analysis is presented in the fifth chapter: the analysis of Slovene translation equivalents of Italian nominalizations is followed by a separate description of a special kind of nominalization, the nominalized infinitive, and of its translation equivalents in Slovene; the last part of the chapter revolves around those instances where Slovene nominalizations are equivalents of other original structures apart from nominalizations, such as non-finite verbal forms. The sixth chapter shows the results of the qualitative analysis: a detailed overview is given of the occurrence of nominalization in Slovene, analysed in several smaller corpora and subcorpora of scientific, technical and literary texts, in various types of speech in the Gos corpus and in the big Slovene corpora, Gigafida and Kres. The last, seventh chapter summarizes the essential data that confirm the hypotheses stated in the introduction and rounds up all the different studies presented in the previous chapters into a unified whole.

10 Bibliografija

- Acta biologica slovenica*. <http://bijh-s.zrc-sazu.si/abs/SI/ABS/index.asp> (dostop 20. 11. 2016).
- Aijmer, Karin in Bengt Altenberg, 1991: *English Corpus Linguistics. Studies in Honour of Jan Svartvik*. London/New York: Longman.
- Alexiadou, Artemis, 2001: *Functional Structure in Nominals. Nominalization and Ergativity*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Alexiadou, Artemis, Gianina Iordachioaia in Florian Schäfer, 2011: Scaling the variation in Romance and Germanic nominalizations. Sleeman, Petra in Harry Perridon (ur.): *The Noun Phrase in Romance and Germanic*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. 25–40.
- Altieri Biagi, Maria Luisa, 1993: 'Dialogo sopra i due massimi sistemi' di Galileo Galilei. Asor Rosa, Alberto (ur.): *Letteratura italiana Einaudi. Le opere. Vol. II*. Torino: Einaudi.
- Altinkamiş, N. Feyza, Sophie Kern in Hatice Sofu, 2014: When context matters more than language: Verb or noun in French and Turkish caregiver speech. *First Language* 34/6. 537–550.
- Ammaniti, Niccolò, 2001: *Io non ho paura*. Torino: Einaudi.
- Ammaniti, Niccolò, 2004: *Ni me strah*. Prevedla Nataša Kos. Ljubljana: Študentska založba.
- Anderman, Gunilla in Margaret Rogers (ur.), 2008: *Incorporating corpora: The Linguist and the Translator*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Archivio Datini – Corpus lemmatizzato del carteggio Datini. [http://aspweb.ovi.cnr.it/\(S\(4hv2hsybrllmdg2sns2itam3\)\)/CatForm01.aspx](http://aspweb.ovi.cnr.it/(S(4hv2hsybrllmdg2sns2itam3))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Archivio storico de »Il Corriere della Sera«. <http://archivio.corriere.it/Archivio/interface/landing.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Archivio storico de »La Repubblica«. <http://ricerca.repubblica.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Archivio storico de »La Stampa«. <http://archivio.lastampa.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Arhar Holdt, Špela, 2011: *Luščenje besednih zvez iz besedilnega korpusa z uporabo dvodelnih in tridelnih oblikoskladenjskih vzorcev*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko.
- Arhar Holdt, Špela, Iztok Kosem in Nataša Logar Berginc, 2012: Izdelava korpusa Gigafida in njegovega spletnega vmesnika. Erjavec, Tomaž in Jerneja Žganeč Gros (ur.): *Zbornik Osme konference Jezikovne tehnologije, 8. – 12. oktober 2012*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 16–21.
- Arhar Špela in Vojko Gorjanc, 2007: Korpus FidaPLUS: nova generacija slovenskega referenčnega korpusa. *Jezik in slovstvo*. 95–110.
- Ari, Omer, 2006: Review of three software programs designed to identify lexical bundles. *Language Learning & Technology* 10/1. 30–37. <http://llt.msu.edu/vol10num1/review3/> (dostop 19. 11. 2016).
- ArTeSiA (Archivio Testuale del Siciliano Antico). [http://artesia.ovi.cnr.it/\(S\(nnj5ys320vp5lh45cozgxw55\)\)/CatForm01.aspx](http://artesia.ovi.cnr.it/(S(nnj5ys320vp5lh45cozgxw55))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Aston, Guy, 1999: Corpus use and learning to translate. *Textus*, 12. 289–314.

- Azpiazu Torres, Susana, 2005: Stylistic-contrastive analysis of nominality and verbality in languages. Mourón Gigueroa, Cristina in Teresa Iciar Moralejo Gárate (ur.): *Studies in Contrastive Linguistics. Proceedings of the 4th International Conference. Santiago de Compostela, September 2005*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela.
- BADIP: Banca Dati dell'Italiano Parlato. <http://badip.uni-graz.at/it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Bajec, Anton et al. (ur.), 1994: *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
- Baker, Mona, 1992: *In Other Words*. London/New York: Routledge.
- Baker, Mona, 1995: Corpora in Translation Studies: an overview and some suggestions for future research. *Target* 7/2. 223–243.
- Baker, Mona, 1998: Réexplorer la langue de la traduction : une approche par corpus. *Meta* XLIII/4. 1–7. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/001951ar.pdf> (dostop 19. 11. 2016).
- Baker, Paul (ur.), 2009: *Cotemporary Corpus Linguistics*. London/New York: Continuum.
- Banks, David, 2003: The evolution of grammatical metaphor in scientific writing. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 127–147.
- Banks, David, 2007: Types of Nominalization in Scientific English. Ryzhkova, O. N. (ur.): *Homo Legens v proshlom i nastojaschem*. Nizhetaguilsjaja gosudarstvennaja sotsialno-pedagogičeskaja, 250–258. <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00715039/> (dostop 19. 11. 2016).
- Banks, David, 2008: *The Development of Scientific Writing, Linguistic features and historical context*. London: Equinox.
- Banks, David, 2008: *The Development of Scientific Writing, Linguistic features and historical context*. London: Equinox.
- Baricco, Alessandro, 1994: *Novecento*. Milano: Feltrinelli.
- Baricco, Alessandro, 1996: *Seta*. Milano: RCS Libri.
- Baricco, Alessandro, 1999: *Svila*. Prevedla Maja Novak. Ljubljana: Vale-Novak.
- Baricco, Alessandro, 2000: *Devetsto*. Prevedla Maja Novak. Ljubljana: Vale-Novak.
- Barlow, Michael, 1995a: ParaConc: A concordancer for parallel texts. *Computers and Texts* 10. 14–16.
- Barlow, Michael. 1995b. *A Guide to ParaConc*. Houston: Athelstan.
- Barlow, Michael. 1996. *Analysing Parallel Texts with Paraconc*. Predavanje z dne 10.08.1996 na letni konferenci ALLC/ACH, Bergen, Norveška. http://icl.pku.edu.cn/icl_groups/parallel/reference/Analysing%20Parallel%20Texts%20with%20ParaConc.pdf (dostop 19. 11. 2016).
- Baroni, Marco in Silvia Bernardini, 2006: A New Approach to the Study of Translationese: Machine-learning the Difference between Original and Translated Text. *Literary & Linguistic Computing* 21/3. 259–274.

- Baroni, Marco, Silvia Bernardini, Federica Comastri, Lorenzo Piccioni, Alessandra Volpi, Guy Aston in Marco Mazzoleni, 2004: *Introducing the La Repubblica Corpus: A Large, Annotated, TEI(XML)-Compliant Corpus of Newspaper Italian*. Proceedings of the Fourth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2004). Paris: ELRA. 1771–1774. http://dev.sslmit.unibo.it/corpora/downloads/rep_lrec_2004.pdf (dostop 19. 11. 2016).
- Barrio Luis, María, 2004: Lexical density and noun group elaboration as indicators of written style in native and EFL compositions. Oro Cabanas, José Manuel, JoDee Anderson, Jesús Varela Zapata (ur.): *Linguistic perspectives from the classroom: language teaching in a multicultural Europe*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela. 203–216.
- Bateman, John A., 1990: Finding translation equivalents: an application of grammatical metaphor. Karlgren, Hans (ur.): *COLING-90: Papers presented to the 13th International Conference on Computational Linguistics. Volume 2*. Stroudsburg, PA: Association for Computational Linguistics. 13–18. <http://www.aclweb.org/anthology/C90-2003> (dostop 19. 11. 2016).
- Bažec, Helena, 2005/06: *La determinatezza nell'italiano a confronto con lo sloveno*. Doktorska disertacija. Benetke: Univerza Ca' Foscari.
- Beeby, Allison, Patricia Rodríguez Inés in Pilar Sánchez-Gijón (ur.), 2009: *Corpus Use and Translating: Corpus use for learning to translate and learning corpus use to translate*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Beltramo, Marina, 2000: *Abilità di scrittura*. Milano: Paravia.
- Benevolo, Leonardo, 1993: *La città nella storia d'Europa*. Roma/Bari: Laterza.
- Benevolo, Leonardo, 2004: *Mesto v zgodovini Evrope*. Prevedla Vera Troha. Ljubljana: Založba I*cf.
- Bernardini Silvia, Marco Baroni in Stefan Evert, 2006: A WaCky introduction. Baroni, Marco in Silvia Bernardini (ur.) *Wacky! Working Papers on the Web as Corpus*. Bologna: Gedit. 9–40.
- Bernardini, Silvia, 2006: Corpora for translator education and translation practice: Achievements and challenges. Yuste Rodrigo, Elia (ur.): *Proceedings of the Third International Workshop on Language Resources for Translation Work, Research & Training, LREC 2006*. Paris: ELRA. 17–22. http://mellange.eila.jussieu.fr/bernardini_lrec06.pdf (dostop 19. 11. 2016).
- Bertinetto, Pier Marco, 1986: *Tempo, aspetto e azione verbale nel verbo italiano. Il sistema dell'indicativo*. Firenze: Accademia della Crusca.
- Bertinetto, Pier Marco, 1991: Il verbo. Renzi, Lorenzo in Giampaolo Salvi (ur.): *Grande grammatica italiana di consultazione*. Bologna: Il Mulino. 13–317.
- Bertinetto, Pier Marco, 1992: Metafore tempo-aspettuali. *Linguistica*, XXXII. 89–106.
- Bertinetto, Pier Marco, 1994: Statives, progressives, and habituals: analogies and differences. *Linguistics* 32. 391–423.

- Bertinetto, Pier Marco, 1997: *Il dominio tempo-aspettuale. Demarcazioni, intersezioni, contrasti*. Torino: Rosenberg & Sellier.
- Biber, Douglas, Susan Conrad in Randi Reppen, 1998: *Corpus Linguistics. Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press. Biblioteca Italiana. <http://www.bibliotecaitaliana.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Blum-Kulka, Shoshana, 1986: Shifts of Cohesion and Coherence in Translation. House, Juliane in Shoshana Blum-Kulka (ur.): *Interlingual and Intercultural Communication*. Tübingen: Narr. 17–35.
- Bobbio, Norberto, 1995: *Desnica in levica. Razlogi in pomeni političnega razlikovanja*. Prevedel Marjan Sedmak. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Bobbio, Norberto, 2004: *Destra e sinistra. Ragioni e significati di una distinzione politica. Quarta edizione accresciuta, con una nota dell'editore*. Roma: Donzelli.
- Boothman, Derek, 2000: Le scienze "esatte": un approccio traduttivo. *Atti del primo convegno dell'Associazione Italiana di Linguistica Applicata, Pisa, 2000*. <http://home.sslmit.unibo.it/~aitla/pisa/boothman.htm> (dostop 20. 11. 2016).
- Bowker Lynne in Jennifer Pearson, 2002: *Working with Specialized Language: A Practical Guide to Using Corpora*. London: Routledge.
- Bowker Lynne, 2002: *Computer-aided Translation Technology. A Practical Introduction*. Ottawa: University of Ottawa Press.
- Bowker, Lynne, 2001: Towards a Methodology for a Corpus-Based Approach to Translation Evaluation. *Meta* XLVI/2. 345–364. <http://www.erudit.org/revue/meta/2001/v46/n2/index.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Bruni, Francesco in Tommaso Raso (ur.), 2002: *Manuale dell'italiano professionale. Teoria e didattica*. Bologna: Zanichelli.
- Bruni, Francesco, Gabriella Alfieri, Serena Fornasiero in Silvana Tamiozzo Goldman, 1997: *Manuale di scrittura e comunicazione. Per la cultura personale, per la scuola, per l'università*. Bologna: Zanichelli.
- Bybee, Joan L. in Carol Lynn Moder, 1983: Morphological classes as natural categories. *Language* 59. 251–270.
- Calvino, Italo, 1971: Per ora sommersi dall'antilingua. Parlangei, Oronzo (ur.): *La nuova questione della lingua*. Brescia: Paideia. 79–101.
- Calzolari, Nicoletta in Alessandro Lenci, 2004: Linguistica computazionale. Strumenti e risorse per il trattamento automatico della lingua. *Mondo digitale*. 2. 56–69. (dostop 20. 11. 2016).
- Cardini, Franco, 1999: *Europa e Islam. Storia di un malinteso*. Roma/Bari: Laterza.
- Cardini, Franco, 2003: *Evropa in islam. Zgodovina nekega nesporazuma*. Prevedel Miro Bajt. Ljubljana: Založba I*cf.
- Casati Modignani, Sveva, 2000: *Vaniglia e cioccolato*. Milano: Sperling & Kupfer Editori.
- Casati Modignani, Sveva, 2003: *Vanilija in čokolada*. Prevedla Lucija Marija Mal. Ljubljana: Prešernova družba.

- Castelli, Margherita, 1995: La nominalizzazione. Renzi, Lorenzo, Giampaolo Salvi in Anna Cardinaletti (ur.): *Grande grammatica italiana di consultazione. Vol. I*. Bologna: Il Mulino. 333–356.
- CATEX (Computer Assisted Terminology Extraction). http://dev.eurac.edu:8080/index/01_bistro_general_all_it.html#catex (dostop 20. 11. 2016).
- ccGigafida. <http://hdl.handle.net/11356/1035> (dostop 20. 11. 2016).
- ccKres. <http://hdl.handle.net/11356/1034> (dostop 20. 11. 2016).
- CEOD: Corpus Epistolare Ottocentesco Digitale. <http://ceod.unistrasi.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Chafe, Wallace, 1982: Integration and Involvement in Speaking, Writing and Oral Literature. Tannen, Deborah (ur.): *Spoken and Written Language*. 35–53.
- Cheng, Winnie, 2012: *Exploring Corpus Linguistics Language in Action*. London/ New York: Routledge.
- Cheng, Winnie, Chris Greaves in Martin Warren, 2008: *A Corpus-driven Study of Discourse Intonation The Hong Kong Corpus of Spoken English (Prosodic)*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Chomsky, Noam, 1968: Remarks on nominalization. Jacobs, Roderick A. in Peter S. Rosenbaum (ur.): *Readings in Transformational Grammar*. Waltham, MA: Ginn & co. Publishing. 184–221.
- CILTA Corpus Linguistics site. <http://corpora.dslo.unibo.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- CLaVo (Corpus dei Classici Latini Volgarizzati). [http://clavoweb.oivi.cnr.it/\(S\(nx4s2q45jsru2zyxbhxbu45\)\)/CatForm01.aspx](http://clavoweb.oivi.cnr.it/(S(nx4s2q45jsru2zyxbhxbu45))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- CoLFIS: Corpus e Lessico di Frequenza dell'Italiano Scritto. <http://www.istc.cnr.it/grouppage/colfis> (dostop 20. 11. 2016).
- Colombi, M. Cecilia, 2006: Grammatical metaphor: academic language development in Latino students in Spanish. Byrnes, Heidi (ur.): *Advanced Language Learning: The Contribution of Halliday and Vygotsky*. London: Continuum. 147–63.
- CORIS/CODIS. http://corpora.dslo.unibo.it/coris_ita.html (dostop 20. 11. 2016).
- CORPORA.UNITO: Corpora dell'Università di Torino. <http://www.corpora.unito.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Corpus di conversazioni da chat-line in lingua italiana. <http://www.intratext.com/IXT/ITA0192/> (dostop 20. 11. 2016).
- Corpus OVI dell'Italiano antico. [http://gattoweb.oivi.cnr.it/\(S\(vknnad55lj0zs4ffi4afiel\)\)/CatForm01.aspx](http://gattoweb.oivi.cnr.it/(S(vknnad55lj0zs4ffi4afiel))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Cortelazzo, Michele A., 2004: La lingua delle scienze: appunti di un linguista. Peron, Gianfelice (ur.): *Premio «Città di Monselice» per la traduzione letteraria e scientifica*, 31–32–33, Padova: Il Poligrafo. 185–195.
- Cortelazzo, Michele in Federica Pellegrino, 2003: *Guida alla scrittura istituzionale*. Roma/Bari: Laterza.

- Cresti, Emanuela, 1998: Gli enunciati nominali. Navarro Salazar, María Teresa (ur.): *Italica Matritensia, Atti del IV Convegno SILFI, (Madrid, 27–29 giugno 1996)*. Firenze: Franco Cesati Editore. 171–191. <http://lablita.dit.unifi.it/preprint/preprint-96coll04.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Crivello, Roberto, 1998: Style in Italian Technical Translation. *Ata Chronicle*, 10/1998. <http://robertocrivello.com/style-in-italian/> (dostop 20. 11. 2016).
- Dante SEARCH. http://www.perunaenciclopediadantescadigitale.eu:8080/dan_tesearch/ (dostop 20. 11. 2016).
- Dardano, Maurizio in Pietro Trifone, 1995: *Grammatica italiana con nozioni di linguistica (terza edizione)*. Milano: Zanichelli.
- Della Porta, Donatella, 2002: *Introduzione alla scienza politica*. Bologna: Il Mulino.
- Della Porta, Donatella, 2003: *Temelji politične znanosti*. Prevedel Marjan Sedmak. Ljubljana: Sophia.
- DIA-LIT (Lessico Italiano Televisivo in DIAcronia). <http://193.205.158.203/dialit/> (dostop 20. 11. 2016).
- Dik, Simon C., 1997: *The Theory of Functional Grammar. Part 2: Complex and Derived Constructions*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- DiVo (Corpus del Dizionario dei Volgarizzamenti). [http://divoweb.ovi.cnr.it/\(S\(hdqv45fvo25eb2phu3l045\)\)/CatForm01.aspx](http://divoweb.ovi.cnr.it/(S(hdqv45fvo25eb2phu3l045))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Dolgan, Marija, 1998 : *L'infinitif dans le discours proustien et dans sa version Slovène. Diplomska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Doorslaer, Luc van, 1995: Quantitative and Qualitative Aspects of Corpus Selection in Translation Studies. *Target* 7/2. 245–260.
- DSI. http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/corp_info?corpname=dsi (dostop 20. 11. 2016).
- Ebeling, Jarle, 1998: Contrastive Linguistics, Translation, and Parallel Corpora. *Meta*, XLIII/4. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/002692ar.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Eco, Umberto, 1977: *Come si fa una tesi di laurea*. Milano: Bompiani.
- Eco, Umberto, 1993: *La ricerca della lingua perfetta nella cultura europea*. Roma/Bari: Laterza.
- Eco, Umberto, 2000: *Baudolino*. Milano: Bompiani.
- Eco, Umberto, 2003: *Baudolino*. Prevedel Vasja Bratina. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Eco, Umberto, 2003: *Iskanje popolnega jezika v evropski kulturi*. Prevedla Vera Troha. Ljubljana: Založba I*cf.
- Eco, Umberto, 2003: *Kako napišemo diplomsko nalogo*. Prevedla Polona Mesec. Ljubljana: Vale-Novak.
- Eggins, Suzanne, 1996: *An Introduction to Systemic Functional Linguistics*. London: Pinter.
- Elikan, Dunja, 2014: *Nominalizacija v uredbah Evropske unije v slovenščini in francoščini. Magistrska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

- Englund Dimitrova, Birgitta, 2005 : *Expertise and Explicitation in the Translation Process*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Erjavec, Tomaž in Nataša Logar Berginc, 2012: Referenčni korpusi slovenskega jezika (cc)Gigafida in (cc)KRES. Erjavec, Tomaž in Jerneja Žganec Gros (ur.): *Zbornik osme konference Jezikovne tehnologije. 8.–12. oktober 2012*. Ljubljana: Institut Jožef Štefan. 57–62.
- Erjavec, Tomaž, 1997: Računalniške zbirke besedil. *Jezik in slovstvo* 42/2–3. 81–96.
- Erjavec, Tomaž, 2004: *Uvod v korpusno jezikoslovje*. <http://nl.ijs.si/et/talks/korpus/korpusno.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Erjavec, Tomaž, 2006: *The FIDA & MULTEXT-East Language Resources*. Lecture given at Gralis 2006. Institut für Slawistik der Universität, Graz 9 May 2006. http://www-gewi.uni-graz.at/gralis-alt/4.Gralisarium/GraLiS%202006/Erjavec_2006.ppt (dostop 20. 11. 2016).
- Erjavec, Tomaž, Darja Fišer, Simon Krek in Nina Ledinek, 2010: The JOS Linguistically Tagged Corpus of Slovene. Calzolari, Nicoletta, Khalid Choukri, Bente Maegaard, Joseph Mariani, Jan Odijk, Stelios Piperidis, Mike Rosner in Daniel Tapias (ur.): *Proceedings of the Seventh International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'10), Malta, 2010*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.477.5163&rep=rep1&type=pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Erjavec, Tomaž, Vojko Gorjanc in Marko Stabej, 1998: Korpus FIDA. Tomaž Erjavec in Jerneja Gros (ur.): *Jezikovne tehnologije za slovenski jezik/Mednarodna multi-konferenca Informacijska družba – IS'98*, Ljubljana: Institut Jožef Stefan.
- Erjavec, Tomaž, Vojko Gorjanc in Marko Stabej, 1998: Korpus FIDA. Erjavec, Tomaž in Jerneja Gros (ur.): *Proceedings of the Language Technologies for the Slovene Language Conference*. Ljubljana, 8. oktober 1998. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 124–127. <http://nl.ijs.si/isjt98/zbornik.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Etnolog*. <http://www.etno-muzej.si/sl/etnolog/revija-etnolog> (dostop 20. 11. 2016).
- EUR-Lex. <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=it> (dostop 20. 11. 2016).
- EuroParl. <http://www.statmt.org/europarl/> (dostop 20. 11. 2016).
- Evans, Vyvyan in Melanie Green, 2006: *Cognitive linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Evrokorpus. <http://www.evroterm.gov.si/evrokorpus/> (dostop 20. 11. 2016).
- Fallaci, Oriana, 2001: *La rabbia e l'orgoglio*. Milano: Rizzoli.
- Fallaci, Oriana, 2004: *Bes in ponos*. Prevedel Vasja Bratina. Tržič: Učila International.
- Fang, Zhihui, 2005: Scientific literacy: A systemic functional linguistics perspective. *Science Education* 89/2. 335–347.

- Farmacevtski vestnik*. <http://www.sfd.si/?viewPage=19> (dostop 20. 11. 2016).
- Fawcett, Robin, 1980: *Cognitive Linguistics and Social Interaction: Towards an integrated model of a systemic functional grammar and the other components of a communicating mind*. Heidelberg: Groos.
- Fawcett, Robin, 2000: *A Theory of Syntax for Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Felici, Annarita, 2013: 'Human Rights' across time and space: a cross-linguistic analysis of performatives in English and Italian. *International Journal of Applied Linguistics* 23/1. 31–43.
- Fioritto, Alfredo (ur.), 1997: *Manuale di stile. Strumenti per semplificare il linguaggio delle amministrazioni pubbliche*. Bologna: Il Mulino.
- Fišer, Darja in Tomaž Erjavec, 2011: *sloWNet: slovenski semantični leksikon*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Fortis, Daniele, 2005: Il linguaggio amministrativo italiano. *Revista de Llengua i Dret* 43. 47–116.
- Franceschini, Fabrizio in Sara Gigli (ur.), 2003: *Manuale di scrittura amministrativa*. Rim: Agenzia delle entrate. http://www.maldura.unipd.it/buro/manuali/manuale_entrate.pdf (dostop 20. 11. 2016).
- Gaeta, Livio in Davide Ricca, 2003: Frequency and productivity in Italian derivation: A comparison between corpus-based and lexicographical data. *Italian Journal of Linguistics/Rivista di Linguistica*, 15/1. 63–98.
- Gaeta, Livio in Davide Ricca, 2006: Productivity in Italian Word Formation: A Variable-Corpus Approach. *Linguistics* 44/1. 57–89.
- Gaeta, Livio, 2002: *Quando i verbi compaiono come nomi. Un saggio di morfologia naturale*. Milano: Franco Angeli.
- Gaeta, Livio, 2004: Derivazione nominale deverbale. Nomi d'azione. Grossman, Maria in Franz Rainer (ur.): *La formazione delle parole in italiano*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 314–351.
- Galgano, Francesco, 2003: *Diritto 2: Imprenditore, rapporti di impresa, società*. Bologna: Zanichelli Editore.
- Galgano, Francesco, 2003: *Pravo 2: Podjetnik, podjetje, družbe*. Prevedla Violetta Rosandra. Bologna: Zanichelli Editore.
- Galilei, Galileo, 1632 (ed. 1970). *Dialogo sopra i due massimi sistemi del mondo tolemaico e copernicano*. Torino: Einaudi.
- Geodetski vestnik*. <http://www.geodetski-vestnik.com/en/> (dostop 20. 11. 2016).
- Geografski vestnik*. <http://zgs.zrc-sazu.si/Publikacije/Geografskivestnik/tabid/301/language/sl-SI/Default.aspx> (dostop 20. 11. 2016).
- Giannosa, Leonardo, 2012: *A Corpus-Based Investigation of Lexical Cohesion in EN & IT Non-Translated Texts and in IT Translated Texts*. *Doktorska disertacija*. Kent: Kent State University.
- Gigafida. <http://www.gigafida.net/> (dostop 20. 11. 2016).

- Golobič, Irena, 2005: *Der substantivierte Infinitiv im Deutschen und dessen slowenische Entsprechungen. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Gorjanc, Vojko, 1999a: Kaj in kako v korpus FIDA. *Razgledi* 13. 7–8.
- Gorjanc, Vojko, 1999b: Korpusi v jezikoslovju in korpus slovenskega jezika FIDA. Kržišnik, Erika in Metka Lokar (ur.): *Zbornik predavanj / 35. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 28. 6. – 17. 7. 1999. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 47–59.
- GOS – Referenčni govorni korpus slovenskega jezika. <http://www.korpus-gos.net> (dostop 20. 11. 2016).
- GOS. <http://www.korpus-gos.net/> (dostop 20. 11. 2016).
- Grafo (Grammo-foni. Le soffitte della voce). <http://grafo.sns.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Grossman, Maria in Franz Rainer (ur.), 2004: *La formazione delle parole in italiano*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1967: Aspects of varieties differentiation. *Journal of linguistics* 3/2. 177–274.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1985: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1987: Language and the Order of Nature. Fabb, Nigel, Derek Attridge, Alan Durant in Colin MacCabe (ur.): *The Linguistics of Writing: Arguments between Language and Literature*. Manchester: Manchester University Press. 135–154.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1989: *Spoken and Written Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1991: Corpus studies and probabilistic grammar. Aijmer, Karin in Bengt Altenberg (ur.): *English Corpus Linguistics. Studies in Honour of Jan Svartvik*. London/New York: Longman.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1993a: Quantitative Studies and Probabilities in Grammar. Hoey Michael (ur.): *Data, description, Discourse. Papers on the English Language in Honour of John McH. Sinclair*. London: Harper-Collins. 1–25.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1993b: Towards a Language-based Theory of Learning. *Linguistics and Education* 5. 93–116.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1994: *An Introduction to Functional Grammar*, 2nd edition. London: Arnold.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, 1996: On grammar and grammatics. Hasan, Ruqaiya, Caramel Cloran in David G. Butt (ur.): *Functional Descriptions: Theory and Practice*. Amsterdam: John Benjamins. 1–38.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood, Wolfgang Teubert, Colin Yallop in Anna Čermáková, 2004: *Lexicology and Corpus Linguistics. An introduction*. London/New York: Continuum.

- Halliday, Michael Alexander Kirkwood in Christian M. I. M. Matthiessen, 1999: *Construing Experience through Meaning. A Language-Based Approach to Cognition*. London/New York: Continuum.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood in Christian. M. I. M. Matthiessen, 2004. *An Introduction to Functional Grammar*, 3rd Edition. London: Arnold.
- Halliday, Michael Alexander Kirkwood in James R. Martin, 1993: *Writing Science. Literacy and Discursive Power*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Halverston, Sandra, 1998: Translation studies and representative corpora: establishing links between translation corpora, theoretical/descriptive categories and a conception of the object of study. *Meta*, XLIII/4. <http://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/003000ar.html?vue=resume> (dostop 20. 11. 2016).
- Hansen-Schirra, Silvia, Stella Neumann in Erich Steiner (ur.), 2012: *Cross-Linguistic Corpora for the Study of Translations*. Berlin/Boston: De Gruyter.
- Hasan, Ruquaiya, 1984: The Nursery Tale as a Genre. *Nottingham Linguistic Circular* 13. 71–192.
- Heyvaert, Liesbet, 2003: Nominalization as grammatical metaphor: On the need for a radically systemic and metafunctional approach. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 65–100.
- Hirci, Nataša. 1999. *Uporaba primerljivih in vzporednih besedil za ugotavljanje prevodne ustreznosti. Magistrsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- I-CAB (Italian Content Annotation Bank). <http://ontotext.fbk.eu/icab.html> (dostop 20. 11. 2016).
- IJS-ELAN. <http://nl.ijs.si/elan/> (dostop 20. 11. 2016).
- IMP. <http://nl.ijs.si/imp/#corpus> (dostop 20. 11. 2016).
- Institut Joef Stefan, Strežnik za naravne jezike. <http://nl.ijs.si/> (dostop 20. 11. 2016).
- Janda, Laura, 2000: *Cognitive Linguistics*. Prispevek na delavnici SLING2K, februar 2000. https://slaviccenters.duke.edu/uploads/media_items/8janda.original.pdf (dostop 20. 11. 2016).
- Javornik, Marija (ur.), 1998: *Veliki splošni leksikon*. Ljubljana: DZS.
- Jesenovec, France, 1969: Raba nedoločnika. *Jezik in slovstvo* 14/2. 33–37.
- Johansson, Stig, 2007: *Seeing Through Multilingual Corpora: On the Use of Corpora in Contrastive Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- JOS 100K Corpus. <http://nl.ijs.si/jos/> (dostop 20. 11. 2016).
- JOS100K. <http://nl.ijs.si/jos/jos100k-sl.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Kennedy, Graeme, 1998: *An Introduction to Corpus Linguistics*. London/New York: Longman.

- Klaudy, Kinga in Krisztina Károly, 2005: Implicitation in translation. Empirical evidence for operational asymmetry in translation. *Across Languages And Cultures* 6/1: 13–28.
- Klaudy, Kinga, 1998: Explication. Baker, Mona in Gabriela Saldanha (ur.): *Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Second Edition*. London/New York: Routledge. 104–108.
- Klinar, Stanko, 1996: Samostalniškost angleščine v primeri s slovenščino. Klinar, Stanko (ur.): *K tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*. Radovljica: Didakta. 149–193.
- Kocijančič Pokorn Nike in Rastislav Šuštaršič, 2001: Slovensko-angleška protistavna analiza nedoločnika v vlogi osebkovega oz. povedkovega določila. *Slovenski jezik/Slovene Linguistic Studies* 2001/3. 32–41.
- Kocijančič Pokorn, Nike in Rastislav Šuštaršič, 1999: Slovensko-angleška protistavna analiza nedoločnika v vlogi premega predmeta. *Vestnik* 33/1–2. 267–281.
- Kolářová, Veronika, 2006: Valency of deverbal nouns in Czech. *The Prague Bulletin of Mathematical Linguistics* 86. 5–19. <http://ufal.mff.cuni.cz/pbml/86/kolarova.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Konickaja, Elena. M., 1999: Sintaksičeskie funkcii infinitiva v ruskom i slovenskom jazykah. *Slavistica vilnensis. Kalbotyra*. 48/2. 51–62.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria, 1993: *Nominalizations*. London/New York: Routledge.
- KORP. http://nl.ijs.si/noske/sl.cgi/corp_info?corpname=korp (dostop 20. 11. 2016).
- Korpus LIS (Lessico dell'Italiano Scritto). <http://193.205.158.204:8983/solr/collection1/browse> (dostop 20. 11. 2016).
- Košak, Tina, 2007: *Posebnosti verbalnega in nominalnega sloga v poslovni nemščini in slovenščini. Magistrsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Krek, Simon in Adam Kilgariff, 2006: Slovene Word Sketches. Tomaž Erjavec, Jerneja Žganec Gros (ur.): *Zbornik 5. Slovenske in 1. Mednarodne konference Jezikovne tehnologije 2006*. Ljubljana: Institut Jožef Štefan. <http://nl.ijs.si/is-ltc06/proc/> (dostop 20. 11. 2016).
- Krek, Simon, 1999: Računalniški korpusi v slovaropisju. *Razgledi* 13. 8–9.
- Krek, Simon, 2003: Sodobna dvojezična leksikografija. *Jezik in slovstvo*, 48/1. 45–60.
- Kres. <http://www.korpus-kres.net/> (dostop 20. 11. 2016).
- Križaj-Ortar, Martina, 1984: O posamostaljenju povedka prisojevalne zveze. *Slavistična revija* 32/3. 277–288.
- Kruger, Alet, Kim Wallmach in Jeremy Munday, 2011: *Corpus-Based Translation Studies: Research And Applications*. London/New York: Continuum.
- Kübler, Sandra in Heike Zinsmeister, 2015: *Corpus Linguistics and Linguistically Annotated Corpora*. London/New Delhi/New York/Sydney: Bloomsbury.

- Kuster, Helena, 2014: Posamostaljanje med jezikovnim sistemom in besedilom v slovenščini in nemščini. *Slavistična revija* 62/1. 39–54.
- La Repubblica Corpus. <http://dev.sslmit.unibo.it/corpora/corpus.php?path=&name=Repubblica> (dostop 20. 11. 2016).
- LABLITA. <http://lablita.dit.unifi.it/corpora/> (dostop 20. 11. 2016).
- Lakoff, George in Mark Johnson, 1980: *Metaphors We Live By*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George, 1987: *Women, Fire, and Dangerous Things*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Langacker, Ronald, 1991: *Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton.
- Lassen, Inger, 200.: Imperative readings of grammatical metaphor: A study of congruency in the imperative. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 279–308.
- Laviosa, Sara, 1998: The Corpus-based Approach: A New Paradigm in Translation Studies. *Meta* XLII/ 4. 1–6. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/003424ar.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Leech, Geoffrey (ur.), 1995: *Spoken English on Computer: Transcription, Mark-Up and Application*. New York: Longman Publishing.
- Leech, Geoffrey, 1992: Corpora and theories of linguistic performance. Svartvik, Jan (ur.): *Directions in Corpus Linguistics. Proceedings of Nobel Symposium 82, Stockholm, 4–8 August 1991*. Berlin: Mouton. 105–122.
- Lees, Robert B., 1960/1968: *The Grammar of English Nominalizations*. Bloomington: Indiana University; Haag: Mouton.
- Lenárdič, Mart, 1989: *Moje ženske*. Ljubljana: Mladinska knjiga. http://www.ljudmila.org/lenardic/tx/tx_mojezenske.html (dostop 20. 11. 2016).
- Levi, Primo, 1986: *I sommersi e i salvati*. Torino: Einaudi.
- Levi, Primo, 2003: *Potopljeni in rešeni*. Prevedla Irena Prosenc Šegula. Ljubljana: Studia humanitatis.
- LIR (Lessico dell'Italiano Radiofonico). <http://193.205.158.203/Lir/> (dostop 20. 11. 2016).
- LIT (Lessico dell'Italiano Televisivo). http://193.205.158.203/lit_ric2/ (dostop 20. 11. 2016).
- Logar Berginc, Nataša in Simon Šuster, 2009: Gradnja novega korpusa slovenščine. *Jezik in slovnstvo* 54/3–4. 57–68.
- Logar Berginc, Nataša, Miha Grčar, Marko Brakus, Tomaž Erjavec, Špela Arhar Holdt in Simon Krek, 2012: *Korpusi slovenskega jezika Gigafida, KRES, cc-Gigafida in ccKRES: gradnja, vsebina, uporaba*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, Fakulteta za družbene vede.
- Malcolm, Karen, 2010: *Phasal Analysis: Analysing Discourse through Communication Linguistics*. London/New York: Continuum.

- Malmkjaer, Kirsten, 1998: Love thy neighbour: will parallel corpora endear linguists to translators? *Meta*, XLIII/4. <http://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/003545ar.pdf?pagewanted=all> (dostop 20. 11. 2016).
- Manfredi, Valerio Massimo, 1998: *Aleksander Veliki. Amonove sipine*. Prevedla Irena Trenc – Frelih. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Manfredi, Valerio Massimo, 1998: *Aléxandros. Le sabbie di Amon*. Milano: Mondadori.
- Markelc, Ana, 2015: *Izglagolska nominalizacija v publicističnih besedili: primer Le Monde diplomatique*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Martin, James R. in David Rose, 2003: *Working with Discourse. Meaning beyond the Clause*. London/New York: Continuum.
- Martin, James R., 2003: Preface. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 1–2.
- Matthiessen, Christian M. I. M. in Michael Alexander Kirkwood Halliday, 1990: Systemic Functional Grammar. Peng, Fred C. C. in James W. Ney (ur.): *Current Approaches to Syntax*. Amsterdam/London: Benjamins & Whurr.
- McEnery, Tony in Andrew Hardie, 2012: *Corpus Linguistics. Method, Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Medicinski razgledi*. <http://medrazgl.si/revija/> (dostop 20. 11. 2016).
- Metamotore - Lessico dell'Italiano Scritto, Televisivo, Radiofonico. <http://193.205.158.203/metamotorelessico/MetamotoreLessico.html> (dostop 20. 11. 2016).
- MIDIA (Morfologia dell'Italiano in DIAcronia). <http://www.corpusmidia.unito.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Mikolič Južnič, Tamara, 2007: *Nominalne strukture v italijanščini in slovenščini: pogostnost, tipi, in prevodne ustreznice. Doktorska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2009: Vzporedni korpus – prevajalsko orodje in orodje za jezikoslovne analize. Mikolič, vesna (ur.): *Jezikovni korpusi v medkulturni komunikaciji*. Koper: Annales. 75–87.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2010: Translation of Italian Nominalizations into Slovene: a Corpus-Based Study. *RITT. Rivista Internazionale di Tecnica della Traduzione. International Journal of Translation* 12. 145–158.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2011: Vpliv besedilnih tipov na pojavljanje nominalizacije v slovenščini: korpusna raziskava. Kranjc, Simona (ur.): *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Obdobja 30. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 321–327.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2012a: A contrastive study of nominalization in the systemic functional framework. *Languages in Contrast* 12/2. 251–276.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2012b: La nominalizzazione come indicatore del grado di formalità in alcuni tipi testuali della lingua parlata. *Linguistica* 52. 283–295.

- Mikolič Južnič, Tamara, 2012c: I corpora nell'insegnamento della traduzione: un approccio a problemi di stile e sintassi. *RITT. Rivista internazionale di tecnica della traduzione. International Journal of Translation* 14. 109–120.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2013: Bridging a grammar gap with explication: a case study of the nominalized infinitive. *Across Languages and Cultures* 14/1. 75–98.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2014: Konrastivni vidiki prevajanja italijanskih neosebnih glagolskih oblik v slovenščino: korpusna analiza gerundija. Pisanski Peterlin, Agnes in Mojca Schlamberger Brezar (ur.): *Prevodoslovno usmerjene kontrastivne študije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 32–49.
- Mikolič Južnič, Tamara, 2015: Nominalization in literary texts: a corpus based study of contrastive and translational aspects. Schlamberger Brezar, Mojca, David John Limon in Ada Gruntar Jermol (ur.): *Contrastive Analysis in discourse studies and translation = Analyse contrastive de discours et traduction = Kontrastive Diskurzanalyse und Translition*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 108–130.
- MULTEXT-East. <http://nl.ijs.si/ME/> (dostop 20. 11. 2016).
- noSketch Engine. <http://nl.ijs.si/noske/index.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Nova beseda. http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html (dostop 20. 11. 2016).
- Oakes, Michael P. in Meng Ji (ur.), 2012: *Quantitative methods in Corpus-Based Translation Studies: A Practical Guide to Descriptive Translation Research*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Olohan, Maeve in Mona Baker, 2000: Reporting *that* in translated English: Evidence for subconscious processes of explicitation? *Across Languages and Cultures* 1/2. 141–158.
- ONLI (Osservatorio Neologico della Lingua Italiana). <http://www.iliesi.cnr.it/ONLI/> (dostop 20. 11. 2016).
- Orts Llopis, Maria Àngeles, 2009: Legal genres in English and Spanish: some attempts of analysis. *Ibérica*, 18/I. 109–130.
- Øverås, Linn, 1998: In search of the third code: An investigation of norms and literary translation. *Meta*, XLIII/3. 571–588. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/003775ar.pdf> (dostop 28. 11. 2016).
- Ožbot, Martina, 1995: Nekateri problemi prevajanja literarnozgodovinskih besedil iz italijanščine v slovenščino. Orožen, Martina (ur.): *Zbornik predavanj / XXXI. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 26. 6. – 15. 7. 1995. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 259–277.
- PAISÀ (Piattaforma per l'Apprendimento dell'Italiano Su corpora Annotati). <http://www.corpusitaliano.it/> (dostop 20. 11. 2016).
- Parlare Italiano. <http://www.parlaritaliano.it/index.php/corpora-di-parlato?lang=it> (dostop 20. 11. 2016).

- Paškulin, Anja, 2005: *Prevajanje italijanskih nominalnih struktur na primeru Francesca Galgana »Diritto 2: imprenditore, rapporti di impresa, societa« in slovenskega prevoda. Diplomaska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Perdana, Elisa in Amrin Saragih, 2013: Interpersonal metaphors in Mata Najwa's talk show. *Linguistica. Journal of Linguistics of FBS UNIMED* 2/1.
- Pérez Vázquez, Maria Enriqueta, 1998: Status Catoriale dell'Infinito in Spagnolo ed Italiano. *Quaderni del Laboratorio di Linguistica* 12–13. 149–171.
- Pisanski Peterlin, Agnes, 2005: Text-organising metatext in research articles: an English-Slovene contrastive analysis. *English for Specific Purposes* 24/3. 307–319.
- Pisanski Peterlin, Agnes, 2011: *Metabesedilo med dvema kulturama*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Plemenitaš, Katja, 1998: *Funkcijska slovnica v analizi besedil. Magistrska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Plemenitaš, Katja, 2004: *Posamostaljenja v angleščini in slovenščini na primeru dveh besedilnih vrst. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Plemenitaš, Katja, 2005: Discourse function of nominalization: a case study of English and Slovene newspaper articles. *Acta neophilologica* 38/1–2. 153–166.
- Plemenitaš, Katja, 2007: *Posamostaljenja v angleščini in slovenščini: primer časopišnih vesti in kritik*. Maribor: Slavistično društvo.
- Pogorelec, Breda, 1965: Vprašanja govornega jezika. Vurnik, France (ur.): *Jezikovni pogovori*. Ljubljana: Cankarjeva založba. 132–182.
- Pravno informacijski sistem, PIS*. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pravniRedRS> (dostop 20. 11. 2016).
- Pregelj, Sebastijan, 1996: Smrt Lužarjeve Zale. *Sodobnost* 11/12. 950–958.
- Pregelj, Sebastijan, 2006: *Pianino*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Pušavec, Marijan, 1991: Zbiratelj nasmehov. *Mentor: mesečnik za vprašanja literature in mentorstva* 9/10. 327–328. <http://lit.ijs.si/pusavec.html> (dostop 20. 11. 2016).
- QALL-ME (Question Answering Learning technologies in a multiLingual and Multimodal Environment). <http://qallme.fbk.eu/index.php?location=benchmark> (dostop 20. 11. 2016).
- Quirk, Randolph, Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech in Jan Svartvik, 1985: *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Raso, Tommaso, 2002: Didattica. Bruni, Francesco in Tommaso Raso (ur.): *Manuale dell'italiano professionale*. Bologna: Zanichelli. 201–271.
- Ravelli, Louise, 1985: *Metaphor, Mode and Complexity: An exploration of co-varying patterns*. Diplomaska naloga. Sidney: Univerza v Sydneyju. [Objavljeno l. 1999 v *Monographs in Systemic Linguistics*, 12. Nottingham: Department of English and Media Studies, Nottingham Trent University.]
- Ravelli, Louise, 1988: Grammatical metaphor: an initial analysis. Steiner, Erich H. in Robert Veltman (ur.): *Pragmatics, Discourse and Text. Some Systemically-inspired Approaches*. Norwood, New Jersey: Ablex. 133–148.

- Ravelli, Louise, 1988: Grammatical metaphor: an initial analysis. Steiner, Erich H. in Robert Veltman (ur.): *Pragmatics, Discourse and Text. Some Systemically-inspired Approaches*, Norwood, New Jersey: Ablex. 133–148.
- Ravelli, Louise, 2003: Renewal of Connection: Integrating Theory and Practice in an Understanding of Grammatical Metaphor. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. 37–64. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Remec, Miha, 1993: *Astralni svetilniki*. Ljubljana: Kiki Keram. <http://www2.ar-nes.si/~sudareme/zf/proza.html> (dostop 20. 11. 2016).
- Remec, Miha, 1995: Žar ptica. *Nova Atlantida: gorenjska revija: revija za umetnost in kulturo* 5. 100–104.
- ReMediA (Repertorio di Medicina Antica). [http://remediaweb.ovc.cnr.it/\(S\(gqcu1e45fliywwm0ydkgdw45\)\)/CatForm01.aspx](http://remediaweb.ovc.cnr.it/(S(gqcu1e45fliywwm0ydkgdw45))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Renzi, Lorenzo, Giampaolo Salvi in Anna Cardinaletti (ur.), 1995: *Grande grammatica italiana di consultazione. Vol. I, II, III*. Bologna: Il Mulino.
- Reppen, Randi, 2001: Review of MonoConc Pro and WordSmith Tools. *Language Learning & Technology* 5/3. 32–36. <http://llt.msu.edu/vol5num3/pdf/review4.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. <http://www.inst-krim.si/index.php?id=41> (dostop 20. 11. 2016).
- Řezníčková, Veronika, 2003: Czech deverbal nouns: issues of their valency in linear and dependency corpora. Simov, Kiril in Petya Osenova (ur.): *Proceedings of The Shallow Processing of Large Corpora Workshop (SProLaC 2003), CORPUS LINGUISTICS 2003*, Lancaster University (UK), 27.03.2003. 88–97. <http://www.bultreebank.org/SProLaC/paper10.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- RIDIRE (Risorsa Dinamica Italiana di Rete). <http://www.ridire.it/it.drwolf.ridire/home.seam> (dostop 20. 11. 2016).
- Roald, Jan in Sunniva Whittaker, 2010: Verbalization in French and Norwegian Legislative Texts: A contrastive case study. Maurizio Gotti and Christopher Williams (eds.): *Legal Discourse Across Languages and Cultures*. Bern: Peter Lang. 95–108.
- Rojc, Livija, 2002: *Infinitivals in English, Spanish and Slovene. Diplomaska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Romič, Andreja, 2004: *Nominally used English infinitives in translation from Slovene into English. Diplomaska naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Rosch, Eleanor in Barbara B. Lloyd (ur.), 1978: *Cognition and Categorization*. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Rosch, Eleanor, 1973: Natural Categories. *Cognitive Psychology* 4. 328–350.
- Rossi, Paolo, 1997: *La nascita della scienza moderna in Europa*. Rim/Bari: Laterza.
- Rossi, Paolo, 2004: *Rojstvo moderne znanosti v Evropi*. Prevedel Miro Bajt. Ljubljana: Založba / *cf.

- Rossini Favretti, Rema, Fabio Tamburini in Cristiana De Santis, 2002: CORIS/CODIS: A corpus of written Italian based on a defined and a dynamic model. Wilson, Andrew, Paul Rayson, in Tony McEnery (ur.): *A Rainbow of Corpora: Corpus Linguistics and the Languages of the World*. München: Lincom-Europa. 27–38. <http://corpora.ficlit.unibo.it/People/Tamburini/Pubs/CL2001.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Salvi, Giampaolo in Laura Vanelli, 1992: *Grammatica essenziale di riferimento della lingua italiana*. Milano: Le Monnier Istituto Geografico De Agostini.
- Salvi, Giampaolo in Lorenzo Renzi (ur.), 2010: *Grammatica dell'italiano antico*. Bologna: Il Mulino.
- Scarano, Antonietta, 2003: Enunciati nominali in un corpus di parlato. Appunti per una grammatica corpus based. Albano Leoni, Federico, Francesco Cutugno, Massimo Pettorino in Renata Savy (ur.): *Atti del convegno nazionale 'Il parlato italiano' (Napoli, 13–15 febbraio 2003)*, CD-ROM. Napoli: M. D'Auria Editore. <http://lablita.dit.unifi.it/preprint/preprint-03coll02.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Schlesinger, Miriam, 1998: Corpus-Based Interpreting Studies as an Offshot of Corpus-Based Translation Studies. *Meta* XLIII/4. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/004136ar.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- SDT <http://nl.ijs.si/sdt/> (dostop 20. 11. 2016).
- Séguinot, Candace, 1988: Pragmatics and the Explicitation Hypothesis. *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction* 1/2. 106–114.
- Sheppard, Milena Milojević, 1980: Nominalizacija v angleški transformacijsko-generativni slovnici. *Vestnik* 14/1. 24–39.
- SIGNOR. <http://lojze.lugos.si/signor/> (dostop 20. 11. 2016).
- Simčič, Marko, 2000: *Jantarina*. <https://www.smashwords.com/books/view/12688> (dostop 20. 11. 2016).
- Simon-Vandenberg, Anne-Marie, 2003: Lexical metaphor and interpersonal meaning. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Luise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 223–256.
- Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.), 2003: *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 5–34.
- Sinclair, John, 1995: From Theory to Practice. Leech, Geoffrey, Greg Myers in Jenny Thomas (ur.): *Spoken English on Computer: Transcription, Markup and Application*. 99–112.
- Sinclair, John, 1997: Corpus Evidence in Language Description. Wichmann, Anne, Steven Fligelstone, Tony McEnery in Gerry Knowles (ur.): *Teaching and Language Corpora*. London/New York: Longman.
- Sivec, Ivan, 1994: *Triglavski kralj: črtice iz življenja Jakoba Aljaža*. Ljubljana: Družina. http://www.ivan.sivec.net/biografski_romani/triglavski_kralj.php (dostop 20. 11. 2016).

- Skubic, Andrej E., 2000: M. A. K. Halliday, An Introduction to Functional Grammar (Poskus funkcijske slovnice angleškega jezika). *Slavistična revija*, 1–4. 351–356.
- Skubic, Andrej E., 2003: *Sociolekti v jezikovni stvarnosti in literarnem delu (primerjava med slovenščino in angleščino)*. *Doktorska disertacija*. Ljubljana: univerza v Ljubljani.
- Skytte, Gunver, 1983: *La sintassi dell'infinito in italiano moderno*. København: Munksgaard.
- Skytte, Gunver, Giampaolo Salvi in Maria Rita Manzini, 2001: Frasi subordinate all'infinito. Renzi, Lorenzo, Giampaolo Salvi in Anna Cardinaletti (ur.) *Grande grammatica italiana di consultazione. Volume II*. Bologna: Il Mulino. 483–570.
- Slavistična revija*. <http://www.srl.si/> (dostop 20. 11. 2016).
- Sleeman, Petra, 2009: *The nominalized infinitive in Romance and Germanic: variation and change*. *Magistrska naloga*. Amsterdam: Univerza v Amsterdamu.
- Smolej, Mojca, 2012: *Besedilne vrste v spontanem govoru*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Snell-Hornby, Mary, 1988/1995: *Translation Studies. An Integrated Approach*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Snoj, Jerica, 2009: *Metafora v slovenskem slovarju*. *Doktorska disertacija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Snoj, Jerica, 2015: Ubeseditvena variantnost v luči slovnice metafore. Smolej, Mojca (ur.). *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis*. *Obdobja* 34. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 679–689.
- Sodobna pedagogika*. <http://www.sodobna-pedagogika.net/> (dostop 20. 11. 2016).
- Spina, Stefania, 2001: *Fare i conti con le parole. Introduzione alla linguistica dei corpora*. Perugia: Guerra.
- SPOOK <http://lojze.lugos.si/spook/> (dostop 20. 11. 2016).
- Sporazumevanje v slovenščini*. <http://www.slovenscina.eu/> (dostop 20. 11. 2016).
- ssj500k. <https://www.clarin.si/repository/xmlui/handle/11356/1029> (dostop 20. 11. 2016).
- SSLMIT DEV ONLINE: Università di Bologna. <http://sslmitdev-online.sslmit.unibo.it/corpora/corpora.php> (dostop 20. 11. 2016).
- Stabej, Marko (ur.), 2005: *Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj/41. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 27. 6.–15. 7. 2005*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.
- Stabej, Marko, 1998: Besedilnovrstna sestava korpusa FIDA. *Uporabno jezikoslovje* 6. 96–106.
- Stabej, Marko, 1999: Korpus FIDA: nam računalnik lahko pokaže (slovenski) jezik? *Razgledi* 13. 6–7.

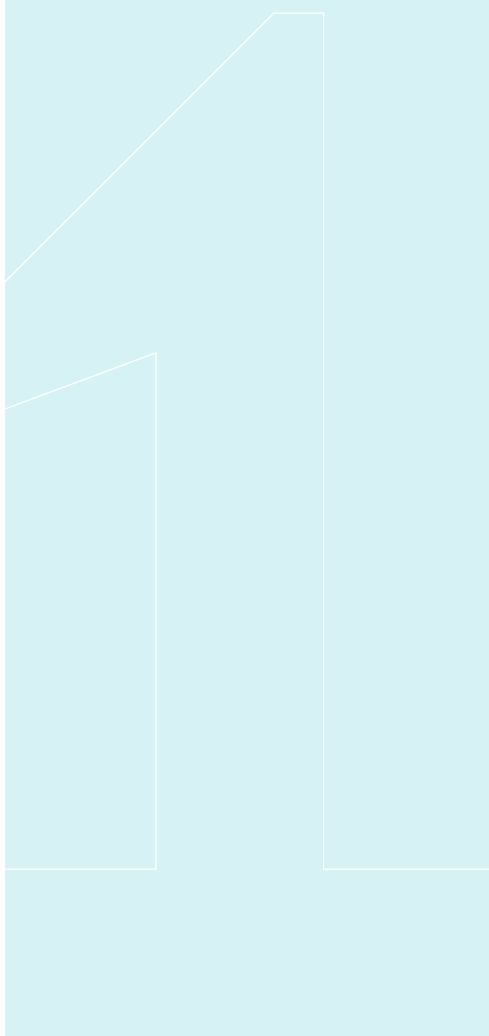
- Stålhammar, Mall, 2006: Grammatical metaphor/metonymy in the treaty establishing a consitution for Europe: A comparison between the English and Swedish versions. *NJES (Nordic Journal of English Studies)* 5/1. 99–117.
- Steiner, George, 1975/1992: *After Babel. Aspects of Language & Translation*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Stritar Kučnik, Mojca, 2012: *Korpusi usvajanja tujega jezika*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.
- Szilagyi, Imre, 2008: L'infinito preceduto da un determinante in italiano. *Quadernos de Filologia Italiana* 15. 31–44.
- Szilagyi, Imre, 2009: Analisi contrastiva delle costruzioni infinitive introdotte da un determinante in italiano e in spagnolo. *Verbum. Analecta Neolatina* XI/1. 129–152.
- Šolar. http://solar.sketchengine.co.uk/run.cgi/first_form?corpname=fidaplus_solar (dostop 20. 11. 2016).
- Šuštaršič, Rastislav in Nike Kocijančič Pokorn, 1998: Slovensko-angleška protistavna analiza angleškega nedoločnika v funkciji osebka. *Vestnik* 32/1–2. 299–320.
- Tabucchi, Anotnio, 2003: *Sanje o sanjah*. Prevedel Teo Šinkovec. Izola: Ark.
- Tabucchi, Antonio, 1992: *Sogni di sogni*. Palermo: Sellerio.
- Tamaro, Susanna, 2001: *Rispondimi*. Milano: Rizzoli.
- Tamaro, Susanna, 2002: *Odgovori mi*. Prevedla Maja Novak. Kranj: Ganeš.
- Tamburini, Fabio, 2002: A dynamic model for reference corpora structure definition. Proceeding of the *Third International Conference on Language Resources and Evaluation – LREC 2002*, Las Palmas, Španija.
- Taverniers, Miriam, 2003: Grammatical metaphor in SFL: A historiography of the introduction and initial study of the concept. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.), *Grammatical Metaphor. Views form Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Taylor, John R., 1995: *Linguistic Categorization. Prototypes in Linguistic Theory*. Oxford: Clarendon Press.
- Taylor, John R., 2001: Linguistics: Prototype Theory. Smelser, Neil J. in Paul B. Baltes (ur.): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Amsterdam: Elsevier. 8954–8957.
- Thoma, Chrystalla A., 2003: The grammatical metaphor of 'Process and Range' in Modern Greek. Prispevek na konferenci 6th International Conference of Greek Linguistics, Rethymno, 18.–21.09.2003. <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/> (dostop 20. 11. 2016).
- Thompson, Geoff, 2003: The elided participant: Presenting an uncommonsense view of the researcher's role. Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Miriam Taverniers in Louise Ravelli (ur.): *Grammatical Metaphor. Views form Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 257–278.

- Thornton, Anna Maria, 1997: Quali suffissi nel "Vocabolario di base"? Federico Albano Leoni, Daniele Gambarara, Stefano Gensini, Franco Lo Piparo in Raffaele Simone (ur.): *Ai limiti del linguaggio*. Bari: Laterza. 385–396.
- Tirkkonen-Condit, Sonja, 2002: Translationese — a myth or an empirical fact?: A study into the linguistic identifiability of translated language. *Target* 14/2. 207–220.
- TLIO (Corpus del Tesoro della Lingua Italiana delle Origini). [http://tlioweb.ovi.cnr.it/\(S\(myxfd3jncizof355fyhlil45\)\)/CatForm01.aspx](http://tlioweb.ovi.cnr.it/(S(myxfd3jncizof355fyhlil45))/CatForm01.aspx) (dostop 20. 11. 2016).
- Tognini-Bonelli, Elena, 2001: *Corpus Linguistics at Work*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Tominec, Ivan, 1955: Dolgi in kratki nedoločnik. *Jezik in slovstvo* 1/6–7. 181–182.
- Tomizza, Fulvio, 1997: *Franziska*. Milano: Mondadori.
- Tomizza, Fulvio, 2002: *Frančiška*. Prevedel Miran Košuta. Klagenfurt/Ljubljana – Dunaj: Mohorjeva družba.
- Toporišič, Jože, 1991: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- Toury, Gideon, 1995: *Descriptive Translation Studies – and Beyond*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- TRANS. http://nl.ijs.si/noske/all.cgi/corp_info?corpname=trans5_sl (dostop 20. 11. 2016).
- TURK. <http://turk.upr.si/> (dostop 20. 11. 2016).
- Università per stranieri di Perugia. <https://www.unistrapg.it/cqpweb/> (dostop 20. 11. 2016).
- Varela, Francisco, Evan T. Thompson in Eleanor Rosch, 1991/1999: *The Embodied Mind: Cognitive Science and Human Experience*. Cambridge, Massachusetts/London: MIT Press.
- Vattimo, Gianni, 2002: *Tecnica ed esistenza. Una mappa filosofica del Novecento*. Milano: Paravia Bruno Mondadori.
- Vattimo, Gianni, 2004: *Filozofska karta 20. stoletja: Tehnika in eksistenca*. Prevedel Aleksa Šušulić. Ljubljana: Sophia.
- Vendler, Zeno, 1967: *Linguistics in Philosophy*. Ithaca NY: Cornell University Press.
- Verdonik, Darinka in Ana Zwitter Vitez, 2011: *Slovenski govorni korpus*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko.
- Verdonik, Darinka, 2007: *Jezikovni elementi spontanosti v pogovoru: diskurzni označevalci in popravljanja*. Maribor: Slavistično društvo.
- Véronis, Jean (ur.), 2000: *Parallel Text Processing. Alignment and Use of Translation Corpora*. Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers.
- Verovnik, Tina, 2010: *Radijski novinarski dvogovorni žanri kot okvir jezikovnih izbor novinarjev. Tesi di Laurea*. Ljubljana: Università di Ljubljana.
- Vidovič Muha, Ada (ur.), 1986: *Slovenski jezik v znanosti 1. Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada (ur.), 1996: *Jezik in čas*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

- Vidovič Muha, Ada, 1986: Tipološki pregled nekaterih vplivov na slovenski znanstveni jezik. Vidovič Muha, Ada (ur.): *Slovenski jezik v znanosti 1*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada, 1988: *Slovensko skladenjsko besedotvorje ob primerih zloženik*. Ljubljana: Partizanska knjiga, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada, 2011: *Slovensko skladenjsko besedotvorje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Vidovič Muha, Ada, 2013: *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Vintar, Špela, (ur.), 2010: *Slovenske korpusne raziskave*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Vintar, Špela, (ur.), 2013: *Slovenski prevodi skozi korpusno prizmo*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Vintar, Špela, 1999: Zlasti tistemu, ki ga koplje. *Razgledi* 13.
- Vintar, Špela, 2001: Using Parallel Corpora for Translation-Oriented Term Extraction. *Babel* 47/2. 121–132.
- Vintar, Špela, 2008: Corpora in translation: A Slovene perspective. *The Journal of Specialized Translation* 10. 40–55.
- Vintar, Špela, 2009: Slovenski prevodoslovni korpus. Stabej, Marko (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja* 28. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 385–391.
- Vintar, Špela, Boštjan Jerko in Marjetka Kulovec, 2012: Korpus slovenskega znakovnega jezika. Erjavec, Tomaž in Jerneja Žganec Gros (ur.): *Zbornik Osme konference Jezikovne tehnologije, 8. do 12. oktober 2012: zbornik 15. mednarodne multikonference Informacijska družba – IS 212, zvezek C*. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 203–206.
- Virno, Paolo, 2001: *Grammatica della moltitudine. Per una analisi delle forme di vita contemporanee*. Soneria Mannelli: Rubbettino.
- Virno, Paolo, 2003: *Slovnica množva. K analizi oblik sodobnega življenja*. Prevedel Igor Pribac. Ljubljana: Krt.
- Vodušek, Božo, 1933: Za preureditev nazora o jeziku. Ložar, Rajko (ur.): *Krog: zbornik umetnosti in razprav*. Ljubljana: Sotrudniki, 1933. 66–76.
- Volansky, Vered, Noam Ordan in Shuly Wintner, 2015: On the features of translationese. *Digital Scholarship in the Humanities* 30/1. 98–118.
- WaCky (Web-as-Corpus kool yinitiative). <http://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php> (dostop 20. 11. 2016).
- Whittacker, Rachel in Luisa Martín Rojo, 1999: A dialogue with bureaucracy: Register, genre and information management as constraints on interchangeability. *Journal of Pragmatics* 31/2. 149–189.
- Whorf, Benjamin Lee, 1950: An American Indian model of the universe. *International Journal of American Linguistics* 16. 67–72.
- Wierzbicka, Ana, 1988: *The Semantics of Grammar*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Williams, Christopher, 2004: Legal English and plain language: An introduction. *ESP Across Cultures* 1. 111–124.
- Williams, Ian A., 1996: A Translator's Reference Needs: Dictionaries or Parallel Texts? *Target* 7/2. 275–299.
- Zajc, Martina, 2014: Nominalizacija kot slovnična metafora v predlogih raziskovalnih projektov v slovenščini in angleščini: kontrastivna in prevodoslovna analiza. Pisanski Peterlin, Agnes in Mojca Schlamberger Brezar (ur.): *Prevodoslovno usmerjene kontrastivne študije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 208–228.
- Zanettin, Federico, 1998: Bilingual comparable corpora and the training of translators. *Meta* XLIII/4. 616–630. <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/004638ar.pdf> (dostop 20. 11. 2016).
- Zanettin, Federico, 2001: Swimming in words. Aston, Guy (ur.): *Learning with Corpora*. Houston (TX), Athelstan. 177–197.
- Zanettin, Federico, 2002: DIY corpora: The WWW and the translator. Maia, Belinda, Johann Haller in Margherita Ulrych (ur.): *Training the Language Services Provider for the New Millennium*. Porto: Faculdade de Letras, Universidade do Porto. 239–248.
- Zanettin, Federico, 2012: *Translation-Driven Corpora: Corpus Resources for Descriptive and Applied Translation Studies*. New York: St. Jerome.
- Zanettin, Federico, Silvia Bernardini in Dominic Stewart (ur.), 2003: *Corpora in Translator Education*, Manchester/Northampton: St. Jerome.
- Zemljarič Miklavčič, Jana, 2008: *Govorni korpusi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske Fakultete.
- Zingarelli, Nicola. 2002. *Lo Zingarelli 2003. Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.
- Zobozdravstveni vestnik*. <http://www.zobozdrav-vestn.si/> (dostop 20. 11. 2016).
- Zwitter Vitez, Ana, 2005: Prozodija v spontanem govoru. Stabej, Marko (ur.): *Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete 160–169.
- Žele, Andreja, 1996: Razvoj posamostaljenja v slovenskem publicističnem jeziku med 1946 in 1995. Vidovič Muha, Ada (ur.): *Jezik in čas*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 191–200.
- Žele, Andrjea, 1997: Slovenski razvoj besedotvornih pomenov pri izglagolskih samostalnikih, posebno pri glagolniku. *Slovenski jezik/Slovene Linguistic Studies* 1. 69–90.

11 Imensko kazalo

A

Aijmer, Karin 17
 Alexiadou, Artemis 188
 Altenberg, Bengt 17
 Altieri Biagi, Maria Luisa 66–67
 Altinkamiş, N. Feyza 32
 Ammaniti, Niccolò 92, 94–95
 Anderman, Gunilla 91
 Arhar Holdt, Špela 74, 248
 Ari, Omer 111
 Azpiazu Torres, Susana 32

B

Bajec, Anton 97
 Bajt, Miro 92–93
 Baker, Mona 17, 72, 90–91, 94, 111, 187, 213
 Baker Paul 73
 Banks, David 30, 32, 41, 56, 64, 66–67, 107, 182
 Baricco, Alessandro 92, 94–95
 Barlow, Michael 111
 Baroni, Marco 81–82, 213
 Barrio Luis, María 15
 Bateman, John 65
 Bažec, Helena 188
 Beeby, Allison 91
 Beltramo, Marina 178
 Benevolo, Leonardo 92, 94–95
 Bernardini, Silvia 213
 Bertinetto, Pier Marco 61
 Biber, Douglas 17, 71, 236
 Blum-Kulka, Shoshana 187
 Bobbio, Norberto 92, 94–95
 Boothman, Derek 182
 Bowker, Lynne 17, 91
 Bratina, Vasja 92
 Bruni, Francesco 15, 65, 178, 182, 258
 Bybee, Joan L. 107

C

Calvino, Italo 57
 Calzolari, Nicoletta 17, 71
 Cardinaletti, Anna 21, 58, 208
 Cardini, Franco 92, 94–95
 Casati Modignani, Sveva 92, 94–96, 155
 Castelli, Margherita 21, 58
 Chafe, Wallace 236
 Cheng, Winnie 73
 Chomsky, Noam 17, 22
 Colombi, M. Cecilia 65
 Conrad, Susan 71, 236
 Cortelazzo, Michele A. 65, 175, 177, 186, 258
 Cresti, Emanuela 15, 21
 Crivello, Roberto 65, 182

D

Dardano, Maurizio 58, 63–64, 162, 178, 182
 Della Porta, Donatella 92, 94–95
 Dik, Simon 17
 Dolgan, Marija 188
 Doorslaer, Luc van 17, 91

E

Ebeling, Jarle 17, 91
 Eco, Umberto 92, 94–95
 Eggins, Suzanne 17, 182
 Elikan, Dunja 16, 220
 Englund Dimitrova, Birgitta 187, 203
 Erjavec, Tomaž 17, 72, 85–86, 88, 90, 214–216, 218, 245
 Evans, Vyvyan 107

F

Fallaci, Oriana 92–93, 95
 Fang, Zhihui 32
 Fawcett, Robin 17, 29
 Felici, Annarita 32

Fioritto, Alfredo 15, 178
 Fišer, Darja 245
 Fortis, Daniele 32
 Franceschini, Fabrizio 15, 21, 57,
 178

G

Gaeta, Livio 32, 58, 61–62, 97
 Galgano, Francesco 109
 Galilei, Galileo 41, 66–67
 Giannosa, Leonardo 221
 Gigli, Sara 15, 21, 57, 178
 Golobič, Irena 188
 Gorjanc, Vojko 17, 85–86
 Green, Melanie 107
 Grossman, Maria 58

H

Halliday, Michael Alexander Kirwood
 11, 15, 17–18, 22–27, 29, 30–32,
 35–47, 49, 53, 55–57, 59–61,
 64–66, 68, 71, 98–104, 109–110,
 145–146, 151–152, 156, 175,
 179, 182, 184, 200, 207, 214,
 232, 236, 245
 Halverston, Sandra 17
 Hansen-Schirra, Silvia 91
 Hardie, Andrew 73
 Hasan, Ruquaiya 179
 Heyvaert, Liesbet 18, 30
 Hirci, Nataša 17, 72

J

Janda, Laura 107–108
 Jesenovec, France 188
 Ji, Meng 91
 Johansson, Stig 91
 Johnson, Mark 36

K

Károly, Krisztina 187, 233
 Kennedy, Graeme 71, 105

Kern, Sophie 32
 Kilgarrieff, Adam 216
 Klaudy, Kinga 187, 206, 233
 Klinar, Stanko 16, 21, 110, 214, 239
 Kolářová, Veronika 65
 Konickaja, Elena. M. 188
 Koptjevskaja-Tamm, Maria 32
 Kos, Nataša 92
 Kosem, Iztok 248
 Košak, Tina 220
 Košuta, Miran 93
 Krek, Simon 17, 216
 Križaj-Ortar, Martina 15
 Kruger, Alet 91
 Kübler, Sandra 73
 Kuster, Helena 15–16, 213–214,
 220

L

Lakoff, George 36, 108
 Langacker, Ronald 107
 Lassen, Inger 29
 Laviosa, Sara 17
 Leech, Geoffrey 71
 Lees, Robert B. 18
 Lenárdi, Mart 216
 Lenci, Alessandro 17, 71
 Levi, Primo 92–93, 95
 Lloyd, Barbara B. 107
 Logar Berginc, Nataša 87–88, 245,
 248–249

M

Mal, Lucija Marija 92, 96
 Malcolm, Karen 220
 Malmkjaer, Kirsten 17, 91
 Manfredi, Valerio Massimo 92, 95
 Markelc, Ana 16
 Martin, James R. 15, 18, 30, 32, 55,
 57, 65–66, 110, 175, 182, 184,
 207, 214, 232
 Martín Rojo, Luisa 32

Matthiessen, Christian M. I. M. 17,
22–25, 30–31, 35–43, 45–46,
49, 53, 55, 60–61, 64, 66, 68,
98–102, 104, 109–110, 145–146,
151–152, 182, 184, 200, 207,
236, 245
McEnery, Tony 73
Mesec, Polona 92
Mikolič Južnič, Tamara 78, 208–209,
214, 220, 225, 234, 246, 249
Milojević Sheppard, Milena 17
Moder, Carol Lynn 107
Munday, Jeremy 91

N

Neumann, Stella 91
Novak, Maja 92–93

O

Oakes, Michael P. 91
Olohan, Maeve 187, 213
Ordan, Noam 213
Orts Llopis, Maria Àngeles 32
Øverås, Linn 187
Ožbot, Martina 15

P

Paškulin, Anja 16, 109–110
Perdana, Elisa 29
Pérez Vázquez, Maria Enriqueta 190
Pisanski Peterlin, Agnes 74
Pogorelec, Breda 235
Plemenitaš, Katja 16, 30, 98, 100–
104, 110, 182, 213–214, 220
Pribac, Igor 93
Pregelj, Sebastijan 216
Prosenc Šegula, Irena 92
Pušavec, Marijan 216

Q

Quirk, Randolph 104

R

Rainer, Franz 58
Raso, Tommaso 178, 182
Ravelli, Louise 17, 21, 26, 30–31,
45–46, 56, 107, 109, 258
Remec, Miha 216
Renzi, Lorenzo 21, 58, 187, 189, 208
Reppen, Randi 71, 111, 236
Řezníčková, Veronika 65
Ricca, Davide 32
Roald, Jan 32
Rodríguez Inés, Patricia 91
Rogers, Margaret 91
Rojc, Livija 188
Romič, Andreja 188
Rosch, Eleanor 107
Rose, David 182
Rossi, Paolo 93, 95
Rossini Favretti, Rema 79

S

Salvi, Giampaolo 21, 58, 62, 208
Sánchez-Gijón, Pilar 91
Saragih, Amrin 29
Scarano, Antonietta 21
Schlesinger, Miriam 17
Sedmak, Marjan 92
Séguinot, Candace 187
Sheppard, Milena Milojević 17, 21
Simčič, Marko 216
Simon-Vandenberg, Anne-Marie
17, 29
Sinclair, John 17, 72
Sivec, Ivan 216
Skubic, Andrej E. 30
Skytte, Gunver 187–191, 205
Sleeman, Petra 188
Smolej, Mojca 235
Snell–Hornby, Mary 108
Snoj, Jerica 15
Sofu, Hatice 32
Spina, Stefania 17

Stabej, Marko 17, 85–86
 Steiner, Erich 91
 Stålhammar, Mall 65
 Steiner, George 91
 Stritar Kučnik, Mojca 74
 Svartvik, Jan 17
 Szilagyi, Imre 188–190

Š

Šinkovec, Teo 93
 Šuster, Simon 249
 Šušulić, Aleksa 93

T

Tabucchi, Antonio 93, 95
 Tamaro, Susanna 93, 95
 Tamburini, Fabio 17
 Taverniers, Miriam 17, 29,–30, 32,
 109
 Taylor, John R. 57, 107–108, 152
 Thoma, Chrystalla A. 65
 Thompson, Evan T. 107
 Thompson, Geoff 29
 Thornton, Anna Maria 32
 Tirkkonen-Condit, Sonja 213
 Tognini-Bonelli, Elena 17, 71–72
 Tominec, Ivan 188
 Tomizza, Fulvio 93, 95
 Toporišič, Jože 97, 123, 187–188
 Toury, Gideon 184, 233
 Trenc – Frelih, Irena 92
 Trifone, Pietro 58, 63–64, 162, 178,
 182
 Troha, Vera 92

V

Vanelli, Laura 62
 Varela, Francisco 107
 Vattimo, Gianni 93, 95
 Vendler, Zeno 61
 Verdonik, Darinka 74, 89, 235, 237,
 243, 245

Véronis, Jean 17, 91
 Verovnik, Tina 235
 Vidovič Muha, Ada 97, 122–123
 Vintar, Špela 17, 74, 90–91, 245
 Virno, Paolo 93, 95
 Vodušek, Božo 16, 67, 214
 Volansky, Vered 213

W

Wallmach, Kim 91
 Whittacker, Rachel 32
 Whittacker, Sunniva 32
 Whorf, Benjamin Lee 32
 Wierzbicka, Ana 107
 Williams, Christopher 32
 Williams, Ian A. 17, 91
 Wintner, Shuly 213

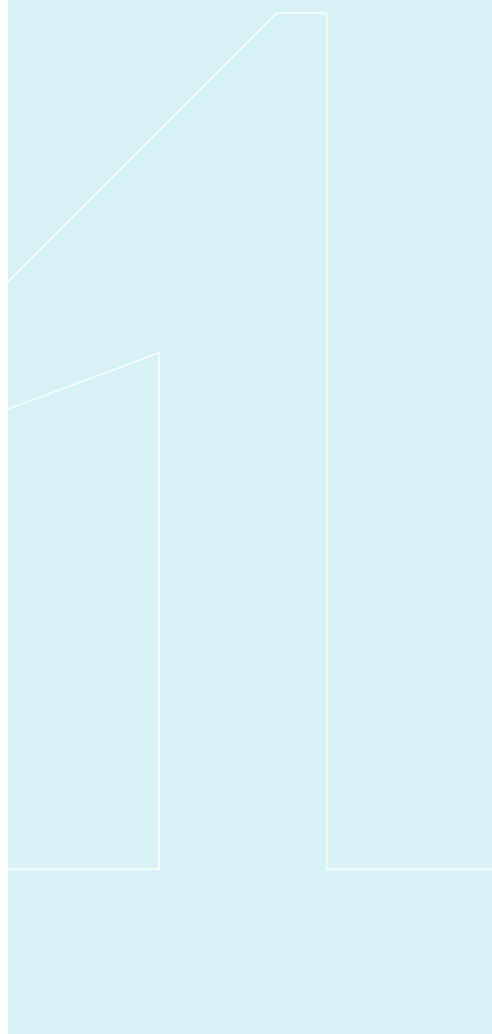
Z

Zajc, Martina 16, 213–214
 Zanettin, Federico 17, 91
 Zemljarič Miklavčič, Jana 235
 Zingarelli, Nicola 42, 62, 97–98,
 121–123, 126–127, 142, 222
 Zinsmeister, Heike 73
 Zwitter Vitez, Ana 74, 89, 235, 237,
 243, 245

Ž

Žele, Andreja 15–16, 110, 175–176,
 182, 186, 200, 214, 220, 239, 250

12 Priloge

PRILOGA 1 – TERMINOLOŠKI GLOSAR

Ker sistemsko funkcijska slovnica še vedno ni zelo domača med slovenskim občinstvom, predvsem pa v izogib kakršnim koli dvomnostim, pričujoči študiji prilagamo terminološki glosar, v katerem ob uporabljenih slovenskih terminih navajamo termine v izvirnem jeziku. Previde izrazov povzemam po že obstoječih delih (npr. Plemenitaš 1998 in 2004, Kovačič 1992, Skubic 2003), druge pa predlagam sama. Najprej je predstavljen slovensko-angleški glosar, v nadaljevanju pa tudi obratni, angleško-slovenski glosar.

A. Slovensko-angleški glosar

A

agent agent
atribut attribute

B

besedilna metafunkcija textual
metafunction

C

cilj goal

Č

čas time
časovna umestitev temporal location
časovni obseg temporal extent
čustvo emotion

D

dejanje action
dogodek event
glagolski dogodek process
določevalec assigner
domet scope
dopustnost concession
duševni glagolski dogodek mental
process

E

element token
epitet epithet

F

faza phase
fazni glagol phasal verb
figura figure

G

glagolska paradigma tense
glagolska skupina verbal group
govorec sayer
govorjeno verbiage
govorni glagolski dogodek verbal
process

I

identificirani identified
identifikator identifier
istovetnost identification
izid product
izkustvena metafunkcija experiential
metafunction
izrekanje saying

K

kakovostni qualifying
katenativ catenative
kavzativni glagol causative verb
klasifikator classifier
konjunkcija conjunctive
kontingenca contingency
koristnik beneficiary

L

lastnost quality

lastnost rezultata resultative attribute

leksikogramatika lexicogrammar

logična metafunkcija logical

metafunction

logični povezovalc logical connection

M

materialni glagolski dogodek material

process

medosebna metafora interpersonal

metaphor

medosebna metafunkcija interpersonal

metafunction

metaforična ubeseditev metaphorical

expression

metafunkcija metafunction

mišljenje cognition

modalnost modalità

modulacija modulation

N

način manner

naklon, naklonski element mood

namen purpose

nanašanje matter

nominalizacija nominalization

nosilec carrier

O

območje range

obnašalec behavior

obnašanje behaviour

obseg extent

obstojski glagolski dogodek existential process

obstoječe existent

odnosni glagolski dogodek relational process

okolščina circumstance

operator finite

opisni descriptive

osebek subject

P

pobudnik initiator

pogoj condition

pojav phenomenon

ponudba (stavek kot ponudba) proposal (clause as proposal)

pooblastilo behalf

posrednik medium

povezovalc relator

povratnost recursion

predikator predicator

predlog (stavek kot predlog) proposition (clause as proposition)

predložna zveza prepositional phrase

predstavnostna metafora ideational metaphor

predstavnostna metafunkcija ideational metafunction

prehodnost transitivity

prejemnik recipient

prejemnik govorjenega receiver

preostanek residue

prilastnost attribution

pripisovalec attributor

projekcija projection

prostorska umestitev spatial location

prostorski obseg spatial extent

R

razlog reason

razširitev, razširjanje expansion

razvijanje slovnične metafore unpacking a grammatical metaphor

razvrščevalni classifying

S

samostalniška skupina nominal group

sekvenca sequence

sistemska funkcijska slovnica systemic
functional grammar

skladna ubeseditv congruent
expression

slovnčna metafora grammatical
metaphor

sorodni agnate

spremstvo accompaniment

sredstvo mode

stavek kot izmenjava clause as
exchange

stavek kot predstava clause as
representation

stavek kot sporočilo clause as message

stranski glagolski dogodek minor
process

stvar thing

svojilni possessive

svojilni deiktik possessive deictic

T

tarča target

tema theme

tip glagolskega dogodka process type

transkategorizacija transcategorization

U

ubeseditv wording

udeleženec participant

umestitev location

uporabnik client

V

vedenjski glagolski dogodek
behavioural process

veznik conjunction

vloga role

vrednost value

vršilec actor

vzrok cause

Z

zanikani pogoj default

zaznavalec sensor

zaznavanje perception

zorni kot angle

zveza stavkov, stavčna zveza clause
complex

Ž

želja desideration

B. Angleško-slovenski glosar

A

accompaniment spremstvo
action dejanje
actor vršilec
agent agent
agnate sorodni
angle zorni kot
assigner določevalec
attribute atribut
attribution prilačnost
attributor pripisovalec

B

behalf pooblastilo
behavior obnašalec
behaviour obnašanje
behavioural process vedenjski glagolski dogodek
beneficiary koristnik

C

carrier nosilec
catenative katenativ
causative verb kavzativni glagol
cause vzrok
circumstance okoliščina
classifier klasifikator
classifying razvrščevalni
clause as exchange stavek kot izmenjava
clause as message stavek kot sporočilo
clause as representation stavek kot predstava
clause complex zveza stavkov, stavčna zveza
client uporabnik
cognition mišljenje
concession dopustnost
condition pogoj
congruent expression skladna ubeseditev

conjunction veznik
conjunctive konjunkcija
contingency kontingenca

D

default zanikani pogoj
descriptive opisni
desideration želja

E

emotion čustvo
epithet epitet
event dogodek
existent obstoječe
existential process obstojanski glagolski dogodek
expansion razširitev, razširjanje
experiential metafunction izkustvena metafunkcija
extent obseg

F

figure figura
finite operator

G

goal cilj
grammatical metaphor slovnična metafora

I

ideational metafunction predstavnostna metafunkcija
ideational metaphor predstavnostna metafora
identification istovetnost
identified identificirani
identifier identifikator
initiator pobudnik
interpersonal metafunction medosebna metafunkcija

interpersonal metaphor medosebna
metafora

L

lexicogrammar leksikogramatika

location umestitev

logical metafunction logična
metafunkcija

logical connection logični povezovalc

M

manner način

material process materialni glagolski
dogodek

matter nanašanje

medium posrednik

mental process duševni glagolski
dogodek

metafunction metafunkcija

metaphorical expression metaforična
ubeseditev

minor process stranski glagolski
dogodek

modality modalnost

mode sredstvo

modulation modulacija

mood naklon, naklonski element

N

nominal group samostalniška skupina

nominalization nominalizacija

P

participant udeleženec

perception zaznavanje

phasal verb fazni glagol

phase faza

phenomenon pojav

possessive svojilni

possessive deictic svojilni deiktik

predicator predikator

prepositional phrase predložna zveza

process glagolski dogodek

process type tip glagolskega dogodka

product izid

projection projekcija

proposal (clause as proposal) ponudba
(stavek kot ponudba)

proposition (clause as proposition)
predlog (stavek kot predlog)

purpose namen

Q

quality lastnost

qualifying kakovostni

R

range območje

reason razlog

receiver prejemnik govorjenega

recipient prejemnik

recursion povratnost

relational process odnosni glagolski
dogodek

relator povezovalc

residue preostanek

resultative attribute atribut rezultata

role vloga

S

sayer govorec

saying izrekanje

scope domet

senser zaznavalec

sequence sekvenca

spatial extent prostorski obseg

spatial location prostorska umestitev

subject osebek

systemic functional grammar sistem-
sko funkcijska slovnica

T

target tarča

tense glagolska paradigma

temporal extent časovni obseg

temporal location časovna umestitev

textual metafunction besedilna

metafunkcija

theme tema

thing stvar

time čas

token element

transcategorization transkategorizacija

transitivity prehodnost

U

unpacking a grammatical metaphor

razvijanje slovnične metafore

V

value vrednost

verbal group glagolska skupina

verbal process govorni glagolski

dogodek

verbiage govorjeno

W

wording ubeseditev

PRILOGA 2 – ANALIZA PREVODNIH USTREZNIC GLEDE NA TIPE GLAGOLSKIH DOGODKOV¹³¹

1. Materialni glagolski dogodki

1.1. Absolutni podatki in deleži za celotno kategorijo

	NOM	SD	GE	GD	K+ PRID	PRIS	PRID	ZAİM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
DE- JANJE	80	3	57	4	4	9	1	0	4	2	4	168
	288	18	7	5	0	0	8	8	0	6	0	340
	78	0	16	3	0	6	1	7	62	12	19	204
	62	2	0	0	0	0	12	0	0	2	1	79
	567	100	8	11	0	2	149	4	0	21	5	867
	51	6	1	3	0	0	1	4	0	1	1	68
	268	10	0	2	0	0	1	0	0	11	0	292
	211	8	1	0	0	0	0	1	0	8	0	229
	83	14	9	3	0	0	5	2	0	6	1	123
	36	7	9	7	1	7	4	1	13	11	1	97
DO- GODEK	123	13	14	0	0	0	6	0	0	7	4	167
	59	7	11	2	1	0	0	0	0	1	1	82
	3	5	0	0	0	0	2	0	0	0	1	11
	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	86	4	8	2	0	0	1	0	0	1	2	104
	99	4	1	0	0	0	42	1	0	1	3	151
	29	6	2	2	0	0	1	1	0	1	0	42
	36	2	5	0	0	0	1	0	0	0	1	45
	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6
	215	4	13	1	1	0	12	1	2	5	1	255
	2378	214	164	45	7	24	247	30	81	96	45	3331
DELEŽ	71,4 %	6,4 %	4,9 %	1,4 %	0,2 %	0,7 %	7,4 %	0,9 %	2,4 %	2,9 %	1,4 %	100,0 %

¹³¹ Legenda kratic v Prilogi 2: NOM = nominalizacija; SD = samostalnik, drugačen; GE – glagol, enak; GD = glagol, drugačen; K+PRID = kopula + pridevnik; PRIS = prislov; PRID = pridevnik; ZAİM = zaimke; PRED = predlog; IZP+ = izpust brez izgube pomena; IZP- = izpust z izgubo pomena.

1.2. Absolutni podatki in deleži za podkategorije

	NOM	SD	GE	GD	K+-PRID	PRIS	PRID	ZAİM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ	
DEJANJE	accordo	80	3	57	4	4	9	1	0	4	2	4	168
	azione	288	18	7	5	0	0	8	0	6	0	340	
	confronto	78	0	16	3	0	6	1	7	62	12	19	204
	governo	62	2	0	0	0	0	12	0	0	2	1	79
	lavoro	567	100	8	11	0	2	149	4	0	21	5	867
	operazione	51	6	1	3	0	0	1	4	0	1	1	68
	processo	268	10	0	2	0	0	1	0	0	11	0	292
	progetto	211	8	1	0	0	0	0	1	0	8	0	229
	servizio	83	14	9	3	0	0	5	2	0	6	1	123
	termine	36	7	9	7	1	7	4	1	13	11	1	97
	skupaj delno	1724	168	108	38	5	24	182	27	79	80	32	2467
	delež delno	69,9 %	6,8 %	4,4 %	1,5 %	0,2 %	1,0 %	7,4 %	1,1 %	3,2 %	3,2 %	1,3 %	100 %
DOCODEK	costruzione	123	13	14	0	0	0	6	0	0	7	4	167
	crescita	59	7	11	2	1	0	0	0	1	1	82	
	emergenza	3	5	0	0	0	0	2	0	0	0	1	11
	fabbrica	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	incontro	86	4	8	2	0	0	1	0	0	1	2	104
	produzione	99	4	1	0	0	0	42	1	0	1	3	151
	realizzazione	29	6	2	2	0	0	1	1	0	1	0	42
	ricostruzione	36	2	5	0	0	0	1	0	0	0	1	45
	ristrutturazione	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6
	sviluppo	215	4	13	1	1	0	12	1	2	5	1	255
	skupaj delno	654	46	56	7	2	0	65	3	2	16	13	864
	delež delno	75,7 %	5,3 %	6,6 %	0,8 %	0,2 %	0 %	7,5 %	0,3 %	0,2 %	1,9 %	1,5 %	100 %
SKUPAJ PRIMEROV	2378	214	164	45	7	24	247	30	81	96	45	3331	
DELEŽ	71,4 %	6,4 %	4,9 %	1,4 %	0,2 %	0,7 %	7,4 %	0,9 %	2,4 %	2,9 %	1,4 %	100,0 %	

2. Duševni glagolski dogodki

2.1. Absolutni podatki in deleži za celotno kategorijo

	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
ZAZNAVANJE	ascolto	9	3	17	7	1	0	0	0	0	2	39
	gusto	42	1	4	2	2	4	3	1	0	1	61
	osservazione	93	3	9	2	0	0	1	1	0	1	110
	percezione	43	1	4	2	0	0	2	0	0	1	53
	sensazione	57	0	5	0	0	0	1	0	0	1	66
	sperimentazione	6	0	0	1	0	0	0	0	0	0	7
	tocco	4	0	0	0	1	0	0	1	0	0	6
	veduta	12	4	0	0	0	0	0	0	0	0	16
	visione	124	3	11	1	0	0	0	1	0	2	144
	vista	170	26	11	15	0	1	18	2	9	11	264
MISLIJENJE	approvazione	8	0	1	0	0	1	0	0	0	0	10
	conclusione	67	2	9	1	0	3	4	0	0	1	87
	conoscenza	159	6	31	1	4	0	4	1	0	4	211
	considerazione	58	3	19	5	1	0	1	0	0	2	91
	credito	2	3	0	1	0	0	0	0	0	0	6
	pensiero	366	18	13	7	0	0	14	1	0	8	430
	previsione	4	5	1	1	0	0	0	0	0	0	11
	ragionamento	33	2	4	2	0	0	1	0	0	1	43
	riferimento	88	17	59	5	0	1	21	0	2	6	202
	riflessione	69	2	4	1	0	0	2	0	0	1	82
ZELJA	favore	52	0	15	2	1	4	2	0	5	2	84
	gestione	21	1	1	0	0	0	0	0	0	0	23
	impegno	51	4	4	0	0	2	1	0	0	4	67
	opposizione	79	0	4	1	0	2	6	0	0	0	92
	organizzazione	222	2	2	0	1	0	6	0	3	0	236
	provvedimento	13	0	2	0	0	0	0	0	0	2	17
	speranza	85	8	0	1	0	3	0	0	0	0	99
	tentativo	96	3	8	4	0	0	0	0	9	0	120
	trattativa	4	2	6	0	0	0	0	0	0	0	12
	volere	14	0	2	0	0	0	0	0	0	0	16

ČUSTVO												
	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
amore	197	8	13	1	0	0	32	4	0	6	3	264
diffidenza	9	0	1	0	2	2	0	0	0	0	0	14
disperazione	27	4	0	1	0	1	2	0	0	0	4	39
dolore	140	3	6	1	1	1	5	0	0	3	4	164
dubbio	69	7	16	7	3	24	4	1	0	2	4	137
emozione	24	2	1	1	0	0	3	0	0	0	3	34
odio	57	0	3	1	0	0	1	0	0	0	1	63
sentimento	95	7	1	2	0	2	1	2	0	4	5	119
sofferenza	41	2	3	0	0	0	2	0	0	2	2	52
timore	46	0	6	2	1	0	0	0	0	2	0	57
SKUPAJ	2756	152	296	78	18	51	137	15	16	74	55	3648
PRIMEROV												
DELEŽ	75,5 %	4,2 %	8,1 %	2,1 %	0,5 %	1,4 %	3,8 %	0,4 %	0,4 %	2,1 %	1,5 %	100 %

2.2. Absolutni podatki in deleži za podkategorije

ZAZNAVANJE												
	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAİM	PRED	Izp+	Izp-	SKUPAJ
ascolto	9	3	17	7	1	0	0	0	0	0	2	39
gusto	42	1	4	2	2	4	3	1	0	1	1	61
osservazione	93	3	9	2	0	0	1	1	0	1	0	110
percezione	43	1	4	2	0	0	2	0	0	0	1	53
sensazione	57	0	5	0	0	0	1	0	0	1	2	66
sperimentazione	6	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	7
tocco	4	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	6
veduta	12	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16
visione	124	3	11	1	0	0	0	1	0	2	2	144
vista	170	26	11	15	0	1	18	2	9	11	1	264
skupaj delno	560	41	61	30	4	5	25	6	9	16	9	766
delež delno	73,1 %	5,3 %	8,0 %	4,1	0,5 %	0,6 %	3,2 %	0,8	1,1	2,1	1,2	100 %
MIŠLJENJE												
approvazione	8	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	10
conclusione	67	2	9	1	0	3	4	0	0	0	1	87
conoscenza	159	6	31	1	4	0	4	1	0	4	1	211
considerazione	58	3	19	5	1	0	1	0	0	2	2	91
credito	2	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	6
pensiero	366	18	13	7	0	0	14	1	0	8	3	430
previsione	4	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	11
ragionamento	33	2	4	2	0	0	1	0	0	0	1	43
riferimento	88	17	59	5	0	1	21	0	2	6	3	202
riflessione	69	2	4	1	0	0	2	0	0	1	3	82
skupaj delno	854	58	141	24	5	5	47	2	2	21	14	1173
delež delno	72,8 %	4,9 %	12,1 %	2,0 %	0,4 %	0,4 %	4,0 %	0,2 %	0,2 %	1,8 %	1,2 %	100 %

	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ	
ZELJA	favore	52	0	15	2	1	4	2	0	5	2	1	84
	gestione	21	1	1	0	0	0	0	0	0	0	23	
	impegno	51	4	4	0	0	2	1	0	0	4	1	67
	opposizione	79	0	4	1	0	2	6	0	0	0	92	
	organizzazione	222	2	2	0	1	0	6	0	0	3	0	236
	provvedimento	13	0	2	0	0	0	0	0	0	2	17	
	speranza	85	8	0	1	0	3	0	0	0	2	99	
	tentativo	96	3	8	4	0	0	0	0	0	9	0	120
	trattativa	4	2	6	0	0	0	0	0	0	0	0	12
	volere	14	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	16
	skupaj delno	706	22	48	9	2	11	17	0	5	19	9	848
	delež delno	83,2 %	2,6 %	5,7 %	1,0 %	0,2 %	1,3 %	2,0 %	0 %	0,6 %	2,4 %	1,0 %	100 %
	amore	197	8	13	1	0	0	32	4	0	6	3	264
	CUSTVO	diffidenza	9	0	1	0	2	2	0	0	0	0	0
disperazione		27	4	0	1	0	1	2	0	0	0	4	39
dolore		140	3	6	1	1	1	5	0	0	3	4	164
dubbio		69	7	16	7	3	24	4	1	0	2	4	137
emozione		24	2	1	1	0	0	3	0	0	0	3	34
odio		57	0	3	1	0	0	1	0	0	0	1	63
sentimento		95	7	1	2	0	2	1	2	0	4	5	119
sofferenza		41	2	3	0	0	0	2	0	0	2	2	52
timore		46	0	6	2	1	0	0	0	0	2	0	57
skupaj delno		705	33	50	16	7	30	50	7	0	19	26	943
delež delno		74,8 %	3,5 %	5,3 %	1,7 %	0,7 %	3,2 %	5,3 %	0,7 %	0 %	2,0 %	2,8 %	100 %
SKUPAJ		2756	152	296	78	18	51	137	15	16	74	55	3648
PRIMEROV													
DELEŽ		75,5 %	4,2 %	8,1 %	2,1 %	0,5 %	1,4 %	3,8 %	0,4 %	0,4 %	2,1 %	1,5 %	100 %

3. Odnosni glagolski dogodki

3.1. Absolutni podatki in deleži za celotno kategorijo

	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
PRIJASNOST	abundanza	7	3	0	1	0	5	1	0	1	0	23
	assicurazione	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	conferma	14	0	7	0	0	0	1	0	0	0	22
	differenza	228	37	3	0	2	4	2	1	2	1	282
	durata	14	3	2	1	0	9	0	0	1	0	30
	garanzia	30	0	4	1	0	0	0	0	0	1	36
	impressione	73	2	9	3	2	0	1	0	0	1	91
	passaggio	102	7	5	6	0	4	5	0	1	0	131
	prova	115	5	16	4	1	0	0	0	3	1	146
	risultato	156	6	1	1	0	1	2	1	0	7	175
	elezione	65	0	1	0	0	0	6	0	0	1	73
	funzione	210	6	6	2	2	1	1	0	2	7	237
ISTOJEFTNOST	implicazione	10	2	1	0	0	0	0	0	0	0	13
	indicazione	55	2	0	0	0	0	0	0	2	2	61
	interpretazione	113	2	12	2	1	0	1	0	2	0	133
	nomina	3	1	2	0	0	0	0	0	0	1	7
	rappresentazione	46	2	6	0	0	0	0	0	1	0	55
	significato	175	8	4	0	0	2	10	0	1	2	202
	suggerimento	22	1	1	1	0	0	0	0	0	2	27
	trasformazione	87	0	7	0	0	1	0	0	0	1	96
	SKUPAJ PRIMEROV	1527	88	88	22	8	17	43	6	4	28	1844
	DELEŽ	82,8 %	4,8 %	4,8 %	1,2 %	0,5 %	0,9 %	2,3 %	0,3 %	1,5 %	0,7 %	100,0 %

3.2. Absolutni podatki in deleži za podkategorije

	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
PRIJAVNI	abundanza	7	3	0	1	5	5	1	0	1	0	23
	assicurazione	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	conferma	14	0	7	0	0	0	1	0	0	0	22
	differenza	228	37	3	0	4	2	2	1	2	1	282
	durata	14	3	2	1	0	9	0	0	1	0	30
	garanzia	30	0	4	1	0	0	0	0	0	1	36
	impressione	73	2	9	3	2	0	1	0	0	1	91
	passaggio	102	7	5	6	0	4	5	0	1	0	131
	prova	115	5	16	4	1	0	1	0	3	1	146
	risultato	156	6	1	1	0	1	2	0	7	0	175
	skupaj delno	741	64	48	17	5	14	24	2	14	5	940
	delež delno	78,8 %	6,8 %	5,2 %	1,8 %	0,5 %	1,5 %	2,6 %	0,2 %	1,5 %	0,5 %	100,0 %
	elezione	65	0	1	0	0	0	6	0	1	0	73
	funzione	210	6	6	2	2	1	1	2	7	0	237
	implicazione	10	2	1	0	0	0	0	0	0	0	13
ISTOJETNOST	indicazione	55	2	0	0	0	0	0	0	2	2	61
	interpretazione	113	2	12	2	1	0	1	0	2	0	133
	nomina	3	1	2	0	0	0	0	0	0	1	7
	rappresentazione	46	2	6	0	0	0	0	0	1	0	55
	significato	175	8	4	0	0	2	10	0	1	2	202
	suggerimento	22	1	1	1	0	0	0	0	0	2	27
	trasformazione	87	0	7	0	0	0	1	0	0	1	96
	skupaj delno	786	24	40	5	3	3	19	0	14	8	904
	delež delno	87,0 %	2,7 %	4,4 %	0,6 %	0,3 %	0,3 %	2,1 %	0,2 %	1,5 %	0,9 %	100,0 %
	SKUPAJ	1527	88	88	22	8	17	43	4	28	13	1844
	PRIMEROV											
	DELEŽ	82,80 %	4,80 %	4,80 %	1,20 %	0,50 %	0,90 %	2,30 %	0,20 %	1,50 %	0,70 %	100,00 %

4. Vedenjski glagolski dogodki

VEDENJSKI												
	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAİM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
atteggiamento	93	4	5	1	3	1	0	1	0	6	0	114
chiusura	4	2	3	0	1	0	0	0	0	1	0	11
comportamento	112	6	9	1	0	0	2	0	0	3	2	135
decisione	168	7	23	2	1	3	0	4	0	1	6	215
preoccupazione	18	2	2	1	1	1	1	0	0	0	3	29
ricordo	97	4	5	0	0	0	1	1	0	4	1	113
scelta	174	7	10	2	0	2	0	3	0	8	2	208
sogno	173	4	11	0	0	0	2	3	0	2	4	199
sorpresa	27	1	7	1	3	3	7	0	0	0	3	52
volo	18	6	5	2	0	2	0	0	0	1	0	34
SKUPAJ PRIMEROV	884	43	80	10	9	12	13	12	0	26	21	1110
DELEŽ	79,6 %	3,9 %	7,2 %	0,9 %	0,8 %	1,1 %	1,2 %	1,1 %	0,0 %	2,3 %	1,9 %	100,0 %

5. Govorni glagolski dogodki

GOVORNI		NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
	decreto	17	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	18
	dichiarazione	34	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	38
	discorso	196	22	7	0	1	1	1	1	0	28	2	259
	domanda	191	51	13	0	0	0	0	3	0	4	5	267
	giudizio	103	11	3	3	0	0	4	1	0	0	2	127
	informazione	118	4	0	0	0	0	2	0	0	0	0	124
	ordine	314	8	35	11	0	2	9	3	1	22	2	407
	proposta	45	1	5	1	0	0	0	1	0	1	3	57
	richiesta	52	1	6	5	0	0	0	0	0	1	1	66
	risposta	144	4	17	1	0	0	0	2	0	5	3	176
	SKUPAJ	1214	102	88	22	1	3	17	12	1	61	18	1539
	PRIMEROV												
	DELEŽ	78,9 %	6,6 %	5,7 %	1,4 %	0,1 %	0,1 %	1,1 %	0,8 %	0,1 %	4,0 %	1,2 %	100,0 %

6. Obstojski glagolski dogodki

OBSTOJANSKI	NOM	SD	GE	GD	K+PRID	PRIS	PRID	ZAIM	PRED	IZP+	IZP-	SKUPAJ
	avvenimento	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	28
	cambio	3	4	1	0	0	2	0	2	0	2	53
	esistenza	3	28	1	1	0	6	5	0	32	2	236
	manifestazione	2	1	2	0	0	3	0	0	2	0	42
	morte	4	12	4	0	2	13	1	0	3	1	355
	prevalenza	0	4	0	0	3	1	0	0	0	0	18
	seguito	4	9	4	1	58	2	0	24	2	11	139
	sopravvivenza	2	2	0	1	0	1	0	0	0	2	36
	successione	5	0	0	0	2	3	0	0	0	0	28
	vita	32	40	17	6	8	54	2	0	18	12	998
	SKUPAJ PRIMEROV	55	100	29	9	74	85	9	26	57	31	1933
	DELEŽ	75,4 %	5,2 %	1,5 %	0,5 %	3,8 %	4,4 %	0,5 %	1,4 %	2,8 %	1,6 %	100,0 %

PRILOGA 3 – STATISTIČNI PODATKI KORPUSA ISPAC

IME DATOTEKE	ŠT. BYTOV	ŠT. BESED	ŠT. TIPOV BESED	RAZMERJE BESEDA/ TIP	ŠT. STAVKOV	DOLŽINA STAVKOV (v besedah)
SKUPNO	7.617.769	1.206.981	101.093	8,38	59.950	20,13
AMMANITI	308.388	51.242	8.412	16,42	6.750	7,59
BARICCO – NOVECENTO	74.791	12.823	3.376	26,33	718	17,86
BARICCO – SETA	91.213	14.978	4.131	27,58	1.080	13,87
BENEVOLO	380.129	56.948	13.839	24,3	2.012	28,3
BOBBIO	236.372	36.540	8.433	23,08	1.220	29,95
CARDINI	552.480	84.054	19.421	23,11	2.841	29,59
CASATI	605.645	100.744	15.009	14,9	7.722	13,05
MODIGNANI						
DELLA PORTA	549.407	79.907	12.801	16,02	2.599	30,75
ECO – BAUDOLINO	980.204	168.145	22.949	13,65	5.864	28,67
ECO – LINGUA	580.460	88.787	18.597	20,95	3.153	28,16
ECO – TESI	344.222	53.670	9.670	18,02	2.749	19,52
FALLACI	213.239	33.955	9.450	27,83	2.093	16,22
LEVI	390.771	62.770	12.121	19,31	2.628	23,89
MANFREDI	597.362	97.379	16.473	16,92	3.899	24,98
ROSSI	652.617	98.438	20.186	20,51	5.273	18,67
TABUCCHI	85.633	14.153	4.488	31,71	904	15,66
TAMARO	267.536	44.793	9.716	21,69	4.085	10,97
TOMIZZA	294.085	47.733	13.362	27,99	1.886	25,31
VATTIMO	229.487	33.763	7.944	23,53	1.207	27,97
VIRNO	183.728	26.159	6.904	26,39	1.267	20,65

PRILOGA 4 – NOMINALIZACIJE, PRISOTNE MED 5.000 NAJPOGOSTEJŠIMI SAMOSTALNIKI V KORPUŠU FIDA

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost	Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1.	delo	252050	39.	prodaja	22971
2.	konec	85285	40.	dolg	22852
3.	življenje	75629	41.	plača	22755
4.	program	69946	42.	srečanje	22720
5.	vprašanje	65237	43.	uprava	22704
6.	ozir	61704	44.	sklep	22703
7.	pomen	58974	45.	priprava	22528
8.	nada	57452	46.	sporočilo	22075
9.	začetek	46762	47.	delovanje	21844
10.	začetek	46396	48.	nastop	21746
11.	pomoč	46253	49.	govor	21731
12.	predlog	42434	50.	pogovor	21611
13.	postopek	38595	51.	sporazum	21372
14.	poročilo	37481	52.	trgovina	20972
15.	igra	37039	53.	potreba	20953
16.	razvoj	36413	54.	stanje	20817
17.	mnenje	35556	55.	vpliv	20701
18.	služba	35048	56.	vodstvo	20686
19.	zahteva	34501	57.	boj	20593
20.	organizacija	33230	58.	stanovanje	20345
21.	dejavnost	33036	59.	rešitev	20312
22.	tekma	31750	60.	ljubezen	20134
23.	uporaba	31681	61.	izkušnja	19764
24.	pogled	30226	62.	bolezen	19360
25.	volitve	27818	63.	obisk	19147
26.	rezultat	27613	64.	razstava	19069
27.	sodelovanje	26134	65.	strošek	19008
28.	dogodek	25922	66.	oddaja	18455
29.	dejanje	25744	67.	uspeh	18380
30.	zmaga	25673	68.	interes	18151
31.	odločitev	25466	69.	akcija	18149
32.	zgodba	25300	70.	napad	18005
33.	odgovor	24832	71.	razprava	17963
34.	informacija	24793	72.	želja	17864
35.	posledica	24743	73.	izjava	17315
36.	volja	23608	74.	kraja	17219
37.	namen	23574	75.	opravilo	17040
38.	načrt	23565	76.	prireditve	16480

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
77.	gradnja	16376
78.	skrb	16336
79.	ukrep	16178
80.	gibanje	16061
81.	spomin	15951
82.	ponudba	15826
83.	znanje	15592
84.	znanje	15592
85.	ocena	15324
86.	nadzor	15307
87.	varstvo	15219
88.	obravnava	15146
89.	tekmovanje	15094
90.	občutek	15050
91.	kazen	14938
92.	opozorilo	14708
93.	učinek	14506
94.	povezava	14226
95.	sedanje	14104
96.	proizvodnja	14092
97.	stik	13941
98.	obramba	13929
99.	storitev	13912
100.	raziskava	13852
101.	podpora	13634
102.	potrdilo	13552
103.	pregled	13521
104.	poskus	13346
105.	rast	13289
106.	izbira	13260
107.	pojav	13145
108.	izguba	13103
109.	prehod	12447
110.	obvestilo	12433
111.	primerjava	12418
112.	nakup	12382
113.	prispevek	12332
114.	dovoljenje	12330
115.	pritisk	11928
116.	izobraževanje	11902
117.	izdaja	11767
118.	pojasnilo	11582
119.	zaščita	11538

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
120.	zagotovilo	11432
121.	vera	11365
122.	poslovanje	11292
123.	dogovor	11177
124.	priznanje	10859
125.	drža	10839
126.	dokaz	10838
127.	dogajanje	10799
128.	nadaljevanje	10758
129.	pogajanje	10746
130.	oblikovanje	10709
131.	iskanje	10696
132.	zavarovanje	10579
133.	sprejem	10502
134.	odgovornost	10339
135.	vstop	10240
136.	zdravljenje	10225
137.	ureditev	10088
138.	obnova	10016
139.	spor	9990
140.	določba	9789
141.	napoved	9758
142.	izid	9637
143.	vožnja	9624
144.	glasovanje	9547
145.	razlaga	9542
146.	ponovitev	9444
147.	združenje	9330
148.	ogled	9205
149.	izvajanje	9187
150.	predstavitev	9172
151.	naložba	9074
152.	poškodba	8939
153.	operacija	8935
154.	ustanovitev	8876
155.	pisanje	8723
156.	preiskava	8697
157.	prenos	8651
158.	zapis	8620
159.	polet	8599
160.	ukaz	8593
161.	objava	8370
162.	izvedba	8340

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
163.	ravnanje	8278
164.	potovanje	8234
165.	soglasje	8174
166.	bolečina	8098
167.	ugotovitev	8080
168.	pričakovanje	8071
169.	reševanje	8042
170.	naročilo	8038
171.	prepričanje	7998
172.	poseg	7974
173.	trditev	7857
174.	posnetek	7852
175.	veselje	7773
176.	stoja	7755
177.	vzgoja	7747
178.	značilnost	7650
179.	dodatek	7546
180.	povabilo	7512
181.	vaja	7508
182.	poraba	7496
183.	ovira	7477
184.	vedenje	7463
185.	vedenje	7463
186.	izbor	7418
187.	zanimanje	7355
188.	opravljanje	7299
189.	poraz	7273
190.	prihod	7252
191.	skok	7144
192.	zavora	7114
193.	odprava	7096
194.	opozicija	7072
195.	spopad	7058
196.	tek	7037
197.	opis	7024
198.	bitje	6967
199.	financiranje	6937
200.	branje	6935
201.	vrnitev	6859
202.	upravljanje	6768
203.	odhod	6758
204.	sodba	6731
205.	delitev	6727

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
206.	pristop	6713
207.	prevoz	6624
208.	vtis	6552
209.	uvedba	6541
210.	prijava	6521
211.	raba	6472
212.	zamisel	6445
213.	rojstvo	6420
214.	razumevanje	6400
215.	izročilo	6290
216.	dosežek	6231
217.	spoznanje	6222
218.	okus	6220
219.	vodenje	6205
220.	nadomestilo	6155
221.	upanje	6130
222.	dostop	6122
223.	dvoboj	5991
224.	molitev	5950
225.	zaplet	5928
226.	izvoz	5928
227.	zamenjava	5919
228.	prizadevanje	5919
229.	odziv	5880
230.	Zabava	5831
231.	razmišljanje	5820
232.	pritožba	5813
233.	omejitev	5790
234.	obstoj	5766
235.	predavanje	5761
236.	čustvo	5760
237.	nastanek	5759
238.	zaposlitev	5738
239.	pridobitev	5664
240.	uvrstitev	5621
241.	kombinacija	5611
242.	zaposlovanje	5591
243.	izvir	5532
244.	pooblastilo	5511
245.	umor	5453
246.	vzpon	5447
247.	spravilo	5411
248.	izobrazba	5381

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
249.	bitka	5379
250.	privatizacija	5378
251.	bivanje	5359
252.	kontrola	5358
253.	spoštovanje	5295
254.	odstop	5293
255.	tožba	5284
256.	prepoved	5283
257.	pripomba	5282
258.	prošnja	5277
259.	odločanje	5263
260.	povečanje	5260
261.	urejanje	5250
262.	prevod	5245
263.	uvoz	5242
264.	kršitev	5201
265.	zaupanje	5199
266.	vzdrževanje	5182
267.	prikaz	5109
268.	zaključek	5029
269.	komunikacija	5027
270.	presenečenje	5024
271.	strel	5022
272.	posvetilo	4984
273.	reakcija	4977
274.	raziskovanje	4973
275.	uveljavitev	4958
276.	združitev	4930
277.	izvor	4921
278.	napredek	4875
279.	odmev	4852
280.	komentar	4836
281.	dopolnilo	4824
282.	učenje	4753
283.	prevzem	4733
284.	vpis	4683
285.	očitek	4617
286.	zasedanje	4611
287.	zbiranje	4604
288.	varovanje	4553
289.	greh	4526
290.	čiščenje	4514
291.	ustvarjanje	4496

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
292.	obljuba	4481
293.	klic	4464
294.	imenovanje	4451
295.	otvoritev	4440
296.	odkup	4386
297.	premik	4384
298.	ovadba	4381
299.	investicija	4349
300.	udeležba	4341
301.	pohod	4313
302.	poroka	4291
303.	postavitev	4258
304.	prenova	4232
305.	terjatev	4226
306.	grožnja	4225
307.	stisk	4212
308.	izziv	4205
309.	tveganje	4202
310.	obračun	4190
311.	odkritje	4184
312.	posredovanje	4149
313.	zmanjšanje	4117
314.	nastavitev	4063
315.	presoja	4049
316.	sum	4030
317.	sprejetje	4026
318.	opomba	3990
319.	usmeritev	3964
320.	užitek	3946
321.	sprava	3925
322.	poziv	3923
323.	protest	3922
324.	spreminjanje	3921
325.	sojenje	3909
326.	izračun	3909
327.	trgovanje	3908
328.	izgradnja	3901
329.	dialog	3879
330.	zloraba	3872
331.	umik	3857
332.	sprejemanje	3817
333.	menjava	3771
334.	promocija	3762

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
335.	preoblikovanje	3762
336.	povezovanje	3738
337.	slovenje	3729
338.	poudarek	3725
339.	lastninjenje	3721
340.	interpretacija	3704
341.	preverjanje	3702
342.	slava	3690
343.	trpljenje	3677
344.	vabilo	3665
345.	širitev	3645
346.	produkcija	3645
347.	razpad	3613
348.	načrtovanje	3608
349.	pridobivanje	3550
350.	gorenje	3548
351.	posvet	3529
352.	določitev	3476
353.	preživetje	3475
354.	osamosvojitev	3449
355.	vlaganje	3447
356.	odpor	3446
357.	poravnava	3410
358.	obnašanje	3404
359.	kandidatura	3403
360.	razpoloženje	3399
361.	povpraševanje	3380
362.	zasedba	3371
363.	laž	3361
364.	šolanje	3348
365.	napredovanje	3335
366.	preprečevanje	3334
367.	oskrba	3330
368.	početje	3301
369.	najem	3299
370.	obdelava	3293
371.	jeza	3272
372.	vid	3260
373.	zahvala	3259
374.	navedba	3258
375.	uresničevanje	3249
376.	izplačilo	3207
377.	opazovanje	3204

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
378.	ohranjanje	3194
379.	smeh	3166
380.	rop	3165
381.	publikacija	3155
382.	dvig	3144
383.	deklaracija	3141
384.	sprehod	3096
385.	opravičilo	3065
386.	pozdrav	3063
387.	dopolnitev	3040
388.	združevanje	3031
389.	usposabljanje	2990
390.	vključevanje	2989
391.	mišljenje	2972
392.	praznovanje	2955
393.	pogon	2942
394.	poizvedba	2940
395.	razdelitev	2922
396.	odpiranje	2907
397.	zadetek	2890
398.	kuhanje	2882
399.	definicija	2875
400.	iztek	2872
401.	namig	2861
402.	priporočilo	2855
403.	shranjevanje	2849
404.	doživetje	2835
405.	spodbuda	2832
406.	utrip	2820
407.	denacionalizacija	2819
408.	pripoved	2805
409.	okužba	2799
410.	ugotavljanje	2793
411.	preizkus	2771
412.	propad	2770
413.	snemanje	2769
414.	pripor	2764
415.	izmenjava	2756
416.	domneva	2737
417.	upoštevanje	2724
418.	ocenjevanje	2724
419.	zamuda	2711
420.	vračanje	2688

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
421.	zagotavljanje	2680
422.	širjenje	2666
423.	izboljšanje	2658
424.	obremenitev	2650
425.	vzpostavitev	2649
426.	težnja	2640
427.	smučanje	2628
428.	porod	2617
429.	spust	2610
430.	uvajanje	2609
431.	razgovor	2609
432.	uživanje	2577
433.	pomislek	2571
434.	vključitev	2565
435.	merjenje	2555
436.	predelava	2553
437.	izvolitev	2523
438.	odredba	2504
439.	počitek	2503
440.	spanje	2498
441.	usklajevanje	2483
442.	odpoved	2482
443.	navdušenje	2478
444.	izbruh	2478
445.	trajanje	2465
446.	tiskanje	2464
447.	popravek	2458
448.	potrditev	2443
449.	razplet	2434
450.	ohranitev	2430
451.	prekinitev	2413
452.	uveljavljanje	2408
453.	namera	2394
454.	beg	2391
455.	prelom	2388
456.	poznavanje	2385
457.	igranje	2384
458.	distribucija	2371
459.	sevanje	2368
460.	opredelitev	2360
461.	določanje	2347
462.	namestitev	2345
463.	pretok	2344

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
464.	pohvala	2337
465.	štart	2322
466.	molk	2310
467.	pozaba	2308
468.	plovba	2307
469.	odprtje	2304
470.	znižanje	2300
471.	petje	2291
472.	nastajanje	2288
473.	izgled	2282
474.	ugovor	2267
475.	podvig	2266
476.	podelitev	2266
477.	interpelacija	2262
478.	odvzem	2259
479.	uresničitev	2256
480.	uprizoritev	2243
481.	obrazložitev	2243
482.	neuspeh	2237
483.	zaslišanje	2228
484.	spremljanje	2224
485.	obveščanje	2213
486.	gostovanje	2201
487.	razrešitev	2162
488.	olajšava	2161
489.	svetovanje	2138
490.	odkrivanje	2132
491.	izražanje	2131
492.	ogrevanje	2109
493.	plačevanje	2108
494.	obsodba	2103
495.	meritev	2083
496.	prenehanje	2075
497.	priključitev	2065
498.	razočaranje	2060
499.	registracija	2046
500.	ločitev	2041
501.	selitev	2040
502.	pričevanje	2036
503.	prilagajanje	2022
504.	projekcija	2010
505.	informiranje	2003
506.	komuniciranje	1984

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
507.	zapiranje	1978
508.	čakanje	1969
509.	zmanjševanje	1968
510.	razširitev	1966
511.	sklenitev	1964
512.	nasprotovanje	1962
513.	uničenje	1956
514.	varčevanje	1945
515.	spodbujanje	1941
516.	počutje	1931
517.	izkoriščanje	1924
518.	vnos	1923
519.	streljanje	1918
520.	realizacija	1908
521.	intervencija	1907
522.	kajenje	1906
523.	izpolnjevanje	1899
524.	nasmeh	1898
525.	okvara	1894
526.	krik	1888
527.	zaostanek	1879
528.	čestitka	1873
529.	povzetek	1862
530.	opravek	1855
531.	bojazen	1855
532.	plavanje	1845
533.	izgovor	1831
534.	spoznavanje	1823
535.	aretacija	1819
536.	upokojitev	1817
537.	dihanje	1815
538.	vadba	1811
539.	prijem	1808
540.	razglasitev	1807
541.	osvoboditev	1807
542.	pregon	1806
543.	posodobitev	1803
544.	prejem	1802
545.	blokada	1794
546.	zmota	1793
547.	odsev	1793
548.	izum	1791
549.	preobrat	1774

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
550.	zapoved	1737
551.	bombardiranje	1730
552.	prihranek	1722
553.	gledanje	1722
554.	odstranjevanje	1721
555.	dotik	1721
556.	podražitev	1709
557.	odstranitev	1709
558.	obolenje	1699
559.	pranje	1697
560.	izolacija	1692
561.	pojmovanje	1688
562.	prestrukturiranje	1683
563.	sklepanje	1672
564.	trčenje	1671
565.	krepitev	1664
566.	prevlada	1663
567.	izvrševanje	1650
568.	maščevanje	1649
569.	rekonstrukcija	1648
570.	razporeditev	1634
571.	izpad	1634
572.	premikanje	1626
573.	obup	1624
574.	sprostitiv	1621
575.	ratifikacija	1618
576.	podaja	1616
577.	izdelovanje	1614
578.	služenje	1609
579.	uničevanje	1600
580.	dodajanje	1600
581.	zborovanje	1593
582.	gojenje	1591
583.	obvladovanje	1581
584.	premislek	1559
585.	kaznovanje	1557
586.	nagovor	1547
587.	organiziranje	1543
588.	razvrstitev	1542
589.	poučevanje	1539
590.	zaprtje	1531
591.	vrednotenje	1520
592.	podaljšanje	1513

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
593.	vnetje	1511
594.	najdba	1510
595.	štetje	1495
596.	trženje	1491
597.	prikazovanje	1479
598.	razvijanje	1476
599.	rehabilitacija	1469
600.	izpolnitev	1467
601.	jemanje	1462
602.	graditev	1456
603.	doseganje	1454
604.	ustanavljanje	1449
605.	poročanje	1449
606.	navdih	1447
607.	razcvet	1441
608.	pretres	1440
609.	zamera	1438
610.	ukinitev	1434
611.	okrepitev	1432
612.	omemba	1429
613.	občutje	1425
614.	gospodarjenje	1419
615.	sklic	1415
616.	pospeševanje	1413
617.	odpravljanje	1410
618.	kopanje	1410
619.	povračilo	1409
620.	motivacija	1408
621.	nabava	1405
622.	govorjenje	1400
623.	razmnoževanje	1393
624.	reprodukcija	1385
625.	prisila	1381
626.	oglaševanje	1378
627.	diskusija	1365
628.	videnje	1356
629.	obravnavanje	1354
630.	masaža	1353
631.	zavrnitev	1349
632.	preučevanje	1344
633.	porast	1344
634.	likvidacija	1333
635.	posvetovanje	1329

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
636.	letenje	1329
637.	izključitev	1326
638.	hrepenenje	1325
639.	dih	1324
640.	posvetitev	1323
641.	posluh	1322
642.	objem	1321
643.	utemeljitev	1320
644.	zadržek	1319
645.	reorganizacija	1314
646.	nihanje	1311
647.	odmera	1309
648.	izkustvo	1303
649.	manipulacija	1301
650.	približevanje	1300
651.	odpuščanje	1300
652.	rekreacija	1295
653.	blagoslov	1290
654.	meditacija	1289
655.	naveza	1288
656.	izpis	1288
657.	preobrazba	1286
658.	transakcija	1282
659.	skušnjava	1280
660.	poljub	1280
661.	predaja	1271
662.	testiranje	1264
663.	pitje	1254
664.	dajanje	1254
665.	plezanje	1252
666.	izročitev	1251
667.	izsiljevanje	1249
668.	pošiljanje	1245
669.	pristanek	1244
670.	koordinacija	1242
671.	kršenje	1238
672.	odlikovanje	1235
673.	vdor	1233
674.	rez	1231
675.	razmislek	1227
676.	vsebnost	1226
677.	nagib	1225
678.	zagotovitev	1222

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
679.	eksperiment	1221
680.	vložitev	1219
681.	nezaupanje	1217
682.	proučevanje	1214
683.	cepljenje	1210
684.	druženje	1205
685.	upad	1204
686.	tranzicija	1203
687.	ukrepanje	1202
688.	polom	1198
689.	obstanek	1198
690.	omejevanje	1197
691.	dodelitev	1197
692.	diferenciacija	1197
693.	dobava	1195
694.	nagnjenje	1190
695.	sunek	1187
696.	razlikovanje	1187
697.	izvršba	1185
698.	okupacija	1182
699.	ponavljanje	1180
700.	odobritev	1173
700.	jok	1170
701.	mešanje	1165
702.	izpoved	1165
703.	uskladitev	1163
704.	nastopanje	1162
705.	izboljšava	1162
706.	ugibanje	1155
707.	zatiranje	1153
708.	naraščanje	1153
709.	postavljanje	1152
710.	žrebanje	1145
711.	verovanje	1139
712.	globalizacija	1135
713.	zaznavanje	1130
714.	onesnaževanje	1130
715.	interakcija	1128
716.	nasmešek	1119
717.	poslušanje	1115
718.	izdajanje	1115
719.	vzpostavljanje	1111
720.	priliv	1111

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
721.	pobeg	1106
722.	oškodovanje	1104
723.	sofinanciranje	1096
724.	prilagoditev	1095
725.	izliv	1093
726.	slikanje	1091
727.	izvršitev	1090
728.	doživljanje	1089
729.	risanje	1088

PRILOGA 5 – NOMINALIZACIJE, PRISOTNE MED 5.000 NAJPOGOSTEJŠIMI SAMOSTALNIKI V KORPUSU LA REPUBBLICA

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1.	governo	315007
2.	lavoro	216587
3.	vita	181043
4.	fatto	154408
5.	accordo	136965
6.	rapporto	132175
7.	servizio	113273
8.	azione	112639
9.	risultato	107917
10.	programma	95605
11.	operazione	95565
12.	decisione	93486
13.	processo	92635
14.	incontro	91201
15.	progetto	89812
16.	termine	89326
17.	confronto	87285
18.	intervento	87024
19.	attività	82641
20.	proposta	82307
21.	riforma	82097
22.	scelta	81788
23.	controllo	80270
24.	gioco	76611
25.	atto	73782
26.	aumento	73446
27.	ordine	73412
28.	elezione	73282
29.	consiglio	73041
30.	inizio	70874
31.	ricerca	70379
32.	rischio	70082
33.	richiesta	69431
34.	amministrazione	66627
35.	stampa	65850
36.	accusa	65092
37.	risposta	64392
38.	inchiesta	63857
39.	domanda	63724

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
40.	costo	63465
41.	bilancio	63366
42.	studio	63254
43.	indagine	59611
44.	prova	58846
45.	dichiarazione	58518
46.	misura	56810
47.	causa	56716
48.	spesa	55543
49.	difesa	53717
50.	impegno	53705
51.	vista	52922
52.	produzione	52196
53.	sviluppo	51923
54.	vendita	51623
55.	informazione	50674
56.	giudizio	50459
57.	movimento	49742
58.	prodotto	49668
59.	investimento	49645
60.	segno	48914
61.	provvedimento	48555
62.	organizzazione	48344
63.	gestione	48219
64.	dubbio	48197
65.	struttura	48093
66.	compagnia	47341
67.	trattativa	47323
68.	esperienza	46590
69.	attesa	46541
70.	discorso	46532
71.	opposizione	46325
72.	amore	46204
73.	battaglia	44570
74.	volere	44057
75.	vittoria	43773
76.	crescita	43675
77.	attacco	43644
78.	decreto	42648

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
79.	rispetto	42366
80.	favore	42133
81.	cambio	41790
82.	tentativo	41553
83.	viaggio	41515
84.	lotta	41365
85.	ripresa	40759
86.	partecipazione	40707
87.	discussione	40435
88.	direzione	40406
89.	scontro	39995
90.	violenza	39947
91.	limite	39755
92.	conseguenza	39356
93.	dibattito	39218
94.	ritorno	38907
95.	speranza	38829
96.	associazione	38716
97.	protesta	38504
98.	intervista	38356
99.	appello	38226
100.	offerta	38041
101.	sciopero	37707
102.	acquisto	37026
103.	uso	36963
104.	differenza	36580
105.	credito	35904
106.	manifestazione	35823
107.	passaggio	35815
108.	conferenza	35421
109.	aiuto	35383
110.	riferimento	35188
111.	compito	34903
112.	sentenza	34808
113.	formazione	34735
114.	disegno	34576
115.	visita	34166
116.	riduzione	33762
117.	segnale	33644
118.	unità	33582
119.	intenzione	33168
120.	contatto	33159
121.	tensione	33104

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
122.	funzione	32987
123.	critica	32920
124.	seguito	32579
125.	istituzione	32561
126.	garanzia	32181
127.	reazione	31715
128.	conflitto	31101
129.	pressione	31085
130.	volontà	30966
131.	manovra	30891
132.	debito	30790
133.	perdita	30678
134.	comportamento	30485
135.	sorpresa	30447
136.	arrivo	30441
137.	guida	30383
138.	scadenza	30188
139.	traffico	30036
140.	disposizione	29933
141.	corsa	29915
142.	conclusione	29726
143.	peso	29528
144.	distanza	29512
145.	ingresso	29449
146.	arresto	29233
147.	sospetto	28805
148.	intesa	28786
149.	alleanza	28618
150.	argomento	28528
151.	sogno	28418
152.	contributo	28408
153.	merito	27988
154.	risparmio	27560
155.	apertura	27413
156.	appuntamento	27410
157.	previsione	27407
158.	scambio	27345
159.	volo	27234
160.	origine	26938
161.	occupazione	26819
162.	edizione	26605
163.	consenso	26533
164.	esigenza	26440

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
165.	preoccupazione	26396
166.	uscita	26286
167.	atteggiamento	26281
168.	impianto	26265
169.	collaborazione	26163
170.	finanziamento	26144
171.	carica	26138
172.	trasmissione	25932
173.	comunicato	25887
174.	colloquio	25883
175.	privatizzazione	25832
176.	attentato	25769
177.	esercizio	25626
178.	analisi	25311
179.	mostra	25089
180.	costruzione	24849
181.	pensiero	24761
182.	tendenza	24664
183.	dimissione	24547
184.	ricorso	24417
185.	taglio	24397
186.	comunicazione	24138
187.	blocco	24013
188.	ritardo	23872
189.	dialogo	23775
190.	fatturato	23674
191.	morte	23630
192.	rivoluzione	23594
193.	racconto	23551
194.	allarme	23527
195.	firma	23515
196.	cambiamento	23451
197.	evento	23227
198.	partenza	23177
199.	trasporto	23085
200.	rialzo	22760
201.	negoziato	22702
202.	fuga	22530
203.	minaccia	22492
204.	classifica	22185
205.	indicazione	22184
206.	sfida	22067
207.	pagamento	21980

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
208.	calo	21939
209.	sconfitta	21862
210.	condanna	21823
211.	convegno	21779
212.	andamento	21676
213.	consumo	21675
214.	porto	21672
215.	chiusura	21595
216.	omicidio	21592
217.	sforzo	21555
218.	annuncio	21500
219.	valutazione	21474
220.	impressione	21325
221.	pena	21284
222.	battuta	21241
223.	commento	21202
224.	incremento	21042
225.	emergenza	21017
226.	denuncia	20904
227.	ricordo	20745
228.	considerazione	20499
229.	delitto	20482
230.	riserva	20468
231.	fabbrica	20454
232.	procedura	20452
233.	manca	20171
234.	esistenza	20072
235.	conoscenza	19950
236.	entrata	19809
237.	sentimento	19716
238.	nomina	19711
239.	sostegno	19562
240.	nascita	19379
241.	telefonata	19262
242.	caccia	19146
243.	rifiuto	18909
244.	lettura	18834
245.	svolta	18589
246.	sondaggio	18588
247.	quotazione	18560
248.	desiderio	18447
249.	testimonianza	18414
250.	caduta	18394

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
251.	concorso	18212
252.	percorso	18191
253.	raccolta	18019
254.	sequestro	18007
255.	timore	17869
256.	contrasto	17848
257.	esito	17839
258.	obbligo	17613
259.	tiro	17606
260.	invito	17547
261.	interpretazione	17530
262.	appoggio	17471
263.	espressione	17364
264.	coalizione	17175
265.	modifica	17168
266.	dolore	17156
267.	candidatura	16896
268.	corruzione	16865
269.	commercio	16791
270.	integrazione	16754
271.	emozione	16637
272.	presa	16613
273.	ritiro	16452
274.	divisione	16398
275.	impiego	16357
276.	rinvio	16338
277.	elenco	16222
278.	assicurazione	16190
279.	distribuzione	16111
280.	gusto	16067
281.	marcia	16062
282.	affermazione	15980
283.	resistenza	15974
284.	trasferimento	15727
285.	assistenza	15703
286.	vettura	15639
287.	canto	15629
288.	fusione	15495
289.	creazione	15474
290.	procura	15461
291.	prestito	15352
292.	concessione	15302
293.	delegazione	15298

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
294.	approvazione	15231
295.	ricostruzione	15132
296.	riconoscimento	15006
297.	visione	14910
298.	ristrutturazione	14882
299.	comando	14866
300.	soddisfazione	14862
301.	fallimento	14860
302.	riflessione	14839
303.	progresso	14730
304.	avviso	14724
305.	spiegazione	14614
306.	rendimento	14603
307.	sensazione	14588
308.	stima	14439
309.	conferma	14365
310.	risanamento	14238
311.	motivazione	14214
312.	collegamento	14211
313.	convinzione	14172
314.	protezione	14094
315.	promessa	14041
316.	definizione	14011
317.	regolamento	13987
318.	schieramento	13982
319.	applauso	13934
320.	significato	13926
321.	ribasso	13917
322.	liberazione	13866
323.	presentazione	13865
324.	stabilimento	13837
325.	avvio	13784
326.	emissione	13697
327.	trasformazione	13629
328.	scoprire	13501
329.	giungere	13501
330.	durata	13464
331.	realizzazione	13438
332.	applicazione	13243
333.	emendamento	13185
334.	rilievo	13165
335.	rottura	13105
336.	tutela	13034

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
337.	legame	13024
338.	esplosione	12892
339.	sorriso	12878
340.	autorizzazione	12794
341.	sanzione	12675
342.	anticipo	12636
343.	soccorso	12596
344.	cessione	12560
345.	sconto	12531
346.	verifica	12525
347.	acquisizione	12337
348.	revisione	12307
349.	udienza	12228
350.	assalto	12122
351.	trattamento	12107
352.	crollo	12073
353.	miglioramento	12071
354.	esecuzione	12070
355.	avvenimento	11930
356.	chiarezza	11923
357.	prestazione	11879
358.	istruzione	11843
359.	eccesso	11830
360.	deposito	11814
361.	accesso	11791
362.	confusione	11743
363.	lancio	11653
364.	test	11628
365.	sospensione	11628
366.	calcolo	11608
367.	mediazione	11451
368.	possesto	11429
369.	riguardo	11423
370.	preparazione	11185
371.	rivolta	11172
372.	esportazione	11127
373.	contraddizione	11127
374.	sofferenza	11064
375.	evoluzione	10941
376.	rivelazione	10924
377.	mossa	10900
378.	pubblicazione	10867
379.	consultazione	10859

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
380.	adesione	10817
381.	accertamento	10742
382.	rappresentanza	10717
383.	circolazione	10716
384.	violazione	10681
385.	telecomunicazione	10676
386.	copertura	10650
387.	cena	10636
388.	rientro	10582
389.	costituzione	10572
390.	rilancio	10550
391.	esperimento	10403
392.	salto	10390
393.	sorgere	10383
394.	influenza	10243
395.	richiamo	10180
396.	sacrificio	10157
397.	concentrazione	10143
398.	spinta	10041
399.	consegna	9971
400.	interrogatorio	9877
401.	cooperazione	9860
402.	coordinamento	9730
403.	ascolto	9627
404.	replica	9616
405.	procedimento	9581
406.	allenamento	9474
407.	tentazione	9455
408.	rinnovo	9455
409.	promozione	9430
410.	collocamento	9381
411.	divieto	9370
412.	abuso	9329
413.	contenere	9299
414.	guadagno	9283
415.	espansione	9267
416.	risoluzione	9250
417.	cammino	9232
418.	introduzione	9151
419.	conquista	9145
420.	vendetta	9143
421.	trionfo	9138
422.	delusione	9120

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
423.	danza	9070
424.	accusare	9031
425.	programmazione	8929
426.	vigilanza	8797
427.	diffusione	8760
428.	recessione	8720
429.	massacro	8680
430.	conversazione	8630
431.	cattura	8601
432.	evasione	8549
433.	diminuzione	8536
434.	rinnovo	8500
435.	assassinio	8479
436.	punizione	8443
437.	traduzione	8419
438.	contestazione	8398
439.	ambizione	8398
440.	assunzione	8388
441.	selezione	8322
442.	provocazione	8285
443.	uscire	8282
444.	orientamento	8248
445.	flessione	8246
446.	liquidazione	8241
447.	innovazione	8237
448.	osservazione	8219
449.	scomparsa	8183
450.	liberalizzazione	8142
451.	flusso	8130
452.	chiarimento	8130
453.	separazione	8125
454.	furto	8117
455.	suicidio	8110
456.	esposizione	8099
457.	incasso	8087
458.	invenzione	8052
459.	puntata	8049
460.	permesso	8038
461.	competizione	8027
462.	scrittura	8007
463.	inquinamento	8006
464.	confermare	7959
465.	sintesi	7938

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
466.	aggressione	7896
467.	composizione	7889
468.	educazione	7883
469.	distacco	7869
470.	esordio	7801
471.	preferenza	7795
472.	variazione	7766
473.	confessione	7743
474.	aborto	7742
475.	proiezione	7717
476.	insegnamento	7708
477.	invasione	7688
478.	agitazione	7677
479.	bombardamento	7658
480.	premessa	7644
481.	richiedere	7638
482.	infortunio	7531
483.	dimostrazione	7423
484.	convocazione	7409
485.	abbandono	7357
486.	coincidenza	7320
487.	votazione	7281
488.	contrattazione	7226
489.	rapina	7216
490.	scoperta	7102
491.	sostituzione	7101
492.	sceneggiatura	7097
493.	speculazione	7089
494.	prevenzione	7077
495.	custodia	7042
496.	sopravvivenza	7027
497.	privilegio	7013
498.	debutto	7011
499.	esclusione	6994
500.	espulsione	6990
501.	rappresentazione	6985
502.	scommessa	6841
503.	documentazione	6816
504.	importazione	6788
505.	attuazione	6768
506.	scusa	6761
507.	funzionamento	6721
508.	mutamento	6715

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
509.	destinazione	6675
510.	licenziamento	6643
511.	previdenza	6621
512.	interrogativo	6616
513.	coinvolgimento	6614
514.	spostamento	6594
515.	ragionamento	6580
516.	sosta	6552
517.	insulto	6536
518.	odio	6521
519.	disperazione	6479
520.	divorzio	6453
521.	isolamento	6420
522.	indebitamento	6402
523.	respiro	6400
524.	precedenza	6399
525.	approccio	6391
526.	obiezione	6388
527.	registrazione	6372
528.	versamento	6326
529.	risultare	6303
530.	concezione	6294
531.	repressione	6285
532.	successione	6264
533.	celebrazione	6255
534.	omicida	6254
535.	distruzione	6248
536.	ammissione	6218
537.	riparo	6168
538.	iscrizione	6156
539.	citazione	6145
540.	eliminazione	6144
541.	transizione	6095
542.	qualificazione	6090
543.	adozione	6068
544.	censura	6053
545.	abolizione	6015
546.	avvertimento	6010
547.	svalutazione	6009
548.	retribuzione	6005
549.	fondazione	6003
550.	rafforzamento	5973
551.	insediamento	5973

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
552.	immigrazione	5943
553.	preghiera	5925
554.	apparizione	5920
555.	rimborso	5914
556.	intreccio	5893
557.	regno	5875
558.	rivendicazione	5862
559.	iscrivere	5853
560.	scatto	5848
561.	tradimento	5810
562.	fondamento	5799
563.	interruzione	5792
564.	sperimentazione	5769
565.	fornitura	5754
566.	stretta	5749
567.	interrogazione	5737
568.	complotto	5721
569.	risarcimento	5715
570.	impostazione	5700
571.	rifugio	5693
572.	sonno	5691
573.	combattimento	5605
574.	convergenza	5565
575.	esilio	5561
576.	stringere	5556
577.	distinzione	5549
578.	accoglienza	5539
579.	scioglimento	5530
580.	proroga	5510
581.	uccisione	5489
582.	ricatto	5488
583.	sorveglianza	5466
584.	trasformare	5453
585.	utilizzo	5447
586.	diffidenza	5428
587.	riscontro	5425
588.	smentita	5409
589.	vergogna	5407
590.	astensione	5401
591.	fischio	5386
592.	sapere	5368
593.	lasciare	5300
594.	comprensione	5296

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
595.	pena	5283
596.	pulizia	5257
597.	armamento	5245
598.	convivenza	5221
599.	declino	5203
600.	ispirazione	5197
601.	svolgimento	5187
602.	suggerimento	5169
603.	segnalazione	5133
604.	interrogatore	5127
605.	congiuntura	5113
606.	divertimento	5111
607.	rimedio	5097
608.	mobilitazione	5093
609.	varo	5092
610.	insistenza	5077
611.	accelerazione	5058
612.	conversione	5043
613.	supporto	5040
614.	assegnazione	5035
615.	paragone	5033
616.	ammontare	5031
617.	rinuncia	5024
618.	allestimento	5019
619.	assedio	5018
620.	saluto	5006
621.	tassazione	5004
622.	nominare	4980
623.	ascesa	4963
624.	correzione	4956
625.	cogliere	4954
626.	appartenenza	4953
627.	contropiede	4911
628.	audizione	4841
629.	pretesa	4826
630.	rapimento	4823
631.	mandare	4815
632.	ordinamento	4778
633.	spedizione	4752
634.	condono	4744
635.	anticipazione	4744
636.	rallentamento	4732
637.	unificazione	4687

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
638.	elaborazione	4682
639.	dominio	4681
640.	apprezzamento	4668
641.	stimolo	4623
642.	disarmo	4613
643.	contrapposizione	4597
644.	tracciare	4589
645.	reclusione	4584
646.	inaugurazione	4572
647.	inserimento	4563
648.	tramonto	4546
649.	agevolazione	4533
650.	apporto	4519
651.	avanzare	4517
652.	salvataggio	4506
653.	abbraccio	4499
654.	delibera	4496
655.	rovina	4483
656.	ispezione	4468
657.	perquisizione	4463
658.	correre	4448
659.	esibizione	4441
660.	stupore	4423
661.	precisazione	4394
662.	ricovero	4392
663.	squalifica	4391
664.	scalata	4373
665.	intercettazione	4355
666.	tocco	4345
667.	assoluzione	4335
668.	serbare	4332
669.	ossessione	4326
670.	divergenza	4326
671.	ricavo	4325
672.	trapianto	4320
673.	estensione	4279
674.	conoscere	4240
675.	inversione	4222
676.	lesione	4221
677.	prendere	4219
678.	proporre	4202
679.	corrispondenza	4190
680.	mantenimento	4180

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
681.	giustificazione	4148
682.	manutenzione	4141
683.	indagare	4135
684.	detenzione	4125
685.	allargamento	4115
686.	aspirazione	4071
687.	collocazione	4018
688.	guasto	4006
689.	sfruttamento	4003
690.	ricambio	3991
691.	montaggio	3990
692.	urlo	3986
693.	attendere	3973
694.	sottoscrizione	3969
695.	estorsione	3968
696.	lavorazione	3956
697.	ballottaggio	3947
698.	stanziamento	3940
699.	ripensamento	3938
700.	navigazione	3933
701.	ingaggio	3930
702.	tolleranza	3928
703.	confederazione	3921
704.	immaginazione	3917
705.	identificazione	3909
706.	discriminazione	3875
707.	descrizione	3859
708.	bacio	3858
709.	affidamento	3807
710.	ritocco	3801
711.	tortura	3799
712.	limitazione	3799
713.	prelievo	3790
714.	disputa	3789
715.	provenienza	3776
716.	chiedere	3760
717.	aggiornamento	3759
718.	complimento	3742
719.	reggere	3722
720.	rivalutazione	3712
721.	dibattimento	3712
722.	scissione	3698
723.	avvento	3680

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
724.	bocciatura	3666
725.	ribellione	3652
726.	convincere	3647
727.	dedicare	3646
728.	combinazione	3646
729.	dare	3642
730.	restituzione	3638
731.	guidare	3632
732.	stesura	3631
733.	intermediazione	3612
734.	deposizione	3601
735.	conservazione	3601
736.	accenno	3601
737.	salvaguardia	3594
738.	dirigere	3587
739.	addossare	3587
740.	oscillazione	3578
741.	adeguamento	3571
742.	sfogo	3557
743.	raccomandazione	3554
744.	spartizione	3540
745.	riorganizzazione	3529
746.	produrre	3529
747.	imposizione	3523
748.	ripetizione	3511
749.	specializzazione	3499
750.	scegliere	3486
751.	riciclaggio	3467
752.	invitare	3467
753.	riunificazione	3452
754.	sbarco	3450
755.	esitazione	3444
756.	intuizione	3438
757.	scarto	3430
758.	rilevazione	3425
759.	scrutinio	3424
760.	rilascio	3422
761.	ammirazione	3407
762.	spaccatura	3405
763.	persecuzione	3393
764.	irruzione	3392
765.	approfondimento	3391
766.	rovescio	3375

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
767.	regolamentazione	3371
768.	indignazione	3371
769.	contenimento	3369
770.	prostituzione	3366
771.	modernizzazione	3365
772.	ripercussione	3353
773.	continuazione	3306
774.	riassetto	3285
775.	iniezione	3276
776.	lottizzazione	3273
777.	superamento	3271
778.	sistemazione	3258
779.	finire	3256
780.	comparsa	3254
781.	concussione	3252
782.	rinascita	3238
783.	risata	3228
784.	sollecitazione	3219
785.	attrazione	3210
786.	passeggiata	3185
787.	rimpianto	3179
788.	elogio	3177
789.	incursione	3166
790.	installazione	3144
791.	aggiustamento	3144
792.	sospiro	3143
793.	utilizzazione	3121
794.	assenso	3113
795.	accettazione	3109
796.	dotazione	3107
797.	secessione	3102
798.	constatazione	3097
799.	finzione	3095
800.	stampare	3087
801.	aggregazione	3084
802.	scoppio	3083
803.	strappo	3067
804.	raddoppio	3062
805.	deviazione	3060
806.	riconciliazione	3052
807.	interferenza	3051
808.	ridimensionamento	3042
809.	allusione	3032

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
810.	detrazione	3031
811.	collasso	3026
812.	riapertura	3023
813.	pesca	3016
814.	decollo	3015
815.	cedimento	3012
816.	designazione	3011
817.	disprezzo	3008
818.	perturbazione	2995
819.	alimentazione	2980
820.	consolidamento	2968
821.	abbattimento	2966
822.	progettazione	2961
823.	misurare	2952
824.	aspettare	2951
825.	abbonamento	2950
826.	addestramento	2942
827.	condizionamento	2924
828.	scarcerazione	2915
829.	invidia	2901
830.	delirio	2900
831.	commozione	2899
832.	tagliare	2889
833.	buttare	2875
834.	intervistare	2869
835.	spicco	2865
836.	transazione	2849
837.	occhiata	2842
838.	alternanza	2838
839.	estrazione	2835
840.	chiamare	2831
841.	ritrovamento	2820
842.	ampliamento	2814
843.	ricapitalizzazione	2806
844.	gradimento	2804
845.	frustrazione	2803
846.	aggiunta	2801
847.	spreco	2793
848.	prescrizione	2788
849.	acconto	2787
850.	percezione	2785
851.	inganno	2776
852.	affidare	2774

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
853.	cancellazione	2770
854.	ripartizione	2765
855.	imputazione	2761
856.	impennata	2756
857.	razionalizzazione	2750
858.	atterraggio	2750
859.	esercitazione	2743
860.	rifornimento	2740
861.	erogazione	2734
862.	coreografia	2732
863.	riscaldamento	2729
864.	sponsorizzazione	2722
865.	avvicinamento	2720
866.	afflusso	2720
867.	conforto	2711
868.	litigio	2710
869.	peggioramento	2706
870.	prevalenza	2703
871.	sbaglio	2702
872.	sorpasso	2698
873.	scarico	2688
874.	menzogna	2688
875.	incomprensione	2678
876.	pettegolezza	2676
877.	enfasi	2676
878.	soffio	2675
879.	pellegrinaggio	2672
880.	propensione	2666
881.	umiliazione	2656
882.	conduzione	2649
883.	inseguimento	2648
884.	scossa	2647
885.	distorsione	2647
886.	intrigo	2645
887.	ignoranza	2625
888.	riproduzione	2624
889.	capitalizzazione	2622
890.	attribuzione	2616
891.	irritazione	2609
892.	risveglio	2603
893.	semplificazione	2600
894.	seduzione	2591
895.	concertazione	2588

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
896.	rendita	2580
897.	incrocio	2579
898.	omissione	2574
899.	intimidazione	2557
900.	rimozione	2556
901.	ritorsione	2550
902.	benedizione	2548
903.	annullamento	2546
904.	sorteggio	2543
905.	recitazione	2543
906.	grido	2543
907.	consuetudine	2543
908.	confezione	2542
909.	chiamata	2532
910.	donazione	2529
911.	slittamento	2527
912.	connessione	2526
913.	prenotazione	2522
914.	potenziamento	2520
915.	circoscrizione	2517
916.	rincaro	2516
917.	calunnia	2515
918.	postazione	2512
919.	pentimento	2509
920.	sparatoria	2490
921.	contagio	2487
922.	sbarramento	2469
923.	parto	2463
924.	spaccio	2458
925.	consolazione	2457
926.	sussidio	2452
927.	frode	2439
928.	offesa	2432
929.	contrazione	2428
930.	affidabilità	2427
931.	disturbo	2425
932.	shock	2423
933.	moderazione	2422
934.	lite	2421
935.	dedica	2419
936.	restrizione	2415
937.	integrità	2415
938.	distrazione	2412

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
939.	svantaggio	2410
940.	archiviazione	2405
941.	decadenza	2403
942.	apparecchiatura	2402
943.	complicazione	2401
944.	varco	2392
945.	globalizzazione	2392
946.	manipolazione	2391
947.	sterminio	2382
948.	fabbricazione	2381
949.	implicazione	2378
950.	decesso	2368
951.	sparo	2359
952.	transito	2356
953.	completamento	2350
954.	pizzico	2349
955.	argomentazione	2329
956.	vaglio	2318
957.	discarica	2311
958.	risentimento	2310
959.	trasgressione	2308
960.	distensione	2306
961.	affresco	2305
962.	approdo	2303
963.	rotazione	2297
964.	adattamento	2292
965.	brindisi	2281
966.	esenzione	2269
967.	querela	2265
968.	supplemento	2252
969.	escalation	2252
970.	scavo	2250
971.	incanto	2248
972.	commissariamento	2242
973.	sfascio	2239
974.	rammarico	2239
975.	tormento	2238
976.	rinforzo	2236
977.	volata	2229
978.	raggiungimento	2227
979.	rifondazione	2226
980.	ratifica	2219
981.	prepensionamento	2219

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
982.	pianificazione	2218
983.	naufragio	2217
984.	commercializzazione	2212
985.	infiltrazione	2211
986.	usura	2210
987.	sfratto	2209
988.	tributo	2204
989.	formulazione	2201
990.	collisione	2198
991.	riabilitazione	2193
992.	prognosi	2184
993.	emigrazione	2177
994.	disfatta	2173
995.	giuramento	2170
996.	pressing	2166
997.	suffragio	2160
998.	legittimazione	2160
999.	barricata	2156
1000.	riparazione	2150
1001.	penetrazione	2149
1002.	narrativa	2138
1003.	fecondazione	2137
1004.	abbondanza	2133
1005.	emarginazione	2132
1006.	ammonizione	2128
1007.	smantellamento	2125
1008.	concretezza	2112
1009.	contrabbando	2107
1010.	ammortamento	2107
1011.	diversificazione	2098
1012.	tornata	2097
1013.	genocidio	2094
1014.	raduno	2090
1015.	apprensione	2089
1016.	estinzione	2087
1017.	pronostico	2078
1018.	auspicio	2077
1019.	strumentalizzazione	2075
1020.	favoreggiamento	2075
1021.	somiglianza	2074
1022.	ricevimento	2072
1023.	incisione	2069
1024.	responso	2067

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1025.	soppressione	2065
1026.	sovvenzione	2061
1027.	rassegnazione	2061
1028.	infrazione	2061
1029.	adempimento	2061
1030.	reformismo	2055
1031.	avanzo	2051
1032.	imitazione	2048
1033.	spazzatura	2046
1034.	sdegno	2045
1035.	marcatura	2045
1036.	interessamento	2042
1037.	individuazione	2025
1038.	esplorazione	2022
1039.	riequilibrio	2020
1040.	accompagnamento	2018
1041.	riserbo	2011
1042.	frana	2005
1043.	lamento	2001
1044.	festeggiamento	1992
1045.	carcerazione	1986
1046.	raggruppamento	1977
1047.	raccordo	1974
1048.	articolazione	1970
1049.	ringraziamento	1969
1050.	monitoraggio	1965
1051.	concordato	1963
1052.	accantonamento	1963
1053.	splendore	1962
1054.	precipitazione	1961
1055.	improvvisazione	1961
1056.	stento	1958
1057.	intrattenimento	1955
1058.	disimpegno	1952
1059.	rimpasto	1945
1060.	culmine	1942
1061.	ritirata	1934
1062.	eccedenza	1934
1063.	boicottaggio	1931
1064.	abbassamento	1930
1065.	allontanamento	1925
1066.	compimento	1920
1067.	forzatura	1917

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1068.	normalizzazione	1916
1069.	ricognizione	1914
1070.	rianimazione	1914
1071.	pronunciamento	1911
1072.	valorizzazione	1910
1073.	retrocessione	1909
1074.	tiratura	1908
1075.	simulazione	1904
1076.	congelamento	1903
1077.	ingerenza	1902
1078.	concentramento	1902
1079.	narrazione	1897
1080.	congiura	1896
1081.	compensazione	1895
1082.	esaltazione	1884
1083.	radiazione	1881
1084.	lacerazione	1881
1085.	reputazione	1880
1086.	ovazione	1875
1087.	mutazione	1860
1088.	risonanza	1859
1089.	investitura	1849
1090.	diffamazione	1848
1091.	conferimento	1842
1092.	degenerazione	1837
1093.	ripristino	1835
1094.	recita	1829
1095.	sussulto	1818
1096.	schiarita	1814
1097.	censimento	1813
1098.	animazione	1812
1099.	ostruzionismo	1801
1100.	defezione	1798
1101.	rincorsa	1792
1102.	maledizione	1779
1103.	illustrazione	1778
1104.	scampo	1776
1105.	indennizzo	1767
1106.	sgomento	1753
1107.	illuminazione	1746
1108.	sopravvento	1738
1109.	certificazione	1737
1110.	risalto	1736

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1111.	tuffo	1734
1112.	pacificazione	1727
1113.	insinuazione	1726
1114.	pronuncia	1712
1115.	allevamento	1707
1116.	disfunzione	1702
1117.	pensionamento	1699
1118.	frequentazione	1699
1119.	risvolto	1697
1120.	equazione	1690
1121.	conta	1688
1122.	condotta	1682
1123.	travaglio	1681
1124.	molestia	1681
1125.	meditazione	1681
1126.	incriminazione	1679
1127.	bordata	1667
1128.	augurio	1666
1129.	contaminazione	1662
1130.	accanimento	1660
1131.	indebolimento	1657
1132.	incoraggiamento	1657
1133.	allerta	1657
1134.	inclinazione	1653
1135.	aggancio	1651
1136.	riconversione	1648
1137.	prospetto	1646
1138.	addensamento	1642
1139.	rimprovero	1640
1140.	insoddisfazione	1640
1141.	ingorgo	1637
1142.	deduzione	1633
1143.	sovrapposizione	1631
1144.	affluenza	1625
1145.	caricatura	1624
1146.	affanno	1624
1147.	indugio	1622
1148.	frammentazione	1622
1149.	internazionalizzazione	1614
1150.	rimonta	1612
1151.	eccitazione	1611
1152.	penalizzazione	1601
1153.	boato	1601

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1154.	democratizzazione	1599
1155.	morsa	1594
1156.	scalpore	1592
1157.	riconferma	1590
1158.	convincimento	1589
1159.	guarigione	1587
1160.	reclutamento	1582
1161.	eccidio	1582
1162.	parodia	1575
1163.	nesso	1574
1164.	alterazione	1571
1165.	incorporazione	1570
1166.	riporto	1564
1167.	operato	1555
1168.	affollamento	1555
1169.	uguaglianza	1554
1170.	progressione	1554
1171.	piega	1551
1172.	solco	1550
1173.	approvvigionamento	1550
1174.	denominazione	1548
1175.	stabilizzazione	1544
1176.	sabotaggio	1544
1177.	godimento	1538
1178.	smarrimento	1537
1179.	resurrezione	1535
1180.	interpellanza	1530
1181.	rigetto	1528
1182.	trascrizione	1526
1183.	riallineamento	1523
1184.	imbroglio	1520
1185.	spareggio	1516
1186.	scivolone	1508
1187.	inasprimento	1507
1188.	premiazione	1506
1189.	frenata	1503
1190.	coproduzione	1500
1191.	proclamazione	1498
1192.	sapienza	1488
1193.	esasperazione	1488
1194.	ammodernamento	1482
1195.	fiscalizzazione	1479
1196.	rastrellamento	1477

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1197.	riscoperta	1472
1198.	avvicendamento	1461
1199.	smaltimento	1460
1200.	decentramento	1458
1201.	evacuazione	1457
1202.	insurrezione	1456
1203.	peccato	1452
1204.	conteggio	1451
1205.	restaurazione	1441
1206.	dedizione	1439
1207.	collusione	1437
1208.	saccheggio	1431
1209.	accostamento	1431
1210.	interdizione	1425
1211.	avversione	1423
1212.	maturazione	1422
1213.	compravendita	1419
1214.	contrattacco	1415
1215.	ricorrenza	1408
1216.	cessazione	1399
1217.	autogoverno	1398
1218.	riscossa	1392
1219.	veduta	1391
1220.	connotazione	1391
1221.	proliferazione	1388
1222.	sfondamento	1376
1223.	presidio	1376
1224.	squarcio	1374
1225.	presidio	1368
1226.	assestamento	1368
1227.	inadempienza	1365
1228.	ambientazione	1361
1229.	dirottamento	1359
1230.	arbitraggio	1353
1231.	contribuzione	1352
1232.	ferimento	1351
1233.	inserzione	1347
1234.	coabitazione	1347
1235.	prolungamento	1341
1236.	osservanza	1341
1237.	assaggio	1341
1238.	scossone	1337
1239.	negazione	1337

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1240.	emanazione	1337
1241.	trazione	1334
1242.	rilevamento	1328
1243.	maltrattamento	1328
1244.	divulgazione	1319
1245.	decorazione	1317
1246.	autodifesa	1314
1247.	preavviso	1313
1248.	esaurimento	1312
1249.	compiacimento	1311
1250.	riedizione	1307
1251.	fervore	1307
1252.	esagerazione	1307
1253.	autoregolamentazione	1306
1254.	batosta	1299
1255.	lamentela	1298
1256.	turbamento	1297
1257.	esborso	1296
1258.	ricettazione	1295
1259.	strascico	1294
1260.	eguaglianza	1291
1261.	singhiozzo	1288
1262.	ostinazione	1284
1263.	moltiplicazione	1284
1264.	piglio	1283
1265.	amor	1280
1266.	invecchiamento	1279
1267.	rielezione	1277
1268.	coltellata	1277
1269.	rovesciamento	1276
1270.	arredamento	1275
1271.	inquadratura	1273
1272.	connivenza	1272
1273.	demolizione	1266
1274.	proclama	1265
1275.	lustro	1264
1276.	rassicurazione	1263
1277.	deportazione	1263
1278.	dissociazione	1260
1279.	giacimento	1258
1280.	fissazione	1258
1281.	riesame	1256
1282.	omologazione	1251

Zap. št.	Nominalizacija	Pogostnost
1283.	interscambio	1251
1284.	guizzo	1251
1285.	diluvio	1251
1286.	negoziiazione	1250
1287.	decorrenza	1247
1288.	trasloco	1246
1289.	emittenza	1245
1290.	raffreddamento	1243
1291.	deterioramento	1243
1292.	sbando	1242
1293.	addebito	1241
1294.	assorbimento	1240
1295.	getto	1234
1296.	oblio	1233
1297.	modificazione	1230
1298.	investigazione	1230
1299.	perfezionamento	1225
1300.	ammonimento	1224
1301.	dispersione	1223
1302.	prelazione	1222
1303.	preparativo	1220
1304.	azzeramento	1219
1305.	abrogazione	1219
1306.	pendenza	1216
1307.	armonizzazione	1216
1308.	digiuno	1213
1309.	remunerazione	1210
1310.	indicizzazione	1208
1311.	ruba	1203
1312.	coltivazione	1203
1313.	frizione	1202

PRILOGA 6 – TIPIČNI SLOVENSKI PREVODI ITALIJANSKIH PRIMEROV NOMINALIZACIJE IZ KORPUSA ISPAC

GLAGOLSKI DOGODEK		italijanska nominalizacija	tipični slovenski nominalni prevodi
MATERIALNI	Dejanje	GOVERNO	VLADA, VLADAVINA, VLADANJE
		LAVORO	DELO
		ACCORDO	SKLADNOST, SPORAZUM
		SERVIZIO	STORITEV, USLUGA, SLUŽBA
		AZIONE	DELOVANJE, AKCIJA
		OPERAZIONE	OPERACIJA, POSTOPEK
		PROCESSO	PROCES, POSTOPEK
		PROGETTO	NAČRT, PROJEKT
		TERMINE	KONEC
		CONFRONTO	PRIMERJAVA, ODNOS
	Dogodek	INCONTRO	SREČANJE
		SVILUPPO	RAZVOJ
		CRESCITA	RAST, NARAŠČANJE
		PRODUZIONE	PROIZVODNJA
		COSTRUZIONE	GRADNJA, OBLIKOVANJE
		FABBRICA	ZAGOTAVLJANJE
		EMERGENZA	(NUJEN) PRIMER, (TEŽAK) POLOŽAJ
		RICOSTRUZIONE	PRENOVA, OBNOVA, REKONSTRUKCIJA
		RISTRUTTURAZIONE	PRENOVA, PRESTRUKTURIRANJE, PREOBLIKOVANJE
		REALIZZAZIONE	UDEJANJENJE, URESNIČITEV
	Vedenjski	DECISIONE	ODLOČITEV
		SCelta	IZBIRA
		COMPORTAMENTO	VEDENJE
		SORPRESA	PRESENEČENJE
		SOGNO	SANJE
		VOLO	LET
		PREOCCUPAZIONE	SKRB, ZASKRBLJENOST
		ATTEGGIAMENTO	STALIŠČE, RAVNANJE
		CHIUSURA	ZAPRTJE, ZAPIRANJE
		RICORDO	SPOMIN

DUŠEVNI	GLAGOLSKI DOGODEK	italijanska nominalizacija	tipični slovenski nominalni prevodi
	Zaznavanje	SENSAZIONE VISIONE PERCEZIONE OSSERVAZIONE ASCOLTO SPERIMENTAZIONE VEDUTA VISTA TOCCO GUSTO	OBČUTEK POGLED, VIZIJA ZAZNAVA, ZAZNAVANJE OPAZOVANJE, PRIPOMBA POSLUŠANJE, POSLUŠANOST EKSPERIMENTIRANJE, PREIZKUŠANJE POGLED, VEDUTA POGLED, RAZGLED DOTIK OKUS, UŽITEK, VESELJE
	Mišljenje	CREDITO RIFERIMENTO CONCLUSIONE PREVISIONE CONSIDERAZIONE CONOSCENZA PENSIERO APPROVAZIONE RIFLESSIONE RAGIONAMENTO	UGLED, ZAUPANJE SKLICEVANJE, REFERENCA SKLEP, ZAKLJUČEK PREDVIDEVANJE, PRIČAKOVANJE RAZMIŠLJANJE, ODOBRAVANJE, PRESOJA ZNANJE, SPOZNANJE MISEL ODOBRAVANJE, POTRDITEV REFLEKSIJA, RAZMISLEK, RAZMIŠLJANJE RAZMIŠLJANJE, DOKAZOVANJE
	Želja	IMPEGNO PROVVEDIMENTO ORGANIZZAZIONE GESTIONE TRATTATIVA OPPOSIZIONE VOLERE FAVORE TENTATIVO SPERANZA	PRIZADEVANJE, ZAVZETOST, OBVEZNOST UKREP ORGANIZACIJA UPRAVLJANJE POGAJANJE OPOZICIJA, NASPROTOVANJE VOLJA USLUGA, PRID, KORIST POSKUS UPANJE
	Čustvo	DUBBIO AMORE SENTIMENTO TIMORE DOLORE EMOZIONE SOFFERENZA ODIO DISPERAZIONE DIFFIDENZA	DVOM LJUBEZEN ČUSTVO, OBČUTEK BOJAZEN, STRAH BOLEČINA ČUSTVO, OBČUTEK, VZNEMIRJENJE TRPLJENJE SOVRAŠTVO OBUP NEZAUPLJIVOST

GLAGOLSKI DOGODEK		italijanska nominalizacija	tipični slovenski nominalni prevodi
Govorni:		PROPOSTA	PREDLOG
		ORDINE	RED
		RICHIESTA	PROŠNJA, ZAHTEVA
		RISPOSTA	ODGOVOR
		DOMANDA	VPRAŠANJE
		DICHIARAZIONE	IZJAVA, DEKLARACIJA
		INFORMAZIONE	INFORMACIJA, INFORMIRANOST, PODATEK
		GIUDIZIO	SODBA
		DISCORSO	GOVOR, RAZPRAVA, DISKURZ
		DECRETO	ODLOK
ODNOSNI	Prilastnost	RISULTATO	REZULTAT, POSLEDICA
		PASSAGGIO	PREHOD, PREHAJANJE
		IMPRESSIONE	VTIS, OBČUTEK
		PROVA	POSKUS, DOKAZ
		DIFFERENZA	RAZLIKA, PRIMERJAVA, NASPROTJE
		ABBONDANZA	OBILJE, OBILICA
		ASSICURAZIONE	ZAVAROVANJE
		GARANZIA	ZAGOTOVILO, GARANCIJA, JAMSTVO
		CONFERMA	POTRDITEV, POTRDILO
		DURATA	TRAJANJE
	Istovetnost	FUNZIONE	NALOGA, VLOGA
		SIGNIFICATO	POMEN
		INTERPRETAZIONE	INTERPRETACIJA, RAZLAGA
		RAPPRESENTAZIONE	PREDSTAVA, PRIKAZ, UPODOBITEV
		TRASFORMAZIONE	PREOBRAZBA, PREOBLIKOVANJE, SPREMINJANJE, SPREMEMBA
		IMPLICAZIONE	IMPLIKACIJA
		INDICAZIONE	NAPOTEK, NAVEDBA, PODATEK
		SUGGERIMENTO	NASVET, NAMIG
		ELEZIONE	VOLITEV
		NOMINA	IMENOVANJE
Obstojanski		VITA	ŽIVLJENJE
		CAMBIO	ZAMENA, ZAMENJAVA, MENJAVA
		MANIFESTAZIONE	IZRAZ, MANIFESTACIJA
		ESISTENZA	EKSISTENCA, OBSTOJ, ŽIVLJENJE
		SEGUITO	NADALJEVANJE, SEGUITO
		MORTE	SMRT
		PREVALENZA	PREVLADA
		AVVENIMENTO	DOGODEK
		SUCCESSIONE	ZAPOREDJE, NASLEDSTVO
		SOPRAVVIVENZA	PREŽIVETJE

PRILOGA 7 – LEGENDA KRAJŠAV AVTORJEV OZ. DEL

Spodaj so navedene krajšave avtorjev oz. posameznih del, kot so uporabljene v moografiji. Prva črka kratice (N ali L) označuje pripadnost neleposlovnemu (N) ali leposlovnemu (L) podkorpusu korpusa ISPAC. Podrobnejši bibliografski podatki del so podani v Bibliografiji.

Neleposlovna dela

NBEN = Leonardo Benevolo, *La città nella storia d'Europa*

NBOB = Norberto Bobbio, *Destra e sinistra. Ragioni e significati di una distinzione politica*

NC = Franco Cardini, *Europa e Islam. Storia di un malinteso*

NDP = Donatella Della Porta, *Introduzione alla scienza politica*

NEL = Umberto Eco, *La ricerca della lingua perfetta nella cultura europea*

NET = Umberto Eco, *Come si fa una tesi di laurea*

NL = Primo Levi, *I sommersi e i salvati*

NR = Paolo Rossi, *La nascita della scienza moderna in Europa*

NVA = Gianni Vattimo, *Tecnica ed esistenza. Una mappa filosofica del Novecento*

NVI = Paolo Virno, *Grammatica della moltitudine. Per una analisi delle forme di vita contemporanee*

Leposlovna dela

LA = Niccolò Ammaniti, *Io non ho paura.*

LBN = Alessandro Baricco, *Novecento*

LBS = Alessandro Baricco, *Seta*

LCM = Sveva Casati Modignani, *Vaniglia e cioccolato*

LEB = Umberto Eco, *Baudolino*

LF = Oriana Fallaci, *La rabbia e l'orgoglio*

LM = Valerio Massimo Manfredi, *Aléxandros. Le sabbie di Amon*

LTAB = Antonio Tabucchi, *Sogni di sogni*

LTAM = Susanna Tamaro, *Rispondimi*

LTOM = Fulvio Tomizza, *Franziska*

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

